LICA

INC
291

℞ sup granator. ℥ij & aquabuglos ℥ iij M

℞ Rubi maior. & minor. ana ℥ ij. & sicle
et per se per se ana M. an. M.
& de Rosa ana ℥ ij & sicle
an ℥ j

℞ Rubi maior & minor ana ℥ ij.
& sicle & per se per se ana M.
et sal ℈ j fiat electu
ad ℥ vj.
℞ aq Rosar & sicle an ℥ ij

T. 882870
C 10002011 05

3 ½ dulces
1 ½ de
6 ½ Pan
de almendra
3 pues
9 pesetas
2 ½ de
7 Jabon
5 Guebos
3 arroz

CORNELIVS
CELSVS

Dr Bernard
1641

CELSVS
CORNELIVS

AVRELII CORNELII CELSI MEDICINAE LIBER PRIMVS INCIPIT.

Ded. Pedwell. & Tolede. Pet. 13

u

T alimenta ſanis corporibus agricultura: ſic ſanitatem ægris medicina promittit. Hæc nuſquã quidem non eſt. Si quidem etiã imperitiſſimæ gentes herbas: aliaq; prompta in auxilium vulnerum: morborumq; nouerunt. Verũtamẽ apud græcos aliquãto magis quam in cæteris nationibus exculta eſt. ac ne apud hos quidẽ a prima origine: ſed paucis ante nos ſæculis: vtpote cũ vetuſtiſſimus auctor Aeſculapius celebretur. Qui qm̃ adhuc rudem & vulgarem hanc ſcientiam paulo ſubtilius excoluit: in deoꝝ numerum receptus ẽ. Huius deinde duo filij Podalirius & Machaon bello troiano ducem Agamennonem ſecuti non mediocrem opem cõmilitonibus ſuis attulerunt. Quos tñ Homerus non in peſtilẽtia: neq; in varijs generibus morborum aliquid attuliſſe auxilij: ſed vulneribus tantũmodo ferro & medicamentis mederi ſolitos eſſe propoſuit. Ex quo apparet has partes medicinæ ſolas ab his eſſe tẽtatas: eaſq; eſſe vetuſtiſſimas. Eodemq; auctore diſci poteſt morbos tum ad iram deoꝝ immortalium relatos eſſe: & ab iiſdem opem poſci ſolitam. Veriq; ſimile eſt inter nõnulla auxilia aduerſæ valetudinis plerumq; tamen eam bonam contigiſſe ob bonos mores: quos neq; deſidia: neq; luxuria vitiarant. Si quidem hæc duo corpora prius in grecia: deinde apud nos afflixerunt. Ideoque multiplex iſta medicina: neq; olim: neque apud alias gentes neceſſaria: vix aliquos ex bonis ad ſenectutis principia perducit. Ergo ẽt poſt eos: de quibus rettuli nonnulli clari viri medicinam exercuerunt donec maiore ſtudio litteraꝝ diſciplina agitari cœpit. quæ vt animo præcipue omnium neceſſaria: ſic corpori inimica ẽ. Primoq; medendi ſcientia: ſapientiæ pars habebat: vt & morborũ curatio & reꝝ naturæ contemplatio ſub ijſdem auctoribus nata ſit. Scilicet his hanc maxime requirentibus: qui corpoꝝ ſuoꝝ robora inquieta cogitatione nocturnaq; vigilia minuerant. Ideoq; multos ex ſapientiæ profeſſoribus peritos eius fuiſſe accepimus. Clariſſimos vero ex his Pythagoram & Empedoclem & Democritũ. Huius aũt: vt quidam crediderunt: diſcipulus Hippocrates cous primus quidẽ ex omnibus memoria dignus ab ſtudio ſapientiæ diſciplinã hanc ſeparauit: vir & arte & facũdia inſignis. Poſt quem Diocles cariſtius: deinde Praxagoras & Chryſippus: tũ Herophilus & Eraſiſtratus ſic artẽ hanc exercuerunt: vt ẽt in diuerſas curãdi vias proceſſerint. Iiſdemq; temporibus in tres partis medicina diducta eſt: vt vna eſſet quæ victu: altera quę medicamentis: tertia quæ manu mederetur. Primam ΔΙΑΙΤΗΤΙΚΥΝ ideſt diaetetica: ſecundam ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΥΝ ideſt pharmaceuticam: tertiam ΧΕΙΡΟΥΡΓΙΚΥΝ ideſt chirurgicã græci nominauerunt. Eius autem quæ victu morbos curat longe clariſſimi auctores ẽt altius quædam agitare conati reꝝ quoq; naturæ ſibi cognitionem vendicauerunt: tanquã ſine ea trunca & debilis medicina eſſet. Poſt quos Serapiõ primus omnium nihil hãc rõnalem diſciplinam pertinere ad medicinam profeſſus in vſu & experimentis eam poſuit. Quem Apollonius & Glaucias & aliquanto poſt Heraclides tarentinus & aliqui non mediocres viri ſecuti ex ipſa profeſſione ſe empiricos appellauerũt. Sic in duas partis ea quoq; quæ victu curat medicina diuiſa eſt: alijs rationalem artem: alijs vſum tm̃ ſibi vendicantibus: nullo vero quicquam poſt eos qui ſupra compræhenſi ſunt agitante niſi quod acceperat: donec Aſclepiades medẽdi rationem ex magna parte mutauit. Ex cuius ſucceſſoribus Themiſõ nuper ipſe quoq; quæ

a
no prod ap
gñ p ſtñ
uenta ſñ me
ana.

lege partes

dam in ſenectute deflexit. Et per hos quidem maxime viros ſalutaris iſta nobis ꝓfeſſio increuit. Quoniam aũt ex tribus medecinæ partibus vt difficillima ſic ẽt clariſſima eſt ea: quæ morbis medet̃: ante oĩa de hac dicendum eſt. Et quia prima in ea diſſenſio eſt: quod alij ſibi experimentoꝝ tantummodo notitiã neceſſariã eſſe contendunt: alij niſi corpoꝝ rerumq; ratione cõperta non ſatis potentẽ vſum eſſe ꝓponunt indicandũ eſt quæ maxime ex vtraq; parte dicant̃: quo facilius nr̃a quoq; opinio ĩterponi poſſit. Igit̃ hi qui rõnalem medicinã ꝓfitentur: hæc neceſſaria eſſe ꝓponunt: abditaꝝ & morbos cõtinentium cauſaꝝ notitiã: deinde euidẽtium: poſt hæc ẽt naturalium actionum: nouiſſime partium interioꝝ. Abditas cauſas vocant ĩ quibus requiritur ex quibus principijs noſtra corpora ſint: quid ſecundã: quid aduerſam valetudinem faciat. Neq; n. credunt poſſe cum ſcire quomodo morbos curare cõueniat: qui vnde hi ſint ignoret. Neq; eſſe dubium: quin alia curatione opus ſit: ſi ex quattuor principijs vel ſuperans aliquid vel deficiens aduerſam valetudinẽ creat: vt quidã ex ſapientiæ ꝓfeſſoribus dixerunt. alia ſi in humidis oẽ vitium ẽ: vt Herophilo viſum ẽ. alia ſi in ſpiritu: vt Hippocrati: alia ſi ſanguis in eas uenas: quæ ſpiritui accõmodatæ ſunt: tranſfundit̃ & inflammationẽ quã græci ΦΛΕΓΜΟΝΗΝ ideſt phlegmonem nominãt excitat: eaq; inflãmatio talẽ motum efficit: qualis in febre ẽ: ut Eraſiſtrato placuit. alia ſi manãtia corpuſcula per iuiſibilia foramina ſubliſtẽdo iter claudũt: vt Aſclepiades cõtendit. Eum vero rẽcte curaturꝝ: quẽ prima origo cauſæ nõ fefellerit. Neq; vero ĩficiãt̃ experimenta quoq; eſſe neceſſaria. Sed ne ad hæc quidẽ aditum fieri potuiſſe: niſi ab aliqua ratione cõtendunt. Non. n. quidlibet antiquiores viros ægris ĩculcaſſe: ſed cogitaſſe quid maxime cõueniret: & id vſu exploraſſe: q̃d ante coniectura aliqua duxiſſet. Neq; itereſſe an nũc iam plæraq; explorata ſint: ſi a conſilio tñ cœperũt. Et id quidẽ in multis ita ſe habere. Sępe vero ẽt noua incidere genera morboꝝ: ĩ qbus nihil adhuc vſus oſtẽderit. Et ideo neceſſariũ ſit animaduertere vnde ea cœperint: ſine quo nemo mortaliũ reperire poſſit cur hoc quã illo potius vtat̃. Et ob hæc qdẽ in obſcuro poſitas cãs perſequunt̃. Euidẽtes uero has appellãt: ĩ qbus quærũt iniciũ morbi calor attulerit an frigus: fames an ſatietas: & quæ ſimilia ſũt. Occurſuꝝ. n. uitio dicunt eũ qui originẽ nõ ignorauit. Naturales uero corporis actiones appellãt per quas ſpiritũ trahimus & emittimus: cibũ potionemq; aſſumimus & cõcoquimus: Itemq; per quas eadẽ hæc in oẽs mẽbroꝝ partes digerunt̃. Tũ requirunt ẽt quare venæ noſtrę mõ ſubmittãt ſe: mõ attollant. quę ratio ſomni: quæ vigiliæ ſit. Sine quoꝝ notitia neminẽ putãt vel occurrere: vel mederi morbis ĩter hæc naſcẽtibus poſſe. Ex qbus quã maxime pertinere ad rẽ concoctio vr̃. Huic potiſſimũ inſiſtũ & duce alij Eraſiſtrato arteri cibũ in ventre cõtendũt. alij Pliſtonico Praxagoræ diſcipulo putreſcere. alij credũt Hippocrati per calorẽ cibos cõcoqui. Accedũt quæ Aſclepiadis æmuli: qui oĩa iſta vana & ſuperuacua eſſe ꝓponunt. Nihil. n. cõcoqui: ſed crudã materiã ſicut aſſumpta ẽ in corpus oẽ deduci. Et hæc quidẽ ĩter eos paꝝ cõſtant. Illud vero cõuenit: aliũ dandũ cibũ laborantibus: ſi hoc: aliud: ſi illud veꝝ eſt. Nã ſi territ̃ intus: eũ quærẽdũ eẽ: qui facillime teri poſſit. Si putreſcit: eũ ĩ quo hoc expeditiſſimũ eſt. Si calor cõcoquit: eũ q maxime calorẽ moueat. At nihil ex his eẽ quærendũ: ſi nihil cõcoquit̃. Ea vero ſumẽda quę maxime manẽt q̃lia aſſumpta ſũt. Eadẽq; rõne cũ ſpiritus grauis eſt: cũ ſomnus aut vigilia vrget: eũ mederi poſſe arbitrãtur: qui prius illa ipſa q̃liter eueniãt perceperit. Præter hęc cũ ĩ interioribus partibus & dolores & morboꝝ uaria genera naſcant̃: neminẽ putant his adhibere poſſe remedia: quæ ipſe ignoret, Neceſſariũ ergo eẽ incidere corpora mortuoꝝ: eoꝝq; uiſcera atq; ite

legenerinjnez"

dam in ſenectute deflexit. Et per hos quidem maxime viros ſalutaris iſta nobis ꝓfeſſio increuit. Quoniam aũt ex tribus medecinæ partibus vt difficillima ſic ẽt clariſſima eſt ea: quæ morbis medet̃: ante oĩa de hac dicendum eſt. Et quia prima in ea diſſenſio eſt: quod alij ſibi experimentoꝝ tantummodo notitiã neceſſariã eſſe contendunt: alij niſi corpoꝝ rerumq; ratione cõperta non ſatis potentẽ vſum eſſe ꝓponunt indicandũ eſt quæ maxime ex vtraq; parte dicant̃: quo facilius nr̃a quoq; opinio iterponi poſſit. Igit̃ hi qui rõnalem medicinã ꝓfitentur:: hæc neceſſaria eſſe ꝓponunt: abditaꝝ & morbos cõtinentium cauſaꝝ notitiã: deinde euidẽtium: poſt hæc ẽt naturalium actionum: nouiſſime partium interioꝝ. Abditas cauſas vocant i quibus requiritur ex quibus principijs noſtra corpora ſint: quid ſecundã: quid aduerſam valetudinem faciat. Neq; n. credunt poſſe eum ſcire quomodo morbos curare cõueniat: qui vnde hi ſint ignoret. Neq; eſſe dubium: quin alia curatione opus ſit: ſi ex quattuor principijs vel ſuperans aliquid vel deficiens aduerſam valetudinẽ creat: vt quidã ex ſapientiæ ꝓfeſſoribus dixerunt. alia ſi in humidis oẽ vitium ẽ: vt Herophilo viſum ẽ. alia ſi in ſpiritu: vt Hippocrati: alia ſi ſanguis in eas uenas: quæ ſpiritui accõmodatæ ſunt: tranſfundit̃ & inflammationẽ quã græci ΦΛΕΓΜΟΝΗΝ ideſt phlegmonem nominãt excitat: eaq; inflãmatio talẽ motum efficit: qualis in febre ẽ: ut Eraſiſtrato placuit. alia ſi manãtia corpuſcula per iuiſibilia foramina ſubſiſtẽdo iter claudũt: vt Aſclepiades cõtendit. Eum vero rẽcte curaturꝝ: quẽ prima origo cauſæ nõ fefellerit. Neq; vero ifici ãt̃ experimenta quoq; eſſe neceſſaria. Sed ne ad hæc quidẽ aditum fieri potuiſſe: niſi ab aliqua ratione cõtendunt. Non. n. quidlibet antiquiores viros ægris iculcaſſe: ſed cogitaſſe quid maxime cõueniret: & id vſu exploraſſe: q̃d ante coniectura aliqua duxiſſet. Neq; itereſſe an nũc iam plæraq; explorata ſint: ſi a conſilio tñ cœperũt. Et id quidẽ in multis ita ſe habere. Sepe vero ẽt noua incidere genera morboꝝ: i qbus nihil adhuc vſus oſtẽderit. Et ideo neceſſariũ ſit animaduertere vnde ea cœperint: ſine quo nemo mortaliũ reperire poſſit cur hoc quã illo potius vtat̃. Et ob hæc qdẽ in obſcuro poſitas cãs perſequunt̃. Euidẽtes uero has appellãt: i qbus quærũt iniciũ morbi calor attulerit an frigus: fames an ſacietas: & quæ ſimilia ſũt. Occurſuꝝ. n. uitio dicunt eũ qui originẽ nõ ignorauit. Naturales uero corporis actiones appellãt per quas ſpiritũ trahimus & emittimus: cibũ potionemq; aſſumimus & cõcoquimus: Itemq; per quas eadẽ hæc in oẽs mẽbroꝝ partes digerunt̃. Tũ requirunt ẽt quare venæ noſtrę mõ ſubmittãt ſe: mõ attollant. quę ratio ſomni: quæ vigiliæ ſit. Sine quoꝝ notitia neminẽ putãt vel occurrere: vel mederi morbis iter hæc naſcẽtibus poſſe. Ex qbus quã maxime pertinere ad rẽ concoctio vr̃. Huic potiſſimũ inſiſtũ & duce alij Eraſiſtrato atteri cibũ in ventre cõtendũt. alij Pliſtonico Praxagoræ diſcipulo putreſcere. alij credũt Hippocrati per calorẽ cibos cõcoqui. Accedũt quæ Aſclepiadis æmuli: qui oĩa iſta vana & ſuperuacua eſſe ꝓponunt. Nihil. n. cõcoqui: ſed crudã materiã ſicut aſſumpta ẽ in corpus oẽ deduci. Et hæc quidẽ iter eos paꝝ cõſtant. Illud vero cõuenit: alitũ dandũ cibũ laborantibus: ſi hoc: aliud: ſi illud veꝝ eſt. Nã ſi territ̃ intus: eũ quærẽdũ eẽ: qui facillime teri poſſit. Si putreſcit: eũ i quo hoc expeditiſſimũ eſt. Si calor cõcoquit: eũ q maxime calorẽ moueat. At nihil ex his eẽ quærendũ: ſi nihil cõcoquit̃. Ea vero ſumẽda quę maxime manẽt q̃lia aſſumpta ſũt. Eadẽq; rõne cũ ſpiritus grauis eſt: cũ ſomnus aut vigilia vrget: eũ mederi poſſe arbitrãtur: qui prius illa ipſa q̃liter eueniãt perceperit. Præter hęc cũ i interioribus partibus & dolores & morboꝝ uaria genera naſcant̃: neminẽ putant his adhibere poſſe remedia: quæ ipſe ignoret, Neceſſariũ ergo eẽ incidere corpora mortuoꝝ: eoꝝq; uiſcera atq; ite

Lege nerui nez"

ſtina ſcrutari. longeq; optime feciſſe Herophilũ & Eraſiſtratũ qui nocẽtes hoies a regi
bus ex carcere acceptos: uiuos iciderint: Cõſiderarintq; ẽt ſpiritu remanẽtẽ ea quę natu
ra ante clauſiſſet eorumq; poſiturã: colorẽ: figurã: magnitudinẽ: ordinẽ: duritiẽ: mol
litiẽ liuorẽ: cõtactũ. ꝓceſſus deinde ſinguloꝝ & receſſus: & ſiue quid inſeriẽ alteri: ſi
ue quid partẽ alterius in ſe recipit. Neq; n. cũ dolor intus icidit: ſciẽ qd doleat eũ: qui q̃
parte quodq; viſcus inteſtinumue ſit: nõ cognouerit. Neq; curari id qd ægrũ eſt poſſe
ab eo qui quid ſit: ignoret. Et cũ per uulnus alicuius uiſcera patefacta ſunt: cũ qui ſane
cuiuſquã colorẽ partis ignoret: neſcire quid itegrũ: quid corruptũ ſit. Ita ne ſuccurere
quidẽ poſſe corruptis. Aptiuſq; extrinſecus iponi remedia cõpertis interioꝝ & ſedibus
& figuris: cognitaq; eorũ magnitudine. Simileſq; oĩa quæ poſita ſũt rationes habere.
Neq; eẽ crudele ſicut pleriq; ꝓponũt: hominũ nocentiũ & hoꝝ quoq; paucoꝝ ſuppli
cijs remedia populis innocẽtibus ſæculoꝝ oĩum quæri. Contra hi: qui ſe empiricos ab
experiẽtia nominãt euidẽtes quidẽ cauſas ut neceſſarias amplectunt. Obſcuraꝝ uero
cauſaꝝ & naturaliũ actionũ quæſtionem ideo ſuperuacuã eſſe cõtendunt: qm̃ incom
prehenſibilis natura ſit. Nõ poſſe uero cõprehendi: patere ex eoꝝ: qui de his diſputa-
runt: diſcordia: Cũ de iſta re: neq; iter ſapientiæ ꝓfeſſores: neq; inter ipſos medicos cõ
ueĩat. Cur. n. potius aliquis Hippocrati credat: q̃ herophilo. Cur huic potius. q̃ Aſcle
piadi: Si ratiões ſequi uelit: oĩum poſſe uideri nõ ĩprobabiles. Si curationes: ab oibus
his ægros ꝓductos eẽ ad ſanitatẽ. Ita neq; diſputatiõi: neq; auctoritati cuiuſq̃ fidẽ dero
gari oportuiſſe. Etiã ſapiẽtiæ ſtudioſos maximos medicos eẽ: ſi ratiocinatio hoc face
ret. nũc illis uerba ſupereſſe: deeſſe medẽdi ſciam. Differre quoq; ꝓ natura locoꝝ: ge
nera medicinæ: & aliud opus eẽ romæ: aliud in ægypto: aliud in gallia. Quod ſi mor
bos eæ cauſę facerẽt: quę vbiq; eædẽ eſſent: remedia quoq; vbiq; eadẽ èẽ debuiſſent. Sę
pe ẽt cãs apparere. vtputa lippitudinis: vulneris: neq; ex his patere medicinã. Quod ſi
ſciam hãc nõ ſubijciat euidens cã: multo minus eã poſſe ſubicere: quæ ĩ dubio ẽ. Cũ igi
tur illa ĩcerta incõprehenſibilis ſit: a certis potius & exploratis petendũ eẽ ꝓſidiũ: ideſt
his: q̃ experiẽtia in ipſis curationib9 docuerit: ſicut ĩ cæteris oibus artibus. Nã ne agri-
colã quidẽ: aut gubernatorem diſputatione: ſed vſu fieri. Ac nihil iſtas cogitatiões ad
medicinã pertinere. eo quoq; diſci: qd qui diuerſa de his ſenſerint: ad eandẽ tñ ſanitatẽ
homines perduxerint. Id. n. feciſſe: qa nõ ab obſcuris cauſis: neq; a naturalibus actioni
bus: quæ apud eos diuerſæ erãt: ſed ab experimẽtis ꝓ vt cuiq; reſponderãt: medẽdi vi-
as traxerint. Ne ĩter initia quidẽ ab iſtis qõnibus deductã eſſe medicinã: ſed ab experi-
mẽtis. Aegroꝝ. n. q ſine medicis erãt: alios ꝓpter auiditatẽ primis diebus ꝓtinus cibũ
aſſumpſiſſe: alios ꝓpter faſtidiũ abſtinuiſſe: leuatũq; magis eoꝝ morbũ eẽ: qui abſti-
nuerant. Itẽq; alios in ipſa febre aliquid ediſſe. alios paulo ante eã: alios poſt remiſſio-
nẽ eius. optime deide his ceſſiſſe qui poſt finẽ febris id fecerint. Eadẽq; rõne: alios inter
principia ꝓtinus vſos eẽ cibo pleniore: alios exiguo grauioreſq; eos factos: qui ſe ĩple-
rent. Hæc ſimiliaq; cũ quottidie icideret: diligẽtes homines notaſſe quę plerũq; meli9
reſpõderent: deide ægrotãtibus ea præcipere cœpiſſe: Sic ꝓ medicinã ortã: ſubide alioꝝ
ſalute: alioꝝ ĩteritu ꝓnicioſa diſcernentẽ a ſalutarib9: Reptis deide medicinæ remedi-
is hoies de ratiõibus eoꝝ diſſerere cœpiſſe: nec poſt rationẽ medicinã eẽ iuẽtã ſed poſt
iuentã medicinã: rationẽ eẽ quæſitã. Requirere ẽt ſi rõ idẽ doceat qd experiẽtia: an ali
ud. Si idẽ: ſuperuacuã eẽ. Si aliud: ẽt cõtrariã: Primo tñ remedia explorãda ſũma cu-
ra fuiſſe. nũc vero iã explorata eẽ: neq; vlla: aut noua genera morboꝝ repiri: aut nouã
deſiderari medicinã. Quod ſi iã icidat mali genus aliqd ignotũ: nõ ideo tñ fore medi

credo legendũ ꝑmanente

dico de reb9 cogitandū obſcuris: ſed eū ꝓtinus viſurꝝ. cui morbo id ꝓximū ſit: tētatu
rumq; remedia ſimilia illis: quæ vicino malo ſæpe ſuccurrerint: & p eius ſimilitudinē
opē repertuꝝ. Neq;.n. ſe dicere cōſilio medicū nō egere: & irratiōabile aīal hāc artē poſ
ſe p̄ſtare: ſed has latentiū reꝝ cōiecturas ad rē nō pertinere: qa nō interſit: qd morbū fa
ciat: ſed qd tollat. Neq; ad rē pertineat quomō: ſed qd optime digeraṫ: Siue hac de cā
cōcoctio īcidat: ſiue de illa. & ſiue cōcoctio ſit illa: ſiue tantū digeſtio. Neq; quærendū
eē quomō ſpiremus: ſed qd grauē tardumq; ſpiritū expediat. Neq; qd venas moueat:
ſed qd quæq; motus genera ſignificent. Hæc aūt cognoſci experimētis: & in oībus eiuſ
modi cogitatiōibus in vtrāq; partē diſſeri poſſe. Itaq; ingeniū & facūdiā vincere: mor-
bos aūt nō eloquētia ſed remediis curari. Quæ ſi quis elinguis: vſu diſcreta bñ norit:
hūc aliquāto maiorē medicū futuꝝ: q̄ ſi ſine vſu linguā ſuā excoluerit. Atq; ea quidē:
de qbus ē dictū: ſuperuacua cē tantū mō. Id vero qd reſtat ēt crudele: viuoꝝ hoīum
aluū atq; p̄cordia īcidi & ſalutis humanæ p̄ſidē artē nō ſolū peſtē alicui: ſed hāc ēt atro
ciſſimā īferre: cū p̄ſerti ex his: q̄ tāta violētia q̄ranṫ: alia ñ poſſint oīo cognoſci: alia poſ
ſint ēt ſine ſceleꝝ. Nā colorē: liuorē: mollitiē: duritiē: ſiḷiaq; oīa nō eē talia īciſo corpe q̄
lia īntegro fuerint. qa cū corpib9 iuiolatis: hæc tñ metu: dolore: iedia: cruditate: laſſitu
dine mille alijs mediocrib9 affectibus ſæpe mutenṫ: multo magis verſimile ē iteriora:
qbus maior mollities: lux ipſa noua ſit: ſub grauiſſimis uulneribus & ipſa trucidatōe
mutari: Neq; quicq̄ eē ſtulti9: quā q̄le qdq; viuo hoīe ē tale exiſtimare eē moriēte: imo
iā mortuo. Nā vteꝝ quidē q minus ad rē pertineat ſpirāte hōie poſſe diduci? Simulat
q; vero ferꝝ ad præcordia acceſſit: & diſciſſum trāſuerſum ſeptū ē: qd mēbrana quadā
ſuperiores partes ab īferioribus diducit (diaphragma græci vocāt) hoīem ꝓtinus ani
mā amittere. Ita demū mortui præcordia & viſcus oē incōſpectū latrocinātis medici
dari: qd neceſſe ſit tale eē: quale mortui ſit: nō q̄le viui fuit. Itaq; cōſequi medicum: vt
hoīem crudeliter iugulet. nō vt ſciat q̄lia viui viſcera habeamus. Si qd tñ ſit: qd adhuc
ſpirāte hoīe cōſpectui ſubiciaṫ: id ſæpe caſum offerre curātibus. Interdū.n. gladiatorē
in harena: vel militē i acie: vel viatorē a latronibus exceptū ſic vulnerari: vt eius īterior
aliqua pars aperiaṫ: & in alio alia: ita ſedē: poſitū: ordinē: figurā: ſimiliaq; cognoſcere
prudentē medicū nō cædē: ſed ſanitatē molientē: idq; per miſericordiā diſcere: qd alij
dira crudelitate cognouerint. Ob hoc ne mortuoꝝ qdē laceratōem neceſſarā eē. Quę
& ſi nō crudelis: tñ fœda ſit: cū aliter plæraq; in mortuis ſe habeāt. Quantū vero in vi-
uis cognoſci pōt ipſa curatio oſtēdat. Cū hæc p̄ multa uolumina: perq; magnæ cōten
tionis diſputatiōes a medicis ſæpe tractata ſint atq; tractētur ſubijciēdū ē q̄ ꝓxima ue
ro uideri poſſint. Ea neq; addicta alterutri opiniōi ſunt: neq; ab utraq; nimiū abhorrē-
tia: media quodāmodo īter diuerſas ſentētias. Quod in plurimis cōtentiōibus depre
hēdere licet ſine ambitiōe uerū ſcruptātibus: vt in hac ipſa re. Namq; demū cauſæ uel
ſecūdam ualetudinē præſtēt: uel morbos excitēt: quomō ſpiritus: aut cibus vel detra
haṫ vel digeraṫ: ne ſapiētiæ quidē ꝓfeſſores ſciētia cōprehēdunt: ſed cōiectura p̄ſequū
tur. Cuius aūt rei nō ē certa noticia: ei9 opinio certū reperire remediū nō pōt. Verūq;
ē ad ipſam curādi rationē nihil plus cōferre: q̄ experientiā. Quanq̄ igiṫ multa ſint ad
ipſas artes ꝓprie nō pertinētia: tñ eas adiuuāt excitādo artificis ingeniū. Itaq; iſta quo
q; naturæ reꝝ cōtemplatio q̄uis nō faciat medicū aptiorem: tñ medicinæ reddit profe
ctum. Veriq; ſimile ē & Hippocratē & Eraſiſtratū: & quicūq; alij nō cōtenti febres &
vlcera agitaræ: reꝝ quoq; naturā ex aliqua parte ſcrutati ſunt: nō ideo quidē medicos
fuiſſe veꝝ ideo quoq; maiores medicos extitiſſe. Ratione vero opus eſt ipſi medicinæ

illud. q; ponto ſint ſcri bendi. que.

lege. ſine diph pongo.

& si non inter obscuras causas: neq; iter naturales actiones: tamen sæpe. Est. n. hæc ars coniecturalis: neq; respondet ei plærunq; non solum cõiecturas: sed ẽt experientia. Et interdum non febris: non cibus: nõ somnus subsequit' sicut assueuit. Rarius: sed aliqñ morbus quoq; ipse nouus est: quem non incidere: manifeste falsum est: cum ætate nostra quædã ex naturalibus partibus carne prolapsa & arente: intra paucas horas expirauerit: Sic vt nobilissimi medici: neq; gen9 mali: neq; remedium iuenerit: Quos ego nihil tentasse iudico: quia nemo in splendida persona periclitari coniectura sua voluerit: ne occidisse: nisi seruasset: videretur. Veri tñ simile est: potuisse aliquid cogitare de tracta tali verecundia: & fortasse responsurꝝ fuisse id quod aliquis cẽt expertus. Ad q^d^ medicinæ genus neq; semper similitudo aliquid confert & si qñ confert: tñ id ipsum rationale ẽ inter multa similia genera & morborꝝ & remediorꝝ cogitare: quo potissimũ medicamento sit vtendum. Cum igitur talis res incidit: medicus aliquid oportet inueniat: q^d^ non vtiq; fortasse: sed sæpius tñ etiam respondeat. Petet autem nouum quoq; consilium non ab rebus latentibus (istæ. n. dubiæ & incertę sunt:) sed ab his quæ explorari possunt: idest euidentibus causis. Interest. n. fatigatio morbum: an sitis: an frigus: an calor: an vigilia: an fames fecerit: an cibi: viniq; abundãtia: an intemperantia libidinis: Neq; ignorare hũc oportet: quæ sit ægri natura: humidũ magis: an magis siccũ corpus eius sit: validi nerui: an infirmi: frequẽs aduersa valetudo an rara. ea quæ cũ est: vehemẽs eẽ soleat: an leuis: breuis: an longa. Quod is vitæ genus sit secutus: laborioſum: an quietũ: cũ luxu: an cũ frugalitate. Ex his. n. similibusq; sæpe curãdi noua rõ ducenda ẽ. Quãuis ne hæc quidẽ sic præteriri debẽt: quasi nullã cõtrouersiã recipiant. Nã & Erasistratus non ex his fieri morbos dixit: qm̃ & alij & ijdẽ alias: post ista nõ febricitarent: & quidã medici sæculi nostri sub auctore: vt ipsi videri volũt: Themisone contẽdunt nullius causæ noticiã quicq̃ ad curationes pertinere: satisq; esse quædã cõia morborꝝ intueri. Si quidem horꝝ tria genera eẽ: vnum adstrictũ: alterꝝ fluens tertium mixtũ. Nam mõ parꝝ excernere ægros: mõ nimium: mõ alia parte parꝝ: alia nimium. Hæc aũt genera morborꝝ: mõ acuta eẽ: mõ longa: & mõ increscere: mõ cõsistere: mõ minui cõsueuerunt. Cognito igit' eo quod ex his ẽ: si corpus adstrictũ ẽ: digerẽdum eẽ si profluuio laborat: cõtinendũ: si mixtum vitiũ habet: occurrẽdũ subinde vehemẽtiori malo. & aliter acutis morbis medendũ aliter vetustis: aliter increscẽtibus: aliter substitẽtibus: aliter iã ad sanitatẽ inclinãtibus. Horꝝ obseruationẽ medicinã esse: quã ita finiunt: vt quasi viã quandã: quã methodon græci nominant. eorumq; quæ in morbis cõia sunt: contemplatricẽ esse cõtendunt: ac neq; rõnalibus se neq; experimẽta tm̃ spectãtibus annumerari volũt: cum ab illis eo nomine dissentiant q^d^ in cõiectura rerꝝ latẽtium volũt esse medicinã: ab his eo quod parꝝ artis eẽ in obseruatione experimẽtorũ credunt. Quod ad Erasistratũ ptinet: primũ ipsa euidentia eius opiniõi repugnat: quia raro nisi post horꝝ aliquid morbus venit. Deinde nõ sequitur: vt q^d^ alium nõ afficit: aut eundẽ alias: id ne alteri quidem: aut eidem tpe alio noceat. Possunt enĩ quædã subesse corpori: vel ex infirmitate eius: vel ex aliquo affectu. quę vel ĩ alio nõ sũt: vel in hoc alias nõ fuerunt: eaq; per se nõ tãta vi cõcitant morbum: tñ obnoxiũ magis alijs iniurijs corpus efficiũt. Quod si cõtemplationẽ rerꝝ naturæ: quam temere medici sibi vendicant: satis cõprehendisset ẽt illud scisset: nihil oĩo ob vnam cãm fieri sed id pro cã apprehẽdi: q^d^ cõtulisse plurimũ vr̃. Põt aũt id dum solũ est nõ mouere: quod iunctũ alijs maxime mouet. Accedit ad hæc: quod ne ipse quidem Erasistratus qui transfuso in arterias sanguine febrẽ fieri dicit: idq; nimis repleto corpore incidere repperit: cur ex

duobus æq; repletis alter in morbum inciderit: alter omni periculo vacarit: qđ quotti die fieri apparet: nō diſcreuerit. Ex quo diſci pōt: vt vera ſit illa tranſfuſio: tñ illam non per ſe cum plenū corpus eſt fieri ſed cum hoꝝ aliquid acceſſerit. Themiſonis vero ęmuli ſi perpetua quæ ꝓmittunt habent: magis ēt q̄ vlli rationales ſunt. Neq; n. ſiquis nō oīa tenet quæ rō alis alius probat: ꝓtinus alio nouo nomine artis idiget. Si mō: quod primum eſt. nō memoriæ ſoli: ſed rōni quoq; inſiſtit. Si vero: quod ꝓpius eſt: vix vlla perpetua pręcepta medicinalis ars recipit: idem ſunt qđ hi: quos experimenta ſola ſuſtinent. Eo magis qm̄ ſi compreſſerit aliquem morbus an fuderit: quilibet ēt imperitiſſimus videt. Quid aūt cōpreſſum corpus reſoluat: quid ſolutum teneat: ſi a ratione tractum ē: rationalis eſt medicus. Si vt ei q ſe rationalē negat: cōfiteri neceſſe eſt: ab experientia empiricus ē. Ita apud eum morbi cognitio extra artem: medicina intra vſum eſt. Neq; adiectum quicq̄ empiricoꝝ profeſſioni: ſed demptum eſt: qm̄ illi multa circunſpiciunt: hi tantum facillima & non plus q̄ vulgaria. Nam & hi qui pecoribus ac iumentis medentur: cum ꝓpria cuiuſq; ex multis animalibus noſſe non poſſint: communibus tantum modo inſiſtunt. Et exteræ gentes cum ſubtilem medicinæ rationem nō nouerint: coīa tantum vidēt. Et qui ample valetudinarios nutriunt: quia ſingulis ſumma cura conſulere non ſubſtinent: ad coīa iſta confugiunt. Neq; hercules iſtud & anti qui medici neſcierunt: ſed his contenti non fuerunt. Ergo ēt vetuſtiſſimus auctor Hippocrates dixit mederi oportere & coīa & propria intuentem. Ac ne iſti quidem ipſi intra ſuam profeſſionem conſiſtere vllo modo poſſūt. Si quidem & compreſſorum & fluentium morboꝝ genera diuerſa ſunt: faciliuſq; id in his quæ fluunt: inſpici poteſt. Aliud eſt. n. ſanguinē: aliud bilē: aliud cibū mouere: aliud deiectiōibus: aliud tormini b9 laborare: aliud ſudore digeri: aliud tabe conſumi. Atq; in partes quoq; humor erūpit vt in oculos aureſq;. Quo periculo nullum humanū membrum vacat: Nihil aūt horum ſic: vt aliud curatur: Ita protinus in his a communi fluentis morbi cōtemplatione ad propriam medicina deſcendit. Atq; in hac quoq; rurſus alia ꝓprietatis noticia ſæpe neceſſaria eſt. quia nō eadem oībus ēt in ſimilibus caſibus opitulantur. Si quidē certæ quædā res ſunt: quæ in pluribus ventrē aut aſtringunt aut reſoluunt: Inueniunt̄ tñ in qbus aliter atq; in cæteris idē eueniat. In his ergo cōmuniū inſpectio contraria ē: proprioꝝ tantū ſalutaris. Et cauſę quoq; æſtimatio ſæpe morbum ſoluit. Ergo ēt ingenioſiſſimus ſęculi noſtri medicus: quē nuper vidimus. Caſſius febricitāti cuidā & magna ſiti affecto: cū poſt ebrietatem eū prępmi cœpiſſe cognoſcret: aquā frigidā ingeſſit. Qua ille epota: cū vini vim miſcēdo fregiſſet: ꝓtinus febrem ſomno & ſudore diſcuſſit. Quod auxilium medicus oportune ꝓuidit: nō ex eo: qđ aut ſtrictū corpus erat: aut fluebat: ſed ex cā: quæ ante præceſſerat. Eſtq; ēt ꝓprium aliquid & loci & tēporis iſtis quoq; auctoribus: qui cum diſputāt quemadmodū ſanis hominibus agendū ſit: præcipiūt vt grauib9 aut locis aut tēporibus magis vitet̄ frigus: æſtus: ſacietas: labor: libido: magiſq; vt cōquieſcat hiſdem aut locis aut tēporibus ſi quis grauitatem corporis ſentit: ac neq; vomitu ſtomachū: neq; purgatiōe aluum ſolicitet. Quæ vera quidē ſunt: a cōmunibus tñ ad quædam ꝓpria deſcendūt. niſi perſuadere nobis volunt: ſanis quidem conſiderandum eſſe. qđ cælum: qđ tempus anni ſit: ægris vero non eſſe. Quibus tanto magis oīs obſeruatio neceſſaria eſt: quanto magis obnoxia offenſis infirmitas ē. Quin ēt morboꝝ in hiſdē hominibus aliæ atq; aliæ. ꝓprietates ſunt: & qui ſecūdis aliqñ fruſtra curatus ē: cōtrarijs ſępe reſtituit̄. Plurimaq; i blādo cibo diſcrimina reperiunt̄. Ex qbus cōtētus vno ero. Nā famē facilius fert adoleſcēs quā puer: facilius in

denſo cælo: quam in tenui: facilius in hyeme quam æſtate: facilius vno cibo: quã prandio quoq; aſſuetus: facilius inexercitatus: quam exercitatus homo ſuſtinet. Sæpe autem in eo magis neceſſaria cibi feſtinatio eſt: qui minus inediam tolerat. Ob quæ competit eum qui propria non nouit cõmunia tantum intueri debere: eumq; qui noſſe ꝑpria poteſt: illa quidem nõ oportere negligere: ſed his quoq; inſiſtere. Ideoq; cum par ſcientia ſit vtiliorem tñ medicum eſſe amicum: q̃ extraneum. Igitur vt ad propoſitũ meum redeam: rationalem quidẽ puto medicinam eſſe debere: inſtrui vero ab euidẽtibus cauſis: obſcuris oĩbus non a cogitatione artificis: ſed ab ipſa arte reiectis. Incidere autem viuoꝝ corpora & crudele & ſuperuacuum eſt: mortuoꝝ corpora diſcentib9 neceſſarium. Nam poſitum & ordinem noſſe debent. Quæ cadauera melius quam viuus & vulneratus homo repreſentãt: Sed & cætera quæ modo in viuis cognoſci poſſunt: in ipſis curationibus vulneratorũ paulo tardius. ſed aliquando mitius vſus ipſe mõſtrauit. His propoſitis primum dicam quemadmodũ ſanos agere cõueniat: tum ad ea tranſibo: quæ ad morbos curationeſq; eoꝝ pertinebunt.

¶ Caput primum quemadmodum ſanos agere conueniat.

Sanus homo qui & bene valet & ſuę ſpontis eſt: nullis obligare ſe legibus debet: ac neq; medico: neq; alipta egere. Hunc oportet variũ habere vitæ gen9 modo ruri eſſe: modo in vrbe: ſæpiuſque in agro: nauigare: venari: quieſcere interdum: ſed frequẽtius ſe exercere. Siquidem ignauia corp9 hebetat: labor firmat illa maturam ſenectutẽ: hic longam adoleſcẽtiam reddit. Prodeſt etiam interdũ balneo: interdum aquis frigidis vti: modo vngi: modo id ipſum negligere. nullũ cibi genus fugere: quo populus vtatur interdum in conuiuio eſſe: interdũ ab eo ſe retrahere modo plus iuſto: modo non amplius aſſumere. bis die potius: quam ſemel cibum capere & ſemper quamplurimum: dũmodo hunc concoquat. Sed vt huius generis exercitatiões: cibiq; neceſſarij ſunt: ſic athletici: ſuperuacui: Nam & intermiſſus ꝑpter ciuiles aliquas neceſſitates ordo exercitationis: corpus affligit: & ea corpora quæ more eoꝝ repleta ſunt: celerrime & ſeneſcunt & ægrotant. Concubitus vero neq; nimis cõcupiſcendus neq; nimis pertimeſcendus eſt. Rarus corpus excitat. frequẽs ſoluit. Cũ autem frequens non numero ſit: ſed natura: ratione ætatis & corporis ſcire licet eum non inutilem eſſe: quem corporis neq; languor: neq; dolor ſequitur. Idem interdiu peior eſt: noctu tutior. ita tamen ſi neq; illum cibus: neq; hunc cum vigilia labor ſtatim ſequitur. Hæc firmis ſeruanda ſunt: cauendumq; ne in ſecũda valetudine: aduerſæ preſidia conſumantur.

¶ Quæ ſtomacho imbecillis ſeruanda ſint. Caput. ij.

Imbecillis ſtomacho: quo in numero magna pars vrbanoꝝ omneſq; pene cupidi litterarũ ſunt: obſeruatio maior: neceſſaria ẽ. vt quod vel corporis vel loci: vel ſtudij ratio detrahit: cura reſtituat. Ex his igitur qui bene concoxit: mane tuto ſurget. qui paꝝ quieſcere debet. & ſi mane ſurgendi neceſſitas fuerit: redormire. Qui nõ concoxit: ex toto conquieſcere: ac neq; labori ſe: neq; exercitatiõi: neq; negocio credere. Qui crudũ ſine preꝯcordioꝝ dolore ructat: is ex interuallo aquam frigidam bibere: & ſe nihilo minus continere. Habitare vero ædificio lucido per flatũ æſtiuum hibernum ſolem habẽte. cauere meridianum ſolẽ: matutinum & veſpertinũ frigus: itemq; auras fluminum atq; ſtagnoꝝ: minimeq; nubilo cælo ſoli aperiẽti ſe cõmittere: ne modo frigus: mõ calor moueat. Quæ res maxime grauedines deſtillationeſq; cõcitat. Magis vero grauib9 locis iſta ſeruãda ſunt: in qbus ẽt peſtilentiã faciũt.

Scire autem licet integrum corpus esse: cum quottidie mane vrina alba: dein ruffa ẽ. Illud concoquere: hoc concoxisse significat. Vbi experrectus est aliquis: paulum intermittere: deinde nisi hyems est: fouere os multa aqua frigida debet: longis diebus meridiari potius ante cibum: sin minus: post eum. per hyemem potissimum totis noctibus conquiescere. Sin lucubrandum est: non post cibum id facere: sed post concoctionem. Quẽ interdiu vel domestica: vel ciuilia officia tenuerũt: huic tẽpus aliquod seruãdum curationi corporis sui est. Prima aũt eius curatio exercitatio est: quæ semp antecedere cibum debet: in eo qui minus laborauit & bene cõcoxit amplior: in eo qui fatigatus est & minus concoxit remissior. Cõmode vero exercent: clara lectio: arma: pila: cursus: ambulatio. Atq; hæc non vtiq; plana cõmodior ẽ. Si quidem melius ascẽsus quoq; & descensus cum quadam varietate corpus moueat: nisi tñ id per quam imbecillum est. Melior aũt est sub diuo: quam in porticu. melior si caput patitur in sole: quam in vmbra, melior in vmbra quã parietes aut viridaria efficiũt: quam quæ tecto subest melior recta: quam flexuosa. Exercitatiõis aũt plærunq; finis esse debet sudor: aut certe lassitudo: quæ citra fatigationem sit, idq; ipsum: modo minus modo magis faciendum ẽ. Ac ne his quidem athletarum exemplo: vel certa eẽ lex: vel imodicus eẽ labor debet. Exercitationem recte sequitur: mõ vnctio vel in sole vel ad ignem: modo balneum: sed conclaui quã maxime & alto & lucido & spacioso. Ex his vero neutrum sæpe fieri oportet: sed sæpius alterutrũ pro corporis natura. Post hæc paulum cõquiescere opus est. Vbi ad cibũ ventum est: nũquam vtilis ẽ nimia sacietas. Sæpe inutilis nimia abstinẽtia, sæpe si qua intemperantia subest durior ẽ in potiõe quam in esca. Cibus a salsamẽtis: oleribus: similibusq; rebus melius incipit. Tum caro assumenda est quæ assa optima aut elixa est. Condita omnia, duabus de causis inutilia sunt, quoniã & plus propter dulcedinem assumitur: & quod mõ par est: tñ ægrius concoquit. Secunda mensa bono stomacho nihil nocet: in imbecillo coacesit; Si quis itaq; hoc parce videlicet palmulas pomaq; & similia melius primo cibo assumit. Post multas potiones quæ aliquãtum sitim excesserunt: nihil edendum est, post sacietatem: nihil agendum. Vbi expletus est aliquis: facilius concoquit: sic quicquid assumpsit potione aq; frigidæ includit: tum pauliſper inuigilat: deinde bene dormit. Si quis interdiu se implebit: post cibum neq; frigori, neq; æstui: neq; labori se debet committere. Neq; enim tam facile hęc inani corpore quã repleto nocent. Si quibus de causis futura inedia est: labor omnis uitandus est.

¶ Obseruationes quædam prout res nouæ accidũt & corporũ genera & sexus & ætates & tempora anni sunt. Caput. iiij.

Tq; hæc quidem pene perpetua sunt. Quasdã aũt obseruationes desiderãt
a & nouæ res & corpoq; genera & sexus & ætates & tempora anni. Nã neq; ex salubri loco in grauẽ, neq; ex graui in salubrem trãslitus saris tutus est. Ex salubri in grauẽ prima hyeme: ex graui in eũ qui salubris ẽ prima æstate transire melius ẽ. Neq; vero ex multa fame, nimia sacietas: neq; ex nimia sacietate fames idonea ẽ. Periclitaturq; & qui semel & qui bis die cibũ incontinẽter contra consuetudinẽ assumit. Itẽ neq; ex nimio labore subitum ociũ neq; ex nimio ocio subitus labor sine graui noxa ẽ. Ergo cũ quis mutare aliquid uolet: paulatim debebit assuescere. Omnẽ etiam laborẽ facilius vel puer vel senex: quam insuetus homo sustinet. Atq; ideo quoq; minus ocio sa vita vtilis non est: quia potest incidere laboris necessitas. Si quando tñ insuetus aliquis laborauit: aut multo plus quã solet, ẽt si qui assueuit; huic iciuno dormiendũ ẽ;

lege nimis.

multo magis si etiam os amarum est: vel oculi caligant: aut vẽter perturbatur. Tum enim non dormiendum tantũmodo ieiuno est: sed etiam in posterũ diem permanendum: nisi cito id quies sustulit. Quod si factũ est, surgere oportet: & lẽte paululũ ambulare. At si somni necessitas nõ fuit quia modice magis aliquis laborauit: tñ ingredi aliquid eodem mõ debet. Cõia deinde omnibus sunt post fatigationẽ cibum sumpturis: vbi paulum ambulauerũt. si balneum non est: calido loco vel in sole: vel ad ignem vngi atq; sudare si ẽ ante oĩa in tepidario residere: deinde vbi paulum conquieuerunt intrare & descendere in solium: tum multo oleo vngi leniterq; perfricari: itcrum insolium descendere. Post hæc os aqua calida fouere: deinde frigida. Balneum his feruens idoneum non ẽ. Ergo si nimium alicui fatigato pene febris ẽ: huic abunde ẽ loco tepido demittere se inguinibus tenus in aquam calidam: cui paulum olei adiectum: deinde totum quidem corpus maxime tñ eas partes: quæ in aqua fuerunt leniter perfricare ex oleo: cui vinum & paulum cõtriti salis sit adiectum. Post hæc omnibus fatigatis aptum ẽ cibum sumere: eoq; humido vti: aqua vel certe diluta potione esse contentos maximeq; ea quæ moueat vrinam. Illud quoq; nosse oportet: quod ex labore sudanti frigida potio pernicioſissima ẽ. atq; etiam cũ sudor se remisit itinere fatigatis inutilis. A balneo quoq; venientibus Asclepiades inutilem eam iudicauit. Quod in his verũ ẽ: quibus aluus facile nec toto resoluitur: quiq; facile inhorrescunt: perpetuum in omnibus non ẽ: cum potius naturale sit potione æstuantem stomachum refrigerari: frigẽtem calefieri. Quod ita præcipio: vt tamen fatear ne ex hac quidẽ causa sudanti adhuc frigidũ bibendum esse. Solet ẽt prodesse post variũ cibũ: frequentesq; dilutas potões: vomitꝰ & postero die longa quies: deinde modica exercitatio. Si assidua fatigatio vrget: inuicem modo aqua: modo vinum bibendum ẽ: raroq; balneo vtendum. Leuatq; lassitudinem etiam laboris mutatio: eumq; : quem nouum genus eiusdem laboris pressit: id quod in cõsuetudine ẽ: reficit. Fatigato quotidianum cubile tutissimum ẽ: in solitum contra lassat. Quod enim contra cõsuetudinem ẽ: nocet: seu molle: seu durum ẽ. Proprie quædam ad eum pertinent: qui ambulando fatigatur. Hunc reficit in ipso quoq; itinere frequẽs frictio. post iter: primum sedile: deinde vnctio: tum calida aqua in balneo magis superiores partes: q̃ inferiores foueat. Si quis vero exustus in sole ẽ: huic in balneũ protinus eũdum ẽ: perfundẽdumq; oleo corpus & caput: & deide in solium bene calidum descendendum ẽ: tum multa aqua per caput infundenda prius calida: deinde frigida. At ei qui perfrixit: opus est in balneo primum inuoluto sedere donec insudet: tum vngi: deinde lauari: cibum modicum: potiões meracas assumere. Is vero qui nauigauit & nausea pressus ẽ: si multam bilem euomuit: vel abstinere cibo debet: vel paulum aliquid assumere. Si pituitam acidam effudit vtiq; sumere cibũ sed assueto leuiorem. si sine vomitu nausea fuit: vel abstinere: vel post cibum vomere. Qui vero toto die: uel in uehiculo uel in spectaculis sedet: huic nihil currẽdũ: sed lente ambulãdum ẽ. Lenta quoq; in balneo mora: dein cœna exigua ꝓdesse consueuerũt. Si quis in balneo æstuat: reficit hunc ore exceptũ & in eo retentũ acetũ. Si id non ẽ: eodem mõ frigida aqua assumpta. Ante oĩa aũt norit quisq; naturam sui corporis. quoniã alij graciles alij obesi sũt: alij calidi: alij frigidiores: alij humidi: alij sicci: alios astricta: alios resoluta aluus exercet. Raro quisquã nõ aliquã partẽ corporis imbecillã habet. Tenuis uero hõ ĩplere se debet: plenꝰ extenuare: calidus refrigerare frigidus calefacere: madẽs siccare: siccus madefacere. itẽq; aluũ firmare is cui fusa: soluere is: cui astricta ẽ. Succurrẽdũq; sp ꝑti maxĩe laborãti ẽ. Implet ãt corpꝰ modica exercitatio freq̃n

sudanti ex labore potio frigida noĩa

ꝑpto legendum q̃no tidianum

tior quies: unctio: & si post prandium ẽ balneum: contracta aluus: modicum frigus hyeme: somnus & plenus & nõ nimis lõgus: molle cubile: animi securitas: assumpta p cibos & potiões maxime dulcia & pinguia: cibus & frequẽtior & quãtus pleniss̃im9 põt concoqui. Extenuat corpus aqua calida siquis in eã descẽdit: magisq; si salsa ẽ: i ieiunio balneũ: inurens sol: & ois calor: cura: uigilia: sõnus nimiũ uel breuis: uel lõgus: lectus per æstatem terra: hyeme dur̃ cubile: cursus: multa ambulatio: omnisq; uæhemẽs exercitatio: uomitus: deiectio: acidæ res & austeræ & semel die assumptæ epulæ & uini nõ perfrigidi ieiuno potio in cõsuetudinem adducta. Cũ uero inter extenuantia posuerim uomitũ & deiectionem: de his quoq; ꝑprie quędam dicẽda sunt. Eiectũ esse ab Asclepiade uomitũ in eo uolumine: quod de tuẽda sanitate composuit: uideo. neq; repræhẽdo: si offensus eor̃ ẽ consuetudine: qui quottidie eijciendo uorãdi facultatem moliunt. Paulo etiã longius processit: idem purgatiões quoq; eodem uolumine expulit. Et sunt hæ pernicios̃æ: si nimis ualentibus medicamẽtis fiunt. Sed hæc tamen submouẽda esse non ẽ perpetuum: quia corpor̃ temporumq; ratio potest ea facere necessaria: dũ & modo: & non nisi cum opus ẽ: adhibeantur. Ergo ille quoq; ipse si quid iam corruptum esset: expelli debere confessus est. Ita non ex toto res condemnanda ẽ. Sed esse eius etiam plures causæ possunt. estq; in ea quædam paulo subtilior obseruatio adhibenda. Vomitus utilior est hyeme: quam æstate. Nam tum & pituitæ plus: & capitis grauitas maior subest. Inutilis ẽ gracilibus: & imbecillũ stomachũ habentibus. Vtilis ẽ plenis & biliosis omnibus: si uel nimium se replerũt: uel parũ cõcoxerunt. Nam siue plus ẽ: quam quod concoqui possit: periclitari ne corrumpatur: nõ oportet. Si uero corruptum ẽ: nihil cõmodius est: quam id: qua via primũ expelli potest: eijcere. Itaq; ubi amari ructus cum dolore & grauitate præcordiorum sũt: ad hunc protinus cõfugiendum est. Item prodest ei: cui pectus æstuat: & frequẽs saliua: uel nausea ẽ: aut cui sonant aures: aut madent oculi: aut os amarum ẽ. Similiterq; ei: qui uel cælũ: uel locum mutat: hisq; quibus: si per plures dies nõ uomuerũt. dolor prę cordia infestat. Neq; ignoro inter hæc præcipi quietẽ. quæ non semper contingere põt agendi necessitatẽ habentibus: nec in omnibus idem facit. Itaq; istud luxuriæ causa fieri nõ oportere confiteor. Interdum ualetudinis causa recte fieri experimẽtis credo. Cõmoneo tamen ne quis: qui ualere & senescere uolet: hoc quottidianũ habeat. Qui uomere post cibũ uolet: si ex facili facit: aquã tm̃ tepidã ante debet assumere. si difficili9: aquæ: uel salis: uel mellis paulũ adijcere. At qui mane uomiturus est: ante bibere mulsum: ul̃ isopũ: aut esse radiculã debet. deinde aquã tepidã ut supra scriptum ẽ: bibere. Cætera q̃ antiqui medici p̃ceperunt: stomachũ oia infestãt. Post uomitũ: si stomach9 ifirmus ẽ: paulũ cibi: sed huius idonei: gustandũ: & aq̃ frigidæ cyathi tres bibẽdi sũt. Si ãt uomit9 fauces exaspauit: qui uomuit: si mane id fecit ãbulare debet: tũ ungi: dei de cœnare. Si post cœnã: postero die lauari. & i balneo sudare. hinc p̃ximus cib9: mediocris utilior ẽ: isq; eẽ debet cũ pãe hesterno: uino austero meraco: & carne assa cibisq; oib9 q̃ siccissimis. Qui uomere bis i mẽse uult: meli9 cõsulet: si biduo cõtinuarit: q̃ si post q̃ntũ decimũ diẽ uomuerit: nisi hęc mora grauitatẽ pectori faciet. Deiectio autẽ medicamẽto quoq; petẽda ẽ: ubi vẽter suppressus par̃ reddit: ex eoq; inflãmatões: caligines: capitis dolores. aliaq; supioris partis mala icrescũt: quid. n. inter hæc adiuare possũt quies & inedia q̃ p illas maxime eueniũt: Qui eijcere uolet: primũ cibis uinisq; utet his: q̃ hoc præstãt: Dehinc si par̃ illa p̃ficiẽt: aloen sumat. Sed purgatiões quoq; ut interdũ necessarię sũt: sic ubi frequẽtes sunt. piculũ afferũt. Assuescit. n. nõ ali cor

pus: & ob hoc infirmū erit: cum omnibus morbis obnoxia maxime infirmitas sit. Calefacit aūt vnctio: aqua salsa: magisq; si calida est. oīa salsa: amara: carnosa: si post cibum est balneū: vinū austerū. Refrigerat in ieiunio & balneū & somnus nisi nimis longus est & oīa acida: aqua q̄ frigidissima: oleū si aquæ misceatur. Humidū aūt corpus efficit labor maior q̄ ex cōsuetudine: frequēs balneū: cibus plenior: multa potio: post hac ambulatio & vigilia. Per se quoq; ambulatio multa & væhemēs & matutina exercitatio & nō protinus cibus adiectus: ea genera escæ quę veniūt ex locis frigidis & pluuijs & irriguis: Cōtra siccat modica exercitatio: fames: vnctio sine aqua: calor: sol modicus. frigida aqua cibus exercitatiōi statim subiectus: & is ipse ex siccis & æstuosis locis veniēs. Aluum astringit labor: sedile: creta figularis corpori illita: cibus iminutꝰ: & is ipse semel die assumptus ab eo qui bis solet: exigua potio neq; adhibita nisi cū cibi quis quantū assumpturus ē cepit: post cibū quies. Cōtra soluit aucta ambulatio atq; esca: post motus qui post cibū ē: subīde potiōes cibo imixtæ. Illud quoq; scire oportet: qd vētrē vomitus solutū cōprimit: cōpressum soluit. Idēq; cōprimit is vomitus: q statim post cibū est: soluit is qui tarde supuenit. Quod ad ætates vero pertinet: iediā facillime sustinent mediæ ætates: minus iuuenes: minime pueri & senectute confecti. Quo minus fert facile quisq;: eo sæpius debet cibū assumere. maximeq; eo eget qui increscit. Calida lauatio & pueris & senibus apta ē. Vinū dilutius pueris: senibus meracius. neutri ætati q̄ inflatiōes mouent. Iuuenū minus quæ assumāt & quō curentur: interest. Quibus iuuenibus fluxit aluus plerūq; i senectute cōtrahit'. quibus in adolescētia fuit astricta: sępe in senectute soluit'. Melior est aūt in iuuene fluior: in sene astrictior. Tēpus quoq; anni cōsiderare oportet. Hyeme plus esse cōuenit: minus: sed meracius bibere: multo pane vti: carne potius elixa: modice oleribus: semel die cibū capere: nisi si nimis venter astrictus ē. Si prandet aliquis: vtilius ē exiguum aliquid & ipsū siccum sine carne: sine potiōe sumere. Eo tpe anni calidis oibus potius vtēdum est: vel calorē mouētibus. Venus tū non æque pernicioſa ē. At vere paulū cibo demēdum: adijciendūq; potiōi: sed dilutius tū bibēdum est: magis carne vtēdum. magis oleribꝰ: trā seūdum paulatim ad assa ab elixis: Venus eo tpe anni tutissima ē. Aestate vero & potione & cibo corpus sæpius eget. Ideo prādere quoq; cōmodum est. Eo tpe aptissima sunt & caro & olus: potio quā dilutissima: vt & sitim tollat: nec corpus incendat: frigida lauatio: caro assa: frigidi cibi: vel qui refrigerēt. Vt sępius aūt cibo vtēdum: sic exiguo ē. Per autūnum propter cæli varietatem periculū maximum ē. Itaq; neq; sine veste: neq; sine calciamētis prodire oportet: præcipueq; diebus frigidioribus: neq; sub diuo nocte dormire: aut certe bene operiri. Cibo vero iā paulo pleniore vti licet: minꝰ: sed meracius bibere. Poma nocere quidā putant: quæ imodice toto die plerunq; sic assumūtur ne quid ex densiore cibo remittatur. Ita nō hæc sed consumatio omnium nocet. Ex quibus in nullo tū minusq; in his noxæ ē. Sed his uti non sępius quam alio cibo conuenit. Deniq; aliquid densiori cibo cum hic accedit: necessarium ē demi. Neq; æstate uero neq; autumno utilis uenus est. Tolerabilior tamen per autumnum: æstate in totum si fieri potest abstinendum.

¶ De his: qui aliq̄ pte corpis laborāt: & primū de his qbꝰ caput ifirmū ē. Caput. iiij.

Proximū ē ut de his dicam: qui partes aliquas corporis imbecillas habent.

Cui caput infirmum ē: is si bene cōcoxerit: leniter perfricāt id mane manibꝰ suis debet. nūquam id: si fieri potest: ueste uelare: aut ad cutē tōderi: Vtileq; lunam vitare: maximeq; ante ipsum lunæ: soliscq; cōcursum. sed nusquā post cibum p

gredi. Si cui capilli sunt: eos quottidie pectere multū ambulare. sed si licet neq; sub tecto neq; in sole. Vbiq; autem vitare solis ardorem: maximeq; post cibum & vinū potius vngi: q̄ lauari: nunq̄ ad flāmam vngi: interdū ad prunam. Si in balneum venit: sub veste primum paulum in tepidario insudare: ibi ungi: tum transire in calidarium. vbi sudabit: in solium non descendere: sed multa calida aqua per caput se totū perfundere: tum trepida: dein frigida: diutiusq; ea caput: quam cęteras partes perfundere: deinde id aliquandiu perfricare: nouissime detergere & vngere. Capiti nihil æque prodest atq; aqua frigida. Itaq; is cui hoc infirmū est: per æstatem id bene largo canali quottidie debet aliquādiu subijcere. Semper aūt etiam si sine balneo vnctus est: neq; totum corpus refrigerare sustinet: caput tñ aqua frigida perfundere. Sed cum cęteras partes attingi nolit: demittere id ne ad ceruices aqua descendat: eamq; ne quid oculis: alijsue partibus noceat defluētem subinde manibus ad os regere. Huic modicus cibus necessarius est: quem facile cōcoquat. isq; si ieiunio caput lædit̄ur: assumēdus etiam medio die est. Si nō lędit̄ur semel potius. Bibere huic assidue vinum dilutū: leue: quam aquā magis expedit: vt cum caput grauius esse cœperit: sit quo confugiat. eiq; ex toto neq; vinum neq; aqua semper vtilia sunt. medicamētum vtrumq; est: cum inuicē assumit. Scribere: legere: voce cōtendere huic opus nō est vtiq; post cœnā: postq̄ nec cogitatio quidem ei satis tuta est: maxime tñ vomitus alienus est.

lege tepida

¶ De his qui lippitudine: grauedine destillatiōe: tonsilliśq; laborāt. Caput. v.

NEq; vero his solis quos capitis imbecillitas torquet vsus aquæ frigidæ pdest sed his ēt: quos assidue lippitudines: grauedines: destilatiōes: tonsillięq; male habēt: His autem non caput tm̄ quottidie perfundendū est: sed os quoq; multa frigida aqua fouendū est. Præcipueq; oibus quibus hoc vtile auxiliū est: eo vtē dū est vbi grauius cælū austri reddiderūt. Cumq; oibus inutilis sit post cibū aut contētio: aut cogitatio animi: tū his præcipue: q vel capitis vel arteriæ dolores habere cōsuerūt vel quoslibet alios oris affectus. Vitari ēt grauedines: destillatiōesq; possunt: si quā minime eū: qui his oportunus est: aerē: uel loca aquasq; mutet. si caput i sole ptegit ne incendat: ne ue subitū ex repētino nubilo frigus id moueat. Si post cōcoctionem ieiunus caput radit. Si post cibum neq; legit: neq; scribit.

¶ Ad solutam aluum remedia. Caput. vj.

VEm uero frequēter cita aluus exercet: huic opus ē pila similibusq; supiores q ptes exercere: dū ieiunus ē ambulare: uitare solis nimiū ardorē: cōtinua balnea: ungi citra sudorē: nō uti cibis uarijs: minimeq; uirulentis aut leguminibus: oleribusue his quæ celeriter descēdūt: oīa deniq; fugere q̄ tarde cōcoquūt. Venatio: duriq; pisces: & ex domesticis aialibus assa caro maxime iuuāt. Nunquā uinū sal sū bibere expedit: ne tenue quidē aut dulce: sed austerū & plenius: neq; id ipsū puetus. Si mulso uti uolet: id ex decocto melle faciēdū ē. Si frigidę potiōes uentrē eius nō turbāt: his utēdum potissimū est. Si quid offensæ i cœna sensit: uomere debet: idq; postero quoq; die facere. tertio modici ponderis panē ex uino esse: adiecta uua. uel olea: uel ex defruto: similibusq; alijs. deinde ad cōsuetudinem redire. Sēper aūt post cibum cōquiescere: ac neq; intēdere animum: neq; ambulatione quāuis leui dimoueri.

vinum cocturum q̄ adterius

¶ Remedia ad coli dolorem. Caput. vij.

TSi laxius intestinum dolere consueuit: quod colum nominant: cū id nihil e nisi genus iflationis sit: id agēdum est: ut cōcoquat aliquis: ut lectione & alijs generibus exerceat̄: utat̄ balneo calido: cibis quoq; & potōibus calidis: de

niq; omnimõ frigus euitet. itẽ dulcia oĩa: leguminaq; & quicquid inflare cõſueuit.

¶ Quæ agenda ſint ſtomacho laborantibus. Caput. viij.

Iquis vero ſtomacho laborat: legere clare debet poſt lectionẽ ambulare: tũ pila: vel armis: alioue quo genere: quo ſuperior pars mouet̃: exerceri. Non aquã: ſed vinum calidũ bibere ieiun9: Tum cibum bis die aſſumere: ſic tñ vt facile concoquat: Vti vino tenui & auſtero: & poſt cibũ frigidis potiõibus poti9. Stomachum aũt infirmũ indicant: pallor: macies: præcordioq; dolor: nauſea & nolentium vomitus: in ieiuno dolor capitis. Quẽ quo nõ ſunt: is firmi ſtomachi ẽ. Neq; credẽdum vtiq; noſtris ẽ: qui cũ in aduerſa valetudine vinũ aut frigidã aquam concupierunt: delitiaq; patrocinium in accuſationem nõ merẽtis ſtomachi habẽt. At qui tarde cõcoquunt: & quoq; ideo præcordia inflant̃ quiue ꝓpter ardorem aliquẽ noctu ſitire cõſuerunt: antequam cõquieſcant: duos treſue cyathos per tenuem fiſtulã bibãt. Prodeſt ẽt aduerſus tardam concoctionẽ clare legere: deinde ambulare tũ vel vngi: vel lauari aſſidue: vinũ frigidum bibere: & poſt cibũ magnã potionẽ: ſed vt ſupra dixi per ſiphonẽ. deinde oẽs potiones aqua frigida includere: Cui vero cibus aceſcit: is ante eum bibere aquam egelidam debet & vomere. At is cui ex hoc frequẽs deiectio incidit: quotiens aluus ei cõſtiterit: frigida potione potiſſimum vtatur.

¶ Quid obſeruandum ſit dolore neruoq; laborantibus. Caput. ix.

Icui vero dolere nerui ſolent: quod in podagra. chiragraue eſſe cõſueuit: huic quantum fieri poteſt: exercendum id eſt. quod affectum eſt: obijciendumq; labori & frigori: niſi cũ dolor increuit. Sub diuo quies optima ẽ. Venus ſemper inimica eſt. Concoctio: ſicuti in oĩbus corporis affectibus neceſſaria eſt. Cruditas. .n. id maxime lædit. & quotiẽs offẽſſum corpus eſt: vicioſa pars maxime ſentit. Vt cõcoctio auteẽ oĩbus vitijs occurrit: ſic rurſus alijs frigus: alijs calor. Quæ ſequi quiſq; ꝓ habitu corporis ſui debet. Frigus inimicũ eſt ſeni: tenui: vulneri: ꝑcordijs: ĩteſtinis: veſicæ: auribus: coxis: ſcapulis: naturalibus: oſſibus: dẽtib9: neruis: vulue: cerebro. Idem ſummã cutẽ facit pallidã: aridam: durã: nigrã. Ex hoc horrores. tremoreſq; naſcunt̃. At ꝓdeſt iuuenibus & oĩbus plenis. erectiorq; mens eſt & melius cõcoquit̃ vbi frigus quidẽ eſt: ſed cauet̃. Aqua vero frigida infuſa præter quam capiti ẽt ſtomacho ꝓdeſt. Item articulis doloribus: qui ſunt ſine vlceribus. itẽ rubicũdis nimis hominibus: ſi dolore vacant. Calor autẽ adiuuat oĩa: quę frigus infeſtat. itẽ lippientes: ſi nec dolor: nec lacrime ſunt. Neruos quoq; : qui contrahunt̃ ꝑcipueq; ea vlcera: quæ ex frigore ſunt. Idẽ corporis colorem bonũ facit: vrinam mouet. Si nimius ẽ: corpus effœminat: neruos emolit: ſtomachũ ſoluit. Minime vero aut frigus: aut calor tuta ſunt: vbi ſubita inſuetis ſũt. Nã frig9 lateris dolores: aliaq; vitia: frigida aq̃ ſtrumas excitat. Calor cõcoctionẽ ꝓhibet: ſomnũ aufert: ſudorẽ digerit obnoxiũ morbis peſtilẽtib9 corp9 efficit. glandulas

¶ Obſeruatio in peſtilentia. Caput. x.

St ẽt obſeruatio neceſſaria: qua quis in peſtilẽtia vtatur adhuc integer: cum tñ ſecurus eſſe non poſſit: Tum igitur oportet peregrinari: nauigare. Vbi id nõ licet: geſtari ambulare ſub diuo ante æſtum leniter: eodemq; mõ vngi: & vt ſupra compræhenſum eſt: vitare fatigationem: cruditatem: frigus: calorem: libidinem: multoq; magis ſe continere ſi qua grauitas in corpore eſt. tum neq; mane ſurgẽdum: neq; pedibus nudis ambulandum eſt: minimeq; poſt cibum aut balneum. neq; ieiuno neq; cœnato vomendum eſt. Neq; mouenda aluus. atq; etiam ſi per ſe mota eſt: comprimenda eſt. Abſtinẽdum potius ſi plenius corpus eſt: Itemq; vitãdum bal

neum: sudor: meridianus somnus vtiq; si cibus quoq; anteceſſit: qui tñ ſemel die tunc commodius aſſumit: inſuper ēt modicus: ne cruditatem moueat. Alternis diebus inuicem modo aqua: modo vinū bibendum eſt. Quibus ſeruatis ex reliqua victus conſuetudine quam minimum mutari debet. Cum vero hæc i oi peſtilentia facienda ſint: tum in ea maxime: quam auſtri excitarint: Atq; etiam peregrinantibus eadem neceſſaria ſunt: vbi graui tempore anni diſceſſerunt ex ſui ſedibus: vel vbi in graues regiōes venerunt. Ac ſi cætera res aliqua prohibebit: vtiq; abſtinere debebit. Atq; ita ab vino ad aquam ab hac ad vinum eo qui ſupra poſitus eſt modo tranſitus ei eſſe.

CORNELII CELSI DE MEDECINA LIBER SECVNDVS.

INſtantis autem aduerſæ valetudinis ſigna complura ſunt. In quibus explicandis non dubitabo auctoritate antiquoꝝ virorum vti
i maximeq; Hippocratis: cum recentiores quoq; medici: quamuis quædam in curationibus mutarint: tñ hæc illum optime præſagiſſe fateātur. Sed antequam dico quibus præcedentibus morboꝝ timor ſubſit: non alienum videtur exponere. quę tempora anni: quę tempeſtatū genera: quæ ptes ætatis: qualia corpora maxime tuta: vel periculis oportuna ſint. quod genus aduerſæ valetudinis in quoq; timeri maxime poſſit. Nō quo nō omni tpe in omni tempeſtatum genere oīs ætatis: omnis habitus hominum per omnia genera morboꝝ & ægrotent & moriantur: ſed quod frequentius tñ quædam eueniant. Ideoq; vtile eſt ſcire vnumquenq; quid & quando maxime caueat.

¶ Quę anni tēpora: quę tempeſtatū genera: quæ partes ætatis qualia corpora vel tuta vel morbis oportuna ſunt: & qđ valetudinis genꝰ in quoq; timeri poſſit. Caput. I.

GItur ſaluberrimum ver eſt: proxima deinde ab hoc hyems: periculoſior
i æſtas. Autumnus lōge periculoſiſſimus. Ex tempeſtatibus vero optimæ æquales ſunt: ſiue frigidæ: ſiue calidæ: peſſimę: quæ variāt maxime. Quo fit vt autūnus plurimos opprimat. Nam fere meridianis tpibus calor: nocturnis atq; matutinis: ſimulq; etiam veſpertinis frigus eſt. Corpus ergo & æſtate & ſubinde meridianis caloribus relaxatum: ſubito frigore excipitur. Sed vt eo tpe id maxime fit: ſic qñcunq; euenit noxium eſt. Vbi æqualitas autem eſt: tñ ſaluberrimi ſunt ſereni dies: meliores pluuij: quam tm̃ nebuloſi aut nubili: optimiq; hyeme: qui omni vento vacant: æſtate quibus fauonij perflāt. Si genus aliud ventoꝝ eſt: ſalubriores ſeptentrionales q̄ ſubſolani vel auſtri ſunt. Sic tñ vt in hæc interdum regionum ſorte mutentur. Nam fere ventus vbiq; a mediterraneis regiōibus veniens: ſalubris: a mari grauis eſt. Neq; ſolum in bono tempeſtatum habitu certior valetudo ē: ſed priores morbi quoq; ſi qui inciderunt: leuiores ſunt & prumptius finiuntur. Peſſimum ergo cęlū eſt: q; ægrum fecit: adeo vt in id quoq; genus: quod natura peius eſt in hoc ſtatu: ſalubris mutatio ſit. At ætas media tutiſſima eſt: quæ neq; iuuentæ calore: neq; ſenectutis frigore infeſtatur. Longis morbis ſenectus: acutis adoleſcentia magis patet. Corpus aūt habiliſſimū quadratum eſt: neq; gracile: neq; obeſum. Nam longa ſtatura vt in iuuenta decora eſt: ſic matura ſenectute cōficitur. Gracile corpus: infirmum: obeſum: hebes eſt. Vere tñ maxime quæcunq; humoris motu nouant in metu eſſe conſuerūt. Ergo tum lippitudines: puſtulæ: profuſio ſanguinis: abſceſſus corporis: quæ apoſtemata græci nominant: bilis atra: quam melancholiam appellant: inſania, morbus co

mitialis:angina:grauedines:deſtillationes oriri ſolent:Hi quoq; morbi:qui in articulis:neruiſque modo vrgent:modo quieſcunt:tum maxime & incohantur & repetunt. At æſtas non quidē vacat pleriſq; ab his morbis:ſed adijcit febres:vel continuas:vel ardētes:vel tertianas:vomitus alui:deiectiōes:auriculaq; dolores:vlcera oris:cācros & in cæteris quidē partibus:ſed maxime obſcenis:& quicquid ſudore hominem reſoluit. Vix quicquā ex his in autumnū non incidit:ſed oriuntur eo quoq; tempore febres incertæ:lienis dolor:aqua inter cutē. tabes:quam græci ptiſin nominant:vrinæ difficultas:quam ſtranguriam appellant:tenuioris inteſtini morbus:quē ileon nominat. Fit item lenitas inteſtinorum:quæ lienteria vocatur.coxæ dolores:morbi comitiales. Idemq; tempus & diutinis malis fatigatos & ab æſtate tm̄ proxima preſſos interimit & alijs nouis morbis conficit:& quoſdam longiſſimis implicat:maximeq; quartanis: quæ per hyemem quoq; exerceant. Neq; aliud magis tempus peſtilentiæ patet:cuiuſcunq; ea generis ē quanuis varijs rationibus nocet. Hyems āt capitis dolores:tuſſim & quicquid in faucibus:in lateribus in viſceribus mali cōtrahitur:irritat. Extempeſtatibus aquilo tuſſim mouet:fauces exaſperat:ventrem aſtringit:vrinā ſupprimit:horrores excitat:item dolores lateris & pectoris. Sanum tamen corpus ſpiſſat & mobilius atq; expeditius reddit. Auſter aures hebetat ſenſus tardat:capitis dolores mouet aluum ſoluit:totum corpus efficit hebes humidum:lāguidum. Cæteri venti quo vel huic vel illi propriores ſunt:eo magis vicinos his illiſue affectus faciunt. Deniq; omnis calor:& iecur & lienem inflammat:mentem hebetat:vt anima deficiat:vt ſanguis prorumpat efficit. Frigus modo neruorum diſtentionem modo rigorem infert illud σπασμοσ ideſt ſpaſmus:hoc τετανοσ.i.taſmus græce nomiatur:nigritiem in vlceribus:horrorem in febribus excitat. In ſiccitatibus acutæ febres:lippitudines:tormina:vrinæ:difficultas:articuloq; dolores oriuntur. Per ibres longæ febres:alui deiectiones angina:cancri:morbi comitiales:reſolutio neruoq;:q̄ paralyſin græci nominant. Neq; ſolū intereſt q̄les dies ſint:ſed ēt q̄les ante preceſſerint. Si hyems ſicca ſeptentriōales ventos habuit ver autem auſtros & pluuias exhibet:fere ſubeunt lippitudines:tormina:febres:maximeq; in mollioribus corporibus:iōq; prcipue in mulieribus. Si vero auſtri:pluuiæq; hyemē occuparunt:ver autem frigidum & ſiccū eſt:grauidæ quidē fœminæ quibus tum adeſt ptus abortu periclitantur. Hæ vero quæ gignunt:imbecillos vixq; vitales edunt. Cæteros lippitudo arida:& ſi ſeniores ſunt:grauedines atq; deſtillationes male habent. At ſi a prima hyeme auſtri ad vltimum ver continuarūt:laterū dolores & inſania febricitantiū:quā phreneſin appellant:quā celerrime rapiunt. Vbi primo calor a primo vere orſus æſtatem quoq; ſimilem exhibet neceſſe eſt multum ſudorem in febribus ſubſequi. At ſi ſicca æſtas aquilones habuit:autūno vero ibres:auſtriq; ſunt:tota hyeme:quæ proxima eſt:tuſſis:deſtillatio:raucitas:in quibuſdam ēt tabes oriuntur. Sin autem autumnus quoq; æq; ſiccus hiſdem aquilonibus perflatur:oibus quidem mollioribus corporibus:inter quæ muliebria eſſe propoſui:ſecunda valetudo contingit. Durioribus vero inſtare poſſunt & aridæ lippitudines:& febres partim acutæ:partim longæ:& hi morbi:qui ex atrabile naſcuntur. Quod ad ætates vero pertinet. pueri:proximeq; his:vere optime valent & æſtate prima tutiſſimi ſunt. Senes æſtate & autūni prima parte. Iuuenes hyeme. quiq; inter iuuentā ſenectutēq; ſunt. inimicior ſenibus hyems:æſtas adoleſcentibus eſt. Tū ſi qua ībecillitas orit proximū eſt vt infantes:teneroſq; adhuc pueros ſerpentia vlcera oris:quæ aphthas græci nominā:vomitus:nocturnæ vigiliæ:auriū humor:circa vmbilicū inflāmationes exerceāt.

Proprie ēt dētientiū gingiuarū exulceratiōes: diſtētiones neruoꝝ: febriculæ: alui deiectiones: maximeq; caninis dētibus oriētibus male habēt. Quæ pericula pleniſſimi cuiuſq; ſūt: & cui maxīe vēter aſtrictus ē. At vbi ætas paulū ꝓceſſit: glādule & vertebraꝝ q̄ in ſpina ſūt: aliquæ iclinatiōes: ſtrumæ: verrucaꝝ quædā genera dolētia: (acrochordōas græci appellāt) & plura alia tubercula oriūt. Incipiēte vero iā pube ex hiſdē multæ & lōge febres: ſāguinis ex narib⁹ curſus. Maxīeq; oīs puericia primū circa q̄drageſimū diē: deīde ſeptimo mēſe: tū ſeptimo ānō: poſtea circa pubertatē piclitat. Si qua ēt genera morboꝝ ī infātē inciderūt: ac neq; pubertate: neq; primis coitib⁹: neq; ī fœmia primis mēſtruis finita ſūt: fere lōga ſūt. Sepius tñ morbi pueriles: q diutius māſerūt: termināt. Adoleſcētia morbis acutis: itē comitialibus: tabiq; maxīe obiecta eſt: fereq; iuuenes ſūt, q ſāguinē expuūt. Poſt hāc ætatē lateꝝ & pulmōis dolores: lethargus: colera: iſania: ſāguinis ꝑ q̄dā ēt velut ora venaꝝ (hæmorroidas græci appellant) profuſio. In ſenectute ſpiritus & vrinæ difficultas: grauedo articuloꝝ & renū dolores neruoꝝ reſultiōes, malus corporis habitus cacheſiā græci appellāt) nocturnæ vigiliæ: vitia lōgiora aurium: oculoꝝ: ēt narium: præcipueq; ſoluta aluus. q̄ ſecūt hāc tormīa: vel leuitas inteſtinoꝝ: cæteraq; fuſi ventris mala. Præter hæc graciles: tabes: deiectiones: deſtillatiōes: itē viſcerū & laterū dolores fatigāt. Obeſi plerūq; acutis morbi & difficultate ſperandi ſtrāgulāt. ſubitoq; ſæpe moriūt. Quod ī corpore tēuiore vix euēit.

¶ De ſignis aduerſæ valetudinis futuræ. Caput ſecundū.

Nte aduerſā āt valetudinē: vt ſupra dixi: q̄dā notæ oriūt: quarū oīum cōmūe
a ē. aliter ſe corpus habere atq; cōſueuit: neq; in peius tm̄: ſed ēt in melius: Ergo ſi plenior aliquis & ſpecioſior & coloratior factus eſt: ſuſpecta habere bōa ſua debet. Quæ quia neq; in eodē habitu ſubſiſtere: neq; vltra ꝓgredi poſſunt: fere retro quaſi ruina quadā reuoluunt. Peius tñ ſignū eſt vbi aliqs cōtra cōſuetudinē emacruit & calorē decorēq; amiſit. qm̄ in his quæ ſuperant. eſt q̄d morbus demat. in his quæ deſunt: nō ē quod ipſū morbū ferat. Præter hæc ꝓtinus timeri debet. ſi grauiora mēbra ſunt. ſi crebra vlcera oriunt. ſi corpus ſupra cōſuetudinē incaluit. ſi grauior ſomnus ꝑſiſt. ſi tumultuoſa ſomnia fuerūt. ſi ſæpius expgiſcit aliqs q̄ aſſueuit. deīde iteꝝ ſopora
tur ſi corpus dormiētis circa ptes aliq̄s cōtra cōſuetudinē inſudat: maximeq; circa pectus aut ceruices aut crura vel genua vel coxas. Item ſi marcet aīus. ſi loqui & moueri piget. ſi corpus torquet. ſi dolor præcordioꝝ eſt. aut totius pectoris: aut in plurimis uenis capitis. ſi ſaliuæ plenū eſt os. ſi oculi cū dolore uertunt. ſi tēpora aſtricta ſunt. ſi mēbra inhorreſcūt. ſi ſpiritus grauior eſt. ſi circa frontē intentæ uenæ mouētur. ſi frequentes oſcitationes: ſi gēua quaſi fatigata ſunt: totumue corpus laſſitudinē ſētit. Ex quibus ſæpe plura nunquā non aliqua febrē antecedūt. In primis tñ illud conſiderandū eſt. Nūquid ſæpius hoꝝ aliq̄d eueniat: ac ideo neq; corporis ulla difficultas ſubſequat. Sunt enim quædam proprietates hominū: ſine quaꝝ notitia non facile quicq̄ in futuꝝ præſagiri poteſt: Facile itaq; ſecurus eſt ī his aliquis: quæ ſæpe ſine periculo euaſit. Ille ſollicitari debet: cui hæc noua ſūt: aut q̄ iſta nūq̄ ſine cuſtodia ſui tuta habuit.

¶ Quæ bona in ægrotantibus ſigna ſint. Caput tertium.

Bi uero febris aliquē occupat: ſcire licet nō ꝓclitari ſi in latus aut dextrū: aut ſi
u niſtrū: ut ipſi uiſū ē cubat: cruribus paulū reductis. q̄ fere ſani quoq; iacētis habitus ē: ſi facile cōuertit: ſi noctu dormit. Si interdiu uigilat. ſi ex facili ſpirat. ſi nō cōflictat. ſi circa umbiculū & pubē cutis plana ē. ſi p̄cordia eius ſine ullo ſēſu doloris æqualiter mollia ī utraq; pte ſūt. Quod ſi paulo tumidiora ſūt: ſed tñ digitis ce

dunt & nō dolent: hæc valetudo: vt ſpaciū aliquod habebit: ſic tuta erit. Corpus quo qꝫ quod æqualiter molle & calidum eſt: quodqꝫ æqualiter totū īſudat: & cuius febricula eo ſudore finiť: ſecuritatē pollicet: qñ iam ad ſanitatē venit corpus. Sternutamētū ēt inter bona īditia eſt. Et cupiditas cibi vel a primo ſeruata: vel ēt poſt faſtidium orta. Neqꝫ terrere debet ea febris: quæ eodē die finita eſt. ac ne ea quidē: quæ q̄uis longiore tēpore euanuit: tñ ante alterā acceſſionē ex toto quieuit ſicut corpus integrū: quod illi crines græci vocant: fieret. Si quis āt incidit vomitus: mixtus eſſe & bile & pituita debet: & in vrina ſubſidere albū. leue. æquale: ſic vt ēt ſi quæ quaſi nubeculæ innatarint: in vnū deferant. At venter ei qui a periculo tutus eſt: reddit modo mollia figurat eodē fere tēpore: quo ſecunda valetudine aſſueuit: modo cōuenientia his quæ aſſumunt. peior cita aluus eſt. ſed ne hæc quidē terrere protinus debet: ſi matutinis tēporibꝰ coacta magis eſt: aut ſi ꝓcedēte tēpore paulatim cōtrahitur & ruffa ē: neqꝫ fœditate odoris ſimilē aluū ſāi hois excedit. Ac lūbricos quoqꝫ aliquos ſub fine morbi deſcēdiſſe nihil nocet. Si iflāmatio i ſupioribus ptibꝰ dolorē: tumorēqꝫ fecit bonū ſignū ē. Sonus vētris ide ad iferiores ptes euolutus: magiſqꝫ ēt ſi ſine difficultate cū ſtercore exceſſit.

¶Mala ſigna ægrotantium. Caput quartum.

Contra grauis morbi piculū eſt: vbi ſupinus æger iacet porrectis māibus & cruribus. Vbi reſidere vult in ipſo acuti morbi īpetu: præcipueqꝫ pulmōibus laborātibus. Vbi nocturna vigilia ꝑmit: ēt ſi īterdiu ſomnus accedit. Ex quo tñ peior ē qui iter quartā horā & noctē: q̄ qui matutino tēpore ad quartā. Peſſimū tñ eſt ſi ſomnus: neqꝫ noctu neqꝫ īterdiu accedit. Id enī fere ſine cōtinuo dolore eſſe nō pōt. Aeque vero ſignū malū ē ēt ſomno vltra debitū vrgeri: peiuſqꝫ quo magis ſe ſopor interdiu: noctuqꝫ cōtinuat. Mali etiam morbi teſtimoniū eſt vehemēter & crebro ſpirare: a ſexto die cœpiſſe inhorreſcere: pus expuere: vix excreare: dolorē habere cōtinuum difficulter ferre morbū: iactare brachia & crura: ſine volūtate lacrimare: habere hūorē glutinoſū dentibus inhærentē: cutē circa vmbilicū & pubē macrā. precordia inflāmata: dolētia. dura. tumidi. intētia: magiſqꝫ ſi hæc: dextra parte: q̄ ſiniſtra ſūt periculoſiſſimū tñ eſt: ſi venæ quoqꝫ ibi vehementer agitātur. Mali ēt morbi ſignū ē: nimis celeriter emacreſcere: caput & pedes manuſqꝫ calidas habere ventre & lateribus frigentibus aut frigidas extremas partes acuto morbo urgente: aut poſt ſudorem inhorreſcere. aut poſt uomitū ſingultū eē. uel rubere oculos. aut poſt cupiditatē cibi: poſtue lōgas febres hūc faſtidire: aut multū ſudare: maxīeqꝫ frigido ſudore. aut habere ſudores non ꝑ totū corpus æquales: quiqꝫ febrē non finiant: & eas febres: quæ quotidie tēpore eodē reuertant: quæue ſēper pares acceſſiōes habeant: neqꝫ tertio quoqꝫ die leuētur quæue cōtinuent: uel per acceſſiones increſcant: ꝑ diſceſſiones tm̄ molliantur. nec unq̄ integrum corpus dimittant. Peſſimū eſt ſi ne leuatur quidē febris: ſed æque concitata continuat. Periculoſū eſt ēt poſt arquatū morbū febrē oriri utiqꝫ ſi præcordia dextra parte dura manſerunt ac dolentibus his leua. Nulla acuta febris leuiter terrere nos debet. Neqꝫ unq̄ in acuta febre: ut a ſomno non eſt terribilis neruoꝝ diſtentio. Timere ēt ex ſomno mali morbi eſt. Itemqꝫ in prima febre protinus mentē eſſe turbatā: membrūue aliquod eſſe reſolutū. Ex quo caſu quāuis uita reddit: tñ id fere membrū debilitat. Vomitus ēt periculoſus eſt ſinceræ pituitæ uel bilis: peiorqꝫ ſi uiridis aut niger eſt. At mala urina ē in qua ſubſidūt ſubrubra aut liuida deterior ī quaſi fila q̄dam tenuia atqꝫ alba. peſſima ex his ſi tanq̄ ex furfuribus factas nubeculas repreſentat. Diluta quoqꝫ atqꝫ alba uitioſa eſt: ſed in phreneticis maxime. Aluus āt mala eſt ex toto

ſuppreſſa. Periculoſa ẽt quæ inter febres fluens cõquieſcere hominẽ in cubili nõ patit: vtiq; ſi qd descẽdit ẽ perliquidũ aut albidũ: aut pallidũ: aut ſpumãs. Præter hæc periculũ oſtẽdit id qd excernit ſi ẽ exiguũ: glutinoſum: leue: album: idemq; ſubpallidũ: vel ſi eſt aut liuidũ aut bilioſum aut cruentum aut peioris odoris: quam ex cõſuetudine. Malum eſt etiam: quod poſt longas febres ſincerum eſt.

¶ De ſignis longæ valetudinis. Caput quartum

Oſt hæc idicia notũ ẽ lõgũ morbũ fieri. Sic. n. neceſſe ẽ: niſi occidit. Neq; vitæ p alia ſpes i malis magnis ẽt q̃ vt ipetũ morbi trahẽdo aliqs effugiat: porrigat q̃ i id tẽpus quod curatiõi locũ p̃ſtet. Protinus tñ ſigna quædã ſũt: ex quibus colligere poſſumus morbũ & ſi nõ iteremerit: lõgius tñ tempus babiturũ. Vbi frigidus ſudor iter febres nõ acutas circa caput tñ & ceruices orit. aut vbi febre nõ qeſcent corp9 iſudat. Aut vbi corpus mõ frigidũ: mõ calidũ ẽ: & color ali9 ex alio fit. Aut vbi qd iter febres aliqua pte abceſſit: ad ſanitatẽ nõ puenit. Aut vbi æger p ſpacio parum emareſcit: Itẽ ſi vrina mõ liquida & pura ẽ: mõ habet q̃dã ſubſidẽtia leuia: atq; alba rubraue ſũt, quæ i ea ſubſidũt aut ſi q̃ſdã quaſi maculas repſentat aut ſi bullulas excitat.

¶ De indicijs mortis. Caput quintum.

Ed inter hæc quidẽ ꝓpoſitio metu ſpes tñ ſupereſt. Ad vltima vero iã vẽtũ eẽ s teſtãt: nares acutæ: collapſa tẽpora: oculi cõcaui: frigidæ lãguidæq; aures & imis ptibus lẽiter verſæ: cutis circa frontẽ dura & itẽta: color aut niger: aut p pallidus. multoq; magis ſi ita hæc ſũt: vt neq; vigilia p̃ceſſerit: neq; vẽtris reſolutio: neq; inedia. Ex quib9 cauſis inrerdũ hæc ſpecies orit: ſed vno die finit. Itaq; diutius durãs mortis index eſt. Si vero i morbo vetere iã triduo talis ẽ: in ꝓpinquo mors ẽ: magiſq; ſi p̃ter hæc oculi quoq; lumẽ refugiũt & illacrimãt: quæq; i his alba eẽ debẽt: rubeſcũt atq; i hiſdẽ venulæ pallẽt: pituitaq; i his inatans nouiſſime ãgulis inhærcſcit: alterq; ex his minor ẽ: hiq; aut vehemẽter ſubſederũt aut facti tumidiores ſũt: perq; ſomnũ palpebræ nõ cõmittũt: ſed inter has ex albo oculoꝝ aliquid apparet: neq; id fluẽs aluus expreſſit: eædẽq; palpebræ pallẽt: & idẽ pallor labra & nares decolorat. Eadẽq; labra & nares oculiq; & palpebræ & ſupcilia: aliquaue ex his puertũt: iſq; pp imbecillitatẽ iã nõ audit: aut nõ videt eadẽ: mors denũtiat. Vbi ægri ſupini cubãt: hiſq; gẽua cõtracta ſũt. Vbi deorſũ ad pedes ſubide delabit. Vbi brachia & crura nudat & inæquabiliter diſpergit: neq; his calor ſubeſt. Vbi hiat. vbi aſſidue dormit. vbi is qui mentis ſuæ nõ eſt: neq; id facere ſanus ſolet: dẽtib9 ſtridet. Vbi vlcus quod aut ante: aut in ipſo morbo natũ eſt: aridũ & aut pallidũ aut liuidũ factũ eſt. Illa quoq; mortis indicia ſũt: vngues digitiq; pallidi: frigidus ſpiritus: aut ſi manibus quis in febre & acuto morbo vel inſania: pulmoni ſue dolore vel capitis: in veſte floccos legit: fimbriaſue diducit: uel in adiũcto pariete ſi qua minuta eminent: carpit. Dolores ẽt circa coxas & iferiores ptes orti ſi ad viſcera trãſierũt ſubitoq; deſierunt: mortẽ ſubeſſe teſtãt: magiſq; ſi alia quoq; ſigna acceſſerũt. Neq; is ſeruari poteſt: q ſine vllo timore fabricitãs ſubito ſtrãgulatur: aut deuorare ſaliuã ſuã nõ põt. Cuiue in eodẽ febris corporiſq; habitu ceruix cõuertit, ſic vt deuorare æque nihil poſſit Aut cui ſimul & cõtinua febris & vltima corpis ifirmitas eſt. Aut cui febre nõ qeſcẽte extereor pars friget: itereor ſic calet: vt ẽt ſitim faciat. Aut qui febre æque nõ quieſcẽt: ſimul & delirio & ſpirandi difficultate vexat. Aut qui epoto veratro exceptus diſtẽtiõe neruoꝝ ẽ. Aut q ebrius obmutuit. Is enĩ febre adiecta neruoꝝ diſtẽtiõe cõſumit: niſi aut febris acceſſit aut eo tpe quo ebrietas ſolui debet: loqui cepit. Mulier quoq; grauida acuto morbo facile cõſumit: & is

cui ſomnus dolorē auget: & cui ꝓtinus in recenti morbo bilis atra vel infra vel ſupra ſe oſtēdit: cuiue alterutrū mō ſe prompſit: cū iā lōgo morbo corpus eius eēt extēuatū & affectū. ſputū ēt bilioſū & purulētū. ſiue ſeperatim iſta ſiue mixta ꝓueniunt iterit⁹ ꝑiculū oſtēdūt. Ac ſi circa ſeptimū diē tale eſſe cœpit: ꝓximū eſt vt is circa quartūdecimū diē decedat: niſi alia ſigna meliora: peioraue acceſſerint. Quæ quo leuiora grauioraue ſubſecuta ſūt: eo vel ſeriorē mortē: vel maturiorē denūciant. Sudor quoq; frigidus in acuta febre peſtiferus ē, atq; in oī morbo vomitus: qui varius & multorū colorū ē: ꝑcipueq; ſi malus i hoc odor eſt. Ac ſanguinē quoq; in febre vomuiſſe peſtiferū ē. Vrina vero rubra & tēuis in magna cruditate eē cōſueuit: & ſepe anteq; ſpacio matu reſcat hoiem rapit. Itaq; ſi talis diuti⁹ ꝓmanet: ꝑiculū mortis oſtēdit. Peſſima tñ ē prę cipueq; mortifera: nigra. craſſa. mali odoris. Atq; in viris qdē & mulieribus talis deterrima ē. In pueris vero q̄ tenuis & diluta ē. Aluus quoq; varia peſtifera eſt q̄ ſtrigmētū: ſanguinē: bilē viridē: aliquid mō diuerſis tēporibus: mō ſimul: & in mixtura quadam diſcreta tñ reꝑſentat. Sed hæc quidē pōt paulo diutius trahere. In præcipiti vero iā eē denunciat quæ liqda: eademq; vel nigra vel palida vel pinguis ē: vtiq; ſi magna fœditas odoris acceſſit. Illud interrogari me poſſe ab aliquo ſcio. Si certa futuræ mortis īdicia ſūt: quomō interdū deſerti a medicis cōualeſcāt: quoſdāq; ꝓdiderit in ipſis funeribus reuixiſſe. Quin ēt vir magni nominis Democritus ne finitæ quidē vitæ ſatis certas notas eſſe ꝓpoſuit. q̄bus medici credidiſſent adeo illud nō reliquit vt certa aliqua ſigna futuræ mortis eſſent. Aduerſus quos ne dicā illud qdē q̄d in vicino ſæpe quærdā notæ poſitæ nō bonos ſed īperitos medicos decipiūt quod Aſclepiades funeri obuius ītellexit eū viuere qui efferebat: ne ꝓtinus crimē artis eſſet ſi q̄d ꝓfeſſoris ſit: illa tamē moderatius ſubijciā. Coniecturalē artē eē medicinā: rōnēq; cōiecturæ talē eē: ut cum ſæpius aliquādo reſpōderit: īterdū tñ fallat nos. Si quid itaq; uix̄ī milleſimo corpore aliqñ decipit: id notā nō habet: cū par īnumerabiles hoies reſpōdeat. Idq; nō in his tm̄: quæ peſtifera ſūt: dico: ſed in his quoq; q̄ ſalutaria. Si quidē ēt ſpes interdū fruſtratur & morit aliquis: de quo medic⁹ ſecurus primo fuit. Quæq; medēdi cauſa reperta ſūt nō nunq̄ ī peius aliquid cōuertūt. Neq; id euitare humana ibecillitas ī tanta uarietate corporū pōt. Sed ē tñ medicinæ fides: q̄ multo ſæpius ꝑ q̄ multo plures ægros ꝓdeſt. Neq; tñ ignorare oportet ī acutis morbis fallaces magis notas eē & ſalutis & mortis.

¶ De notis quas aliquis in ſingulis morbȝ generibus habere poſſit. Caput ſextum.

Ed cū ꝓpoſuerim ſigna q̄ in oī aduerſa ualetudine cōia eſſe cōſueuerūt: ea quo ſ q; trāſibo: ut q̄s aliquis ī ſingulis morbo generibus habere poſſit notas īdicē q̄dā āt ſūt q̄ ante febres: q̄dā quæ iter eas qd aut intus ſit: aut uēturū ſit oſtendūt. Ante febres: ſi caput graue eſt: aut ex ſomno oculi caligāt: aut frequētia ſternuta mēta ſūt: circa caput aliquis pituitæ īpetus timeri pōt. Si ſanguis aut calor abūdat: ꝓximū eſt ut aliqua ꝑte ꝓfluuiū ſāguinis fiat. Si ſine cauſa quis emacreſcit: ne in malū habitū corpus eius recidat: metus ē. Si ꝑcordia dolēt: aut īflāmatio grauis ē: aut non toto die cōcocta fert urina: cruditatē eē māifeſtū ē. Quibus diu color ſine morbo regio malus eſt. hi uel capitis doloribus cōflictāt: uel terrā edūt Qui diu habēt faciem pallidā & tumidā: aut capite aut uiſceribus: aut aluo laborāt. Si ī cōtinua febre puero uēter nihil reddit: mutat q; ei color: nec ſomnus accedit: ploratq; is aſſidue: metuēda neruoȝ diſtētio ē. Frequēs āt deſtillatio in corpore tenui: longoq; tabē timēdā eſſe teſtat. Vbi plurib⁹ diebus nō deſcēdit aluus: docet aut ſubitā deiectionē: aut febriculā inſtare. Vbi pedes turgēt: lōgæ deiectiōes ſunt. Vbi dolor in imo uentre & coxis eſt: aqua inter cutem iſtat. Sed hoc morbi gēus ab ilibus oriri ſolet. Idē ꝓpoſitū ꝑiculū ē

tis: quibus voluntas deiidēdi est: venter nihil reddit: nisi & ægre & durū: tumor in pedibus est idēq; mō dextra: mō siniſtra ꝑte ventris inuicē oritur atq; finitur. ſed a iecinore id malū ꝓficiſci videt. Eiuſdē morbi nota est: Vbi circa vmbilicū inteſtina torquentur (Strophon græci nominant) coxeq; dolores manent: eaq; neq; tēpore neq; remedijs ſoluuntur. Dolor āt articuloꝝ ꝓut in pedibus manibus aut alia qualibet parte fit ē: vt eo loco nerui cōtrahātur: aut ſi id mēbꝝ ex leui cauſa fatigatū æque frigido calidoq; oſtēditur: podagrā chiragramue: vel eius articuli inde id ſentit morbū futurū eē denūtiat. Quibus ī pueritia ſāguis ex naribus fluxit: dein fluere deſijt: hi vel capitis doloribus cōflictent neceſſe ē: vel ī articulis aliquas exulceratiōes graues habeāt: vel aliquo morbo ēt debilitentur. Quibus fœminis menſtrua nō ꝓueniūt: neceſſe ē capitis acerbiſſimi dolores ſint: vel q̄libet alia pars morbo īfeſtetur. Eadēq; his picula ſūt quib9 articuloꝝ vitia dolores tumoreſq; ſine podagra ſimilibuſq; morbis oriūt & deſinūt: Vtiq; ſi ſæpe tēpora hiſdē dolēt: noctuq; corpora iſudāt: ſi frōs prurit lipptudinis metus ē. Si mulier a ꝓtu vehemētes dolores habet: neq; ꝓter ea ſigna mala ſūt: circa vigeſimū diē aut ſāguis ꝓ nares erūpet: aut in inferioribus ꝓtibus aliquid abſcedet. Quicūq; ēt doloꝝ īgentē circa tēpora & frōtē habebit: is alterutra rōne eū finiet magiſq; ſi iuuenis erit: ꝓ ſāguinis ꝓfuſionē: ſi ſēior: ꝓ ſuppurationē. Febris āt quæ ſubito ſine rōne ſine bōis ſignis finita ē: fere reuertit. Cui fauces ſāguine & interdiu & noctu replēt ſic vt neq; capitis dolores: neq; præcordioꝝ: neq; tuſſis: neq; vomit9: neq; febricula ꝓceſſerit: huius aut ī narib9 aut in faucib9 vlcus repiet. Si mulieri ex īguine febricula orta ē: neq; cauſa apparet: vlcus in vulua est: Vrina autē craſſa ex qua q̄d deſidet albū est: ſignificat circa articulos: aut circa viſcera doloꝝ metumq; morbi eſſe. Eadē viridis aut viſceꝝ doloꝝ tumoꝝq; cū aliquo ꝓiculo ſubeſſe: aut certe corpus itegrū ñ eſſe teſtat. At ſi ſanguis aut pus in vrina est: vel viſica vel renes exulcerati ſunt. Si hæc craſſa carūculas quaſdā exiguas quaſi capillos habet: aut ſi bullat & male olet & iterdū quaſi harenā interdū q̄ſi ſanguinē trahit: dolent āt coxæ: quæq; inter has ſuper quę pubē ſūt: & accedūt frequētes ructus: iterdū vomitus bilioſus: extremæq; ꝓtes frigeſcūt: vrinæ crebra cupiditas ſed magna difficultas ē: & q̄d ide excretū ē aquę ſimile vel ruffū vel palidū est: paulū tñ in eo lauamēti ē: aluus vero cū multo ſpiritu reddit: vtiq; ī renibus vitiū ē. Aut ſi paulati deſtillat: vel ſi ſāguis ꝓ hāc edit: & in eo quædā cruēta cōcreta ſūt: idq; ipſū cū difficultate reddit: & circa pubē īferiores ꝓtes dolēt: ī eadē veſica vitiū ē. Calculoſi verohis inditijs cognoſcūt. Difficulter vrina reddit: paulatiq; iterdū ēt ſine volūtate deſtillat. Eadē harenoſa ē: nōnūq̄ aut ſanguis: aut cruentum aut purulētū aliquid cū ea excernit. Eāq; quidā prōptius recti: quidā reſupinati. maximeq; hi qui grādes calculos habēt: quidā ēt iclinati reddūt: colēq; extēdēdo: doloꝝ leuāt. Grauitatis quoq; cuiuſdā in ea ꝓte ſēſus est: atq; ea curſu omniq; motu augētur. Quidā ēt cū torquēt pedes iter ſe ſubinde mutatis vicibus īplicāt: Fœminæ vero oras naturaliū ſuoꝝ māibus admotis ſcabere crebro cogunt: Nōnūq̄ ſi digitum admouerūt vbi ueſicæ ccruicē is urget calculū ſētiūt. Atq; ſpumātē ſanguinē excreant: his ī pulmone uitiū ē: Mulieri grauidæ ſine mō fuſa aluus elidere ꝓtum pōt. Eidē ſi lac ex māmis ꝓfluit: ibecillū est q̄d intus gerit: Duræ māmæ ſanū illud eē teſtāt. Frequens ſingultus & ꝓter cōſuetudinē cōtinuus: iecur inflāmatū eē ſignificat. Si tumores ſup ulcera ſubito eē deſierunt. idq; a tergo incidit. uel diſtentio neruoꝝ uel rigor timeri pōt. At ſi a priore ꝓte id euenit: uel lateris acutus dolor: uel iſania expectāda ē. Interdū ēt huiuſmodi caſū: quæ tutiſſima inter hæc ē: ꝓfuſio alui ſequit. Si ora uenaꝝ ſanguinē ſolita fūdere ſubito ſupreſſa ſūt: aut aqua inter cutē: aut tabes ſequit. Eadē tabes ſubit

ſi in lateris dolore orta ſuppuratio: intra quadraginta dies purgari nō potuit. At ſi lō ga triſtitia cū lōgo timore & vigilia eſt: atræ bilis morbus ſubeſt. Quibus ſæpe ex na- ribus fluit ſanguis: his aut lienis tumet: aut capitis dolores ſunt: quos ſequitur vt quę dam ante oculos tanq̄ imagines obuerſent. At quibus magni lienes ſunt: his gingiuæ male ſunt: & os olet: aut ſāguis aliqua pte prorumpit. Quoꝝ ſi nihil euēit: neceſſe ē ī cruribus mala vlcera: & ex his nigre cicatrices fiant. Quib⁹ cauſa doloris neq; ſenſus eius ē his mēs labat. Si in vētrē ſanguis cōfluxit ibi ī pus vertit. Si a coxis & ab iferiori bus ptibus dolor ī pectus trāſit: neq; vllū ſignū malū acceſſit ſuppuratiōes eo loco pi culū eſt. Quibus ſine febre aliqua ex pte dolor aut prurigo cū rubore aut calore: ē ibi aliquid ſuppurat. Vrina quoq; q̄ in hoīe ſano parū liquida ē: circa aures futurā aliquā ſuppurationē eē denūciat. Hæc vero cū ſine febre quoq; vel latētium vel futuraꝝ rerū notas habeāt: multo certiora ſūt vbi febris acceſſit: atq; ēt alioꝝ morboꝝ tū ſigna naſ cūtur. Ergo ꝑtinus inſania timēda ē: vbi expeditior alicuius: q̄ ſani fuit ſermo eſt: ſubi taq; loquacitas orta ē: & hæc ipſa ſolito audacior: aut vbi raro quis & vehementer ſpi rat: venaſq; concitatas habet precordijs duris & tumētibus. Oculoꝝ quoq; frequens motus: & ī capitis dolore offuſæ oculis tenebræ: vel nullo dolore ſubſtāte ſomn⁹ erc- ptus: cōtinuataq; nocte & die vigilia: vel ꝑſtratū cōtra cōſuetudinē corpus ī vētrē ſic vt ipſius alui dolor id nō cœperit. Itē robuſto adhuc corpe īſolitus dētiū ſtridor: inſa niæ ſigna ſūt. Si qd ēt abſceſſit anteq̄ ſuppuraret manēte adhuc corpore inſolita febre ſubſedit: piculū affert primū furoris: deinde interitus: Auris quoq; dolor acutus cum febre continua vehemētiq; ſæpe mentē turbat: & ex eo caſu iuniores: interdū intra ſe- ptimū diem moriunt ſeniores tardius. qm̄ neq; æque magnas febres experiunt: neq; æque inſaniūt. ita ſuſtinēt dū his affectus intus verſatur. Suffuſe quoq; ſanguine mu- lieris māme: furorē vēturū eſſe teſtant. Quibus āt longæ febres ſūt: his aut abſceſſus aliqui: aut articuloꝝ dolores erūt. Quoꝝ faucib⁹ in febre elidit ſpiritus: iſtat his ner uorū diſtētio. Si angia ſubito finita ē: ī pulmonē id malū trāſit: idq; ſępe itra ſeptimū diem occidit. Quod niſi icidat: ſequit: vt aliqua pte ſuppuret. Deinde poſt alui longā reſolutionē: tormina. Poſt hæc inteſtinoꝝ leuitas, orit. Poſt nimias diſtillationes: ta- bes. poſt lateris dolores: vitia pulmonū. poſt hæc: inſania. Poſt magnos feruores cor poris: neruoꝝ rigor aut diſtentio. Vbi caput vulneratū eſt: deliriū. Vbi vigilia torſit: neruoꝝ diſtentio. Vbi vehementer venæ ſup vlcera mouent: ſanguinis ꝑfluuiū erit. Suppuratio vero pluribus morbis excitat. Nā ſi lōgæ febres ſine dolore: ſine manife ſta cā remanēt: ī aliquā ptē id malū incūbit: in iunioribus tn̄. nā ī ſeniorib⁹ ex eiuſmo di morbo q̄rtana fere naſcit. Eadē ſuppuratio fit: ſi p̄cordia dura dolētia ante vigeſi- mū diē hoīem nō ſuſtulerūt: neq; ſāguis ex narib⁹ fluxit maxieq; ī adoleſcētibus vtiq; ſi liter principia aut oculoꝝ caligo: aut capitis dolores fuerūt. ſed cū īferioribus ptib⁹ aliquid abſceſſit. Aut ſi præcordia tumorē mollē habēt neq; habere intra ſexaginta di es deſinunt: hæretq; oē id tēpus febris. Sed tū in ſuperioribus ptibus fit abſceſſus: ac ſi inter ipſa vlcera non fuit: circa aures erumpit. Cūq; omnis longus tumor ad ſuppu rationē fere ſpectet: magis eo tendit is: qui in præcordijs: q̄ is: qui infra eſt. Si laſſitu- dinis ēt ſenſus in febre eſt: vel in maxillis: vel in articulis aliquid abſcedit. Interdum quoq; vrina tenuis & cruda ſic diu fert: vt alia ſalutaria ſigna ſint. Ex quo eo caſu ple- runq; infra trāſuerſū ſeptū: quod diaphragma græci uocāt: fit abſceſſus. Dolor āt pul monis ſi neq; p ſputa: neq; p cucurbitulas: neq; p ſanguinis detractionē: neq; p uictus rōnē finit⁹ eſt uomicas aliquas iterdū excitat aut circa uigeſimū diē: aut circa q̄drage

simum nōnūquā etiam circa sexagesimū. numerabimus autē ab eo die: quo primum febricitauit aliquis: aut inhorruit: aut grauitatē eius partis sensit. Sed hæ vomicæ modo a pulmōe: modo a cōtraria parte nascunt. Quod suppurat ab ea parte qnā afficit dolorē inflāmationēque cōcitat ipsum calidus ē: & si i partē sanam aliquis decubuit: onerare eam expondere aliquo videtur. Oīs etiā suppuratio quæ nondū oculis patet sic deprehendi potest. Si febris nō dimittit: eaq; interdiu leuior ē: noctu increscit: multus sudor oritur: cupiditas tussiendi est & pene nihil i tussi excreat: oculi caui sūt: malæ rubent venæ sub lingua inalbescunt: in manibus fiunt adunci vngues: digiti: maxieq; sūmi: pallēt in pedibus tumores sunt: spiritus difficilius trahit: cibi fastidiū ē pustulæ toto corpore oriūt. Quod si ꝑtin9 initio dolor & tussis fuit & spiritus difficultas: vomica vel ante vel circa vigesimū diē erumpet. Si serius ista cœperint: necesse ē quidē increscant. sed quo minus cito affecerint: eo tardius soluentur. Solent etiam in graui morbo pedes cum digitis vnguibusq; nigrescere. Quod si non est mors consecuta & reliquum corpus inualuit: pedes tamen decidunt.

¶ Quæ notæ in quoq; morbi genere vel spem vel pericula ostēdāt. Caput septimū.

Equitur vt i quoq; morbi genere ꝑprias notas explicē: quæ vel spē vel piculū ostēdāt: Ex vesica dolēte si purulēta vrina processit: iqueea leue & albū subsedit: metū detrahit. In pulmonis morbo si sputo ipse leuatur dolor quāuis id purulētū est: tñ æger facile spirat: facile excreat: morbū ipsū nō difficulter fert: potest ei secunda valetudo cōtingere. Neq; inter initia terreri cōuenit: si ꝑtinus sputū mixtū est ruffo quodā & sāguine: dūmodo statim edat: Laterū dolores suppuratiōe facta: deinde intra quadragesimū diē purgata finiūt. Si i iocinere vomica ē & ex ea fert pus purū & album: salus ei facilis. Id enim malū in tunica ē. Ex suppurationibus vero hæ tollerabiles sūt: quæ in exteriorē partem ferūtur & acuūtur. Et ex his quæ intus procedūt: hæ leuiores: quæ cōtra se cutē non afficiūt eamq; & sine dolore esse & eiusdem coloris: cuius reliquæ ꝑtes sūt: sinunt esse. pus quoq; quacūq; ꝑte erūpit: si ē leue albū & vnius coloris: sine ullo metu ē: & quo effuso febris ꝑtinus cōquieuit: desierūtq; urgere cibi fastidiū & potionis desideriū: si quādo ēt suppuratio descendit i crura: sputumq; eiusdem factum pro ruffo purulentū est: periculi minus est. At i tabe eius qui salu9 futurus est: sputū esse debet albū æquale totū: eiusdēq; coloris sine pituita: eiq; etiam simile esse oportet si quid in nares a capite destillat. Longe optimū est febrem omnino non esse: secūdū est: tantulū esse: ut neq; cibū impediat: neq; crebram sitim faciat. Aluus i hac ualetudine ea tuta est: quæ quotidie coacta: caq; cōueniētia his q̄ assumūtur reddit. Corp9 id q̄d minime tēue maxieq; lati pectoris atq; setosi ē. cuiusq; cartilago exigua & carnosa ē. Sup tabē si mulieri quoq; supp̄ssa menstrua fuerūt & circa pectus atq; scapulas dolor māsit: subitoq; sāguis erupit: leuari morb9 solet. Nā & tussis minuit & sitis atq; febriculæ desinūt. Sed ijsdē fere nisi redit sāguis: uomica erūpit: q̄ quo cruētior eo melior ē. Aqua āt ītercutē minime terribilis est: q̄ nullo antecedente morbo cœpit. deinde q̄ longo morbo supuenit. Vtiq; si firma uiscera sūt: si spiritus facilis. si nullus dolor. si sine calore corpus est æq̄literq; in extremis ptibus macrum ē: si uenter mollis. si nulla tussis: nulla sitis: si lingua ne psomnū qdē inarescit. si cibi cupiditas ē. si uēter medicamētis mouet. si per se excernit mollia & figurata. si extenuat. si uria & uini mutatiōe & epotis aliqbus medicamētis mutat. Si corp9 sine lassitudine ē & morbū facile sustinet. siqdē i quo oia hęc sūt: is ex toto tutus ē i quo plura ex his sūt: is in bona spe est. Articulorum uero uitia ut podagræ chiragræq; si iuuenes tenta

runt. neq; callū induxerūt: ſolui poſſunt: maximeq; torminibus leniuntur & ex quocū q; modo venter fluit. Itē morbus comitialis ante pubertatē ortus nō ægre finitur: & in quo ab vna pte corporis venientis acceſſiōis ſenſus incipit. optimū eſt a manibus pedi buſue initiū fieri: deinde a lateribus: peſſimū iter hæc a capite. Atq; in his quoq; ea ma xime ꝓſunt: quæ ꝓ deiectiōes excernūt: Ipſa āt deiectio ſine vlla noxa eſt: q̄ ſine febre eſt: ſi celeriter deſinit: ſi cōtracto vētre nullus motus eius ſentit: ſi extremā aluū ſpiri- tus ſequit. Acria tormina quidē piculoſa nō ſunt: ſi ſanguis & ſtrigmēta deſcēdūt: dū febris cæteræq; acceſſiōes huius morbi abſint. adeo vt ēt grauida mulier nō ſolū reſer- uari poſſit: ſed ēt partū reſeruare. Prodeſtq; ī hoc morbo ſi iā ætate aliqs ꝓceſſit. Con tra inteſtinoꝝ leuitas facilius a teneris ætatibus depellitur: vtiq; ſi ferri vrina & ali cibo corpus īcipit. Eadē ætas ꝓdeſt & i coxæ dolore & humeroꝝ & in oī reſolutiōe neruo- rū. Ex quibus coxa ſi ſine torpore ē: ſi leuiter friget: q̄uis magnos dolores habet: tñ & facile & mature ſanat: reſolutūq; mēbrū ſi nihilominus aliter fieri ſanū pōt. oris reſo- lutio ēt aluo cita finit. Oiſq; deiectio lippienti ꝓdeſt. At varix ortus: vel ꝑ ora venarū ſubita ꝓfuſio ſanguinis: vel tormina: inſaniā tollūt. Humeroꝝ dolores: qui ad ſcapu- las uel manus tēdunt: uomitu atræ bilis ſoluunt. Et q̄ſquis dolor deorſū tēdit: ſanabi lior eſt. Singultus ſternutamēto finit: Longas deiectiōes ſupprimit uomitus. mulier ſanguinē uomēs ꝓfuſis mēſtruis liberat. Quæ mēſtruis nō purgat: ſi ſanguinē ex na ribus fudit: oī piculo uacat. Quæ locis laborat: aut difficulter ptū edit: ſternutamēto leuat æſtiua quartana fere breuis ē cui calor & tremor ē: ſaluti deliriū ē. Lienoſis bona tormina ſunt. Deniq; ipſa febris: qd maxīe mirū uideri pōt: ſæpe præſidio eſt. Nā & præcordioꝝ dolores ſi ſine iflāmatiōe ſūt: finit & i iocineris dolore ſuccurrit. & neruo rū diſtētionē rigorēq;: ſi poſtea cœpit: ex toto tollit. & ex difficultate urinæ morbum tenuioris ī teſtini ortū: ſi urinā ꝑ calorē mouet: leuat. At dolores capitis q̄bus oculoꝝ caligo & rubor cū quadā frōtis purigine accedūt: ſāguinis ꝓfuſionē uel fortuita uel ēt petita ſū mouent. Si capitis ac frōtis dolores ex uēto uel frigore aut æſtu ſūt: grauedi- ne & ſternutamētis finiunt. Febrē āt ardētē: quā græci cauſodē uocāt: ſubitus horror exoluit. Si i febre aures obtuſæ ſūt: ſi ſāguis e naribus fluxit: aut uēter reſolutus eſt: il lud malū deſinit ex toto. Nihil plus aduerſus ſurditatē quā bilioſa aluus pōt. Quib9 ī fiſtula uriæ uti minuti abſceſſus: quos thymata græci uocāt: eſſe cœperūt: ijs ubi pus ea ꝑte ꝓfluxit: ſanitas reddit. Ex q̄bus cū pleraq; ꝑ ſe ꝓueniāt: ſcire licet interea quoq; quæ ars adhibet: naturā plurimū poſſe. Cōtra ſi caput febre cōtinēti dolet: neq; q̄cquā reddit: malū atq; mortiferū ē: maxieq; id piculū ē pueris a ſeptīo anno ad quartūdeci- mū. In pulmōis morbo ſi ſputū primis diebus nō fuit: deinde a ſeptīo die cœpit & ul- tra ſeptimū māſit piculoſū ē. Quātoq; magis mixtos neq; iter ſe diductos colores ha bet tāto deterius. Et tñ nihil peius ē q̄ ſincerū id edi: ſiue ruffū ē: ſiue cruētū: ſiue albū: ſiue glutioſū: ſiue pallidū: ſiue ſpumās nigrū tñ peſſimū ē. In eodē morbo periculoſa ſunt tuſſis: deſtillatio: ēt quod alias ſalutare habetur ſternutamentū. Periculoſiſſimū q; eſt ſi hæc ſecuta ſubita deiectio eſt. Fere uero q̄ i pulmōis: eadē i lateris doloribus & mitiora ſigna & aſperiora eſſe cōſuerūt. Ex iocinore ſi pus cruētū exit: mortiferū ē. At ex ſuppurationibus hæ peſſime ſunt: quæ intus tendunt ſic ut exteriorem quoq; cutē decolorent. Ex his deinde: quæ in exteriorem partem ꝓrumpit: quæ maxīe: quæq; pla niſſime ſunt. Quod ſi ne rupta quidē uomica uel putre extrinſecus emiſſo febris quie uit: aut q̄uis q̄euerit: tñ repetit. item ſi ſitis eſt: ſi cibi faſtidiū: ſi uēter liquidus: ſi pus ē liuidū & pallidū: ſi nihil æger excreat: niſi pituitā ſpumātē: piculū certū ē. Atq; ex his q̄dē ſuppuratiōib9 q̄s pulmonū morbi cōcitarūt: fere ſenes moriūt ex cæteris iūiores.

At in tabe ſputum mixtum purulentum: febris aſſidua: quæ & cibi tempora eripit & ſiti affligit in corpore tenui periculū ſubeſſe teſtat. Si quis ēt in eo morbo diutius traxit: vbi capilli fluūt: vbi vrina quædā araneis ſimilia ſubſidentia oſtēdit. atq; i his odor fœdus eſt: maxieq; vbi poſt hæc orta deiectio ē: ꝓtinus morit. Vtiq; ſi tēpus autūni eſt: quo fere qui cætera ꝑte anni traxerūt: reſoluūtur. Itē pus expuiſſe i hoc morbo: deinde ex toto ſpuere deſiſſe: mortiferū eſt. Solēt ēt in adoleſcētibus ex eo morbo vomicæ: fiſtulæq; oriri: quæ nō facile ſaneſcūt: niſi ſi multa ſigna bōæ valetudinis ſubſecuta ſunt. Ex reliquis vero minime facile ſanant virgines: aut hæ mulieres: qbus ſup tabem mēſtrua ſuppreſſa ſunt. Cui vero ſano ſubitus dolor capitis ortus eſt: dein ſomnus oppreſſit ſic vt ſtertat: neq; expergiſcat: intra ſemptimū diē pereūdum eſt: magis ſi eum aluus cita nō anteceſſerit. Si palpebræ dormiētis nō coeūt. ſi album oculoꝝ apparet. Quos tñ ita mors ſequit: ſi id malū nō eſt febre diſcuſſum. At aqua iter cutē ſi exacuto morbo cœpit: ad ſanitatē raro ꝓducit. vtiq; ſi cōtraria his quæ ſupra poſita ſunt ſubſequūtur. æque in ea quoq; tuſſis ſpē tollit. Itē ſi ſanguis ſurſum deorſumq; erupit: & aqua mediū corpus ipleuit. Quibuſdā ēt i hoc morbo tumores oriūt: deinde deſinūt deinde rurſus aſſurgūt. Hi quidē tutiores ſunt: quā qui ſupra cōprehēſi ſunt: ſi attēdūtur. Sed fere fiducia ſecundæ valetudinis opprimunt: Illud iure aliqs mirabitur: quō quædā ſimul & affligunt noſtra corpora & ꝑte aliqua tueant. Nā ſiue aqua inter cutē quē ipleuit: ſiue in magno abſceſſu multum puris coijt: ſimul id omne effudiſſe æque mortiferū eſt: ac ſi quis ſani corporis vulnere factus exāguis eſt. Articuli vero q ſic dolēt vt ſup eos ex callo quædā tubercula innata ſunt: nūq̄ liberant. quæq; eoꝝ vitia vel i ſenectute cœperūt: vel in ſenectutē ab adoleſcētia puenerūt: vt aliqn leniri poſſunt: ſic nūquā ex toto finiunt. Morbus quoque comitialis poſt annū quintū & vigeſimū ortus ægre curat: multoq; ægrius his q poſt q̄drageſimū annū cœpit: adeo vt in ea ætate aliqd i natura ſpei vix qcquā in medicina ſit. In eodē morbo ſi ſimul totū corpus afficit: neq; ante in ꝑtibus aliqs veniētis mali ſenſus eſt: ſed homo ex iprouiſo concidit. cuiuſcūq; is ætatis eſt vix ſaneſcit. Si vero aut mēs læſa eſt: aut neruoꝝ facta reſolutio: medicinæ locus nō eſt. Deiectionibus quoque ſi febris acceſſit: ſi inflāmatio iocineris: aut præcordioꝝ: aut vētris: ſi immodica ſitis: ſi lōgius tēpus: ſi aluus varia: ſi cū dolore eſt: ēt mortis periculū ſubeſt: maxieq; ſi inter hæc tormina vetera eſſe cœperūt: Iſq; morbus maxie pueros abſumit vſq; ad annū decimū. Cæteræ ætates facilius ſuſtinēt. Mulier quoque grauida eiuſmodi caſu rapi pōt: atq; ēt ſi ipſa conualuit: partum tñ ꝑdit. Quin ēt tormina ab atra bile orta mortifera ſunt. aut ſi ſub his extenuato iam corpore ſubito nigra aluus profluxit: aut inteſtinoꝝ leuitas: Periculoſior eſt: ſi frequens deiectio eſt. Si venter oībus horis & cum ſomno & ſine hoc ꝑfluit. Si ſimiliter noctu & interdiu. Si quod excernitur aut crudum eſt: aut nigrum: & præter id etiam leue & mali odoris ſit: ſi ſitis vrget. ſi poſt potionē vrina non redditur. quod euenit quia tunc liquor omnis non in veſicam: ſed i inteſtina deſcendit. ſi os exulcerat. ſi rubet facies & quaſi maculis quibuſdam colorum omnium diſtinguitur. ſi venter eſt quaſi fermentatus: pinguis atq; rugoſus: ſi & cibi cupiditas non eſt. Inter quæ cum euidēs mors ſit multo euidentior eſt: ſi iam longum quoque id vitium eſt: maxime etiam ſi in corpore ſenili eſt. ſi vero in tenuiore inteſtino morbus eſt: uomitus: ſingultus: neruorum diſtentio: delirium mala ſunt. At in morbo arquato durum fieri iecur pernitioſiſſimum eſt. Quos lienis male habet ſi tormina prehenderunt: deinde inuerſa ſunt: uel in aquam inter cutem: uel in inteſtinorum leuitatem: uix ulla medicina pericu-

lo ſubtrahit. Morbus inteſtini tenuuioris: niſi reſolutus eſt: intra ſeptimum diem occi
dit. Mulier ex partu ſi cum febre vementibus ēt & aſſiduis capitis doloribus premit̄:
in periculo mortis ē. ſi dolor atq; inflammatio ē in his partibus: quibus viſcera conti-
nent̄: frequenter ſpirare ſignum malum ē. Si ſine cauſa longus dolor capitis eſt: & in
ceruices ac ſcapulas tranſit: rurſuſq; in caput reuertit̄: aut a capite ad ceruices ſcapulaſ
q; peruenit: pernitioſus ē: niſi vomicam aliquam excitauit ſic: vt pus extuſſiret̄. aut ni-
ſi ſanguis ex aliqua parte ꝓrupit: aut niſi in capite multa prurigo: totoue corpore pu-
ſtulæ ortæ ſunt. Atq; magnum malum ē vbi torpor atq; ꝓ rurigo peruagantur mō per
totum caput mō in parte: aut ſenſus alicuius ibi quaſi frigoris eſt: eaq; ad ſummā quo
q; linguam perueniunt. Et cū in hiſdem abſceſſibus auxilium ſit: eo difficilior ſanitas
eſt: quo minus ſæpe ſub his malis illi ſubſequunt̄. In coxæ vero doloribus ſi vchemēs
torpor ē: frigeſcitq; crus & coxa: aluus niſi coacta non reddit: idq; quod excernit̄ mu
coſum ē: iamq; ætas eius hominis quadrageſimum annū exceſſit: is morbus erit lon-
giſſimus: minimeq; annuus: neq; finiri poterit: niſi aut vere autumno. Difficilis æque
curatio ē in eadem ætate vbi humeroꝝ dolor: vel ad manus peruenit: vel ad ſcapulas tē
dit: torporemq; & dolorem creat: neq; bilis vomitu leuat̄. Quæcunq; vero parte cor-
poris membrū aliquod reſolutum ē: ſi neq; mouet̄ & emacreſcit: in priſtinū habitum
non reuertit̄: eoq; minus quo vetuſtius id vitium ē: & quo magis in corpore ſenili eſt.
Oiq; reſolutiōi neruoꝝ ad medicinā nō idonea tpa ſunt: hyems & autūnus. aliqd ſepa
ratim poſt vere & æſtate. Iſq; morbus mediocris vix ſanat̄. vehemēs ſanari nō pōt. Oīs
etiam dolor minus medicinæ patet: qui ſurſum ꝓcedit. Mulieri grauidę: ſi ſubito mā
mæ emacruerūt: abortus periculum ē. Quæ neq; peperit: neq; grauida eſt ſi lac habet
a menſtruis defecta eſt. Quartana æſtiua breuis: autemnalis fere longa eſt maximeq;
quæ cœpit hyeme appropinquante. ſi ſanguis ꝓfluxit. deinde ſecuta eſt demētia cum
diſtentione neruoꝝ: piculū mortis eſt. Itemq; ſi medicamentis purgatū & adhuc ina-
nem neruorū diſtentio oppreſſit: aut ſi in magno dolore extremæ ꝑtes frigent. Neq; hic eſt anglv.
is ad vitā redit: qui ex ſuſpendio ſpumāte ore detractus eſt. Aluus nigra ſanguini atro hic · 43. 2 ſecti
ſimilis repentina ſiue cū febre ſiue etiam ſine hac eſt: pernicioſa eſt.

¶ De morborum curationibus. Caput octauum.

c Ognitis inditijs: quæ nos vel ſpe cōſulentur: vel metu terreant: ad curationes
morboꝝ tranſeundū eſt. Ex his quædā cōmunes ſunt: quædam proprie. com
munes: quæ pluribus morbis opitulant̄. Propriæ: quæ ſingulis. Ante de cō-
munibus dicam. Ex quibus tñ quædam nō ægros ſolū: ſed ſanos quoq; ſuſtinent. quæ
dam in aduerſa tñ valetudine adhibentur. Omne uero auxilium corporis: aut demit
aliquam materiam: aut adijcit: aut euocat: aut reprimit: aut refrigerat aut calefacit: ſi
mulq; aut durat aut mollit. Quædam non vno modo tantum: ſed etiam duobus iter
ſe non contrarijs adiuuant. Demitur materia: ſanguinis detractione: cucurbitula: de-
iectione: uomitu: frictione: geſtatione: omniq; exercitatione: corporis abſtinentia: ſu
dore. De quibus protinus dicam.

¶ De ſanguinis detractione per venas. Caput. viiij.

S Anguinem inciſa uena mitti nouum non eſt. Sed nullum pene morbum eſſe
in quo non mittatur: nouum eſt. Item mitti iunioribus & fœminis uterū non
gerentibus: uetus eſt. In pueris uero idem experiri & in ſenioribus & in graui-
dis quoq; mulieribus: uetus non eſt. ſi quidem antiqui primam ultimamq; ætatem ſu
ſtinere nō poſſe hoc auxilij genus iudicabāt: perſuaſerantq; ſibi mulierem grauidam:

nō. hoc tꝝ capitꝝ

quæ ita curata esset: abortum esse facturam. Postea vero vsus ostendit nihil ex his esse perpetuum aliasq; potiones obseruationes adhibendas esse: ad quas dirigi curantis cõsilium debeat. Interest. n. non quæ ætas sit: neq; quid in corpore intus gerat: sed quæ vires sint. Ergo si iuuenis imbecillus est: aut si mulier: quæ grauida non est: parum valet male sanguis emittitur. Emoritur. n. uis si quæ supererat hoc modo erepta est. At firmus puer & robustus senex & grauida mulier valens: tuto curant. Maxime tamen ĩ his medicus imperitus falli põt: quia fere minus roboris illis ætatibus subest. Mulieriq; prægnãti post curationẽ quoq; viribus opus est nõ tm̃ ad se sed ẽt ad partum sustinendum. Nõ quicq̃ ãt intentionẽ animi aut prudentiã exigit: protinus faciendũ est: cũ præcipua in hoc ars sit: quæ nõ annos numeret: neq; conceptionẽ solã videat: sed vires æstimet: & ex eo colligat: possit nec ne supersse quod vel puerũ: vel senẽ: vel invna muliere q̃d duo corpora simul sustineat. Interest. n. inter valens corpus & obesum: iter tenue & infirmũ. Tenuioribus magis sanguis: plenioribus magis caro abũdat. Facilius itaq; illi detractionẽ eiusmodi sustinent: celeriusq; ea si nimiũ est pinguis: affligit. Ideoq; vis corporis melius ex venis quã ex ipsa specie æstimat. Neq;. n. solũ hæc considerãda sunt sed ẽt morbi genus quod sit. Vtrũ superãs: an deficiens materia læserit. Corruptũ corpus sit an integrũ. Nã si materia vel deest: vel integra est: istud alienũ est. At si vel copia sui male habet: vel corrupta est: nullo modo melius succurritur. Ergo vehemens febris vbi rubet corpus: plenæq; venæ tumẽt: sanguinis detractionẽ requirit. Itẽ viscerũ: morbi: neruorumq; resolutio & rigor & distẽtio: quicquid deniq; fauces difficultate spiritus strãgulat. quicquid subito supprimit vocẽ. quisq; intolerabilis dolor est: & quacũq; de causa ruptũ aliquid intus atq; collisum est. Itẽ malus corporis habitus: omnesq; acuti morbi: qui modo vt supra dixi nõ infirmitate sed onere nocẽt. Fieri tm̃ põt: vt morbus quidem id desideret: corpus autem uix pati posse uideat. Sed sinulũ tm̃ apparet aliud auxiliũ: periturusq; sit qui laborat nisi temeraria quoq; uia fuerit adiutus: in hoc statu: boni medici est ostẽdere: quã nulla spes sine sanguinis detractione sit: fateriq; quãtus in hac ipsa re metus sit. Et tũ demũ si exigetur: sanguinẽ mittere. De quo dubitari ĩ eiusmodi re nõ oportet; Satius ẽ. n. anceps auxiliũ experiri. quã nullũ, Idq; maxĩe fieri debet ubi nerui resoluti sunt. Vbi subito aliqs obmutuit. Vbi angina strangulat. Vbi prioris febris accessio pene cõfecit: parẽq; subsequi uerisimile est: neq; eandẽ uident sustinere ægri uires posse. Cũ sit ãt minime crudo sanguis mittẽdus tm̃ ne id quidẽ perpetuũ ẽ. Neq;. n. semp cõcoctionẽ res expectat. Ergo si ex superiore parte aliqs decidit. si cõtusus ẽ. si ex aliquo subito casu sanguinẽ uomit: q̃uis paulo ante sũpsit cibũ: tm̃ ptinus ei demenda materia est: ne si subsederit: corpus affligit. Idẽq; ẽt in alijs casibus repẽtinis qui strãgulabũt: dictũ erit. At si morbi ratio patiet: tũ demum nulla cruditatis suspectiõe remanẽte id fiet. Ideoq; ei rei uidet aptissimus aduersæ ualetudinis dies secũdus aut tertius. Sed ut aliq̃n ẽt primo die sanguinẽ mittere necesse ẽ sic nũq̃ utile post diẽ quartũ est: cũ iã spacio ipso materia & exhausta est & corpus corrũpit: ut detractio ibecillũ id facere possit: nõ possit integrũ. Quod si uehemẽs febris urget: ĩ ipso ĩpetu eius sanguinẽ mittere: hoiem iugulare est. Expectãda ergo remissio est. si nõ decrescit: sed crescere desijt: neq; sperat remissio: tũc quoq; quãuis peior: sola tm̃ occassio nõ omittẽda est. Fere ẽt ista medicina ubi necessaria est: in biduũ diuidenda est: Satius est. n. imprimis leuare ægrũ: deinde perpurgare: quã simul omni ui effusa fortasse præcipitare. Quod si in cura quoq; aquæ: quæ ĩter cutẽ est ita respõdet: quãto magis necesse est ĩ sanguine respõdeat? Mitti uero is debet si totius corporis causa fit:

credo legendo potiores //

ex brachio. si partis alicuius. ex ea ipsa parte: aut certe quam proxima. quia non vbiq; mitti pōt sed in temporibus in brachijs: iuxta talos. Neq; ignoro quosdam dicere quā longissime sanguinem inde: vbi lædit: esse mittēdū. Sic. n. auerti materiæ cursum: at illo modo ī id ipsum quod grauat euocari. Sed id ipsum falsum est. Proximū. n. locum primo exaruit. Ex vlterioribus āt eatenus sanguis sequitur: quatenus emittitur vbi is suppressus est: quia non trahitur: ne venit quidē. Videt' tñ vsus ipse docuisse: si caput fractū est: ex brachio potius sanguinem mittendū esse. Si quod in humero vicium est ex altero brachio: credo quia si quid parū cesserit: opportuniores hæ ptes iniuriæ sunt quæ iā male habent. Auertitur quoq; interdum sanguis: vbi alia parte ꝓrumpēs. alia emittitur. Desinit. n. fluere qua volumus: inde obiectis quæ prohibeāt: alio dato itinere. Mittere āt sanguinē cum sit expeditissimū: vsum habenti: tum ignaro difficillimū est. Iuncta enim est vena arterijs. his nerui. Ita si neruum scalpellus attigit: sequit' neruorum distentio: ea quæ hoiem crudeliter consumit. At arteria incisa neq; coit: neq; sanescit: interdum ēt vt sanguis vehementer erumpat: efficit. Ipsius quoq; venæ: si forte præcisa est: capita comprimūtur: neq; sanguinem emittunt. At si timide scalpellus demittitur: summā cutē lacerat: neq; venā incidit. Non nunq̄ etiam ea latet: neq; facile reperitur. Ita multæ res id difficile inscio faciunt. quod perito facillimum est. Incidenda ad medium vena est: ex qua cum sanguis erumpit: colorem eius habitumq; oportet attendere. Nam si his crassus & niger est: vitiosus est: Ideoq; vtiliter effunditur. Si rubet & pellucet: integer est. Eaq; missio sanguinis adeo non prodest: vt ēt noceat protinusq; is supprimendus est. Sed id euenire nō pōt sub eo medico: qui scit ex quali corpore sanguis mittēdus sit. Illud magis fieri solet: vt æque niger assidue ac primo die profluat. Quod quāuis ita est: tñ si iā satis fluxit: supprimēdus est. Semperq; ante finis faciendus est: q̄ aīa deficiat. Deligādūq; brachiū sup impositō expresso ex aqua frigida penicillo: & postero die aduerso medio digito vena ferienda: vt recens coitus eius resoluat' iterūq; sanguinē fundat. Siue āt primo: siue secūdo die sanguis: qui crassus & niger initio fluxerat & rubere & pellucere cœpit: satis materiæ detractū est: atq; quod supersit sincerum est. Ideoq; protinus brachium deligandum: habendumq; ita est: donec valens cicatricula sit. quæ celerime in vena confirmatur.

¶ De sanguinis detractione per cucurbitulas. Caput. x.

Vcurbitularū vero duo genera sunt: æneū & corneū. Aenea altera patet: altera clausa ē. Cornea altera pte æque patēs: altera foramē habet exiguū. In æneā cera linamētū ardēs conijcit' : ac sic os eius corpori aptat' : ī primiturq; : donec inhæreat. Cornea p se corpori iponit' deinde vbi ea pte qua exiguū foramē ē: ore spiritus adductus ē: superq; cæra cauū id clausū ē: æque ihæresc it. Vtraq; nō ex his tm̄ materiæ generibus: sed ēt ex quolibet alio recte fit. At si cætera defecerunt caliculus quoq; aut pultarius oris cōpressioris: ei rei cōmode aptat'. Vbi ihæsit: si cōcisa ante scalpello cutis ē sanguinē extrahit. si integra ē: spiritū. Ergo vbi materia quæ itus est: lædit illo mō. Vbi inflatio: hoc ponī solet. Vsus āt cucurbitulæ præcipuus ē: vbi nō ī toto corpe sed ī parte aliqua vitiū est. quam exhauriri ad cōfirmādā valetudinē satis est. Idq; ipsū testimoniū est ēt scalpello sanguinē vbi mēbro succurrit' ab ea potissimū pte: quæ iā læsa ē esse mittendū: q̄d nemo cucurbitulā diuersæ parti iponit: nisi cū profusionē sanguinis eo auertit: sed ei ipsi quæ dolet quæq; liberāda ē. Opus ēt cucurbitula pōt i morbis lōgis q̄uis ēt spaciū aliq̄d accessit: siue corrupta materia: siue spiritu male habēte. In acutis quoq; q̄busdā si & leuari corpus debet: & ex vēa sāguinē mitti vires ñ patiūt'. Idq; auxi

liū vt minus vehemens ita magis tutū. Neq; vnq̄ periculosum est ēt si in medio febris impetu ēt si in cruditate adhibetur. Ideoq; vbi sanguinem mitti opus est: si incisa vena. præceps periculum est: aut si in parte corporis ēt vitium est: huc potius cōfugiendum est. Cum eo tamē vt sciamus: hic vt nullum periculum: ita leuius præsidium esse: nec posse vehementi malo: nisi æque vehemens auxilium succurrere.

¶ De deictione. Caput. xi.

d Eiectionē āt antiquis varijs medicamētis: crebraq; alui ductione in omnibus fere morbis moliebantur: dabantq; aut nigrum veratrum: aut filiculam: aut squamā æris: quā lepidochalcon græci vocant: aut lactucæ marinæ lac: cuius gutta pani adiecta abunde purgat. aut lac vel asininum vel bubulū vel caprinū: eiq; salis paulū adijciebant: decoquebantq; id: & sublatis his: quæ coierant: quod quasi serū supererat: bibere cogebant. Sed medicamenta stomachū fere lædunt. Ideoq; oibus cathartics aloe miscenda est. Aluus si vehementius fluit: aut sæpius ducit: hoiem infirmat. Ergo nunq̄ in aduersa valetudine medicamentū eius rei cā recte datur: nisi vbi is morbus sine febre est. Vt cū veratrū nigrū: aut atra bile vexatis: aut cū tristitia īsanientib9: aut his quoꝝ nerui parte aliq̄ resoluti sunt: dat. At vbi febres sūt: satius ē eius rei cā cibos potionesq; assumere: qui simul & alant & ventrem molliant. Suntq; valetudinis genera: quibus ex lacte purgatio cōuenit. Plerunq; vero aluus potius ducēda ē q̄d ab Asclepiade quoq; sic tēperatū: vt tn̄ seruatū sit. uideo plerūq; sæculo nostro præteriti. Est āt ea moderatio: quam is secutus videt: aptissima: ut neq; sæpe ea medicina tētetur: & tn̄ semel sumptū uel bis: non omittatur. Si caput graue est. si oculi caligant. si morbus maioris intestini est: quod græci colū nominat. si in imo uētre: aut in coxa dolores sunt. si in stomachū quædā bilios cōcurrūt: uel ēt pituita eo se: humorue aliquis aquæ similis cōfert. si spiritus difficilius redd. si nihil p̄ se uēter excernit: utiq; si juxta quoq; stercus est & intus remanet. aut si stercoris odorē nihil deijciens æger ex spiritu suo sentit: aut si corruptū est quod excern. aut si prima inedia febrē non sustulit. aut si sanguinē mitti: cū opus sit: uires nō patiuntur: tēpusue eius rei præterijt. aut si multū ante morbū aliquis portauit. aut si is qui sæpe uel spōte uel casu purgatus ē: subito habet aluū suppressam. Seruanda uero illa sunt: ne ante diē tertium duca. ne ulla crudi tate substātē. ne in corpore infirmo: diuq; in aduersa ualetudine exhausto: neue in eo: cui satis aluus reddit quotidie quiue eā liquidā habebit. ne in ipso accessiōis īpetu. quia quod tū infusum est: aluo cōtinet: regestūq; in caput multo grauius periculū efficit. Pridie uero abstineri debet æger: ut aptus tali curatiōi sit. Eodē die ante aliquot horas aquā calidā bibere: ut superiores eius ptes madescāt. tū ciēda aluus ē: si leui medicina cōtenti sumus: pura aqua: si paulo ualētiori: mulsa: si leni ex aqua in aqua fœnū græcū uel ptisana uel malua decocta sit. Si reprimēdi cā: ex uerbēis. acris āt est marina aqua uel alia sale adicto: atq; utraq; decocta cōmodior est. Acrior fit adiecto uel oleo uel nitro uel melle quoq;. Si acrior ē: eo plus extrahit: sed minus facile sustinet. Id q̄d īfundit: neq; frigidū esse oportet: neq; calidū: ne alterutro modo lædat. Cū infusū ē: quantū fieri pōt cōtinere se ī lectulo debet æger: ne primæ cupiditati deiectiōis ꝑtinus cedere. Vbi necesse est tū demū desidere. Fereq; eo mō dēpta materia superioribus ptib9 leuatis morbū ipsū mollit. Cū uero quoties res coegit desidēdo aliquis se exhausit: paulisper debet cōqescere: & ne uires deficiāt: utiq; eo die cibū assūere. q plēior an exiguus sit dādus: ex ratiōe eius accessiōis: q̄ expectabit: aut ī metu nō erit æstimari oportebit.

¶ De uomitu. Caput. xij.

T vomitus vt in secunda quoq; valetudine sæpe necessarius biliosis est: sic ēt in
a his morbis: quos bilis concitauit. Ergo oibus: qui ante febres horrore & tremo-
re vexantur: omnibus: qui colera laborant: omnibus etiam cum quadam hi-
laritate insanientibus: & comitiali quoq; morbo oppressis: necessarius ē. Sed si acutus
morbus est: sicut i colera si febris ē: vt inter horrores: asperioribus medicamētis opus
non est. sicut in deiectionibus quoq; supra dictū est: satisq; est ea vomitus causa sumi:
quæ sanis quoq; sumēda esse proposui. At vbi longi valētesq; morbi sine febre sunt: vt
comitialis aut insania: veratro quoq; albo vtendū est: Id neq; hyeme neq; æstate recte
datur: optime vere: tolerabiliter autumno. Quisquis daturus erit: id agere ante debet
vt accepturi corpus humidius sit. Illud scire oportet. oē eiusmodi medicamētū q̄d̄ po
tui datur: nō semp ægris ꝓdesse: sēper sanis nocere. ¶ De frictione. Caput. xiij.

E frictiōe vero & gestatiōe adeo multa Asclepiades tāq̄ iuētor eius posuit: q̄d̄
d i eo volumine quod cōmuniū auxiliorꝝ scripsit: cū triū tm̄ faceret mētionē: hu-
ius & equi & gestatiōis: tn̄ maximā partē i hoc cōsumpserit. Oportet āt neq; re
cētiores viros i his fraudare: quæ vel reppererūt: vel recte secuti sūt. & tn̄ ea: quæ apud
antiquiores aliquos posita sunt: auctoribus suis reddere. Neq; dubitari pōt q̄n latius
q̄dē & dilucidius vbi & quomodo frictiōe utēdū esset Asclepiades præceperit: nihil tn̄
reppererit: quod nō a uetustissimo auctore Hippocrate paucis uerbis cōprehēsum sit
q̄ dixit. frictiōe si uehemēs sit: durari corpus: si lēis molliri: si multa: minui: si modica
ꝑpleri. Sequit̄ ergo ut tū utēdū sit: cū aut astringēdū corpus sit q̄d̄ fluēs ē. aut molliē-
dū q̄d̄ īduruit. aut digerēdū i eo q̄d̄ copia nocet. aut alēdū id q̄ tēue & īfirmū ē. Quas
tn̄ species si qs curiosius æstimet q̄d̄ iā ad medicū nō ptinet: facile itelliget oēs ex una
cā pēdere q̄ demit. Nā & astringit̄ aliq̄d eo dēpto: q̄d̄ iterpositū ut id laxaretur: effece
rat. & mollit̄ eo detracto: q̄d̄ duriciē creabat & iplet̄ nō ipsa frictiōe: sed eo cibo: q̄ po
stea usq; ad cutē digestiōe quadā relaxatā penetrat. Diuersarū uero rerū i mō cā est. In
ter unctionē āt & frictionē multū itereſt. Vngi. n. leniterq; ꝓtractari corpus ēt in acu
tis & recētibus morbis oportet: i remissiōe tn̄ & ante cibū. Lōga uero frictiōe uti neq;
i acutis morbis neq; icrescētibus cōuēit: præter q̄ cū phreneticis sōnus ea req̄rit. A mat
āt hoc auxiliū ualetudo lōga & iā a prio ipetu iclinata. Neq; ignoro quosdā dicere oē
auxiliū necessariū esse icrescētibus morbis: nō cū iā ꝑ se finiū t̄. Quod non ita se habet.
Pōt. n. morbus ēt q̄ ꝑ se finē habiturus ē: citius tn̄ adhibito auxilio tolli. q̄d̄ duabus de
causis necessariū ē: ut & q̄ primū bōa ualetudo cōtingat & ne morbus q̄ remāet iterū q̄
uis leui de cā exasperet̄. Pōt. n. morbus minus grauis esse q̄ fuerit: neq; iō tn̄ solui: sed
reliquijs qbusdā ihærere: q̄s admotū aliquod auxiliū discutit. Sed ut leuata quoq; ad
uersa ualetudie recte frictio adhibet̄: sic nūq̄ adhibēda ē febre icrescēte. Verū si fieri po
terit cū ex toto corpus ea uacabit: minus certe cū ea remiserit. Eodē āt mō i tutis corpo
rib9 esse debet: ut cū ifirmus aliq̄s iplēdus mō ē i ꝑtibus: aut q̄a ipius eius mēbri ibecil
litas id req̄rit: aut q̄a alterius. Nā & capitis lōgos dolores ipsius frictio leuat. Nō ipe-
tu tn̄ doloris & mēbrū aliq̄d̄ resolutū ipsius frictiōe cōfirmat̄. Lōge tn̄ sæpius aliud ꝑ
fricādū ē cū aliud dolet: maxieq; cū a sūmis aut a medijs ꝑtib9 corpis euocare materiā
uolumus: iōq; extremas ꝑtes ꝑfricamus. Neq; audiēdi sunt: q̄ nūero finiūt quoties ali
q̄s ꝑfricādus sit. Id. n. ex uirib9 hois colligēdū ē. Et si is ꝑnfirm9 ē: pōt satis eē q̄nq̄gies
si robustior: pōt ducētis esse faciēdū. Inter utrūq; deide ꝑ ut uires sūt. Quo fit ut ēt mi
nus sæpe i muliere q̄ i uiro: minus sæpe i puero uel sene: q̄ i iuuene manus dimouēdæ
sint. Deniq; si certa mēbra ꝑfricāt̄ multa ualētiq; frictiōe opus ē. Nā neq; totū corpus

infirmari cito per partem poteſt: & opus eſt quam plurimum materiæ digeri: ſiue id ipſum membꝝ ſiue per id aliud leuamus. At vbi totius corporis ibecillitas hanc curationē per totū id exigit: breuior eſſe debet & lenior: vt tantūmodo ſūmam cutē emolliat: quo facilius capax ex recenti cibo nouæ materiæ fiat. In malis iam ægrum eſſe teſtatur: vbi exterior pars corporis friget: interior cū ſiti calet: vt ſupra poſui. Sed tunc quoqꝫ vnicū in frictione preſidiū eſt. quæ ſi calorē in cutem euocauit: poteſt alicui medicinæ locum facere. ¶De geſtatione. Caput. xiiij.

Eſtatio quoqꝫ lōgis ēt & inclinatis morbis aptiſſima ē. vtiliſqꝫ & eſt his corpo-
g ribus: quæ iā ex toto febre carent: ſed adhuc exerceri per ſe nō poſſunt: & his q̄
bus lentæ morborum reliquiæ remanent: neqꝫ aliter eliduntur. Aſclepiades ēt in recenti vehemētiqꝫ febre p̄cipueqꝫ ardente ad diſcutiendā eā geſtatione dixit vtendū eſſe. Sed id periculoſe fit: meliuſqꝫ quiete eiuſmodi impetus ſuſtinet̄. Si quis tñ experiri volet: ſic experiatur. ſi lingua nō erit aſpera: ſi nullus tumor: nulla duricies: nullus dolor viſceribus aut capiti: aut p̄cordis ſuberit. Et ex toto nunq̄ geſtari corpus dolens debet: ſiue id in toto: ſiue in parte ē: niſi tñ ſolis neruis dolētibus. neqꝫ vnq̄ ī recēti febre: ſed in remiſſione eius. Genera āt geſtationis plura ſūt adhibēda: q̄ ſunt & p̄ viribus cuiuſqꝫ & pro opibus: ne aut īmbecillū hominē nimis digerāt: aut humili obſint: Geſtationū leniſſima ē naui vel in portu vel in flumine vehemētior in alto mari naui vel lectica aut ſcanno: acrior vehiculo. Atqꝫ hæc ipſa & intendi & leniri poſſunt: ſi nihil horꝫ eſt: ſuſpēdi lectus debet & moueri. ſi ne id quidē eſt: at certe vni pedi lecti funiculus ſubijciendus eſt: atqꝫ ita lectus huc & illuc manu impellēdus. Et leuia quidē genera exercitationis: īfirmiſſimis cōueniūt. Valētiora vero his qui grauiū morborū initia ſic ſētiunt: vt adhuc febre vacēt. Quod & in tabe & in ſtomachi vitijs & cū aqua cutē ſubijt & interdū ī morbo regio fit: Aut vbi q̄dā morbi: qualis comitialis: qualis inſania ē ſine febre: q̄uis diu manēt. In q̄bus affectib9 ea quoqꝫ genera exercitationū neceſſaria ſunt: q̄ comprehendimus eo loco: quo quemadmodum ſani neqꝫ ī firmi homines ſe gererent: precepimus. ¶De abſtinentia. Caput. xv.

Bſtinētiæ vero duo genera ſūt: Alterꝫ vbi nihil aſſumit æger: Alterꝫ vbi nō niſi
a q̄d oportet. Initia morborū primū famem ſitimqꝫ deſiderāt: ipſi deinde morbi: moderationē: vt neqꝫ aliud quā expedit: neqꝫ eius ipſius nimiū ſumatur. Neqꝫ enim cōuenit iuxta inediā ꝓtinus ſacietatē eſſe. Quod ſi ſanis quoqꝫ corporibus inutile eſt: vbi aliqua neceſſitas famem fecit quanto inutilius eſt in corpore ēt ægro? Neqꝫ vlla res magis adiuuat laborantem: q̄ tēpeſtiua abſtinentia. Intēperātes hoīes apud nos ipſi cibi tempora curantibus dant. Rurſus alij tēpora medicis pro dono remittūt ſibi ipſis modum vēdicant: Liberaliter agere ſe credunt qui cætera illorꝫ arbitrio relinquūt: in genere cibi liberi ſunt: quaſi quæratur quid medico liceat: non quid ægro ſalutare ſit. Cui vehementer nocet: quoties in eius quod aſſumitur vel tempore vel modo vel genere peccatur. ¶De ſudore. Caput. xvi.

Vdor ēt duobus modis elicitur: aut ſicco calore: aut balneo. Siccus calor eſt
l & harenæ calidæ & laconici & clibani & quarūdā naturaliū ſudatiōes. ubi e terra profuſus calidus uapor ædificio īcludit̄: ſicut ſup baias ī myrtetis habem9.
Præter hæc ſole quoqꝫ & exercitatione is mouet̄. Vtiliaqꝫ hæc genera ſunt qnoties humor intus nocet: iſqꝫ digerēdus ē. Ac neruorꝫ quoqꝫ q̄dā uitia ſic optime curantur: ſed cætera infirmis poſſūt cōuenire. ſolet exercitatio tm̄ robuſtiorib9 qui tñ ſine febre: uel initio morbi uel ēt grauibus morbis tenēt̄. Cauēdū āt eſt nequid horꝫ uel in febre uel i

eruditate tentet. At balnei duplex vſus eſt. Nam mō diſcuſſis febribus initiū cibi plenioris viniq; firmioris valetudini facit: mō febrē ipſā tollit. fereq; adhibet vbi ſūmā cutē relaxari euocariq; corruptū humorē & habitū corpis mutari expedit. Antiq timidius eo vtebant. Aſclepiades audacius. Neq; terrere āt ea res: ſi tēpeſtiua ē: debet. & ante tempus nocet. Quiſquis febre liberatus eſt: ſimul atq; ea vno die nō arceſſit: eo qui proximus eſt poſt tēpus acceſſionis: tuto lauari poteſt. At ſi circuitū habere ea febris ſolita eſt: ſic vt tertio quartoue die reuertatur: quandocūq; non acceſſit: balneum tutū eſt. Manētibus vero adhuc febribus: ſi hæ ſunt lētæ: lieneſq; iamdiu male habent: recte medicina iſta tētat. Cū eo tñ ne præcordia dura ſint: neue ea tumeāt: neue ligua aſpera ſit: neue aut in medio corpe: aut in capite dolor vllus ſit: neue tū febris īcreſcat. At in his quidem febribus: quæ certum circuitum habent: duo balnei tempora ſunt. alterū ante horrorem: alterum febre finita. In his vero: qui lentis febriculis diu detinētur. cum aut ex toto receſſit acceſſio: aut ſi id nō ſolet certe lenita eſt: iamq; corpus tā integrum eſt: quam maxime eſſe in eo genere valetudinis ſolet: imbecillus homo iturus in balneū vitare debet: ne ante frigus aliquod experiat. Vbi in balneum venit: paulīſper reſiſtere: expeririq; num tempora aſtringantur & an ſudor aliquis oriatur. Illud ſi incidit: hoc non ſecutū eſt: inutile eo die balneum eſt: perungendus eſt is lēiter & auferendus eſt: vitandumq; omni mō frigus: & abſtinentia vtendum. At ſi temporibus integris: primum ibi: deinde alibi ſudor incipit: fouendum os aqua calida: tum in ſolido deſidendum eſt: atq; ibi quoq; videndum: num ſub primo contractu aquæ calidæ ſumma cutis inhorreſcat. quod vix tamen fieri poteſt: ſi priora recte acceſſerunt. Certum id autem ſignum inutilis balnei eſt. Ante vero: an poſtea quā in aquam calidam ſe demittat aliquis perungi debeat: ex ratione valetudinis ſuæ cognoſcat. Fere. tñ niſi vbi nominatim: vt poſtea fiat id præcipietur: moto ſudore leuiter corpus perungē dū: deinde in aquam calidam demittendum eſt. Atq; hic id quoq; habenda virium ratio eſt. Neq; cōmittendum vt per æſtum anima deficiat: ſed maturius is auferendus: curioſeq; in veſtimentis inuoluendus ē. vt neq; ad eum frigus aſpiret: & ibi quoq; ante q̄ aliquid aſſumat: inſudet. Fomenta quoq; calida ſunt: milium: ſal: harena: quodlibet eorū calefactum & in linteum coniectum. Si minore vi opus ē: etiam ſolum linteum. At ſi maiore: extinctiones: inuolutiq; panniculi & ſic circundati. Quin etiam calido oleo replentur vtriculi: & in vaſa fictilia: ad ſimilitudinem quas lēticulas vocāt: aqua conijcitur: & ſal ſicco linteo excipitur. demittiturq; in aquam bene calidam tum ſuper id membrum: quod fouendum eſt: collocatur: iuxtaq; ignē ferramenta duo ſunt capitibus paulo latioribus: alterumq; ex his demittitur in eum ſalem: & aqua ſuper leuiter aſpergitur. Vbi frigere cœpit: ad ignem refertur: & idem in altero fit: deinde inuicē in vtroq;. inter quæ deſcendit ſalſus & calidus ſuccus: qui cōtractis aliquo morbo neruis opitulatur. His omnibus commune eſt digere id quod vel præcordia onerat: vel fauces ſtrangulat: vel in aliquo mēbro nocet. Quando autem quoq; vtendū ſit: in ipſis morboq; generibus dicetur.

¶ Qui cibi: potioneſue: aut valētis aut mediæ aut imbecillæ materie ſint. Caput. xvij.

Vm de his dictum ſit: quæ detrahendo iuuant ad ea veniendum eſt: quæ nos alunt: ideſt cibum & potionem. hæc autem nō omnium tātum morborum: ſed etiam ſecundæ valetudinis cōmunia præſidia ſunt. Pertinetq; ad rem omnium proprietates noſſe. primum vt ſani ſciant quomodo his vtantur. deinde vt exequentibus nobis morborum curationem liceat ſpecies rerum: quæ aſſidue, neceſſariæ

erunt ſubijcere. Neq; neceſſe eſt ſubinde ſingulas eas nominare. Scire igit' oportet oia legumina: quæq; ex frumẽtis panificia ſũt: generis valẽtiſſimi eſſe. Id valẽtiſſimũ voco in quo plurimũ alimenti eſt: Item omne animal quadrupes dominatum. omnẽ grandem feram: quales ſunt capreæ: ceruus: aper: onager: omnem grandem auem: quales ſunt anſer & pauo & grus. omnes beluas marinas: ex quibus cetos eſt: quæq; his pares ſunt. Item mel & caſeũ. quo minus mirũ eſt: opus piſtoriũ valẽtiſſimũ eſſe: quod ex frumento: adipe: melle. caſeo conſtat. In media vero materia numerari ex oleribus debere ea: quoꝝ radices vel bulbos aſſumimus. Ex quadrupedibus leporẽ aues oẽs a minimis ad phœnicopterum. item piſces oẽs: qui ſalẽ nõ patiuntur: ſolidiue ſaliunt'. Imbecilliſſimã vero materiã eſſe omne olus & quicquid in cauliculo naſcitur. qualis ẽ cucurbita & cucumis & capparis: oia poma: oleas: chocleas itemq; cõchylia. Sed quã uis hæc ita diſcreta ſunt: tñ etiam quæ ſub eadẽ ſpecie ſũt: magna diſcrimina recipiũt: aliaq; res alia: vel valentior eſt vel infirmior. Si quidẽ plus alimenti eſt in carne: quam in vllo alio. Firmius eſt triticum: quã milium: id ipſũ: quã hordeũ & ex tritico firmiſſima ſiligo: deinde cui nihil ademptũ eſt: q^d autopyron græci vocant: infirmior eſt. ex polline infirmiſſimus cibarius panis. Ex leguminibus vero valẽtior fãba: vel lẽticula: quã piſum. Ex oleribus valẽtior rapa: napiq; & omnes bulbi. in quibus cæpam quoq; & alliũ numero: quã paſtinaca: vel quæ ſpecialiter radicula appellat'. Itẽ firmior braſſica & beta & porrũ: quã lactuca: vel cucurbita: vel aſparagus. At ex fructibus furculorũ valentiores vuæ: ficus: nuces: palmæ: quã quæ poma propriæ nominant'. Atq; ex his ipſis firmiora: quæ ſuccoſa: quã quæ frigida ſunt. itemq; ex his auibus: quæ in media ſpecie ſunt. valẽtior ea quæ pedibus: quã quæ volatu magis nitit': & ex his quæ volatu fidunt: firmiores ſũt: quæ grãdiores aues: quã quæ minutæ ſũt vt ficedula & turdus: Atq; eæ quoq; quæ in aqua degunt leuiorẽ cibum præſtãt: quã q̃ natãdi ſcientiã nõ habẽt. Inter domeſticas vero q̃drupedes: leuiſſima ſuilla ẽ: grauiſſima bubula. Itẽ q; ex feris quo maius quodq; animal: eo robuſtior ex eo cibus ẽ. Piſciumq; eorum: qui ex media materia ſũt. quib9 maxime vtimur: tñ grauiſſimi ſũt ex quib9 ſalſamẽta quoq; fieri poſſũt: qualis lacertus ẽ. deinde qui quãuis teneriores: tñ duri ſũt: vt aurata: coruus: ſcarus: oculata: tũ plãi: poſt quos ẽt leuiores lupi: mulliq;: & poſt hos oẽs ſaxatiles. Neq; vero i generibus rerũ tãtũmodo diſcrimẽ: ſed ẽt ipſis. q^d & ætate fit & mẽbro & ſolo & cælo & habitu. nam quadrupes animal omne ſi lactans ẽ: minus alimẽti præſtat. Item quo tenerior pullus cohortalis eſt. In piſcibus quoq; media ætas: quę nõdũ ſũmã magnitudinẽ ipleuit. Deinde ex eodẽ ſuæ vngulæ: roſtrũ: aures: cerebellũ. ex agno: hedoue cũ pectiolis totũ caput aliquãto quã cætera mẽbra leuiora ſũt: adeo vt in media materia põi poſſint. Ex auib9 colla alæue recte ifirmis ãnumerãt'. Quod ad ſolũ vero ptinet: frumẽtũ quoq; valẽtius ẽ collinũ quã campeſtre. leuior piſcis' iter ſaxa editus: quã in harena: leuior i harena: quã i limo. Quo fit: vt ex ſtagno: vel lacu: vel flumine eadẽ genera grauiora ſint. Leuiorq; qui i alto: quã qui i vado vixit. Omne ẽt fæx animal domeſtico leuius: & quodcũq; humido cælo: quã q^d ſicco natũ ẽ. Deinde eadẽ oĩa pinguia: quam macra: recentia: quã ſalſa: noua: quã vetuſta plus alimenti habẽt. Tum res eadẽ magis alit iurulẽta: quã aſſa: magis aſſa: quã frixa. Ouũ durũ valẽtiſſimæ materiæ ẽ: molle vel ſorbile: imbecilliſſimę. Cũ quæ panificia oĩa firmiſſima ſint: elota tñ quædã genera frumẽti: vt alica: oriza: ptiſana: uel ex hiſdẽ facta ſorbitio: uel pulticula. Et aqua quoq; madẽs pãis: imbecilliſſimis ãnumerari põt. Ex potionibus uero q̃cunq; ex frumẽto facta ẽ: itẽq; lac: mulſũ: defrutũ: paſſũ: uinũ aut dulce:

aut vehemens aut muſtū: aut magnæ vetuſtatis: valētiſſimi generis eſt. Acetū: & id vinū: qđ paucoꝝ ānoꝝ: vel auſterū: vel lene ē: in media materia ē. Ideoq; infirmis nunq̄ generis alterius dari debet. Aqua oīum imbecilliſſima eſt. firmiorq; ex frumēto potio ē: quo firmius fuit ipſum frumētū. firmior ex eo vino: quod bono ſolo: quā quod tēui quodq; tēperato cælo: quā quod aut nimis humido: aut nimis ſicco: nimiūq; aut frigido: aut calido natū ē. Mulſū quo plus mellis habet: defrutū quo magis incoctū ē: paſſū quo ex ſiccore vna ē: eo valētius ē. Aqua leuiſſima pluuialis ē: deīde fōtana: tum ex flumīe: tū ex puteo: poſt hæc ex niue: aut glacie. grauior his ex lacu: grauiſſima ex palude. Facilis ēt & neceſſaria cognitio ē naturā eius requirētibus. Nā leuis: pōdere apparet: & ex his quæ pōdere pares ſūt: eo melior quæq; ē: quo celerius & calefit & frigeſcit: quoq; celerius ex ea legumina ꝓcoquunt. Fere vero ſequit: vt quo valētior quæq; materia eſt: eo minus facile cōcoquatur: ſed ſi concocta eſt: plus alat. Itaq; vtendū eſt materiæ genere ꝓ viribus: moduſq; oībus: pro genere ſumendus. Ergo imbecillis hominibus: rebus infirmiſſimis opus ē. Mediocriter firmos: media materia optime ſuſtinet. & robuſtis apta: valediſſima eſt. Plus deinde aliquis aſſumere ex leuioribus pōt. magis in his: quæ valentiſſima ſunt: temperare ſibi debet.

¶ Quæ natura ac proprietas cuiuſq; rei ſit: qua veſcimur. Caput. xviij.

n Eq; hæc ſola diſcrimina ſūt: ſed ēt aliæ res boni ſucci: aliæ mali ſunt: quas cuchylas: vel cacochylas græci vocant. Aliæ lenes: aliæ acres: aliæ craſſiorē pituitā in nobis faciunt: aliæ tenuioꝝ ē: aliæ idoneæ ſūt ſtomacho: aliæ aliēæ ſūt. Itemq; aliæ inflant: aliæ ab hoc abſunt. aliæ calefaciūt: aliæ refrigerāt: aliæ facile in ſtomacho aceſcūt: aliæ nō facile intus corrūpunt. aliæ mouēt aluū: aliæ ſupprimūt. aliæ citant vrinā: aliæ tardant. Quædam ſomnū mouēt: quædā ſenſus excitant. Quæ oīa ideo noſcēda ſunt: quoniā aliud aliter: vel corpori vel valetudini cōuenit.

¶ Quæ res boni ſucci ſint. Caput. xix.

b Oni ſucci ſunt: triticū: ſiligo alica: oriza: amilū. Itē & lenes ſunt & ſtomacho aptæ calefaciūt: tragū: ptiſana: lac: caſeus mollis: oīs venatio: oēs aues: quæ ex media materia ſūt. Ex maioribus quoq; hæ. quas ſupra nomiauimus. Medij iter teneros duroſq; piſces: vt mulus & lupus verna: lactuca: vrtica: malua: cucumis: cucurbita: ouū ſorbile: portulaca: cochleę: palmulę. ex pomis quodcūq; neq; acerbū: neq; accidū ē. Vinū dulce vel lene: paſſū: defrutū: oleæ q̄ ex his duobus i alterutro ſeruatæ: uuluę: roſtra: trōculiq;. In ſūma oīs pinguis caro: oīs glutinoſa: omne iecur.

¶ Quę res mali ſucci ſint. Caput. xx.

m Ali uero ſucci ſūt miliū: panicū: hordeū: legūina: caro domeſtica permacra: omniſq; caro ſalſa: oē ſalſamētū: garū: uetus caſeus: cicer: radicula: rapa: napi: bulbi: braſſica: magiſq; ēt cima eius: aſparagus: beta: cucumis: porrū: eruca: naſturciū: thimū: nepeta: ſaturia: hiſopū: ruta: anetum: feniculū: cuminū: aneſū: lapatium: ſinapi: & alliū: cepa: lienes: renes: inteſtina: pomū quodcūq; acidū uel acerbum eſt: acetū: oīa acria: acida. acerba: oleū: piſces quoq; ſaxatiles omneſq; qui ex tenerrimo genere ſūt: aut hi qui rurſus nimiū duri: uiroſiq; ſūt: ut fere quos ſtagna: lacus: limoſiue riui fuerūt: quiue in nimiā magnitudinem exceſſerunt.

¶ Quæ res lenes: quæue acres ſint. Caput. xxi

l Enes āt ſūt: ſorbitiōes: pulticula: lagnū: amilū: ptiſana: piguis caro & quæcūq; glutinoſa ē. Quod fere quidē in oī: quæ domeſtica: fit: præcipue tñ i unguis: trūculiſq; ſuū: i pectiolis: capituliſq; hedoꝝ & uituloꝝ & agnoꝝ: oībuſq;

cerebellis. itē si qui proprie bulbi nominant: lac: defrutum: passum: nuclei pinei. acria sunt oia nimis austera: oia accida: omnia falsa: & mel quidē & quo melius est: eo magis. Itē allium: cæpa: eruca: ruta: nasturcium: cucumis: beta: brassica: asparagus: sinapi: radicula: intubus: ocymū: lactuca: maximaq; olerum pars.

¶ Quæ res crassiorem: quæue tenuiorem pituitam faciunt. Caput. xxij.

c Rassiorē ãt pituitã faciunt: oua sorbilia: alia: oriza: amilū: ptisana: lac bulbi: oiaq; fere glutinosa. Extenuant eandem oia salsa atq; acria & accida.

¶ Quæ res stomacho idoneæ sunt. Caput. xxiij.

Tomacho ãt aptissima sūt: quæcūq; austera sūt: ēt quæ accida sūt: quæq; cōta

ſ cta sale modico sūt. Itē pāis sine fermēto: & elota alica: vel orixa: vel ptisana: ois auis ois vēatio: atq; vtraq; vel assa vel elixa. Ex domesticis animalibus bubula. Siquid ex cæteris sumit: macrū potius: q̄ pingue. Ex sue vngulæ: rostra: aures: vuluæ: sterilesq;. Ex oleribus intubus: lactuca: pastinaca: cucurbita elixa: siser. Ex pomis cerasiū: morȝ: sorbū: pirū fragile: quale crustuminū vel meuianū ē. Itē pira quæ reponūtur tarētina atq; signina. Malū orbiculatū aut scaudianū vel amerinū vel cotōeū vel punicū. Vuæ ex olla: molle ouū: palmulæ: nuclei pinei: oleæ albæ ex dura muria: eædē acceto ītintæ. vel nigræ: q̄ i arbore bene pmaturuerūt: vel q̄ in passo: defrutoue seruatæ sūt. Vinū austerū: licet iã asperū sit: itē resinatū: Duri ex media materia pisces: ostrea: pectines: murices: pupuræ: cochleæ: cibi: potiōesq; vel frigidę vel feruētes: absinthium. ¶ Quæ res alienæ stomacho sunt. Caput. xxiiij.

Liena vero stomacho sunt omnia tepida: omnia salsa: oia iurulenta: prædul-

a cia: oia pinguia: sorbitio: panis fermētatus: itēq; vel ex milio: vel ex hordeo: oleum: radices: olerū: & quocūq; olus ex oleo: garoue estur: mel: mulsū: defrutū: passū: lac: ois caseus: vua recens: ficus & viridis & arida: legumina oia quæq; inflare cōsueuerunt. itē thimum: nepeta: saturea: hisopū: nasturtiū: lapatiū: lapsanum: iuglandes. Ex his ãt intelligi potest non quicqd boni succi est: protinus stomacho cōuenire: neq; quicquid stomacho cōuenit: protinus boni succi esse.

¶ Quæ inflãt aut inflationem leuant.

Nflant ãt omnia fere legumina: oia pinguia: omnia dulcia: omnia iuruleta:

i mustum: atq; etiam id uinū: cui nihil adhuc ætatis accessit. Ex oleribus alliū: cæpa: brassica: omnesq; radices excepto sisere & pastinaca: bulbi: ficus etiam aridæ. sed magis uirides: uuæ rectēes: nuces omnes exceptis nucleis pineis: lac: omnisq; caseus. quicquid deinde subrucum aliquis assumpsit. Minima inflatio fit ex uenatione: aucupio: piscib9: pomis: oleis: cōchilijs: ouis uel mollibus: uel sorbilib9: uino uetere. Feniculum uero & anetum inflationes etiam leuant.

¶ Quæ res aut calefaciunt aut refrigerant. Caput. xxvi.

Tcalefaciunt pip: sal: caro: ois iurulēta: alliū: cepa: ficus arida: salsamētū: ui-

a nū: & quo meraci9 ē: eo magis. Refrigerāt olera: quorȝ crudi caules assumūt ut ītubus & lactuca. Itē coriādrū: cucūis: elixa cucurbita: beta mora: cerasia: mala austera: pira fragilia: caro elixa: p̄cipueq; acetū: siue cib9 ex eo siue potio assumit.

¶ Quæ res intus facile vitiantur: uel minime corrumpunt. Caput. xxvij.

Acile ãt intus corrūpūtur. panis fermētatus & q̄squis alius: quã ex tritico ē:

f lac: mel: ideoq; lactantia atq; omne pistorium opus: teneri pisces: ostrea: olera: caseus & recens & uetus: crassa uel tenera caro: uinū dulce: mulsū: defrutū: passū: quicquid deide uel iurulētū ē: uel nimis dulce: uel nimis tenue. At mini-

me intus: panis sine fermẽto: aues: & eæ potius duriores: aurati pisces: neq; solum aurata pura: aut scarus: sed etiã lolligo: locusta: polypus. Item bubula: omnisq; dura caro: eademq; aptior ẽ si macra. si salsa est. omniaq; salsamẽta: cochleæ: murices: purpuræ: vinum austerum: vel resinatum.

¶ Quæ res aluum mouent. Caput. xxviij.

a Tt aluũ mouẽt: panis fermẽtatus: magisq; si cibarius vel hordeaceus ẽ. brassica: si subcruda ẽ lactuca: anetũ: nasturciũ: ocymũ: vrtica: portulaca: radicula: capparis: alliũ: cepa: malua: lapathiũ: beta: asparagus: cucurbita: cerasia: mora: vua oĩa mitia: ficus ẽt arida: sed magis uiridis: vuæ recẽtes pĩgues: mĩutæ aues: cochlæ: garũ: salsamẽta: ostrea: pelorides: echini: musculi. & oẽs fere cõchulæ: maxieq; ius earũ: saxatiles: & oẽs teneri pisces: sepiaq; atramẽtũ: si q̃ caro assumitur pinguis eadẽ vel iurulẽta vel elixa: aues quæ natãt: mel crudũ: lac: lactãtia oĩa: mulsum: vinũ dulce: vel salsũ: aqua: tenera omnia tepida: dulcia: pĩguia: elixa iurulẽta: salsa: diluta.

¶ Quæ res aluum astringant. Caput. xxviiij.

c Ontra astringunt: panis ex siligine vel ex similia: magis si sine fermẽto ẽ: magis ẽt si iustus ẽ. intẽditurq; vis eius ẽt si bis coquit̃. Pulticula uel ex halica: vel ex panico: uel ex milio. itẽq; ex hisdẽ sorbitio: & magis si hæc ante fricta sunt. Lenticula: cui uel beta uel intubus uel ambubeia uel plãtago adiecta ẽ: magisq; etiam si illa ante fricta est per se etiã intubus uel ex plãtagine uel ãbubeia fricta: mĩuta olera brassica bis decocta: dura oua: magisq; si assa sunt: minutæ aues merula: palumbus: magisq; si in pusca decoctus ẽ: grus: oẽs aues: quæ magis currũt: quam uolant: lepus caprea: iecur ex his: quæ seuũ habẽt: maxieq; bubulũ: ac seuum ipsũ: caseus: qui uehementior uetustate fit: uel ea mutatiõe: quã ĩ caseo trãsmarĩo uidemus: aut si recẽs ẽ ex melle: mulsoue decoctus. Itẽ mel coctũ: pura imatura: sorba: magisq; ea: quæ terminalia uocant̃: mala cydonia & punica: oleæ vel albæ vel ꝓmaturæ: myrta. palmulæ: purpureæ: murices: uinũ resinatũ uel aspũ: itẽ meracũ: acetum mulsũ q̃d inferuit. itẽ defrutum: passũ: aq̃ uel tepida uel p̃frigida dura ideſt ea q̃ tarde putrescit: ideoq; pluuia potissimũ. oĩa dura: macra austera: aspa: tosta: & ĩ eadẽ carne: assa potius q̃ elixa.

¶ Quæ res urinam mouent. Caput. xxx.

u Rinã ãt mouẽt q̃cũq; ĩ horto nascẽtia bõi odoris sunt: ut apiũ: ruta: anetũ: ocimũ: mẽta: isopũ: coriãdrũ: nasturciũ: eruca: feniculũ. Præter hęc asparagus: capis: nepeta: thimũ: satureia: lapsanũ: pastiaca: magisq; agrestis: radicula: siser: cepa. Ex uenatione maxie lepus: unum tenue: piper & rotundum & longum: sinapi: absithium. nuelei pinei.

¶ Quæ res somnũ mouent: aut sensus excitant. Caput. xxxi.

f Omno uero aptum est papauer. lactuca. maximeq; æstiua. cuius cauliculus iam lacte repletus est: morũ: porrum. Sensus xcitant nepeta. thimum. satu rea: hisopum. præcipueq; puleium. ruta. & cepa.

¶ Quæ res corpus aut erodãt. aut reprimãt. aut refrigerent. aut calefaciãt. aut durẽt aut emolant. Caput. xxxij.

e Vocare uero materiã multa admodũ possũt. Sed ea q̃ ex pegrinis medicamẽtis maxie cõstãt: alijsq; magis: quã q̃bus rõne uictus succurrit̃: opitulãt̃: ĩ p̃sẽtia differã. Ponã ea uero: q̃ prõpta & his morbis: de q̃b9 ꝓtinus dicturus sũ: apta: corpus erodũt: & sic eo q̃d mali ẽ: extrahũt. Habẽt ãt hãc facultatẽ semina erucæ: nacturcij radiculę: præcipue tñ oium sinapi. Salis quoq; & fici eadẽ vis est. Leniter

vero ſimul & reprimũt & molliũt lana ſuccida vel aceto vel vino: quo oleũ adiectũ ẽ. Cõtritæ palmulæ: furfures in ſalſa aqua: vel aceto decoctæ. At ſimul reprimũt & refrigerãt herba muralis parthenĩ vel ꝑdiciũ appellãt: ſerpillũ: puleiũ: ocymũ: herba ſãguinalis: quã græci polygoniũ vocant: portulaca: papaueris folia: capreoliq; vitiũ: coriãdri folia: hyoſcyamũ: muſcus: ſiſer: apiũ: ſolanũ: q̃ ſtrychnũ græci vocãt: braſſicę folia: ĩtubus: plãtago: feniculi ſemẽ: cõtrita pira vel mala: præcipueq; cydonia: lẽticula: aqua frigida: maxicq; pluuialis: vinũ: acetũ: & ex horũ aliquo magis: madẽs vel panis: vel farina vel ſpongia: vel cinis: vel lana ſuccida: vel ẽt linteolũ: creta cimolia: gypſũ: melinũ: myrteũ: roſa: acerbũ oleũ: verbenaq; cõtuſa cũ teneris caulib9 folia: cuius generis ſunt olea: cupreſſus: myrtus: lẽtiſcus: tamaris: liguſtrũ: roſa: rubus: laurus hedera: punicũ malũ. Sine frigore ãt reprimũt cocta mala cydonia: malicoriũ: aqua calida: ĩ qua verbenæ coctæ ſũt: quas ſupra ꝓpoſui. puluis vel ex fece uini: uel ex myrti foliis: amaræ nuces. Calefacit uero ex qualibet farina cataplaſma: ſiue ex tritici ſiue ex farris: ſiue hordei ſiue herui uel lolij uel milij uel panici uel lenticulæ uel fabæ uel lupini uel lini uel fœni græci: ubi ea deferbuit: calidaq; ĩpoſita ẽ. Valentior tñ ad id oĩs farina eſt ex mulſo: quã ex aqua cocta. Præterea ciprinũ: irinum. medulla. adeps ex felle iũcta oleo: magiſq; ſi uetus ẽ: ſal nigrũ: git: pip quiquefoliũ: fereq; q̃ nehemẽter & reprimũt & refrigerãt. Durãt q̃ calefaciũt & digerunt: & emolliũt. Præcipueq; ad emolliẽdũ põt cataplaſma ex lini uel fœni greci ſemie. His ãt oib9 & ſimplicib9 & ꝑmixtis uarie medici utũt̃: ut magis qd qſq; ꝑſuaſerit ſibi appareat: quã qd euidenter cõperit.

CORNELII CELSI DE MEDICINA TERTIVS LIBER INCIPIT.

¶ De morborum generibus. Caput primũ.

Rouiſis oĩbus: q̃ ptinẽt ad uniuerſa genera morboq;: ad ſingulosq; curatiões ueniã. Hos ãt ĩ duas ſpecies greci diuiſerũt: alioſq; ex his acutos: alios longos cẽ dixerũt. Ideoq;: qm̃ nõ ſẽper eodẽ mõ reſpõdebãt: eoſdẽ alij iter acutos: alij iter lõgos retulerũt. Ex quo plura eoq; genera eſſe mãifeſtũ ẽ. Quidã. n. breues utiq; ſũt: qui cito uel tollũt hominẽ: uel ipſi cito finiũt̃. Quidã lõgi: ſub quibus neq; ſanitas ĩ ꝓpiquo: neq; exitiũ eſt. Tertiũq; genus eoq; ẽ: qui mõ acuti: mõ lõgi ſũt. Idq; nõ in febribus tantũmodo: in quibus frequẽtiſſimũ eſt: ſed in alijs quoq; fit. Atq; ẽt præter hos: quartũ eſt: quod neq; acutũ dici poteſt: quia nõ pimit: neq; vtiq; longũ: quia ſi occurrit̃: facile ſanat̃. Ego cũ de ſingulis dicã: cuius quiſq; generis ſit: indicabo. Diuidã ãt oẽs in eos: qui ĩ totis corporibus cõſiſtere uidẽtur: & eos qui oriũt̃ ĩ partibus. Incipiã a prioribus pauca de oĩb9 ꝑfat9. In nullo qdẽ morbo min9 fortũa ſibi uẽdicare: quã ars põt: utpote cũ repugnãte natura: nihil medicina ꝓficiat. Magis tñ ignoſcendũ medico eſt parũ ꝓficiẽti in acutis morbis: quã in lõgis. Hic enĩ breue ſpatiũ ẽ: intra quod: ſiquod auxiliũ nõ ꝓfuit: æger extinguit̃. Ibi & deliberationi & mutationi remedioq; tẽpus patet: adeo ut raro: ſi inter initia medicus acceſſit: obſequens ęger ſine illius uitio pereat. Lõgus tñ morbus cũ penitus inſedit: quod ad difficultatẽ ptiet: acuto par ẽ. Et acutus q dẽ quo uetuſtior eſt: lõgus ãt quo recentior: eo facilius curatur. Alterum illud ignorari non oportet: qd̃ non oĩbus ægris eadem auxilia conueniunt. Ex quo incidit: ut alia atq; alia ſummi auctores quaſi ſola uendicauerint: prout cuiq; ceſſerant. Oportet ita q; ubi aliquid non reſpondit. non tanti putare auctorẽ: quanti ægrum: & experiri aliud atq; aliud. Sic tñ. ut in acutis morbis cito mutetur qd̃ nihil ꝓdeſt. in longis: quos

tēpus vt facit: sic ēt soluit: non statim condēnet. si quid non stati ꝓfuit. Minus vero remoueat si quid paulū saltē iuuat: quia ꝓfectus tempore expletur.

¶ Quomodo morbi cognoscāt & an increscāt an cōsistāt an minuantur: & qua rōne ab initio qui lāguere icipit curari debeat. Caput secundū.

Protinus ātem iter initia scire facile ē. Quis acutus morbus qs lōgus sit: nō i his solis: in quibus semp ita se habet: sed i his quoq; in qbus variat. Nā vbi sine intermissionibus accessiōes & dolores graues vrgēt: acutus morbus ē. Vbi lēti dolores: lētæue febres sūt: & spacia iter accessiōes porrigūt: accedūtq; ea signa: quæ i priore volumie exposita sūt: lōgū hūc futurū esse māifestū est. Vidēdū ēt est: morbus an increscat: an cōsistat: an minuat. quia q̄dā remedia icrescētibus morbis: plura inclinātibus cōueniūt: Eaq; q̄ decrescētibus apta sūt: vbi acutus icrescēs vrget: in remissionibus potius expiēda sūt. Increscit ātem morbꝰ dū grauiores dolores: accessiōesq; veniūt hæq; & anteq̄ proxie reuertūt & postea desinūt. Atq; i lōgis quoq; morbis ēt tales notas nō habētibus scire licet increscere: si somnus incertus est: si deterior cōcoctio: si fœdiores deiectiōes: si tardior sēsus: si pigrior mēs: si ꝓcurrit corpus frigus: aut calor: si id magis pallet. Ea vero quæ cōtraria his sūt: decedētis eius notæ sūt. Præter hæc in acutis morbis serius æger alēdus ē: nec nisi iā iclinatis: vt prīo dēpta materia ipetū frāgat. In lōgis maturius vt sustinere spatiū affecturi mali possit. Ac si quādo is nō i toto corpore: sed in ꝓte ē: magis tñ ad rē ptinet vim totius corporis molliri: quā proprie ptes ægre sanētur. Multū ēt interest ab initio qs recte curatus sit: an ꝓperā. quia curatio minus his ꝓdest: i qbus assidue frustra fuit. Si qs temere habitus adhuc integris viribus viuit: admota curatiōe momēto restituit. Sed cū ab his cœperi: quæ notas quasdā futuræ aduersæ valetudinis exhibēt curationū quoq; principiū ab aiaduersiōe eisudē tēporis faciā. Igit si qd ex his: quæ ꝓposita sūt icidit: oīum optia sūt: qes & abstinentia. Si qd bibēdū: aqua. Idq; interdū vno die fieri satis ē. Interdū si terrentia manent biduo ꝓximeq; abstinētiā sumēdus est cibus: exiguus bibenda aqua: postera die ēt vinū. deide inuicē alternis diebus: mō aq̄: mō vinū: donec oīs causæ metus finiat. Per hæc. n. sæpe iīstās grauis morbus discutit. Plurimiq; fallūt dū se prīo die ꝓtinus sublaturos lāguorē aut exercitatiōe aut balneo: aut coacta deiectiōe: aut vomitu: aut sudatiōibus: aut vino sperāt. Nō quo nō interdū id icidat: aut nō decipiat: sed quo sæpiꝰ fallat: solaq; abstinentia sine vllo piculo medeat. Cū p̄sertim ēt ꝓ mō terroris moderari liceat: & si leuiora iditia fuerūt: satis sit a vino tm̄ abstinere: q̄d subtractū plusq̄ si cibo al̄ qd dematur: adiuuat. si paulo grauiora: facile sit nō aquā tm̄ bibere: sed ēt cibo carnē subtrahere. interdū panis quoq; minus: quā ꝓ cōsuetudie assumere: hūidoq; cibo esse cōtētū & olere potissimū. Satisq; sit tū ex toto a cibo: a vino: ab oī motu corpis abstinere: cū vehemētes notæ terruerūt. Neq; dubiū ē qn vix qsquā: abdissimulauit: sed ꝓ hæc mature morbo occurrit: ægrotet.

¶ De febriū generibus. Caput tertium.

Tq; hæc qdē sanis facienda sūt tm̄ cām metuētibus: seqtur vero curatio febriū.
a q̄d & i toto corpe & vulgare maxie morbi gēus ē. Ex his vna quottidiana: altera tertiana: altera q̄rtana est. Interdū ēt lōgiore circuitu quædā redeūt. Sed id raro euenit. In priorib9 & morbi sūt & medicina. At q̄rtāæ qdem simpliciores sūt. Incipiūt fere ab horrore: deide calor erūpit: finitaq; febre biduū integrū est. ita q̄rto die reuertit. Tertianæ vero duo genera sūt. Alterū eodē mō quo quartana & icipiens & desinens: illo um̄ interposito discrimine: q̄d vnū diē p̄stat integrū: tertio redit. Alterū lōge

pnicio ſi us: qd tertio qdē die reuertit: ex octo āt & quadragita horis fere ſex & trigin ta p acceſſionē occupat: interdum ēt vel minus vel plus: neq; ex toto in remiſſione deſiſtit: ſed tantum leuius eſt. Id genus pleriq; medici hemitritæon appellāt. Quotidiane vero variæ ſūt & multiplices. Aliæ enim ꝑtinus a calore incipiunt: aliæ a frigore: aliæ ab horrore. Frigus voco vbi extremæ ꝑtes mēbroꝝ inalgeſcūt. horrorē vbi totum corpus it remit. Rurſus aliæ ſic deſinūt: vt ex toto ſequat' itegritas. aliæ ſic: vt aliquantū quidē minuat' ex febre. nihilominus tñ quædā reliqæ remaneāt: donec altera acceſſio accedat: ac ſæpe aliæ vix quicquā aut nihil remitāt: ſed ita vt cōtinuēt. Deinde aliæ feruorē ingētē habēt: aliæ tollerabilē: aliæ quottidie pares ſunt: aliæ ipares. atq; inuicē altero die leniores: altero vehemētiores. aliæ tpe eodē poſtridie reuertunt'. aliæ vel ſerius vel celerius. aliæ diē noctēq; acceſſionē & deceſſionē iplēt: alię min9: alię plus. alię cū decedūt ſudorē mouēt: aliæ ñ mouēt. atq; alias p ſudorē itegritatē venit': alias corpus tantū ibecillius reddit'. Acceſſiōes ēt modo ſiugulæ ſingulis diebus fiunt: mō binę plureſue cōcurrūt. Ex quo ſæpe euēit: vt quotidie plures acceſſiōes: remiſſiōeſq; ſint. Sic tñ vt vnaquæq; alicui priori reſpōdeat. Interdum vero acceſſiones quoq; confunduntur: ſic: ut notari neq; tempora earū: neq; ſpacia poſſint. Neq; uerū eſt qd' dicitur a quibuſdā: nullam febrem inordinatā eē: niſi aut ex uomica: aut ex inflāmatione: aut ex ulcere. Facilior enim ſemper curatio foret: ſi hoc uerum eēt. Sed qd' euidentes cauſæ faciunt: facere ēt abditæ poſſunt. Neq; de re ſed de uerbo cōtrouerſiā mouent. Qui cū aliter: aliterq; i eodē morbo febres accedāt. non eaſdē inordinate redire: ſed alias alias aſq; ſubinde oriri dicūt. Quod tñ ad curādi rōnem nihil ꝑtineret: ēt ſi uere diceret'. Tēpora quoq; remiſſionū mō liberalia: mō uix ulla ſunt.

¶ De curationum diuerſis generibus. Caput. iiij.

Tfebriū quidem ratio maxīe talis eſt. Curationū uero diuerſa genera ſūt: ꝑ-
e ut auctores aliquos habent. Aſclepiades officiū eē medici dicit: ut tuto: vt celeriter: ut iucūde curet. Id notū eſt ſed fere periculoſa eē nimiū & feſtinatio & voluptas ſolet. Qua vero moderatiōe vtēdū ſit: vt quātū fieri pōt oia iſta cōtingāt: prima ſemp habita ſalute i ipſis ꝑtibus curationū cōſiderādū erit. Et ante oia quærit': primis diebus æger qua rōne cōtinēdus ſit. Antiqui medicamētis qbuſdā datis cōcoctionē moliebāt': eo qd cruditatē maxīe horrebāt: deide eā materiā: quæ lędere videbatur ducēdo: ſæpius aluū ſubtrahebāt. Aſclepiades medicamēta ſuſtulit: aluū ñ totiēs: ſed fere tñ in oi morbo ſubduxit. Febre vero ipſa p̄cipue ſe ad remediū vti ꝑfeſſus eſt. Conuellādas. n. vires ægri putauit: luce: vigilia: ſiti igēti ſic: vt ne eos qdē primis dieb9 elui ſineret. Quo magis fallūt' q ꝑ oia iucūdā eius diſciplinā eē cōtēdunt. His enim vlteriorib9 qdē dieb9 cubātis ēt luxurię ſubſcripſit: primis vero tortoris vicē exhibuit. Ego āt mēdicamētoꝝ dari potiōes & aluū duci nō niſi raro debere: cōcedo. Et id nō ideo tamen agendū: vt ægri vires cōuellantur: exiſtimo: qm̄ ex imbecillitate ſummū periculū eſt. Minui ergo tantum materiā ſnperautē oportet: quæ naturaliter detrahatur ubi nihil noui accedit. Itaq; abſtinendus a cibo primis diebus eſt: in luce habēdus æger niſi infirmus interdiu eſt. quoniā corpus iſta quoq; digerit: iſq; cubare quā maximo cōclaui debet. Quod a ſitim vero ſomnūq; ꝑtinet: moderandum eſt: vt interdiu vigilet: noctu: ſi fieri pōt: conquieſcat. Ac neq; potet: neq; nimiū ſiti crucie't'. Os etiā eius elui pōt: vbi & ſiccū eſt & ipſi fœtet. quāuis id tēpus aptū potiōi nō eſt. Commodeq; Eraſiſtratus dixit ſæpe iferiore ꝑte humorē nō requirēte: os & fauces requirere: neq; ad rem male haberi ægrum pertinere. Ac primo quidem ſic tenēdus eſt. optimū uero medica

mentum eſt oportune cibus datus. qui quando primum dari debeat quæritur. Plæriq; ex antiquis tarde dabant: ſæpe quinto die: ſæpe ſexto. & id fortaſſe vel in aſia vel in ægypto cæli ratio patit. Aſclepiades vbi ægrũ triduo p oĩa fatigarat: quarto die cibo deſtinabat. At Themiſon nuper non qñ cœpiſſet febris: ſed qñ deſiſſet aut certe leuata eſſet: conſiderabat: & ab illo tẽpore expectato die tertio: ſi nõ acceſſerat febris: ſtatim: ſi acceſſerat vbi ea vel deſierat vel ſi aſſidue ihærebat: ſi certe ſe inclinauerat cibũ dabat. Nihil ãt horũ vtiq; ꝑpetuũ ẽ. Nã põt prĩo die primus cibus dãdus eſſe: põt ſecũdo: põt tertio: põt nõ niſi quarto: aut quinto: põt poſt vnã acceſſionem: põt poſt duas: poteſt poſt plures. Refert enim qualis morbus ſit: quale corpus: quale cælum: quæ ætas: qd tempus ãni. minimeq; in rebus multum inter ſe differentibus perpetuũ eſſe præceptũ temporis poteſt: In morbo qui plus viriũ aufert: celerius cibus dandus eſt. itemq; eo cælo: quo magis digerit. Ob quam cauſam in africa nullo die æger abſtineri recte videtur. Maturius ẽt: puero quã iuueni: æſtate: quã hyeme dari debet. Vnũ illud ẽ: ſemp quod vbiq; ſeruandũ eſt: vt ægri vires ſubinde aſſidens medicus inſpiciat: & quãdiu ſupererũt: abſtinẽtia pugnet. ſi ĩbecillitatẽ vereri cœperit cibo ſubueniat. Id. n. eius officium ẽ: vt ægrũ neq; ſuperuacua materia oneret: neq; ĩbecillitatẽ fame ꝑdat. Idq; apud Eraſiſtratũ quoq; inuenio: qui quãuis parũ docuit qñ venter: quãdo corpus ipſum exinaniretur: dicendo tñ hæc eſſe viſſenda: & tum cibum dandũ: cũ corpori deberetur: ſatis oſtendit dum vires ſuppereſſent: dari non oportere: ne defficerent: conſulẽdum eſſe. Ex his autem intelligi poteſt ab vno medico multos non poſſe curari: eumq; ſi artifex eſt: idoneum eſſe qui non multum ab ægro recedit: ſed qui quæſtui ſeruiunt quoniam is maior ex populo eſt libenter amplectuntur ea præcepta: quæ ſedulitatem non exigunt: vt in hac ipſa re: facile eſt. n. dies vel acceſſiones numerare his quoq;: qui ægrum raro vident. ille aſſideat neceſſe eſt: qui: quod ſolum opus eſt: viſurus eſt: quando nimis imbecillus futurus ſit: niſi cibum acceperit. In pluribus tamen ad initium cibi dies quartus aptiſſimus eẽ conſueuit. Eſt autem alia etiã de diebus ipſis dubitatio: quoniã antiqui potiſſimũ impares ſequebantur: eoſq; tanq̃ tunc de ægris iudicaretur criſimos nominabant. Hi erant dies tertius: qntus: ſeptimus: nonus: vndecimus: quartuſdecimus: vnus & vigeſimus: ita vt ſũma potẽtia ſeptĩo: deinde q̃rtodecimo: deinde vni & vigeſimo daret. Igit ſic ægros nutriebãt: vt dierũ ipariũ acceſſiões expectarẽt: deinde poſtea cibũ quaſi leuioribus acceſſiõibus iſtãtibus darẽt. adeo vt Hippocrates ſi alio die febris deſiſſet: reciduã timere ſit ſolitus. Id Aſclepiades iure vt vanũ repudiauit neq; i vllo die: quia par: imparue eſſet: his vel maius vel minus periculum eſſe dixit. Interdum enim peiores dies pares fiunt: & oportunius poſt eorum acceſſiones cibus datur. Nonnunquam etiam in ipſo morbo: dierum ratio mutat: fitq; grauior: qui remiſſior eſſe conſueuerat. atq; ipſe quartuſdecimus par eſt: in quo eſſe magnã vim antiqui fatebantur. Qui cũ octauũ primi naturã habere cõtenderẽt: vt ab eo ſecũdus ſeptenarius numerus inciperet: ipſi ſibi repugnabãt: nõ octauũ neq; decimũ neq; duodecimũ diẽ ſumendum quaſi potentiorem. Plus enim tribuebant nono & vndecimo. Quod cum feciſſent ſine vlla probabili ratione: ab vndecimo non ad terciumdecimũ: ſed ad quartumdecimũ trãſibant. Et ẽt apud Hippocratẽ: ei quẽ ſeptimus dies liberaturus ſit: quartũ eſſe grauiſſimũ. Ita illo quoq; auctore in die pari & grauior febris eſſe põt & certa futuri nota. Atq; idẽ alio loco quartum quẽq; diem: vt in vtrũq; efficaciſſimũ apprehendit: ideſt quartum: ſeptimũ: vndecimum quartumdecimum: decimumſeptimum: in quo & ab ipari ad paris numeri rõnem tranſit. & ne hoc quidem ꝓpoſitum

cõseruauit: cũ a septimo die vndecimus: nõ quartus sed quintus sit. adeo apparet quacunq; rõne ad numerũ respeximus: nihil rõnis sub illo quidem auctore reperiri. Verũ in his quidẽ antiquos tũc celebres ad modũ pythagorici numeri fefellerũt: cũ hic quoq; medicus nõ numerare dies debeat: sed ipsas accessiões ituери: & ex his coniectare qñ dãdus cibus sit. Illud ãt magis ad rem ptinet scire: tũ oporteat dari cũ iam bene venæ cõquieuerũt: aut ẽt num manẽtibus reliquijs febris. Antiqui eni quã integerrimis corporibus alimentũ offerebant. Asclepiades inclinata quidẽ febre: sed adhuc tñ inhærente. In quo vanã rõnẽ secutus ẽ: nõ quo nõ sit interdũ maturius cibus dandus: si mature timeẽ altera accessio: sed quo scilicet quã sanissimo dari debeat. Minus eni corrũpit quod itegro corpori infert. Neq; tñ verũ ẽ quod Themisoni uidebat: si duabus horis iteger futurus esset æger: satius esse tũc dare: ut integro corpore potissimum diduceret. Nã si diduci tã celeriter posset id cẽt optimũ. Sed cũ hoc: breue tẽpus nõ præstet: satius pricipia cibi a decedẽte febre: quã reliquias ab icipiente excipi. ita si lõgius tẽpus secũdũ est: quã integerrimo dãdus est: si breue: ẽt anteq̃ ex toto iteger fiat. Quo loco uero itegritas est: eodẽ est remissio: q̃ maxie in febre cõtinua põt esse. Atq; hic quoque quæriẽ: utrũ tot horæ expectãde sint: quot febrẽ habuerũt: an satis sit: primã partem earũ præteriri: ut ægris iucundius ilidat: qbus interdũ nõ uacat. Tutissimũ est ãt ante: totius accessiõis tempus ptерire. quãuis ubi longa febris fuit: põt idulgeri ægro maturius: dũ tñ ante minime pars dimidia prætereat. Idq; nõ in ea sola febre: de qua pxime dictũ est: sed in oĩbus ita seruandũ est.

¶ De febrium sprciebus & singularũ curationibus & primo quando cibus febricitantibus dandus sit. Caput. v.

Acc magis p oĩa genera febriũ ppetua sunt: nũc ad singulas earũ species descẽdã. Igit si semel tñ accessit deinde desijt: eaq; vel ex iguine: vel ex lassitudine vel ex æstu: aliaue simili re fuit sic: vt iterior nulla cã metũ fecerit: postero die cũ tẽpus accessiõis ita trãsijt: vt nihil moueret: cibus dari põt. At si ex alto calor vẽit: & grauitas vel capitis: vel præcordioꝝ secuta ẽ: neq; apparet quid corpus cõfuderit: quãtuis vnã accessionẽ secuta itegrittas ẽ: tñ: qa tertiana timeri põt: expectãdus ẽ dies tertius: & vbi accessiõis tẽpus præterijt: cibus dãdus ẽ: sed exiguus: qa quartana quoq; timeri põt. Et die q̃rto demũ: si corpus itegrũ ẽ: eo cũ fiducia vtẽdũ. Si vero postero: tertioue aut quarto die secuta febris est: scire licet morbũ esse. Sed tertianarũ quartanarũq;: quarũ & certus circuitus ẽ & finis iteger ẽ: & qa liberaliter qeta tpa sunt: expeditior rõ ẽ. De qbus suo loco dicã. Nũc vero eas explicabo: q̃ quotidie vrgẽt. Igit tertio quoq; die cibus ægro cõmodissime dat: vt alter febrẽ minuat: alter viribus subueniat. Sed his dari debet: si quotidiana febris ẽ: quæ ex toto desinat: simul atq; corpus itegrũ factũ ẽ si q̃uis nõ accessiões: febres tñ iungunt: & quotidie qdẽ increscũt: sed sine integritate tñ remittũt cũ corpus ita se habet: vt maior remissio nõ expectetur. Si altero die grauior: altero leuior accessio est: post grauiorẽ. Fere vero grauiorẽ accessionẽ leuior nox sequit: quo fit vt grauiorẽ accessionem nox quoq; tristior antecedat. At si cõtinuatur febris: neq; leuior vnquã fit & dari cibũ necesse est: quando dari debeat magna dissẽtio ẽ. Quidã: qa fere remissius matutinũ tẽpus ægris ẽ. tunc putãt dãdũ. Quod si respõdet: nõ qa mane est: sed quia remissior est æger. dari debet. Si uero ne tũc quidẽ vlla requies ægris ẽ hoc ipso peius id tempus est quod cũ sua natura melius esse debeat: morbi uitio nõ est. simulq; insequit tempus meridanũ: a quo cum ois æger fere peior fiat: timeri põt: ne ille magis etiam quam ex consuetudine vrgeatur. Igitur alij vespere tali

ægro cibū dāt. Sed cū eo tempore fere pessimi sint qui ęgrotant: uerendū est: ne si quid tunc mouerimus: fiat aliquid asperius. Ob hæc ad mediam noctem decurro: idest finito iā grauissimo tpe: eodēq; lōgissime distante: secuturis vero antelucanis horis quibus oēs fere maxie dormiūt: deinde matutino tpe: qđ natura sua leuissimū est. Si vero febres vagæ sunt: qa verendū est: ne cibū statim subsequātur: qñcūq; quis accessione leuatus ē: tunc debet assumere. At si plures accessiōes eodē die veniūt: cōsiderare oportet: pares ne ꝑ oia sint: qđ vix fieri pōt: an ipares. Si ꝑ oia pares sint: post eā potius accessionē cibus dari debet: quæ nō inter meridiē & vesperē desinit. Si ipares sunt: cōsiderandū ē. quo distēt. Nā si altera grauior: altera leuior ē: post grauiorē dari debet. si altera lōgior: altera breuior: post lōgiorē. si alteta grauior: altera lōgior ē: considerandū est: utra magis affligat: illa ui: an hæc tpe: & post eā dādus ē. Sed plane plurimū interest: quātæ: qualesq; iter eas remissiōes sint. Nā si post alterā febrē motio manet: post alterā itegrū corpus est: itegro corpe: cibo tēpus aptius ē. Si scmp febricula manet sed alterū tñ lōgius tēpus remissionis est: id potius eligēdū est: adeo ut ubi accessiōes cōtinuāt ꝑtinus inclinata priore dādus cibus sit. Etenī ꝑpetuū est: ad qđ omne cōsilium dirigi pōt: cibū quā maxime semp ab accessiōe futura reducere & hoc saluo dare quam integerrimo corpori. Quod nō iter duas tm̄: sed ēt iter plures accessiōes seruabit. Sed cū sit aptissimū tertio quoq; die cibū dare: tñ si corpus infirmū ē: quotidie dandus est multoq; magis si cōtinētes febres sine remissiōe sunt: quanto magis corpus affligunt: aut si duæ pluresue accessiones eodē die ueniunt. Quæ res efficit: ut & a primo die ꝑtinus cibus dari quotidie debeat. Si protinus uenæ conciderunt: & sæpius eodem die: si inter plures accessiones subinde uis corpori deest. Illud tñ in his seruādū est: ut post eas febres minus cibi detur: post quas: si ꝑ corpus liceret: omnino nō daretur. Cū uero febris instet: incipiat: augeatur: consistat: decedat: deinde in decisione consistat: aut finiatur: scire licet: optimū cibo tēpus esse febre finita. deinde cū decessio eius consistit. tertiū si necesse est. qñcūq; decedit: cætera oia periculosa esse. Si tñ ꝑp infirmitatē necessitas urget: satius esse cōsistēte iā incremento febris aliquid offerre: quā increscente. Satius esse instante: quā incipiente: cū eo tñ ut nullo tpe is qui deficit nō sit sustinendus. Neq; hercule satis est ipsas tm̄ febres medicū intueri sed ēt totius corpis habitū: & ad eū dirigere curationē: seu supersunt uires: seu desunt: seu qdā mali affectus iterueniūt. Cū uero semp ægros securos agere conueniat: ut corpore tm̄ non ēt animo laborēt: tū præcipue ubi cibum sumpserunt. Itaq; si qua sunt quæ exasperatura eorum aios sunt optimum est ea dum ægrotant eorum noticiæ subtrahere. Si id fieri non potest: sustinere tamen post cibum usq; somni tempus: & cum exprecti sunt: tum exponere.

¶ Quando potiones febricitantibus dari expediat. Caput. vi.

Sed de cibo facilior quidē cū ægris rō est. quoq; sæpe stomachus hunc respuit: ēt si mens cōcupiscit. De potione uero ingens pugna est: eoq; magis: quo maior febris est. Hæc .n. sitim accendit: & tū maxie aquā exigit: cū illa ꝑiculosissima ē. Sed docēdus æger ē: ubi febris quieuerit: ꝑtinus sitim quoq; quieturā: lōgiorē q; accessionem fore si qđ ei datū fuerit alimētū. Ita celerius cū desinere sitire q nō bibit. Necesse ē tñ quāto facilius ēt sani famē: quā siti sustinēt: tāto magis ægris i potiōe: q̄ i cibo idulgere. Sed prīo qdē die nullus hūor dari debet: nisi subito sic uenę cōciderūt ut cib9 quoq; dari debeat. Secūdo uero: cæteriscq; ēt qb9 cibus ñ dabit: tñ si magna sitis urgebit potio dari pōt. Ac ne illđ qdē ab Heraclide tarētio dictū rōne caret: ubi aut bilis ægrū aut cruditas male habet expedire quoq; ꝑ medicas potiōes misceri nouā mate

riã corruptæ. Illud vidẽdũ ẽ: vt qualia tpa cibo legũt talia potiõi quoq; : vbi ſine illo da tur: deligant: aut cũ ægrũ dormire cupiemus. Quod fere ſitis ꝓhibet. Satis ãt cõue- nit: cũ oĩbus febricitãtibus nimius hũor alienus ſit: tũ præcipue eſſe fœminis: quæ ex partu i febres iciderũt. Sed cum tpa cibo potiõiq; : febris & remiſſiõis rõ det: nõ ẽ expe ditiſſimũ ſcire: qñ æger febricitet: qñ melior ſit: qñ deficiat. Sine quib9 diſpẽſari illa nõ poſſũt. Venis. n. maxie credimus fallaciſſimæ rei. qa ſæpe iſtæ lẽiores: celeriores ſue ſũt & ætate & ſexu & corpoꝝ natura. Et plærunq; ſatis ſano corpe ſi ſtomachus ifirmus ẽ nõnũq; ẽt incipiente febre ſubeũt & quieſcũt: vt ibecillus is videri poſſit. cui facile latu- ro grauis iſtat acceſſio. Cõtra ſæpe eas cõcitat & reſoluit ſol & balneũ & exercitatio & metus & ira & quilibet alius aĩ affectus. Adeo vt cũ primum medicus vẽit: ſolicitudo ægri dubitãtis quõ ille ſe habere videat: eas moueat. ob quã cauſã periti medici ẽ: nõ ꝑ tinus vt vẽit apprehẽdere mãu brachiũ. Sed primum reſidere hilari vultu: pcõtariq; quẽadmodũ ſe habeat: & ſi qs eius metus ẽ: eũ ꝓbabili ſermõe leniri tũ deinde eius cor pori manũ admouere. Quas venas ãt cõſpectus medici mouet quam facile mille res turbãt. Altera res ẽt: cui credimus calor æque fallax. Nã hic quoq; excitat æſtu: labore ſõno: metu: ſolicitudine. Igitur intueri qdẽ ẽt iſta oportet. Sed his nõ oĩa credere: ac ꝑ tinus qdẽ ſcire nõ febricitare eũ: cuius uenæ naturaliter ordinatæ ſunt: teporq; talis eſt qualis eſſe ſanis ſolet. Nõ ꝑtinus ãt ſub calore motuq; febrẽ ſeſe cõcipe: ſed ita: ſi ſũma quoq; arida inæqualiter cutis ẽ ſi calor & ĩ frõte ẽ & ĩtimis præcordijs orit. ſi ſpiritus ex naribus cũ feruore prorũpit. ſi color: aut rubore: aut pallore nouo mutatus ẽ ſi ocu li graues: & aut ꝓſicci: aut ſubhumidi ſunt. ſi ſudor cũ fit: inæqualis ẽ. ſi uenæ non æqs interuallis mouẽt. Ob quã cãm medicus neq; itenebris: neq; a capite ægri debet reſide re: ſed illuſtrimẽto aduerſus eũ: ut oĩs notas ex uultu quoq; cubãtis ꝓſpiciat. Vbi uero febris fuit atq; decreuit: expenſari oportet: nũ tpa: parteſue corporis aliæ paulũ made ſcant: quæ ſudorẽ uenturũ eſſe teſtent. Ac ſiqua nota eſt: tũc demũ dare potui calidã aquã. cuius ſalubris effectus eſt: ſi ſudorẽ ꝓ oĩa mẽbra diffundit. Huius ãt fui cã conti nere æger ſub ueſte ſatis multa manus debet: eadẽq; crura pedeſq; cõtegere: qua male plæriq; ægros in ipſo ipetu febris: peſſimeq; ubi ardẽs ea eſt: male habẽt. Si ſudare cor pus cœpit linteũ tepefacere oportet: paulatimq; ſingula mẽbra detergere. At Vbi ſu- dor oĩs finitus ẽ: aut ſi is nõ uenit: ubi quã maxie potuit: idoneus eſſe cibo æger uidet ſub ueſte leniter ungendus ẽ: tũ detergendus: deinde ei cibus dandus. Cibus ãt febrici tãtibus humidus eſt aptiſſimus: aut humori certeq; ꝓximus: utiq; ex materia quam leuiſſima: maximeq; ſorbitio. eaq; ſi magnæ febres fuerunt: quã tenuiſſima eſſe debet. Mel quoq; deſpumatũ huic recte adijcit quo corpus magis nutriat ſed id ſi ſtomachũ offẽdit: ſuperuacuũ ẽ: ſicut ipſa quoq; ſorbitio. Dari uero iuicẽ eius põt: uel itrita ex aq̃ calida: uel alica elota. ſi firmus ẽ ſtomachus & cõpreſſa aluus ex aqua mulſa. ſi uel ille lãguet uel hæc ꝓfluit ex puſca. Et prio qdẽ cibo ita ſatis ẽ. ſecũdo uero aliqd adijci põt ex eodẽ tñ genere materie: uel olus: uel cõchiliũ uel pomũ. Et dũ febres quidẽ icreſcũt hic ſolus idoneus cibus eſt. Vbi uero aut deſinũt: aut leuãt ſemp qdẽ incipiendũ ẽ ab aliquo ex materia leuiſſima: adijciẽdũ uero aliqd ex media: rõne habita ſubĩde & uiriũ hoĩs & morbi. Ponẽdi uero ægro uarij cibi: ſicut Aſclepiades præcepit: tũ demũ ſunt ubi faſtidio urget neq; ſatis uires ſufficiũt: ut paulũ ex ſingulis deguaſtando famẽ ui- tet. At ſi neq; uis neq; cupiditas deeſt: nulla uarietate ſollicitãdus æger ẽ: ne plus aſſu mat: q̃ cõcoquat. Neq; uerũ ẽ: qd ab eo dicit: facilius cõcoq cibos uarios. Edũt. n. fa- cilius. Ad cõcoctionẽ ãt materiæ genus & modus ptinẽt. Neq; inter magnos dolores

neq; increſcente morbo tutum eſt ægrũ cibo impleri ſed ubi inclinata iam in melius valetudo eſt. Sunt aliæ quoq; obſeruationes in febrius neceſſariæ. atq; id quoq; vidẽdũ ẽ: qđ qdã ſolũ præcipiũt: an aſtrictũ corpus ſit. an ꝓfluat. Quor alterũ ſtrangulat qđ cõtinet: alterũ digerit. nã ſi aſtrictũ ẽ: ducẽda aluus ẽ: mouẽda vrina: eliciendus oĩ modo ſudor. In hoc genere morbor ſanguinẽ ẽt miſiſſe: cõcuſſiſſe vehemẽtibus geſtatiõibus corpus in lumine habuiſſe: iperaſſe famẽ: ſitim vigiliã ꝓdeſt. Vtile ẽ ẽt ducere in balneũ: prius dimittere i ſoliũ: tũ vngere: itẽ ad ſoliũ redire: multaq; aq̃ fouere inguina: interdũ ẽt oleũ i ſolio cũ aqua calida miſcere: vti cibo rarius & ſerius tenui: ſimplici molli. calido. exiguo: maxieq; olcribus: qualia ſunt: lapatiũ. vrtica. malua: vel iure etiã cõcharũ: muſculorumue: aut locuſtarũ: neq; dãda caro niſi elixa ẽ. At potio eſſe debet magis liberalis & ante cibũ & poſt hũc & cũ hoc vltra quã ſitis coget. Poteritq; a balneo ẽt pinguius dari vinũ. poterit ſemel aut bis iterpõi græcũ ſalſũ. Contra vero ſi corpus ꝓfluet: ſudor coercẽdus: qes adhibẽda erit tenebris ſõniq;: qñcũq; volet: vtẽdũ. nõ niſi leui geſtatiõe corpus agitãdũ: & ꝓ genere mali ſubueniẽdũ. Nã ſi vẽter fluit aut ſi ſtomachus nõ continet: vbi febris decreuit: liberaliter oportet aquã tepidã potui dare & vomere: cogere: niſi aut fauces: aut præcordia: aut latus dolet: aut vetus morbus ẽ. Si vero ſudor exercet: durãda cutis ẽ vel nitro vel ſale: quæ cũ oleo miſcent. At ſi leuius id vitiũ eſt: oleo corpus vngẽdũ eſt. ſi vehementius: roſa vel melino vel myrteo: cui vinũ auſterũ ſit adiectũ. Quiſqs ãt fluore æger ẽ: cum venit in balneũ prius vngendus deinde in ſoliũ demittẽdus eſt. Si in cute vitium eſt frigida quoq; quã calida aqua melius vtet. Vbi ad cibum ventum eſt: dari debet is valens. frigidus. ſiccus ſimplex: qui quã minime corrũpi poſſit: panis toſtus: caro aſſa: vinũ aſperum: vel certe ſubauſterũ ſi venter profluit: calidum: ſi ſudores nocent: vomituſq; ſunt frigidum.

¶ Quomodo peſtilentes febres: curari debeant. Caput. vij.

Eſiderat ẽt ꝓpriã aiaduerſionẽ in febribus peſtilẽtiæ caſus. In hac minime vtile eſt: aut fame: aut medicamẽtis vti aut ducere aluũ. Si vires ſinunt: ſanguinẽ mittere optimũ eſt: præcipueq; ſi cũ dolore febris ẽ: Si id parũ tutũ ẽ: vbi febris aut tenuata eſt: aut leuata eſt vomitu pectus purgare. Sed ĩ hoc maturius: quã ĩ alijs morbis ducere ĩ balneũ opus ẽ: vinũ calidũ & meracius dare & oĩa glutinoſa. Inter quæ quoq; carnẽ generis eiuſdẽ. Nã quo celerius eiuſmodi tẽpeſtates corripiũt: co maturius auxilia: ẽt cũ quadã temeritate rapiẽda ſũt. Quod ſi puer ẽ: q laborat: neq; tm̃ robur eius ẽ: vt ſanguis mitti poſſit: ſiti ei vtẽdũ ẽ. ducẽda aluus vel aqua: vel ptiſanæ cremore tum demũ is leuibus cibis nutriẽdus. Et ex toto nõ ſic pueri vt viri curari debẽt. Ergo: ut ĩ alio quoq; genere morbor parcius ĩ his agẽdũ ẽ. Nõ facile ſanguinem mittere nõ facile ducere aluũ: nõ cruciare uigilia: fameue: aut nimia ſiti: nõ uino curare ſatis conuenit. Vomitus poſt febrem eliciendus eſt: deinde dandus cibus ex leuiſſimis tũ is dormiat. poſtero quoq; die ſi febris manet: abſtineat. Tertio ad ſimilẽ cibũ redeat. Dãdaq; opa ẽ quãtũ fieri põt: ut iter oportunã abſtinẽtiã cibo ſq; oportunos obmiſſis cæteris nutriat. Si uero ardẽs febris extorret: nulla medicamẽti dãda potio ẽ. ſed in ipſis acceſſiõibus oleo & aq̃ refrigerãdus ẽ. q̃ miſcẽda mãu ſũt donec albeſcant: & conclaui tenendus: quo multũ & purũ aerẽ trahere poſſit: neq; multis ueſtimẽtis ſtrãgulandus ſed admodũ leuibus tm̃ uelãdus ẽ. Poſſunt ẽt ſup ſtomachũ imponi folia uitis in aqua frigida tincta. Ac ne ſiti quidẽ nimia uexãdus ẽ: alẽdus maturius ẽ: ideſt a die tertio & ante cibũ hiſdẽ perungendus. Si pituita in ſtomacho coijt: iclinata iã acceſſione: vomere cogendus eſt. & tunc dandum frigidũ olus: aut pomũ ex his: quæ ſtoma-

cho cõueniũt. Si ſiccus manet ſtomachus: protinus vel ptiſanæ vel alicæ vel orizæ cremor dandus eſt cũ quo recẽs adeps cocta ſit. Cũ vero in ſũmo incremẽto morbus eſt vtiq; nõ ante diẽ quartũ magna ſiti antecedente: frigida aqua copioſæ præſtãda eſt: vt bibat ẽt vltra ſatietatẽ: & cũ iã vẽter & præcordia vltra modũ repleta ſatiſq; refrigerata ſunt: vomere debet. Quidã ne vomitũ qdẽ exigunt: ſed ipſa aqua frigida tm̃ ad ſatietatẽ data ꝑ medicamẽto vtunt. Vbi vtrũlibet factũ ẽ: multa veſte operiẽdus ẽ & collocãdus vt dormiat. Fereq; poſt lõgã ſiti & vigiliã: poſt multã ſatietatẽ: poſt ifractũ calorẽ pleũs ſonus vẽit ꝑ quẽ ingẽs ſudor effundit idq; præſentiſſimũ auxiliũ ẽ. Sed i his tm̃ i qb9 præter ardorẽ: nulli dolores: nullus ꝓcordioꝝ tumor: nihil ꝑhibẽs vel i thorace vel i pulmõe vel i faucibus: nõ vlcus: nõ defectio: non deiectio: nõ ꝑfluuiũ alui fuit.

¶Curatio ſemitertianæ febris quæ hemitritæos dicitur. Caput. viij.

a Tvbi id genus tertiãæ ẽ: qd hemitritæon medici appellãt: magna cura opus eſt: ne id fallat. Habet. n. plerũq; frequẽtiores aceſſiões deceſſioneſq; : vt aliud morbi genus videri poſſit: porrigitq; febris iter horas vigintiquatuor & triginta ſex. vt quod idem eſt: non idẽ eſſe videatur. Et magnopere neceſſarium eſt neq; dari cibum: niſi in ea remiſſione: quæ uera eſt: & ubi ea uenit: protinus dari: plurimiq; ſub alterutro curantis errore ſubito moriunt. ac niſi mãgnopere aliq; res prohibet interimitia ſãguis mitti debet: tũ dari cibus: q̃ neq; icitet febrẽ: & tm̃ lõgũ eius ſpaciũ ſuſtineat.

¶Curatio lentarum febrium. Caput. ix.

n Onnũq; ẽt lẽtæ febres ſine ulla remiſſiõe corpus tenẽt: ac neq; cibo: neq; ulli remedio locus eſt. In hoc caſu medici cura eſſe debet: ut morbũ mutet. Fortaſſe eni curatiõi oportunior fiet. Sæpe igit ex aqua frigida: cui oleũ ſit adiectũ: corpus eius ꝑtractãdũ ẽ. qm̃ interdũ ſic eueuit: ut horror oriat: & fiat initiũ quoddã noui motus: exque eo cũ magis corpus icaluit: ſequat ẽt remiſſio. In his frictio quoq; ex oleo & ſale ſalubris uidet. at ſi diu frigus eſt & torpor & iactatio corporis non alienũ eſt in ipſa febre dare mulſi tres aut q̃ttuor cyathos: uel cum cibo uinum bene dilutum Intẽdit. n. ſæpe ex eo febris: & maior ortus calor: ſimul & priora mala tollit: & ſpem remiſſiõis in ea curatiõe oſtẽdit. Neq; hercules iſta curatio noua ẽ qua nũc qdã traditos ſibi ægros: q ſub cautioribus medicis trahebant: iterdũ cõtrarijs remedijs ſanant. Si qdẽ apud antiquos quoq; ante Erophilũ & Eraſiſtratũ: maxieq; poſt Hippocratẽ fuit Petro qdã q febricitãtẽ hoiem ubi accepat multis ueſtimẽtis opiebat: ut ſimul calorẽ ingentẽ ſitimq; excitaret. Deinde ubi paulũ remitti cœperat febris: aquã frigidam potui dabat: ac ſi mouerat ſudorẽ: explicuiſſe ſe ægrũ indicabat. ſi nõ mouerat: plus ẽt aquæ frigidæ igerebat: & tũ uomere cogebat. Si alterutro modo febre liberauerat: ꝑtinus ſuillã aſſã & uinũ hoi dabat. Si nõ liberauerat: decoquebat aquã ſale adiecto eãq; bibere cogebat: ut mouẽdo uẽtrẽ purgaret. Et intra hæc oĩs eius medicina erat. Eaq; nõ minus gtata fuit his: quos Hippocratis ſucceſſores nõ refecerãt quã nũc ẽ his: quos Erophili uel Eraſiſtrati æmuli diu tractos nõ expedierũt. Neq; ideo tm̃ nõ ẽ temeraria iſta medicina: qa plures ſi ꝑtinus a principis excepit: iteremit. Sed cũ eadẽ oĩbus conuenire nõ poſſint: fere quos rõ nõ reſtituit: temeritas adiuuat. Ideoq; eiuſmodi medici melius alienos ægros: quã ſuos nutriunt. Sed ẽ circũſpecti quoq; hoĩs & nouare interdũ & augere morbum & febres accẽdere: qa curationẽ ubi id qd eſt nõ recipit: põt recipere id quod futurum eſt.

¶Remedia in febribus ad capitis dolorem & præcordiorum inflamationem & aridi-tatem & ſcabritiem linguæ. Caput. x.

Onſideradū ēt eſt: febres ne ſolæ ſint: an alia his quoq; mala accedāt. ideſt nū
c caput doleat: nū lingua aſpa: nū præcordia intēta ſint. Si capitis dolores ſunt roſā cū aceto miſcere oportet: & i id igerere: deinde habere duo pittacia: quæ latitudinē frōtis lōgitudinēq; æquēt. Ex his iuicē alterū i aceto & roſa habere: alterū in frōte: aut itinctā hiſdē lanā ſuccidā iponere. Si acetū offēdit: pura roſa vtēdū ē. Si roſa ipſa lædit: oleo acerbo. ſi iſta parū iuuāt: teri poteſt vel iris arida: vel nuces amaræ: vel quætibet herba ex refrigerantibus. Quoq; qdlibet ex aceto ipoſitū dolorē minuit: ſed magis aliud i alio. Iuuat pāis cū papauere iniectus: vel cū roſa: ceruſſa: ſpumaue argēti. Olfacere quoq; vel ſerpillū vel anetū nō alienū ē. At ſi i præcordijs iflāmatio & dolor ē: prio ſup iponēda ſunt cataplaſmata reprimētia: ne ſi calidiora fuerit plus eo materiæ cōcurrat. Deinde vbi pria iflāmatio ſe remiſit: tūc demū ad calida & hūida veniēdū ē: vt ea quæ remāſerit: diſcutiāt. Notæ vero iflāmatiōis ſūt q̄tuor: rubor & tumor cū calore & dolore. Quo magis errauit Eraſiſtratus: q̄ febrē nullā ſine hac eſſe dixit. Ergo ſi ſine iflāmatiōe dolor ē: nihil iponēdū ē. Hūc. n. ſtatī ipſa febris ſoluit. At ſi neq; iflāmatio: neq; febris: ſed tm̄ p̄cordior & dolor ē: ꝓtinus calidis & ſiccis fomētis vti licet. Si vero līgua ſicca ē & ſcabra: detergēda primū pēicillo ē ex aq̄ calida. Deinde vnguēda mixtis iter ſe roſa & melle. Mel purgat. roſa reprimit: ſimulq; ſicceſcere ñ ſinit. At ſi ſcabra ñ ē ſed arida: vbi pēicillo deterſa ē: vngi roſa debet: cui cære paulū adiectū.

¶ Remedia cōtra frigus: quod febrem præcedit. Caput. xi.

Olet ēt ante febres eſſe frigus: idq; vel moleſtiſſimū morbi gēus ē. Vbi id ex-
ſ pectat: oī potiōe ꝓhibēdus æger ē. Hæc. n. paulo ante data multū malo adijcit. Itē maturius veſte multa tegēdus ē. admouēda ptib9 his: ꝓ qbus metuimus: ſicca & calida fomēta ſic ne ſtatī vehemētiſſimi calores icipiāt: ſed paulatī increſcāt. Perfricādæ quoq; eæ ptes māibus vnctis ex vetere oleo ſūt: eiq; adijciēdū aliqd ex calefaciētibus. Cōtētiq; medici q̄dā vna frictiōe ēt ex quolibet oleo ſūt. In harū febriū remiſſiōibus nōnulli tres aut q̄tuor ſorbitiōis cyathos ēt nū vltra manēte febre dāt. Deinde ea bñ finita reficiūt ſtomachū cibo frigido & lēi. Ego tū hoc puto tētandū: cū parū cibus ſemel & poſt febrē datus ꝓdeſt. Sed curioſe ꝓſpiciēdū ē: ne tēpus remiſſiōis decipiat. Sæpe. n. i hoc quoq; genere valetudinis iā minui febris videtur & rurſus intēditur. Itaq; ei remiſſioni credendū eſt: quæ etiam immoratur & iactationem fœtorēq; quēdā oris: quē ozē græci vocāt: minuit. Illud ſatis cōueīt: ſi quotidie pares acceſſiōes ſūt: quotidie puū cibū dādū: ſi ipares: poſt grauiorē cibū: poſt leuiorē: aquā mulſam.

¶ Curatio horroris in febribus. Caput. xij.

Orror āt eas fere febres antecedit: quæ certū habēt circuitū & ex toto remittū
h tur. Ideoq; tutiſſimæ ſūt maxie: quæ curatiōes admittūt. Nā vbi icerta tēpora ſūt: neq; alui ductio: neq; balneū: neq; medicamētū aliud recte dat. icertū ē. n. qñ febris vētura ſit: ita fieri poterit: vt ſi ſubito venerit: ſūma i eo pnicies ſit: q d' auxilij cā ſit iuētū. Nihilq; aliud fieri pōt: quā vt primis dieb9 bene abſtineat æger deinde ſucceſſu febris eius q̄ grauiſſima ē: cibū ſumat. at vbi certus circuitus ē: facilius oia illa tētāt: qa facilius ꝓponere nobis & acceſſionū & deceſſionū vices poſſumus. In his āt cū veterauerūt: vtilis famis ñ ē: Primis tātūmodo dieb9 ea pugnādū ē: deide diuidēda curatio ē: & añ horror: tū febris diſcutiēda. Igit' cū primū aliqs ihorruit & ex horrore icaluit: dare ei oportet potui tepidā aquā ſubſalſā & vōere cū cogere. nā fere talis horror ab his orit' q̄ bilioſa i ſtomacho reſederūt. idē faciēdū ē ſi ꝓxio quoq; circuitu æque ceſſit ſæpe. n. ſic diſcutit', iāq; q d' genus febris ſit: ſcire licet. itaq; ſub expectatione pro-

xime acceſſionis: quæ inſtare tertia põt: deducendus in balneum eſt: dandaq; opa eſt: vt p tẽpus horroris in ſolio ſit. Si ibi quoq; ſenſerit nihilominus idẽ ſub expectatiõe accessionis quartæ faciat. ſi qdẽ eo quoq; modo ſæpe id diſcutiẽ. ſi nec balneũ quidẽ profuit: ante acceſſionẽ alliũ edat: aut bibat calidã aquã cũ pipere ſi qdẽ ea quoq; aſſũpta calorẽ mouẽt: qui horrorẽ nõ admittit. Deinde eo modo quo i frigore p̃ceptũ eſt: antẽq; inhorreſcere poſſit. opiaẽ. Fomẽtiſq; ꝓtinus validioribus totũ corpus circũdare conuenit: maxieq; iuolutis extinctis teſtis & titiõibus. Si nihilominus horror perruperit multo oleo calefacto iter ipſa veſtimẽta pfundatur: cui æque ex calefacientibus aliqd ſit adiectũ. adhibeaẽq; frictio quãtã is ſuſtinere poterit: maximeq; in manibus & pedibus & ſpiritũ ipſe cõtineat. neq; deliſtendũ eſt ẽt ſi horror eſt. Sæpe. n. ptinacia iuuãtis malũ corporis vincit. Si qd euomuit: dãda aqua tepida: iterũq; vomere cogendus eſt. vtendũq; eiſdẽ eſt donec horror finiatur. Sed præter hæc: ducenda aluus eſt: ſi tardius horror quieſcit. ſi qdẽ id quoq; exonerato corpori ꝓdeſt. Vltima quoq; poſt hæc auxilia ſunt geſtatio & frictio. Cibus ãt in eiuſmodi morbis maxime dandus eſt. qui mollẽ aluum præſtet. Caro glutinoſa. vinum: cum dabiẽ: auſterum.

¶ Curatio quotidianæ febris. Caput. xiij.

Aec ad oẽs circuitus febriũ pertinent. diſcernendæ tñ ſingulæ ſunt: ſicut ratio
h nẽ habent diſſimilẽ. ſi quotidiana ẽ: triduo primo magnopere abſtinere oportet. tũ cibis altero quoq; die vti. Si res inueterauerit: poſt febrẽ experiri balneũ & vinũ: magiſq; ſi horrore ſublato hæc ſupereſt.

¶ Curatio tertianæ febris. Caput. xiiij.

I tertiana vero: quæ ex toto intermittit: aut quartana eſt: mediis diebus & am
ſ bulatiõibus vti oportet: aliiſq; exercitatiõibus & vnctionib9. qdã ex antiquioribus medicis Cleophãtus i hoc genere morboꝝ multo ante acceſſionẽ caput ægri multa calida aq̃ pfundebat: deinde vinũ dabat. Quod q̃uis pleraq; eius viri præcepta ſecutus eſt Aſclepiades: recte tñ præterijt. Eſt. n. anceps: Ipſe: ſi tertiana febris ẽ: tertio die poſt acceſſionẽ dicit aluũ duci oportere. quinto poſt horrorẽ: vomitũ elicere. deinde poſt febrẽ: ſicuti illi mos erat: adhuc calidis dare cibũ & vinũ. Sexto die in lectulo detineri ſic. n. fore: ne ſeptimo die febris accedat. Id ſæpe fieri poſſe veriſimile eſt. Tutius tñ eſt: vt hoc ipſo ordine vtamur Tria remedia: vomitus: alui ductionis: vini potus p triduũ: ideſt die tertio & quinto & ſeptimo tẽtare. nec vinũ niſi poſt acceſſionẽ die ſeptimo bibat. Si vero primis diebus diſcuſſus morbus nõ eſt: iciditq; i vetuſtatẽ: quo die febris expectabitur: in lectulo ſe contineat: poſt febrẽ perfricetur: tũ cibo aſſũpto bibat aquã. poſtero die: quo cibo vacat & ab exercitatione vnctioneq;: aqua tñ cõtentus cõquieſcat. Et id quidẽ optimum eſt. Si vero imbecillitas vrgebit: & poſt febrẽ vinum: & medio die paulum cibi debebit aſſumere.

¶ Curatio quartanæ febris. Caput. xv.

A dẽ in quartana faciẽda ſunt. Sed cũ hæc tarde admodum finiaẽ: niſi primis
e diebus diſcuſſa eſt: diligẽtius ab initio præcipiẽdũ eſt: quid in ea debeat fieri.

Igiẽ ſi cui cũ horrore febris acceſſit: eaq; deſijt: eodẽ die & poſtero tertioq; cõtinere ſe debet: & aquã tantũmodo calidã primo die poſt febrẽ ſumere: biduo ꝓximo quantũ fieri põt ne hanc quidẽ. ſi quarto die cũ horrore febris reuertitur: vomere ſicut ante præceptũ eſt deinde poſt febrẽ modicũ cibũ ſumere: vini quadrantẽ. Poſtero tertioq; die abſtinere: aqua tãtũmodo calida: ſi ſitiet: aſſumpta: ſeptio die balneo frigus præuenire: abſtinere: continere ſe debet: ſi febris redierit: ducere aluũ. vbi ex eo corpus

conquieuerit inunctione uehementer perfricari: eodem mō ſumere cibum & vinū: biduo ꝓximo ſe abſtinere: frictione ſeruata. decimo die rurſus balneū experiri: & ſi poſtea febris acceſſit: æque pfricari. uinum copioſius bibere. ac ſi proximū eſt: quies tot dierū: ut abſtinētia cum cæteris quæ præcipiuntur: febrē tollant. Si uero nihilominus remanet: aliud ex toto ſequendum eſt curationis genus: idq; agendū: ut quod diu ſuſtinēdū eſt: corpus facile ſuſtineat. Quo minus ēt curatio probari Heraclidis tarētini debet. qui primis diebus ducēdā aluū. deinde abſtinendū uſq; in ſeptimum diē dixit. Quod ut ſuſtinere aliquis poſſit tñ etiam febre liberatus uix refectioni ualebit. A deo ſi febris ſæpius acceſſerit: cōcidet. Igitur ſi tertiodecimo die morbus remanebit: balneum neq; ante febrē neq; poſt eam tētandū erit: niſi interdū iam horrore diſcuſſo. Horror ipſe per eadē quæ ſupra præſcripta ſunt expugnādus. Deinde poſt febrem oportebit ungi & uehementer perfricari: cibum & ualidum & fortiter aſſumere. uino uti quātum libebit. poſtero die cum ſatis quieuerit: ambulare: exerceri: ungi: perfricari: fortiter: cibū accipere ſine uino; Tertio die abſtinere. Quo die uero febrē expectabit: ante ſurgere & exerceri: dareq; operā oportet: ut in ipſam exercitationē tempus febris ĩcurrat. Sic. n. ſæpe illa diſcutit. At ſi in ope occupauit: tum demū ſe recipere. In eiuſmodi ualetudine medicamenta ſunt: oleum: frictio: exercitatio: cibus uinū. Si uenter aſtrictus eſt ſoluendus eſt. Sed hæc facile ualidiores faciunt: ſi imbecillitas occupauit: p exercitatione geſtatio eſt. Si ne hanc quidem ſuſtinet: adhibēda tñ frictio ē. ſi hæc quoq; uehemens onerat: intra quietē & unctionē & cibū ſiſtendū eſt: danda opera eſt: ne q̄ cruditas in quotidianam id malū uertat. Nā quartana neminē iugulat. ſed ſi ex ea facta quottidiana ē: in malis æger eſt. Quod tñ niſi culpa uel ægri vel curantis nunq̄ fit.

¶ Curatio duarum quartanarum. Caput. xvi.

a Tſi duæ quartanæ ſunt: neq; hæ: quas ꝓpoſui: exercitatiōes adhiberi poſſūt: aut ex toto quieſcere opus eſt: aut ſi id difficile ē: leuiter ambulare: conſidera diligenter inuolutis pedibus: & capite. Quotiēs febris acceſſit & deſijt: cibū modicum ſumere & uinum. reliquo tempore niſi imbecillitas urget: abſtinere. Aut ſi duæ febres pene iunguntur: poſt utranq; cibum ſumere. Deinde uacuo tēpore & moueri aliquid: & poſt vnctiōem cibo vti. Cū vero vetus quartana raro: niſi vere ſoluat: vtiq; eo tēpore attendendū eſt ne quid fiat qđ valetudinē impediat. Prodeſtq; in vetere quartana mutare ſubinde uictus genus: a uino ad aquam: ab aqua ad uinum: a lenib9 cibis ad acres: ab acribus ad lenes trālire: eſſe radicē: deinde uomere: iureue pulli galli nacei uentrem reſoluere: oleum ad frictiones adijcere: calefacientia ante acceſſionem ſorbere: uel aceti cyathos duos: uel unum ſinapis cum tribus græci uini ſalſi: uel mixta pibus portionibus & in aqua diluta: pip: caſtoreū: laſer: myrram. Per hæc eni ſimiliaq; corpus agitandū eſt: ut moueatur ex eo ſtatu quo detinet. Si febris quieuit diu meminiſſe eius diei cōuenit: eoq; uitare frigus: calorē: cruditatē: laſſitudinē. Facile enim reuertitur: niſi a ſano quoq; aliquādiu timet.

¶ Curatio quotidianæ febris: quæ ex quartana facta ſit. Caput. xvij.

a Tſi ex q̄rtana quotidiana facta eſt: cum id uitio inciderit: p biduum abſtinere oportet. frictione uti: aquam tantūmodo ueſperi potui dare. tertio die ſæpe fit ne febris accedat. ſed ſiue fuit: ſiue non fuit: cibus poſt acceſſionis tempus eſt dandus. at ſi manet: p biduum abſtinentia: quanta maxime iperari corpori poteſt: fricatione quotidie: utendum ē.

¶ De tribus inſaniæ generibus & primo de eius curatione: quæ a græcis ꝓphreneſis dicitur. Caput. xviij.

T febriū quidem ratio expoſita eſt. Superſūt vero alij corporis affectus qui
e huic ſuperueniūt. ex quibus: eos: qui certis partibus aſſignari nō poſſunt: pro
tinus iungā. Incipiā ab inſania: primāq; huius ipſius ptē agrediar quæ & acu-
ta & i febre eſt: græci phreneſin appellāt. illud ante oia ſcire oportet: interdū in acceſſi
one ægros deſipere & loqui aliena. Quod nō quidē leue eſt: neq; incidere poteſt: niſi i
febre uchemēti non tñ æque peſtiferū eſt. Nā plærunq; breue eſſe cōſueuit: leuatoq; ac
ceſſiōis ipetu ꝓtinus mens redit. Neq; id gēus morbi remediū aliud deſiderat: quam
quod i curāda febre præceptū ē. Phreneſis uero tū demū eſt: cū cōtinua demētia eſſe i
cipit: aut cū æger quāuis adhuc ſapiat: tñ quaſdā vanas imagines accipit. perfecta eſt
ybi mens illis imaginibus ad dicta ē. eius āt plura genera ſūt: ſi qdē ex phreneticis alij
hilares: alij triſtes ſunt: alij facilius cōtinent & intra verba deſipiunt. alij conſurgūt &
violenter quædā manu faciunt. atq; ex his ipſis alij nihil niſi impetu peccant. alij etiam
artes adhibent: ſummāq; ſpeciē ſanitatis in captādis maioꝝ operū occaſionibus ꝓbēt:
ſed exitu deprehendūtur. Ex his autem eos qui intra verba deſipiunt: aut leuiter etiam
manu peccāt: onerare aſperioribus cohercitiōibus ſuperuacuū eſt. Eos ver oqui violē-
tius ſe gerūt uincire cōuenit: ne vel alteri vel ſibi noceāt. Neq; credēdū eſt ſi vinctus ali
quis dū leuari viculis cupit: ſanū iam ſe fingat: quāuis prudēter & miſerabiliter loqua
tur: quoniā is dolus inſanientis eſt. Fere vero antiqui tales ægros in tenebris habebāt:
eo qd eis cōtrariū eſſet exterreri: & ad quietē animi tenebras ipſas cōferre aliquid iudi-
cabant. At Aſclepiades tanq̄ tenebris ipſis terrentibus in lumīe habēdos eſſe dixit. ne-
utrū tñ perpetuum eſt: aliū enī lux: aliū tenebræ magis turbant. repriunt q; in quibus
nullū diſcrimen depræhēdi vel hoc uel illo mō poſſit. optimum itaq; eſt vtrunq; expe-
riri: & habere cū: qui tenebras horret: in luce: eum qui lucem in tenebris. At vbi nullū
tale diſcrimen ē: æger ſi vires habet: loco lucido: ſi nō habet: obſcuro cōtinēdus ē. Re-
media vero adhibere vbi maxīe furor vrget: ſuperuacuū eſt. ſimul enim febris quoq; i-
creſcit. Itaq; tum nihil niſi cōtinēdus æger eſt. Vbi uero res patitur: feſtinanter ſubue-
niendum eſt. Aſclepiades perinde eſſe dixit his ſanguinem mitti ac ſi trucidentur: rati
onē hanc ſecutus: quod neq; inſania eſſet niſi: febre intenta: neq; ſanguis niſi in remiſſi-
one eius recte mitteretur. Sed ipſe in his ſomnum multa frictione quæſiuit: cum & in
tentio febris ſomnū impediat: & frictio nō niſi in remiſſiōe eius utilis ſit. Itaq; hoc quo
q; auxiliū debuit prætcrire. Quid igitur eſt? Multa in præcipiti periculo recte fiūt ali-
as omittēda. Et cōtinuata quoq; febris habet tēpora: quibus & ſi non remittit: non tñ
creſcit. Eſtq; hoc ut nō optimū: ſic tñ ſecundum remedij tempus. Quod ſi uires ægri
patiuntur: ſanguis quoq;. mitti debet. Nec minus deliberari poteſt: an aluus ducen-
da ſit. tum interpoſito die conuenit caput ad cutē tondere: deinde aqua fouere i aqua
uerbenæ aliquæ decoctæ ſint uel ex reprimentibus: aut prius fouere deide tondere &
iterum fouere: ac nouiſſime roſa caput nareſq; implere: offerre etiā naribus rutam: ex
aceto cōtritā: mouere ſternutamēta medicamētis in id efficacib9. Quæ tñ faciēda ſūt
in his: quibus uires nō deſunt. Si uero imbecillitas eſt: roſa tm̄ caput adiecto ſerpillo:
ſimiliq; aliquo maleſaciendū eſt. Vtiles etiam in quibuſcunq; uiribus herbæ duæ ſūt:
ſolanum & muralis. ſimul ex vtraq; ſucco expreſſo caput impleatur. cum ſe febris re-
miſerit frictione vtendum eſt. parcius tñ in his qui nimis hilares quā in his qui nimis
triſtes ſunt. Aduerſus omnium āt ſic inſanientiū animos gerere ſe pro cuiuſq; natura
neceſſariū ē. Quorundā enim uani metus lauandi ſunt: ſicut in homine ꝑdiuitæ famē
timēte icidit: cui ſubīde falſæ hereditates nūciabāt. quorūdā audacia coercēda ē: ſicut
i his fit: in quibus cōtinendis plagæ quoq; adhibent, quorundā ēt itēpeſtiuus riſus &

Lege. maxīe
furiendo

obiurgatiõe & minis prohibẽdus ẽ. quorundã discutiẽda tristes cogitationes. Adqđ symphoniæ & cymbala: strepitusq; ꝓficiũt. Sæpius tñ assẽtiendũ: quã repugnãdũ ẽ. paulatimq; & nõ cuidẽter ab his: quæ stulte dicent ad meliora mens eius abducenda ẽ. Interdũ ẽt elicienda ipsius intẽtio: vt fit in hominibus studiosis litteraꝝ; quibus liber legit: aut recte si delectant: aut ꝓperã: si id ipsũ eos offendit. Emẽdãdo enim cõuerte re aium incipiũt. Quin ẽt recitare si qua meminerũt: cogendi sunt: Ad cibum quoq; quosdã nõ desiderantes reduxerũt hi: qui inter epulãtes eos collocauerũt. Omnibus vero sic affectis somnus & difficilis & ꝑcipue necessarius ẽ. Sub hoc.n. pleriq; sanescũt Prodest ad id atq; ẽt ad mentẽ ipsã cõponendam crocinũ vnguentum cum mirino in caput datũ. Si nihilominus vigilãt hi: quidã somnũ moliunt potui dãdo aquã: i qua papauer: aut hyoscyamos decocta sit: alij mãdragoræ mala puluino subijciunt. alij vel amonũ: vel sicamini lachrymã frõti inducunt. Hoc nomẽ apud medicos reperio. Sed cũ græci moꝝ sicamynõ appellãt: mori nulla lacrima est. sic vero significat lacrima arboris in egypto nascẽtis: q̃ ibi morosicõ appellãt. Plurimi decoctis papaueris corticibus ex ea aqua subinde spõgia os & caput fouẽt: asclepiades ea supuacua esse dixit qñ i letargũ sæpe cõuerterẽt. Præcipit ãt vt primo die a cibo: potione: somno abstineret: vespere ei daret potui aqua: tunc frictio admoueretur lenis ita vt ne manum quidem qui fricaret: vehementer imprimeret: postero deinde de hisdem oibus factis vespere ei daret sorbitio & aqua: rursusq; frictio adhiberet. Per hãc.n. nos cõsecuturos: vt somnus accedat. Id ĩterdũ fit & qdẽ adeo: vt illo cõfitẽte nimia frictio ẽt lethargi piculum afferat. Sed si sic somnus nõ accessit. tũ demũ illis medicamẽtis accersendus ẽ: habita scilicet eadẽ moderatiõe: quæ hic quoq; necessaria ẽ: ne quẽ obdormire volumus excitare postea nõ possumus. Cõfert ẽt aliquid ad somnũ silanus iuxta cadẽs: vel gestatio post cibũ & noctu: maxĩeq; suspẽsi lecti motus. Neq; alienũ est: si neq; sanguis ante missus ẽ: neq; mens cõstat: neq; somnus accedit: occipitio inciso cucurbitulã admouere. Quę quia leuat morbũ: pót ẽt somnũ facere. Moderatio ãt in cibo quoq; adhibẽda ẽ. Nam neq; implẽdus æger ẽ: ne insaniat. neq; ieiunio vtiq; vexãdus ẽ: ne imbecillitate in cardia cũ icidat. Opus est ãt cibo infirmo: maxĩeq; sorbitione: potione aquæ mulsæ. cuiꝰ ternos cyathos bis hyeme: quater æstate dedisse satis est. Alterũ genus insaniæ ẽ: qđ spatiũ lõgius recipit: quia fere sine febre ĩcipit: leues deide febriculas excitat & cõsistiti tristitia: quã uidet bilis atra cõtrahere. In hac vtilis detractio sanguinis ẽ. Si qd hãc ꝓhibet: prima ẽ abstinẽtia: secũda ꝑ albũ veratrũ: vomitũq; purgatio. post vtrumlibet adhibẽda bis die frictio ẽ. Si magis valet frequens ẽt exercitatio. In ieiuno vomitus: cibus sine vino dãdus ex media materia ẽ: Quã quoticns posuero: scire licet ẽt ex infirmissima dari posse: dũ ne ea sola quis vtat: valẽtissima tãtũmodo esse remouẽda. ꝑter hæc seruãda aluus ẽ quã tenerrima. remouẽdi terrores: & potius bona spes afferenda. quæ rẽda delectatio ex fabulis ludisq; qbus maxime capi sanus assueuerat. Laudãda si qua sũt ipsius opera & ante oculos eius ponẽda. Leuiter obiurganda vana tristicia. Subide admonendus i his ipsis rebus: q̃ solicitãt: cur nõ potius letitiæ: quã solicitudinis causa sit: Si febris quoq; accessit: sicut aliæ febres curanda ẽ. Tertiũ insaniæ genus ẽ ex his lõgissimũ adeo vt vitã ipsã nõ impediat. quod robusti corporis esse consueuit. Huius ãt ipsius species duæ sunt. Nã quidã imaginibus: non mẽte fallũt. qualẽ insanientẽ Aiacem vel Orestẽ poetaꝝ; fabulæ ferũt. quidã animo desipiunt. Si imagines fallũt: ante oĩa uidẽdũ ẽ: tristes an hilares sint. In tristitia nigrũ veratrũ deiectionis causa: in hilaritate albũ ad vomitum excitandũ dari debet. Idq; si in potione non accepit: pani adiiciendum ẽ: quo facilius fallat. Nã si bene se purgauerit: ex magna parte morbũ leua-

bit. Ergo ēt si semel datum veratrū parū profecerit: interposito tempore iterum dari debet. Neq; ignorare oportet: leuiorē esse morbū cum risu: quā serio insaniētiū. illud quoq; perpetuū est in oibus morbis: vbi ab inferiore parte purgandus aliquis est: ventræm eius ante soluēdū esse: vbi a superiore: cōprimendū. Si vero cōsiliū insaniētē fallit: tormentis quibusdam optime curatur. Vbi perperā aliquid dixit aut fecit: fame: vinculis: plagis coercēdus est. Cogendus est & attendere & edisscere aliquid & meminisse. Sic enim fiet vt paulatim metu cogat cōsiderare qd faciat. Subito etiam terreri & expauescere in hoc morbo ꝑdest. Et fere quicquid animū vehementer ꝑturbat. Pōt enim quædā fieri mutatio: cū ab eo statu mens i quo fuerat: abducta est. Interest etiā si ipse sine causa subīde rideat: an met9 dimissisq; sit. nā demēs hilaritas terroribus his: de qbus supra dixi: melius curat. si nimia tristitia ē: prodest lenis sed multa bis die frictio. Itē ꝑ caput aqua frigida infusa: demissūq; corpus in aquā & oleum. Illa cōmunia sūt: insanientes vehementer exerceri debere. multa frictione vti: neq; pīguem carnem: neq; vinū assumere. cibis vti post purgationē ex media materia quam leuissimis. nō oportere esse uel solos uel inter ignotos: uel inter eos quos: aut contemnant: aut negligant. mutare debere regiones: & si mens redit: annua peregrinatiōe eē iactandos. Raro: sed aliquādo tñ: ex metu deliriū nascitur. Quod genus insaniētiū specie similiq; uictus genere curandum est. prætereq; quod in hoc insanie genere solo recte uinū datur.

¶ Cardiaci morbi curatio. Caput. xix.

Vic morbo præcipue contrariū est id genus: quod cardiacū a græcis nomina
h tur: quāuis sæpe ad eū phrenetici transeūt. Si quidē mens in illis labat in hoc cōstat. Id āt nihil aliud ē quā nimia imbecillitas corporis. qd stomacho lāguente imodico sudore digerit. Licetq; ꝑtinus scire id esse: ubi uenarū exigui: imbecilliq; pulsus sunt. Sudor āt supra cōsuetudinē & modo & tēpore ex toto thorace & cerui cibus atq; ēt capite ꝓrumpit: pedibus tantūmodo & cruribus siccioribus atq; frigentibus. At ubi id morbi genus ē: curatio prima est: supra præcordia īponere quæ reprimāt cataplasmata. secūda: sudorē ꝓhibere. Id pstat acerbū oleū uel rosa uel melinum aut myrteū. Quoq; aliquo corpus leuiter perungendū: cæratūq; ex aliquo horum tū imponendū est. Si sudor uincit: delinendus homo est uel gypso uel argēti spuma: uel cimolia creta: uel etiā subinde hoq; puluere respergendus. Idē præstat puluis ex cōtritis aridi myrti uel rubi foliis: aut ex austeri: & boni uini arida fece. Pluraq; similia sunt: quæ si desūt: satis utilis ē qlibet ex uia puluis iniectus. Super hæc uero quo minus corpus insudet: leui veste debet eē contectus loco nō calido: fenestris patentibus sic: ut ꝑflatus quoq; aliquis accedat. Tertiū auxiliū ē ībecillitati iacētis uino ciboq; succurrere. Cibus non multus qdē: sed sæpe tñ nocte ac die dādus ē: ut nutriat neq; oneret. Is esse debet ex infirmissima materia & stomaco aptus. Nisi āt necesse ē: ad unum festinare nō oportet. Si uerendū ē: ne deficiat: tū & in trita ex hoc & hoc ipsū austerum quidem sed tñ tenue meracū. Egelidū subinde & liberaliter dandū ē adiecta polēta: si modo is æger parū cibi assumit. Idq; uinū esse debet neq; nullaq; uiriū: neq; ingentium: recteq; tota die ac nocte uel tres heminas æger bibet. Si uastius corpus ē: plus etiā. Si cibum nō accipit: perunctū ante perfūdere aqua frigida cōuenit: & tū dare. Quod si stomachus resolut9 parū cōtiet: & ante cibū & post eū: spōte uomere oportet: rursusq; post uomitū: cibū: sumere. Si ne id quidē māserit: sorbere uini cyathū: īterpositaq; hora sumere alterū. si id quoq; stomachus reddiderit: totū corpus bulbis cōtritis sup illinēdū ē. Qui ubi inaruerūt: efficiūt: ut uinū i stomacho contineat: exq; eo toti corpori calor uēisq; uis redeat. Vltimū auxiliū ē: i aluū ptisānæ vel alicæ cremorē ex iferiorib9 ꝓtib9

indere si quidē id quoq; vires tuetur. Neq; alienum est: naribus quoq; æstuantis admouere quod reficiat: idest rosā & vinū. Et si qua in extremis partibus frigēt: vnctis & calidis manibus fouere. Per quæ si cōsequi potuimus: vt & sudoris impetus minuatur & vita prorogetur: incipit iam tempus ipsum esse præsidio. Vbi in tuto esse videtur: verendum tn̄ est: ne ad eandē imbecillitatem cito recidat. Itaq; vino tātum remoto: quotidie validorem cibum debet assumere donec satis viriū corpori redeat.

¶De lethargo & eius curatione. Caput. xx.

Alter quoq; morbus est aliter phrenetico contrarius. In illo difficilis somnus: prompta ad omnē audaciā mens est. At in hormarcor & inexpugnabilis pene dormiēdi necessitas: lethargū græci nominant. atq; id quoq; gēus acutum ē: & nisi succuritur celeriter iugulat. Hos ægros quidā subinde excitare nituntur admotis his quæ per sternutamēta euocantur: & his quæ odore fœdo mouent. qualis ē pix cruda: lana sucida: piper: veratrum: castoreum: acetum: allium: cepa: iuxta etiam galbanū incendūt: aut pilos. aut cornu ceruinū. Si nō est: quodlibet aliud. Hæc enim cū cōburuntur. odorē fœdū mouent. Tharrias vero quidā accessionis esse id malū dixit: leuariq; cū ea decessit. Itaq; eos qui subinde excitāt sine vsu. male habere. Interest autē in decessione expergiscatur æger: an cū febris non leuetur: aut leuata quoq; ea somnus vrgeat. Nā si expergiscit: adhibere ei vt sopito superuacuū ē. Neq; enim vigilando melior fit. sed per se: si melior ē: vigilat. Si uero cōtinens ei somnus ē: vtiq; excitandus est. sed his tēporibus quibus febris leuissima ē: vt & excernat aliquid & sumat. Excitat āt valedissime: repente aqua frigida infusa post remissionē. Itaq; perunctum oleo multo corpus tribus aut quattor amphoris totū p caput pfundendū est. Sed hoc vtemur: si æqualis ægro spiritus erit: si mollia p̄cordia. Sin aliter hęc erūt: ea poriora: q̄ supra cō præhēsa sūt. Et quod ad somnū quidē ptinet: cōmodissima hæc rō ē. Medēdi āt causa caput radēdū: deinde postea fouēdū est aqua: in qua laurus aut ruta decocta sit. Altero die īponendū cataplasma ex aceto cōtrita: aut lauri baccæ: aut hedra cū rosa & aceto. Præcipueq; pficit & ad excitandū hoiem naribus ad motū & ad morbū ipsū depellendum capiti frōtiue impositū sinapi: Gestatio ēt in hoc morbo prodest: maxieq; oportune cibus datus idest in remissione quanta maxime inueniri poterit: Aptissima āt sorbitio ē donec morbus decrescere īcipiat: sic vt si quottidie grauis accessio est: hæc quottidie detur. Si alternis: post grauiorē: sorbitio: post leuiorē: mulsa aqua. Vinū quoq; cū tempestiuo cibo datū nō mediocriter adiuuat. Quod si post lōgas febres eiusmodi torpor corpori accessit: cætera eadē seruāda sūt. Ante accessionē āt trib9 q̄tuorue horis castoreū: si vēter astrictus ē: mixtū cū scamōea. si non ē: p se ipsū cū aqua dādū ē. Si p̄cordia mollia sūt: cibis vtēdū ē pleniorib9. Si dura: in hisdē sorbitionibus subsistendum imponendumq; ē præcordijs quod simul & reprimat & emolliat.

¶De aqua inter cutem hoc ē hydropico morbo. Caput. xxi.

Sed his quidē acutus ē morbus. Lōgus vero fieri pōt eorum: quos aqua iter cutem male habet: nisi primis diebus discussus ē: hydropa græci uocant. Atq; eius tres species sunt. Nam modo ventre uehemēter intento creber intus ex motu spiritus sonus est. Modo corpus inæquale ē: tumorib9 aliter aliterq; p totum id orientibus. Modo intus in unū aqua contrahitur: & moto corpore ita mouetur ut impetus eius cōspici possit. Primum timpanitem: secundum leucophlegmatian uel yposarca. Tertium asciten græci nominant. Communis tn̄ ē humoris nimia abundātia. ob quam ne ulcera quidē in his ægris facile sanescūt. Sæpe uero hoc malum per se incipit. Sæpe alteri uetusto morbo. maximeq; quartanæ superuenit. Facilius i seruis:

quã in liberis tollitur. quia cũ desideret famẽ: sitim: mille alia tedia: longãq; patientiã: promptius his succurit: qui facile coguntur: quã quibus inutilis libertas ẽ. Sed ne hi quidẽ qui sub alio sunt: si ex toto sibi tẽperare nõ possunt: ad salutẽ ꝓducuntur. Idcoq; nõ ignobilis medicus Chrysippi discipulus apud Antigonũ regẽ amicũ quẽdam eius notæ intẽperãtiæ mediocriter eo morbo iplicitũ negauit posse sanari. Cumq; alter medicus epirotes Philippus se sanaturũ polliceret: respõdit illũ ad morbum ægri respicere: se ad animũ. Neq; eũ res fefellit. Ille. n. cũ sũma diligẽtia nõ medici tantũmodo: sed ẽt regis custodiretur: tñ malagmata sua deuorando: bibẽdoq; suã vrinã in existum se præcipitauit. Inter initia tñ non difficillima curatio ẽ: si imperata sunt corpori: quies: litis: inedia. At si malũ inueterauerit: non sine magna molestia discutitur: Metrodorũ tñ Epicuri discipulum referunt cũ hoc morbo tentaret: neq; æquo aio ferret necessariã sitim vbi diu abstinuerat: bibere solitũ: deinde euomere. Quod si redditur quicquid receptũ est: multũ tedio demit. si a stomacho retentũ ẽ: morbũ auget. Ideoq; in quolibet tentandũ nõ est. Sed si febris quoq; ẽ: hæc in primis submouenda ẽ per eas rõnes: ꝑ quas huic succurri posse propositũ ẽ. Si sine febre æger ẽ: tum demũ ad ea veniẽdũ ẽ: quæ ipsi morbo mederi solẽt. Atq; hic quoq; quæcũq; species ẽ: si nondum nimis occupauit: hisdẽ auxilijs opus ẽ. Multũ ambulãdũ. currẽdũ aliqd ẽ. superiores maxiẽptes sic ꝑfricãdæ: vt spiritũ ipse cõtineat. euocãdus ẽ sudor nõ exercitatiõe tantũmodo sed ẽt in harena calida: vel laconico: vel clibano: similibusq; alijs. maxĩeq; vtiles naturales & siccæ sudatiões sunt: quales super baias habemus in myrtetis balneũ atq; ois humor alienus ẽ. Ieiuno recte cataputia dantur facta ex absinthij duabus: myrre ptẽ. Cibus esse debet ex media quidẽ materia: sed tñ generi durioris. Potio non vltra dãda ẽ: quã vt vitã sustineat. optimaq; ẽ: quæ vrinã mouet. Sed id ipsũ tñ molliri cibo: quam medicamento melius est. Si tñ res coget ex his aliquid quæ id præstent: erit decoquendũ eaq; aqua potui danda. Videntur ãt hãc facultatẽ habere: iris: nardũ: crocũ: cinnamum: amomũ: cassia: myrra: balsamũ: galbanum: ladanũ: oenante: panace: cardamum: hebenus: cupressi semẽ: vua timinia: quã staphidagrian græci nominãt: abrotanũ: rosæ folia: acoꝝ amarę nuces: tragoriganũ: storax: costũ: iunci quadrati & rotũdi semen: illud cypyron. ecion hoc græci vocant. Quæ quotiens posuero: nõ quæ hic nascuntur: sed quæ inter aromata afferuntur: significabo. Primo tamen quæ leuissima ex his sunt: idest rosæ folia: vel nardi spica tentanda sunt. Vinum quoq; vtile est & austerum: sed quam tenuissimum. Commodum est etiam lino quotidie ventrem metiri & qua comprehendit aluum: notam imponere. postero die videre si plenius corpus sit: an extenuetur. Id enim: quod tenuatur: medicinam sentit. Neq; alienum est metiri & potionem eius & vrinam. Nam si plus humoris excernit: quam assumit ita demum secundæ valetudinis spes ẽ. Asclepiades in eo qui ex quartana in hydropa deciderat: se abstinentia bidui & frictione vsum. tertio die iam & febre & aqua liberato cibum & vinum dedisse: memorie prodit. Hactenus communiter de omni specie dici potest. Si vehementius malum ẽ: diducenda ratio curandi est. Ergo si inflatio & ex ea dolor crebrior est: vtilis quotianus aut alterno quoq; die post cibum vomitus ẽ. Fomentis siccis calidisq; vtendum ẽ. Si per hæc dolor non finitur necessariæ sunt sine ferro cucurbitulæ. Si ne per has quidem tormentum tollitur: incidenda cutis est: & tum his vtẽdum Vltimum auxilium est: si cucurbitulæ nihil profuerunt: per aluum infundere copiose aquam calidam: eamq; recipere. Quin etiam quotidie ter quaterue opus est vti frictione vehementi cum oleo & quibusdam calefacientibus. Sed in hac frictione a uentre abstinẽdũ ẽ. Imponendũ vero in eũ crebrius sinapi donec cutẽ erodat, ferramẽtisq;

candentibus pluribus locis venter exulcerādus ē: & ſeruāda vlcera diutius. V tiliter ēt ſcylla cocta delinitur cutis ſed diu poſt has inflāmationes abſtinēdū ē ab oibus inflā-tibus. At ſi id vitiū ē: cui leucophlegmatia nomē ē: eas partes quæ tumēt ſubijcere ſoli oportet: ſed nō nimiū: ne febricula incidat. ſi is vehemētior ē: caput velandū ē vtēdūq; frictione madefactis tm̄ manibus aqua. cui ſal & nitrū & olei paulū ſit adiectum ſic vt aut pueriles aut muliebres manus adhibeātur: quo molior earū tactus ſit. Idq; ſi vires patiūtur ante meridiē tota hora: poſt meridiē ſemi hora fieri oportet. V tilia ēt ſunt ca taplaſmata quæ reprimūt: maxīeq; ſi corpora teneriora ſūt. Incidēdum quoq; eſt ſup talū quattuor fere digitis exp̄te interiore: qua p̄ aliquot dies frequens humor feratur atq; ipſos tumores icidere altis plagis oportet. Concutiēdūq; multa geſtatiōe corpus ē: atq; vbi inductæ vlneribus cicatrices ſunt adijciēdū & exercitationibus ē & cibis do-nec corpus ad priſtinū habitū reuertat̄. Cibus valēs eſſe debet & glutinoſus: maxicq; caro. V inū: ſi p̄ ſtomachū licet: dulcius. Sed ita vt inuicem biduo triduoue: mō aqua: mō id bibatur. Prodeſt ēt lactucæ marinæ quæ grādis iuxta mare naſcitur: ſemen cum aqua potui datū. Si valens ē q̄ id accipit: ei ſcylla cocta ſicut ſupra dixi: delinit̄. Aucto reſq; multi ſūt: iflatiſue ficis pulſandos tumores eſſe. Si uero id morbi genus ē: quo in uterū multa aqua cōtrahitur: ambulare: ſed magis modice oportet. malagma q̄d dige rat īpoſitum habere: idq; ipſū ſuper īpoſito triplici panno falcia nō nimium tm̄ uehemē ter aſtringere. Quod a Tharria profectum: ſeruatū eſſe a pluribus uideo. Si iecur aut lienem affectū eſſe manifeſtū eſt ficū pinguē cōtuſam adiecto melle ſuperponere. Si per talia auxilia uenter non ſiccat̄: ſed humor nihilominus abundat: celeriore uia ſuc-currere: ut is per uētrem ipſū emitatur. Neq; ignoro Eraſiſtrato diſplicuiſſe hanc cu-rādi uiā. Morbū enim hunc iocineris putauit. Ideoq; ita illum eſſe ſanandū: fruſtraq; aquā emitti: quæ uitiato illo ſubinde naſcat̄. Sed primū non huius uiſceris unius hoc uitium eſt. Nā ſplene affecto & totius corporis malo habitu fit: deinde ut inde cœpe-rit: tm̄ aqua niſi emittit̄ quæ cōtra naturā ibi ſubſiſtit: & iocineri & cæteris inferioribus partibus nocet. Conuenitq; corpus nihilominus eſſe curandū. Neq; enī ſanat emiſſus humor: ſed medicinæ locū facit: quā intus incluſus īpedit. Ac ne illud quidē in cōtro-uerſiā uenit: qn̄ non oēs in hoc morbo ſic curari poſſint: ſed iuuenes robuſti: qui uel ex toto carent febre uel certe ſatis liberales intermiſſiones habent. Nā quor; ſtomachus corruptus ē: qui ue ex atrabile huc deciderunt: quiq; malū corporis habitum habent: idonei huic curationi non ſunt. Cibus āt quo die primū humor emiſſus ē: ſuperuacuꝰ eſt: niſi ſi uires deſūt. In ſequentibus diebus & his uinum meracius quidem: ſed non ita multum: dari debet: paulatiq; euocādus æger ē ad exercitatiōes: frictiones: ſolē: ſuda tiones. nauigatiōes & idoneos cibos: dōec ex toto cōualeſcat. Balneū rarū res amat: fre quētiorē in ieiunio uomitū. Si æſtas ē: in mare natare cōmodū ē. V bi cōualuit aliquis. diu tm̄ alienus ei ueneris uſus ē.

¶ De tabe & eius ſpēbus & curationibus. Caput. xxii.

Iutius ſæpe & periculoſius tabes eos male habet: quos iuaſit. Atq; huius quo
d q; plures ſpecies ſunt. V na ē qua corpus nō alit̄: & naturaliter ſemp aliquib9 decedētibus: nullis uero in eor; locū ſubeuntibus: ſūma macies oritur: & niſi occurritur tollit. Acrophyan hāc græci uocant. Ea duabus fere de cauſis incidere con ſueuit. Aut enī nimio timore aliquis minus: aut auiditate nimia pluſq̄ deber: aſſumit. ita uel q̄d deeſt: īfirmat. uel quod ſuperat: corrūpit̄. Altera ſpecies ē: quā græci cacexi an appellāt: ubi malus corporis habitus ē. ideoq; oīa alimenta corrūpūt̄. Quod fere fit: cū longo morbo uitiata corpora: etiā ſi illo uacāt: refectionē tm̄ nō accipiūt. aut cū

malis medicamẽtis corpus affectũ ẽ. aut cũ diu neceſſaria defuerũt. aut cũ inuſitatos & inutiles cibos aliqs aſſũpſit: aliqdue ſimile icidit. Hic p̃ter tabẽ illud quoq; nõnũq̃ accidere ſolet: vt p aſſiduas puſtulas aut vlcera ſũma cutis exaſperet: vel aliquæ corporis ptes itumeſcant. Tertia ẽ: lõgeq; piculoſiſſima ſpecies quã græci phthiſin nominauerũt. Orit fere a capite. ide i pulmonẽ deſtillat: huic exulceratio accedit. ex hac febricula leuis fit: q̃ ẽt cũ quieuit tñ & repetit. Freq̃s tuſſis ẽ. pus excreat: interdũ cruentũ aliqd. Quicqd excreatũ ẽ: ſi in ignẽ ipoſitũ ẽ: mali odoris eſt. Itaq; q de morbo dubitãt: hac nota vtũt. Cũ hæc genera tabis ſint. aiaduertere primũ oportet: quid ſit i quo laborat. Deinde ſi tãtũmodo nõ ali corpus appet: cauſã eius attẽdere: & ſi cibi minus aliquis quã debet: aſſumit: adijcere ſed paulatim: ne ſi corpus iſuetũ ſubita multitudie onerauerit: cõcoctionẽ ipediat. Si uero plus iuſto qs aſſumere ſolitus ẽ: abſtinere vno die: deide ab exiguo cibo icipe. quotidie adijcere donec ad iuſtũ modũ pueniat. Pręter hæc cõuenit ambulare locis quã minime frigidis ſole vitato: p mãus quoq; exerceri. Si infirmior ẽ geſtari. vngi: pfricari ſi põt maxie p ſeipſũ ſæpiꝰ eodẽ die & ante cibũ & poſt eũ ſic: vt iterdũ oleo q̃dã adijciãt calefaciẽtia donec iſudet: Prodeſtq; ieiuno p̃tẽdere p. multas ptes cutẽ & attrahere vt relaxet: aut ipoſita reſina & abducta ſubide idẽ facere. Vtile ẽ ẽt iterdũ balneũ: ſed poſt cibũ exiguũ. Atq; i ipſo ſolio recte cibi aliquid aſſumit: aut ſi ſine hoc frictio fuit poſt eã ꝓtinus. Cibi vero eſſe debẽt ex his: qui facile concoquũt q maxie alũt. Ergo vini quoq;: ſed auſteri neceſſarius vſus ẽ: mouẽda vrina. at ſi malus corpis habitus ẽ: primũ abſtinẽdũ ẽ: deide aluus ducẽda. tũ paulatim cibi dãdi adiectis exercitatiõibus: vnctiõibus: frictiõibus. Vtilius his freq̃s balneũ ẽ: ſed ieiunis ẽt vſq; ſudorẽ. Cibus vero opus ẽ copioſis: varijs: bõi ſucci: quiq; ẽt minus facile corrũpant: vino auſtero. Si nihil reliq̃ ꝓficiũt: ſanguis mittẽdus ẽ: ſed paulatim quotidie q; pluribus diebus: cũ eo vt cætera quoq; codẽ mõ ſeruẽt. Quod ſi mali plus ẽ: & uera phthiſis ẽ: iter initia ꝓtinus occurrere neceſſariũ ẽ. Neq; enim facile his morbꝰ cũ iuuerit: euicit. Opus ẽ ſi vires patiũt lõga nauigatiõe: cæli mutatiõe ſic: vt dẽſius quã id ẽ: ex quo diſcedit æger: petat. Ideoq; aptiſſime Alexãdriã ex italia itur. Fereq; id poſſe iter pricipia corpus pati debet: cũ hic morbus ætate firmiſſima maxie oriat: id ẽ ab ãno duodecimo ad ãnũ quitũ & trigeſimũ. Si id ibecillitas nõ finit: naue tñ nõ lõge geſtari cõmodiſſimũ ẽ. Si nauigationem aliqua res ꝓhibet: lectica vel alio mõ corpus dimouẽdũ ẽ. tũ a negocijs abſtinẽdũ ẽ. oĩbuſq; rebus: quæ ſolicitare aium poſſunt. ſono idulgẽdũ: cauẽdæ deſtillatiões: ne ſi qd cura leuaret: exaſperent. & ob id vitãda crudi-tas: ſimulq; ſol & frigus. Os obtegẽdũ: fauces velãdæ. tuſſicula ſuis remedijs finienda & quãdiu q̃dẽ febricula icurſat: huic iterdũ abſtinẽtiã: iterdũ ẽt ꝑpeſtiuis cibis medendũ. Eoq; tẽpore bibẽda aq̃. Lac quoq;: quod i capitis doloribus & i acutis febribꝰ & p eas facta nimia ſiti: ſiue p̃cordia tumẽt: ſiue bilioſa vrina ẽ: ſiue ſãguis fluxit ꝓ venẽo ẽ i phthiſi tñ ſicut i oĩbus lõgis difficilibuſq; febriculis recte dari põt. Quod ſi febris aut nõdũ incurſat aut iã remiſit decurendũ ẽ ad modicas exercitatiões: maxieq; ambulationes: itẽ lenes frictionẽs. Balneũ alienũ ẽ. Cibus eẽ debet primo acer: ut alliũ: porrũ: idq; ipſũ ex aceto. uel ex eodẽ intubus: ocymũ: lactuca. Dein lenis ut ſorbitio ex ptiſana uel ex alica uel ex amilio: lacte adiecto. Idẽ oriza quoq;: & ſi nihil aliud ẽ: far p̃ſtat. Tũ iuicẽ mõ his cibis: mõ illis utẽdũ ẽ. Adijciẽdaq; q̃dã ex media materia: p̃cipueq; uel ex. apruna: cerebellũ: uel piſciculus: & his ſimilia. Farina ẽt cũ ſeuo ouillo: caprĩoue mixta: deide icocta ꝓ medicamento ẽ. uinũ aſſumi debet leue auſterũ. Hactenus nẽ magna mole pugnat. Si uehemẽtior noxa ẽ: ac neq; febricula neq; tuſſis quieſcit: tẽuariq; corpus appet: ualidioribꝰ auxilijs opus ẽ. Exulcerãdus ẽ ferro cãdẽti uno loco ſub mẽ

to altero i guture: duobus ad ſummā vtrāq;. itē ſub imis oſſibus ſcapularū: q̄s omotidas græci vocāt: ſic ne ſaneſcere vltra ſinamus: niſi tuſſi finita. Cui p ſe quoq; medēdū eſſe: manifeſtū ē. Tūc ter q̄terq; die vehemēter extremæ ptes pfricādæ. thorax leui manu ptractādus. poſt cibū iter mittēda hora. & pfricāda cura: brachiaq;. Interpoſitis denis diebus demittēdus ē æger i ſoliū i quo ſit aq̄ calida & oleū. cæteris diebus bibenda aqua. tū & vinū: ſi tuſſis nō ē: potui frigidū dādū: ſi æſtas ē: egelidū. Vtile ē ēt cibos in remiſſiōibus quotidie dari: frictiōes geſtatióeſq; ſimiliter adhiberi. eadē acria q̄rto aut q̄nto die ſūere. iterdū herbā ſanguinalē ex aceto vel plātaginē eſſe. Medicamētū ēt ē vel plātaginis ſuccus p ſe: vel marubiū ex melle cōcoctū: ita vt illius cyathus ſorbeat: huius cochleare plenū paulati delingat vel iter ſe mixta & icocta reſinæ terebinthinæ ps dimidia: butyri & mellis ps altera. Præcipua tñ ex his oibus ſunt victus: vehiculū & nauis & ſorbitio. Aluus cita vtiq; vitādū ē. Vomitus in hoc morbo ſi frequens eſt: pernitioſus ē: maxieq; ſanguinis. Qui meliuſculus eſſe cœpit adijcere debet exercitatiōes frictiōes cibos. deide ipē ſe ſuppreſſo ſpiritu pfricare: diu abſtinere a vino: balneo: venere.

¶De comitialis morbi curationibus. Caput. xxiij.

Nter notiſſimos morbos: eſt ēt is: comitialis vel maior nominat. Homo ſubito cōcidit. ex ore ſpumæ mouētur: deinde interpoſito tpe ad ſe redit & per ſe ipſum cōſurgit. Id gēus ſæpius viros quā fœminas occupat. ac ſolet q̄dē ēt longū eſſe vſq; ad mortis diē & vitæ nō piculoſū. Interdū tñ cū recēs eſt hoiem cōſumit: & ſæpe eū ſi remedia nō ſuſtulerūt: i pueris veneris: i puellis mēſtruoꝝ initiū tollit modo cū diſtētiōe mēbroꝝ aut neruoꝝ, plabit aliqs: modo ſine illa q̄dē. Hos quoq; hiſdem q̄bus lethargicos excitare conāt. q̄d admodū ſuperuacuū ē & qa ne lethargicus q̄dem iis ſanat & qa cū poſſit ille nūq̄ expergiſci acq; ita fame iterire: hic ad ſe vtiq; reuertitur. Vbi cōcidit aliqs: ſi nulla neruoꝝ diſtētio acceſſit: vtiq; ſanguis mitti debet. Si acceſſit nō vtiq; mittēdus ē: niſi alia quoq; hortant. neceſſariū āt ē ducere aluū: vel nigro veratro purgare: vel vtrūq; facere ſi vires patiūt. tūc caput tūdere: oleoq; & aceto perūgere cibū poſt diē tertiū ſimul cū trāſit hora q̄ cōcidit dare. Neq; ſorbitiōes āt his alijq; molles & faciles cibi: neq; caro: minimeq; ſuilla cōuenit: ſed mediæ materiæ. Nā & viribus opus ē: & cruditas cauēdæ ſunt: cū q̄bus fugere oportet ſolē: balneū: ignē: oīaq; calefaciētia. itē: frigus vinū: venerē: loci præcipitis cōſpectū: oīumq; terrētiū: vomitū laſſitudinē ſolicitudines: negocia oīa. Vbi tertio die cibus datus ē: itermittere quartū: & inui cē alterū quēq;: eadē hora cibi ſeruata donec quatuordeci dies trāſeāt. Quos vbi morbus exceſſit: acuti vim depoſuit. At ſi māet: curādus iā vt lōgus ē. Quod ſi nō quo die primū id icidit medicus acceſſit. Sed is q̄ cadere cōſueuit ei traditus ē: ptinus eo genere victus habito: q̄ ſupra cōprehēſus ē: expectādus ē dies: quo plabat. vtendūq; tū vel ſanguinis miſſiōe: vel ductiōe alui: uel nigro ueratro: ſicut præceptū ē. In ſequentibus deide diebus p eos cibos quos ppoſui: vitatis oībus q̄ cauēda dixi: nutriēdus. Si p hæc morbus finitus nō fuerit: cōfugiēdū erit ad albū veratrū: ac ter quoq; aut q̄ter eo vtendū nō ita multis iterpoſitis diebus: ſic tñ ne iterū unq̄ ſumat: niſi cōciderit. Medijs āt diebus uires eius erūt nutriēdæ q̄buſdā præter ea q̄ ſcripta ſunt adiectis. Vbi māe experrectus ē: corpus eius leuiter ex oleo uetere cū capite excepto uētre pmulceat. tū ambulatiōe q̄ maxie lōga & recta utat. poſt ambulationē loco tepido uchemēter & diu ac nō minus ducēties: niſi ifirmus erit pfricet: deinde p caput multa aq̄ frigida pfundat paulū cibi aſſumat: cōquieſcat: rurſus ante noctē ambulatiōe utat: iterū uchemēter pfricetur: ſic ut neq; uēter: neq; caput cōtigat: poſt hæc cœnet: iterpoſitiſq; tribus aut q̄tuor diebus: uno aut altero acria aſſumat. Si ne per hæc quidem fuerit liberatus: caput ra-

dat: vngatur oleo vetere: adiecto aceto & nitro: pfundatur aqua salsa: bibat ieiunus ex aqua castoreū nulla aqua nisi decocta potionis cā vtatur. Quidā iugulati gladiatoris calido sanguine epoto tali morbo se liberarunt. Apud quos miserū auxiliū tollerabile miserius malū fecit. Quod ad medicū vero ptinet: vltimū est iuxta talū ex vtroq; crure paulū sanguinis mittere: occipitiū incidere: & cucurbitulas admouere ferro candēte i occipitio quoq; & ifra qua summa uertebra cū capite cōmittit' adurere duobus locis ut p ea pernitiosus humor euadat. Quibus si finitū malū non fuerit: prope est: ut perpetuū sit. Ad leuandum id tantūmodo utendum erit exercitatione multa frictione cibisq; his: qui supra compræhensi sunt. præcipueq; uitāda oia: quæ ne fierēt excepimus

¶De regij morbi curatione. Caput. xxiiij.

Eque notus est morbus: quē interdū arquatū: interdū regiū nominant. Quē Hippocrates ait: si post septimū diē febricitante ægro superuenit: tutum esse mollibus tantūmodo p̄cordijs substātibus. Diocles ex toto si post febrē orit' ēt prodesse, si post hunc febris: occidere. Color āt cū morbū detegit maxie oculorum in quibus quod albū esse debet fit lutheū. Soletq; accedere & sitis & dolor capitis & frequēs singultus & præcordioꝝ dextra pte durities: & ubi corporis uchemēs motus est spiritus difficultas: mēbrorumq; resolutio: atq; ubi diutius manet morbus totum corpus cū pallore quodā inalbescit. Primo die abstiere ægrū oportet: secūdo ducere aluū tū si febris ē. cā uictus genere discutere. Si nō est: scamoneā potui dare: uel cū aqua betā albā cōtritā: uel cū aqua mulsa nuces amaras: absinthiū: anesum sic ut ps huius minima sit. Asclepiades aquā quoq; salsam & quidē p biduū purgationis cā bibere cogebat: ijs quæ urinā mouent: reiectis. Quidā superioribus omissis: p hæc & p eos cibos: qui extenuāt: idē se cōsequi dicūt. Ego ubiq; si satis uiriū est: ualidiora: si parū: imbecilla auxilia præfero. Si purgatio fuit: post eā triduo: primo modice cibū oportere assumere ex media materia & uinū bibere græcū salsum: ut resolutio uentris maneat. tum altero triduo ualidioris cibos & carnis quoq; aliqd esse: ītra aquā manere. deinde ad superius genus uictus reuerti: cū eo ut magis satiet' omisso græco uino bibere integrum austerū. atq; ita p hæc uariare: ut interdū acres quoq; cibos īterponat: interdū ad salsū uinū redeat. Per omne uero tēpus utendū est exercitatiōe: frictiōe: si hyems est balneo si æstas frigidis natationibus: lecto ēt & cōclaui cultiore clauso loco uti ludis: lasciuia per quæ mēs exilaretur. Ob quæ regius morbus dictus uidet'. Malagma quoq; quod digerat sup̄ præcordia datū prodest uel arida ibi ficus ipposita: si iecur lienis affectus ē.

¶De elephantiæ curatione. Caput. xxv.

Gnotus āt pene in italia: frequētissimus i qbusdā regiōibus is morbus ē: quē elephātiā græci uocāt. isq; lōgis ānumeret'. Totum corpus afficit' ita ut ossa quoq; uitiari dicant'. Sūma ps corporis crebras maculas: crebrosq; tumores habet. Rubor harū paulatim i atrū colorē cōuertit'. Sūma cutis inæquabiliter crassa: tenuis: dura. molliq; quasi squamis qbusqā exasperat': corpus emacrescit: os suræ pedes ītumescūt. Vbi uetus morbus ē: digiti i manibus pedibusq; sub tumore cōdūt': febricula orit' quæ facile tot malis obrutū hoiem cōsumit. ꝓtinus ergo iter initia sanguis p biduū mitti debet: aut nigro ueratro uēter solui: adhibēda tū quāta sustineri pōt inedia ē. paulū deinde uires reficiēdæ: & ducēda aluus: post: hæc ubi corpus leuatū ē: utē dū ē exercitatiōe: præcipueq; cursu. sudor primū labore ipsius corporis: deīde ēt siccis sudatiōibus euocādus. frictio adhibēda. moderādumq; iter hæc: ut uires cōseruēt' balneū rarū esse debet. Cibus sine pinguibus: sine glutinosis: sine iflantibus. Vinū præter quam primis diebus recte datur. Corpus cōtrita plātago & illita optime tueri uidet'.

¶De attonitis & eorum curatione. Caput.xxvi.

Attonitos quoq; raro videmus: quor & corpus & mens ſtupet. Fit interdum
a ictu fulminis: interdū morbo. apoplexian hunc græci appellant. His ſanguis
mittēdus eſt. Veratro quoq; albo: vel alui ductione vtendū. Tū adhibēdæ fri
ctiones: & ex media materia minime pingues cibi. quidā ēt acres: & a vino abſtinēdū

¶De reſolutione neruor: q̄ appoleſia vel paralyſis dicitur. Caput.xxvij.

Tresolutio neruor frequens vbiq; morbus eſt. Sed interdum tota corpora: i
a interdum partes īfeſtat. Veteres auctores illud apoplexian: hoc paralyſin no
minauerunt. Nunc vtrunq; paralyſin appellari video. Solent ātq; qui per om-
nia mēbra vehementer reſoluti ſunt celeriter rapi. ac ſi correcti nō ſunt: diutius quidem
viuunt ſed raro tñ ad ſanitatem perueniunt: & plerunq; miſerū ſpiritū trahunt: memo
ria quoq; amiſſa. In ꝑtibus vero nūquā acutus: ſæpe lōgus: fere ſanabilis morbus ē. Si
oia mēbra vehementer reſoluta ſunt: ſanguinis detractio vel occidit: vel liberat. Aliud
curationis genus vix vnquā ſanitatē reſtituit: ſæpe mortē tm̄ differt vitā iterim īfeſtat.
Poſt ſanguinis miſſionē ſi nō redit & motus & mens: nihil ſpei ſupereſt. Si redijt: ſani-
tas quoq; proſpicitur. At vbi pars reſoluta eſt: ꝓuidet malo corporis: vel ſanguis miſ
ſus: vel aluus ducta. Cætera eadē in vtroq; caſu faciēda ſunt. Si qdē vitare p̄cipue cōue
nit frigus: paulatimq; ad exercitationes reuertēdū ē: ſic vt ingrediat ipſe ꝓtinus ſi pōt.
Si id crurū ībecillitas ꝓhibet: vel geſtet: vel motu lecti cōcuciat. tū id mēbrū qd defi
ciet ſi pōt: ꝑ ſe: ſi minus ꝑ aliū moueat: & vi quadā ad cōſuetudinē ſuā redeat. Prodeſt
ēt torpētis mēbri ſummā cutē exaſperaſſe vel vrticis cæſam: vel īpoſito ſinapi. ſic vt vbi
rubere cœperit corpus: hæc remoueant. Scylla quoq; cōtrita bulbiq; cōtriti cū ture re
cte īponunt. Neq; alienū ē reſina cutē tertio quoq; die diutius vellere pluribus ēt locis
aliqñ ſine ferro cucurbitulas admouere. Vnctiōi vero aptiſſimū eſt vetus oleū: vel ni-
trū aceto & oleo mixtū. Qui ēt fouere aq̄ calida marina. vel ſi ea nō ē tñ ſalſa magnope
neceſſariū ē. At ſi quo loco vel naturales vel ēt māu facte tales natationes ſunt: ijs po-
tiſſimū vtēdū eſt: præcipueq; in his agitāda mēbra: q̄ maxie deficiūt. Si id nō ē: balneū
tñ ꝓdeſt. Cibus eſſe debet ex media materia: maxīeq; ex venatiōe. potio ſine vino aque
calidæ. Si tñ vetus morbus eſt: īterponi quarto vel quinto die purgationis cā unū græ
cū ſalſum ꝓdeſt. Poſt cœnā utilis uomitus eſt. Interdum uero etiam neruorum dolor
oriri ſolet. In hoc caſu non oportet uomere: non medicamentis urinam mouere: nō ſi-
ne exercitatione ſudores: ut quidam p̄cipiunt expedit. Bibenda aqua ē bis die. In lectu-
lo leniter ſatis diu corpus perfricandum eſt. Deinde retento ſpiritu ab exercitatione po
tius ſuperiores partes mouendæ. balneo raro utendum. mutandum ſubinde peregri-
nationibus cœlum. Si dolor eſt: ea ipſa pars ſine eleo nitro ex aqua pungēda eſt: dein-
de īuoluenda: & ſubijciēda pruna lenis & ſulphur. atq; ita id ſuffumigādū: idq; aliquā
diu faciendū. Sed ieiuno cū bene iā cōcoxerit cucurbitulæ quoq; ſæpe dolēti ꝓti admo-
uēdæ ſunt: pulſanduſq; leuiter iflatis ueſicis bubulis is locus ē. Vtile eſt ēt ſeuū miſcere
cū hyoſcyami & urticæ cōtritis ſeminibus: ſic ut oīum par modus ſit: idq; īponere: fo
uere aqua i qua ſulphur decoctū ſit. Vtriculi quoq; recte īponunt aq̄ calida repleti aut
bitumē cū ordeacea farina mixtū: atq; in ipſo potiſſimū dolore utēdū geſtatione uche
mēti ē. Quod in alijs doloribus peſſimū eſt. Tremor ātq; neruor æque uomitu medica
mentiſq; urinam mouentibus intenditur. Inimicā ēt habet balnea: aſſaſq; ſudationes:
bibenda aq̄ ē. acri ambulatiōe utendū. itē unctionibus: frictionibuſq; maxime ꝑ ſcipſū
pila: ſimilibuſq; ſuperiores ꝑtes dimouēdæ. cibo quolibet utēdū dūmodo cōcoctioni
utiq; ſtudeat. Secundū cibum curis abſtinendum. Rariſſima uenere utendum eſt. Si

detractio ſan
q̄ in apoplexia
ſit. l. occidit
l. liberat

qñ quis in eam prolapſus eſt: tũ oleo leuiter diuq; in lectulo perfricari manibus pueri libus potius q̃ virilibus debet. Suppurationes ãt quæ in aliqua interiori parte oriunt̃: vbi notæ fuerint: primum id agere oportet per ea cataplaſmata q̃ reprimunt: ne coitus inutilis materiæ fiat. Deinde ſi hæc victa ſunt: per ea malagmata q̃ digerunt: diſſipentur. Quod ſi conſecuti non ſumus ſequitur: vt euocetur: deinde vt matureſcat: omnis tunc vomicæ finis eſt: vt rumpatur: Inditiumq; eſt: pus vel aluo: vel ore redditum. ſed nihil facere oportet quo minus quicquid eſt puris excedat. Vtendũ maxie ſorbitionibus ẽ & aqua calida: Vbi pus ferri deſijt: tranſeundũ ad faciles quidẽ: ſed tñ validiores & frigidos cibos: frigidãq; aquã: ſic vt ab egelidis tñ initiũ fiat. primoq; cũ melle quædã edenda: vt nuclei pinei vel græce nuces: vel auellanæ. Poſtea ſubmouẽdũ id ipſum quo maturius induci cicatrix poſſit. Medicamentũ eo tpe vlceri ẽ. ſuccus aſſumptus vel porri vel marubij & oi cibo porrũ ipſum adiectũ. Oportebit ãt vti in his partibus q̃ non afficientur: frictionibus: item ambulationibus lenibus. Vitandumq; erit ne vel luctando vel currendo vel alia ratione ſaneſcentia vlcera exaſperentur. In hoc eni morbo pernitioſus: ideoq; omnimodo cauendus ſanguinis vomitus eſt.

CORNELII CELSI QVARTVS DE MEDICINA LIBER INCIPIT.

De humani corporis interioribus ſedibus. Caput primum

Actenus reperiuntur ea genera morboꝝ: quæ i totis corporibus ita ſunt: vt ijs certæ ſedes aſſignari nõ poſſint. Nunc de his dicã quæ ſunt in partibus. Facilius ãt oium iteriorum morbi curationeſq; in noticiã venient: ſi prius eoꝝ ſedes breuiter oſtẽdero Caput igitur: eaq; quæ i ore ſunt nõ lingua tantũmodo palatoq; terminantur ſed ẽt quatenus oculis noſtris expoſita ſunt. In dextra ſiniſtraq; circa guttur venæ grãdes: quæ ſphragitides nominant̃: itẽq; arteriæ: quas parotidas uocãt: ſurſum ꝓcedentes vltra aures ferunt̃. Atq; in ipſis ceruicibus glandulæ poſitæ ſunt: quæ iterdũ cũ dolore intumeſcũt. Deinde duo itinera incipiũt. Alterũ aſperã arteriã nominãt. alterum ſtomachũ. Arteria exterior ad pulmonẽ. Stomachus iterior ad vẽtriculũ fert̃. Illa ſpritũ: hic cibũ recipit: qbus cũ diuerſæ viæ ſint: q̃ coeũt exigua i arteria ſub ipſis faucib9 lingua ẽ. quæ cũ ſpiramus: attollit̃ cũ cibũ potionẽq; aſſumimus: arteriã claudit. Ipſa ãt arteria dura & cartilaginoſa i gutture aſſurgit: cæteris ptibus reſidet. Cõſtat ex circulis qbuſdã cõpoſitis ad imaginẽ earũ vertebrarũ: quæ i ſpina ſunt. Ita tñ vt ex pte exteriore aſpera ex interiore ſtomachi modo læuis ſit. eaq; deſcẽdens ad præcordia cũ pulmone cõmittit̃. Is ſpõgioſus: ideoq; ſpiritus capax & a tergo ſpinæ ipſi iũctus i duas fibras vngulæ bubulæ modo diuidit̃. Huic cor annexũ eſt natura muſculoſum i pecto re ſub ſiniſteriore mãma ſitũ. duoſq; quaſi vẽtriculos habeat: at ſub corde atq; pulmõe tranſuerſum ex valida mẽbrana ſeptũ eſt: quod a præcordijs vterũ diducit æque neruoſum. multis ẽt venis p id diſcurrentibus a ſuperiore pte nõ ſolũ inteſtina: ſed iecur quoq; lienẽq; diſcernit. Hæc viſcera proxia: ſed infra tñ poſita dextra ſiniſtraq; ſunt. Iecur a dextra pte ſub p̃cordijs ab ipſo ſepto ortũ intrinſecus cauũ: extrinſecus gibbum. quod prominens leuiter ventriculo inſidet & in quattuor fibras diuidit̃. Ex iferiore vero parte fel inhæret. at lienis ſiniſtra non eidẽ ſepto: ſed inteſtino innexus eſt natura mollis & rarus longitudinis craſſitudiniſq; modicæ: iſq; paulum a coſtarum regione in vterum excedens ex maxia parte ſub his conditur. atq; hæc q̃dẽ iuncta ſunt. Renes vero diuerſi: q̃ lumbis ſub imis coxis inhærent a pte earũ reſimi: ab altera rotũdi: q & uenoſi ſunt & uentriculos habent: & tunicis ſup cõteguntur: ac uiſcerũ q̃dẽ hæ ſedes ſunt. Stoma

chus vero q̄ inteſtinoꝝ principiū eſt neruoſus a ſeptimæ ſpinæ vertebra incipit: ac circa p̄cordia cū ventriculo cōmittit᷑. Ventriculus āt q̄ receptacu ū cibi eſt: conſtat ex duo bus tergoribus iſq; inter linem & iecur poſitus eſt: vtroq; ex his paulū ſup eū ingrediēte. Suntq; ēt mēbranulæ tenues: p̄ quas iter ſe tria iſta cōnectunt᷑: iungūturq; ei ſepto q̄d᷑ tranſuerſum eſſe ſupra poſui. Inde ima uentriculi pars paulū in dexterioꝛē partē cōuer ſa in ſummū inteſtinū coartatur. Hanc iuncturā pyluꝛō græci vocāt. qm̄ portæ modo in inferiores p̄tes ea q̄ excreturi ſumus: emittit. Ab ea ieiuniū inteſtinum incipit non ita īplicitū: cui tale uocabulū eſt: qa nūq̄ q̄d᷑ accipit cōtinet: ſed p̄tinus in inferiores p̄tes tranſmittit. Inde tenuius inteſtinū eſt in ſinus uchemēter īplicitū. Orbes vero eius per mēbranulas ſinguli cū inferioribus cōnectunt᷑. q in dexterioꝛē partē couerſi & e regiōe dexterioris coxæ finiti: ſuperiores tm̄ p̄tes magis cōplēt. Deinde id inteſtinū cū craſſio- re altero tranſuerſo cōmittit᷑. q̄d᷑ a dextra p̄te incipiens: in ſiniſterioꝛē peruiū & lōgum eſt: in dexterioꝛē non eſt. ideoq; cæcū nominat᷑. At id q̄d᷑ peruiū eſt late fuſum atq; ſi- nuatū: minuſq; q̄ ſuperiora inteſtina neruoſum: ab utraq; p̄te huc atq; illuc uolutū: ma gis tm̄ ſiniſteriores: inferioreſq; p̄tes tenens: contigit iecur atq; uentriculū. Deinde cū q buſdā mēbranulis a ſiniſtro rene ucniētibus iungit᷑. atq; hinc dextra recuruatū in imo derigit᷑ qua excernit. ideoq; id ibi rectū inteſtinū nominat᷑. Cōtegit uero uniuerſa hæc omentū ex interiore p̄te læue & ſtrictū: ex ſuperiore mollius. Cui adeps quoq; inaſcit᷑ quæ ſenſu ſicut cerebꝝ quoq; & medulla caret. A tꝛa renibus ſingulæ uenæ colore albæ ad ueſicā ferūt᷑ ureteras græci uocāt: q̄d᷑ p̄ eas inde deſcendentē urinā i ueſicā deſtilla- re cōcipiūt. Veſica āt in ipſo ſinu neruoſa & duplex ceruice plena atq; carnoſa iūgit᷑ per uenas cū inteſtino: eoq; oſſe: q̄d᷑ pubi ſubeſt. Ipſa ſoluta atq; liberior ē aliter i uiris atq; i fœminis poſita. Nā in uiris iuxta rectū inteſtinū eſt potius i ſiniſtrā p̄tē iclinata. In fœ minis ſup genitale earū poſita ē: ſuperq; elapſa ab ipſa uulua ſuſtinet᷑. Tum i maſculis iter urinæ ſpacioſius & cōpreſſus a ceruice huius deſcendit ad colē. In fœminis breuius & plenius ſup uuluæ ceruicē ſe oſtēdit. Vulua āt in uirginibus q̄dē admodū exigua ē. In mulieribus uero niſi ubi grauidæ ſunt nō multo maior: quā ut manu cōprehēdat᷑. Ea recta cōtinuataq; ceruice: quē canalē uocāt: cōtra mediā aluū orſa: ide paulum ad dexterioꝛē coxā cōuertit᷑: deinde ſup rectū inteſtinū progreſſa illis fœminæ latera ſua i nectit. Ipſa āt ilia iter coxas & pubē imo uentre poſita ſunt. a quibus ac pube abdomē ſurſum uerſus ad præcordia peruenit: ab exteriore parte euidenti cute ab interiori læui mēbrana incluſum: quæ omento iungitur. Peritonos autem a græcis nominatur.

¶ De curationibus morborum qui naſcuntur a capite: & primo de eius dolore deinde de morbo qui circa faciē naſcitur: tum de linguæ reſolutione. poſtremo de deſtillatiōe ac grauedine. Caput. ij.

Is ueluti in cōſpectū quēdā quatenus ſcire curāti neceſſariū ē adductis: reme- h dia ſingularū laborātiū partiū exequar: orſus a capite. Sub quo noie nunc ſi gnifico eā p̄tē: quæ capillo tegit᷑. Nā oculorū: auriū: dentiū dolor. & ſi quis ſimilis ē: alias erit explicādus. In capite āt interdū acutus & peſtifer morbus ē: quem cephalean græci uocāt. Cuius notæ ſunt: horror calidus: neruoꝝ reſolutio: oculoꝝ ca ligo: mētis alienatio: uomitus: ſic ut uox ſupprimat᷑: uel ſanguinis ex naribus curſus: ſic ut corpus frigeſcat: aia deficiat. Præter hæc dolor itolerabilis maxie circa tpa uel oc cipitium. Interdum āt in capite longa imbecillitas: ſed neq; grauis neq; periculoſa: per hois ætatē ē. Interdū grauior dolor ſed breuis neq; tm̄ mortiferus: qui uel uino uel cru- ditate uel frigore uel igne aut ſole contrahitur. Hiq; oēs dolores modo in febre: modo ſine hac ſunt: mō i toto capite: modo i p̄te interdū ſic ut oris quoq; p̄xima p̄tē excruci

ent. Præter hæc ēt inuenitur genus quod pōt lōngum eſſe. vbi humor cutem inflat eaque intumeſcit & præmēti digito cedit: hydrocephalon græci appellant. Ex his id qđ ſecundo loco poſitū eſt: dū læue eſt: qua ſit rōne curandū dixi: cū pſequerer ea quæ ſani hoīes in imbecillitate partis alicuius facere deberent. Quæ vero auxilia ſunt capitis vbi cū febre dolor eſt: eo loco explicitū eſt: quo febriū curatio expoſita eſt. Nūc de cæteris dicēdū eſt. Ex quibus id quod acutū eſt: & id quod ſupra cōſuetudinē intenditur idq; quod ex ſubita cā: & ſi nō peſtiferū tñ vehemēs eſt primā curationē habet: qua ſanguis mittatur. Sed id: niſi intolerabilis eſt dolor: ſuperuacuū eſt. Satiuſq; eſt abſtinere a cibo: ſi fieri pōt ēt a potione. Si non pōt: aquā bibere. Si poſtero die dolor remanet: aluū ducere: ſternutamenta euocare: nihil aſſumere: niſi aquam. ſæpe enim dies vnus aut alter totum dolorē hac ratione diſcutit vtiq; ſi ex vino vel cruditate origo eſt. ſi vero in his auxilij parum eſt: tonderi oportet ad cutem. deinde conſiderandū eſt quæ cauſa dolorem excitarit: ſi calor aqua frigida multa perfundere caput expedit: ſpongiā cōcauā ponere ſubinde i aqua frigida expreſſam: vngere roſa & aceto: vel potius his tinctam lanam ſucidam impōere aliaq; refrigerantia cataplaſmata. At ſi frigus nocuit caput oportet perfundere aqua calida marina vel certe ſalſa aut in qua laurus decocta ſit tū caput vehementer perfricare. deinde calido oleo īplere: veſte velare. Quidā ēt id deuinciunt. Alij ceruicalibus veſtimentiſq; onerant: & ſic leuantur: alios calida cataplaſmata adiuuant. Ergo ēt vbi cā incognita eſt: videre oportet refrigerantia magis an calefacientia leniant: & his vti, quæ experimentū approbarit. At ſi parum cā diſcernit: perfundere caput: primum aqua calida ſicut ſupra præceptū eſt vel ſalſa vel ex lauro decocta. tum frigida puſca. Illa in omni vetuſto capitis dolore cōmunia ſunt: ſternutamenta excitare: inferiores partes vehementer perfricare: gargarizare his quæ ſiluam mouēt cucurbitulas temporibus & occipitio admouere: ſanguinem ex naribus detrahere: reſina ſubinde tempora peruellere: & impoſito ſinapi exulcerare ea quæ male habent ante linteolo ſubiecto: ne vehementer arrodat: candentibus ferramentis vbi dolor eſt vlcera excitare: cibum permodicum cum aqua ſumere: vbi leuatus eſt dolor in balneum ire: ibi multa aqua prius calida: deinde frigida per caput perfundi. Si diſcuſſus ex toto dolor eſt etiam ad vinum reuerti: ſed poſtea ſemper anteq̄ quicquam aliud aquam bibere. Diſſimile eſt id genus quod humorem in caput cōtrahit. In hoc tonderi ad cutem neceſſarium eſt. Deinde imponere ſinapi ſic vt exulceret. Si id parum profluit: ſcalpello vtendū eſt. Illa cū hydropicis cōia ſunt: vt exerceatur: inſudet: vehementer perfricetur: cibis potionibuſq; vtatur vrinam præcipue mouentibus.

¶ De morbo qui circa faciem naſcitur quem græci cynicum ſpaſmum vocant.

c Irca faciem vero morbus innaſcit: quē græci cynicos ſpaſmos nominā. Is cū acuta fere febre orit. Os cū motu quodā peruertitur. ideoq; nihil aliud ē quā diſtētio oris. Accedit crebra coloris in facie totoq; corpore mutatio. Somnus in promptu eſt. In hoc ſanguinē mittere optimū eſt. Si finitū eo malū non eſt: ducere aluū. ſi ne ſic quidē diſcuſſum eſt: albo veratro vomitū mouere. præter hæc neceſſariū eſt vitare ſolē: laſſitudinem: vinum. ſi diſcuſſum id non eſt: vtendū eſt curſu: frictione in eo quod læſum eſt leni & multa in reliquis partibus breuiore: ſed vehemēti. prodeſt ēt mouere ſternutamēta: caput radere: idq; perfundere aqua calida vel marina vel certe ſalſa: ſic vt ei quoq; ſulphur adijciatur. poſt perfuſionē: iterum perfricari: ſinapi mā ducare: eodemq; tempore affectis oris partibus cæratum integris diem ſinapi: donec arrodat imponere. Cibus aptiſſimus ex media materia eſt.

¶ De reſolutione linguæ.

T ſi lingua reſoluta eſt: quod interdū p ſe: ĩterdū ex morbo aliquo fit ſic vt ſer
a mo hois non explicet oportet gargarizare ex aqua: in qua vel thimū vel hyſo
pū vel nepeta decocta ſit: aquā bibere: caput & os & ea quæ ſub mento ſunt &
ceruicem vehemẽter perfricare: laſere lĩguā ipſam linire: mãducare quæ ſunt acerrima
ideſt ſinapi. allium cepã: magna viluctari vt verba exprimantur: exerceri retento ſpiri
tu: caput ſæpe aqua frigida perfundere: nonnunq̃ multã eſſe radiculã deinde vomere.

¶ De deſtillatiõe a grauedine.

Eſtillat ãt humor ex capite interdū ĩ nares: qđ lene eſt. interdū ĩ fauces qđ pe
d ius ẽ. interdū ẽt ĩ pulmonẽ qđ peſſimū ẽ. Si ĩ nares deſtillat tenuis p has pitui
ta ꝓfluit caput leniter dolet: grauitas eius ſentit: frequẽtia ſternutamẽta ſũt.
Si ĩ fauces: has exaſperat tuſſiculã mouet. ſi ĩ pulmonẽ: præter ſternutamẽta & tuſſim
eſt ẽt capitis grauitas: laſſitudo: ſitis æſtus: bilioſa vrina. aliud ãt q̃is nõ multũ diſtãs
malũ grauedo eſt. Hæc nares claudit: vocẽ obtundit: tuſſim ſiccã mouet ſub eadẽ ſal
ſa eſt ſaliua: ſonant aures. venæ mouẽt ĩ capite. turbida vrina ẽ. Hæc oĩa coryzas Hip
pocrates nominat. Nũc video apud græcos ĩ grauedine hoc nomẽ ſeruari: deſtillatio-
nẽ cataſtagmos appellari. Hæc ãt & breuia: & ſi neglecta ſunt lõga eſſe conſueuerunt.
Nihil peſtiferũ ẽ: niſi qđ pulmonẽ exulcerauit. Vbi aliqd eiuſmodi ſenſimus: ꝓtinus
abſtinere a ſole: balneo: vino: venere debemus. Inter q̃ vnctiõe & aſſueto cibo nihilomi
nus vti licet. ambulatiõe tm̃ acri: ſed tecta vtẽdũ ẽ: & poſt eã caput atq; os ſupra quin-
quagies pfricandũ. Raroq; fit: vt ſi biduo: vel certe triduo nobis tẽperauimus: id vitiũ
nõ leuet. Quo leuato: ſi ĩ deſtillatiõe: craſſa facta pituita ẽ: vel ĩ grauedie nares magis
patẽt: balneo vtẽdũ ẽ: multaq; aq̃ prius calidã: poſt egelidã fouẽdũ os: caputq; deinde
cũ cibo pleniore vinũ bibẽdũ. at ſi æq̃ tẽuis die q̃rto pituita ẽ: vel nares æq̃ clauſæ viden
tur: aſſũmẽdũ ẽ vinũ amineũ auſterũ: deide rurſus biduo aq̃: poſtq; ad balneũ & ad cõ
ſuetudinẽ reuertẽdũ ẽ. Neq; tm̃ illis ipſis dieb9: qbus aliq̃ omittẽda ſunt: expedit tanq̃
ægros egere ſed cætera oĩa q̃ ſi ſanis faciẽda ſunt: ꝓterq̃ ſi diutius aliquẽ & vehemẽtius
iſta ſolicitare cõſueuerũt. Huic. n. q̃dã curioſior obſeruatio neceſſaria ẽ. Igit huic ſi ĩ na
res vel ĩ fauces deſtillauit ꝓter ea q̃ ſupra rettuli: ꝓtinus primis dieb9 multũ ambulan
dũ ẽ. pfricãdæ vehemẽter iferiores ptes: leuior frictio adhibẽda thoraci erit leuior capi
ti. demẽda aſſueto cibo ps dimidia: ſumẽda oua: amilũ. ſimiliaq; q̃ pituitã faciũt craſ-
ſiorẽ. Siti quãta maxie ſuſtineri põt pugnãdũ ẽ. Vbi ꝓ hæc idõeus aliq̃s balneo factus
coq; vſus ẽ: adijciẽdus ẽ cibo piſciculus aut caro: ſic tm̃ ne ꝓtinus iuſtus modus cibi ſu
mat. Vino meraco copioſius vtẽdũ ẽ. At ſi ĩ pulmonẽ quoq; deſtillat multoq; magis
& ãbulatiõe & frictiõe opus ẽ. eadẽq; adhibita rõne ĩ cibis: ſi nõ ſatis illi ꝓficiũt: acriori
b9 utẽdũ ẽ. magis ſõno idulgẽdũ: abſtinẽdũq; a negocijs oĩbus aliq̃n ſed ſerius tẽtãdũ.
In grauedie ãt prio die qeſcere: neq; eſſe: neq; bibere: caput uelare fauces lana circũdare
poſtero die ſurgere diu abſtinere a potiõe: aut ſi res coegerit: n̄ ultra heminã aq̃ aſſũere
Tertio die pãis nõ tã multũ ex pte iteriore cũ piſciculo uel lẽi carne ſũere aquã bibere.
Si q̃s ſibi tẽperare nõ potuerit quo minus plẽiore uictu utat uomere. Vbi ĩ balneũ uẽ
tũ ẽ multa aq̃ calida caput & os fouere uſq; ad ſudorẽ. tũ ad uinũ redire poſt q̃ nix fieri
põt: ut idẽ icõmodũ mãeat. Sed ſi mãſerit: utẽdũ erit cibis frigidis: aridis leuib9 hũore
q̃ minio ſeruatis frictiõib9 exercitatiõibuſq; q̃ ioĩ tali genere ualetudinis neceſſarie ſũt.

¶ De ceruicis morbis curationibuſq;. Caput. iij.

Capite trãſitus ad ceruicẽ eſt: quæ grauibus admodũ morbis obnoxia ẽ. neq;
a tm̃ alius iportunior acutiorq; morbus eſt: q̃ is q quodã rigore neruoq;: modo
caput ſcapulis: mõ mẽtũ pectori ãnectit mõ rectã & imobilẽ ceruicẽ itendit.

Priorē græci opiſchotonō: inſequentē emproſthotonon vltimū tetanon appellāt. quā uis minus ſubtiliter qdā idiſcretis his nominibus utūt. Ea ſæpe itra quartū diē tollūt. Si hūc euaſerūt: ſine ꝑiculo ſunt. Oia eadē rōne curant: idq; cōuenit. Sed Aſclepiades utiq; mittēdū ſanguinē credidit. Quod qdā uitādū eē dixerūt eo q̄d maxīe tū corpus calore egeret: iſq; eſſet i ſanguine. Verū hoc qdē falſū eſt. Neq;. n. natura ſanguinis eſt: ut utiq; caleat: ſed ex his: q̄ in hoīe ſunt: hic celerrime uel caleſcit: uel refrigeſcit. Mitti uero nec debeat: ex his itelligi pōt: quæ de ſanguinis miſſiōe ꝑcepta ſunt. Vtiq; ātrecte dat castoreū: & cū hoc pip uel laſer. Deinde opus ē fomēto hūido & calido. Itaq; pleri q; aq̄ calida multa ceruices ſubinde perfundūt. Id i præſentia leuat. Sed oportuniores neruos frigori reddit. Quod utiq; uitādū ē. Vtilius igit ē cærato liquido primū ceruicē perungere: deīde admouere ueſicas bubulas: uel utriculos oleo calido repletos: uel ex farina calidū cataplaſma: uel pip rotūdū cū fico cōtuſum: Vtiliſſimū tñ ē hūido ſale fouere. Quod quō fieret iā oſtēdi. Vbi eoq; aliq̄d factū ē: admouere ad ignem: uel ſi æſtas ē i ſole: ægrū oportet: maxīeq; oleo uetere: ſi id nō ē: ſyriaco: ſine id qdē ē: adipe q̄ uetuſtiſſima ceruicē & ſcapulas & ſpinas ꝑfricare. Frictio cū oīb9 i hoīe uertebris utilis ſit tū ijs ꝑcipue q̄ i collo ſunt. Ergo die nocteq; iterpoſitis tñ qbuſdā tēporibus hoc remedio utēdū ē. Dū id itermittit: iponēdū malagma aliq̄d ex calefaciētibus. Caucn dū uero ꝑceipuæ frigus. Ideoq; i eo cōclaui: quo cubabit æger: ignis cōtinuus eſſe debebit: maxīeq; tpe antelucāo. quo ꝑcipue frigus itēdit. Neq; iutile erit caput attōſum habere: idq; irino uel cyprino calido madefaeere: & ſup ipoſito pilleo uelare nōnū q̄ ēt i calidū oleū totū deſcēdere: uel i aquā calidā: in qua fœnū græcū decoctum ſit & adiecta olei pars tertia. Aluus quoq; ducta ſæpe ſuperiores partes reſoluit. Si uero ēt uchemētius dolor creuit: ad mouēdæ ceruicibus cucurbitulæ ſunt ſic: ut cutis icidat: eædē aut ferramētis aut ſinapi adurendæ. Vbi leuatus ē dolor: moueriq; ceruix cepit: ſcire licet cedere remedijs morbū. Sed diu uitādus cibus: quiſq; madēdus ē. Sorbitionibus utēdū: itemq; ouis ſorbilibus: aut a pullis mollibus ius aliquod aſſumendū. At ſi bene ꝓceſſerit: iamq; ex toto recte ſe habere ceruices uidebuntur: incipiendū erit a pulticula: uel intrita bene madida. Celerius tamen etiam panis mandendus: quā uinum guſtādum. ſi quidē huius uſus præcipue periculoſus: ideoq; in longū tēpus differendus eſt.

¶ De faucium morbis ac curationibus. & primum de angina deinde de difficultate ſpirandi. Vltimo de tuſſi. Caput. iiii.

Thoc āt morbi genus circa totam ceruicem: ſic alterum æque peſtiferū acutumq; in faucibus eſſe conſueuit. noſtri aginam uocant. apud græcos nomen prout ſpecies eſt. Interdum. n. neq; rubor neq; tumor ullus apparet: ſed corpus aridū eſt: uix ſpiritus trahitur: membra ſoluunt. Id ſynāchen uocant. Interdū lingua fauceſq; cū rubore intumeſcūt. uox nihil ſignificat. oculi uertunt. facies pallet. ſingultuſq; eſt: uti ſynanche uocat. Illa cōmunia ſunt. æger nō cibū deuorare: nō potionē pōt: ſpiritus eius includitur. Lenius eſt ubi tumor tantummodo & rubor eſt: cætera nō ſequuntur. id para ſynanchen appellāt. Quicquid eſt: ſi uires patiūt: ſanguis mittēdus eſt. ſi nō abundat: ſecundū eſt ducere aluū. Cucurbitula quoq; recte ſub mento & circa fauces admouetur. ut id quod ſtrangulat: euocet. Opus eſt deinde fomentis humidis. Nam ſicca ſpiritum elidūt. Ergo admouere ſpōgias oportet: quæ melius in calidum oleū: quā in calidam aquam ſubinde demittuntur. Efficaciſſimuſq; eſt hic quoq; ſalis calidi ſuccus. Tum cōmodum eſt hyſopum uel nepeta uel thimū uel abſinthiū uel ēt furfures aut ficus aridas aut mulſam aquā decoquere: eaq; gargarizare. poſt hæc palatū ungere uel felle taurino: uel eo medicamento: quod ex moris eſt polline etiam

piperis id recte respergit. Sed p hæc parū proficitur: vltimū est incidere satis altis plagis sub ipsis maxillis spura collū: & in palato citra vuam vel eas venas: quæ sub lingua sūt: vt p ea vulnera morbus erūpat. Quibus si nō fuerit æger adiutus: scire licet: malo victū esse. Si uero his morbus leuatus ē: iamq; fauces & cibū & spiritū capiunt: facilis ad bonā valetudinē recursus ē. Atq; interdū natura quoq; adiuuat: si ex angustiore sede vitiū trāsit in latiorē. Itaq; rubore & tumore in p̄cordijs orto: scire licet fauces liberari. Quicqd āt eas leuabit. icipiendū est ab humidis: maximeq; aqua mulsa decocta deīde assumēdi molles & nō acres cibi sūt: donec fauces ad pristinū habitū reuertant. Vulgo audio si quis pullū hirūdinis ederit: angina toto āno nō piclitari. seruatūq; eū ex sale: cū his morbus vrget: cōburi: carbonēq; eius cōtritū i aquā mulsā: q̄ potui dat: ifricari & ꝑdesse. Id cū idōneos auctores ex populo habeat: neq; habere qcq̄ piculi possit: q̄is i monumētis medicoꝝ nō legerim: tamē inferendum huic operi meo credidi.

¶ De difficultate spirandi.

Stēt circa fauces malū: qd apud græcos aliud atq; aliud nomē habet: ꝑut se itēdit. Omne i difficultate spirādi cōsistit. Sed hæc dū modica ē: neq; ex toto e strāgulat dypsonoea appellat. Cū uehemētior ē: vt spirare æger sine sono & anelatiōe nō possit aschma. Cū accessit id quoq; ne nisi recta ceruice spiritus trahat ortopnoea. Ex q̄bus id: qd primū est pōt diutius trahi. Duo īsequētia: acuta esse cōsuerūt. His cōia sunt qd pp angustias: p q̄s spiritus euadit: sibilū elidit: dolor in pectore præcordijsq; est: iterdū ēt scapulis. isq; mō decidit: mō reuertitur. ad hæc tussicula accedit. Auxiliū ē: nisi aliqd ꝓhibet: in sanguinis detractiōe. Neq; id satis ē: sed lacte quoq; vēter soluēdus est. Liquāda aluus: iterdū ēt ducenda. q̄bus extenuatū corpus icipit spiritū trahere cōmodius. Caput āt ēt i lecto sublime habēdū ē. thorax fomentis: cataplasmatisq; calidis aut siccis aut ēt humidis adiuuādus ē. & postea vel malagma sup ponēdū: vel certe cæratū ex cyprino: vel irino vnguēto. Sumēda deīde ieiuno potui mulsa aq̄: cū qua: vel hysopus cocta: vel cōtrita capparis radix sit. Dat ēt vtiliter aut nitrū aut nasturciū albū frictū: deīde cōtritū & cū melle mixtū simulq; coquat mel galbanū resina terebinthina. & vbi coierūt ex his qd fabæ magnitudinē habet quotidie sub lingua liquat. aut sulphuris ignē nō expti. P. X. & quadrās abortāi. P. X. i vini cyatho terūt: idq; tepefactū sorbet. Est ēt ñ vana opinio vulpiū iecur: vbi siccū & aridū factū ē: cōtundi oportere: polētāq; ex eo potiōi aspgi: vel eiusdē pulmonē quārecētissimū assum: sed sine ferro coctū: edēdū esse. Præter hæc sorbitiōibus & lenibus cibis vtēdū ē. iterdū vino tenui austero. nōnunq̄ vomitu. Prosūt ēt q̄cūq; vrinā augent. sed nihil magis q̄ ambulatio lēta pene vsq; ad lassitudinē: frictio multa p̄cipue iferioꝝ ptium vel in sole ad ignē & p se ipsū & p alios usq; ad sudorē. In īteriore uero faciū pte interdū exulceratio eē cōsueuit. In hac pleriq; extrinsecus cataplasmatis calidis formētisq; humidis utunt. Volūt ēt uaporē calidū ore recipi: p q̄ molliores alij ptes eas fieri dicūt. oportunioresq; uitio iā hærēti. Sed si bene sic uitari morbus pōt: tuta illa p̄sidia. Si met9 eius ē: supuacua sūt. Vtiq; āt pfricare fauces piculosū ē. exulcerat eni. neq; utilia sunt: q̄ urinæ mouēdæ sunt aptæ: qa possūt dū trāseūt ibi quoq; pituitā extenuare: quā supprimi melius ē. Asclepiades multaq; rexe: q̄s ipsi quoq; secuti sumus: auctor bonus: acetū ait quā acerrimū esse sorbēdū. Hoc. n. sine ulla noxa cōprimi ulcera. Sed id supprimere sanguinē pōt: ulcera ipsa sanare nō pōt. Melius huic rei licitū ē. Quod idē quoq; ꝑbat: vel porri: uel marrubij succus uel nuces græce cū trachanto contritæ & cū passo mixtæ: uel lini semen cōtritū & cū dulci uino mixtū. exercitatio quoq; ambulādi currē diq; necessaria ē. Frictio a pectore uehemēs toti iferiori parti adhibēda. Cibi uero cē de

bent neq; nimiũ acres: neq; aſperi: mel: lenticula: tragũ: lac: ptiſana: pinguis caro: præcipueq; porrũ & qcquid cũ hoc mixtũ eſt. Potiõis quã minimũ eſſe cõuenit. A qua dari põt: vel pura vel ĩ qua malũ cydoneũ: palmulæue decoctæ ſũt. Gargarizatiões quoq; lenes. ſin hæ paꝝ ꝓficiunt: reprimentes vtiles ſunt. Hoc genus neq; acutum ẽ & poteſt eſſe non lõgum. curationem tamen maturam uehemẽter & diu lædat: deſiderat.

¶ De tuſſi.

Vſſis vero ferepp fauciũ exulcerationẽ moleſta ẽ. quæ multis modis cõtrahitur. Itaq; illis reſtitutis ipſa finit. Solet tñ interdũ per ſe quoq; male habere: & vix cũ vetus facta ẽ elidit. ac mõ arida eſt: mõ pituitã citat. Oportet hyſopũ altero quoq; die bibere. ſpiritu retento currere: ſed minime in puluere. ac lectione vti vehementi. quæ primo ĩpedit a tuſſi poſt eã vincit tum ambulare. deĩde per manus quoq; exerceri: & pectus diu ꝓfricare. poſt hæc quã pinguiſſimæ ficus tres ſupra prunas in coctas eſſe. Præter hæc ſi humida ẽ: proſunt frictiones validæ cum quibuſdã calfacientibus ſic vt caput quoq; ſiccũ vehemẽter ꝓfricet. Itẽ cucurbitulæ pectori admotæ. ſinapi ex ꝓte exteriore faucibus ĩpoſitũ donec leuiter exulceret. potio ex mẽta nucibuſq; græcis & amilo: primoq; aſſumptus panis aridus: deĩde aliqs lenis. At ſi ſicca tuſſis ẽ: cũ ea uchemẽtiſſime vrget: adiuuat uini auſteri cyathus aſſumptus: dũ ne amplius id interpoſito tẽpore aliquo quã ter aut q̃ter fiat. Itẽ laſeris quã optimi paulũ deuorare opus ẽ: porri uel marrubij ſuccũ aſſumere: ſcyllam delingere acetũ ex ea uel certe acre ſorbere: aut cũ ſpica allij cõtriti duos uini cyathos. Vtilis ẽt in oi tuſſi eſt ꝓegriatio: nauigatio lõga: loca maritima: natatiões. Cibus interdũ mollis: ut malua ut urtica. interdũ acer: ut lac cũ allio coctũ: ſorbitiones qbus laſer ſit adiectũ: aut in quibus porrum incoctum tabuerit: ouum ſorbile: ſulphure adiecto: potui primũ aqua calida: deinde iuicẽ alijs diebus hæc aliis uinũ. Magis terreri põt aliquis cũ ſanguinẽ expuit. Sed id mõ minus: mõ plus piculi habet. Exit. n. mõ ex gĩgiuis mõ ex ore. & qdẽ ex hoc ĩterdũ ẽt copioſe: ſed ſine tuſſi ſine ulcere ſine gĩgiuaꝝ ullo uitio: ita ut nihil excreet. Veꝝ ut ex naribus: ſic ex ore aliquãto ꝓrũpit. Atq; ĩterdũ ſãguis ꝓfluit: ĩterdũ ſimile aqueq; qdã in qua caro recens lota ẽ. Nõnunq; ãt his a ſũmis faucibus fert: mõ exulcerata ea ꝓte: mõ non exulcerata: ſed aut ore uenæ alicuius ad aperto: aut turbeculis quibuſdã natis: ex his ſanguine erumpente. Quod ubi incidit: neq; lædit potio aut cibus: neq; qcq̃ aut ex ulcere excreat. aliquãdo gutture & arterijs exulceratis frequẽs tuſſis ſanguinẽ quoq; extũdit. Interdũ ẽt fieri ſolet: ut aut ex pulmone. aut ex pectore aut ex latere aut ex iocinere ferat: Sæpe fæminæ qbus ſanguis ꝑ mẽſtrua nõ reſpõdet: hũc expuunt: auctoreſq; medici fuerũt: uel ex ea ꝓte aliq̃ ſanguinẽ exire: uel rupta: uel ore alicuius ueneꝝ patefacto. Primã diabroſin Secũdã rheſinochaſmũ. Tertiã magnagomoſin appellãt. Vltima minime nocet prima grauiſſime. Ac ſæpe quidẽ euenit: uti ſanguinẽ pus ſequatur. ĩterdũ ãt q ſanguinẽ ipſũ ſuppreſſit: ſatis ad ualetudinẽ ꝓfuit. Sed ſi ſecuta ulcera ſũt: ſi pus ſi tuſſis ẽ: ꝓut ſedes ipſa ẽ: ita uaria & piculoſa genera morboꝝ ſunt. Si uero ſãguis tm̃ fluit: expediti9 & remediũ & finis ẽ. Neq; ignorari oportet eis: qb9 fluere ſãguis ſolet. aut qbus ſpina dolet coxæue aut poſt curſũ uehemẽtẽ vel ambulationẽ: dũ febris abſit: nõ eẽ inutile ſanguinis mediocre ꝓfluuiũ. idq; ꝑ urinã redditũ ipſã quoq; laſſitudinẽ ſoluere. Ac ne eo qdẽ terribile eſſe: q ex ſupiore loco decidit. Si tñ ĩ eius urina nihil nouabit. Neq; uomitũ huius afferre piculũ ẽt cum repetit: ſi ante cõfirmare & ĩplere corpus licuit. & ex toto nullũ nocere: qui i corpe robuſto neq; nimis eſt neq; tuſſim aut calorẽ mouet. Hæc ptinẽt ad uniuerſũ. Nũc ad ea loca quæ ꝓpoſui ueniã. Si ex gingiuis exit: portuculã mãducaſſe ſatis ẽ ſi ex ore: cõtinuiſſe eo merũ uinũ. ſi parũ

id ꝓficit: acetū. si inter hæc quoq; grauiter erūpit: quia cōsumere hominē pōt: cōmodissimū ē: īpetū eius admota occipitio cucurbitula sic vt cutis quoq; incidat: auertere. Si id mulieri cui mēstrua nō ferūt. euenit: eandē cucurbitulā incisis inguinibus eius admouere. At si ex faucibus: īterioribusue ptib9 ꝓcessit: & metus maior ē & cura maior adhibēda. sanguis mittēdus ē: & si nihilominus ex ore ꝓcessit: iteꝝ tertioq; & quotidie paulū aliqd. ꝓtinus āt debet sorbere vel acetū: vel ēt cū thure plātaginis aut porri succū. īponēdaq; extrinsecus supra id qđ dolet lana succida ex aceto ē: sed id spōgia subinde refrigerādū. Erasistratus hoꝝ cura quoq; & femora brachiaq; pluribus locis deligabat: Id Asclepiades adeo nō ꝓdesse: vt ēt inimicū eēt: ꝓposuit. Sed id sæpe cōmode resp̄ōdere experimēta testant. Neq; tn̄ pluribus locis deligari necesse ē. sed sat ē infra iguina & sup talos sūmosq; humores: ēt brachia. Tū si febris vrget: dāda ē sorbitio & potui aqua: in qua aliqd ex his quæ aluū astringūt: decoctū sit. at si abest febris: vel elota alica: vel panis ex aqua frigida & molle quoq; ouū dari potest potui: vel idē qđ supra scriptū est: vel uinum dulce vel aqua frigida. sed sic bibēdum erit: vt sciamus huic morbo sitim ꝓdesse. præter hæc necessaria sunt quies: securitas: silentiū. Caput huius quoq; cubantis sublime esse debet: rectoq; tondet. Facies sæpe aqua frigida fouenda ē. At inimica sunt vinū: balneū. venus in cibo oleū: acria oīa. itē calida fomenta. conclaue calidum & inclusum. multa vestimenta corpori iniecta. etiam fricationes vbi bene etiam sanguis conquieuit. tum uero incipiendum est & brachijs cruribusq;: a thorace abstinēdum. In hoc casu per hyemem locis maritimis: per æstatem meditetraneis opus est.

¶ De stomachi morbis & curationibus. Caput quintū.

Aucib9 subest stomachus: in quo plura lōga vitia īcidere cōsuerunt. Nā mō ingens calor: mō īflatio hunc: mō iflāmatio: mō exulceratio afficit. Interdū pituita: īterdū bilis orit. frequētissimūq; ē eius malum quo resoluit: neq; vlla re magis aut afficit aut corpus afficit. Vt diuersa āt vitia eius sic ēt remedia sunt. Vbi exæstuat: aceto cū rosa extrinsecus subinde fouendus ē. īponēdusq; puluis cū olco & ea cataplasmata: quæ simul & reprimūt & mollūt. potui: nisi qd obstat: gelida aqua præstāda. Si īflatio ē: ꝓsunt admotæ cucurbitulæ: neq; īcidere cutē necesse ē. ꝓsunt sicca & calida fomēta: sed nō vehemētissima. Interponēda abstinentia est. Vtilis in ieiuno potio ē absinthij aut hysopi aut rutæ. Exercitatio primo lenis: deinde maior adhibēda ē: maxieq; quæ supiores ptes moueat. Quod genus ī oībus stomachi vitijs aptissimū ē. Post exercitationē opus ē vnctione frictione: balneo quoq; nōnūq̄ sed rarius: īterdū alui ductiōe. Cibis deide calidis neq; inflātibus. eodēq; mō calidis potionibus: primo aquæ: post: ubi resedit inflatio: uini austeri. Illud quoq; in oībus stomachi uitijs præcipiendū ē: ut quo mō se q̄sq; æger refecerit: eo ut sanus utat. Nam redit huic ibecillitas sua: nisi hisdē defēdit bona ualetudo: qbus reddita ē. At si iflāmatio aliqua ē: q̄ fere tumor & dolor sequit: prima sūt quies & abstinētia. lana sulphurata circūdata: ī ieiuno absinthiū. Si ardor stomacū vrget: aceto cū rosa subinde fouēdus ē: deide cibis quidē utendū est modicis: Imponēda uero extrinsecus quæ simul & reprimunt & molliūt. deinde his detractis utendū calidis ex farina cataplasmatis: quæ reliquas digerāt. Interdū aluus ducēda. Adhibēda exercitatio: & cibus plenior. At si exulceratio stomachū infestat eadē fere facienda sunt: quæ in faucibus exulceratis p̄cepta sūt. Exercitatio frictio inferiorū ptiū adhibenda. Adhibēdi lenes & glutinosi cibi: sed citra saciętatem. Oia acria atq; acida remouēda. Vino si febris nō ē: dulci: aut si id inflat: certe leni utēdum: sed neq; præfrigido: neq; nimis calido. Si uero pituita stomachus īplet: necessarius mō ī ieiunio: mō post cibū uomitus ē. Vtilis exercitatio: gestatio: nauigatio: fri-

Dñs Thomas Sum intelligit quendam suffocationem. licet in c. 16. ſt quæſtiuncula.

ctio. Nihil edendū: bibendūq; nisi calidū: vitatis tm̄: his: quæ pituitam cōtrahere: cō-
suerūt. Molestius ē: si stomacus bile vitiosus est. Solēt āt hi qui sic tentāt̄ iterpositis
qbusdā diebus hāc: & quidē qd̄ pessimū est: atrā mouere. His recte aluus ducit̄. po-
tiones absinthio dant̄. necessaria gestatio nauigatio ē: si fieri pōt ex nausea vomitus: vi
tāda cruditas: sumēdi cibi faciles & stomacho non alieni: vinū austerū. Vulgatissimū
vero pessimūq; stomachi vitiū ē resolutio: idest cū cibi non tenax ē: soletq; desinere ali
corpus: ac si tabe cōsumi. Huic generi iutilissimū balneū ē. Lectiōes exercitatiōesq; su
pioris ptis necessariæ. Itē vnctiōes frictionesq;. his pfundi frigida atq; i eadē natare: ca
nalibus eiusdē subijcere ēt stomacū ipsū: & magis ēt a scapulis id qd̄ cōtra stomacū ē.
Cōsistere i frigidis: medij capitisq; fōtibus q̄les cutiliaq; sumbruinarūq; sunt: salutare
ē. Cibi quoq; assumēdi sūt frigidi: q potius difficulter coquūt̄. quā facile vitiātur. Er-
go pleriq; q nihil aliud cōcoquere possunt: bubulā coquūt. Ex quo colligi potest: neq;
auē neq; venationē: neq; piscē dari debere: nisi generis durioris. Potui qdē aptissimū ē
vinū frigidū vel certe bene calidū meracū: potissimū rheticū vel allobrogicū: aliudue
qd̄ & austerq; & resina cōditū ē. si id nō ē: quā asperrimū maxieq; signinū. Si cibus nō
cōtinet̄: dāda aqua & eliciēdus plenior vomitus ē: iterq; dādus cibus: & tū admouen
dæ duobus itra stomacū digitis cucurbitulæ: ibiq; duabus aut tribus horis cōtinēdæ
sūt. Si simul & vomitus & dolor ē: ponēda supra stomacū ē lana sucida: vel spongia
ex aceto: vel cathaplasma qd̄ refrigeret. Perfricāda vero nōdiu sed vehemēter brachia
& crura: & calefaciēda. Si plus doloris ē: infra præcordia q̄ttuor digitis cucurbitula
vtēdū ē: ptinus dādus panis ex pusca frigida. Si nō continuit: post vomitū lene aliqd
ex his: q̄ nō aliena stomacho sint. Si ne id quidē tēuit: singuli cyathi vini singulis iter-
positis horis dōec stomachus cōsistat. Valēs ēt medicamētū ē radiculæ succus valēti
us acidi punici mali conpari mō succi: q ex dulci punico malo ē: adiecto ēt itubi succo
& mēta: sed huius minima pte. qbus tantūdē quantū i his oībus ē aquæ frigidæ quam
optime miscet̄. Id. n. plus quā vinū ad cōprimēdū stomacū pōt. suppriměd9 āt vomi
tus ē: q p se venit sic si nausea ē. Sed si coacuit intus cibus aut cōputruit: quoq; vtrūli-
bet ructus ostēdit: eijciēdus ē: ptinusq; cibis assūptis hisdē: quos pxie posui: stoma-
chus restituēdus. Vbi sublatus ē pſens metus: ad ea redcūdū ē: q̄ supra pręcepta sunt.

¶ De laterum doloribus. Caput sextum.

Tomachus lateribus cīgit̄: atq; in his quoq; vehemētes dolores eē cōsuerunt
& initiū vel ex frigore vel ex ictu vel ex nimio cursu vel ex morbo est. Sed iter-
dū ne malū infra dolorē ē. isq; mō tarde: mō celeriter soluit̄. iterdū ad pnitiē
quoq; pcedit. oritq; acutus morbus: q pleureticus a græcis noiat̄. Huic dolori late-
ris febris & tussis accedit. & p hāc excreat̄: si tollerabilis morbus ē: pituita si grauis sā
guis. Interdū ēt sicca tussis ē: quæ nihil emollit̄. Idq; primo vitio grau9. secūdo tolera
bilius ē. Remediū uero ē magni & recētis doloris sanguis missus. At siue leuior: siue
uetustior casus est: uel supuacuū: uel serū id auxiliū ē. confugiendūq; ad cucurbitulas
ē: ante sūma cute incisa. Recte ēt sinapi ex aceto sup pectus īponit̄: donec ulcera pu-
stulasq; excitet: & tū medicamentū: qd̄ humorē illuc citet. Præter hæc circundare pri
mū oportet latus absolanæ sulphuratæ. deīde cū paulū inflāmatio se remisit: siccis &
calidis fomētis uti. Ab his trāsitus ad malagmata ē. Si uetustior dolor remanet: noui
sime resina īposita discutit̄. Vtēdū cibis: potiōibusq; calidis. uitandū frigus Inter hæc
tm̄ nō alienū & extremas ptes oleo & sulphure pfricare. Si leuata tussis ē: leni lectione
uti. iāq; & acres cibos & uinū meracius assumere. Quæ a medicis p̄cipiunt̄: ut tm̄ siue
his rusticos rostros epota ex aqua herba trixaquo satis adiuuet. Hæc oi lateris dolo

re coĩa ſunt. plus negocij ẽ. ſi acutus quoq; morbus is factus ẽ. In hoc præter ea quæ ſupra poſita ſũt: hæc aĩaduertẽda ſunt. vt cibus ſit quã maxĩe tenuis & lenis: præcipueq; ſorbitio: eaq; ex ptiſana potiſſimũ. aut ius ĩ quo porrus cũ pullo gallinacco coctus ſit. Idq; nõ niſi tertio quoq; die det̃: ſi tñ p vires licebit potio vero aqua mulſa: in qua hyſopũ aut ruta decocta ſit. Quæ qbus tẽporibus dãda ſint: ex rõne vel adiectæ vel leuatæ febris apparebit: ſic: vt remiſſione quã maxĩa dent: cũ eo tñ: vt ſciamus nõ eſſe eius generis tuſſi aridas fauces cõmittẽdas: Sæpe. n. vbi nihil ẽ qd̃ excreat̃: cõtinuat̃ & ſtrangulat. Ob quã cauſã dixi ẽt peius id gẽus eẽ tuſſis: qd̃ nihil: quã qd̃ pituitã moueret. Sed hic vinũ ſorbere vt ſupra p̃cepimus: morbus ipſe non patit̃. inuicẽ eius cremor ptiſanæ ſumẽdus ẽ. Vt his ãt ĩ ipſo morbi feruore ſuſtinẽdus æger ẽ: vt ſic vbi paulũ is ſe remiſit: alimẽta pleniora & vini quoq; aliqd dari põt. dum nihil det̃: qd̃ aut refrigeret corpus: aut fauces aſperet. Si in refectione quoq; mãſerit tuſſis ĩtermittere oportebit uno die: poſteroq; cũ cibo uini paulo plus aſſumere. Atq; incipiẽte quoq; tuſſi: tũ non erit alienũ: ut ſupra quoq; poſitũ ẽ: uini cyathos ſorbere. Sed ĩ hoc genere ualetudinis dulce uel certe lene cõmodius ẽ. Si malũ ĩueterauit: athletico uictu corp9 firmãdũ ẽ.

¶ De uiſcerum morbis & primo de pulmone: deide iocinere: tũ de liene: poſtremo de renibus. Caput. vij.

a Cõpagine uero corporis ad uiſcera trãſeundũ ẽ. & in primis ad pulmonẽ ueniendũ. ex quo uehemens & acutus morbus orit̃: quẽ peripneumaticon græci uocant. Eius hæc cõditio ẽ: Pulmo totus afficit̃. Hũc caſũ eius ſubſequitur tuſſis: bilẽ uel pus trahẽs præcordioq; totiuſq; pectoris grauitas: ſpiritus difficultas: magnæ febres: cõtĩua uigilia: cibi faſtidiũ. Id genus morbi plus piculi quã doloris habet. Oportet ſi ſatis ualidæ uires ſũt: ſãguinẽ mittere: ſi minores: cucurbitulas ſine ferro p̃cordijs admouere. Tũ ſi ſatis ualet: geſtãdo ægrũ digerere: ſi parũ intra domũ tñ dimouere. Potionẽ ãt hyſopi dare: cũ ficus arida ſit. incocta: aut aquam mulſã: in qua uel hyſopum uel ruta decocta ſit. Frictione uti diutiſſime in ſcapulis: p̃xime ab his in brachijs & pedib9 & crurib9 leuiter cõtra pulmonẽ. idq; bis quotidie facere. qd̃ ad cibũ uero p̃tinet: huic nec ſalſis opus ẽ: neq; acrib9 neq; amaris: neq; aluũ aſtrĩgẽtib9: ſed paulo lenioribus. Ergo primis diebus danda ẽ ſorbitio ptiſanæ uel alicæ uel orize: cũ qua recẽs adeps cocta ſit. Cũ hac ſorbile ouũ. nuclei pinei ex melle. panis uel elota alica ex aqua mulſa. potui deide nõ ſolũ pura aqua: ſed ẽt mulſa egelida aut ſi æſtas ẽ: etiã frigida: niſi quid obſtat. Hæc ãt altero quoq; die increſcẽte morbo dare ſatis eſt. Vbi incremẽto cõſtitit quantũ res patit̃ ab oĩbus abſtinendũ ẽ: præter quã aqua egelida. Si uires deſũt: adiuuãdæ ſunt aq̃ mulſa. p̃ſuntq; aduerſus dolores ĩpoſita calida fomẽta: uel ea q̃ ſimul & reprimũt & emolliũt. Prodeſt ĩpoſitus ſup̃ pectus ſal bene contritus cũ cærato mixtus qa leuiter cutẽ erodit: eoq; ĩpetũ materiæ: quo pulmo uexat̃: euocat Vtile ẽt quod malagma eſt ex his quæ materiã trahunt. Neq; alienũ ẽ dũ premit morbus clauſis feneſtris ægrũ continere. Vbi paulũ leuatus eſt: ter aut quater die feneſtris aliquãto apertis paruũ aerẽ recipere. Deinde in refectiõe pluribus diebus a uino abſtinere: geſtatiõe: frictiõe uti. ſorbitionib9: & prioribus cibis adijcere ex olerib9 porrũ ex carne ungulas & ſũma trũculoq; atq; piſciculos ſic ut diu nihil molle & lene ſumatur.

¶ De iocineris morbo & curatione. Caput octauũ.

a Lterius quoq; uiſceris morbus ideſt iocineris æque mõ lõgus mõ acutus eſſe cõſueuit. hepaticũ græci uocãt. Dextra p̃te ſub p̃cordijs uehemẽs dolor ẽ. idẽ q; ad latus dextrũ & ad iugulũ humerũq; p̃tis eiuſdẽ p̃uenit. nõnunq̃ manus quoq; dextra torquet̃. horror calidus ẽ. Vbi male ẽ: bilis euomit̃: ĩterdũ ſingultus p̃

pe ſtrangulat. Et hæc quidē acuti morbi ſunt: lōgioris uero vbi ſuppuratio in iocinere ē: dolorq; mō finit': mō intendit': dextra pte' præcordia dura ſūt & tumēt: poſt cibum maior difficultas eſt. accedit maxillaꝝ quædā reſolutio. vbi inueterauit malū: vēter & crura pedeſq; ītumeſcunt: pectus atq; humeri: circaq; iugulū vtrunq; extenuat'. Initio ſanguinē mittere optimū eſt. tū venter ſoluēdus ē ſi nō poteſt aliter per nigrū veratrū īponēda extrinſecus cataplaſmata: primū quæ reprimāt: deinde calida quæ deducāt quibus recte iris vel abſinthiū adijcitur. poſt hæc malagma. Dandæ vero ſorbitiones ſunt: omneſq; cibi & calidi & qui nō multū alant: & fere qui pulmonis quoq; dolori cō ueniūt: præterq; eos q' vrinā mouēt: potiōeſq; ad id efficaces. Vtilia in hoc morbo ſunt thimū: ſatureia: hyſopū: nepeta: amilū: ſiſamū: lauri baccæ: pini flos: herba ſanguinalis: menta: ex malo cotoneo mediū: columbæ iecur recens & crudū. Ex quibus quædā p ſe eſſe: quædā adijcere vel ſorbitiōi vel potiōi licet: ſic tñ vt parce aſſumant'. Neq; alienū eſt abſinthiū cōtritū ex melle & pipere eiuſq; catapotiū quotidie deuorare. abſtinēdū utiq; ē ab oibus frigidis: neq; enī res vlla magis iecur lædit Frictiōibus vtendū in extremis ptibus. vitandus oīs labor: oīs uehemētior motus: ne ſpiritus quidē diutius cōtinēdus eſt. Ira trepidatio pondus ictus curſus inimica ſunt. Perfuſio corporis multa p̄deſt ex aqua: ſi hyems ē: calida ſi æſtas tepida. Item liberalis unctio: & in balneo ſudor. Si uero iocur uomica laborat: eadē faciēda ſunt: quæ in cæteris interiobus ſuppurationibus. Quidā etiam contra id ſcalpello aperiunt: ipſam uomicam adurunt.

¶ De lienis morbo & curatione. Caput. viiij.

a Tlienis ubi affectus ē: intumeſcit: ſimulq; cū eo ps ſiniſtra: eaq; dura ē. & præmēti renitit': uenter intētus ē. aliquis ēt cruribus tumor ē. Vlcera ut omnino nō ſaneſcūt: aut certe cicatricē uix recipiūt. In intēta ambulatione curſuq; dolor & quædā difficultas ē. Hoc uitiū quies auget. Itaq; exercitatiōe & labore opus ē: habita tñ ratione: ne febre mixta ſi nimiū p̄ceſſerit: excitet'. Vnctiōes frictiōeſq; & ſudores neceſſarij ſūt. Dulcia oīa inimica ſunt. Itē lac & caſeus. Acida āt maxime conueniunt. Ergo acetū acre p ſe ſorbere: & magis ēt q^d ſcylla cōditū eſt: expedit. Edēda ſunt ſalſamēta: uel oleæ ex muria dura tinctæ in aceto lactucæ. intubiq; & betæ ex eodē. ex ſinapi aſparagus: armoracia: paſtinaca: ungulæ: roſtra: aues macræ: eiuſdē generis uenatio. Potui uero ieiuno dari debet abſinthiū īcoctū. at poſt cibū aqua a ferrario fabro ī qua cādēs ferrū ſubinde tinctū ſit. Hæc. n. uel p̄cipue lienē coercet. q^d animaduerſū ēſt ī his aīalibus: quæ apud hos fabros aducata exiguos lienes habēt pōt ēt dari uinū tenue auſterū: oīaq; in cibis & potionibus: quæ urinæ mouēdæ ſunt: præcipueq; ad id valet uel trifolij ſemen uel cuminū uel apiū: uel ſerpillū: uel citiſus: uel portulaca: uel nepeta: uel thimū: uel hyſopū: uel ſatureia. Hæc. n. īde cōmodiſſime uident' humorē deducere. Lienis quoq; bubulus utiliter eſui dat': p̄cipueq; crura & naſturciū lienem extenuāt. Imponēda quoq; extrinſecus ſūt q̄ leuent. Fit ex unguēto & palmulis q^d myrabolanon græci uocāt. Fit ex lini & naſturcij ſemine quo uinū & oleum adijcit'. Fit ex cupreſſo uiride & arida ficu. Fit ex ſinapi cui ſeu hirquini a rēibus q̄rta ps ponderis adijcitur: teriturq; in ſale & p̄tinus imponit': Multiſq; modis huic rei cappari aptum ē. Nā & ipſum cum cibo aſſumere: & muriam eius cum aceto ſorbere cōmodum eſt. Quin etiam extrinſecus radicem contritam: uel corticem eius cum furfuribus aut ipſū cappari cum melle contritum imponere expedit. Malagmata quoq; huic rei aptantur.

¶ De renū morbis & curationibus. Caput. x.

a Trenes ubi affecti ſūt: diu male habēt. Peius ē ſi frequēs bilioſus vomit9 accedit. Oportet cōqeſcere: cubare molliter: ſoluere aluū. ſi aliter nō reſpōdet etiā

ducere: ſæpe deſidere i aqua calida: neq; cibū neq; potionē frigida aſſumere abſtiere ab oibus ſalſis: acribus: acidis pomis: bibere liberaliter: adijcere mō cibo mō potiōi pip. porrū. ferulā: albū papauer. Quę maxie ide vrinā mouere cōſueuerūt. Auxilio quoq; his exulceratis ſūt: ſi adhuc vlcera purganda ſūt: cucumeris ſemina detractis corticib9 ſexagīta: nuclei ex pinu ſilueſtri duodecī: aneſi q̄d tribus digitis ſumi poſſit: croci paulū: cōtrita & i duas mulſi potiōes diuiſa. Si vero dolor tm̄ leuādus ē: eiuſdē cucumeris ſemia trigita: ijdē nuclei vigiti: nuces græce quiq;: croci paululū: cōtrita & cū lacte potui data. At ſup quoq; recte q̄dā malagmata inijciāt̄: maxieq; ea q̄ hūori extrahendo ſunt

¶ De inteſtinoꝝ morbis & primo de cholera. Caput. xi.

Viſceribus ad iteſtina veniēdū ē: quæ ſūt & acutis & longis morbis obnoxia.

a Primo æque facienda mētio eſt choleræ: quia cōmune id ſtomachi atq; inteſtinoꝝ vitiū videri pōt. Nā ſimul & deiectio & vomitus ē: p̄terq; hæc īflatio ē iteſtina torquētur: bilis ſupra īfraq; erūpit: primū aquæ ſimilis: deinde vt in ea recens caro lota eſſe videat̄: interdū alba: nōnūq̄ nigra vel uaria. Ergo eo nomine morbi hūc cholerā græci nominarūt. præter eo uero quæ ſupra cōpræhēſa ſunt: ſæpe ēt crura manuſq; cōtrahūt̄: vrget ſitis aīa defecit. quibus cōcurrētibus nōmirū eſt: ſi ſubito q̄s moritur. Neq; tm̄ vlli morbo minori momēto ſuccurrit̄. Protinus ergo vbi iſta cœperunt aquæ tepidæ quā plurimū bibere oportet & vomere. Vix vnq̄ ſine vomitu ſequit̄, ſed ēt ſi nō icidit: miſcuiſſe tm̄ nouā materiā corruptæ p̄deſt: parſq; ſanitatis eſt vomitum eē ſuppreſſū. ſi id incidit: p̄tinus ab oī potiōe abſtinēdū ē. Si uero tormina ſūt oportet frigidis & humidis fomētis ſtomacū fouere vel ſi vēter dolet hiſdē egelidis: ſic vt vēter ipſe mediocriter calētibus iuuit̄. Quod ſi vehemēter & vomitus & deiectio & ſetis uexant & adhuc ſubcruda ſūt quæ vomunt̄: nondū vino maturū tēpus ē. Aqua: neq; ea ipſa frigida: ſed potius egelida dāda ē. admouendūq; naribus ē puleiū ex aceto. vel polēta vino aſpſa: vel menta ſecūdū naturā ē. Ac cū diſcuſſa cruditas ē: tū magis verēdū ē: ne aīa deficiat. Ergo tū cōfugiēdū ē ad vinū. Id eſſe oportet tēue: odoratū. cum aqua frigida mixtū: uel polēta adiecta: uel melle quoq; aſſumere expedit: quotiēſq; aliquid aut ſtomachus aut uēter effudit: totiēs p hæc vires reſtituere. Eraſiſtratus primo tribus vini guttis aut q̄nis aſpgēdā potionē eſſe dixit: deide paulatī merū adijciēdū. Is ſi & ab initio vinū dedit & metū cruditatis ſecutus ē: nō ſine cauſa fecit. Si uehemētē īfirmitatē adiuuari poſſe tribus guttis putauit: errauit. At ſi inanis ē homo: & crura eius cōtrahūt̄: iterponēda potio abſinthij ē. Si extremæ p̄tes corpis frigēt: ungēdæ ſunt calido oleo: cui cæræ paulū ſit adiectū calidiſq; fomētis nutriendæ. Si ne ſub his q̄dē q̄es facta ē: extriſecus cōtra uētriculū ipſū cucurbitula admouēda ē: aut ſinapi ſup īponendū. Vbi is cōſtitit: dormire oportet. poſtero die utiq; a potiōe abſtinere. die tertio i balneū ire. paulatim ſe cibo reficere: ſomno: quiſq; facile acquieſcit. Itēq; laſſitudine & frigore. Si poſt ſuppreſſā cholerā febricula manet: aluū duci neceſſariū ē. tū cibis vinoq; utendū ē. ſed hic quidē morbus & acutus ē & iter iteſtina ſtomacūq; uerſat̄: ſicut cui9 potiſſimū p̄tis ſit: nō facile dici poſſit.

¶ De Cœliaco uentriculi morbo. Caput. xij.

Nipſius uero uētriculi porta cōſiſtit is q̄ & lōgus eſſe cōſueuit: cœliacus a græ

i cis nominat̄. Sub hoc uēter īdureſcit: dolorq; eius ē. Aluus nihil reddit: ac ne ſpiritū q̄dē trāſmittit. Extremæ p̄tes frigeſcunt. Difficulter ſpiritus redditur. Comodiſſimū ē iter initia calida cataplaſmata toto uētri īponere: ut dolorē leniant. poſt cibū uomere: atq; ita uentrē exinanire. Proximis deide diebus cucurbitulas ſine ferro uentri & coxis admouere. Ventrē ipſū liquare dato lacte & uino ſalſo frigido. Si tēpus anni patit̄: ēt uiridibus ficis: ſic tm̄ ne quis aut cibus aut humor uniuerſus detur:

ſed paulatim. Ergo per interualla tẽporis ſat eſt cyatos binos terno ſue ſumere & cibũ pro portione huius: cõmodeq; facit cyatho lactis cyathus aquæ mixtus & ſic datus. Cibiq; inflãtes & acres vtiliores ſunt: adeo ut lacti quoq; recte cõtritum alliũ adijciat. procedẽte vero tẽporeopus ẽ geſtari: maximeq; nauigare: perfricari ter aut quater die: ſic vt nitrũ oleo miſceatur: perfundi aqua calida poſt cibum. deide ſinapi iponere per oĩa mẽbra excepto capite: donec arrodatur & rubeat: maxieq; ſi corpus durum & viri le eſt. paulatim deide faciendus ẽ trãſitus ad ea quæ uentrẽ cõprimunt. Aſſa caro danda: valens & quæ nõ facile corrumpatur potui uero pluuialis aqua decocta: ſed quẽp binos terno ſue cyathos bibatur. Si uetus uitium eſt: oportet laſer quã optimũ ad piperis magnitudinẽ deuorare. altero quoq; die uinũ vel aquam bibere: interdum iterpoſito cibo ſingulos uini cyathos ſorbere: ex inferiori parte infundere pluuialem egelidã aquam maxieq; ſi dolor in imis partibus remanet.

¶ De tenuioris inteſtini morbo. Caput. xiij.

Inter ipſa uero iteſtina cõſiſtũt duo morbi: quorũ alter in tenuiore: alter i pleniore ẽ. Prior acutus ẽ. Inſequens eſſe lõgus põt. Diocles caryſtius tenuioris inteſtini morbũ chordapſon plenioris ileon nominauit. A pleriſq; uideo nũc illũ priorẽ ileon: hunc chordion nominari. Sed prior mõ ſupra umbilicũ mõ ſub umbilico dolorẽ mouet. Fit ex alterutro loco inflãmatio: nec aluus nec ſpiritus infra tranſmittitur. ſi ſuperior pars affecta ẽ: cibus. ſi inferior ſtercus p os reddit. ſi utrũlibet uetus ẽ: adijcitur piculo uomitus bilioſus mali odoris aut uarius aut niger. Remediũ ẽ ſanguinẽ mittere: uel cucurbitulas pluribus locis admouere: nõ vbiq; cute iciſa. Id. n. duobus aut tribus locis ſatis ẽ: Ex cæteris ſpiritũ euocare abũde ẽ. Tũ animaduertere oportet: quo loco malũ ſit. Solet. n. cõtra id tumere. Et ſi ſupra ũbilicũ ẽ: alui ductio utilis non eſt. Si infra eſt: aluum ducere vt Eraſiſtrato placuit: optimũ eſt. & ſæpe: id auxilij ſatis eſt. Ducit ãt pcolato ptiſanæ cremore cũ oleo & melle: ſic ut p̃ter ea nihil adijciat. Si nihil tumet duas manus iponere oportet ſupra ſũmũ uentrẽ: paulatimq; deducere. Inuenietur enĩ mali locus: qui neceſſe eſt: renitat: & ex eodẽ deliberari poterit ducẽda nec ne aluus ſit. Illa cõia ſunt: calida cataplaſmata admouere: eaq; iponere a mãmis uſq; ad inguinà & ſpinã: ac ſæpe mutare: brachia cruraq; pfricare: demittere totũ hoiem icalido oleo. Si dolor nõ quieſcit: ẽt in aluũ ex pte inferiore tres aut quatuor cyathos calidi olei dare. Vbi p hæc cõſecuti ſumus: iã ex inferiore pte ſpiritus trãſmittat: offerre potui mulſũ tepidũ non multũ. Nã ante magna cura uitandũ eſt. ne quid bibat. Si id cõmode ceſſit: adijcere ſorbitionẽ. Vbi dolor & febricula quierũt: tũ demũ uti cibo pleniore: ſed neq; inflante: neq; duro. neq; ualido: ne inteſtina adhuc imbecilla lædantur. potui uero nihil præter quã purã aquã. nam ſiue quid uinolentũ ſiue accidũ ẽ: id huic morbo alienũ ẽ. Ac poſtea quoq; uitare oportet balneũ: ãbulationẽ: geſtationẽ: cæteroſq; corporis motus. Nã facile id malũ redire cõſueuit: & ſiue cũ frigus ſubit: ſiue aliqua iactatio: niſi bene iam confirmatis inteſtinis reuertitur.

¶ De morbo inteſtini plenioris. Caput. xiiij.

Sãt morbus: qui inteſtino pleniore eſt: in ea maxie parte eſt: quam certã eſſe i ꝓpoſui. Vehemẽs inflatio: uehementes dolores dextra magis pte: inteſtinũ quod uerti uidet prope ſpiritũ elidit. In pleriſq; poſt frigora cruditateſq; orit deide quieſcit & per ætatem ſæpe repetẽs ſic cruciat: ut uitæ ſpacio nihil demat. Vbi is dolor cœpit: admouere ſicca & calida fomẽta oportet: ſrd prio lenta: deide ualidiora: ſimulq; frictiões: ad extremas ptes ideſt crura brachiaq; materiã reuocare. Si diſcuſſũ nõ ẽ: qua dolet cucurbitulas ſine ferro defigere. Eſt ẽt medicamẽtũ eius rei cauſa com

paratū: qđ colicon nominatur. Id ſe repperiſſe Caſſius gloriabat. Magis prodeſt potui datū ſed impoſitū quoq; extriſecus digerendo ſpiritū dolorē leuat. Niſi finito vero tormēto: recte neq; cibus neq; potio aſſumit. Quo victu ſit vtendū qui hoc genere tē tantur: iā mihi dictū eſt. Cōfectio medicamēti: qđ colicon nominatur: ex his cōſtat. Conſti: aneſi: caſtorei ſingulo℞. P. XIII. petroſelini. P. denario℞. III. piperis longi & rotūdi ſingulo℞. P. XII. papaueris lachrimæ nunci rotundi. myrræ: nardi ſingularū. P. VI. Quæ melle excipiuntur. id ār & deuorari pōt & ex aqua calida ſumi.

¶ De torminibus ideſt dyſenteria. Caput. xv.

R roxia his iter ītestino℞ mala: tormina eſſe cōſueuerūt dyſenteriō græce vocat. itus ītestina exulcerāt. Ex his cruor manat. Iſq; modo cū ſtercore aliquo ſemp liquido: modo cū quibuſdā quaſi muccoſis excernit. iterdū ſimul quæ dā carnoſa deſcēdūt: Frequēs deijciēdi cupiditas: dolorq; i ano ē. Cū eodem dolore exiguū aliqd emittit. Atq; eo quoq; tormētū ītēdit. Idq; poſt tēpus aliquod leuat. exiguaq; reqes ē ſonus iterpellat: febricula orit. lōgoq; tpe id malū cū iueterauerit aut tollit hoiem: aut ēt: ſi finit excruciat. Oportet iprimis cōquieſcere. Si q̄dē ois agitatio exulcerat: deinde ieiuniū ſorbere vini cyathū: cui cōtrita radix qnquefolij ſit adiecta: īponere cataplaſmata ſup vētrē quæ reprimūt. qđ i ſuperioribus vētris morbis non expedit. quotiēſq; deſidit: ſubluere aqua calida: i qua decoctæ verbenæ ſint: portulacā vel coctā vel ex dura muria ediſſe. cibos potiōeſq; eas: quæ aſtrigūt aluū. Si vetuſtior morbus ē: ex iferioribus ptibus tepidū ifundere vel ptiſanæ cremorē: vel lac: uel adipē liquatā: vel medullā ceruinā: vel oleū: vel cū roſa butirū: vel cū eadē albū crudū ex ouis: vel aquā: in qua lini ſemē decoctū ſit: vel ſi ſomnus nō accedit: vitellos cū aqua: i qua roſæ floris folia cocta ſint. Leuant. n. dolorē hæc & mitiora vlcera efficiūt: maximeq; utilia ſunt: ſi cibi quoq; ſecutū faſtidiū eſt. Themiſon muria dura quā aſperima ſic utendum memorie prodidit. Cibi uero eſſe debēt q leniter uentrē deſtringāt & ea quæ urinā mouēt. Si ea cōſecuta ſūt i aliā partē humorē auertēdo ꝓſunt, ſi nō ſunt cōſecuta: noxā augēt. Itaq; niſi i qbus prōpte id facere cōſueuerūt: nō ſunt adhibēda. Potui ſi febricula ē: aqua pura calida uel ea: quæ ipſa quoq; aſtringat. dari debet: ſi nō ē: uinū lene auſterū. Si pluribus diebus nihil remedia alia iuuerūt: uetuſq; iā uitiū ē: aquæ bene frigidæ potio aſſumpta ulcera aſtringit: & initium ſecundæ ualetudinis facit. Sed ubi uenter ſuppreſſus eſt: ꝓtinus ad calidā potionē reuertendū eſt. Solet ār interdū ēt putris ſanies: peſſimiq; odoris deſcēdere: ſolet purus ſanguis ꝓfluere. ſi ſuperius uitiū ē: aluus aqua mulſa duci debet: tunc deinde eadem infundi: quæ ſupra cōprehenſa ſunt. Valenſq; ē etiam aduerſus ulcera inteſtinorum minij gleba cum ſalis hemina contrita. Si minus mixta his aqua in aluum datur. Ac ſi ſanguis profluit: cibi potioneſq; eſſe debent: quæ aſtringant.

¶ De leuitate inteſtino℞. Caput. xvj.

X torminibus interdū inteſtino℞ leuitas orit: quæ continere nihil poſſunt: & quicquid aſſumptū eſt: imperfectū ꝓtinus reddunt. Id interdū ægros trahit: interdū præcipitat. In hoc utiq; adhibere oportet cōprimētia: quo facilius tenēdi aliquid inteſtinis uis ſit. Ergo & ſup pectus ponetur ſinapi: exulceratāq; cute: malagma: quod humorē euocet & ex uerbenis decoctis aqua deſidat: & cibos potioneſq; aſſumat: quæ aluū aſtringunt & frigidis utetur ꝓfuſiōibus. O oportet tñ ꝓſpicere: ne ſimul his oībus admotis uitiū cōtrarium ꝓ imodicas inflationes oriat. Paulatim ergo firmari inteſtina debebunt āliqbus quottidie adiectis. Et cū in oī fluore uētris: tū i hoc præcipue neceſſariū ē: nō quotiēs libet deſidere: ſed quotiēs neceſſe ē: ut hæc ipſa mora in cōſuetudinē ferēdi oneris ītestina deducat. Alterum quoq; quod æque ad oēs ſimi-

les affectus ꝓtiet: i hoc maxie ſeruādū ē: ut cū pleraq; utilia ſuauia ſint. q̄lis ē plātago & rubi & qcquid mali corio mixtū ē: ea potiſſimū i his dent᷑ q̄ maxie æger volet. Deide ſi oīa iſta faſtidiet: ad excitādā cibi cupiditatē īterponat᷑ aliqd minus vtile: ſed magis gratū. Exercitatiōes: frictiōes huic quoq; morbo neceſſariæ ſūt & cū his ſol: ignis balneum: vomitus vt Hippocrati viſum ē ēt albo veratro: ſi cætera parū ꝓficiēt euocatus.

¶ De lumbricis aluum occupantibus. Caput. xvij.

n Onnūq̄ ātlūbrici quoq; occupāt aluū: hiq; modo ex īferioribꝫ ptibus: mō fœdius ore reddū᷑t. Atq; īterdū latos eos: q̄ peiores ſūt: iterdū teretes videmus ſi lati ſūt: aq̄ potui dari debet: i qua lupinū aut cortex mori decoctus ſit: aut cui adiectū ſit cōtritū vel hyſopū vel piperis acetabulū ſcamoneæ paulū. Vel ēt pridie cū multū alliū ederit: vomat. Poſteroq; die mali pūici tēues radiculas colligat quātū māu cōpræhēdet: eaſq; cōtuſas i aquæ tribꝫ ſextarijs decoquat: dōec tertia ꝑs ſuperſit. Huc adijciat nitri paulū & ieiūus bibat. Interpoſitis deide tribus horis duas potiones ſumat aut aquæ vel muriæ duræ ſic adiectæ. tū deſidat ſubiecta calida aq̄ i pelue. ſi vero teretes ſūt: q̄ pueros maxie exercēt: & eadē dari poſſūt & quædā leuiora: vt cōtritū ſemē vrticæ: aut braſſicæ: aut cumini cū aqua: vel mēta: vel abſinthiū decoctū: vel hyſopū ex aq̄ mulſa vel naſturcij ſemē cū aceto cōtritū. Ediſſe ēt & lupinū & alliū ꝑdeſt: vel maluæ oleū ſubter dediſſe.

¶ De teneſoo inteſtinoꝝ morbo. Caput. xviij.

e St ātaliud leuius oibus ꝓximis: de qbus ſupradictū ē: q̄d᷑ tenaſmō græci vocāt. id neq; acutis neq; lōgis morbis ānumerari debet: cū & facile tollat᷑: neq; vnq̄ ꝑ ſe iugulet. i hoc æq̄ atq; i torminibus frequēs deſidēdi cupiditas ē: æque dolor vbi aliqd excernit᷑. deſcēdūt ātpituitæ mucciſq; ſimilia īterdū ēt leniter ſubcruēta. ſed his īterponunt᷑ nōnūq̄ ex cibo quoq; recte coacta. deſidere oportet i aq̄ calida ſæpiuſq; ipſum manu nutrire. cui plura medicamēta idōea ſunt butyrū cū roſa. agacia ex aceto liquata. emplaſtrū id: q̄d᷑ tetrapharmacō græci vocāt: roſa liquatū: a lumē lana circūdatū & ita appoſitū. eadēq; ex īferiore ꝑte īdita quæ torminū auxilia ſunt eadē ver benæ decoctæ: vt īferiores ꝑtes foueant᷑: alternis vero diebus aqua: alternis leue & auſterū vinū bibendū eſt. Potio eſſe debet egelida & frigida. ꝓprior rō victus talis qualē in tormina ſupra præcepimus.

¶ De ventris fluxu & curatiōe. Caput. xix.

l Euior ēt dū recēs deiectio ē: vbi & liquida aluus & ſæpius q̄ ex cōſuetudine fertur. atq; īterdū tolerabilis dolor ē: iterdū grauiſſimus. idq; peius ē. ſed vno die fluere aluū ſæpe ꝓ valetudine ē: atq; ēt pluribꝫ: dū febris abſit: & ītra ſeptimū diē id cōquieſcat. purgat᷑. n. corpus: & q̄d᷑ itus læſurū erat: vtiliter effundit᷑. verū ſpacium piculoſū ē. Interdū. n. tormia ac febriculas excitat: viresq; cōſumit. prīo die qeſcere ſatis ē: neq; ipetū vētris ꝓhibere. ſi ꝑ ſe deſijt balneo vti: paulū cibi capere: ſi māſit: abſtinere nō ſolū a cibo: ſed ēt a potiōe. Poſtero die ſi nihilominus liqda aluus ē: æq̄ cōqeſcere: paulū aſtrigētis cibi ſūere: tertio die i balneū ire vehemēter oīa ꝑter vētrē ꝓfricare ad ignē lūbos ſcapulaſq; admouere. cibis vti: ſed vētrē cōtrahētibꝫ: vīo nō multū mera co. Si poſtero quoq; die fluet: plus ediſſe: ſed vomere ēt ex toto dōec. cōqeſcat. Cōtra ſiti: fame vomitu vti. V ix. n. fieri pōt vt poſt hāc aīaduerſionē alu9 nō cōtrahat᷑. Alia via ē vbi uelis ſupprimere. Cænare: deide uomere poſtero die i lecto cōqeſcere. ueſpe ungi ſed lēiter. deide pāis circa ſelibrā ex uio amico mero ſūere. tū aſſū aliqd: maxieq; auē & poſtea uinū idē bibere aq̄ pluuiali mixtū: idq; uſq; qntū diē facere: iterūq; uomere. Frigidā ātaſſidue potionē eſſe debere contra priores auctores Aſclepiades affirmauit & qdē q̄ frigidiſſimā. Ego experimētis quenq; in ſe credere debere exiſtimo calida potius an frigida utat᷑. Interdū autem euenit: ut id pluribus diebus neglectū curari difficilius

poſſit. a vomitu oportet icipere: deinde poſtero die veſpere: tepido loco iũgi. cibũ modicũ aſſumere: vinũ meracũ q̃ aſperrimũ: ip̃oſitã ſup̃ ventrẽ habere cũ cærato rurã. In hoc ãt affectu corporis neq; ambulatiõe: neq; frictiõe opus ẽ. vehiculo ſediſſe vel magis ẽt equo ꝓdeſt. Neq;. n. vlla res magis ĩteſtina cõfirmat. Si vero ẽt medicamẽtis vtẽ dũ ẽ: aptiſſimũ ẽ id qd̃ ex pomis fit. Vindemiæ tẽpore ĩ grãde vas cõijcienda ſunt pira atq; mala ſilueſtria. ſi ea nõ ſint: pira tarẽtina viridia vel ſignina mala ſcãdiana vel amerina: myrapia:: hiſq; adijciẽda ſunt cotonea: & cũ ipſis corticibus ſuis punica: ſorba: & q̃bus magis vtimur ẽt torminalia: ſic vt hæc tertiã ollæ ꝓtẽ teneãt. tũ deinde ea muſto ĩpleda ẽ: coquẽdũq; id donec oia q̃ ĩdita ſũt: liquata ĩ vnitatẽ quãdã coeãt. Id guſtui nõ iſuaue ẽ & q̃ncũq; opus ẽ aſſumptũ leuiter ſine vlla ſtomachi noxa vẽtrẽ tenet. duo aut tria cochlearia vno die ſũpſiſſe ſatis ẽ. Alterũ valẽtius gẽus myrti baccas legere: ex his vinũ exprimere id decoquere vt decima ꝑs remãeat: eiuſq; cyathũ ſorbere. tertiũ qd̃ q̃n q; fieri põt: malũ punicũ excauare exẽptiſq; oĩbus ſeminibus: mẽbranas q̃ iter ea fuerũt iterũ cõijcere tũ ifundere cruda oua tudiculaq; miſcere dein malũ ipſũ ſup̃ prunã ĩponere. qd̃ dũ hũor itus ẽ nõ adurit. Vbi ſiccũ eſſe cœpit: remouere oportet: extractũq; cochleari qd̃ itus ẽ: ediſſe Aliqbus adiectis momẽtũ habet. Itaq; ẽt ĩ piperatũ cõijcit: miſceturq; cũ ſale & pipere. ẽ qd ex his edẽdũ. ẽ pulticula ẽt: cũ q̃ paulũ ex fauo vetere coctũ ſit: & lẽticula cũ malo corio cocta: rubiq; cacumina ĩ aq̃ decocta & ex oleo atq; aceto aſſumpta: efficacia ſunt. atq; ea aq̃: i qua vel palmulæ: vel malũ cotoneũ: vel arida ſorba. vel rubi decocti ſunt potata. Quod gẽus ſignifico quotiẽs potionẽ dãdã eſſe dico: q̃ aſtrigat. Tritici quoq; hemina ĩ uino amieo auſtero decoqt̃: idq; triticũ ieiuno ac ſitiẽti dat̃. ſuperq; id: uinũ id ſorbet̃. qd̃ iure valẽtiſſimis medicamẽtis anumerari põt. atq; ẽt potui dat̃ uinũ ſigninũ: uel reſinatũ auſterũ: uel quodlibet auſterũ. Cõtundit̃ q; cũ corticibus ſeminibuſq; ſuis punicũ malũ: vinoq; tali miſcet̃. idq; uel merũ ſorbet aliqs uel bibit mixtũ. ſed medicamentis uti niſi ĩ uehementibus malis ſuperuacuum ẽ.

¶ De vuluæ morbo & curationibus. Caput. xx.

X vulua quoq; fœminis uehemẽs malũ naſcit̃: ꝓxieq; ab ſtomacho uel afficit̃ hæc corpus afficit. Interdũ ẽt ſic exanimat: ut tãq̃ comitiali morbo ꝓſternat.

Diſtat tñ hic caſus: eo qd̃ neq; oculi uertũt̃: nec ſpumæ ꝓfluũt: nec nerui diſtẽdũt̃ ſopor tm̃ ẽ. idq; qbuſdã fœminis crebro reuertẽs ꝑpetuũ ẽ: Vbi ĩcidit: ſi ſatis uiriũ ẽ ſanguis miſſus adiuuat. Si parũ ẽ: cucurbitulæ tñ defigẽdæ ſũt ĩ inguinibꝫ. Si diutius aut iacet aut alioqn iacere cõſueuit: admouere oportet naribus extictũ ex lucerna linamẽtũ: uel aliud ex his q̃ fœdioris eẽ odoris rettuli: qd̃ mulierẽ excitet. Idẽq; aq̃ frigidæ ꝓfuſio efficit. adiuuatq; ruta cõtrita cũ melle: uel ex cyprio cæratũ: uel quodlibet calidũ & hũidũ cataplaſmata naturalibꝫ pubetẽus ĩpoſitũ iter hæc ẽt ꝓfricare coxas & poplites oportet. Deide ubi ad ſe redit circũcidẽdũ uinũ ẽ ĩ totũ ãnũ: ẽt ſi caſus idẽ ñ reuertit̃. Frictiõe quotidie utẽdũ totius q̃dẽ corpis. p̃cipue uero uẽtris & poplitũ. Cibꝫ ex media materia dãd9. Si api ſup̃ imũ uẽtrẽ tertio quoq; aut q̃rto die ĩponẽdũ dõec corp9 rubeat. Si durities mãet: molire cõmode uidet̃ ſolanũ ĩ lac demiſſũ deide cõtritũ & cæra alba atq; medulla ceruiæ cũ irio aut ſeuũ taurinũ uel caprinũ cũ roſa mixtũ. dãdũ potui ẽt uel caſtoreũ ẽ: uel gith: uel anetũ. ſi parũ pura ẽ: purgat̃ iũco q̃drato. ſi uero vulua exulcerata ẽ cæratũ ex roſa fiet & recẽs ſuilla adeps & ex ouis albũ miſceat̃: idq; appõat̃ uel albũ ex ouo cũ roſa mixtũ adiecto quo facili9 cõſiſtat cõtritæ roſæ puluere. dolẽs vero ea ſulphure ſuffũigari debet. At ſi purgatio nimia mulieri nocet remedio ſũt cucurbitule cute iciſa iguinibꝫ ul̃ ẽt ſub mãmis admote ſi maligna purgatio ẽ ſubiciẽda ſũt coeũtia. Id faciũt ẽt albæ oliuæ & nigrũ papauer cũ melle aſſũptũ & gũmi cũ trito ſe

mine apij liquatū & cū cyatho paſſi datū. Præter hæc i oibus ueſicæ doloribus idoneæ potiōes ſunt: q̄ ex odoribus fiūt: ideſt ſpica nardi: croco: cinamomo: caſia: ſimilibuſq;. Idēq; ēt decocta lētiſcus p̄ſtat. ſi tñ itolerabilis dolor ē & ſanguis ꝓfluit: ēt ſanguinis detractio apta ē aut certe coxis admotæ cucurbitulæ cute incīſa. At cū vrina ſup potionū modū ēt ſine ſudore ꝓfluēs maciē & periculū facit: ſi tēuis ē: opus ē exercitatiōe & frictiōe maxieq; i ſole vel ad ignē. Balneū rarū eſſe debet: neq; lōga i eo mora: cibus cōprimēs Vinū auſterū maracū: p æſtatē frigidū p hyemē egelidum: ſed tm̄ quantū minimum ſit. Infinita: aluus quoq; vel ducenda vel lacte purgāda eſt. Si craſſa vrina eſt: vehementior eſſe debet & exercitatio & frictio: longior in balneo mora: cibis opus eſt teneris vinū idem. In vtroq; morbo vitāda oīa ſunt: q̄ vrinā mouere conſuerunt.

¶ De nimia profuſione ſeminis ex naturalibus. Caput. xxi.

Stēt circa naturalia vitiū nimia ꝓfuſio ſeminis. qđ ſine venere: ſine nocturnis imaginib9 ſic ferē vt iterpoſito ſpacio tabe hoiem cōſumat. In hoc affectu ſalutares ſunt vehementes frictiōes: pfuſiones natationeſq; quā frigidiſſimæ. neq; cibi: nec potio niſi frigida aſſumpta. Vitare ām oportet cruditates: oīa iflantia. nihil ex his aſſumere: quæ cōtrahere ſemē videt̄. qualia ſunt: ſiligo: ſimilia: oua alica amylum oīs caro glutinoſa: pip: eruca: bulbi: nuclei: pinei. Neq; alienū ē fouere inferiores ptes aq̄ decocta ex verbenis cōprimentibus. ex hiſdē aliqua cataplaſmata imo ventri: inguinibuſq; circundare: p̄cipueq; ex aceto rutā vitare: & ne ſupinus obdormiat.

¶ De coxarū morbis & curationibus. Caput. xxij.

Vpereſt vt ad extremas ptes corporis veniā: quæ articulis iter ſe cōſerunt̄. initiū a coxis faciā. Harū igens dolor eſſe cōſueuit. Iſq; hoiem ſæpe debilitat: & quoſdā nō dimittit. Eoq; id genus difficillime curat̄: qđ fere poſt longos morbos vis peſtifera huc ſe iclinat. q̄ vt illas ptes liberat: ſic hāc ipſā quoq; affectā p̄hendit. Fouēdū primū aq̄ calida ē deide vtēdū calidis cataplaſmatis. Maxie ꝓdeſſe videt̄ aut cū hordeacea farina: aut cū ficu ex aq̄ decocta mixtus: capparis cortex cōcuſus: vel loij faria ex uino diluto cocta & mixta cū acida fece: q̄ q̄ refrigeſcūt: ipōere noctu malagmata cōmodius ē: Inulæ quoq; radix cōtuſa & ex uino auſtero poſtea cocta & latte ſuper coxā ipoſita iter ualētiſſima auxilia ē. ſi iſta nō ſoluerūt: ſale calido & hūido utēdū ē. Si ne ſic q̄dē finitus dolor ē aut tumor ei accedit: icīſa cute admouēdæ ſūt cucurbitulæ: mouēda uria. Aluus ſi cōpreſſa ē ducēda. Vltimū ē & i uteri quoq; morbis efficaciſſimū: trib9 aut q̄ttuor locis ſup coxā cutē cādētib9 ferramētis exulcerare. Sed frictiōe quoq; utēdū ē: maxie i ſole & eodē die ſæpius: quo facilius ea q̄ coeūdo nocuerunt: dirigantur. Eaq; ſi nulla exulceratio eſt ēt ipſis coxis ſicut & cæteris partibus adhibenda eſt. Cū uero ſæpe aliquid exulcerandum cadenti ferramēto ſit: ut materia inutilis euocetur: illud perpetuum eſt non ut primum fieri pōt huius generis ulcera ſanare: ſed ea trahere: donec id uitiū: cui per bæc opitulantur: conquieſcant.

¶ De genuum doloribus & cura. Caput. xxiij.

Oxis ꝓxima gēua ſunt. in quibus ipſis nōnūquā dolor eſſe cōſueuit. In hiſdē cāt cataplaſmatis cucurbituliſq; præſidiū ē: ſicut ēt cū in humeris alijſue cōmiſſurijs dolor aliquis exortus ē. Equitare ei cui genua dolēt: inimiciſſimū oīum eſt. Oēs āt eiuſmodi dolores ubi inueteraueret: uix citra uſtiōem finiuntur.

¶ De articulorum doloribus in manibus pedibuſq;. Caput. xxiiij.

N manib9 pedibuſq; articuloꝝ uitia frequētiora lōgioraq; ſūt. q̄ i podagris chiragiſue eſſe cōſueuerūt. Ea raro uel caſtratos uel pueros añ fœminæ coitū mulieres: niſi qb9 mēſtrua ſuppreſſa ſūt: tētāt. Vbi ſētire cæperūt: ſāguis mit

tẽdus eſt. Id. n. inter initia ſtatim factum ſæpe annuam: nonnũq̃ ppetuam valetudinẽ pſtat. Quidã ẽt cum aſininio lacte epoto ſe eluiſſent: in perpetuum hoc malũ euaſerunt. Quidã cum toto anno a vino mulſo: venere: ſibi temperaſſent: ſecuritatem totius vitæ conſecuti ſunt. Idq; vtiq; poſt primũ dolorẽ ſeruandũ eſt ẽt ſi quieuit. Quod ſi iam conſuetudo eius facta eſt põt quidem aliquis eſſe ſecurior his tẽporibus. quibus dolor ſe remiſit. Maiorem vero curam adhibere debent: hi quibus id reuertit'. Quod fere: vere autumnoue fieri ſolet. Cum vero dolor vrget: manu geſtari debet: deinde fieri. in ambulatione leui ſe dimouere. & ſi podagra eſt: interpoſitis tẽporibus exiguis in uicẽ modo ſedere: modo ingredi. tũ anteq̃ cibũ capiat ſine balneo loco calido leuiter pfricari: ſudare: pfundi aqua egelida: deinde cibũ ſumere ex media materia interpoſitis rebus vrinã mouentibus: quotieſq; plenior eſt: euomere. Vbi dolor vehemẽs vrget: interest ſine tumore is ſit: an tumor cũ calore: an tumor iã ẽt obcaluerit. Nam ſi tumor nullus eſt: calidis fomẽtis opus ẽ. Aquã marinã vel muriã durã feruefacere oportet deinde i peluẽ conijcere: & cũ iã homo pati: põt: pedes demittere: ſuperq; palã dare & veſtimẽto tegere: paulati deinde iuxta labrũ ipſum ex eadẽ aqua leuiter ifundere: ne calor itus deſtituat: ac deinde noctu cataplaſmata calefaciẽtia ponere: maxiq; ibiſci radicẽ ex vino cocta. ſin vero tumor: calorq; ẽ: vtiliora ſũt refrigerãtia: recteq; i aqua cuã frigidiſſima articuli cõtinent': ſed neq; quotidie: neq; diu fit: ne nerui idureſcãt. Imponẽ dũ vero ẽ cataplaſma: q' refrigeret. Neq; tñ in hoc ipſo diu pmanẽdũ: ſed ad ea tranſeũdũ: q̃ ſic reprimũt: vt emolliãt. Si maior ẽ dolor: papaueris cortices i vino coquẽdi miſcẽdiq; cũ cærato ſunt: q' ex roſa factũ ſit. Vel cæræ & adipis ſuillæ tantũdẽ vna liquãdũ: deinde his vinũ miſcẽdũ: atq; vbi q' ex eo impoſitũ ẽ: icaluit: detrahẽdũ & ſubinde iponẽdũ aliud ẽ. Si vero tumores ẽt obcaluerũt & dolẽt: leuat ſpõgia: q̃ ipoſita ſubinde ex oleo vel aceto vel aqua frigida exprimit' aut pari portiõe iter ſe mixta: pix: cæra alumẽ. Sũt ẽt plura idonea mãib9 pedibuſq; malagmata. Quod ſi nihil ſuperiponi patit': id q' ſine tumore ẽ: fouere oportet ſpõgia q̃ in aquã calidã demittat': in aqua vel papaueris cortex: vel cucumeris ſilueſtris radix decocta ſit. tũ iducere articulis crocum cũ ſucco papaueris & ouillo lacte. at ſi tumor eſt. fouere quidẽ debet aqua calida in qua lentiſcus. aliaue verbena reprimẽtibus decocta ſit. induci vero medicamentum ex nucibus amaris cum aceto tritis: aut ex ceruſa: cui cõtritæ herbæ muralis ſucus ſit adiectus. Lapis ẽt qui carnem exedit: quem ſarco phagon græci vocant: exciſus ſic vt pedes capiat: demiſſos: eos cũ dolent: retento ſq; ibi: leuare conſueuit. Ex quo in aſia lapidi talio gratia eſt. Vbi dolor & iflãmatio ſe remiſerunt: q' itra dies quadraginta fit niſi vitiũ hoĩs acceſſit: modicis exercitationibus: abſtinẽtia: vnctionibus lenibus vtendum eſt: ſic vt ẽt acopo vel liquido cærato cyprino articuli perfricentur. Equitare podagricis quoq; alienum eſt. Quibus vero articulorum dolor certis temporibus reuertit' hos ante & curioſo victu cauere oportet: ne iutilis materia corpori ſuperſit & cerebrio re vomitu. & ſi quis ex corpore metus ẽ: vel alui ductione vti vel lacte purgari. Quod Eraſiſtratus in podagricis expulit ne in inferiores partes factus curſus pedes repleret: cum cuidens ſit omni purgatione non ſuperiora tantũ modo: ſed ẽt inferiora exinaniri Ex quocunq; autem morbo quis inualeſcit: ſi tarde confirmatur: vigilare prima luce debet nihilominus in lecto conquieſcere. circa tertiam horam leuiter vnctis manibus corpus permulcere. Deinde delectationis cauſa quantum iuuat ambulare circunciſa omni negocioſa cogitatione vel actione: tum geſtari diu: multa fricatione vti: loca: cælũ: cibos ſæpe mutare. Vbi triduo: quatriduoue uinũ bibit: uno aut ẽt altero die interpõere aquã. Per hæc. n. fiet: ne i uitia tabẽ iferẽti: icidat & ut mature uires ſuas recipiat.

Cū ex toto vero conualuerit: periculosæ vitæ genus subito mutabit & inordinate aget: Paulatim ergo debebit omissis his legibus eo transire vt arbitrio suo viuat.

CORNELII CELSI DE MEDICINA LIBER QVINTVS INCIPIT.

Dixi de his malis corporis: qbus victus rō maxie subuenit. Nūc trāseū dū ē ad eā medicinæ ptē: quæ magis medicamētis pugnāt. His multū antiq auctores tribuerūt & Erasistratus: & hi qui se empiricos nominauerūt: pcipue tñ Erophilus: deductiq; ab illo viri adeo vt nullū morbi genus sine his curarēt. Multaq; ēt de facultatibus medicamentoꝝ memoriæ prodiderunt, qualia sunt vel Zenonis vel Andriæ vel Apollonij, qui Myx cognominatus est. Horū āt vsum ex magna pte Asclepiades nō sine eā sustulit: & cū oia fere medicamēta stomachū lædāt: maliq; suci sint: ad ipsius: victus rationē potius oēm curā suā trāstulit. Verū vt illud ī plerisq; morbis vtilius est: sic multa admodū corporibus nostris icidere cōsueuerūt: quæ sine medicamētis ad sanitatē pucnire nō possunt. Illud ante oia scire cōuenit: qđ oēs medicinæ ptes ita inexæ sunt: vt ex toto separari nō possint: sed ab eo nomē trahāt: a quo plurimū petūt. ergo vt illa quæ victu curat aliqñ medicamētū adhibet: & illa quæ præcipue medicamentis pugnat: adhibere ēt rationē victus debet. quæ multū admodū ī oībus malis corporis pficit. Sed cū oia medicamēta ꝓprias facultates habeāt: ac sæpe simplicia opitulētur sæpe mixta: nō alienū videt ante ꝓponere & nomina & vires & mixturas eoꝝ: quo minor ipsius curationis ex sequentibus mora sit.

¶ De simplicibus facultatibus quarūcunq; rerum ex quibus medicamēta fiunt. & primo de his: quæ sanguinem supprimunt. Caput. i.

d Anguinē supprimūt atramētū sutoriū: qđ græci chalcatō appellāt: chlacitis: sacacia & ex aq̄ liciū: thus: aloe: gūmi: plūbū cōbustū: porrū: herba sanguinalis: creta vel cimolia vel figuralis: mysi: frigida aq̄: vinū acetū: alumē: melinū squama & ferri & æris. atq; huius quoq; duæ species sunt: alia tm̄ æris alia rubri æris.

¶ Quæ vulnus glutinant. Caput. ij.

g Lutināt vulnus: myrra: thus: gūmi: p̄cipueq; acātinū psylleū: tragacātha: cardamomō: bulbi: lini semē: nasturciū: oui albū: glutē: icthyocolla: vitis alba: cōtusæ cū testis suis cochleæ: mel coctū: spōgia: vel ex aq̄ frigida: vel ex vino: uel ex aceto expressa. ex hisdē lana succida: si leuis plaga ē: ēt aranea: alumen & scissile: qđ scithō vocat & liquidū: melinū: auripigmētū: ærugo: chalcitis: atramētū sutoriū.

¶ Quæ concoquunt & mouent pus. Caput. iij.

c Oncoquūt & mouēt pus: nardū: mirra: costus: balsamū: galbanū: ꝓpolis: styrax: thuris & fuligo & cortex bitumē: pix: sulphur: resina: seuū adeps oleū.

¶ Quæ aperiunt vulnera. Caput. iiij.

u Vlnera aperiūt tāq̄ ora in corporibus: qđ stoma græce dicit: cynnamomum balsamū: panaicis: iuncus quadratus: puleiū: flos albæ uiolæ: bdella: galbanū: resina terebinthina & pinea: popolis: oleum uetus: piper: pyretrum: chamepitis: uua timinia: sulphur: alumen: rutæ semen.

¶ Quæ purgant. Caput. v.

p Vrgāt: ærugo: auripigmētū: qđ arsenicō a græcis noiat. Huic āt & sandracæ i oīa eadē uis: sed ualidior ē squama æris: pumex iris balsamū styrax: thus thuris cortex: resina & pinea & terebīthina liqda: oenāthe: lacerti stercus. sanguis colūbæ & palūbi & hirundinis: ammoniacū: bdelliū quod in oīa idē qđ ammoniacū

pōt:ſed magis valentius eſt:abrotanum.ficus arida:coccum gnidiū:ſcobis eboris om phacium:radicula:coagulū:ſed maxime leporinum:cui eadem quæ cæteris coagulis facultas:ſed vbiq; ualidior eſt:fel:uitellus crudus:cornu ceruinum:glutem taurinum mel crudum:miſtios:chalcitis:crocum:vua timinia:abrotanum:ſpuma argenti: gal la ſquama æris:lapis hæmatites :minium:coſtum:ſulphur :pix cruda:ſeuum: adeps oleum:ruta porrum:lenticula:eruum.

¶Quæ rodunt. Caput.vj.

r Odūt alumē liquidū:ſed magis rotundū.ærugo.chalcitis myſi.ſquama æris ſed magis rubri:æs cōbuſtū.ſandraca.miniū ſynopicū.galla.balſamū.myrra thuris cortex. galbanū.reſina terebinthina hūida.pip vtrūq;:ſed rotūdū ma gis.cardamomū. auripigmētū.calx. nitrū.& ſpuma eius.apij ſemē.narciſſi radix.om phyacū.alcyoniū.oleū ex amaris nucibus.alliū.mel crudū.vinū lētiſcus.ſquama ferri fel taurinū.ſcamōea.vua timinia.cynnamomū ſtyrax. cicutæ ſemen:reſina. narciſſi ſe mē.fel.nuces amaræ.oleumq; earū .atramentū ſutoriū.chryſocolla .veratrum .cinis.

¶Quæ exedunt corpus. Caput.vij.

e Xedūt corpus acaciæ ſuccus:hebenus:ærugo:ſquama æris:chryſocolla:cinis cypriius:nitrū cadmia:ſpuma argēti.hypocyſtis:diphryges ſal. auripigmētū ſulphur.cicuta.ſandraca.ſalamandra.alcyoniū.æris flos.chalcitis :atramētū ſutoriū:ochra:calx:acetū:galla:alumē lac caprifici:vel lactucæ marinæ:quæ tithimal los a græcis nominat:alcioniū:fel:thuris fuligo:ſpodiū:lēticula :mel oleæ folia: mar rubium:lapis hæmatites & phrygius & taſius & ſciſſilis:myſi:vinum:acetum.

¶Quæ adurunt. Caput.viij.

a Durūt auripigmētū:atramētū ſutoriū:chalcitis myſi ærugo:calx:carta com buſta:ſal:ſquama æris:fex cōbuſta:myrra:ſtercus & lacerti & colūbæ & palū bi & hirūdinis:pip:coccū gnidiū:alliū diphyges:lac vtrūq; q̄ ꝓxio capiteſu pra cōprehēſū ē:veratrū & albū & nigrū:cātharides:coraliū: pyretrū thus:ſalamādra eruca:ſādraca:vua timinia:chryſocolla:ochra:alumē ſcyſſile:ouilū ſtercus :oenāthe.

¶Quæ cruſtas vlceribus inducunt. Caput.viiij.

e Adē fere cruſtas vlceribus tāq; igne aduſtis inducūt:ſed p̄cipue chalcitis vtiq; ſi cocta eſt:flos æris:ærugo: auripigmentum: miſi & id quo magis coctum.

¶Quæ cruſtas vlceribus reſoluunt. Caput.x.

c Ruſtas vero has reſoluit farīa triticea cū ruta vel porro aut lēticula:cui mellis aliqd adiectū ē. ¶Quæ diſcutiāt ea: q̄ i aliq̄ pte corporis coierūt. Caput.xi.

a D diſcutienda vero ea:quæ ī corporis pte aliqua coerūt:maxīe poſſunt:abro ranū:heleniū:amaracus:alba viola:mel:liliū:ſampſucus:cyprius:lac:ſertula cāpana ſerpillū:cupreſſus:cedrus:iris:viola purpurea:narciſſus:roſa:crocū:paſſum: iuncus quadratus:nardū cynamomū:caſia:ammoniacū:cæra:reſina: vua timinia:ſpuma ar genti:ſtyrax:ficus arida:tragorigāus:lini & narciſſi ſemē:bitumen:ſordes ex gymna ſio:pyrites lapis aut molaris:crudus vitellus:amaræ nuces: ſulphur.

¶Quæ euocant & educunt. Caput.xij.

e Vocat & educit:ladanū:alumē rotundū:hebenus:lini ſemen omphaciū :fel: chalcitis:bdeliū reſina terebīthina & pīea: ꝓpolis:ficus arida decocta:ſtercus colūbæ pumex:farina lolij:groſſi ī aq̄ cocti:elateriū:lauri baccæ:nitrum:ſal.

¶Quæ exaſperata leuent. Caput.xiij.

l Euat id q̄ exaſperatū ē:ſpodiū:hebenus:gūmi oui albū:lac tragacanthum.

¶Quæ carnem nutriunt & ulcus implēt. Caput.xiiij.

c Arnẽ alit & ulcus ipelet: reſina pinea: ochra actice: uel aſterace: cæra: butyrũ.

¶ Quæ molliunt. Caput. xv.

Olliũt æs cõbuſtũ: terra erythria: nitrũ. papaueris lachrima: ãmoniacũ: bdel
m liũ: cæra: ſeuũ: adeps: oleũ: ficus arida: ſeſamũ. ſertula cãpana: narciſſi & radix
& ſemẽ: roſæ folia: coagulũ: vitellus crudus: amaræ nuces: medulla oĩs ſtibis
pix: choclea cocta: cicutæ ſemẽ: plũbi recremẽtũ: ſcoriã molybdi græci vocãt: panacis
cardamomũ: galbanũ: reſina: vua timinia: ſtyrax: iris: balſamum: ſordes ex gymna-
ſio: ſulphur: butyrum: ruta.

¶ Quæ cutem purgant. Caput. xvi.

Tem purgat mel: ſed magis: ſi eſt cum galla: vel eruo: vel lẽticula: vel marru-
1 bio. vel iride: vel ruta vel nitro: vel ærugine.

¶ De mixturis ſimplicium rerum & de ratione ponderum & quid malagma
& emplaſtrum & paſtillus inter ſe differant. Caput. xvij.

Xpoſitis ſimplicibus facultatibus dicẽdũ ẽ quẽ ad modũ miſceant: q̃ ex his fi-
e ant. Miſcẽt ãt varie: neq; huius vllus modus ẽ cũ ex ſimplicibus alia demãtur
alia adijciãt: ijſdẽq; ſeruatis: põderũ rõ mutet. Ita cũ facultatũ materia nõ ita
multiplex ſit: ĩnumerabilia mixturarũ genera ſunt. q̃ cõprehẽdi ſi poſſẽt: tñ eſſet ſuper
uacuũ. Nã & ijdẽ affectus ĩtra paucas cõpoſitiões ſunt: & mature eas cuilibet cognitis
facultatibus facile ẽ. Itaq; cõtentus his ero q̃s accepi velut nobiliſſimas. In hoc ãt volu-
mine eas explicabo: q̃ vel deſiderari ĩ prioribus potueret: vel ad eas curatiões ptinent:
quas ptinus hic cõprehẽdã: ſic vt tñ quæ magis cõia ſunt: ſimul iungã. Si qua ſingulis
vel ẽt puis accõmodata ſunt: ĩ ipſoq; locũ differã. Sed & antea ſciri volo: ĩ uncia põdus
denarioq; ſcptẽ eſſe. Vnius deinde denarij põdus diuidi a me ĩ ſex ptes ideſt ſex uncias:
ut idẽ ĩ uncia denarij habeã q͡d græci habẽt ĩ eo: quẽ obolõ appellãt. Id ad noſtra põde
ra relatũ paulo plus dimidio ſcripulo facit. Malagmata uero atq; emplaſtra paſtilliq;
quos trociſchos græci uocãt cũ plurima eadẽ hẽant: differũt eo q͡d malagmata maxĩe
ex odoribus eorũq; ẽt ſurculis. Emplaſtra paſtilliq; magis ex q̃buſdã metallicis fiunt.
deinde malagmata cõtuſa abunde molleſcũt. nã ſup ĩtegrã cutẽ iniciunt. Laborioſe ve
ro cõterunt ea ex q̃bus emplaſtra paſtilliq; fiũt: ne lædãt uulnera cũ ĩpoſita ſunt. Inter
emplaſtrũ ãt & paſtillũ hoc ĩtereſt. q͡d emplaſtrũ utiq; liquati aliq̃d accipit. ĩ paſtillo
tñ arida medicamẽta aliquo humore iũgũt. Tũ emplaſtrũ hoc modo fit. arida medi
camẽta p ſe terunt. deinde mixtis his iſtillat aut acetũ aut ſi q̃s alius nõ pinguis humor
acceſſurus ẽ. & ea rurſus ex eo terũt. Ea vero quæ liquari poſſunt ad ignẽ ſimul liquã
tur: & ſi q̃d olei miſceri debet: tũ ifundit. Interdũ ẽt aridũ aliquod ex oleo prius coqui
tur. Vbi facta ſunt quæ ſeperatim fieri debuerunt in unũ oĩa miſcentur. At paſtilli hæc
ratio eſt. Arida medicamenta contrita humore non pingui aut uino uel aceto coquun
tur: & rurſus cocta inareſcunt. Atq; ubi utendum eſt eiuſdem generis humore diluun
tur. tũ emplaſtrũ imponitur: paſtillis illinit aut alicui molliori: aut cærato miſcetur.

¶ De malagmatis. Caput. xviij. ¶ Malagma aduerſum calidas podagras.

Is cognitis primũ malagma ſubijciã: quæ fere nõ ſunt refrigerandi: ſed calefa-
h ciẽdi cã reperta. Eſt tñ q̃ refrigerare poſſit ad calidas podagras aptũ. Habet
gallæ & imaturæ & alterius: coriandri ſeminis: cicutæ: lacrimæ aridæ gũmi:
ſinguloq; plenũ acetabulum: cærati cloti: quod peplemenon græci uocant: ſelibram.
Reliqua fere calefaciunt. Sed q̃dam digerunt materiam q̃dam extrahunt: q̃ epiſpaſti
ca uocantur. pleraq; certis magis partibus membrorum accommodata ſunt.

¶ Malagma ad materiam extrahendam.

I materia extrahēda eſt: ut in hydropico: in lateris dolore: in incipiente abſceſ
ſu: in ſuppuratiõe quoq; mediocri aptũ ẽ id qd hẽt reſinæ aridæ: nitri: ãmonia
ci: galbani ſinguloꝝ pondo: cæræ pondo. Aut in quo hæc ſunt. æruginis reſę:
turis ſinguloꝝ. P. XII. ãmoniaci ſalis. P. XVI. ſq̃mæ æris: cęræ: ſinguloꝝ. P. XVIII.
reſinę aridę. P. XXII. aceti cyathus. Idẽ p̃ſtat cumini farina cũ ſtruthio & mele. P. II.

¶ Malagma ad iecur dolens.

I iecur dolet: id in quo ẽ balſami lachrimæ. P. XXII. coſti: cynnamomi: caſię:
corticis myrræ: croci: iunci rotundi: balſami: ſemis: iridis illiricæ: cardamomi
nardi: ſingulorum. P. XXVI. Quibus adijcitur nardum vnguentum: donec
cerati craſſitudo ſit: & huius qdẽ recẽtis uſus eſt: Si uero ſeruandũ ẽ: reſinæ terebintię.
P. XXVI. cæræ. P. XX. ex uino leni cõtunduntur.

¶ Malagma ad lienem.

Si lienis torquet: glãdis: quã balanõ græci vocãt: cortex & nitrum paribus
portiõibus cõtunduntꝫ: reſpgũturq; aceto quã acerrimo. Vbi cærati craſſitu
dinẽ hẽt: linteo antea i aq̃ frigida madefacto illinitꝫ & ſic iponitꝫ ſupraq; farina
hordeacea inijcitꝫ: ſed manere ibi nõ ãplius ſex horis debet ne lienem conſumat. Satiuſ
q; eſt id bis aut ter fieri. Cõem ãt & iocineri & lieni & abſceſſibus & ſtrumæ: parotidi-
bus: articulis calcibus quoq; ſuppurantibus: aut aliter dolentibus: ẽt concoctiõi uen-
tris Lyſias cõpoſuit ex hyſopi panacis: ſtyracis: galbãi reſinæ: ſinguloꝝ. P. XII. amõi
aci: bdellij: cæræ: ſeui taurini: iridis aridæ. P. XIIII. caclirios acetabulo: piperis grãis
quadragita. Quæ contrita irino unguẽto temperantꝫ.

¶ Malagma ad laterum dolores.

Dlaterũ ãt dolores cõpoſitio ẽ Apollophãis i qua ſũt reſinæ terebithiæ: turis
fuligis: ſinguloꝝ. P. XIIII. bdellij. ãmoniaci: iridis: ſeu vitulini: aut caprini a re
nibus ſicci ſinguloꝝ. P. XIIII. Hæc aut eadẽ oẽm dolorẽ leuant: dura emolli-
unt: mediocriter calefaciũt. Ad idẽ latus Andreæ quoq; malagma eſt: qd ẽt reſoluit:
educit hũorẽ: pus maturat: vbi id maturum eſt: cutem rũpit: ad cicatricem perducit:
ꝑdeſt ipoſitum minutis: maioribuſq; abſceſſibus: itẽ articulis: iõq; & coxis & pedibus
dolentibus. itẽ ſi qd in corpe colliſũ ẽ. reficit. p̃cordia quoq; dura & inflata emollit oſſa
extrahit. ad oĩa dẽniq; ualet: q̃ adiuuare calor poteſt. id habet cæræ. P. XI. viſci ſyca-
mini: quam alias ſycomorum uocant: lachrimæ ſinguloꝝ. P. XI. piperis & rotũdi &
longi: ammoniaci: thixmiamatis: bdellii: iridis: illiricæ: cardamomi amomi: xilobalſa
mi: turis maſculi: myrræ: reſinæ aridæ: ſingulorum. P. XX. pyretri: cocci gnidij: ſpu
mæ nitri: ſalſis ammoniaci: ariſtolochiæ creticæ: radicis ex cucumere agreſti reſinæ te
rebinthinæ liquidæ ſingulorum. P. XXX. Quibus adijcitur unguenti irini quantũ ſa
tis eſt ad ea mollienda atq; cogenda.

¶ Malagmata ad reſoluenda quæ aſtrica ſũt: & mollienda quæ dura ſunt: & derigen-
da quæ coeunt:

Ræcipuũ vero ẽ ad reſoluenda quæ aſtrica ſunt: mollięda quæ dura ſũt: di-
gerenda quæ coeunt id qd ad Polyarchũ auctorẽ refertꝫ: Habet iunci q̃drati
cardamomi: turis: fuliginis: amomis: cæræ: reſinæ liquidæ pares portiones.

¶ Aliud malagma ad eadem:

Liud ad cadẽ: nilei: croci malagmatis qd quaſi recremẽtũ eius ẽ. P. XIIII. am
moniaci: thymiamatis: cęrę: ſinguloꝝ. P. XXX. ex qbus duo priora ex aceto
teruntur: cęra cum roſa liquatur: & tum oĩa junguntur.

¶ Malagma moſci ad molliendum:

Roprie etiam dura mollit id quod mosci esse dicitur. Habet galbani vnciam:
p turis: fuliginis. P. Z. cerae: ammoniaci: thymiamatis trientes: piscis aridae.
P. ii. aceti heminas tres.

¶Malagma medi ad digerenda quae coeunt.

Ertur etiam ad digerenda quae coeunt sub auctore medo: quod habet cerae.
f P. z. panacis. P. semis: squamae aeris: aluminis rotundi: item scissilis. singulorum. P. i. plũbi combusti. P. & semis.

¶Malagma Panthemi ad eadem.

a Deadem panthemus vtebat: calcis. P. semis. sinapis contriti: itẽ foeni graeci: aluminis: singulorꝝ. P. i. Seui bubuli. P. ii. & semis.

¶Malagma ad strumas.

D strumã multa malagmata inuenio. Credo ãt quo peius id malum est: mi
a nusq; facile discutit: eo plura esse tẽtata: quae in psonis varie respõderunt. An
dreas auctor ẽ: vt haec misceant vrticae seminis. P. xi. piperis rotundi: bdellij.
galbani: ãmoniaci: thymiamatis: resinae aridae: singulorꝝ. P. xiiij. resinae liquidae: cerę:
pyretri: piperis lõgi: lactucae marinae seminis: sulphuris ignẽ nõ expti: qd apiron voca
tur: fecis aridae: aceti: spumae nitri: salis ãmõiaci: sinapis: cardamomi: radicis ex cucu
mere siluestri: resinae: singulorꝝ. P. xviij. Quae ex leni vino contunduntur.

¶Aliud malagma ad id valens.

Xpeditius ad idẽ fit: qd habet visci: semeni: stercoris resinae sulphuris ignẽ nõ
e expti pares portiones. Et in quo est sulphuris. P. xi. lapidis quem pyriten uo-
cant. P. xiiij. cumini acetabulum. Item in quo est lapidis eiusdẽ pars vna: sul-
phuris due partes: resinae terebinthinę partes tres.

¶Malagma ad strumã & phymata.

Rabis autẽ cuiusdam est ad strumã & oriẽtia tubercula: q̃ hymata vocantur
a qd haec digerit. Habet myrrae: salis ãmoniaci: turis: resinae & liquidae & ari-
dae: croci magmatis: cerę: singulorꝝ. P. xi. lapidis eius: quem pyriten vocant.
P. xiiij. quibus quidã adijciunt. sulphuris. P. ij.

¶Malagma ad strumã & tubera & carcinodas.

St ẽt ꝓficiens in struma & in his tuberibus: quae difficiliter cõcoquunt. & in
e his: quae carcinodae vocãt: qd ex his cõstat. sulphuris. P. xij. nitri. P. xiiii. myr
rae. P. xvi. fuliginis turis. P. semis: salis ammoniaci. P. z. cerę. P. i.

¶Malagma protarchi ad parotidas & fauum & mala vlcera.

Rotarchus autem ad parotidas eaq; tubercula: quę melicera. i. faui uel phy-
p mara nominantur: item mala vlcera: pumicis: resinae pinae liquidae: turis fu
liginis: spũę nitri: iridis: singulorum. P. xviij. cum cerę. P. xix. miscebat: hisq;
olei cyathum & dimidium adijciebat.

¶Malagma aduersus panum & phymata.

T aduersus panũ tum primũ orientẽ: qd phygetrõ graeci vocãt: & omne tu-
a berculũ: qd phyma noiat: miscet ochra: q̃ attice noiatur cũ duabus partib9
similae: hisq; cõtundit: subide mel istillat: donec malagmatis crassitudo sit.

¶Malagma aduersus phymata.

Iscutit etiam omne tuberculum: quod phyma vocatur: id quod habet calcis:
d nitri spumae: piperis rotũdi: singulorum. P. xi. galbani. P. xii. salis. P. xiiij. q̃
excipiuntur cęrato ex rosa facto.

¶Malagma ad ſupprimendum omne quod abſcedit.

Vpprimitq; oē qd abſcedit id: in quo ē galbēi: fabę: freſę: ſingulorꝝ. P. xi. myr
ſ rę: turis ex radice capparis corticis: ſingulorꝝ. P. xiiii. Satiſq; oia abſcentia di-
gerit murex cōbuſtus & bene cōtritus aceto ſubinde adiecto.

¶Malagma ad ſanguinē ſupprimēdū & phymata.

T ſi ſatis ſanguis ſubit: recte īponitur qd aduerſus phymata quoq; pōt. Con
a ſtat ex his bdellij: ſtyracis āmoniaci: galbani: reſinæ & aridæ & liquidę pineę.
Itē ex lentiſci: turis: iridis: ſingulorꝝ. P. xii.

¶Malagma ad carciodas & phymata leniēda.

Arcinodæ vero & phymata cōmode his leniunt: galbani: viſci: āmoniaci: reſi
c næ terebīthinæ in ſingulis. P. xi. ſeui taurini. P. ſemis: fecis cōbuſtæ quā maxia
portiōe: dū id ſiccius non faciat: quā eſſe malagma oportet.

¶Malagma ad liuorē faciei contuſę.

Vod ſi facie contuſa liuor ſubcruentus eſt: hæc cōpoſitio nocte & die īpoſita
q tollit. Ariſtolochiæ: thapſiæ: ſingulorꝝ. P. xii. bdellii: ſtyracis: āmoniaci: thy
miamatis: galbani: reſinæ aridæ & ex lētiſco liquidæ: turis maſculi: iridis illi-
ricę: cęrę ſingulorꝝ. P. xiiii. Idem faba quoq; impoſita proficit.

¶Malagmata ſtomachica ad aperiēdum.

Vnt ēt quedā malagmata: q̄ ſtomachica græci vocāt: qm̄ apiendi vim habēt.
ſ Quale eſt qd ex his cōſtat. piperis longi: ſpūę nitri: ſingulorꝝ. P. xii. eriſimi.
P. xiiii: Quę cū melle miſcent. Idoneaq; ēt ſtrūę aperiendę ſunt eius generis.
Vehementiuſq; ex his eſt id quod hēt calcis. P. xiiii. piperis grana ſex nitri: cęrę: ſingu
lorum. P. xx. mellis. P. z. olei heminam.

¶Niconis malagma ad reſoluendum aperiendumq; ac purgandum.

n Iconis quoq; eſt qd reſoluit: apit: purgat. Hēt alcyonium: ſulphur: nitrꝝ: pu
micē paribus portiōibus: qb9 tm̄ picis & cęrę adiicit: vt fiat cærati craſſitudo.

¶Malagma ad oſſa & neruos.

D oſſa autem Ariſtogenis fit ex ſulphuris. P. xi. reſinę terebinthinę: nitri ſpu-
a mę & ex ſcylla partis interioris: plumbi eloti ſingulorum. P. xii. thuris fuligi
nis. P. xviii. ficus aridę quam pinguiſſimę: ſeui taurini: ſingulorum. p. xviii:
cæræ. p. xxi: iridis macedoniacæ. p. xvi. ſeſami fricti acetabulum. maximeq; neruis &
articulis malagma conuenit.

¶Malagma Euticlei ad articulos & ad omnem dolorem.

Git Euticlei eſt & ad articulos & ad omnem dolorem & ad veſicæ & ad recē-
i ti cicatrice contractos articulos: quas ancylas græci nomināt. quod habet fu-
liginis thuris acetabulum. reſinæ tantundē: galbani ſine ſurculis ſeſcunciam
ammoniaci: bdellij: ſingulorum. p. z. cæræ. p. ſemis. Aliud item fit: quod habet iri-
dis: ammoniaci: galbāi: nitri ſingulorum. p. xxiiii. reſinæ liquidę. p. xvi. cęrę. p. xxvi.

¶Malagma ſaſogorę ad dolores articulorum.

a D dolores articulorū Saſogorę: plumbi combuſti: papaueris lacrimę: cor-
ticis hyoſcyami: ſtyracis peucedani: ſeui: reſinę: cęrę pares portiones.

¶Chryſipi malagma ad idem valēs.

c Hryſippi: reſinę liquidę: ſandaracę: piperis ſingulorum. p. xxii. quibus cęrę
paulum adijcitur.

¶Cleſipontis malagma ad idem valens & ad parotidas & phymata & ſtrumā.

Lesipontis ceræ creticæ: resinæ terebinthinæ nitri quã ruberrimi: singulorꝝ. p.
c semis: olei cyathi tres. Sed id nitrũ ante ꝑ triduum instillata aqua terit & cũ
sextario eius incoquitur donec ois humor consumat. potest vero ra cõpositio
ẽt ad parotidas: phymata: strumam: omnemq; coitum humoris emolliendum.

¶Malagma ad articulos.

a D articulos fici quoq; aridi partem nepetæ mixtam: vel vuam timiniã sine se-
minibus cum pulcio recte aliquis imponit.

¶Malagma Aristonis aduersus podagras & recentia phymata & omnis dolores.

Adem podagræ præsidia sunt. Sed ad eam fit Aristonis quoq; quod habet
e nardi: cynnamomi: casiæ: cameleontis: iunci rotundi singulorum. p. xviii. se-
ui caprini ex irino liquati. P. xxx. iridis. P. xi. quæ in aceto quam acerimo iace-
e per. xx. dies debet. Idem autem etiam recentia phymata doloresq; omnes discutit.

¶Theoseni malagma ad pedum dolores.

T Theosenus ad pedum dolores seui a renibus partem tertiam: salis partes
a duas miscebat: hisq; membranulam illitam imponebat: tum super inijciebat
ammoniacum: thimiana i aceto liquatum.

¶Numenij malagma ad podagram cæterosq; articulos iduratos.

T Numenius podagram cæterosq; articulos induratos hoc molliebat. abro
a tani: rosæ aridæ: papaueris lacrimæ singulorum. P. xiii. resinæ terebinthinæ.
P. xiiij. turis: spumæ nitri: singulorum. P. xviij. iridis: aristolochiæ: singulo-
rum. P. xxii. cæræ. P. iii. quibus adiicitur cedri cyathus vnus. olei laurei cyathi tres:
olei acerbi sextarius.

¶Dexii malagma si quando callus in articulis increuit.

I quando autem in articulis callus increuit Dexius docuit imponere calcis.
ſ P. xiiii. cæruſſæ. P. xviii. resinæ. pineæ: P. xxx. piperis grana. xxx. cæræ. P. z.
Quibus dum contunduntur: hemina vini leuis instillat.

¶De emplastris. Caput decimũnonum.

X emplastris autem nulla maiorem vsum prestant: quam q̃ cruentis ꝓtinus
e vulneribus inijciuntur: enhæma græci vocant. Hæc enim reprimunt inflãma
tionem nisi magna vis eam cogit: atq; illius quoq; impetum minuunt: tũ glu
tinant vulnera quæ id patiuntur: cicatricem hisdem inducunt. Constant autem ex me
dicamentis non pinguibus. ideoq; alipene nominantur.

¶Barbarum emplastrum nigrum: quod cruentis protinus vulneribus inijcitur.

Ptimum ex his est quod barbarum vocatur. Habet æruginis rasæ. P. xxii. spu
o mæ argẽti. P. xxx. aluminis: picis aridæ: resinę pineę aridę singulorum. P. xi.
quibus adiiciuntur olei & aceti: figulæ heminæ.

¶Coacon emplastrum nigrum ad idem valens.

Lterũ ad idẽ: quod choacon uocãt: habet spumæ argenti. P. xc. resinæ aridæ
a tantundem. Sed spuma prius ex tribus olei heminis coquitur. His duobus
emplastris color niger est: qui fere talis fit. ex pice atq; resina. At ex bitumine
nigerrimus. ex ęrugine aut ęris squama viridis. ex minio rubet. ex ceruſſa albus.

¶Basilicon emplastrum nigrum ad idem.

Auca admodum compositiones sunt in quibus aliquid mixturę uarietas no
p uat. Ergo id quoq; nigrum est. qđ basilicon noiat. Habet panacis. P. xi. gal
bani. P. xii. picis & resinę singulorum. P. xx. olei dimidium cyathum.

¶Smaragdinum emplaſtrum ad idem.

T quod puiride ē: ſmaragdinū appellat. i quo ſūt reſinæ pineæ. P. xiii. cæræ:
a P. xi. æruginis. P. Semis. turis fuliginis. P. z. olei tātundem. aceti quo fuligo & ærugo in vnum cogantur.

¶Emplaſtrum ruffum ad idem.

St ēt coloris fere ruffi: quod celeriter ad cicatricem vulnera perducere videt.
c Habet turis. P. xi. reſinę. P. xii. ſquamę æris. P. xiiii. ſpumę argenti. P. xxx. Cę ræ. P. xc. olei heminam.

¶Paracolleticum emplaſtrum ad idem.

p Ræterea eſt: quam paracolleticam a glutiando vocant. Conſtat ex his. bituminis: aluminis ſciſſilis. P. xiiii. ſpumæ argenti. P. x. & olei veteris hemina:

¶Cephalicum emplaſtrum philotæ capiti conueniens.

Ræterea ſunt quædam generis eiuſdem: quæ quia capitibus fractis maxime
p conueniunt: cephalica a græcis nominantur. philotæ compoſitio habet terræ erythriæ: chalcitidis: Singulorum. p. xiiii. myrræ: æris combuſti. p. xx. ichthyocollæ ſingulorum. P. xvi. æruginis raſæ: aluminis rotundi. myſi crudi: ariſtolochiæ: Singulorū. P. xviii. ſquamæ æris. P. xx. turis maſculi. P. xii. cæræ. P. i. roſæ & olei acer bi ternos cyathos: aceti quantum ſatis eſt. dum arida ex eo conteruntur:

¶Emplaſtrum viride ad idem valēs.

Liud ad idem viride æris combuſti: ſquamæ æris. mirrę ichthyocollæ: Singu-
a lorum. P. xvi. myſi crudi: æruginis raſæ: ariſtolochiæ: aluminis rotundi ſingulorę. P. xviii. cæræ. P. xi. olei hemina: aceti quod ſatis ſit.

¶Tetrapharmacum emplaſtrum ad pus mouendum.

Vri autem mouendo non aliud melius: quam quod expeditiſſimum eſt. te-
p trapharmacon a græcis nominatur. habet pares portiones cæræ: picis: reſinę: ſeui taurini: ſi id non eſt: vitulini.

¶Enneapharmacum emplaſtrum ad pus mouendum & ad purgandum valēs.

Lterum ad idem enneapharmacum nominatur: quod magis purgat. cōſtat
a ex nouem rebus: cæra: melle: ſeuo: reſina: myrra: roſa: medulla vel ceruia uel vitulina vel bubula: hyſopo: butyro. Quorum ipſorum quoq; pondera paria miſcentur. Sunt autem quædam emplaſtra: quibus vtriuſq; rei facultas ē. quæ ſi ſingula. habenda ſunt. meliora ſunt. Sed in copia reijcienda ſunt: his. potius adhibitis: q̄ proprie id: quod eo tempore opus eſt: conſequuntur. Exempli cauſa duo propōam.

¶Attalum emplaſtrum ad vulnera.

St igitur ad vulnera attalū: qd habet ſquamæ æris. P. xxvi. fuliginis. P. xxv.
c ammoniaci tantundem. reſinæ terebinthinę liquidę. P. xxxv. ſeui taurini tātūdem aceti heminas tres: olei ſextarium.

¶Iudęi emplaſtrum fracto capiti accōmodatum.

T inter ea quæ fracto capiti accōmodantur: habent quidam id quod ad aucto
a rem iudęum refertur. Conſtat ex his. ſalis. P. xiiii. ſquamæ ęris rubri: ęris combuſti. ſingulorum. P. xxii. ammoniaci: thymiamatis: turis fuliginis: reſinę ardę ſingulorum. P. xvi. reſinę colophoniacę: cærę: ſeui vitulini curati: ſingulorę. P. xxx. aceti ſeſquicyathum: olei minus cyathum. Tetherapeumena græci appellant quę cu-

rata vocant: cum ex ſeuo puta omnes membranulæ diligenter exemptæ ſunt: ex alio medicamento.

¶ Diadaphnidon emplaſtrum ad extrahẽdum.

Vnt etiam quædam emplaſtra nobilia ad extrahẽdum. Quæ ipſa quoq; epiſ
f paſtica nominantur. Quale eſt: qđ quia lauri baccas habet Diadaphnidon appellatur. in eo eſt: reſinæ terebintinæ. p. xx. nitri: cæræ: picis aridæ: baccarũ lauri: ſingulorum. P. xxx. olei paulum. Quotiens aut baccam: aut nucem: aut ſimile aliquid poſuero: ſcire oportebit: anteq̃ expendatur: ei ſummã pelliculã eẽ demendã.

¶ Aliud diadaphnidon ad extrahendum & pus mouendum.

Liud eo nomine: quod puri quoq; mouẽdo eſt: ſeui vitulini: ammoniaci: thy
a miamatis: picis: cæręnitri: baccarum lauri: reſinę aridę. ariſtolochiæ: pyre-tri pares portiones.

¶ Philocratis emplaſtrum ad extrahendum & pus mouendum.

Ręter has eſt philocratis: qđ habet ſalis ammoniaci. p. xvii. ariſtolochię. P.
p xviij. cęrę. reſinę terebinthinę. fuliginis turis: ſingulorum. P. xxv. ſpũę argẽti P. xxxixj. Quibus vt pus quoq; moueant: iridis. P. xiiij: & galbani. P. xvi: adijciuntur:

¶ Rhypodes emplaſtrum ad extrahendum.

Ptimum tamen ad extrahendum eſt id: quod a ſimilitudine ſordium rhypo-
o des græci appellant. Habet myrræ: croci: iridis: propolis: bdellij: capitulorum punici mali: aluminis & ſciſſilis & rotundi. myſi: chalcitis: atramenti ſutorij cocti. panacis. ſalis ammoniaci. uiſci. ſingulorum. P. xiiij. ariſtolochiæ. P. xviij: ſq̃mę æris. P. xxvi. reſinæ terebithinæ. P. lxxv. cęrę & ſeui uel taurini uel hircini. P. xc.

¶ Emplaſtrum Hecatei ad extrahẽhum.

Ecateo quoq; auctore emplaſtrum generis eiuſdem fit ex his. galbani. P. xij.
h fuliginis turis. P. xiiij. picis. P. xvi. cęrę & reſinæ terebinthinæ. ſingulorum. xviii. quibus paulum irini unguenti miſcetur.

¶ Alexandrinum emplaſtrum uiride ad extrahendum.

Alenſq; ad idem emplaſtrum uiride alexandrinum eſt. Habet aluminis ſciſſi
u lis. P. xviii. ſalis ammoniaci. pondo. xviii. z. ſquamę æris. p. xxvi. myrræ. turis ſingulorum. p. xxviii. cęrę. p. x. cl. reſinę colophoniacę aut pineę. p. cxc. olei heminam: aceti ſextarium.

¶ De emplaſtris exedentibus.

Vædam autem ſunt emplaſtra exedentia: quæ ſepta greci uocant quale eſt id
q qđ habet reſinę terebinthinę fuliginis turis: ſingulorum. p. z. ſquamę ęris. p. xi. ladani. p. xii. aluminis tantundem: ſpumę argenti. p. xiiii.

¶ Emplaſtrum quod exeſt corpus & oſſa reſoluit & ſuper creſcentẽ carnem coercet.

Xeſt etiam uehementer corpus atq; oſſa quoq; reſoluit & ſupercreſcentẽ car-
e nem coercet id qđ habet ſpumę argenti: ſquamę ęris: uncias ſingulas: nitri ignem non experti: lapidis taſii: ariſtolochię. p. ſextantes: cęrę reſinę terebinthinæ: thuris olei ueteris: atramenti ſutorii: ſalis ammoniaci. p. ſemis: eruginis: raſæ: p. beſſem. aceti ſcylliti heminam. uini aminei tantundem.

¶ Emplaſtra aduerſus morſus & alia recentiora vulnera.

Vnt etiam aduerſus morſus quędam accommodata quale eſt. Di-
f ogeni: nigrum: quod habet bituminis: cæræ: reſinæ pineæ aridæ:
ſingulorum .P. xxx. ſpumæ argenti . P. xc . olei ſextarium . Aut in
quo ſunt. ſquamæ æris. P. xiiii. cęruſſę & eruginis paſſæ ſingulorum. P. xviii.
ammoniaci. P. xxij. cæræ: reſinæ pineæ: ſingulorum. P. xxxv. ſpumæ argen-
ti. P. xc. olei ſextarium Aut in quo ſunt ſquamæ æris. P. xxiiij. galbani. P. xvi.
cæruſſæ & eruginis raſæ ſingulorum. P. xviii. ammoniaci. P. xxii. cæræ: reſi-
næ pineæ ſingulorum. p. xlv. ſpuma argenti concoquitur.

¶ Etheſium emplaſtrum rubrum ad idem ualens.

Vbrum quoque emplaſtrum quod etheſium uocatur huc aptum
t eſt. Habet reſinæ terebinthinæ. P. xij. galbani. P. xiiij. minij ſinopi-
ci. P. xvi. thuris fuliginis. P. xvi. cęrę. P. xviij. ſpumæ argenti. P. xlvi.
olei ueteris heminam.

¶ Aliud emplaſtrum ad idem ualens.

Tem id quod ex his cõſtat. ſquame eris: turis fuliginis: ſingulorũ.
i P. xiii. galbãi. P. xvi. ſalis ammoniaci . P. xxii. z. cæræ . P. xxxv. olei
tribus heminis . Hæc autem aliis quoq; recentioribus uulneribus
recte imponuntur.

¶ Leuca emplaſtra non grauibus uulneribus accomodata & maxime ſe-
nilibus.

Vnt enim alba lenia: leuca græci uocant. fere non grauibus uulne-
f ribus accommodata: præcipueq; ſenilibus. Quale eſt quod habet
cæruſſæ. P. xxxxii. ſeui uitulini curati & cæræ. ſingulorum. p. xlviii.
olei heminas tres: ex quibus ea cæruſſa coquitur.

¶ Elephantinum emplaſtrum.

Liud quod habet cæruſſæ. p. x. cæræ. p. xxxxv. olei heminam: aquæ
a ſextarium. Quæ quotiens adiiciuntur cæruſſæ uel ſpumæ argenti:
ſcire licet illa ex his coquenda eſſe. Eſt autem ea percandida compo
ſitio quæ ſupra poſita eſt. ideoq; elephantina nominatur.

¶ Lenia emplaſtra.

Enia quoq; quædam emplaſtra ſunt: quas liparas fere græci nomi-
l nant. ut id quod habet minii. p. xiiii. ſpumæ argenti . p. xxxv . cæræ
& adipis ſuillæ: ſingulorum. p. xxxvii. uitellos quattuor.

¶ Emplaſtrum lene.

Lia compoſitio generis eiuſdem: cæræ: reſinę terebinthinæ: ſingu-
a lorum . . p. xvi. cæruſſæ. p. xviii. ſpumæ argenti: plumbi recremen-
ti: ſcorian molybdi græci uocant: ſingulorum. p. xxx. cicini: olei: &
myrti: ſingulorum heminæ.

¶ Arcaghati emplaſtrum lene.

Ertia quę ad auctorem arcaghatum refertur: myſi cocti: æris com
t buſti: ſingulorum. p. xiiii. cæruſſæ coctæ. p. xviii. reſinæ terebinthi
næ. p. xx. ſpumæ argenti. p. xvi.

¶ Emplaſtra eiuſdem generis ad leniendum apta.

Tiam num generis eiuſdem: ſpumæ: argenti cæræ: adipis. ſuillæ ſin
e gulorum. P. xxxvii. vitelli cocti quattuor roſæ hemina Aut: ærati ex oleo myrteo facti partes tres: adipis ſuillæ pars quarta: paulum ex plumbi recremento. Aut ſpumæ argenti ſelibra ex olei hemina & aquæ marine altera cocta donec bullire deſierit: cui paulum cæræ ſit adiectum: aut pares portiones cæræ: ſeui: ſtibis: ſpumæ argenti: cæruſſæ

¶De paſtillis & primo de his qui ad recentia vulnera glutinanda ſanandaq; apti ſunt. Caput vigeſimum.

Aſtilli quoq; facultates diuerſas habent. Sunt enim ad recentia vul-
p nera glutinanda ſanandaq; apti. Qualis eſt qui habet chalcitis: my-ſi: ſpumæ nitri floris æris: gallæ: aluminis ſciſſilis modice cocti: ſingulorum. P. xi. æris combuſti: capitulorum mali pũici: ſingulorum. p. xiii. Hunc oportet diluere aceto: ſic vulnus glutinand um eſt illinere. At ſi nervoſus aut muſculoſus is locus eſt: commodius eſt cærato miſcere ſic: ut illius octo partes: nona huius ſit.

¶Alius paſtillus ad glutinanda uulnera.

a Lius ad idem conſtat ex his bituminis: aluminis ſciſſilis: ſingulorum. P. xi. æris combuſti. P. xiiij. ſpumæ argenti. P. xxi. olei ſextarium.

¶De phragide paſtillo: quem polybus conficit: ad glutinandum vulnus.

Ed longe polybi celeberrimus eſt ſphragis autem nominatur qui ha
f bet aluminis ſciſſilis. P. xi. z. atramenti ſutorii. P. xii. myrræ. P. xv. aloes tantumdem: capitulorum punici mali: fellis taurini: ſingulorum. P. xvi. Quæ contrita uino auſtero excipiuntur.

¶Paſtillus ad ulcerá ſordida & nigritiem in auribus: naribus: obſcenis partibus: inflammationeſq; eorum.

D ulcera ſordida & nigritiem in auribus: naribus: oſcenis partibus
a inflammationeſq; eorum thryſocollæ. P. xi. atramenti ſutorii: aluminis ſciſſilis ſingulorum. P. xii. haliacaccabi corticis. p. xiiij. minii: P. xvi. ſpumæ argenti. P. xxi. cæruſſæ. P. xxvii. Quæ ex aceto & coguntur & ubi utendum eſt: diluuntur.

¶Paſtillus andronis ad vuam inflammatam ad naturalia ſordida etiam cã cro loborantia.

Ndronis uero eſt ad uuam inflammatam: ad naturalia ſordida eti-
a am cancro laborantia: gallæ: atramenti ſutorii: myrræ ſingulorum.

P.xi.aristolochiæ:aluminis scissilis: singulorum .P.xii.capitula punici mali.P.xxxv.ex passo coacta & cum usus exigit aceto vel vino diluta: putualentius aut lenius vitium est:cui medendum est.

¶Pastillisad fixa ani:uel ora uenarum fundentia sanguinem uel cancrum.

p Roprie autem ad ani fissa:vel ora uenarum fundẽtia sanguinem uel cancrum:æruginis .P.xii.myrræ.P.xxii.stibis. lachrymæ papaueris:acaciæ: singulorum.P.xxvi. Quæ exuino & teruntur & in ipso usu deliquantur.

¶Pastillus ad expellendum calculum cum urina.

e Xpellere autem ex uesica cum urina calculum uidetur hæc compotio.casiæ:croci:myrræ:costi:nardi:cynamomi:dulcis radicis balsami:hyperici:pares portiones conteruntur.deinde uinum lene instillatur:& pastilli fiunt:qui: singuli habeant.p.x.z.hique singuli quottidie mane ieiuno dantur.

¶De pessis. Caput uigesimumprimum.

h Aec tria compositionum genera:idest q̃ in malagmatis pastillis emplastrisq; sunt.maximum:præcipueq; uarium usum prestant. Sed alia quoq; utilia sunt.ut ea q̃ fœminis subiiciuntur (pessos græci uocant)Eorum hæc proprietas est Medicamenta composita molli lana excipiuntur.eaq; lana naturalibus conditur.

¶Ad sanguinem euocandum.

a D sanguinem autem euocandum canneis duabus adiicitur nitri.p. xr.aut alij semen conteritur.adijcitur myrræ paululum:& vnguento susino miscetur.aut cucumeris siluestris pars iterior ex lacte muliebri diluitur.

¶Ad vuluam molliendam.

a D vuluam molilendam oui vitellus & fœnum græcũ & rosa & crocum temperantur. Aut elaterii. p.x.z. salis tantũdem,vuæ timiniæ. p.xvi.melle excipiuntur.

¶Alia pessi compositio ad idem valens.

a Vt Boeto auctore: croci:resinæ terebinthinæ:singulorum .p. xiiij. myrræ.p.x.zz.rosæ .p.xi.seui uitulini.p.xi.z. cæræ.p.xii. miscent.

¶Ad inflammationes uuluæ Numenii pessus.

o Prima ãt aduersus inflãmationes uuluæ numenii cõpositio ẽ:q̃ hẽt

croci.p.x.z.cæræ.p.xi.butyri.p.xviii.adipis anſerini.p. xxii.uitellos coctos duos:roſæ minus cyatho.

¶Ad eiiciendum e uula infantem mortuum.

ſ I uero infans intus deceſſit: quo facilius eiiciatur malocoriũ ex aqua terendum:coq; utendum eſt.

¶Si mulier uitio locorum concidit qua curatione utendum ſit.

I concidere uitio locorum mulier ſolet:cochleæ cum teſtis ſuis com ſ burendæ:conterendæq;:deinde his mel adiiciendum eſt. Si non cõ- præhendit adeps leonina ex roſa mollienda eſt.

¶De medicamentis quibus aridis utimur. Caput.xxii.

¶Ad carnem ſupercreſcentem exedendam.

Vædam autem mixturæ medicamentorum ſunt:quibus aridis ne- q q; coactis utimur:ſic ut inſpergamus aut cum aliquo liquido mix- ta illinamus quale eſt ad carnem ſupercreſcentem exedendam q; habet ſquamæ:fuliginis turis ſingulorum.p.xi. æruginis.p.xii.Hæc autem eadem cum melle purgant ulcera:cum cæra implẽt.Myſſi quoq; & gallaſi paribus portionibus miſceantur:corpus conſumunt. eaq; uel arida inſpergere licet:uel excepta cadmia illinire.

¶Ad putrem carnẽ continendam ne ultra ſerpat:eamq; leniter exedendam plures compoſitiones.

Vtrem uero carnem continet.neq; ultra ſerpere patitur & leniter ex p eſt:mel uel cum lenticula uel cum marrubio uel cum oleæ foliis ante exuino decoctis. Item ſertula campana in mulſo cocta: deinde contrita.aut calx cum cærato:aut amaræ nuces cum allio: ſic ut huius pars tertia ſit. paulumq; his croci adiiciatur. Aut quod habet ſpumæ argenti.p. xvi. cornu bubuli combuſti.p.xxii.olei myrtei & uini cyathos ternos. Aut quod ex his conſtat:floris punici mali. atramenti ſutorii: aloes: ſingulorũ. p.xii.aluminis ſciſſilis:turis:ſingulorum.p.xiii.gallæ.p.xviii.ariſtolochiæ p.xx. Vehementius idem facit etiam adurendo:auripigmentum cum chalcitide & aut nitro aut calce aut charta combuſta. Item ſal cum aceto. Vel ea compoſitio quæ habet chalcitidis:capitulorum punici mali:aloes:ſingulorũ.p.xii.aluminis ſciſſilis:turis ſingulorum.p.xiii.gallæ.p.xviii. ariſtolochiæ.p.xx.mellis quantum ſatis ſit ad ea cogenda. Vel cantharides.xi.ſulphuris.p.xi.lolii.p.xiii.Quibus adiicitur picis liquidæ quantum ſatis eſt ad iungendum uel chalcitis quoq; cum reſina & ruta mixta.aut cum eadem reſina:diphyges.aut uua timinia cum pice liquida. Idem vero poſſunt feces vini combuſtæ:& calcis & nitri pares portiones.uel aluminis ſciſſilis.p.x.zz. turis ſandracæ:nitri ſingulorum.p.x.gallæ.p.xviii.ariſtolochiæ:p.xx.mellis q̃tum ſatis eſt.

¶Hieræ compoſitio.

St etiam hieræ compoſitio.quæ habet myrræ:chalcitidis: ſingulo- e rum.p.xij.aloes:turis:aluminis ſciſſilis:ſingulorum.p. xiiij.Ariſtolochiæ: gallæ ĩmaturæ:ſingulorũ.p.xviij.malocorij contriti.p.xx.

¶Iudæi compoſitio.

e T ſi iudæi: in qua ſunt calcis partes duæ: nitri quã ruberrimi pars tertia. quæ vrina impuberis pueri coguntur donec ſtrigmenti craſſitudo ſit. Sed ſubinde his locus: cui id illinitur: madefaciendus eſt.

¶Iollæ compoſitio.

a T iollas: chartæ combuſtę: ſandaracę ſingulorum. p. xi. calcis. p. xij. auripigmenti tantũdem miſcebat.

¶Ad ſanguinis profluuiam: vel ex membrana cerebri: vel alijs locis. & ad cancrum: & ad inducendam cicatricem & ad coercendam carnem creſcentem.

f I vero ex membrana: quæ ſuper cerebrum eſt: profluit ſanguis: vitellus combuſtus & contritus inſpergi debet. Si alio loco ſanguinis profluuium eſt. auripigmenti ſquamæ ęris: ſingulorum. p. xi. ſandracę. p. ij. marmoris cocti. p. xiiij. inſpergi debet. Eadem cancro quoq; conſiſtunt. Ad inducendam cicatricem ſquamę ęris: turis fuliginis: ſingulorum. p. x. ij. calcis. p. iiij. Eadem increſcẽtem quoq; carnem coercent.

¶Timei compoſitio ad ignem ſacrum vel cancrum.

t Imens autem ad ignem ſacrum vel ad cãcrum his vtebatur Myrræ. p. xii. turis: atramenti ſutorii. ſingulorũ. p. xiii. ſandracæ: auripigmenti: ſquamæ ęris ſingularum. p. xiiii. gallę. p. xvi. cæruſſæ combuſtę. p. xviii. Eadem vel arida inſperſa: vel melle excepta idem præſtant.

¶Ad ſternutamenta excitanda.

f T ernutamenta vero vel albo veratro: vel ſtruthio coniecto in nares excitant: uel his mixtis. piperis: ueratri albi: ſingulorum. p. x. z. caſtorei pondo. x. R. ſpumæ nitri. p. xi. ſtruthii. p. xiii.

¶Gargarizationes quibus fieri debeant.

g A rgarizationes autem aut lauandi cauſa fiunt: aut reprimendi: ãut euocandi. Leuant lac: cremor uel ptiſanæ uel furfurum. Reprimit aqua: in aqua uel lenticula: uel roſa: uel rubus: uel cotoneũ malum: uel palmulæ decoctæ ſũt. Euocant: ſinapi: piper.

¶De antidotis & quibus malis opitulentur. Caput. xxiii.

a N tidota raro: ſed pręcipue iterdum neceſſaria ſunt: quia grauiſſimis caſibus opitulantur. Ea recte quidem dantur colliſis corporibus uel per ictus vel vbi ex alto deciderunt: uel uiſcerum: laterum: faucium interiorumq; partium doloribus. Maxime autem deſideranda ſunt aduerſus uenena uel p morſus uel per cibos aut potiones noſtris corporibus inſerta.

¶Compoſitio antidoti.

u Num eſt: quod habet lachrimę papaueris. p. x. z. acori: malobatri. p. xv. iridis illiricę: gummi: ſingulorum. p. xii. aneſi. p. xiii. nardi gallici: foliorum roſæ aridorum: cardamomi: ſingulorũ. p. iiii. petroſelini. p. iiii. z. pfolii. p. v. caſię nigre: ſilis: bdellii: balſami: ſeminis piperis albi: ſingulorum. p. x. z. ſtyracis. p. v. z. myrrę: opoponacis: nardi ſyri: turis maſculi: hypociſtidis ſucci: ſingulorum. p. xvi. caſtorei. P. xvi. coſti: piperis albi: galbani: reſinæ terebinthinæ: croci floris iunci rotũdi

ſingulorꝝ.p.vj.z.dulcis radicis.p.viij.z.Quæ melle vel paſſo excipiuntur.
¶Aliud antidotum Ambroſia nominatū: quod zopyrus Ptolemæo regi cōpoſuit.

Lterum quod zopyrus regi Ptolemæo dicitur compoſuiſſe atq; Ambroſiam
a nominaſſe: ex his conſtat. Coſti: turis maſculi: ſingulorum. P. v: piperis albi.
P. z. floris iunci rotundi. P. ij: cynnamomi. P. ij. caſiæ nigræ. P. iiij. croci cilici.
p. iiij. z. myrræ quā ſtactē nominat. P. v. nardi indici. P. v. z. Quæ ſingula cōtrita mel
le cocto excipiuntur. Deinde vbi vtendum eſt: id quod ægiptiæ fabæ magnitudinē im
pleat: in potione vini diluitur.
¶Antidotum mithridatis
Obiliſſimum autē eſt Mithridatis quod quotidie ſumendo rex ille dicitur ad
n uerſus venenorum pericula tutum corpus ſuum reddidiſſe. In quo hæc ſunt.
coſti. P. S. z: acori. P. v. hyperici: cumini: ſagapemi: agaciæ ſucci: iridis illiricæ
cardámomi: ſingulorum. P. ij. aneſi. P. iij. nardi gallici: gētianæ radicis: aridorum: ro
ſæ foliorum: ſingulorum. P. iiij. papaueris lachrimæ: petroſelini. ſingulorum. P. iij. z.
caſiæ: ſcilis lolij: piperis longi: ſingulorum. P. xvi. ſtiracis. p. v. z. caſtorei: turis hypoci
ſtidis ſucci: myrræ. opoponacis: ſingulorum. p. vj. malobathri folijs. xvi. floris iūci ro
tundi: reſinę terebinthinæ: galbāi: dauci cretici ſeminis: ſingulorum. p. vi. z. nardi: opo
balſami: ſingulorum. p. vi. z. thiaſpis. p. xv. zz. radicis ponticæ. p. vij. croci. zinziberis:
cynnamomi: ſingulorum. p. xviij. R. Hæc cōtrita melle excipiuntur & aduerſus vene
num: quod magnitudinem nucis græcæ impleat ex vino datur. In cæteris autē affecti
bus corporis pro modo eorum: vel quod ægiptiæ fabæ: vel quod erui magnitudinem
impleat: ſatis eſt.
¶De acopis. Caput: xxiiij.
¶Acopum neruis vtile.
Copa quoq; vtilia neruis ſunt. Quale eſt quod habet floris iunci rotundi. p.
a ij. zz. coſti: iunci quadrati: lauri baccarum: ammoniaci: cardamomi: ſingulo-
rum. p. iiij. z. myrræ: æris combuſti: ſingulorum. p. vij. iridis illiricæ: cæræ: ſin
gulorum. p. xiiij. alexandrini calami: iunci rotundi: aſphalti: xylobalſami: ſingulorū.
p. xxviij. ſeui. p. i. vnguenti irini cyathum.
¶Acopum elæodes neruis vtile.
Lterum quod elæodes vocant hoc modo fit. cæræ. p. z. olei tantūdem: reſinæ
a terebinthinæ ad nucis iuglandis magnitudinem ſimul incoquuntur: deinde i
ſuſa in mortario teruntur: inſtillaturq; ſubinde quam optimi mellis acetabu-
lum: tum irini vnguenti & roſæ terni cyathi.
¶Enchriſta ad vlcera purganda & implenda.
Nchriſta autem græci vocant liquida quæ illinuntur. Quale eſt quod fit ad vl
e cera purganda & implenda maxime inter neruos: paribus portionibus inter ſe
mixtis: butyri medullæ vitulinæ: ſeui vitulini: adipis anſerinæ: cæræ: mellis: re
ſinæ terebinthinæ: roſæ: olei cilicini. Quæ ſeparatim omnia liquantur: deinde liquida
miſceritur: & tum ſimul teruntur. Et hoc quidem magis purgat. Magis vero emollit:
ſi pro roſa cyprus infunditur.
¶Ad ſacrum ignem.

D ſacrum ignem ſpumæ argenti .p.xvj. corni bubuli cõbuſti.p.xij. conterun-
a tur: adijciturq; inuicem uinum: & id quod ſpecialiter ſil uocatur: & myrteum donec utriuſq; terni cyathi conijciant.

¶ De catapotijs. Caput.xxv.

¶ Catapotiũ ad ſomnũ accerſendũ & leuationem doloris & ſimul ad concoquendũ.

Atapotia quoq; multa ſunt: varijſq; de cauſis fiunt. Anodyna uocant quæ ſõ
c no dolorem leuant. Quibus uti: niſi nimia neceſſitas urget, alienum eſt. Sũt enim ex uehementibus medicamentis & ſtomacho alienis. poteſt tamen etiam ad concoquendum: quod habet papaueris lachrimæ. galbani: ſingulorum .p.xi. myrræ: caſtorei: piperis: ſingulorum .p.xij. Ex quibus quod erui magnitudinem habet: ſatis eſt deuoraſſe.

¶ Catapotium ualentius ad ſomnum.

Lterum ſtomacho peius: ad ſomnum ualentius ex his fit: mandragoræ .p.z.
a apij ſeminis: item hyoſcyami ſeminis: ſingulorum .p.iii. Quæ ex uino teruntur. Vinum autem eiuſdem magnitudinis. quæ ſupra poſita eſt: abunde eſt ſumpſiſſe.

¶ Catapotium ad plurimos dolores per ſomnum leniendos.

Iue autem capitis dolores: ſiue ulcera: ſiue lippitudo: ſiue dentes: ſiue ſpiritus
f difficultas: ſiue inteſtinorum tormenta: ſiue iflammatio vulue eſt: ſiue coxa: ſiue iecur aut lienis: aut latus torquet: ſiue uitio locorum aliqua prolabitur & obmuteſcit: occurrit dolori per quietem eiuſmodi catapotium. Silis: acori: rutæ ſilueſtris ſeminis: ſingulorum .p.i. caſtorei: cynnamomi: ſingulorum .p.xij. papaueris lachrimæ: panacis: radicis mandragoræ: malorum aridorum: iunci rotundi floris: ſingulorum .p.ii. piperis grana .lvi. Hæc per ſe contrita: rurſus inſtillato ſubinde paſſo: ſimul oĩa teruntur: donec craſſitudo ſordium fiat. Ex eo paulum aut deuoratur: aut aqua diluitur: & potui datur.

¶ Catapotium aliud ad multa ualens.

Vin etiam ſilueſtris papaueris: cum iam ad excipiendam lachrymam matu-
q rum eſt: manipulus qui manu comprehendi poteſt: iuas demittitur: & ſuper infunditur aqua: quæ id cõtegat: atq; ita coquitur. Vbi iam bene manipulus is coctus eſt ibidem expreſſus proijcitur: & cum eo humore: paſſi pari menſura miſcetur: inferuetq; donec craſſitudinem ſordium habeat. Cum infrixit: catapotia ex eo fiũt ad noſtræ fabæ magnitudinem. habentq; uſum multiplicem. Nam & ſomnum faciũt uel per ſe aſſumpta uel ex aqua data: & aurium dolores leuant: adiectis exiguo modo rutæ ſucci: ac paſſi. Et tormina ſupprimunt ex uino liquata: & inflammationẽ uuluæ coercent mixta cærato ex roſa facto cũ paulum his croci quoq; acceſſit: & ex aqua fronti inducta: pituitam in oculos decurentem tenent.

¶ Catapotium ad inducendũ ſomnum: quod vulua dolens prohibuit.

Tem ſi vulua dolens ſomnum prohibuit: croci: p.xij. anciſi: myrræ: ſingulo-
i rum .xi. papaueris lachrimæ .p.xiiij. cicutæ ſeminis .p.xviij. miſcentur: excipiũturq; uino uetere & quod lupini magnitudinẽ habet in tribus cyathis aq̃ diluitur. Id tñ in febre periculoſe datur.

¶ Ad iecur ſanandum.

a D ſanandum iecur nitri .p.z. croci: myrræ: nardi gallici ſingulorum .p.i: mel le excipiuntur: daturq; quod ægyptię fabæ magnitudinem habeat.

¶Ad finendos dolores lateris.

a Dlateris dolores finiendos: piperis: ariſtochię: nardi myrrę pares portiones.

¶Ad thoracis dolores finiendos

a Dthoracis: nardi.p.i. turis: caſię: ſingulorꝝ.p.iiij. myrrę. cynnamomi ſingulorꝝ.p.xi. croci.p.xviij. reſinę terebinthinę quadrās: mellis heminę tres.

¶Catapotiū Athenionis ad tuſſim.

a Dtuſſim Athenionis: myrrę: piperis: ſingulorꝝ.p.xi. caſtorei: papaueris lacrimæ: ſingulorum.p.xi. Quę ſeparatim cōtuſa poſtea iūgūt & ad & magnitudinē fabę noſtrę bina catapotia mane: bina noctu dormituro dantur.

¶Catapotium Heraclidis tarentini ad tuſſim & ſomnum.

ſ. Ituſſis ſomnum prohibet: ad utrāqꝫ Heraclidis tarentini: croci.p.xi. cynnamomi. caſtorei: papaueris lachrimę ſingulorꝝ.p.i. myrrę: piperis longi. coſti galbani: ſingulorum.p.z:

¶Catapotium ad purganda vlcera in faucibus tuſſientibus.

q Vod ſi purganda ſunt vlcera in faucibus tuſſientibus: panacis: myrræ: reſinæ terebinthinæ: ſingulorū.P.x. galbani.p.z. hyſopi.P.z. conterenda ſunt. hiſqꝫ hemina mellis adijcienda: & quod digito excipi pōt: deuorandum eſt.

¶Collice caſſij medici.

c Ollice vero Caſſij ex his conſtat: croci: aneſi: caſtorei: ſingulorꝝ.P.xiij. petroſelini.P.xiiij. piperis & longi & rotundi: ſingulorꝝ.P.xv. papaueris lacrimæ iūci rotundi: myrræ: nardi: ſingulorꝝ.P.xvi. Quæ melle excipiuntur. Id ātque deuorari poteſt: & ex aqua calida ſumi.

¶Ad infantem mortuum aut ſecundas expellendas.

i Nfantem vero mortuū aut ſecundas expellit aquæ potio cui ſalis ām̄oniaci. P.xi. aut cui dictami cretici.P.xi. adiectum eſt.

¶Laborantibus ex partu quid dari debeat.

e Xpartu laborantibus eriſimum ex vino tepido ieiunæ dari debet.

¶Ad adiuuandam vocem.

u Ocem adiuuat turis.P.i. in duobus cyathis vini datum

¶Aduerſus difficultatem vrinæ.

a Duerſus vrinæ difficultatem: piperis longi: caſtorei: myrræ: galbani: papaueris lacrimæ: croci: coſti: vnciæ ſingulæ: ſtyracis: reſinæ terebinthinæ P̄odo ſextantes: mel: abſinthij cyathus. Ex quibus ad magnitudinem fabæ ægyptię & mane & cœnato dari debet:

¶Arteriaces compoſitio fiat:

a Rteriace vero hoc modo fit. caſiæ: iridis: cynnamomi: nardi: myrrę: turis: ſingulorum.P.i. croci.P.i. piperis grana.xxx. ex paſſi tribus ſextarijs decoquūt donec mellis craſſitudo his fiat. Aut croci: myrrę: turis: ſingulorꝝ.P.i. cōijciuntur in paſſi eundem modū. eodemqꝫ modo decoquuntur. Aut eiuſdem paſſi heminę tres vſqꝫ eo coqūntur: donec extracta inde gutta indureſcat & adijcit tritę caſię.P.i.

¶De quinqꝫ generibus noxarum corporis & primo de vulneribus quę maxime per tela inferuntur. Caput.xxvi:

c Vm facultates medicamentorum propoſuerim genera in quibus noxa corpori eſt: proponam. Ea quinqꝫ ſunt. Cum quid extrinſecus læſit: vt in vulneribus. Cum quid intra ſeipſum corruptum eſt. vt in cancro. Cum quid inatū

est: vt in vesica calculus. Cum quid increuit: vt vena q̃ intumescens in varicæ conuertitur. Cum quid deest: vt cum curta pars aliqua est. Ex his alia sunt: in quibus plus medicamenta. Alia in quibus plus manus proficit. Ergo dilatis his. quæ præcipue scalpellum & manum postulant: nunc de his dicam. quæ maxime medicamentis egent. Diuidam ãt hanc quoq; curandi partem sicut priorem. Et ante dicam: quæ ĩ quãlibet partem corporis inducunt. Tum de his: quæ certas infestant. Incipiam a uulneribus. In his autem ante omnia scire metus debet. quæ insanabilia sint. quæ difficilem curationẽ habeant. quæ promptiorem. Est enim prudentis hominis primum eum qui seruari nõ potest: non attingere: nec subire speciem eius vt occisi: quem sors ipsius peremit. Deinde vbi grauis metus sine certa tamen desperatione est: indicare necessarijs periclitantis in difficili rem esse: ne si victa ars malo fuerit: vel ignorasse vel fefellisse se videatur. Sed vt hæc prudenti viro conueniunt: sic rursus histrionis est: paruam rem attollere. quo plus præstitisse videatur Obligarique æquum est confessione promptæ rei: quo curiosius etiam circunspiciat: ne quod per se exiguum est: maius curantis negligentia fiat.

¶ Quæ vulnera insanabilia sint.

f Eruari non potest: cui basis cerebri: cui cor: cui stomachus: cui iocineris portæ: cui in spina medulla percussa est cuiq; aut pulmo medius: aut ieiunũ: aut tenuius intestinum aut ventriculus: aut renes vulnerati sunt. cuiue circa fauces grandes venæ vel arteriæ præcisę sunt.

¶ Quæ vulnera difficilem curationem habeant.

u Ix ãt ad sanitatem perueniunt: quibus vlla parte pulmo aut iocineris crassum aut membrana: quæ continet cerebrum: aut lienis: aut vulua: aut vesica: aut vllum intestinum: aut septum transuersum vulneratum est: Hi quoq; inpræcipiti sunt: in quibus vsq; ad grandes intusq; conditas venas in alis vel poplitibus mucro desẽdit. Periculosa etiam vulnera sunt vbicunq; venæ maiores sunt qm̃ exhaurire hominem profussione sanguinis possunt. Idq; euenit nõ in alis tantum atq; poplitibus sed etiam in his venis: q̃ ad anum testiculosq; perueniunt. Præter hæc malum vulnus est: quodcunq; in alis vel feminibus: vel inanibus locis: vel in articulis: vel inter digitos est. Item quodcunq; musculum: aut neruum: aut arteriam: aut membranam: aut os: aut carthilaginem læsit.

¶ Qua vulnera tutiorem curationem habeant.

t Vtissimum omnium quod in carne est. & hæc quidem loco vel peiora vel meliora sunt. Modo vero periculum facit quodcũq; magnum est.

¶ Obseruationes quædam & ætatis & corporis & vitæ & temporis in vulneribus.

a Liquid etiam in vulneris genere: figuraq; est. Nam peius est quod etiam collisum: quam quod tantum discissum est. adeo vt aceto quoq; quã retunso telo vulnerari cõmodius sit. Peius ẽt vulnus ẽ: ex quo aliquid excisum est ex quo ue caro alia pte absciss. alia dependet. Pessimaq; plaga in orbem est: tutissima quæ lineæ modo recta est. Quo deinde propius huic: illiue figurę vulnus est: eo vel deterius vel tollerabilius est. Quin etiam confert aliquid & ætas & corpus & vitæ propositum & anni tempus. quia facilius sanescit puer vel adolescens: quam senior: valens quam ifirmus neq; nimis plenus: quam si alterum ex his est. Integri habitus: quã corrupti. exercitatus quam iners: sobrius & temperans: quã vino veneriq; deditus. Oportunissimumq; curatiõi tẽpus vernũ est aut certe neq; feruens neq; frigidum si quidẽ vul

nera & nimius calor & nimium frigus infestant: maxime tamen horum varietas ideoq; pernicioſiſſimus autumnus eſt. Sed pleraq; ex vulneribus oculis ſubiecta ſunt quorũ dam ipſæ ſedes indices ſunt: quas alio loco demonſtrauimus cum poſitis interiorum partium oſtendimus. Verũtamen quia quædam vicina ſunt: intereſt quoq; vulnus in ſumma parte ſit: an penitus penetrauerit: neceſſarium eſt notas ſubijcere: per quas qd intus actum ſit ſcire poſſimus: & ex quibus uel ſpes uel deſperatio oritur.

¶ Signa percuſſi cordis.

i Gitur corde percuſſo: ſanguis multus fertur. uenæ langueſcũt color pallidiſ ſimus. ſudores frigidi: maliq; odoris tanq̃ in rorato corpore oriũtur. extremiſ q; partibus frigidis matura mors ſequitur.

¶ Signa pulmonis icti.

p Vlmone icto: ſpirandi difficultas eſt. ſanguis ex ore ſpumãs: ex plaga rubẽs: ſimulq; ẽt ſpiritus cũ ſono fertur: in vulnus inclinari iuuat. qdã ſine rõne cõſur gũt. Multi ſi in ipſum uulnus inclinati ſunt: loquũt. ſi i aliã pt̃e: obmuteſcũt.

¶ Signa iocineris uulnerati.

i Ocineris ãt uulnerati notæ ſunt: multus ſub dextra pte præcordiorũ pfuſus ſanguis. ad ſpinam reducta præcordia in uentrem cubandi dulcedo. pũctiões doloreſq; uſq; ad iugulum: iunctumq; ei latus ſcapularum. os intentũ. Quibus nonnunq̃ ẽt bilioſus uomitus accedit.

¶ Signa percuſſorum renium.

r Enibus uero percuſſis: dolor ad inguina teſticuloſq; deſcendit: difficulter urina redditur: eaq; aut eſt cruenta: aut cruor fertur.

¶ Signa uulnerati lienis.

a T liene icto ſanguis niger a ſiniſtra parte prorumpit præcordia cum uentriculo ab eadem parte indureſcunt. ſitis ingens oritur. dolor ad iugulum: ſicut iocinere uulnerato uenit.

¶ Signa percuſſæ uuluæ.

a T cũ uulua percuſſa eſt: dolor inguinibus & coxis femoribus eſt. Sanguinis pars per uulnus: pars per naturale deſcendit. uomitus bilis inſequitur. Quædam obmuteſcunt. q̃dam mente labũtur. quædam ſui compotes: neruorum oculorumq; dolore urgeri ſe confitentur. morienteſq; tãdẽ q̃ corde uulnerato patiũt.

¶ Signa percuſſi cerebri uel mẽbranæ eius.

ſ In cerebrum mẽbranaue eius uulnus accepit: ſanguis per nares quibuſdam ẽt per aures exit: fereq; bilis uomitus inſequitur. Quorũdam ſenſus obtundũ tur: appellatiq; ignorant. Quorundã trux uultus eſt quorũdam oculi quaſi reſoluti huc atq; illuc mouentur. Fereq; tertio uel quinto die delirium accedit. Multorum ẽt nerui diſtenduntur. Ante mortem ãt pleriq; faſcias quibus caput deligatum ẽ. lacerant: ac nudum uulnus frigori obijciunt.

¶ Signa percuſſi ſtomachi.

u Bi ſtomachus ãt percuſſus eſt. ſingultus & bilis uomitus inſequitur. Si quid cibi uel potionis aſſumptum eſt: ea redditur cito. Venarum motus elangueſcunt. ſudores tenues oriunt̃: p quos extremæ partes frigeſcunt.

¶ Signa ieiuni inteſtini & uentriculi uulnerati. & aliorum inteſtinorum.

c Ommunes uero ieiuni inteſtini & uentriculi uulnerati noræ ſunt. Nam cibus & potio per uulnus exeunt. præcordia indureſcunt. Nõ unq̃ bilis p os reddit̃:

Inteſtino tm̃ ſedes inferior eſt. Cætera. iteſtina icta vel ſtercus vel odorẽ eius exibent.

¶Signa percuſſæ medullæ quæ in ſpina eſt.

m Edulle vero quæ in ſpina eſt diſcuſſa: nerui reſoluuntur. aut diſtenduntur. ſen ſus intercidit. interpoſito tempore aliquo ſine voluntate inferiores partes vel ſemen vel vrinam vel ẽt ſtercus excernunt.

¶Signa ſepti tranſuerſi percuſſi.

a T ſi ſeptimũ tranſuerſum percuſſum eſt: p̃cordia ſurſum contrahuntur: ſpina dolet: ſpiritus rarus eſt: ſanguis ſpumans fertur.

¶Signa veſicæ vulneratæ.

u Eſica vero vulnerata dolent inguina. Quod ſuper pubem eſt: intenditur. pro vrina ſanguis: aut ex ip̃o vulnere urina deſcendit. ſtomacus afficitur. Itaq; aut bilẽ vomunt: aut ſingultiunt: frigus: & ex eo mors ſequitur.

¶De ſanguie & ſanie & pure & eoꝝ ſpẽbus quãdoq; meliora: deteriorae ſint.

h Is cognitis ẽt nũc quædã alia noſcẽda ſunt ad oĩa uulnera ulceraq;: de quibus dicturi ſumus: pertinẽtia. Ex his ãt exit: ſanguis: ſanies: pus. Sanguis oibus notus eſt. Sanies eſt tenuior hoc: uarie craſſa & glutioſa & colorata. Pus craſſiſſimũ abiſſimũq; glutioſius & ſãguie & ſãie. Exit ãt ſãguis ex vulnere recẽti: aut iã ſa neſcẽte: Sanies eſt iter vtrumq; tẽpus. Pus ex ulcere iã ad ſanitatẽ ſpectãte. Rurſus & ſanies & pus quaſdã ſpẽs græcis noĩbus diſtictas hẽt. Eſt enĩ quædã ſanies quæ vel hydrops vel melitera noĩat. Eſt pus qd elæodes appellat. Hydrops tẽuis: ſubalbidus ex malo vlcere exit: maxieq; vbi neruo læſo iflammatio ſecuta eſt. Melitera craſſior & glutinoſior ſubalbida melliq; albo ſubſimilis fertur. Hæc quoq; ex malis hulceribus vbi nerui circa articulos læſi ſunt & iter hæc loca maxie ex genibus. Elæodes tenue ſub albidũ quaſi unctũ colore atq; piguitudine: oleo albo nõ diſſimile apparet in magnis vlceribus ſaneſcentibus. Malus ãt ẽ ſanguis nimiũ aut tenuis aut craſſus: colore uel liuidus uel niger: aut pituita mixtus: aut uarius. Optimus calidus: rubens. modice craſſus: nõ glutinoſus. Itaq; ptinus eius uulneris expedita magis curatio ẽ: ex quo ſãguis bonus fluxit. Itẽq; poſtea ſpes ĩ his maior ẽ: ex quibus melioris generis quæq; pueniunt Sanies igit mala ẽ multa: nimis tẽuis: liuida: aut pallida: aut nigra: aut glutinoſa aut malis odoris: aut quæ & ip̃m ulcus & iunctã ei cutẽ erodit. Melior nõ multa modice craſſa: ſubrubicũda aut ſubalbida. Hydrops ãt peior ẽ multus: craſſus: ſubliuidus: aut ſubpallidus: glutinoſus ater: calidus: mali odoris. Tolerabilior ẽ ſubalbidus q cætera oĩa cõtraria prioribus habet. Melitera ãt mala ẽ multa & pcraſſa. melior q̃ & tenuior & minus copioſa ẽ. Pus iter hæc optimũ ẽ. Sed id quoq; peius ẽ: multũ: tẽue: dilutũ: magiſq; ſi ab initio tale ẽ. Itẽq; ſi colore fero ſimile: ſi pallidũ: ſi liuidũ: ſi feculẽtũ eſt. Præter hæc ſi male olet: niſi tm̃ locus hũc odorẽ excitat. Melius ẽ: quo minus ẽ quo: craſſius: quo albidius. Itemq; ſi leue eſt: ſi nihil olet: ſi æquale eſt. modo tamen conuenire & magnitudini uulneris & tempori debet. Nam plus ex maiore: plus non dũ ſolutis inflãmationibus naturaliter fertur. Elæodes quoq; peius eſt multũ: & paꝝ pingue. quo minus ẽt quoq; idipſũ pinguis eo melius eſt.

¶Curatio aduerſus profuſionem ſanguinis in uulneribus.

q Vibus exploratis ubi aliquis ictus ẽ: q ſeruari põt: ptinus pſpiciẽda duo ſũt ne ſanguinis pfuſio: neue iflãmatio iterumat. Si pfuſionẽ timemus: qd ex ſede uulneris & magnitudine eius & ex ipetu ruẽtis ſanguis itelligi põt: ſiccis linamẽtis uulnus iplẽdũ ẽ. ſupraq; iponẽda ſpõgia ex aq̃ frigida expſſa: ac manu ſup cõ

primẽda. Si parũ ſic ſanguis cõquieſcit: ſæpius linamẽta mutanda ſunt. Et ſicca parũ valẽt. aceto madefaciẽda ſunt. id vehemẽs ad ſanguinẽ ſupprimẽdũ ẽ. ideoq; quidã id vulneri infundũt. Sed alius rurſus metus ſubeſt: ne nimis valenter ibi retenta materia magnã iflãmationẽ poſtea moueat. Quæ res efficit neq; rodentibus medicamẽtis: neq; adurẽtibus: & ob id ipſũ iducẽtibus cruſtã: ſit vtẽdũ quãuis pleraq; ex his ſanguinẽ ſupprimũt. Sed ſi ſemel ad ea decurrit̃ potiuſq; mitius idem efficiunt. Quod ſi illa quoq; ꝓfluuio vincũt̃. venæ q̃ ſanguinẽ fundũt apꝑhendẽdæ: circaq; id q̃d̃ ictũ ẽ: duobus locis deligãdæ intercidẽdæq; ſũt vt & i ſe ipſe coeãt & nihilominus ora ꝑcluſa hẽant. Vbi ne id q̃dẽ res patit̃: poſſũt ferro cãdẽti aduri. Sed ẽt ſatis multo ſãguine effuſo ex eo loco: quo neq; neruꝰ: neq; muſculus: ẽ vt puta i frõte vel ſupiore capitis pte. cõmodiſſimũ tñ ẽ cucurbitulũ admouere a diuerſa pte: vt illuc ſanguinis curſus reuocet̃

¶ Curationes aduerſus vulnerũ inflãmationem. i

T aduerſus ꝓfuſionẽ q̃dẽ i his auxiliũ ẽ. Aduerſus iflãmationẽ ãt i ipſo ſãguc nis curſu ea timeri põt: vbi læſũ ẽ vel os. vel neruꝰ vel cartilago: vel muſculus aut vbi parũ ſãguinis ꝓ mõ vulneris fluxit. Ergo quotiẽs q̃d tale erit: ſãguinẽ mature ſupprimere non oportebit: ſed pati fluere dũ tutũ erit: adeo vt ſi parũ fluxiſſe videbit̃: mitti quoq; ex brachio debeat: vtiq; ſi corpus iuuenile & robuſtũ & exercitatũ eſt: multoq; magis ſi id vulnus ebrietas ꝑceſſit. Quod ſi muſculus læſus videbitur præcidendus erit. Nam percuſſus mortiferus eſt: præciſus ſanitatem recipit.

¶ De glutinatione vulnerum.

A nguine ãt vel ſuppreſſo: ſi nimius erũpit: vel exhauſto: ſi ꝑ ſe paꝛ fluxit: lõge optimũ ẽ: vulnus glutinari. Põt ãt id vel q̃d̃ in cute uel ẽt in carne eſt: ſi nihil ei ꝑterea mali accedit. Põt caro alia pte depẽdẽs: alia inhærẽs: ſi tñ ẽt nũ integra ẽ cõiunctione corporis ſouet̃. In his vero q̃ glutinant̃ duplex curatio ẽ. Nam ſi plaga i molli pte: ſui debet: maxieq; ſi diſci ſſa auris ima ẽ: vel imus naſus: vel frons: vel bucca: vel. palpebra: vel labrũ: vel circa guttur cutis vel vẽter: Si vero i carne vulnus ẽ hiatq; neq; i vnũ oræ facile attrahũt̃: futura quidẽ aliena ẽ. Imponẽdæ vero fibulę ſũt. anc̃teras græci noiant. quæ oras: paulũ tñ: cõtrahunt: quo minus lata poſtea cicatrix ſit. Ex his ãt colligi põt: id quoq; q̃d̃ alia pte depẽdẽs: alia: ihærebit: ſi alienatũ adhuc nõ ẽ: futurã an fibulã poſtulet. Ex quibus neutra ante debet ipõi: quã itus vulnus purgatũ ẽ: ne q̃d ibi cõcreti ſãguinis relinquat̃. Id enĩ & i pus uertitur: & iflãmationẽ mouet: & glutinari vulnus ꝓhibet. Ne linamẽtũ quidẽ: q̃d̃ ſupprimẽdi ſanguis cauſa inditũ ẽ: inibi relinquẽdũ ẽ. Nã id quoq; inflãmat. Cõprahẽdi vero futura vel fibula nõ cutẽ tm̃: ſed aliq̃d ẽt ex carne. vbi ſuberit hæc: oportebit: quo valẽtius hæreat: neq; cutẽ abrũpat. V traq; optima ẽ ex acia molli nõ nimis torta: quo mitius corpi iſidat. V traq; neq; nimis rara. neq; nimis crebra initiãda ẽ. Si nimis rara ẽ: nõ cõtinet. Si nimis crebra ẽ: vehemẽter afficit. qa quo ſæpius acus corpus trãſiuit: quoq; plura loca iniectũ viculũ mordet: eo maiores iflãmatiões oriũt̃: magiſq; æſtate. Neutra ẽt vi vllã deſiderat. Sed eatẽus vtilis ẽ. q̃ cutis ducẽtẽ q̃ſi ſua ſpõte ſubſeq̃t̃. Fere tñ fibulę latiꝰ vulnꝰ eẽ patiũt̃. Sutura oras iũgit. q̃ ne ipſe q̃dẽ iter ſe cõtigere ex toto debẽt: vt ſi q̃d itus hũoris cõcreuerit: ſit qa emanet. Si quod vulnus neutrũ horꝛ recipit: id tñ purgari debet: deide oĩ vulneri prio iponẽda ẽ ſpõgia ex aceto exꝑſſa. ſi ſuſtinere aliqs aceti vi nõ põt vino vtẽdũ ẽ. Leuis plaga iuuat̃ ẽt ſi ex aq̃ frigida exꝑſſa ſpõgia ponit̃. Sed ea quocũ q; mõ ipoſita ẽ: dũ madet: ꝓdeſt. itaq;: vt ihæreſcat: nõ ẽ cõmittẽdũ. Licetq; ſine pegrinis & cõquiſitis & cõpoſitis medicamẽtis vulnus curare. Sed ſi qs huic parũ confidit:

ponere medicamētū debet. quod sine seuo cōpositum sit ex his: quæ cruētis vulneribus apta eē ꝓposui. Maxieqꝫ si caro ē: barbaꝫ. si nerui: vel carthilago vel aliqd eminentibus: q̄les aures: vel labra sūt. Polybi sphragidē. Alexandrinū quoqꝫ viride neruis idoneū ē. eminētibusqꝫ ptibus ea: quā græci rhaptusā vocāt. Solet ēt colliso corpe exigua pte findi cutis. Quod vbi icidit: nō alienū est: scalpello latius aperire: nisi musculi: neruiqꝫ iuxta sint: quos icidi nō expedit. Vbi satis diductū ē: medicamētū ipōnēdū est. At si id quod collisū ē: quāuis paꝫ diductū ē latius tñ apiri ꝑ neruos aut musculos nō licet adhibēda sūt ea: quæ humorē leniter extrahant: præcipueqꝫ ex his id quod rhypodes vocari proposui. Non alienum est ēt vbicunqꝫ vulnus graue est: impositū: quo id iuuet insuper circundare lanā succidā ex aceto & oleo. Vel cataplasma: si mollis is locus est: quod leniter reprimat. Si neruosus aut musculosus: qd emolliat.

¶ Quo modo vulnus ligari cōueniat.

f Ascia vero ad vulnus deligādū lintea aptissima ē eaqꝫ lata debet vt semel iecta nō vulnus tm̄: sed paulū vtriuqꝫ ēt oras eius cōprehendat. Si ab altera pte caro magis recessit: ab ea melius attrahit. Si æque ab vtraqꝫ trāsuersa cōprehēdere oras debet. aut si id vulneris rō nō patit: media primū inijcienda ē: vt tū in vtrāqꝫ partē ducat. Sic āt deligāda ē. vt & cōtineat neqꝫ astringat. Quod nō cōtinet: elabit. Quod nimis astrictū ē: cācro piclitat. Hyeme sæpius fascia circuire debet æstate quo tiēs necesse ē. tū extrema ps eius iferioribus acu assuēda ē. Nā nodus vulcus lædit: nisi tñ lōge ē. Illo neminē decipi decet ut ꝓpriā uiscerū curationē reqrat: de qbus supra posui. Nā plaga ipsa curāda extrīsecus uel futura uel alio medicinæ genere ē. In uiscēribus nihil mouēdū ē: nisi aut si quid iocinere: aut liene: aut pulmone duntaxat extremo dependat: præcidatur. Alioquin uulnus iterius ea uictus ratio eaqꝫ medicamenta sanabunt: quæ uisceri conuenire superiore libro proposui.

¶ De ratione uictus: & notis uulnerum curationibusqꝫ eorum.

h Is ita primo die ordinatis homo ī lecto collocādus ē: isqꝫ si graue uulnus ē: abstinere quātū uires patiūt ante inflāmationē a cibo debet. bibere donec sitim finiat aquā calidā. uel si æstas ē: neqꝫ febris neqꝫ dolor ē: ēt frigidā. Adeo tñ nihil ꝑpetuū est. Sed semp ꝓ uiribus corpis æstimādū. ut ibecillitas ēt cibū ꝓtinus facere necessariū possit: tenuē scilicet & exiguū: qui tñ sustineat. Multiqꝫ ēt ex ꝓfluuio sāguinis iter morientes: ante ullā curationē uio reficiēdi sūt. qd alioqn inimicissimum uulneri ē. Nimis uero intūescere uulnus: piculosū: nihil intūescere: piculosissimū ē. Illud indiciū ē magne inflāmatiōis: hoc emortui corpis. Protinusqꝫ si mēs homini cōsistit: si nulla febris accessit: scire licet: mature uulnus sanū fore. Ac ne febris qdē terrere debet: si i magno uulnere: dū iflāmatio ē: ꝑmanet. illa pnicioſa ē: q̄ uel leui uuleri supuenit. uel ultra tēpus iflāmationis durat: uel deliriū mouet: uel si neruoꝝ rigor: aut distētio: quæ ex uulnere orta ē: eā non finit. Vomitus quoqꝫ bilioſus nō uolūtarius: uel ꝓtius ut ꝑcussus ē aliquis: uel dū iflāmatio manet: malū signū ē: i his dūtaxat: quoꝝ uel nerui uel ēt neruosi loci uulnerati sūt. Spōte tñ uomere nō alienū ē: præcipue his: qbus ī cōsuetudīe fuit. sed neqꝫ ꝓtinus post cibū: neqꝫ iā iflmatiōe orta: neqꝫ cū in superioribus ptibus plaga est. Biduo sic uulnere habito: tertio die id aperiēdū. detergēdaqꝫ sanies ex aqua frigida ē. eadēqꝫ rursus iniciēda sunt. Quinto iā die quāta iflāmatio futura ē. se ostēdit. Quo die rursus detecto uulnere cōsiderādus color est. Quod si liuidus aut pallidus aut uarius aut niger ē. scire licet malū uulnꝰ eē. Idqꝫ quādocūqꝫ aiad uersū est terrere nos pōt. Albū aut rubicundū esse ulcus. cōmodissimū ē. Itē cutis du-

ra: crassa. dolens: piculū ostendit. Bona signa sunt vbi hæc sine dolore tenuis & mollis ē. Sed si glutinatur vulnus: aut leniter intumuit: eadē sūt iponēda: quę primo fuerūt. Si grauis iflāmatio est: neq; glutinādi spes ē: eaq; pus moueāt: aquæ quoq; calidæ necessarius vsus ē: vt & materiā digerat & duritiā emolliat & pus citet. Ea sic tēperāda ē: vt & manu cōtingēti iucūda sit. usq; eo adhibēda donec aliquid ex tumore minuisse: colorēq; vlceri magis naturalē reddidisse videat. maxieq; si grāde vulnus ē: tetrapharmacū. si in articulis: digitis: locis cartilaginosis: rhypodes. Post id fomētū si lata plaga nō patet: iponi ꝑtinus emplastrū debet: & si latius hyat: illud emplastrum liquari ex irino vnguento oportet. eoq; illita linamenta disponi ꝑ plagā. deinde emplastrū supra dari: & sup id succidam lanā minusq; etiā: quam primo fasciæ astringendæ sunt.

¶ Curationes propriæ articulorum.

p Ropriæ quædā i articulis visēda sūt. i qbus si præcisi nerui sūt: q cōtinebāt: debilitas eius ptis sequit. Si id dubiū est & ex acuto telo plaga ē: ea trāsuersa cōmodior ē. si retuso & graui ē: nullū in figura discrimen ē. At uisendū ē pus supra articulū: an infra nascat. Si sub eo nascit: albūq; & crassū diu fert: neruū ꝑcisū esse credibile ē. Magis quoq; maiores dolores iflāmationesq; quo maturius excitatæ sūt. Quāuis āt nō abscissus neruus ē: tn̄ si circa tumor durus diu ꝑmanet: necesse ē & diuturnū: vlcus eē: & sano quoq; eo tumorē ꝑmanere. futurūq; ē: vt tarde mēbrū id extendat vel cōtrahat. Maior tn̄ in extēdēdo mora ē: vbi recuruato articulo curatio adhibita ē: quā in recuruādo eo: quod rectū cōtinuerimus. Collocari quoq; mēbrū: qd ictū ē rōne certa debet. Si glutinādū ē: vt supius sit. si iflāmatione ē: vt i neutrā ptē iclinatū sit. Si iā pus ꝑfluit: vt deuexū sit. Optimū ēt medicamētū quies ē: moueri & ābulare nisi sanis alienū ē. Minus tn̄ his est piculosū: qui i capite vel brachijs: quā qui inferioribus ptibus vulnerati sūt. Minimeq; ambulatio cōuenit: fœminæ: aut crure: aut pede. laborāte. Locus in quo cubabit: tepidus eē debebit. Balneū quoq; dum paꝛ vulnꝰ purū est: iter res infestissimas ē. Nā id & hūidum & sordidū reddit. ex quibus ad cācrum trāsitus eē cōsueuit. Leuis frictio recte adhibet: sed his ptibꝰ q̄ lōgius absūta a vulnere.

¶ Vulnus quomodo purgandum est.

i Nflāmatione finita vulnus purgandum est. Id optime faciunt tincta i melle linamēta: supraq; id: emplastrū: uel enepharmacū dādum est. Tum demum vero parū vulcus ē: cū rubet: ac nimiū neq; siccum neq; hūidum est: ac quodcunq; sensu caret: qd non naturaliter sentit: quod nimiū aut aridum aut hūidum est. Quod aut pallidum aut albidum aut liuidū aut nigrum est: id purum non est.

¶ Quomodo vulnus implendum est.

p Vrgato sequit vt ipleat: iāq; calida aqua eatēus necessaria ē: vt sanies remoueatur. Lanæ sucidæ supuacuus vsus ē. Lota melius circūdat. Ad iplēdū āt vulnus ꝑficiūt qdē ēt medicamēta aliq̄. Itaq; ea adhiberi nō alienū ē: vt butyrum cū rosa: exigua mellis pte aut cū eadē pte: aut cū eadē rosa tetrapharmacū. aut ex rosa linamēta. Plus tn̄ ꝑficit balneū rarū. Cibi bōi succi: vitatis oibus acribus: sed iā plenioribus. Nā & auis & venatio & suilla elixa dari pōt: Vinū oibꝰ dū febris: dū iflāmatio ē: alienū ē. Itēq; vsq; ad cicatricē: si nerui: masculiue vulnerati sunt: ēt si alte caro: aut si plaga i sūma cute generis tutioris ē: pōt nō ꝑ uetus: modice tn̄ datū ad iplendū quoq; ꝑficere. Si quid molliēdū ē: qd i neruosis locis musculosisq; necessariū ē: cærato quoq; sup vulnus vtēdū ē. Ac si caro sup creuit: modice reprimit siccū linamētū: vehemētiꝰ squama æris. Si plus est qd tolli opus ē: adhibēda sūt ēt nū vehemētiora q̄ corpus exe

dunt. Cicatricem post oia hæc commode inducit licium ex passo aut lacte dilutum: vel etiam per se impositum siccum linamentum.

¶ De vulneribus: quæ extrinsecus per vulnera incidunt curationibusq; eorꝝ.

Ic ordo fœlicis curationis ē. Sed q̄dā tñ piculosa icidere cōsuerūt. Interdū eni
h vetustas vlcus occupat: iducit̄q; ei callus: & circū oræ crassæ liuēt. post q̄ qc-
qd medicamētorꝝ igerit̄: parū ꝓficit. quod fere negligēter curato vlceri supue
nit. Interdū vel ex nimia iflāmatione: vel ob æstus imodicos: vel ob nimia frigora: vel qa nimis vulnus astrictū ē: vel qa corpus aut senile aut mali habitus ē cācer occupat. Id gēus a græcis diductū i species ē: nostris vocabulis nō ē. Oīs āt cācer nō solū id corrūpit: qd occupauit sed ēt serpit. deide alijs alijsq; signis decernit̄. Nā mō sup iflāmationē rubor vlcus ambit. isque cū dolore ꝓcedit. Erisipelas græci nominat. Mō vlcus nigrū ē: qa caro eius corrupta ē. Idque vehemētius ēt putrescēdo itendit̄. Vbi vulnus humidū ē: & ex nigro vlcere humor pallidus fert̄: malique odoris ē: carūculæ corruptæ. iterdū ēt nerui ac mēbranæ resoluūt̄: specillūq; demissū desc ēdit aut i latus aut deorsū: eoq; vitio nōnūq; os quoq; afficit̄. mō orit̄ ea: quā græci cangretiā appellāt. Priores i q̄libet ꝑte corpis fiūt. Hoc i ꝓminētibus mēbris idest iter vngues & alas vel iguina: fereq; i senibus: vel his quoꝝ corpus mali habitus ē. Caro i vlcere vel nigra vel liuida ē: sed sicca & arida. ꝓxiaq; cutis plerunq; sub nigris pustulis iplet̄ deide ei ꝓxia vel pallida vel liuida fereq; rugosa sine sēsu ē. Alerior i inflāmatione ē: oīaque ea simul serpūt: Vlcus: i locū pustulosū. Pustulæ: i cū q pallet aut liuet. Pallor aut liuor: i id qd iflāmatū ē. iflāmatio: i id qd itegrū ē: trāsit. iter hęc deide febris acuta orit̄: igēsq; sitis qbusdā ēt deliriū accedit. alij quāuis mētis sue cōpotes sūt balbutiēdo tñ vix sēsus suos os explicāt. Incipit affici stōachus. Fit fœdi9 spūs ipse odoris. Atq; initiū ei9 qdē mali recipit curationē. Vbi pēitus isedit: isanabile ē. plurimiq; sub frigido sudore moriunt̄.

¶ Curatio vlceris.

Cpicula qdē vulnerū hæc sūt. Vetus āt vlcus scalpello cōijciēdū ē: excidēdęq;
a eius oræ: & qcquid sup eas liuet: æque icidēdū. Si varicula itus ē: quæ his sanari ꝓhibet: ea quoq; excidēda. Deide vbi sāguis emissus: nouatūq; vulnus ē: eadem curatio adhibenda: quæ in recentibus vulneribus exposita est. Si scalpello aliquis vti non vult: potest sanare id emplastrum: quod ex ladano fit. & cum vlcus sub eo exesum est: id: quo cicatrix inducitur.

¶ Curatio erisipelarum.

D āt qd erisipelas vocari dixi: nō solū vulneri supuēire: sed sine hoc quoq; ori
i ri consuevit: atq; iterdū piculū maius affert: vtiq; si circa ceruices aut caput cōstitit. Oportet si vires patiūt̄ sāguinē mittere: deide iponere simul repriméntia & refrigerātia: maxieq; cærussā solāi succo: aut cimolią cretā aq̄ pluuiali exceptā: aut ex eadē aq̄ subactā farinā cupresso adiecta: aut si tenerius corpus ē: lēticulā. Quic qd ipositū ē: betæ folio cōtegēdū ē: & super linteolū frigida aqua madēs iponēdū. Si p se refrigerātia parū ꝓderūt miscēda erūt hoc mō. sulphuris. P. x. cærussæ & croci singuloꝝ. P. xxx. eaq; cū vino cōterēda sūt: & id his illinēdū. aut si durior locus ē: solani folia cōtrita: suillæ adipi miscēda sūt: & illita liteolo sup injciēda. At si nigrities ē: neq; dū serpit: iponenda sūt quæ carnē putrē lenius exedūt. repurgatūq; vlcus sic vt cætera nutriēdū ē. Si magis putre ē. iāq; ꝓcedit ac serpit: opus ē vehemētius erodētib9. Si ne hæc qdē euicūt: aduri locus debet dōec ex eo nullus humor ferat̄. nā qd sanū est: siccū est cū aduri t̄. post vstionē putris hulceris sup ponēda sūt quæ crustas a vino resoluāt: eas escaras græci vocāt vbi exciderūt purgādū hulcus maxie melle & resinæ ē. sed alijs

quoq; purgari põt: quibus puruleta curant. codeq; mõ ad sanitatẽ perducendum est.

¶ Curatio Cangrenæ.

Angrena vero si nõdũ planc tenet: sed adhuc incipit: curare nõ difficillimũ ẽ:
c vtiq; i corpore iuuenili: & magis ẽt si musculi integri sunt: si nerui vel læsi non
sũt: vel leuiter affecti sũt. neq; vulnus magnus articulus nudatus ẽ: aut carnis
i eo loco paulũ est: ideoq; nõ multũ: quod putrefaceret: fuit: cõsistitq; eo loco vitiũ qd
maxie fieri in digito põt: In eiusmodi casu primũ ẽ: si vires patiũt. sãguinẽ mittere. De
ide qcqd aridũ ẽ & intẽtione quadã ꝓximũ quoq; locũ male hẽt: vsq; eo sanũ corpus
cõcidere. Medicamẽta vero dũ malũ serpit adhibẽda nulla sũt: quæ pus mouere cõsue
runt. ideoq; ne aq̃ quidẽ calida. Grauia quoq;: q̃uis reprimẽtia aliena sũt. Sed his quã
leuissimis opus ẽ. supq; ea quæ inflãmata sũt: vtẽdũ ẽ refrigerãtibus. Si nihilo magis
malũ cõstitit. vri id quod ẽ iter itegrũ ac vitiatũ locũ debet. Præcipueq; in hoc casu pe-
tendũ non a medicamẽtis solũ: sed ẽt a victus ratione præsidiũ est. Neq;. n. id malum
nisi corrupti vitiosiq; corporis ẽ. Ergo prio: nisi ibecillitas ꝓhibet abstinẽtia vtẽdum.
Deinde dãda quæ ꝑ cibũ potionẽq; aluũ: ideoq; ẽt corpus astringant: sed ea leuia. Po-
stea si vitiũ cõstitit: ponj sup vulnus eadem debent: quæ in putri vlcere præscripta sũt.
Actũ quoq; plenioribus cibis vti licebit ex media materia: sic tñ non nisi aluũ corpus-
q; siccãtibus. aqua vero pluuiali frigida. balneũ nisi iã certa fiducia redditæ sanitatis ẽ:
alienũ ẽ: si quidẽ emollitũ in eo vulnus: cito rursus eodẽ malo afficit. Solẽt vero non
nũq̃ nihil oĩa auxilia ꝓficere: ac nihilominus serpere his cancer. Inter quæ miserũ sed
vnicũ auxiliũ ẽ: ut cætera pars corporis tuta sit: mẽbrũ qd paulati emoritur abscidere.
Hæ grauissimoq; uulnerũ curatiões sunt. Sed ne illa quidẽ negligẽda: ubi integra cute
interior pars collisa: ẽ aut ubi derasũ: ac tritũue aliquid ẽ: aut ubi surculus corpori infi
xus ẽ. aut ubi tenue: sed altũ uulnus insedit. In primo casu cõmodissimũ ẽ malichoriũ
ex uino coquere: interiorũq; eius ptẽ cõterere: & cærato miscere ex rosa facto: idq; sup-
ponere. deinde ubi cutis ipsa exasperata ẽ: inducere lene medicamẽtũ. quale lipara est.
Derasо uero detritoq; ponẽdũ ẽ emplastrũ tetrapharmacum: minuenduq; cibus: &
uinũ subtrahẽdũ. Neq; id: qa nõ hẽbit altiores ictus: cõtinẽdũq; erit. Si quidẽ ex eius-
modi casibus sæpe cancri fiunt. Quod si leuius id erit: & in parte exigua: cõtenti esse
põterimus eodẽ leni medicamẽto. Surculũ uero: si fieri põt: oportet uel manu:: uel ẽt
ferramẽto eiicere. Si uel præfractus est: uel altius descẽdit: quã ut ita fieri possit: medi
camẽto euocãdus ẽ. Optie ãt educit supimposita arũdinis radix si tenera ẽ: ꝓtinus cõ
trita: si iã durior ante in mulso decocta. Cui semp mel adijciendũ est: aut aristolochia
cũ eodẽ melle. Pessima ex surculis arũdo ẽ: qa aspera ẽ. Eadẽq; offensa ẽt i filice ẽ. Sed
usu cognitũ ẽ utrãq; aduersus alterã medicamẽtũ eẽ: si cõtrita superipposita ẽ. Facit ãt
idẽ in oĩbus surculis quodcũq; medicamẽtum extrahẽdi ui hẽt. Idem altis: tenuibusq;
uulneribus aptissimũ ẽ: Priori rei Philocratis: huic Hecatei emplastrũ maxie cõueĩt.

¶ Quomodo cicatrix uulneri inducenda. purgandaq; sit.

Bi uero in quolibet uulnere uẽtũ ad inducẽtũ cicatricẽ est: qd ꝑpurgatis iam
u repletisq; ulceribus necessariũ ẽ: primũ ex aq̃ frigida linamentũ dũ caro alit:
deinde cũ iã cõtinẽda ẽ: siccũ iponẽdũ ẽ. donec cicatrix inducat. Tũ deligari
sup albũ plumbũ oportet: quo & reprimitur cicatrix. & colorẽ maxime sano corpori
simlẽ accipit. Idẽ radix silueſtris cucumeris præstat. Idẽ cõpositio: q̃ hẽt elaterij. P. xi.
spumæ argenti. P. xii. unguẽti. Pondo. xiiij. Quæ excipiũt resina terebinthina: donec
ẽplastri crassitudo ex oĩbus fiat. Ac nigras quoq; cicatrices lẽiter purgãt pib9 portio
nib9 mixta: erugo: plũbũ elotũ eadẽq; rosa cocta siue ungit cicatrix. qd i facie fieri põt

ſiue id vt emplaſtrū iponitur. qđ in alijs partibus cōmodius ē. At ſi vel excreuīt cicatrix: vel cōcaua ē: ſtultū ē decoris cauſa rurſus & dolorem & medicinā ſuſtinere. Alioqn res vtriq; ſuccurri patit̄: Si quidē vtraq; cicatrix exulcerari ſcalpello pōt. Si medicamentum aliquis mauult: idem efficiunt cōpoſitiones hæ. quæ corpus exedūt. Cute exulcerata: ſuper eminentem carnem exedentia medicamēta conijcienda ſūt. Super cōcauam ſplentia: donec vtrunq; vlcus ſanæ cuti æquetur: & tum cicatrix īducatur.

¶ De vulneribus quæ per morſus inferuntur eorumq; curationibus. Caput. xxvij.

Dixi de his vulneribus quæ maxie p tela inferuntur. Sequit̄ vt de his dicam: q̄ morſu fiūt: interdū hoīs: interdū ſimiæ: ſæpe canis: nōnunq̄ feroꝝ aīaliū: aut ſerpentiū. Oīs āt fere morſus habet quoddā uirus. Itaq; ſi vehemēs vulnus ē: cucurbitula admouēda ē. Si leuius: ꝓtinus emplaſtrū inijciendū: p̄cipueq; Diogeſi. Si id nō eſt: quodlibet ex his: q̄ aduerſus ꝓpoſui. Si ea nō ſūt: viride alexādrinū. Si ne id qdē ē: quodlibet nō pigue ex his q̄ recētibus vulneribus accōmodāt̄. Sal quoq; his: p̄cipueq; ei: qđ canis fecit: medicamētū ē: ſi manus vulneri īponit̄: ſuperq; id duobus digitis verberat̄ (Exſaniat enim) ac ſalſamentū quoq; recte ſup id vulnus deligatur.

¶ Curatio aduerſus rabioſi canis morſum.

Tiq; āt ſi rabioſus canis fuit: cucurbitula virus eius extrahēdū eſt. Deinde ſi locus neq; neruoſus neq; muſculoſus ē vulnus id adurēdū ē. Si vri nō pōt ſāguinē homini mitti nō alienū ē. Tū vſto qdē vulneri ſup imponēda quæ cæteris vſtis ſunt. Ei vero qđ expertū ignē nō eſt. ea medicamenta: quæ vehementer exedunt. Poſt quæ nullo nouo magiſterio: ſed iā ſupra poſito: vlcus erit īplendū: & ad ſanitatē p̄ducendū. Quidā poſt rabioſi canis morſū ꝓtinus in balneū mittunt: ibiq; patiūtur deſudare dū vires corporis ſinunt vlcere adapto. quo magis ex eo quoq; virus diſtillet deinde multo: meracoq; vino excipiūt. Quod oībus venenis cōtrariū ē. Idq; cum ita p triduū factū eſt: tutus eſſe homo a piculo videt̄: Solet autē ex eo vulnere: vbi parum occutſū ē aquæ tumor naſci. hydrophlogas græci appellāt. Miſerrimū genus morbi. In quo ſimul æger & ſiti & aquæ metu cruciat̄. Quo oppreſſis in anguſto ſpes ē. Sed vnicū tñ remediū é: nec opinantē in piſcinā nō ante ei ꝓuiſam ꝓijcere. Et ſi natādi ſcientiā nō habet mō merſū bibere pati: mō attollere. Si habet: interdū deprimere: vt inuitus quoq; aqua ſatiet̄. Sic. n. ſimul & ſitis & aquæ metus tollit̄. Sed aliud piculū excipit: ne īfirmū corpus in aqua frigida vexatū neruoꝝ diſtētio abſumat. Id ne incidat: a piſcina ꝓtinus i oleū calidū demittēdus ē. Antidotū āt præcipue id qđ primo loco poſui. vbi id nō eſt: aliud ſi nondū æger aquā horret. potui ex aqua dandū ē. & ſi amaritudine offendit̄: mel adijciendū ē. Et ſi iā is morbus occupauit: per catapotia ſumi pōt.

¶ Curationes cōmunes aduerſus oēs morſus ſerpentium.

Erpentiū quoq; morſus nō nimiū diſtantē curationem deſiderāt: quāuis in ea multū antiqui uariarūt ut in ſingula genera anguiū ſingula medēdi genera p̄ciperent: atq; alijs alia. Sed i oībus eadē maxime ꝓficiūt. Igit̄ in primis ſuper uulnus id mēbrū deligandū ē. nō tñ nimium uehementer: ne torpeat. Dein uenenum extrahendū eſt. id cucurbitula optime facit. Neq; alienū ē: ante ſcalpello circa uulnus incidere: quo plus uitiati iā ſanguinis extrahat̄. Si cucurbitula non eſt. qđ tñ uix incidere pōt. tū quodlibet ſimile uas: qđ idem poſſit. Si ne id quidē eſt: hō adhibendus ē. qui vulnus exſūgat. Neq; hercules ſcientiā p̄cipuam habent hi q̄ pſylli noiant̄: ſed audaciā uſu ipſo cōfirmatā. Nā venenū ſerpentis: vt quædā ēt venatoria uenena: quibus galli p̄cipue vtuntur: non guſtu: ſed i uulnere nocent. Ideoq; colubra ipſa tuto eſtur: ictus eius occidit. & ſi ſtupent ea: qđ per quædā medicamēta circulatores faciūt: i os

digitū quis indidit: neq; pcussus est: nulla in ea saliua noxa est. Ergo qui'quis exemplū psylli secutus id vulnus exsuxerit: & ipse tutus erit: & tutū hoiem pstabit. Illud ne itereat: ante debebit attēdere: ne qd in gingiuis: palatoue: aliaue parte oris vlcus habeat. Post hæc his homo loco calido collocandus ē: sic vt id: qd pcussum erit. in inferiorem partē iclinet. Si neq; q exsugat: neq; cucurbitula ē: sorbere oportet ius anserinum vel ouillū vel vitulinū: & vomere. Viuū āt gallinaceū pullū p mediū diuidere: & ptinus calidū sup vulnus ipōere: sic vt ps iterior corpi iūgat. Facit id ēt hædus: agnusue discissus: & calida eius caro stati sup vulnus imposita. Emplastra quoq; q̄ supra cōpræhēsa sūt. Aptissimūq; est: vel epheliū: vel id qd ei subiectū est. Præsensq; in aliquo antidoto pfidium est. Si id non ē: necessarium ē exorbere potionem meri vini cum pipe: vel quid libet aliud: quo calor mouendus ē: ne humorem intus coire patiatur. Nā maxima ps venenoꝝ frigore interimit. Oia ēt vrinam mouentia: quia materiā extenuāt. vtilia sūt.

¶ Speciales curationes aduersus ictus serpentiū & primo aduersus ictum Aspidis.

h Aec aduersus oēs ictus cōia sunt. Vsus tñ ipse docuit: eū: quem aspis pcussit: acetū potius bibere debere. Quod demonstrasse dicit' casus cuiusdam pueri qui cum ab hac ictus esset: & partim ob ipsum vulnus: partim ob imodicos æstus siti premeretur: ac locis siccis aliū humorē nō repiret acetū qd forte secū habebat ebibit & liberatus ē. Credo qm̄ id: quāuis refrigerādi vim hēt: tñ hēt ēt dissipādi. Quo fit vt terra respersa eo: spumet. Eadem ergo vi verisimile ē: spissescentem quoq; itus humorem hominis ab eo discuti: & sic dari sanitatem.

¶ Aduersus ictum scorpionis.

i Nqbusdā ēt alijs serpētibus certa q̄dā auxilia satis nota sunt. Nā scorpio sibi ipse pulcherrimū medicamentū ē. Quidā cōtritū cū vino bibunt. quidā eodē mō cōtritū super vulnus iponūt. quidā sup prunā eo iposito vulnus suffumigant vndiq; uestē circūdata: ne is fumus dilabat'. tū carbonē eius sup vulnus deligāt. Bibere autem oportet herbæ solaris: quam heliotropion græci uocant: semen: vel certe folia ex uino. Super uulnus uero etiam furfures ex aceto. vel ruta siluatica recte imponitur: uel cum melle sal tostus. Cognoui tamen medicos: qui ab scorpione ictis nihil aliud: quam ex brachio sanguinem miserunt.

¶ Aduersus aranei & scorpionis ictum.

e T ad scorpiōis āt & ad arāei ictū alliū cū ruta recte misceť: ex oleoq; cōtritū super imponitur. ¶ Aduersus Cæraſtis & Dipsæ & Aemorroidis ictum.

a T si Ceraſtes aut Dipsas aut Aemorrois percuissit: spoli quod ægyptiæ fabæ magnitudinem æquet: arefactum in duas potiones diuidendum ē: sic ut ei rutæ paulum adiiciatur. T risolium quoq; & mentastrum & cum aceto panaces æque proficiunt. Costumq; & casia & cynnamomū recte p potionem assumuntur.

¶ Aduersus Chelydri ictum & cæraſtis.

a Duersus Chelydri vero ictū: panacis aut laser. qd sit scripuloꝝ. xii. vel porri succus cū hemīa uini sumēdꝰ ē: & edēda multa satureia. Imponēdū āt sup vulnus stercus caprinū ex aceto coctū: aut ex eodē hordeacea farina: aut ruta: uel nepeca cū sale cōtrita melle adiecto. Qd i eo quoq; uulnere: qd ceraſtes fecit æq̄ualet.

¶ Aduersus Phalāgij ictum.

u Bi uero phalangium nocuit: præter eam curationem quæ manu redditur: sæpe homo demittendus in soliū est: danduſq; ei myrræ & uuæ timiniæ par modus ex passi hemina. uel rediculæ semen: aut lolij radix ex uio: & super uulnus furfures ex aceto coctæ. imperandumq; ut is conquiescat:

¶ Aduersus ictus italoꝝ anguium: qui minus terribiles peregrinis sunt.

Erũ hæc genera serpentiũ & peregrina & aliquãto magis pestifera sunt: maxie
u qꝫ æstuosis locis gignũt̃: Italia: frigidioresqꝫ regiões hac quoqꝫ pte salubritatẽ
habẽt: qd̃ minus terribiles angues edũt. Aduersus quos satis ꝓficit herba be
tonica: vel cãtabrica: vel cẽtaurió: vel argimõia: vel trixago: vel ꝓsonina: vel marinæ pa
stinacæ singulæ binæue tritæ & cũ vino potui datæ: & sup vulnus ipositæ. Illud ignora
ri nõ oportet: ois serpẽtis ictũ. & ieiuni & ieiuno magis nocere. Idcoqꝫ ꝓnitiosissimæ sũt
cum incubant. Vtilissimumqꝫ est: vbi ex anguibus metus est: nõ ante ꝓgredi: quã quis
aliquid assumpsit.

¶ Remediũ generale aduersus oia venena vel in cibo vel in potione assumpta.

On tã facile is opitulari est: q venenũ vel ĩ cibo: vel in potiõe sũpserunt. Primũ
n quia nõ ꝓtinus sentiũt: vt ab angue icti: ita ne succurrere qdẽ stati sibi possũt.

Deinde quia noxa nõ a cute: sed ab interioribus ptibus icipit. Cõmodissimũ
est tñ ubi primũ sensit aliquis ꝓtinus oleo multo epoto vomere. Deinde: ubi præcor-
dia exhausit: bibere antidotum. Si id̃ non est: uel merum uinum.

¶ Specialia remedia aduersus q̃dã uenena: & primo aduersus cantharidas.

Vnt tñ quædã remedia ꝓpria aduersus quædã uenena maxieqꝫ leuiora. Nã si
s cãtharidas aliqs ebibit: panaces cũ lacte cõtusa: uel galbão: uino adiecto dari
uel lac per se debet.

¶ Aduersus cicutam.

I cicuta: uinũ merum calidũ cũ ruta q̃plurimũ igerẽdũ ẽ deide is uomere cogẽ
s dus Posteaqꝫ laser ex uio dãdũ. Isqꝫ si febre uacat: ĩ calidũ balneũ mittẽdus. Si
non uacat: ungendus ex calefacientibus est: Post quæ quies ei necessaria est.

¶ Aduersus hyoscyamum.

s I hyoscyamũ: feruẽs mulsũ bibẽdũ est: aut quodlibet lac maxime tñ asininũ.

¶ Aduersus cærussam.

s I cærussam. ius maluæ: uel ius glandis ex uino cõtritæ maxime prosunt.

¶ Aduersus sanguisugam si epota est: & lac quod intus coijt.

s I sanguisuga epota est: acetũ cũ sale bibendũ est. Si lac intus coijt: aut passum
aut coagulum: aut cum aceto laser.

¶ Aduersus fungos inutiles.

I fungos iutiles qs assũpserit: radicula aut epota: aut cũ sale & aceto edẽda ẽ.
s Ipsi uero hi & ſpecie qdẽ discerni possũt ab utilibus: & coctuꝛæ genere idõei fie
ri. Nã siue ex oleo iferuuerũt: siue piri surculus cũ his iferuuit: oi noxa uacãt.

¶ De adustis corporis locis & quo modo curari debeant.

Dustis quoqꝫ locis extrinsecus uis infertur. Itaqꝫ seq uidet̃: ut de his dicã. Hæc
a ãt optime curant̃ fo!ijs: aut lilij: aut linguæ caninæ aut betæ ĩ uetere uino olco
qꝫ decoctis. Quorũ qdlibet ꝓtinus ipositũ ad sanitatẽ ꝓducit. Sed diuidi quo
qꝫ curatio põt ĩea: quæ mediocriter exedẽtia reprimẽtiaqꝫ: prio & pustulas ꝓhibeãt &
sũmã pelliculã exasperẽt. Deinde ea q̃ lenia ad sanitatẽ ꝓducãt. Ex prioribus ẽ lẽticulæ
cũ melle farina: uel myrra uel uino: creta cimolia cũ turis cortice contrita & aqua coa-
cta: atqꝫ ubi usus necessitas incidit: aceto dilura. Ex isequentibus quælibet lipara. Sed
idonea maxime est: quæ uel plũbi recremẽtũ uel uitellos habet. Est ẽt illa adustoꝝ cu-
ratio: dũ iflãmatio est: ipositã habere cũ melle lẽticulã. Vbi ea declinauit: farina cũ ru
ta: uel porro: uel marrubio: donec crustæ cadãt. Tũ eruũ cũ melle: aut iri: aut resinam
terebinthinã: donec ulcus purum sit Nouissime siccum linamentum.

¶De iterioribus ulceribus q̄ aliqua corpoꝝ ꝑte corrupta naſcunt᷑. Caput.xxviij.
¶De carbunculo & eius curatione.

Bhis quæ extrinſecus icidūt ad ea veniēdū ē: quæ iterius corrupta aliqua cor
a porū ꝑte naſcūt᷑. Ex qbus nō aliud carbūculo peius eius hæ notæ ſunt. Rubor
ē ſuperq; eū nō nimiū puſtulæ eminet. maxīe nigræ: īterdū ſubliuidæ. In his ſa
nies eſſe uidet᷑. īfra color niger ē. Ipſum corpus aridū & durius q̄ naturaliter oportet.
Circa quē quaſi cruſta eſt: eaq; iflāmatiōe cingit᷑: neq; i eo loco leuari cutis pōt: ſed infe
riori carni quaſi affixa ē. Sōnus vrget. nōnū q̄ horror: aut febris orit᷑: aut vtrunq;. Idq;
vitiū ſubter actis quaſi qbuſdā radicibus ſerpit: īterdū celerius: īterdum tardius. ſupra
quoq; ꝓcedēs inalbeſcit. dei liuidū fit circūq; exiguæ puſtulæ oriunt᷑. Et ſi circa ſtoma
chū fauceſue īcidit: ſubito ſpiritū ſæpe elidit. Nihil melius ē: q̄ ꝓtinus adurere. Neq; id
graue ē. Nā nō ſentit: qm̄ ea caro mortua ē. Finiſq; adurēdi ē: dū ex oī ꝑte ſenſus dolo-
ris ē. Tū deinde vulnus: ſicut cætera aduſta: curādū ē. Sequit᷑. n. ſub medicamētis ero
dētibus cruſta vndiq; a viua carne diducta: quæ trahit ſecū q̄cquid corruptū erat: priuſ
q; iā ſinus curari pōt iplētibus. At ſi i ſumma cute vitiū ē: poſſūt ſuccurrere q̄dā vel exe
dētia tm̄ vel ēt adurētia. Vis ꝓ magnitudine adhibēda ē. Quodcūq; vero medicamētū
poſitū ē: ſi ſatis ꝓficiet: ꝓtinus a viua corruptā ptē reſoluit. Certaq; eſſe fiducia pōt fe-
re vt vndiq; vitioſa caro excedat: qua huiuſce rei medicamē exeſt: Si id nō fit medicamē
tū malo vincit᷑: Vtiq; ad vſtionē ꝓperādū eſt. Sed i eiuſmodi caſu abſtinēdū a cibo: a
vio ē. Aquā liberaliter bibere expedit. Magiſq; ea ſeruāda ſūt ſi febticula quoq; acceſſit.
¶De carcinomate & eius curatione.

On idē ꝑiculū carcinoma affert niſi īprudētia curātis agitatū ē. Id uitiū fit ma
n xīe i ſuperioribus ptibus: circa faciē: nares: aures: labra: māmas fœminarum.
Et i iecore ātaut ſplene hoc naſcit᷑. Circa locū aliqua quaſi pūcta ſentiūt᷑. iſq;
īmobilis: inæqualis tumet: īterdū ēt torpet: Circa eū iflatæ venæ quaſi recuruāt᷑. hæq;
pallēt aut liuēt. nōnū q̄ ēt i qbuſdā delitеſcūt. Tactuſq; is locus alijs dolorē affert i alijs
eū nō habet. Et nōnū q̄ ſine vlcere durior aut mollior ē: q̄ eſſe naturaliter debet: nōnū q̄
hiſdē oībus ulcus accedit. Iterdūq; nullā habet ꝓprietatē: iterdū ſimile his ē: q̄ vocant
græci cōdylomata: aſpredine quadā & magnitudine ſua. Colorq; eius ruber ē: aut lēti
culæ ſimilis neq; tuto ferr᷑. Nā ꝓtinus aut reſolutio neruoꝝ: aut diſtētio īſeqt᷑. Sæpe
hō ictus obmuteſcit. atq; eius aīa deficit. Quibuſdā ēt ſi id ipſū preſſū ē. quæ circa ſunt
itēdunt᷑ & itumeſcūt. Nā q̄ peſſimū id gēus ē. fereq; primū id fit qd᷑ cacoethes a græ-
cis noīat᷑. Deide ex eo id carcinoma qd᷑ ſine ulcere ē. Deide ulcus ex eo thymiū. Tolli
nihil niſi cacoethes pōt. reliq̄ curatiōibus irritant᷑. Et quo maior uis adhibita ē: eo ma
gis qdam uſi ſunt medicamentis adurētibus. Quidā ferro aduſerūt. Quidā ſcalpello
exciderūt. Neq; ulli unq̄ medicina ꝓficit. Sed aduſta ꝓtinus cōcitata ſūt & īcreuerūt:
donec occideret. Exciſa ēt poſt iductā cicatricē tm̄ reuerterūt & cām mortis attulerūt.
Cū īterim pleriq; nullā uī adhibēdo qua tollere id malū tētēt: ſed īponēdo tm̄ lenia me
dicamēta: q̄ q̄ſi blādiat᷑: quominus ad ultimā ſenectutē pueniāt: nō ꝓhibēt᷑. Diſcede
re āt cacoethes qd᷑ curationē recipit a carcinomate: qd᷑ nō recipit: nemo ſcire pōt: Sed
tpe q; experimēto. Ergo ubi primū id uitiū notatū ē: īpōi debēt medicamēta adurētia:
Si leuat᷑ malū: minuūturq; eius īditia: ꝓcedere curatio pōt & ad ſcalpellū & ad uſtio
nē. Si ꝓtinus irritatū ē ſcire licet iā carcinoma eſſe remouēdaq; ſūt oīa acria: oīa uehe-
mētia. Sed ſi ſine ulcere is locus ē: īpōi ficū q̄ pinguiſſimā aut rhypodes emplaſtrum
ſatis eſt. Si vlcus æquale ē: cæratū ex roſa iniciēdū ē: adiciēduſq; ei puluis ex cōtritate
ſta: ex q̄ faber ferrarius tigere cādēs ferrū ſolitus ē. Si id nimiū ſupercreuit: tētāda ſqua

ma æris est: q̄ leniſſima ex adurentibus est: eatenus nequid eminere patiat᷑. ſed ita. ſi nihil exacerbauit. Si minus: eodē cærato contenti eſſe debebimus.

¶ De Theriomate & eius curatione.

Stēt vlcus: qd᷑ therioma græci vocāt. Id &ꝑ ſe naſcit᷑ & iterdū vlceri ex alia cā
e facto ſuperuenit. color est vel liuidus: vel niger. odor fœdus: multus: & muci ſimilis hūor. Ipſum vlcus neq; tactū: neq; medicamētū ſentit. prurigine tm̄ mouet᷑. At circa: dolor ē & iflāmatio. Interdū ēt febris orit᷑. Nōnūq̄ ex vlcere ſanguis erūpit. At id quoq; malū ſerpit. Quæ oia ſæpe itēdunt᷑. Fitq; ex his vlcus: qd᷑ herpeta eſchiomenō græci vocāt: qa celeriter ſerpēdo penetrādoq; vſq; oſſa corpus vorat. Id vlcus inæquale ē: cœno ſimile. ieſtq; multus hūor glutinoſus. odor itolerabilis: maiorq; q̄ ꝑ modo vlceris iflāmatio. V trūq; ſicut oīs cācer: fit maxie in ſenibus vel his: quoꝝ corpa mali habitus ſunt. Curatio vtriuſq; eadē ē: ſed i maiore malo magis neceſſaria. Ac primū a victus rōne ordinādus ē. vt qeſcat i lectulo: vt primis diebꝫ a cibo abſtineat: aquā q̄ plurimā aſſumat. Aluus quoq; ei ducat᷑. Dein poſt iflāmationē cibū bōi ſuci capiat: vitatis oībus acribus: potiōis quātū volet: ſic vt iterdiu qdē aqua cōtētus ſit. In cœna ēt vini auſteri aliqd bibat. Nō æq̄ tñ fame i his: quos herpes vrgebit: atq; his q̄ therioma adhuc habebūt: vtēdū erit. Et victus qdē talis neceſſarius ē. Sup vlcus vero iſpergēda arida aloe oenāthe ē: & ſi parū ꝓficiet: chalcitis. Ac ſi qs ineruus exeſa carne nudatus ē: cōtegēdus ante litheolo ē ne ſub eo medicamēto adurat᷑. Si validioribus ēt nū remedijs opus ē: ad eas cōpoſitiōes veniēdū ē: q̄ vehemētius adurūt. Quicqd āt in ſpergit᷑ auerſo ſpecillo ifundi debet. Sup dāda cū melle ſunt vel linamēta. vel oleæ folia ex vino decocta: vel marrubiū: eaq; liteolo cōtegēda i aqua frigida madefacto dein bene expreſſo. Circaq; q̄ tumor ex iflāmatiōe ē: iponēdaq; reprimāt cataplaſmata. Si ſub his nihil ꝓficitur: ferro locus aduri debet: diligēter neruis: ſiq apparēt: ante contectis: Aduſtū vel medicamentis vel ferro corpus primū purgandū: deinde implēdum eſſe: apparere cuilibet ex prioribus poteſt.

¶ De ſacro igne & eius curatione.

Acer quoq; ignis malis vlceribus annumerari debet. Eius duæ ſpecies ſūt. Al
f terū ē ſubrubicūdū: aut mixtū rubore atq; pallore: exaſperatūq; ꝑ puſtulas cōtinuas: quarū nulla: altera maior est: ſed plurimæ ꝑexiguæ. In his ſemp fere pus: & ſæpe rubor cū calore ē. ſerpitq; id nōnūq̄ ſaneſcēte eo: qd᷑ primū vitiatū ē: nōnū q̄ ēt exulcerato. vbi ruptis puſtulis vlcus cōtinuat᷑: hūorq; exit. q eſſe inter ſaniē & pus uideri pōt. Fit maxie i pectore: aut lateribus: aut eminētibus ptibus p̄cipueq; i plātis. Alterū āt ē i ſummæ cutis exulceratiōe: ſed ſine altitudine: latū. ſubliuidū. inæqualiter tñ mediūq; ſaneſcit extremis ꝓcedētibus: ac ſæpe id qd᷑ iā ſanū uidebit᷑ iterū exulceratur. At circa ꝓxima cutis: q̄ vitiū receptura ē: tumidior & durior est: colorēq; habet ex rubro ſubnigrū. Atq; hoc quoq; modo fere corpora ſeniora tentantur: aut q̄ mali habitus ſunt: ſed in cruribus maxime. Oīs āt ſacer ignis ut minimū periculū habet ex his q̄ ſerpūt. ſic ꝓpe difficillime tollit᷑. Medicamentū eius fortiſſimū est. V no die febris: q̄ humorē noxiū abſumat. Cuius quo craſſius & albidius est: eo periculi minus est. Prodeſt ēt infra os ulcerum lædi: quo plus puris exeat: & id quo ibi corruptum corpus est extrahat. ſed tñ ſi febricula acceſſit: abſtinentia: lectulo: alui ductione opus est. In omni uero ſacro igni neq; lenibus & glutinoſis cibis neq; ſalſis & acribus utēdū ē: ſed his q̄ inter utrūq; ſunt qualis est panis ſine fermento: piſcis: hedus: aues: exceptoq; apro oīs fere uenatio. Si nō est febricula: & geſtatio utilis est: & ambulatio & uinū auſterū & balneū. Atq; in hoc quoq; genere potio magis liberalis eſſe: quā cibus debet. Ipſa au-

tē ulcera si mediocriter serpunt: aqua calida. Si uehemētius: uino calido fouēda sunt. Deinde acu pustulæ quæcūq; sunt aperiēdæ. Tū iponēda ea: q̄ putrē carnē excedunt. Vbi iflāmatio sublata. vlcusq; purgatū est: iponi leue medicamētū debet. In altero ār genere possunt ꝓficere mala cotonea in uino cocta atq; cōtrita. Potest emplastrū uel Hieræ: vel tetrapharmacū: cui quinta pars turis adiecta sit. Potest nigra hedera ex uino austero cocta. Ac si celeriter malū serpit: nō aliud magis ꝓficit. Purgato ulcere qđ in summa cute esse ꝓposui: satis ad sanitatem cadē lenia medicamēta proficient.

¶ De Chironeo ulcere & eius curatione.

c Hironeū ār ulcus appellaſ qđ & magnū est & habet oras duas: callosas: tumētes. Exit sanies nō multa: sed tenuis. Odor malus neq; in ulcere neq; in eius tumore est. Nulla inflāmatio dolor modicus ē. nihil serpit. ideoq; nullū piculū affert sed nō facile saneſcit. Interdū tenuis cicatrix iducit. deinde iterū rūpit. ulcusq; renouaſ. Fit maxie in pedibus & cruribus. Sup id iponi debet qđ & lene aliqd & uchemēs & reprimēs habeat. Quale eius rei cā fit ex his. Squamæ æris: plūbi eloti cōbusti: singuloꝝ. P. xiiij. Cadmiæ: cæræ. singuloꝝ. P. xviij. rosæ quantū satis est ad cærā simul cum eis molliendam.

¶ De ulceribus quæ ex frigore in pedibus & manibus oriuntur: & eoꝝ curationibus.

f Iunt ēt ex frigore hiberno ulcera: maxie in pueris & p̄cipue pedibus digitisq; eorū: nōnūq̄ ēt in manibus. Rubor cū iflamatiōe mediocri ē. Interdum pustulæ oriunt, deīde exulceratio. Dolor āt modicus. Prurigo maior ē. nōnūq̄ humor exit: sed nō multus: q referre uel pus uel saniē uideſ. In primis multa calida aqua fouēdū ē: i qua rapta decocta: aut si ea nō sunt: aliquæ uerbenę ex reprimētibus. Si nōdum adapertū ulcus æs q̄ maxie calidū qs pati pōt admouēdū ē. Si iā exulceratio ē: ipōi debet alumē æqua portiōe cū ture cōtritū. cū uino adiecto. aut malicoriū i aq̄ coctū: dei de cōtritū. Si sūma detracta pellicula ē: hic quoq; melius lenia medicamēta ꝓficiunt.

¶ De struma & eius curatione.

f Truma quoq; ē tumor: i quo subter cōcreta q̄dā ex pure & sanguie q̄si glādulæ oriūt. Quæ uel p̄cipue fatigare medicos solēt. qm̄ & febres mouēt: nec vnq̄ facile matureſcūt: & siue ferro siue medicamētis curāt. Plerūq; iterū iuxta cicatrices ipsas resurgūt: multoq; post medicamēto est opus. Quibus id quoq; accedit: qđ lōgo spacio detinēt. Naſcūt maxie i ceruice: sed ēt i alis & iguinibus & i lateribus. In malis quoq; fœminarū se reppisse chirugicus Meges auctor ē. Propter hæc & albū ueratrū recte daſ, atq; ēt sæpius donec ea digerāſ. Et medicamēta iponunt: q̄ hūorē uel educā uel dissipēt: quoꝝ supra mentio facta ē. A durētibus quoq; qdā utunt: q̄ excūdūt: crustaq; cū locū astringunt. tūc uero ut ulcus curāt. Quæcūq; ār ratio curādi est: corpus puro ulcere exercendum atq; alendū est: donec ad cicatricē perueniat. Quæ cū medici doceant quorundā rusticoꝝ experimento cognitum: quē struma male habet eum: si anguem edit. liberari.

¶ De furunculo & eius curatione.

f Vrunculus uero ē tuberculū acutū cū iflatiōe & dolore: maxieq; ubi iā i pus uertit. Qui ubi adapertus ē: & exit sup apparet ps carnis in pus uersa pars corrupta subalbida subrubra quē uētriculū q̄dā furūculi noiant. In eo nullū piculū est ēt si nulla curatio adhibeatur. Matureſcit. n. p se atq; erūpit. Sed dolor efficit: ut potior medicina sit quæ maturius liberet. Propriū eius medicamentū galbanū ē. Sed alia quoq; supra cōphēsa sunt. Si cætera desunt. iponi debēt primū nō pigue ēplastrū: ut id reprimat. deīde si nō repressit: quodlibet puri mouendo accōmodatum. Si ne id

quidē ē: vel resina: vel fermētū. Expresso pure nulla vltra curatio necessaria est.

¶De phymate & eius curatione.

Hyma vero noiat tuberculū furunculo simile: sed rotundius & planius: sæ-
p pe ēt maius. Nā furūculus oui dimidij magnitudinē raro explet nūq̄ excedit.
Phyma ēt latius patere cōsueuit. Sed inflāmatio dolorq; subeo minores sunt. Vbi euulsum est pus: eodem modo apparet ventriculus. qd in furunculo nō inuenit. Verū ois corrupta caro in pus vertit. Id āt in pueris & sæpius nascitur & facilius tollitur. in iuuenibus rarius oritur & difficilius curatur. Vbi ætas indurauit: ne nascit quidē. Quibus vero medicamentis discuteretur: supra propositum est.

¶De phlygethlo & eius curatione.

Hlygethlon āt est tumor nō altus latus i quo q̄ddā pustulæ simimile est. Do-
p lor distētioq; vehemēs ē & maior q̄ p magnitudine tumoris. interdū ēt febricula. idq; tarde maturescit: neq; magnope i pus cōuertit. Fit maxie aut in uertice: aut i alis: aut inguinibus: Panē ad similitudinē figuræ nostri vocāt. Atq; id ipsum quo medicamēto tolleret supra demonstraui. Sed cū oēs hi nihil nisi minuti abscessus sint: generale nomē trahit latius vitiū ad suppurationē spectās. Idq; fere fit aut post febres: aut post dolores partis alicuius: maxieq; eos: qui vētrē ifestarūt. Sæpiusq; oculis expositū ē. Si quidē latius aliqd itumescit ad similitudinē eius: qd phyma vocari ppo sui: rubetq; cū calore: & paulo post ēt cū duritia magisq; inocēter idolescit: & sitim uigiliāq; exprimit. Interdū tñ nihil horū i cute deprēdi pōt: maxieq; vbi altius pus mouetur. Sed cū siti vigiliaq; sentiunt itus aliquæ pūctiōes. & qd de subito durius nō ē: melius ē. & q̄uis nō rubet: coloris tñ aliter mutati ē. Quæ signa iā pure oriēte nascūt. Tumor ruborq; multo ante icipiūt. Sed si locus mollis ē: auertēdus is materiæ aditus est p cataplasmata: q̄ simul & reprimūt & refrigerāt. q̄lia & alias & paulo ante in erysipelate ppositi. Si iā durior ē: ad ea veniēdū ē: quæ digerāt & resoluāt. qualis ē ficus arida cōtusa. aut fex mixta cū cærato: qd ex adipe suilla coactū sit. aut cucumeris radix: cui ex farina duæ ptes adiectæ sint ante ex mulso decoctæ. Licet ēt miscere æquis portionibus āmoniacū galbanū: ppoli: viscū: pōduſq; adijcere myrræ dimidio minus: q̄ i prioribus singulis erit. Atq; emplastra quoq; & malagmata idē efficiūt: q̄ supra explicui. Quod p hęc discussū nō ē: necesse est matureſcat. Idq; quo celerius fiat: īponēda est farina hordeacea. ex aqua cocta recte miscet. Eadē āt hæc i minoribus quoq; abscessibus quoq; noia, pprietateſq; supra reddidi: recte fiūt. Eadēq; oium curatio. Tantū modo distat. Crudū ē āt: i quo magis quasi venarū motus est & grauitas & ardor & distentio & dolor & rubor & durities. Et si maior abscessus ē: horror aut ēt febricula permanet. Penituſq; cōdita suppuratio. Si p his quæ alibi cutis ostēdit: pūctiones sunt: ubi ista se remiserūt: iāq; cutis prurit: & aut subliuidus aut subalbidus ē: matura suppuratio est eaq; ubi uel p ipsa medicamēta. uel ēt ferro aperta ē: pus debet emitti: Tū si qua in alis uel inguinibus sunt: sine linamēto nutriēda sunt. In cæteris quoq; ptibus: si vna plaga exigua est: si mediocris suppuratio fuit: si nō alte penetrauit: si febris nō ē: si valet corpus: æque linamēta superuacua sūt. In reliqs parce tñ: nec nisi plaga ē: īpōi deberet Cōmode uero uel sup linamēta: uel sine his īponit lēticula ex melle: aut malicoriū ex uino coctū. Quæ & per se: & mixta idonea sunt. Si qua circa duriora sunt: ad ea mollienda: uel malua contrita. uel fœni græci: liniue semen. ex passo coctū sup dandum ē. Quicquid deinde impositum est: non astringi sed modice deligari debet. Illo neminē decipi decet: vt in hoc genere cærato vtat. Cæteraq; ptinent ad purgandū vlcus: adim-

plendū ad cicatricē inducendā: conueniunt quæ in vulneribus expoſita ſunt.

De fiſtulis & earum generibus & curationibus.

Onnūq̄ ãt ex eiuſmodi abſceſſibus & ex alijs vlcerū generibus fiſtulæ oriunt̄.

n Id nomē ē vlceri alto: anguſto: calloſo. Fit in oi fere pte corporis. habetq; quæ dã in ſingulis locis ꝓpria. prius de cõmunibus dicã. Genera igit̄ fiſtularū plura ſunt. Siquidē aliæ breues ſunt: aliæ altius penetrãt: aliæ recte itus ferūt̄: aliæ multo q; plures trãſuerſæ: aliæ ſimplices ſunt: aliæ duplices: triplicęſue ab vno ore intus orſæ quæ tres fiũt: aut ēt ī plures ſinus diuidūt̄. aliæ rectæ: aliæ flexæ & tortuoſe ſũt. Aliæ itra carnē deſinũt. Aliæ ad oſſa: aut cartilaginē penetrãt: aut vbi neruū hoꝛ ſubeſt ad iteriora pueniũt. Aliæ deīde facile: aliæ cũ difficultate curant̄. Atq; ēt q̄dã iſanabiles reperiũt̄. Expedita curatio ē ī fiſtula ſimplici recēti itra carnē: adiuuatq; ipſum corpus ſi iuuenile. ſi firmũ ē. Inimica: cõtrita his ſunt. Itēq; ſi fiſtula os vel cartilaginē: vel neruũ: vel muſculos læſit. ſi articulũ occupabit. ſi ad veſicã: vel ad pulmonē: vel ad vuluã vel ad grãdes venas: arteriaſue: vel ad inania: vt guttur: ſtomachũ: thoracē penetrauit. Ad iteſtina quoq; eã tēdere ſemp piculoſum: ſæpe peſtiferū ē. Quibus multũ mali accedit ſi corpus: vel ægrũ: vel ſenile: vel mali habitus ē. Ante oĩa ãt demitti ſpecillũ in fiſtulã cõuenit: vt quo tēdat & quã alte pueniat: ſcire poſſimus. Simul ēt ꝓtinus hũida an ſiccior ſit. Quod extracto ſpecillo patet. Si vero os i vicino ē: id q̄d̄ diſci pōt ſic: iã nec ne eo fiſtula penetrabit: q̄tenus nocuerit. Nã ſi molle ē: q̄d̄ vltiõ ſpecillo cõtingit̄ itra carnē adhuc uitiũ ē. Si magis id renitit̄: ad os uētũ ē. Ibi deīde ſi labit̄ ſpecillũ: nõ dũ caries ē. Si nõ labit̄: ſed æq̄li init̄. caries q̄dē: uerũ adhuc leuis ē. Si inæquale quoq; & aſperũ ſubeſt: uehemētius os exeſũ ē. At cartilago ubi ſubhæſit: ipſa ſedes docet: ꝓ uētũq; eſſe ad eã ex renixu patet. Sed ex his q̄dē colligunt̄ fiſtularũ ſedes ſpacia: noxe. Simplices uero hæ ſint; an ī plures ꝓtes diducãt̄ cognoſci pōt ex modo puris: cuius ſi plus fertur q̄ quod ſimplici ſpacio conuenit: plures ſinus eſſe manifeſtũ eſt. Cũq; fere iuxta ſint caro & neruus & aqua neruoſa: quales fere tunicæ. mẽbranæq; ſunt: genus quoq; puris docebit. num plures ſinus intus diuerſa corporis genera perroſerint. Si q̄dem ex carne pus leue: album. Copioſius ferť. At ex neruoſo loco: coloris q̄dē eiuſdē ſed tenuius & minus. Ex neruo: pingue & oleo non diſſimile. Deniq; ēt corporis inquinatio docet. num in plures partes fiſtulæ penetrarint: quia ſæpe cũ q̄s aliter decubuit: aliterque mẽbrum collocauit: pus ferri: quod iam deſierat: incipit. teſtaturq; non ſolũ alium ſinum eſſe ex quo deſcendat: ſed etiam in aliam corporis partē eum tēdere. Sed ſi & in carne & recens & ſimplex eſt: ac neq; rugoſa neq; caua ſede: neq; in articulo: ſed in eo membro quod per ſe immobile: non niſi cum toto corpore mouetur. ſatis proficiet emplaſtrũ: quod recētibus: uulneribus īponitur: dũ habeat uel ſalē uel alumē: uel ſquamã æris: uel æruginē: uel ex metallicis aliq̄d. Exq; eo colliriũ fieri debet altera ꝓte tenuius: altera paulo plēius. Idq; ea ꝓte qua tenuius ē: altera antecedēte demitti oportet ī fiſtulã: donec ſanguis purus ſe oſtēdat. Quæ ī oĩbus fiſtularum collirijs ꝓpetua ſunt. Idē deinde emplaſtrũ ī linteolo ſuperimponēdũ: ſupraq; inijciēda ſpõgia cũ ī acetũ ante demiſſa. ſoluiq; quito die ſatis ē. Genuſq; uictus adhibēdũ ē: quo carnē ali docui. Ac ſi lõgius a p̃cordijs fiſtula eſt: interuallo ieiunũ radiculas ediſſe: deinde uomere: neceſſariũ ē. Vetuſtate colloſa fit fiſtula. Callus ãt neminē fallit: q̄a durus ē: & aut albus: aut pallidus. Sed tũ ualidioribus medicamētis opus ē. Quale ē: q̄d̄ habet papaueris lachrīæ. p. i. gũmi. p. iij. cadmiæ. p. iiij. atramēti ſutoriſ. p. xviij. Ex q̄bus aqua coactis colliriũ fit. Aut ī quo ſunt gallæ. p. x. æruginis ſandaracę. aluminis ęgiptij ſin

guloꝝ. p. xi. atramēti ſutorij cōbuſti. p. xij. Aut qđ cōſtat ex chalcitide & ſaxo calcis quibus auripigmēti dimidio minus: q̄ in ſingulis prioribus ē: adijcit eaq; melle cocto excipiūt. Expeditiſſimū āt ē ex p̄cepto Megetis ęruginis raſę. p. xij. cōterere: deīde ammoniaci: thymiamatis. p. xij. aceto liquare: eoq; ifuſo ex ęrugine colligere. Idq; ex primis medicamētis ē. Sed vt hęc maximi effectus ſunt: ſic cui iſta nō adſunt: facile tñ eſt callū q̄buſlibet adurētibus medicamētis p̄dere. aut q̄bus hęc maxīe in effectu ſunt erodere. Satiuſq; ē uel papirū itortū: uel aliqd ex penicillo in modū collirij aſtrictū eo illinire. Scylla quoq; cocta & mixta cū calce callū exeſt. Si qñ vero lōgior & trāſuerſa fiſtula eſt: demiſſo ſpecillo cōtra principiū huius icidi cōmodiſſimū eſt & collirīū utrūq; demitti. At ſi duplicē eſſe fiſtulā aut multiplicē exiſtimamus: ſic tñ: ut breuis: intra q; carnē ſit collirio uti nō debemus: qđ unā p̄tē curet: reliquas omittat. Sed eadē medicamēta arida i calamū ſcripto: iā conijciēda ſunt. iſq; ori fiſtulę aptādus: iſpirādūq; ut ea medicamēta itus cōpellātur. Aut eadē ex uino liquāda. Vel ſi ſordidior fiſtula ē ex mulſo. ſi caloſior: ex aceto ſunt. atq; intus infundendū q̄q̄d iditū ē. Superponēda ſunt quę refrigerēt & reprimāt. Nā fere quę circa fiſtulā ſunt: habēt aliqd īflāmatiōis. Neq; alienū ē ubi qs reſoluerit: anteq̄ rurſus alia medicamēta cōijciat: p̄ oricularium clyſterē fiſtulā eluere ſi plus puris fert: uino. Si callus durior ē: aceto. Si iā purgat: mulſo: uel aqua i qua eruū coctū ſit: ſic ut huic quoq; mellis paulū adijciat. Fere uero fit: ut ea tunica quę iter ferrumē & integrā carnē ē: uicta medicamētis tota exeat: infra q; ulcus purū ſit. Quod ubi cōtigit: ponenda glutinātia ſunt: p̄cipueq; ſpongia melle cocto illita. Neq; ignoro multis placuiſſe: linamētū i modū collirii cōpoſitū tinctum melle demitti. Sed celerius id glutinat: q̄ iplet. Neq; uerendū ē ne purū corpus puro corpori iunctū nō coeat: adiectis quoq; medicamētis ad id efficacibus: cū ſępe exulceratio digitoꝝ: niſi magna cura p̄ſpeximus: ſaneſcendo in unum eos iungat.

¶ De melicera.

e St ēt ulceris genus: qđ a faui ſimilitudīe melicera a grę̄cis noīatur. idq; duas ſpecies habet. Alterū ſubalbidū furūculo ſimile: ſed maius & cū dolore maiore. Quod ubi matureſcit: habet foramina p̄ quæ fert hūor glutinoſus & puru lētus. Nec tñ ad iuſtā maturitatē p̄uenit. Si diuiſum ē: multo plus itus corrupti: q̄ in furūculo apparet: altiuſq; deſcēdit. Raro fit niſi i ſcapulis. Alterū é minus ſup̄ corpus eminens: durū: latū. ſubuiride: ūbpallidū: magis exulceratum. Si quidem ad ſingulos pilos radices foramina ſūt. p̄ q̄ fert hūor glutinoſus ſubpallidus: craſſitudinem mellis aut uiſci referēs. iterdū olei. Si icidit uiridis itra caro apparet. Dolor āt & inflāmatio igens ē: adeo ut acutā quoq; febrē mouere cōſueriṅt. Sup id qđ minus crebris foraminibus exaſperatū ē: recte īponit & ficus arida: & lini ſemē i mulſo coctū: & emplaſtra ac malagmata materiā educētia aut q̄ p̄prie huc p̄tinētia ſupra poſui. Sup alterū: & ea medicamēta & farina ex mulſo cocta: ſic ut ei dimidiū reſinæ terebinthinæ miſceat. & ficus i mulſo decocta: cui paulū hyſopi cōtriti ſit adiectū: & uuæ timiniæ p̄s quarta fico adiecta. Quod ſi parū i utrolibet genere medicamēta p̄ficiūt: totū ulcus uſq; ad ſanā carnē excidi oportet: & ulcere ablato ſup̄ plagā medicamēta danda ſunt: primū quæ pus citent. deinde quæ purgent: tum quæ impleant.

¶ De acrochordone & Thymio & Myrmecio & Clauo curationibuſq; eorum.

f Vntq̄dā uero uerrucis ſimilia. quoꝝ diuerſa noīa ut uitia ſūt acrochordōa græci uocāt ubi ſub cute coit aliqd durius & interdū paulo aſpius coloris eiuſdē infra tenue: ad cutē latius. idq; modicū ē: qa raro fabæ magnitudinem excedit.

Vix vnum tm̃ eodē tpe naſcitur. ſed fere plura: maximeq; in pueris. eaq; nonnūq̃ ſubito deſinunt: nonūq̃ mediocrē inflāmationē excitant. Sunt quæ ēt in pus conuertūt. At thymion nominatur quod ſuper corpus quaſi verrucula eminet: ad cutem tenue ſupra latius: ſubdurum: & in ſummo peraſperum. Idq; ſummū colorē floris thymi repreſentat. Vnde ei nomē eſt. Ibiq; facile finditur & cruentat nōnunq̃ aliquantū ſanguinis fundit. fereq; circa magnitudinem fabæ ægyptiæ eſt. raro maius: interdum perexiguum. modo vnū: modo āt plura naſcuntur: vel in talis: vel palmis: vel inferioribus: pedū partibus. Peſſima tm̃ in obſcenis ſunt: maximeq; ibi ſanguinē fundunt. Myrmecia āt vocantur: humiliora thymio durioraq;: quæ radices altius exigūt: maiorēq; dolorē mouēt: infra lata: ſup āt tenuia: minus ſanguinis mittunt. magnitudine vix vnq̃ lupini modū excedūt. Naſcuntur ea quoq;: aut in palmis: aut inferioribus partibus pedū. Clauus āt nōnunq̃ quidē ēt alibi: ſed in pedibus tm̃ maxime naſcitur: præcipue tamē ex contuſo: q̃uis interdū aliter: doloreq; ēt: ſi nō alias: tm̃ ingredienti mouet ex his acrocordon: ſiue thymiū ſæpe ēt p ſe finiuntur & quo minora ſunt: eo magis Myrmecia & claui ſine curatiōe vix unqui deſinunt Acrocordon ſi exciſa eſt nullā radiculā reliquit: ideoq; ne renaſcitur qdē Thymio clauoq; exciſis ſubter rotūda radicula naſcitur quæ penitus deſcendit ad carnē: eaq; relicta idē rurſus exigit. Myrmecia latiſſimis radicibus inhærent. ideoq; ne excidi quidē ſine exulceratiōe magna poſſunt. Clauū ſubinde deradere cōmodiſſimū eſt. Nā ſine vlla vi ſic emolleſcit. ac ſi ſanguinis quoq; alqd emiſſum eſt: ſæpe emorit. Tollit ēt ſi quis eum circū purgat: deinde īponit reſinā: cui miſcuit puluerīs paulū: quē ex lapide molari contrito fecit. Cætera vero genera medicamētis adurēda ſunt. Aliſq; id quod ex fece vini: myrmecijs id qd ex alumine & ſandaraca fit: aptiſſimum. Sed ea: quæ circa ſunt folijs contegi debēt: ne ipſa quoq; exulcerentur. Deinde poſtea lenticula īponi ſolent. Tollit thymiū ēt ficus in aqua cocta.

¶ De puſtularum generibus & earum curationibus.

T puſtulæ maxīe vernis tpibus oriuntur. earū plura genera ſunt. Nā modo
a circa totū corpus partūue aſpredo quædā fit ſimilis his puſtulis: quæ ex vrtica: vel ex ſudore naſcunt. Exāthemata græci vocāt. eaq; modo rubent: modo colorē cutis nō excedūt. Nōnūq̃ plures ſimiles varis oriunt nōnūq̃ maiores puſtulæ liuidæ: aut pallidæ: aut nigræ: aut aliter naturali colore mutato. Subeſtq; his humor. Vbi hæ ruptæ ſunt: infra quaſi exulcerata caro apparet. helcodes græce nominat. Fiūt vel ex frigore: vel ex igni: vel ex medicamētis. Phyzacion āt paulo durior puſtula ē ſubalbida: acuta ex qua ipſa qd exprimit humidū ē. Ex puſtulis vero nōnūq̃ ēt vlcuſcula ſunt aut aridiora aut humidiora: & modo tm̃ cū prurigine: modo ēt cū inflāmatiōe aut dolore. Exitq; aut pus: aut ſanies: aut vtrūq;. Maxieq; id euenit in ætate puerili raro in medio corpore. ſæpe in eminentibus ptibus. Peſſima puſtula eſt: quæ epinyctis vocatur. Ea colore vel ſubliuida: uel ſubnigra: uel alba eſſe conſueuit. Circa hanc āt uehemēs inflāmatio eſt: & cū ea daperta eſt: reperit intus exulceratio muccoſa Color eſt humori ſuo ſimilis. Dolor ex ea ſupra magnitudinē eius eſt. Neq; n. ea faba maior ē. Atq; hæc quoq; orit. in eminentibus ptibus: & fere noctu. Vnde nomē quoq; a græcis ei epinyctis impoſitū eſt. In oī uero puſtularū curatione primū eſt multū ambulare atq; exerceri. Si quid iſta prohibet: geſtari. Secundū eſt: cibū minuere: abſtinere ab oībus acribus & extenuantibus. eadēq; nutrices facere oportet: ſi lactēs puer ita affectus eſt. Præter hæc is qui iā robuſtus eſt: ſi puſtulæ minutæ ſunt deſudare in balneo debet ſimulq; ſup eas nitrū inſpergere: oleoq; vinū miſcere, & ſic vngi. Tū deſcendere i ſoliū:

Si nihil sic ꝓficitur: aut si maius pustularū genus occupauit: iponenda lēticu la est. de tractaq; summa pellicula ad medicamēta lenia trāseundū. Epinyctis post lēticulā recte herba quoq; sanguinali vel viridi coriandro curat. Vlcera ex pustulis facta tollit spuma argenti cū semine fœni græci mixta: sic vt his inuicē rosa atq; intubi succus adijciatur: donec mellis crassitudo fiat. Proprie ad eas pustulas: q̄ infantes male habēt: lapidis: quē pyritē vocāt. P. xviij. cum quinquaginta amaris nucibus miscet: adiiciūt q; olei cyathi tres. Sed prius ungi ex cærussa pustulæ debent. tum hoc illini.

¶ De scabie & eius curatione.

Cabies vero ē durior. cutis rubicundior: ex qua pustulæ oriunt. quædā humidiores: quædā sicciores. Exit ex quibusdā sanies: fitq; ex his cōtinuate exiulceratio pruriens. serpitq; in quibusdā cito. Atq; in alijs quidē ex toto desinit: in alijs vero certo tēpore anni reuertit. Quo asperior est: quoq; prurit magis: eo difficilius tollit. Itaq; eā: quæ talis ē: agriā: idest ferā græci appellant. In hac quoq; victus rō eadē. quæ supra necessaria ē. Medicamētū āt ad incipiētē hanc idoneū est: q; fit ex spodij: croci: æruginis singuloꝝ. P. xi. piperis albi: omphacij. singuloꝝ. P. xi. cadmiæ. P. xviii. Aut vbi iā exulceratio ē: id q̄d fit ex sulphuris. P. xi. cæræ. P. xiiii. picis liquidæ hemina: olei sextarijs duobus. Quæ simul icoquūt dū crassitudo mellis fiat. Est ēt q̄d ad Protarchū auctorē refert. Hēt hoc farinæ lupinoꝝ sextariū: nitri cyathos q̄ttuor picis liquidæ heminā: resinæ humidæ selibram: aceti cyathos tres. Crocū quoq; liciū: ærugo: myrra: cinis: æquis portiōibus recte miscētur: & ex passo coquūt. Idq; omnē pituitā vbiq; sustinet. At si nihil aliud ē amurca ad tertiā partē decocta: vel sulphur pice liqda mixtū sicut i pecoribus ꝓposui: hoibus quoq; scabie laborātibus opitulant.

¶ De impetiginis speciebus & curationibus.

Mpetiginis vero species sunt quattuor. Minime mala ē: quæ similitudine scabiē repsentat. Nā & rubet & durior ē: & ex hulcerata est & rodit. Distat āt ab ea q̄a magis exhulcerata ē: & varis similes pustulas habet: videnturq; esse in ea q̄si bullulæ quædā ex quibus interposito tpe squāulæ resoluūt: certioribusq; hoc temporibus reuertit. Alterū genus pius est simile papulæ fere: sed asperius rubicundiusq; figuras varias habens. Squamulæ ex sūma cute discedūt. roseo maior ē. celerius & latius ꝓcedit. certioribusq; ēt nonnūq; prior tēporibus & fit & desinit. rubrica cognominat. Tertia ēt nū deterior ē. Nā & crassior ē & durior & magis tumet. in summa cute finditur: & vchemētius rodit. Ipsa quoq; squamosa: sed nigra procedit: & late & tarde eminus serpit. In tēporibus: aut orit: aut desinit: neq; ex toto tollit. n̄ græ cognomen ē. Quartū genus ē: q̄d curationē oio nō recipit: distās colore. Nā subalbidū ē & recēti cicatrici simile: squamulasq; hēt pallidas: quasdā subalbidas: q̄sdā lēticulę similes. q bus dēptis nonnūq; ꝓfluit sanguis. Alioqn vero humor eius albidus ē: cutis dura atq; fissa ē: ꝓceditq; latius. Hæc vero oia maxie genera oriunt i pedibus & manibus: atq; vngues quoq; infestant. Medicamentum non aliud valentius est: quam q̄d ad scabiē quoq; pertinere sub auctore. Protarcho rettuli. Serapion autem nitri. P. xii. sulphuris P. xiiii. excipiebat resina copiosa: eoq; utebatur.

¶ De papulis & earum curatione.

Apularum uero duo genera sunt. Altera est in qua per minimas pustulas cutis exasperatur & rubet leuiterq; roditur. medium hēt pausillo leuius. tarde serpit idq; uitium maxie rotundum incipit: eademq; ratione in orbem procedit Altera autem est: quam agriā: idest feram: græci appellant. In qua similiter quidē:

ſed magis cutis exaſperatur: exulceraturq; ac vehementius & roditur & rubet. interdū ēt pilos remittit. Quæ minus rotundi eſt. difficilius ſaneſcit. niſi ſublata eſt: in impetiginem vertitur. ſed leuis papula: etiam ſi ieiuna ſaliua quotidie defricatur: ſaneſcit. Maior cōmodiſſime murali herba tollit̄: ſi ſub ea detrita ē. Vt vero ad cōpoſita medicamenta veniamus: idē illud Protarchi tāto valētius in his eſt: quāto minus i his uitij eſt. alterū ad idē Myronis. nitri rubri turis: ſinguloꝝ. P. xi. cantharidū purgatarū. P. xii. ſulphuris ignē non experti tantundem: reſinæ terebinthinæ liquidæ. P. xxx. farinæ lolij ſemis gith cyathos tres: picis crudæ vnum.

¶ De vitiligine ſpeciebus: ideſt de Alpho & Mela & leuce & earum curatione.

Vitiligo quoq; q̄is per ſe nullū periculum affert: tñ fœda eſt: & ex malo corporis habitu fit. Eius tres ſpēs ſunt. Alphos vocat̄ vbi color albus eſt fere ſubaſper & nō continuus: vt quædam quaſi guttæ diſperſæ eſſe videantur. Interdū ēt latius & cū quibuſdam intermiſſionibus ſerpit. Melas colore ab hoc differt: quia niger ē & umbræ ſimilis. Cætera eadem ſūt. Leuce habet quiddam ſimile alpho: ſed magis albida ē: & altius deſcendit in eaq; albi pili ſunt & lanugini ſimiles. Oia hæc ſerpūt. Sed in alijs celerius: in alijs tardius Alphos & melas in quibuſdam varijs temporibus & oriūtur & deſinunt. Leuce quem occupauit: non facile dimittit. Priora curationem non difficillimā recipiunt. vltimum vix nunquā ſaneſcit: ac ſiquid ei vitio dēptum eſt: tñ non ex toto ſanus color reddit̄. Vtrum āt aliquod horū ſanabile ſit: an non ſit: experimento facili colligitur. Incidi enī cutis debet: aut acu pungi. Si ſanguis exit. qd̄ fere fit in duobus prioribus: remedio locus eſt. Si humor albidus: ſanari non pōt. Itaq; ab hoc quidē abſtinendū eſt. Super id vero: quod curationem recipit: īponenda lenticula mixta cū ſulphure & ture: ſic vt ea contrita ex aceto ſit. Aliud ad idem: quod ad Hireneū auctorē refertur Alcyonium: nitrū: cuminū: fiſci folia arida paribus portiōibus contunduntur adiecto aceto. His in ſole vitiligo perungitur. deīde nō ita multo poſt: ne nimis erodatur. eluitur. Proprie quidem Myrone auctore eos: quos alphos vocari dixi hoc medicamento perungunt ſulphuris. P. xii. nitri. P. xiiii. myrræ aridæ contritæ acetabulum miſcent. deinde in balneo ſuper vitiliginem inſpergunt fariam ex faba: tū hæc inducūt. Hi vero: quos melanas vocari dixi: curāt̄. Cū ſimul cōtrita ſūt alcyoniū tus: hordeū: faba ſine oleo: ī balneo ante ſudorē iſpgūt̄. tū gēus id vitiliginis defricat̄.

CORNELII CELSI DE MEDICINA LIBER SEXTVS INCIPIT.

¶ De vitijs ſingularum corporis partium. Caput primū.

¶ De capillis fluentibus.

Dixi de his vitijs: quæ per totum corpus orientia: medicamentoq; auxilia deſiderāt. Nūc ad ea veniā: quę nō in ſingulis ptibus icidere cō ſueuerūt: orſus a capite. In hoc igit̄ capillis fluētibus maxie quidem ſępe radēdo ſuccurrit̄. Adijcit enī vim quādā ad cōtinēdū: ladanum cū oleo mixtū. Nūc de his capillis loquor: q poſt morbū fere fluūt. Nā quo minus caput q̄buſdā ętate videt̄: ſuccurri nullo mō poteſt.

¶ De porrigine & eius curatione. Caput ſecundum.

Porrigo autem ē vbi iter pilos quædam quaſi ſquamulæ ſurgunt: eæq; a cute reſoluuntur: & interdum madent: multo ſæpius ſiccæ ſunt. Idq; euenit modo ſine vlcere: modo exulcerato loco. huic quoq; modo malo odore: modo nullo accidente. fereq; id in capillo fit: rarius in barba. aliquando etiam ſupercilio. Ac

neq; ſine aliquo corporis vitio naſcitur: neq; ex toto inutile ẽ. Nam bene integro capite nõ exit. Vbi aliquid in eo vitiũ ẽ: nõ incõmodum eſt: ſummam cutem potius ſubinde corrumpi: quã id q^d^ nocet in aliam partẽ magis neceſſariam verti. Cõmodius eſt ergo ſubinde pectendo repurgare: quã id ex toto prohibere. Si tñ ea res nimium offendit. q^d^ humore ſequente fieri põt: magiſq; ſi id ẽt mali odoris ẽ caput ſæpe radẽdum ẽ dein id ſup adiuuãdũ aliquibus ex leuiter reprimẽtibus. quale ẽ nitrũ cum aceto: vel laudanum cum myrteo vino: vel myrobalanũ cum vino. Si parum p hæc proficitur vehementioribus vti licet: cum eo: vt ſciamus vtiq; in recenti vitio id inutile eſſe.

¶ De ſycoſi & eius curatione. Caput tertium.

Et etiam vlcus: q^d^ a fici ſimilitudine Sycoſis a græcis noïatur. Caro excreſcit. & id quidẽ generale ẽ. Sub eo vero duæ ſpẽs ſunt. Alterum vlcus durum & rotundum eſt. alterum hũidum & inæquale. Ex duro exiguum quidam & glutinoſum exit. ex humido plus: & mali odoris. Fit vero vtrunq; in his partibus: quæ pilis cõteguntur. Sed id quidẽ q^d^ calloſum & rotundum eſt: maxĩe in barba. Id vero q^d^ hũidum: præcipue eſt in capillo. Super vtrunq; oportet ĩponere elaterium: aut lini ſemẽ contritum & aqua coactũ: aut ficũ in aqua decoctã aut emplaſtrũ tetrapharmacũ ex aceto ſubactũ: terra quoq; erychria ex aceto liquata recte illiniter.

¶ De areis & earũ curationibus. Caput quartũ.

Rearũ quoq; duo genera ſunt. Cõe vtriq; eſt: q^d^ emortua ſũma pellicula pili primum extenuãt. deinde excidũt. ac ſi ictus is locus eſt: ſanguis exit liqdus & mali odoris: increſcitq; vtrunq; in alijs celeriter: in alijs tarde: Peius ẽ quod denſam cutẽ & ſubpinguem & ex toto glabram facit. ſed ea quæ alopecia noïatur: ſub qualibet figura dilatatur fit & in capillo & in barba. id vero q^d^ a ſerpẽtis ſimilitudine ophiaſis appellat: incipit ab occipitio: duoq; digitoq; latitudinẽ non excedit. ad aures duobus capitibus ſerpit. quibuſdam ẽt ad frontem: donec ſe duo capita in priorẽ ptẽ cõmittãt. Illud vitium in qualibet ætate ẽ: hoc fere infantibus. Illud vix vnq; ſine curatione. hoc per ſe ſæpe finit. Quidã hæc genera arearũ ſcalpello exaſperant. Quidã illinunt aduretia ex oleo: maxieq; chartã cõbuſtã. Quidã reſinã terebinthinã cũ tapſia in ducũt: Sed nihil melius ẽ: quã nouacula quotidie radere. qua paulati ſũma pellicula exciſa eſt adaperiũtur pilorũ radiculæ. Neq; ante oportet deſiſtere: quã frequentẽ pilũ naſci apparauerit. Id ãt: q^d^ ſubinde raditur: illini atramẽto ſcriptorio ſatis eſt.

¶ De Varis & lenticulis & ephelide & eorum curationibus. Caput quintũ.

Ene ineptiæ ſunt: curare varos & lenticulas & ephelidas. Sed eripi tñ fœminis cura cultus ſui nõ poteſt: Ex his autem quas ſupra propoſui: vari: lenticulæq; vulgo notæ ſunt. quamuis rarior ea ſpecies eſt: quam xanion græci vocant: cum ſit ea lenticula rubicundior & inæqualior. Ephelis vero a pleriſq; ignorat. quæ nihil eſt: niſi aſperitas quædam & durities mali coloris. Cætera non niſi in facie: lenticulæ ẽt in alia parte nonnũquã naſci ſolent. De qua p ſe ſcribere alio loco viſum operæ pretium non eſt. Sed vari commodiſſime tolluntur ĩpoſita reſina: cui non minus quam ipſa eſt: aluminis ſcĩſſilis: & paulum mellis adiectum eſt. Lenticulam tollunt galbanum & nitrũ: cũ pares portiões habẽt contritaq; ex aceto ſũt: donec ad mellis craſſitudinẽ venerint. His corpus illinẽdũ: & interpoſitis pluribus horis mãe eluendũ ẽ. oleo q; lẽiter ungẽdũ. Ephelidẽ tollit reſina: cui tertia pars ſalis foſſilis & paulũ mellis adiectũ eſt. Ad oĩa uero iſta atq; ẽt ad colorãdas cicatrices põt ea cõpoſitio: quæ ad Thryphonẽ patrẽ auctorẽ refert. In ea pares portiones ſunt myrobalani: magmatis: cretæ

cioliæ ſubcærulæ: nucũ amaraq; farinæ hordei atq; eruí: ſtrucij albi: ſertulę cãpãæ ſemi nis. Quæ oĩa cõtrita: melle quã amariſſimo coquũt̃ illitũq; a veſpere vſq; mane eluit̃.

¶ De oculoꝝ morbis curationibuſq; eorum: & prĩo de his morbis qui lẽibus medica mentis curantur. Caput vi.

Ed hæc quidẽ mediocria ſunt. In gẽtibus vero & varijs caſibus oculi noſtri pa tent. Qui cũ magnã partẽ ad vitæ ſimul & vſũ & dulcedinẽ cõferant: ſumma cura tuendi ſũt. Protinus ãt orta lippitudine quædã notæ ſunt: ex quibus qd euẽturũ ſit: colligere poſſimus. Nã ſimul & lachrima & tumor & craſſa pituita cœpe rint: ſi ea pituita lachrymæ mixta ẽ: & ea lachryma calida ẽ: pituita vero alba & mollis: tumor nõ durus: lõgæ valetudinis metus nõ ẽ. At ſi lachryma multa & calida pitu itæ paulũ: tumor modicus: idq; ĩ vno oculo ẽ: lõgũ id: ſed ſine piculo futurũ eſt. Idq; lippitudinis genus minime cũ dolore ẽ: ſed vix ante vigeſimũ diẽ tollit̃: nõnunq̃ p duos mẽſes durat: ſed quãdoq; finit̃. Si pituita alba & mollis eẽ incipit: lachrymæq; miſcẽtur: aut ſi ſimul hæ vtrũq; oculũ inuaſerũt: põt eẽ breuior: ſed piculum vlcerũ eſt. Pituita ãt ſicca & arida dolorẽ quidẽ mouet: ſed maturius deſinit: niſi quid exulcerauit. Tumor magnus ſi ſine dolore ẽ & ſiccus: ſine vllo piculo ẽ. Si ſiccus quidẽ. ſed cũ dolore ẽ: fere exulcerat: & nõnunq̃ ex eo caſu fit: vt palpebra cũ oculo glutinet̃. Eiuſdẽ exulcerationis timor ĩ palpebris: pupillis ve ẽ: vbi ſup magnũ dolorẽ lachrimæ ſalſæ calidæq; eũt: aut ẽt ſi tũore infinito diu lachrima cũ pituita ꝓfluit. Peius ẽt non ẽ: vbi pituita calida: aut liuida ẽ: lachrima calida: aut multa ꝓfluit: caput calet: a tẽporibꝰ ad oculos dolor ꝓuenit: nocturna vigilia vrget. Siqdẽ ſub his oculus plerũq; rumpit̃. votũq; ẽ: vt tantũ exulceret̃. Intus ruptũ oculũ febricula iuuat. Si foras iam ruptus ꝓcedit: ſine auxilio ẽ. Si de nigro aliqd albidũ factũ eſt diu mãet. At ſi aſperũ craſſum ẽ: ẽt poſt curationẽ veſtigiũ aliquod relinqt. Curari vero oculos ſãguinis detractiõe: medicamẽto: balneo: uĩo uetuſtiſſimus auctor Hippocrates memoriæ ꝓdidit. Sed eoꝝ ꝓpa & cauſas parũ explicuit. In quibus medicinæ ſũma ẽ. Neq; minus ĩ abſtinentia & alui ductione ſæpe auxilij ẽ. Hos igit̃ interdũ ĩflãmatio occupat: ubi cũ tumore ĩ his dolor ẽ: ſequiturq; pituitæ curſus: nonnũq̃ copioſior uel acrior: nõnũq̃ utraq; ꝑte moderatior. In eiuſmodi caſu prima oĩum ſũt ꝙes & abſtinẽtia. Ergo primo die loco obſcuro cubare debet ſic ut a ſermõe quoq; abſtineat. Nullũ cibũ aſſumere: ſi fieri põt neaquã qdẽ. ſin minus: certe quã minimũ eius. Quod ſi graues dolores ſũt. cõmodius ſecũdo die. ſi tñ res urget. ẽt prio ſanguis mittẽdus ẽ. utiq; ſi ĩ fronte uenæ tument. Si firmo corpi materia ſupereſt. Si uero minor ĩpetus minus acrẽ curationẽ reqrit aluũ: ſed nõ niſi ſecũdo tertioue die duci oportet. At modica ĩflãmatio neutrũ ex his auxiliũ deſiderat. Satiſq; ẽ uti quiete & abſtinẽtia. Neq; tñ in lippientibus lõgũ ieiuniũ neceſſariũ eſt: ne pituita tenuior atq; acrior fiat. Sed ſecũdo die dari debet id qd leuiſſimum uideri põt ex his: q̃ pituitã faciunt craſſiorẽ. q̃lia ſunt oua ſorbilia. Si minor uis urget: pulticula quoq;: aut panis ex lacte. In ſequẽtibuſq; diebus quãtũ ĩflãmationi detrahetur: tm̃ adijci cibis poterit. Sed generis eiuſdẽ. utiq; ut nihil ſalſũ: nihil acre: nihil ex his q̃ extẽuant: ſumat̃: nihil potui pter aquã. Et uictus qdẽ ratio talis maxie neceſſaria ẽ. Protinus ãt prĩo die croci. P. xi. & farĩæ cãdidæ quã tẽuiſſimæ. P. xii. excipere oportet oui albo: donec mellis craſſitudinẽ hẽat: idq; ĩ linteolũ illinire & fronti agglutinare: ut cõpreſſis uenis pituitæ ĩpetũ cohibeat̃. Si crocũ nõ ẽ: tus idẽ facit: Linteolo an lana excipiat̃: nihil intereſt. Super iniũgi uero oculi debent: ſic ut croci quantũ tribus digitis cõprehẽdi põt: ſummatur, myrræ: ad fabæ: papaueris lachrimæ ad lenticulæ ma-

gnitudinē: eaq; cū paſſo cōterant' & ſpecillo ſup oculū idurant'. Aliud ad idē. Myrræ. P. xi. mandragoræ ſucci. P. xii. papaueris lachrimæ. P. xii. folioꝝ roſæ: cicutæ ſeminis ſingulorꝝ. P. xiiii. acaciæ. P. xiiii. gummi. P. xviij. Et hæc quidē interdiu. Noctu vero: quo. cōmodior q̄es veniat: non alienū eſt ſuperīponere cādidi panis interiorē ptē ex vino ſubactā. Nā & pituitā reprimit: & ſi q̄d lachriæ ꝓceſſit: abſorbet: & oculū glutinari nō patit'. Si graue id & durū ꝓpter magnū oculoꝝ dolorē vidēt': oui & albū & vitellus in vas defundēdū ē: adijciēdūq; eo mulſi paulū. idq; digito permiſcēdū. Vbi facta vnitas ē demitti debet lana mollis bene carpta: q̄ id excipiat: ſuperq; oculos īponi. Ea res & leuis ē: & refrigerādo pituitā cœrcet: & nō exareſcit: & glutinari oculū nō patit'. Faria quoq; hordeacea cocta & cum malo cotoneo cocto mixta cōmode īpōit'. Neq; ab rōne abhorret ēt pēicillo potiſſimū vti expreſſo. ſi leuior īpetus ē: ex aq̄: ſi maior: ex poſca. Priora faſcia deligāda ſunt: ne per ſomnū cadant & hoc ſuper īponi ſatis eſt: qa & reponi ab ipſo cōmode pōt: & cum inaruit: iterum madefaciendum eſt. Si tantum mali eſt: vt ſomnū diu ꝓhibeat eoꝝ aliquid dandū eſt: quæ anodyna græci vocāt. Satiſq; ē puero: q^d^ erui: viro: q^d^ fabæ magnitudinē īpleat. In ipſū vero oculū prio die niſi modica īflāmatio ē: nihil recte cōiicit'. Sæpe. n. potius cōcitatur eo pituita: quā minuit'. A ſecūdo die graui quoq; lippitudini p idita medicamēta recte ſuccurrit': vbi veliā ſanguis miſſus: vel aluus ducta eſt aut vbi neutrū neceſſarium ē: manifeſtum eſt.

¶ De diuerſis oculorum collirijs.

Vlta ātmultorumq; auctorum colliria ad id apta ſunt: nouiſq; ēt nunc mixm turis temperari poſſunt cum lenia medicamenta & modice reprimentia facile & varie miſceantur. Ergo nobiliſſima exequar.

¶ Philonis collirium.

Stigitur Philonis q^d^ habet cæruſſæ elotæ. ſpodij: gūmi: ſingulorꝝ. P. xi. pac papaueris lachriæ combuſtæ. P. xi. Illud ſcire oportet: hic quoq; oīa medicamēta: ſingula primū per ſe teri deinde mixta iterū adiecta paulatim vel aqua uel alio humore. gummi cum quaſdam alias facultates habeat: hoc maxime præſtare: vt vbi colliria facta inaruerunt: glutinata ſint. neq; fricentur.

¶ Dionyſii collirium.

d Ionyſij vero collirium eſt: papaueris lachrimæ cōbuſtæ donec tenereſcat. P. xi. thuris cōbuſti: gūmi. ſingulorum. P. xij. ſpodij. P. xiiij.

¶ Cleonis collirium.

Leonis nobile admodū papaueris lachriæ fricte. P. xi. croci. p. xi. gūmi. p. xi.c quibus cū terūt': adijcitur roſæ ſuccus. Aliud eiuſdē valētius. ſquamæ æris q^d^ ſtomoma appellant. P. xi. croci. P. xii. ſpodii. P. xiiij. plumbi & eloti & cōbuſti. P. xi. gūmi tantundem. Eius aliud quoq; id idē eſt. maxie vbi multa pituita ꝓfluit. Caſtorei. P. x. z. aloes. P. xl. croci. p. xl. myrrę. p. xii. lycii. p. xiii. cadmię curatę. p. xviii. ſtibis tantundē. acaciæ ſucci. p. xxii. q^d^ cū miſcuit: liquidū ī pixidicula ſeruat'. Theodotus vero huic compoſitioni adiecit papaueris lachriæ cōbuſtæ. p. x. æris cōbuſti & eloti. p. xii. nucleos palmarū combuſtos. p. xx. gūmi. p. xxii.

¶ Theodoti collirium Achariſtum appellatum.

Tipſius theodoti: q^d^ a q̄buſdā Achariſtū noīat'. eiuſmodi ē. Caſtorei: nardi a idici. ſingulorꝝ. P. xi: lycii. p. x. papaueris lachriæ tātūdē: myrrę. p. xii. croci. cęruſſę elotę: aloes ſingulorꝝ. p. xiii. cadamię botryodis elotę: ęris cōbuſti ſingulorꝝ. p. xviii. gūmi. p. xxviii. acacię ſucci. p. xxx. ſtibis tātūdē. q̄b9 aq̄ pluuialis adiicit'.

¶ Cythion vel tephrion collirium.

Præter hæc ex frequentissimis collirij est id quod quidam cythion. quidã a ci-
p renco colore tephriõ appellãt. amyli: tragacanthæ: acaciæ ſucci: gũmi: ſingu
loꝝ. P. xi. papaueris lachrimæ. p. xii. cæruſſæ elotæ. p. xiiii. ſpumæ elotæ. p.
xviiii. Quæ æque ex aqua pluuiali conteruntur.

¶ Euelpidis collirium trygodes nominatum.

Velpides ãt q ætate noſtra maxius fuit ocularius medicus vtebat eo: qd ipſe
cõpoſuerat: trygodes noiabat. Caſtorei. p. xii. lycij: nardi: papaueris lachriæ:
ſinguloꝝ. p. xi. croci: myrræ: aloes: ſinguloꝝ. p. xiiii. æris combuſti. p. xviiii.
cadmiæ & ſtibis: ſinguloꝝ. p. xxii. acaciæ. ſucci. p. xxxvi. gũmi tãtũdẽ. Quo grauior
vero quæq; iflãmatio eſt: eo magis leniri medicamẽtũ debet: adiecto vel albo vel mu-
liebri lacte. At ſi neq; medicus neq; medicamẽtũ præſto ẽ: ſæpius vtrũlibet hoꝝ i ocu-
lis penicillo ad id ipſũ facto ifuſum id malũ lenit. Vbi vero aliquis releuatus ẽ: iãq; cur
ſus pituitæ cõſtitit: reliquias fortaſſe lẽiores futuras diſcutiũt balneũ & vinũ. Igit laua
ri debet leuiter ante ex oleo p fricatus: diutiuſq; i cruribus & feminibus multaq; calida
aq; fouere oculos: deide p caput prius calida tũ egelida pfundi: a balneo cauere ne quo
frigore afflatuue lædat. poſt hæc cibo paulo pleniore quã ex eoꝝ dierũ conſuetudine
vti: vitatis tñ oibus pituitã extenuantibus. Vinũ bibere lene: ſubauſterum: modice ve
tus neq; effuſe neq; timide: vt neq; cruditas ex eo & tñ ſomnus fiat: leniãturq; itus latẽ-
tia acria. Sed ſi quis i balneo ſenſit maiorẽ oculoꝝ pturbationẽ quã attullerat. qd ici
dere his ſolet: qui manẽte adhuc pituitæ curſu feſtinarũt: quã primũ diſcedere debet:
nihil eo die vini aſſumere. cibi minus ẽt quã pridie. Deinde cũ primũ ſatis pituita ſub-
ſtitit: iterũ ad vſũ balnei redire. Solet tũ euenire nõnũq; ſiue tẽpeſtatũ vitio: ſiue corpis
vt pluribus diebus neq; dolor neq; iflãmatio & minime pituitæ curſus finiat. Quod
vbi icidit: iãq; ipſa vetuſtate res matura ẽ: ab his hiſdẽ auxiliũ petẽdũ ẽ: id eſt balneo ac
vino. Hæc enĩ vt in recẽtibus malis aliena ſũt. qa cõcitare ea poſſunt & accendere. ſic in
veteribus quæ nullis alijs auxilijs ceſſerũt: admodũ efficacia eẽ cõſueuerũt. Videlicet
hic quoq; vt alibi: cũ ſecũda vana fuerint: cõtrariis adiuuãtibus. Sed ante tõderi ad cu-
tẽ cõuenit. Deide i balneo aqua calida quã plurima caput atq; oculos fouere. tũ vtrũq;
penicillo detergere: & vngere caput irino vnguẽto: cõtinereq; i lectulo ſe donec ois ca-
lor q cõceptus eſt finiat: deſinatq; ſudor. q neceſſario in capite collectus ẽ. Tũ ad idẽ
cibi viniq; genus veniẽdũ. ſic vti potiões meracæ ſint: obtegẽdũq; caput & quieſcendũ.
Sæpe enĩ poſt hæc grauis ſomnus: ſæpe ſudor: ſæpe alui deiectio pituitę curſũ finit: Si
leuatũ malũ eſt: qd aliquãto ſæpius fit: per plures dies idẽ fieri oportet donec ex toto
ſanitas reſtituat. Si diebus hiſdẽ aluus nihil reddit: ducẽda eſt: quo magis ſuperiores
partes leuent. Nõnũquã ãt ingẽs inflãmatio tanto ĩpetu erũpit: vt oculos ſua ſede p
pellat. Propto ſin id: qm̃ oculi pcidunt: greci appellant. His vtiq; ſi vires patiũt ſan-
guinẽ mitti. ſi id fieri nõ põt: aluũ duci: lõgioreq; media ĩdici neceſſariũ ẽ. Opus ãt le-
niſſimis medicamẽtis ẽ. Ideoq; Cleõis collirio qdã qd ex duobus ante poſitũ ẽ: utũt.
Sed optimũ ẽ Nilei. Neq; de ullo magis iter oẽs auctores cõuenit.

¶ Nilei collirium omnium optimum.

D habet nardi ĩdici: papaueris lachrię: ſinguloꝝ. p. x. gũmi. p. xi. croci. p. xii.
i folioꝝ roſę recentiũ. p. xiiii. Quę uel aq pluuiali uel uino leni ſubauſtero co
gunt. Neq; alienũ ẽ malicoriũ uel ſertulã cãpanã ex uino coquere: deinde cõ-
terere. aut myrrã nigrã cũ roſę foliis miſcere: aut hyoſcyami folia cũ oui cocti uitello:
aut farinã cũ acacię ſucco: uel paſſo aut mulſo. Quibus ſi folia quoq; papaueris adi-
ciunt aliquãto ualẽtiora ſũt. Hoꝝ aliquo p̃parato penicillo fouere oculos oportet ex

aqua calida expſſo: in q̄ ante mel myrti uel roſæ folia decocta ſint. Deide ex illis aliqd ipō. præter hæc ab occipitio iciſa cute cucurbitula admouēda ē. Quod ſi p hęc reſtitutus oculus i ſedē ſuā nō eſt: eodēq; ꝓlapſus ꝑmanet: ſcire oportet lumē eē amiſſū. Deinde futurū vt inareſcat is aut in pus vertat. Si ſuppuratio ſe oſtēdit: ab eo angulo qui ꝓpior tēpori ē: incidi oculus debet: vt effuſo pure & iflāmatio ac dolor finiat: & itus tunicæ reſidant quo minus fœda poſtea facies ſit. V tēdū deinde vel hiſdē collirijs ē ex lacte aut ouo vel croco: cui albū oui miſceat. Ac ſi idurit & ſic emortuus eſt: ne i pus verteret: quatenus fœde ꝓminebit excidēdū erit: ſic vt hamo ſūma tunica apprehēdatur iſra id deide ſcalpellus icidat. tātūdē medicamēta erūt cōiciēda: dōec ois dolor finiat. Hiſdē medicamētis in eo quoq; oculo vtēdū eſt: q primū ꝓcidit: deide per plura loca fiſſus eſt.

¶ De carbunculis oculoꝝ & eorum curatione.

Olent ēt carbunculi ex inflāmatiōe naſci: nōnūquā in ipſis oculis nōnūquā in palpebris. & i his ipſis mō ab iteriore. mō ab exteriore. In hoc caſu aluus ducēda eſt: cibus minuēdus: lac potui dādū: vt acria quæ læſerūt: leniant. Quod ad cataplaſmata & medicamēta ꝑtinet: his vtēdū q̄ aduerſus inflāmatiōes propoſita ſunt. Atq; hic quoq; nilei colliriū optimū eſt. ſi tñ carbunculus in exteriore palpebræ parte eſt: ad cataplaſmata aptiſſimū eſt lini ſemē ex mulſo coctū. aut ſi id non eſt tritici farina eodē mō cocta.

¶ De puſtulis oculoꝝ & curatione earum.

Vſtulæ quoq; ex inflāmationibus interdū oriuntur. Quod ſi inter initia ꝓtinus incidit: magis ēt ſeruanda ſunt quæ de ſanguine & quiete ſupra poſui. Si ſerius quam vt ſanguis mitti poſſit: aluus tñ ducenda eſt. Si id quoq; aliqua res inhibet vtiq; victus ratio ſeruanda eſt. Medicamentis āt hic quoq; lenibus opus ē. quale Nilei: quale Cleōis ē.

¶ Phylætos collirium ad puſtulas oculorum.

D quoq; quod phylætos vocat. huic aptū eſt. Myrræ: papaueris lachrimæ: ſinguloꝝ. p. xi. plumbi eloti: terræ ſamiæ: quæ aſtera vocat: tragacanthæ: ſinguloꝝ. p. xiiii. ſtibis cocti: amyli: ſinguloꝝ. p. xvi. ſpodij eloti: cæruſſæ elotę: ſinguloū. p. xviii. Quæ aq̄ pluuitiali excipiūt. Vſus collirij. vel ex ouo vel ex lacte ē.

¶ De ulceribus oculoꝝ & eoꝝ curatione & de Diabalanu collirio.

X puſtulis ulcera interdū fiunt. ea quæ recentia æque lenibus medicamentis nutrienda ſunt: & hiſdem fere quæ ſupra in puſtulis poſui. Fit quoq; proprie ad hæc quod diabalanu uocat. Habet æris cōbuſti & eloti papaueris lachrīæ ſinguloꝝ. p. xi. ſpodii eloti: thuris: ſtibis cōbuſti & eloti: myrrę gūmi: ſinguloꝝ. p. xii.

¶ Curatio oculorum aliquo caſu imonutorum.

Venit ēt ut oculi uel ābo uel ſinguli minores fiant: quā eſſe naturaliter debeant. Idq; & acer pituitæ curſus in lippitudine efficit: & cōtīuati fletus: & ictus parū bene curati. In his quoq; hiſdem lenibus medicamentis ex muliebri lacte utendum eſt. Cibis uero his qui maxīe corpus alere & iplere conſueuerūt. Vitandaq; oi mō cauſa: q̄ lachrimas excitet: curaq; domeſticoꝝ: quoꝝ ēt ſiqd tale icidit: eius notitiæ ſubtrahēdū: atq; acria quoq; medicamēta & acres cibi non alio magis noīe his nocēt: quā q͡d lachrias mouēt.

¶ De pediculis palpebrarum.

Enus quoq; uitii eſt: q inter pilos palpebrarū pediculi naſcūt. Id phthiriaſin græci nominant. Quod cū ex malo corporis habitu fiat: raro non vltra procedit. Sed fere tpe interpoſito pituitæ curſus acerrimus ſequitur: exulceratiſq; uehementer oculis aciē quoq; ipſam corrūpit. His aluus ducenda: caput ad cutē tondendum diuq; quotidie ieiunis perfricandū. His ābulationibus aliiſq; exercitatiōibus

diligẽter vtẽdũ: gargarizãdũq; ex mulso: in quo nepeta & piguis ficus decocta sit: sæpe i balneo multa calida aqua fouẽdũ caput. Vitãdi acres cibi: lacte uioq; pingui vtẽdũ. bibẽdũq; liberalius quã edẽdũ ẽ. Medicamẽta vero itus qdẽ lẽia dãda sũt: ne acrio rẽ pituitã cõcitẽt. Sup ipsos vero pediculos alia: q̃ necare eos & ꝓhibere: ne similes nascantur possint. Ad idipsum ſpumæ nitri. P. xi. sandaracæ. p. xi. vuæ timiniæ. p. xi. simul terũt̃: adijcit̃q; vetus oleũ pari portiõe atq; acetũ dõec ei mellis crassitudo sit.

¶ De oculoꝝ grauioribus morbis: q ex inflãmationibus oriũtur: & validioribus medicamentis curantur. & de Andreæ collirio & de Diacerato.

Actenus oculoꝝ morbi lenibus medicamẽtis nutriũtur. Genera deinde alia
h sunt: q̃ diuersã curationẽ desiderãt: fereq; ex inflãmatiõibus nata sũt sed finitis quoq; his manẽtia. Atq; i primis in qbusdã pseuerat tenuis pituitæ cursus: qbus aluus ab iferiore pte euocãda ẽ. demẽdũ aliqd ex cibo: Neq; alienũ est illini frontẽ Andreæ Quæ hẽt gũmi. P. xi. cæruſſæ: stibis: singuloꝝ. p. xii. spumæ argenti & coctę & elotæ. p. xiiii. Sed & ea spuma ex aqua pluuiali coqtur: & arida hæc medicamenta ex succo myrti cõterunt̃. His illita frõte: cataplasma quoq; sup inijciendũ ẽ ex farina: q̃ frigida aq̃ coacta sit: cuiq; aut acacię succus aut cupressus adiecta sit. Cucurbitula quoq; icisõ vertice rẽcte accõmodat̃. aut ex tẽporibus sanguis emittit̃. Inungi vero eo debet qd̃ habet squamæ æris: papaueris lachriæ: singuloꝝ. p. x. ceruini cornus cõbusti: & eloti plũbi: eloti gũmi: singuloꝝ. p. xiiii. turis. p. xxii. Hoc colliriũ: qa cornũ habet: diaceratos noiat̃. Quotiẽscũq; nõ adiicio qd̃ gẽus hũoris adiiciẽdũ sit: aquã itelligi volo.

¶ Memigmenon Euelpidis collirium.

Did̃ẽ Euelpidis: qd̃ memigmenõ noiabat. In eo papaueris lachriæ & albi pi
a pis singulæ vnciæ sũt gũmi libra: æris cõbusti. p. xi. Inter has autẽ curationes post intermissionẽ aliquã prosunt balneũ & vinũ. Cũq; oibus lippientibus vitãdi cibi sunt q extenuãt: tũ præcipue qbus tenuis: humor diu fertur. Quod si iam fastidiũ est eoꝝ quæ pituitam crassiorem reddunt: sicut in hoc genere materiæ maxime promptum est: confugiendum est ad ea: quæ quia uẽtrem corpus quoq; astringunt.

¶ De oculoꝝ vlceribꝰ supcrescẽtibꝰ sordidis: cauis: veteribꝰ & de curatiõibꝰ singuloꝝ.

T vlcera si cũ inflãmatiõe finita nõ sũt: aut supcrescẽtia: aut sordida: aut caua:
a aut certe uetera eẽ cõsueuerũt. Ex his supcrescẽtia collirio: qd̃ memigmenõ vocat̃: optime reprimũt̃. Sordida purgãt̃ & eodẽ: ex eo: qd̃ Smilion noiatur.

¶ Smilion collirium.

h Abet æruginis. p. xiiii. gũmi tãtũdẽ: ammoniaci: minii sinopici: singulorũ: p. xxvi. Quæ qdã ex aqua: quidã: quo vehemẽtiora sint: ex aceto terunt.

¶ Phynon collirium Euelpidis.

D quoq; Euelpidis: qd̃ phynõa appellabat. huic vtile ẽ Croci. p. xi. papaueris
i lachriæ: gũmi: singuloꝝ. p. xii. æris cõbusti & eloti: myrræ: singuloꝝ. p. xiiii. pipis albi. p. xvi. Sed añ linitũ hoc vngẽdũ ẽ. ¶ Sphęriõ colliriũ Euelpidis. D quoq; eiusdẽ. quod sphęrion noiabat: eodẽ valet. Lapidis hęmatitis eloti:
l p. xii. piperis grana sex. cadmię elotę: mirrę: papaueris lachrimę: singulorũ: p. xiii. croci. p. xiiii. gummi. p. xviii. Quę cum uino amineo conterũtur.

¶ Liquidum Euelpidis collirium.

Iquidũ quoq; medicamẽtũ ad idẽ cõpõebat: i quo erãt hęc. Eruginis. p. x. mi
l nii cõbusti: atramẽti sutorii: cynnamomi: singuloꝝ. p. xiii. croci. nardi papaueris lachrię: singuloꝝ. p. xi. myrrę. p. xii. ęris cõbusti. p. xiii. cineris ex odori

bus.P.xiiij.piperis grana.xv.Hæc ex vino auſtero terunt.Deinde cũ paſſi tribus hemi nis decoquuntur.donec corpus vnum ſit. Idq; medicamẽtum vetuſtate efficacius fit.

¶De cauis oculorum vlceribus & curationibus.

c Aua vero vlcera cõmodiſſime iplent ex his quæ ſupra poſita ſmt Spharĩõ: & id quod phylætos vocatur.Idem Spharion vetuſtis vlceribus & vix ad cicatri cem venientibus optime ſuccurrit.

¶Hermonis collirium.

e Stẽt colliriũ qd cũ ad plura valeat:plurimũ tñ ꝓficere i his vlceribus videt. Referẽt ad hermonẽ auctorẽ.hẽt pipis lõgi.P.i.z.albi.P.x.cynnamomi:coſti ſinguloꝝ.P.xi.atramẽti ſutorij:nardi:caſiæ: caſtorei:ſinguloꝝ.P.xij.gallæ. P.xv.myrræ:croci:turis:lycij:cæruſſæ: ſinguloꝝ.P.xviij. papaueris lachrĩæ.p.xxij. aloes.æris cõbuſti:cadmiæ ſinguloꝝ.p.xxvi.acaciæ:ſtibis: gũmi: ſinguloꝝ.P.xxxv.

¶De cicatricibus oculorum quæ ex vlceribus factæ ſunt: & quomodo curari debeant & de Aſclepia & Canopite & Pixino collirijs.

f Actæ vero ex ulceribus cicatrices duobus vitijs periclitantur:ne aut cauæ:aut craſſæ ſint.Si cauæ ſunt põt eas iplere id quod ſpharĩõ uocari dixi uel id quod aſclepias nominatur hẽt papaueris lachrimæ.p.xij.ſagapẽi.oppoponacis:ſin guloꝝ.p.xiii.æruginis.p.xiiij.cumini.p.xviij.piperis.p.xxij.cadmiæ elotæ:cæruſſæ: ſinguloꝝ.p.xxvi.At ſi craſſæ cicatrices ſunt:extenuãt vel Zmilion:vel Canopite colli riũ.quod habet cynnamomi:acaciæ:ſinguloꝝ.p.xi.cadmiæ elotæ:croci myrræ.papa ueris lachrimæ:gũmi: ſingulorum.p.xij. piperis albi:turis: ſingulorum.p.xiij. æris combuſti.p.xviiij.cum aqua pluuitiali. Vel Euelpidis Pixinũ quod ex his conſtat. Sa lis foſſilis.P.xiiii.ammoniaci:thymiamatis.p.xviij.papaueris lachrimæ.p.xxii.cæruſ ſæ.p.xxv.piperis albi:croci ſiculi:ſinguloꝝ.xlii.gũmi.p.xxiij.cadmiæ elotæ. p.xviii. Maxie ſollere cicatricem uidetur id quod habet gummi.P.xiii.æruginis.p.xi. croci: magmatis.p.xiiij.

¶De alio genere iflammationis oculorum.

e Stẽt genus iflãmationis:in q̃ ſi cui tument ac diſtenduntur cum dolore oculi ſanguinẽ ex fronte emitti neceſſariũ eſt multaq; aqua calida caput atq; oculos fouere:gargarizari ex lenticula uel ex fici cremore:iungi acribus medicamẽtis q̃ ſupra cõphenſa ſunt:maximeq; eo qd ſpharion noiat qd lapidẽ hæmatite hẽt. Atq; alia quoq; utilia ſunt:q̃ ad extenuãdã aſperitudinẽ fiũt.de q̃ ꝑtinus dicã. Hãc ãt iflã matio oculoꝝ fere ſeqt:iterdũ maior:iterdũ leuior,nõnũq̃ ẽt ex aſpritudine lippitudo fit:deide aſpritudinẽ ipſam auget.fitq; ea i alijs breuis:i alijs lõga & quæ uix unq̃ finia tur.In hoc genere ualetudinis qdã craſſas duraſq; palpebras & ficulneo folio & aſpera to ſpecillo & iterdũ ſcalpello eradũt.uerſaſq; quottidie medicamẽtis ſuffricant. Quæ neq; niſi i magna uetuſtaq; aſpritudine neq; ſæpe faciẽda ſũt.Nã melius eodẽ: rõne ui ctus & idoneis medicamentis peruenitur.Ergo exercitationibus utemur & balneo fre quentiore:multaq; oculorum palpebras:aqua calida fouebimus. Cibos autem ſume mus acres & extenuantes.

¶Cæſarianum collirium.

a T medicamentũ id quod cæſarianũ uocatur habet atramẽti ſutorij.p.xi. my ſi.p.x.piperis albi.xv.papaueris lachrimę:gũmi:ſinguloꝝ.p.xii.cadmię lo tę.p.xiii.ſtibis.p.xvi.Satiſq; cõſtat hoc collirium aduerſus omne genus ocu lorum ualetudinis idoneum eſſe:exceptis his q̃ lenibus nutriuntur.

¶Hieracis collirium.

i D quoq; qđ Hieracis noīat ad aſpritudinē pōt. Hēt myrræ. P. xi: ām oniaci thymiamatis. P. xij. æruginis raſæ. P. xiiii. cū aq̄ pluuitiali. Ad idē idoneū ē ēt id qđ Canopite ē: & id qđ zimiliō vocat: & id qđ ꝓximū. & id qđ Sphæriō. Si cōpoſita medicamenta nō adſunt felle caprino vel quam optimo melle ſatis cōmode aſpritudo curatur. ¶De xyropthalmia: genere aridæ lippitudinis.

e St ēt genus aridæ lippitudinis: xeropthalmiā græci appellāt. neq; tumēt neq; fluūt oculi: ſed rubēt tm̄ & cū dolore quodā graueſcūt & noctu pregraui pituita inhæreſcūt. quātoq; minor generis huius ipetus: tanto finis minus expeditus ē. In hoc vitio multū ambulare: multū exerceri: lauari ſæpe ibiq; deſudare multaq; fricti5e vti neceſſariū ē. Cibi q neq; iplēt: neq; nimiū acres apti ſūt: ſed inter hos medij. Mane vbi cōcoxiſſe māifeſtū ē: nō alienū ē ex ſinapi gargarizare. tum deide caput atq; os diutius perfricare. ¶Rhinion collirium.

c Olliriū vero aptiſſimū ē: qđ rhiniō vocat. Hēt myrræ. P. x. papaueris lachrymæ: acaciæ ſucci: pipis: gūmi: ſinguloꝝ. p. xi. lapidis hæmatitis: lapidis phrygii: lycii: lapidis ſciſſilis ſinguloꝝ. p. xii. æris cōbuſti. p. xiiii. Ac pixinū quoq; eodē accōmodatū eſt. ¶Ad oculos ſcabros colliria.

f I vero ſcabri oculi ſūt: qđ maxie i angulis eſſe cōſueuit: pōt ꝓdeſſe Rhiniō id qđ ſupra poſitū ē. pōt ſimiliter ꝓdeſſe id qđ hēt æruginis raſæ: pipis lōgi papaueris lachrimæ: ſinguloꝝ. p. xii. pipis albi: gūmi: ſinguloꝝ. p. xiiii. cadmiæ lotæ: cæruſſę: ſinguloꝝ. p. xvi. Nullū tn̄ meli9 ē q̄ Euelpidis qđ baſilicō noīabat. Hēt papaueris lachrimæ cæruſſæ: lapidis aſii: ſinguloꝝ. p. xii. gūmi. p. xxiii. pipis albi. P. xiiii. croci. p. xvi. pſorici. p. xxiii. Nulla āt ꝑ ſe materia ē: q̄ pſoricū noīetur. ſed chalciti dis aliqd & cadmiæ dimidio plus ex aceto ſimul cōterūt: idq; i vas fictile additū & cō tectū ficulneis foliis ſub terra reponit: ſublatūq; poſt dies viginti rurſus terit & ſic appellat. Verū i baſilico quoq; collirio cōuenit ad oēs affectus oculoꝝ id eſſe idoneū: q nō leuibus medicamētis curant. Vbi nō ſunt āt medicamēta compoſita ſcabros angulos leuāt & mel & vinū. Succurritq; & his & aridæ lippitudini ſi quis panem ex vino ſubactū ſup oculū ipōit. Nā cū fere ſit humor aliquis qui modo ipſum oculū modo angulos aut palpebras exaſpat: ſic & ſi qd ꝓdit hūoris: extrahit & ſi qd iuxta ē: repellit.

¶Ad caligationem oculorum quæ propter lippitudinem oritur remedia & colliria.

c Aligare vero oculi nōnūq̄ ex lippitudie: nōnūq̄ ēt ſine hac ꝓp ſenectutē ībecilli tatēue aliam cōſuerunt. Si reliquis lippitudinis id vitium eſt: adiuuat colliriū: quod aſclepias nominatur. Adiuuat id quod ex croci magmate fit.

¶Diacrocu collirium.

p R oprie ēt ad id cōponit: qđ diacrocu vocāt. Habet piperis. p. xi. croci cilicis: papaueris lachrimæ: cæruſſæ: ſinguloꝝ. p. xii. pſorici: gūmi ſiguloꝝ. p. xiiii.

¶Ad caligationem oculorum quæ ꝓp ſenectutem aut aliam imbecillitatem fit.

a T ſi ex ſenectute aliaue imbecillitate id eſt: recte inungi poteſt & melle quam optimo & cyprino & oleo vetere. Commodiſſimum tamen eſt balſami partem vnam: & olei veteris: aut cyprini partes duas mellis quam acerrimi partes tres miſcere. Vtilia quoq; huic medicamēta ſunt: quæ ad caliginoſe proxime: queq; ad extenuādas cicatrices ſupra cōpręhēſa ſūt. Cuicunq; vero oculi caligabūt huic opus erit multa ambulatiōe atq; exercitatiōe: frequēti balneo vbi tm̄ qdē corpus pfricādū ē ꝑcipue tn̄ caput: & qdē irino: donec iſudet valēdūq; poſtea: nec detegēdū anteq̄ ſudor

& calor domi conquierint. Tū cibis utendum acribus & extenuantibus interpositisq; aliquibus diebus ex sinapi gargarizandū. ¶De suffusione oculorum.

Vffusio quoq; q̄ greci hypochysin noiant: iterdū oculi potētiæ: q̄ cernit: se op
f pōit. Quod si iueterauerit māu curādū ē. Inter initia nōnūq̄ ēt certis obseruatiōibus discutit᷑. Sāguinē ex frōte vel naribus mittere: ī tpibo vēas adurere gargarizādo pituitā euocare: suffumigare oculos acribus medicamētis: iungere expedit. Victus optimus ē q̄ pituitā extenuat. ¶De resolutiōe oculoꝝ: q̄ paralysis vicit᷑.

Cne resolutio q̄dē oculoꝝ: q̄ paralysim græci noiant: alio victus mō: vel alijs
a medicamētis curāda ē. Expositisse tm̄ gēus vitij satis ē. Igit᷑ iterdū euēit mō in altero oculo: mō ī vtroq; aut ex ictu aliquo: aut ex morbo comitiali: aut ex distētione neruorum: q̄ vehemēter oculus ipse concussus ē vt his neq; quoquam intendi possit nec omnino consistat: sed huc illucue sine ratione moueatur. ideoq; ne conspectum quidem rerum præstat. ¶De mydriasi oculorum.

On multū ab hoc malo distat id: q̄d᷑ mydriasim græci vocāt. Pupilla effundi
n tur & dilatat᷑: aciesq; eius hebesci: ac pene difficillime gēus id ībecillitatis elidi
tur. In vtraq; vero. i. & palysi & mydriasi pugnādū ē p eadē oīa: q̄ ī caligīe oculoꝝ p̄cepta sūt: paucis tm̄ mutatis: Si q̄dē ad caput irino īterdū acetū īterdū nitrū adijciēdū ē: melle iungi satis ē. Quidā ī posteriore vitio calidis aq; vsi releuatiq;. Quidā sine vlla māifesta cā subito obcæcati sūt. Ex q̄bus nōnulli cū aliquādiu nihil vidissent: repētina profusiōe alui: lumen receperunt. Quo minus alienum videtur: ex recenti re & interposito tempore medicamētis quoq; moliri deiectiones: quæ omnem noxiam materiam in inferiora depellant. ¶De imbecillitate oculorum.

Ræter hæc ībecillitas oculoꝝ ē. ex q̄ q̄dā īterdiu satis: noctu nihil cernūt. q̄d᷑ ī
p fœminā bene respōdētibus mēstruis nō cadit. Sed sic laborātes iungi oportet sanguie iocineris: maxie hircini. si minus caprini: vbi ad assū coqt᷑ excepto. atq; edi quoq; ipsū iecur debet. Licet tm̄ ēt hijsdē medicamētis nō iutiliter vti: q̄ vel cicatrices vel aspritudinē extenuāt q̄dā cōtrito semie portulacæ mel adijciūt eatēus ne id ex specillo destillet. coq; iungūt. Exercitatiōibus: balneo: frictionibus: gargarizationibus ijsdē his quoq; vtendum est. Ad oculos qui extrinsecus offendunt᷑ eū sanguine suffusi sunt.

T hæc q̄dē ī ipsis corporibus oriūt᷑. Extrinsecus vero īterdū si ictus oculū læ-
e dit: vt sanguis ī eo suffundat᷑: nihil cōmodius ē: q̄ sanguine vel colūbæ: vel palūbi: vel hirūdinis iungere. Neq; id sine cā fit: cū hoꝝ acies extrinsecus læsa īterposito tpe ī antiquū statū redeat: celeberricq; hirūdinis. Vnde ēt locus fabulæ factus ē p parētes: id herba restitui: q̄d᷑ p se sanescit. Eoꝝ ergo sanguis nostros quoq; oculos ab externo casu cōmodissime tuet᷑: hoc ordie: vt sit hirūdinis optimus: deīde palūbi: minime efficax colūbæ & illi ipsi & nobis: Supra p̄cussū vero oculū ad īflāmationē leniē dā nō ē alienū īponere ēt cataplasmata. Sed āmoniacus: vel q̄libet alius q̄ optimus teri debet: sic vt ei paulati oleū adijciat᷑ donec crassitudo strigmēti fiat. Id deīde miscēdū ē cū hordeacea faria: q̄ ex mulso decocta sit. Facile āt tecognitis oībus: q̄ medici quoq; p̄diderūt: apparere cuilibet pōt vix vllū ex his: q̄ supra cōphēsa sūt: oculi uitiū eē: q̄d᷑ n̄ simplicibus quoq; & promptis remedijs subremoueri possit.

¶De aurium morbis & curationibus. Caput. vij.

Actēus ī oculis ea reperiūt᷑. ī q̄bus medicamenta plurimū possint. Ideoq; ad
h aures trāseūdū ē. quarū usū p̄ximū a luminibus natura nobis dedit. Sed ī his aliquāto maius piculū ē. Nā uitia oculoꝝ ītra ipsos nocet. Auriū iflāmatiōes doloresq; īterdū ēt ad dementiam mortēq; precipitant. Quo magis iter initia p̄tinus

ſuccurrendū eſt: ne maiori ꝑiculo locus ſit. Ergo vbi primū: doloꝛē aliqs ſēſit: abſtine re & cōtinere ſe debet. Poſtero die: ſi vehemētius malū ē: caput tōdere idq; irino unguē to calido ꝑungere & operire. At magnus cū febre vigiliaq; dolor exigit: vt ſanguis quo q; mittatur. Si id aliquæ cauſæ ꝓhibēt: aluus ſoluēda eſt. Cataplaſmata quoq; calida ſubinde mutata ꝓficiūt: ſiue fœni græci ſiue lini: ſiue alia farina ex mulſo decocta ē. Re cte ēt ſubinde admouentur ſpongiæ ex aqua calida expreſſæ. Tū leuato dolore cæratū circūdari debet ex irino aut cyprino factū. In qbuſdā tñ melius: qđ ex roſa factū ē pro ficit. Si vchemēs iflāmatio ſomnū ex toto ꝓhibet adijci cataplaſmata debēt papaueris corticis fricti atq; cōtriti: ſic vt ex his pars dimidia ſit eaq; tū ſimul ex paſſo mixto deco quaṫ. In ām vero infundere aliquod medicamētū oportet qđ ſemꝑ ante tepefieri conue nit cōmodiſſimeq; ꝑſtrigilē inſtillaṫ: Vbi auris repleta ē: ſuꝑ lana mollis addenda eſt: quæ humorē ītus cōtineat. Et hæc qdē cōia ſunt. Medicamentū vero eſt & roſæ & radi cū harundinū ſuccus & oleū in quo lūbrici cocti ſunt: & humor ex amaris nucibus aut ex nucleo mali ꝑfici expreſſus. Cōpoſito vero ad iflāmationē doloꝛēq; leniendū hæc fe re ſunt. Caſtorei: papaueris lachrimæ pares portiōes cōterūṫ deinde adijciṫ his paſſū. Vel papaueris lachrimæ. croci: myrræ par modus ſic teriṫ: vt ſuiciē modo roſa: modo paſſū iſtilleṫ. Vel id qđ amarū i ægyptia faba ē: cōteritur roſa adiecta. Quibs myrræ quoq; paulū a qbuſdā miſceṫ: vel papaueris lachrimæ: aut tus cum muliebri lacte: vel amararū nucū cū roſæ ſucco. Vel caſtorei: myrræ: papaueris lachrimæ pares portiōes cū paſſo. Vel croci. ℙ. xi. myrræ aluminis ſciſſilis: ſinguloꝝ. ℙ. x. z. qbus tū terūṫ pau latim miſcentṫ paſſi cyathi tres: mellis minus cyatho. Idq; ex primis medicamētis eſt. Vel papaueris lachryma ex aceto. Licet ēt cōpoſitiōe vti Themiſonis. q̄ hēt caſtorei op pōacis. papaueris lachrimæ ex aceto ſinguloꝝ. ℙ. xij. ſpumæ licij. ℙ. xiiij. Quæ cōtrita paſſo excipiūṫ donec cærati craſſitudinē habeāt. Atq; ita reponuntṫ. Vbi vſus requiritṫ rurſus idē medicamētū adiecto paſſo: ſpecillo teriṫ. Illud ꝑpetuū ē: quotiēſcūq; craſſi us medicamētū ē: q̄ vt in aurē: inſtillari poſſit edijciēdū eū eſſe humorē: ex quo id cōpōi debet donec ſatis liquidū ſit. Si uero pus quoq; aures habēt recte lyciū ꝑ ſe infundiṫ aut irinū vnguētū: aut porri ſuccus cū melle: aut cētaureæ ſuccus cū paſſo: aut dulcis pu nici mali ſuccus i ipſius cortice tepefactus: adiecta myrræ exigua ꝑte. Recte ēt miſcen tur myrræ quā ſtactē cognomināt. ℙ. xi. croci tātūdē: nuces amaræ. xxv. mellis ſeſqui cyatus. Quæ cōtrita: cū vtēdū ē i cortice punici mali tepefiāt. Ea quoq; medicamēta: q̄ oris exulcerati cā cōponūṫ: æque vlcera auriū ſanāt. Quæ ſi vetuſtiora ſunt: & mul ta ſanies fluit: apta cōpoſitio ē: q̄ ad auctorē Eraſiſtratū referṫ. ꝓꝑis. ℙ. xi. croci. ℙ. xi. myrræ: myſi cocti: ſinguloꝝ. ℙ. xij. æris cōbuſti. ℙ. xij. Hæc ex vino teruntur. Deinde vbi inaruerūt. adijciuntṫ paſſi heminæ tres & ſimul coquuntṫ. Cū vtendū ē: adijciṫ his mel & vinū. Eſt ēt Ptolemæi chirurgi medicamentum: quod habet lētiſci. ℙ. xi. gallæ. ℙ. xi. omphacij. ℙ. xi. ſuccum punici mali. Eſt menophili validum admodum: quod ex his cōſtat. piperis lōgi. ℙ. xi. caſtorei. ℙ. xij. myrræ: croci: papaueris lacrhrimæ: nar di ſyriaci: thuris malicorij ex ægyptia faba partis interioris: nucū amararū: mellis quā optimi: ſinguloꝝ. ℙ. xiiij. Quibus: cū terūṫ: adiiciṫ acetū quā acerrimū: donec craſſi tudo ī his paſſi fiat. Eſt Cratōis: cynnamomi: caſiæ: ſinguloꝝ. ℙ. xi. lycij: nardi: myr ræ: ſingulorum. ℙ. xi: aloes. ℙ. xij. mellis cyathi tres. vini ſextarius. Ex quibus vinum cum lycio decoquitur. deinde his alia miſcentur. At ſi multum puris: maluſq; odor ē. æruginis raſæ: turis: ſinguloꝝ. ℙ. xij. mellis cyathi duo: aceti quattuor ſimul i coquū tur. Vbi vtēdū eſt: dulce vinū miſceṫ. Aut aluminis ſciſſilis: papaueris lachriæ acaciæ ſucci par pōdus miſcetur. hiſq; adijcitur hyoſcyami ſucci dimidio minor q̄ vnius ex ſu-

perioribus portio. Eaq; trita ex vio diluūt. Per se quoq; hyoscyami succus satis ꝓficit: Cōmune vero auxiliū aduersus oēs auriū casus: iāq; vsu cōprobatū Asclepiades cōposuit. In eo sunt cynnamomi: casiæ: singuloꝝ. P. xi. flores iūci rotūdi: castorei albi piperis lōgi: amomi: myrobalāi: singuloꝝ scripuli duo: turis masculi: nardi syriaci: myrræ pīguis croci: spumæ nitri: singuloꝝ. P. xij. Quæ separati cōtrita: rursus mixta ex aceto cōterunt. atq; ita cōdita. vbi vtēdū ē. aceto diluunt. Eodē modo cōmune auxiliū auribus laborātibus ē. Polybi sphragis ex dulci vino liquata. Quæ cōpositio priore libello cōtinet. Quod si & sanies ꝓfluit & tumor ē: nō alienū ē: mixto vio p oriculariū clyste rē eluere: & tū ifundere vinū austerū cū rosa mixtū: cui spodij paulū sir adiectū: aut lyciū cū lacte aut herbæ sanguinalis succū cū rosa aut mali punici succū cū exigua parte myrræ. Si sordida quoq; vlcera sunt: melius mulso eluūt & tū aliq̄d ex his quæ supra scripta sunt: q̄d mel habeat: ifundit: Si magis pus ꝓfluit: & caput vtiq; tōdendū ē & multa calida aqua pfundendū: & gargarizādū: & vsq; ad lassitudinē ambulandū: & cibo modico vtēdū ē. Si cruor quoq; ex vlceribus apparuit: lyciū cū lacte debet ifūdi vel aqua: in qua rosa decocta sit. succo aut herbæ sanguinalis: aut acaciæ adiecto. Quod si sup vlcera caro increuit: eaq; mali odoris sanguinē fundit: aqua tepida elui debet. tū infundi id. quod ex ture & ærugine & aceto & melle fit aut mel cum ærugine incoctū. Squama quoq; æris cum sandaraca contrita. per fistulam recte instillatur.

¶ Aduersus aurium vermes.

Bi vero vermes orti sūt: si iuxta sūt ꝓtrahēdi oricularío specillo sūt. Si lōgius: u medicamētis enecādi. Cauendúq;: ne postea nascantur. Ad vtrūq; proficit album veratrum cum aceto contritum. Flui quoq; aurē oportet vino. in quo marrubium decoctum sit. Sic: emortui vermes in primam auris partem prouocabuntur unde facillime educi possunt.

¶ Ad compressa aurium foramina.

In foramē auris cōpressū ē: & itus crassa sanies subest: mel q̄ optimū addendū ſ ē. Si id parū ꝓficit. mellis cyatho & dimidio: æruginis rasæ. p. xii. adijciēdū ē: icoquēdūq; & eo vtēdū. Iris quoq; cū melle idē ꝓficit. Item mellis & rosæ scripuli duo. Item galbāi. p. xij. myrræ cum melle & fellis taurini singulorum. P. xij. uini quantum satis est ad myrram diluendam.

¶ Ad grauem auditum.

Bi uero grauius aliq̄s audire cœpit. Quod maxie post longos capitis dolores u euenire cōsueuit ī primis aurē ipsā cōsiderare oportet. Apparebit. n. aut crusta q̄lis sup ulcera inascit: aut sordiū coitus. Si crusta ę ifundēdū ē aut oleū calidū: aut cū melle ærugo: uel porri succus. aut cū mulsū: nitri paulū. Atq; ubi crusta a corpe iā recedit: eluēda auris aq̄ tepida ē: quo facilius ea p se diducta: oricularío specillo ꝓtrahat. Si sordes æq̄ molles sunt: eodē specillo eximēdæ sunt. At si duræ sunt. acetū & cū eo nitri paululū coiciēdū ē. Cūq; emollitæ sunt: eodē modo elui aurē: purgariq; oportet. Quod si capitis grauitas manet: attōdendū idē: & leniter: sed diu pfricādū est: adiecto uel irino uel laureo oleo: sic ut utrílibet paulū aceti misceat. tū diu ambulādū: leniterq; post unctionē. aq̄ calida caput fouēdū. Cibisq; utēdū exibecillissima & media materia: magisq; assumēdæ dilutæ potiōes. nōnūq̄ gargarizādū ē. Infundendū āt ī aurem castoreū cum aceto & laureo oleo & succo radiculæ corticis. Aut cucumeris agrestis succus adiectis cōtritis rosæ foliís. Immaturæ quoq; uuæ succus cum rosa instillatus aduersus sorditatem satis proficit.

¶ Ad ſonitum aurium intra ſeipſas.

Aliud vitij genus ē: vbi aures ītra ſeipſas ſonāt. Atq; hoc quoq; fit: ne externū ſo
a nū accipiāt. Leuiſſimū ē: vbi id ex grauedine ē. Peius: vbi ex morbis: capitiſue
lōgis doloribus ĩcidit. Peſſimū: vbi magnis morbis veniētibus: maxieq; comi
tiali: ꝓuenit. Si ex grauedine ē: purgare aurē oportet: & ſpiritū cōtinere donec inde hu
mor aliqs expumet. Si ex morbo uel capitis dolore. qđ ad exercitationē: frictionē: p
fuſionē: gargarizationēq; ꝑtinet: eadē faciēda ſunt. Cibis nō vtēdū niſi extenuantibus.
In aurē dādus radiculæ ſuccus cū roſa: vel cū ſucco radicis ex cucumere egreſti: vel ca-
ſtoreū ex aceto & laureo oleo. Veratrū quoq; cū aceto cōterit. deīde melle cocto exci-
pit: & īde colliriū factū in aurē demittit. Si ſine his cepit: ideoq; nouo metu terret: in
aurē dari debet caſtoreū cū aceto vel irino vel laureo oleo: aut huic mixtū caſtoreū cū
ſucco nucū amararū: aut myrra & nitrū cū roſa & aceto. Plus tñ in hoc quoq; proficit
victus ratio. Eadēq; facienda ſunt: quæ ſupra cōprehendi: cū maiore quoq; diligētia: &
præterea donec his ſonus finiat: a vino abſtinendum. Quod ſi ſimul & ſonus & īflam
matio: laureum oleum coniecīſſe abunde eſt aut id quod ex amaris nucibus exprimit.
Quibus quidam vel caſtoreum vel myrram miſcent.

¶ Ad ea quæ in aurem inciderunt extrahenda.

Olet ēt interdū in aurē aliqd incidere: vt calculus: aliquodq; aīal. Si pulex in-
f tus eſt: cōpellendū eo lanæ paulū eſt: quo ipſe is ſubit & ſimul extrahit. Si nō
eſt ſecutus: aliudue aīal eſt: ſpecillū lana inuolutū in reſinā q̄ glutinoſiſſimam
maxieq; terebinthinā demittendū: idq; in aurē coiciendū: ibiq; vertendū eſt. Vtiq; enī
cōprehendet & eximet. Si nihil exanime eſt: ſpecillo oriculario ꝓtrahendū eſt: aut
hamulo retuſo paulū recuruato. Si iſta nihil proficiunt: pōt eodē modo reſina protra-
hi. Sternutamēta quoq; admota id cōmode elidūt: aut oriculario clyſtere aqua vehe-
mēter intus cōpulſa. Tabula quoq; collocat media inhærens capitibus vtrinq; pēdēti
bus: ſuperq; eā homo deligatur in id latus verſus: cuius auris eo modo laborat: ſic vt
extra tabulum emineat. Tum malleo caput tabulæ: quod a pedibus eſt: feritur. atq; ita
concuſſa aure: id quod ineſt: excidit.

¶ De narium morbis & curationibus. Caput. viii.

Ares vero itus exulceratas fouere oportet vapore aquæ calidæ: ideſt ſpōgia ex
n preſſa atq; admota. fit & ſubiecto vaſe oris anguſti calida aq̄ repleto. Poſt id
fomētū illinēda vlcera ſunt: aut plūbi recremēto: aut cæruſſa. Aut argēti ſpu
mā cū quolibet horū aliqs cōterit. eiq; dū terit iuicē & vinū & oleū myrteū adiicit. do-
nec mellis craſſitudinē fecerit. Si āt ea vlcera circa nares ſunt: plureſq; cruſtas & odorē
fœdū habēt: qđ gēus græci ozenā appellāt: ſciri qdē debet: vix ei malo poſſe ſuccurri.
Nihilominus tñ hæc tētari poſſūt: vt caput ad cutē tōdeat: aſſidueq; vehemēter ꝑfrice
tur: multa calida aq̄ pfundat: multa ei deambulatio ſit. cibus modicus: neq; acer neq;
valētiſſimus. Tū ī narē ipſā mel cū exiguo mō reſinæ terebīthiæ coijciat. Quod ſpecil
lo quoq; ĩuoluto lana fit: atrahaturq; ſpiritu is ſuccus doncc ī ore guſtus eius ſētiat ſub
his. n. cruſtæ reſoluūt: q̄ tū ꝑ ſternutamēta elidi debēt: Puris ulceribus uapor aq̄ cali-
dæ ſubiiciēdus ē. Deīde adhibēdū aut lyciū ex uio dilutū: aut amurca: aut omphaciū
aut mētæ: aut marrubi ſuccus: aut atramētū ſutoriū: qđ cādēs factū deīde cōtritū ſit:
aut interior ſcyllæ pars contrita ſic vt horū cuilibet mel adiiciat. Cuius ī cæteris admo
dū exigua pars eſſe debet in atramēto ſutorio tāta: ut ea mixtura liqda fiat. cū ſcyla vti
q; pars maior. inuoluendūq; lana ſpecillū eſt & in eo medicamento intinguendū: eoq;

vlcera iplenda sunt Rursusq; linamētū inuolutū & ob longū eodē medicamento illīnē dū: demittendū quæ i narē est: & ab inferiore parte leniter deligandū. Idq; p hyemē & verbis die: p æstatē & autūnū: ter die fieri debet: Interdū vero et in naribus caruncule quædā similes muliebribus māmis nascunt. hæq; imis partibus quæ carnosissime sūt inhærent. Has curare oportet: medicamētis adurētibus sub qbus ex toto consumūt. Polypus vero est caruncula modo alba modo subrubra: quæ nariū ossi inhæret: & modo ad labra pendens narem implet. modo retro p id foramē: quo spiritus a naribus ad fauces descendit: adeo īcrescit: vti post vuā cōspici possit strangulatq; hoiem maxīe austro aut euro flante. fereq; mollis est: raro dura eaq; magis spiritū īpedit & nares dilatat. quæ fere carcinodes est Itaq; attingi non debet. Illud aliud genus fere quidē ferro curatur: interdum tñ inarescit. si addita in narem per linamentum aut penicillum ea cōpositio est: quæ habet minij sinopici: chalcitis: calcidijs: sandaracæ: singulorum .P. xi. atramenti sutorij. P. xij.

¶ De dentium dolore & curationibus. Caput. viiij.

IN dentiū ām dolore: q ipse quoq; maximis tormentis annumerari pōt: vinū ex toto circūcidēdū est. Cibo quoq; prio abstinēdum: deinde eo modico molliq; vtendū: ne mādētis dētes irritet. tū extrinsecus admouēdus p spongiā vapor aquæ calidæ. iponēdūq; cæratū ex cyprino aut irino factū lanaq; id cōpræhēdēdū: caputq; velandum est. Quod si grauioris dolor est: vtiliter & aluus ducitur: & calida cataplasmata super maxillas injciūt: & ore hūor calidus cū medicamētis aliqbus cōtinet: sæpiusq; mutat. Cuius rei cā & quiq; folij radix in vino mixto coqtur & hyoscyami radix vel i posca vel in vino mixto coqtur: sic vt paulū his salis adijciatur & papaueris nō nimiū aridi corticis: & mādragoræ radix eodē modo. Sed in his tribus vtiq; vitādū est: ne qd haustū erit deuoret. Ex populo quoq; alba cortex radicis i hunc vsum i vino mixto recte coqt & i aceto cornu ceruinū rasum & nepeta cū teda pingui: ac ficus itē pinguis vel in mulso vel i aceto & melle: ex qbus cū ficus decocta ē is hūor pcolat. Specillū quoq; lana inuolutū i calidū oleū demittit eoq; ipso dēs fouet. Quinetiā quædā q̄si cataplasmata i dētē ipsum illinunt. In quē vsum ex malo punico accido atq; arido: malicorij pars iterior cū pari portiōe & gallæ & pinei corticis cōteritus: misceturq; his miniū: eaq; cōtrita: aq̄ pluuiatili cogūt. Aut panacis: papaueris lachriæ: peucedānī: vuæ timiniæ sine seminibus pares portiōes cōterūt. Aut galbāni ptes tres: papaueris lachriæ pars quarta. Quicqd dētibus admotū ē: nihilominus supra maxillā. cæratū q̄le supra posui: esse debet: lana obtectū. Quidā ēt myrræ: cardamomi: singulorū .P. xi. croci: pyretri: ficoq; ptes: singuloq;. P. xiiij. Sinapis. p. xviij. cōtrita lētiolo illinūt: ipo nūtq; i hūero ptis eius qua dēs dolet. Si is supior ē a scapulis. Si iferior: a pectore. Idq; dolorē leuat. & cū leuauit: ptinus submouēdū ē. Si vero exesus ē dēs: festinare ad eximēdū eū: nisi res coegit: nō ē necesse. Sed cū oibus fomētis: quæ supra posita sunt: adijciēdæ q̄dā valētiores cōpositiōes sunt: q̄ dolorē leuāt. q̄les hæ sūt. Habet āt papaueris lachriæ. P. xi. pipis. P. xii. psoreos. P. xx. q̄ cōtrita galbāo excipiūt idq; circūdat. Aut Menemachi maxīe ad maxillares dētes. i q̄ sunt croci. P. xi. cardamomi turis fuliginis ficoq; ptes: pyretri: singulorum .P. xiiii. sinapis. P. xviii. Quidam autem immiscent pyretri: piperis: elaterii: singulorum. P. xi. aluminis scissilis. papaueris lachrimæ. vuæ timiniæ sulphuris ignem non experti: bituminis: lauri baccarum. sinapis singulorum. P. xii. Quod si dolor eximi eum cogit: & piperis semen cortice liberatum: & eo dēmodo bacca hederæ conjecta in id foramen: dentem findit, isq; forte stans excidet.

Et plani piſcis quã paſtinacam noſtri: trygona græci vocant: aculeus torretur: deinde conteritur: reſinaq; excipitur. quæ denti circundata hunc ſoluit. Et alumen ſciſſile in id foramen coniectum dentem citat. Sed id tñ inuolutum in lanula demitti cõmodius ẽ quia ſic dente ſeruato dolorẽ leuat. Hæc a medicis accepta ſunt. Sed agreſtium experimento cognitũ eſt: cum dens dolet herbam mentaſtrum cũ ſuis radicibus velli debere & in peluem coijci. ſupraq; aquam ifundi: collocariq; iuxta ſedentem hoiem vndiq; veſte contectũ. tũ in peluẽ candentes ſilices demitti: ſic vt aqua tegantur: hoiemq; eum hiante ore vaporem excipere: vt ſupra dictum eſt: vndiq; incluſum. Nam & ſudor plurimus ſequitur: & per os continens pituita defluit: idq; ſæpe longiorem: ſæpe annuam valetudinem bonam præſtat.

¶ De tonſillis & earum cura. Caput. x.

I vero tonſillæ ſine exulceratione p̃ iflãmationẽ intumuerunt: caput uclandũ eſt extrinſecus. is locus vapore calido fouẽdus. multa ambulatiõe vtẽdum caput in lecto ſublime habẽdũ gargarizandũq; ẽ ex reprimẽtibus. Radix quoq; ea q̃ dulcẽ appellãt cõtuſa & in paſſo: mulſoue decocta idẽ p̃ſtat. Leniterq; qbuſdã medicamẽtis eas illini nõ alienũ ẽ. quæ hoc modo fiũt. Ex malo punico dulci ſuccus exprimit̃: & eius ſextarius i leni igne coq̃t̃ donec ei mellis craſſitudo ſit. tũ croci: myrræ aluminis ſciſſilis: ſingulor̃. P. xij. p ſe cõterunt̃: paulatimq; his adijciũt̃ vini lienis cyathi duo: mellis vnus. deinde priori ſucco iſta miſcent̃: & rurſus leniter icoquunt̃. Aut eiuſ dẽ ſucci ſextarius eodẽ modo coquit̃: atq; eadẽ rõne trita ei adijciunt̃ hæc Nardi. P. x. omphacij. P. xi. cynnamomi: myrræ: caſie: ſingulor̃. P. xi. Eadẽ ãt hæc & auribus & naribus purulẽtis accõmodata ſunt. Cibus quoq; i hac valetudine lẽis eſſe debet ne exaſperet. Quod ſi tãta iflãmatio ẽ: vt ſpiritũ ipediat: i lecto cõquieſcẽdũ: a cibo abſtinendũ: neq; aſſumẽdũ quicq̃ præter aquã calidã ẽ. Aluus quoq; ducẽda ẽ. Gargarizandũ ex fico & mulſo. Illinẽdũ mel cũ omphacio. Intrinſecus admouẽdus ſed aliquãto diutius: vapor aquæ calidæ donec ea ſuppurẽt & p ſe aperiant̃. Si pure ſubſtante nõ rumpuntur hi tumores: icidẽdi ſunt deide ex mulſo calido gargarizãdũ ex fico. At ſi modicus qdẽ tumor & exulceratio ẽ: furfurũ cremori ad gargarizãdũ paulũ mellis adijcien dũ ẽ: illinẽdaq; vlcera hoc medicamẽto. Paſſi quã dulciſſimi tres heminæ ad vnam coquũt̃. tũ adijcit̃ thuris. P. xi. croci myrræ ſingulor̃. P. x. leniterq; oia rurſus ferueſcũt. Vbi pura vlcera ſunt eodem furfurum cremore: vel lacte gargarizandum eſt. Atq; hic quoq; cibis lenibus opus eſt. quibus adijci dulce vinum poteſt.

¶ De oris vlceribus & curationibus & quæ antheræ ſint. Caput. xi.

Lcera ãt oris ſi cũ iflãmatione ſunt: & parũ pura ac rubicũda ſunt: optime his medicamentis curantur quæ ſupra poſita ex malis punicis fiunt. Cõtinẽduſq; ſæpe ore reprimens cremor: cui paulũ mellis ſit adiectũ. Vtẽdũ ambulationibus & nõ acri cibo. Simulatq; uero pura ulcera eſſe cœperũt. lenis humor: iterdũ etiã quã optima aqua ore continenda eſt. Prodeſtq; aſſumptũ purũ uinũ: pleniorq; cibus: dũ acribus vacet. Inſpergiq; vlcera debẽt alumine ſciſſili: cui dimidio plus gallæ imaturæ ſit adiectũ. Si iã cruſtas habẽt. quales inaudiſtis eſſe cõſuerũt: adhibẽdæ ſunt hæ cõpoſitiones: q̃s græci antheras noiant. Iunci quadrati: myrræ: ſandaracæ: ſingulor̃. P. xiiij. alũinis: pares portiões. Aut croci: myrræ. ſingulor̃. P. xij. iridis aluminis: ſciſſilis: ſandaracæ: ſingulor̃. P. xiiij. iunci quadrati. P. xviij. Aut gallæ: myrræ: ſingulor̃. P. xij. aluminis ſciſſilis. P. xij. roſæ folior̃. P. xiiij. Quidã ãt croci. P. x. aluminis ſciſſilis myrræ: ſingulor̃. P. xi. ſandaracæ. P. xij. iũci quadrati. P. xiiij. miſcẽt. Priora arida

inſperguntur: Hoc cum melle illinit' neq; vlceribus tantū. ſed etiam tonſillis. Verum ea longe periculoſiſſima vlcera ſunt: quas apthas græci appellant: ſed in pueris. Hos enim ſæpe cōſumunt. In viris & mulieribus idē periculum non eſt. Hæc vlcera a gingiuis icipiunt: deinde palatū totumq; os occupant: tū ad vuā fauceſq; deſcēdūt. Quib9 obſeſſis nō facile fit: vt puer conualeſcat. Ac miſerius ēt eſt. ſi lactans adhuc infans eſt. quo minus iperari remediū aliq' poteſt. Sed in primis nutrix cogēda eſt exerceri ambulationibus: hiſq; opibus: quæ ſupiores partes mouent. Mittenda in balneum: iubēq; ibi calida aqua māmas pfundere. tū alenda cibis lenibus: & his qui facile non corrumpunt'. Potiones: ſi febricitat puer: aquæ. ſi ſine febre eſt: vini diluti. Ac ſi aluus nutrici ſubſtitit: ducēda eſt. Si pituita eius in os coit: uomere debet. Tū ipſa vlcera perungenda ſunt melle: cui roſ: quem ſyriacum vocant: aut amaræ nuces adiectæ ſunt. Vel mixtis iter ſe roſæ foliis aridis: pineis nucleis: mentæ colliculo: melle. Vel eo medicamēto: q' ex moris fit. quoq; ſuccus eodē mō quo punici mali ad mellis craſſitudinē coquitur. eadēq; rōne ei crocū: myrra: alumē: vinū: mel: miſcet'. Neq; quicq̄ dandum: ad quod humor euocari poſſit. Si vero iam firmior puer eſt: gargarizare debet his fere: q̄ ſupra cōpræhenſa ſunt. At ſi lenia medicamenta in eo parū proficiunt: adhibenda ſūt ea: quæ adurendo cruſtas vlceribus inducant. Quale eſt ſciſſile alumen: vel chalcitis: vel atramentum ſutoriū. Prodeſt ēt fames & abſtinētia quāta maxime iperari pōt. Cibus debet eſſe lenis. Ad purganda tamē vlcera interdum caſeus ex melle recte datur.

¶ De linguæ vlceribus Caput. xii.

Linguæ quoq; vlcera non alijs medicamentis egent: quam quæ prima parte ſuperioris capitis expoſita ſunt. Sed quæ in latere eius naſcuntur. diutiſſime durant. Videndumq; eſt num contra dens aliquis acutior ſit: qui ſaneſcere ſæpe vlcus eo loco non ſinit. ideoq; limandus ē.

¶ De parotidibus gingiuarum tuberculis deq; alijs vlceribus gingiuarum. ¶ Caput tertiumdecimum.

Olent etiam interdum iuxta dentes in gingiuis tuberçula quædam oriri dolētia: parotidas græci appellant. Hæc initio leniter ſale contrito perfricare oportet. aut inter ſe mixtis ſale foſſili: combuſto cupreſſo nepeta. deinde eluere os cremore lenticulæ. & inter hæc hiare: donec pituitæ ſatis ꝓfluat In maiore vero iflāmatiōe iiſdem medicamentis vtendū ē: quæ ad vlcera oris ſupra poſita ſunt: & mollis linamenti paulū iuoluendū aliq̄ cōpoſitione ex his: quas antheras vocari dixi: demittendūq; id inter dentē & gingiuam. q' ſi durior erit & id ꝓhibebit: extrinſecus admouendū erit ſpōgiæ vapor calidus: iponendumq; cæratū. Si ſuppuratio ſe oſtēdet: diutius eo vapore vtendum erit. & cōtinendum ore calidum mulſum: i quo ficus decocta ſit. Itēq; ſubcrudū incidendū: ne ſi diutius ibi pus ꝓmāſerit: os lædat. Quod ſi maior is tumor ē: cōmodius totus exciditur: ſic vt ex vtraq; parte dens liberetur. Pure exempto: ſi leuis plaga eſt: ſatis eſt ore calidam quam continere: & extrinſecus fouere eodem uapore. Si maior eſt: lēticulę cremore. Vti hiſdē medicamētis: quibus cętera vlcera oris curantur. Alia quoq; vlcera in gingiuis plerumq; oriuntur: quibus eadē que in reliquo ore ſuccurrunt. Maxime tamen mandere liguſtrum oportet: ſuccūq; eū ore continere. Fit ēt interdū: vt ex gingiuę vlcere: ſiue parotides fuit: ſiue non fuit: diutius pus ferat'. Quod aut dente corrupto: aut fracto: vel aliter viciato oſſe: maximeq; id per fiſtulam venire conſueuit. Vbi incidit locus aperiendus: dens eximendus teſta oſſis ſi qua exceſſit recidenda eſt. ſi quid vitioſi eſt radendum. Poſtq̄ quid fieri debeat ſupra in aliorum

lege parulidi bg. teſte & gilio marcelo in. co. dios. de faſtigiis & inflatura. & rugine li. 5 //

vlcerũ curatione cõprehẽsum est. Si vero a dẽtibus gingiuæ recedũt: eædẽ antherę succurrũt. Vtile est ẽt pira aut mala non ꝑmatura mandere: & ore eum humorẽ continere. Idemq; ꝑstare non acre acetum in ore retentum potest.

¶ De vuæ morbo & curatione. Caput quartũdecimũ.

Væ vehemẽs inflãmatio terrere quoq; debet. Itaq; in hac & abstinentia necessaria est: & sanguis recte mittit. & si ad aliqua res ꝑhibet: aluus vtiliter ducitur: caputq; sup hæc velandũ & sublimius habẽdũ est. tũ aqua gargarizandũ in qua simul rubus & lẽticula decocta sit. Illinenda ãt ipsa vua vel omphacio: vel galla: vel alumine scissili: sic vt cuilibet eorũ mel adiiciatur. Est etiã medicamentũ huic aptum: qđ andronium appellat. Cõstat ex his. alumine scissili: squama æris rubri: atramento sutorio: galla: myrra: mysi. Quæ per se contrita mixtaq; rursus paulatĩ adiecto vino austero terunt: donec is mellis crassitudo sit vbi horũ aliquo illita vua est: cydoniæ quoq; succo per cochear illita vua maxie ꝑdest. Fere multa pituita decurrit: cũq; ea quieuit. ex vino calido gargarizãdũ. Quod si minor in ea iflãmatio. laser terrere: eiq; adijcere frigidã aquã satis ẽ: eãq; aquã cochleario exceptã ipsi vuæ subijcere Ac mediocriter eã tumentem aqua quoq; frigida eodem modo subiecta reprimit. Ex eadem autem aqua gargarizandum quoq; est: quæ uel cum lasere: uel sine eo hac curatione uuæ subiecta est.

¶ De cancro oris Caput quintũdecimũ.

Iquãdo ãt vlcera oris cancer inuasit: primũ cõsiderandum ẽ: nũ malus corporis habitus sit: eiq; occurrendum. deinde ipsa vlcera curanda. Quod si in summa parte id vitium est. satis proficit anthera humido vlceri arida insperſa: ficciori cum exigua parte mellis illita. Si paulo altius: chartæ combustæ partes duæ: auripigmenti pars vna. Si penitus malum descendit: chartæ combustæ partes tres auripigmentis pars quarta Aut pares portiones salis fricti & iridis fictæ Aut item pares portiones chalcitidis: calcis: auripigmenti. Necessariũ autẽ est linamentum i rosa tingere. & sup adurentia medicamẽta iponere: ne uicinum & sanum locum lædant: Quidam ẽt in acris aceti heminã frictũ salem coiciũt: donec tabescere desinat. deide id acetũ coquũt: donec exiccet: eũq; salẽ cõtritũ ispergũt. quotiẽs ãt medicamẽtũ inijcit & ante & post: os diluẽdũ ẽ vel cremore lẽticulæ: uel aqua in qua aut erũt: aut oleę aut uerbenæ decoctæ sint: sic ut cuilibet eorũ paulũ mellis misceat. Acetũ quoq; ex scylla retentũ ore: satis aduersus hæc ulcera ꝑficit. Ex aceto cocto sali: sicut supra demõstratũ est: rursus mixtũ acetũ. Sed & diu cõtinere utrũlibet: & id bis aut ter die facere: prout uehemẽs malũ ẽ: necessariũ est. Quod si puer est: cui id incidit. specillũ lana iuolutũ i medicamẽtũ demittẽdũ est: & sup ulcus tenẽdũ: ne ꝑ iprudẽtia adurẽtia deuoret. Et si dolor i gingiuis est: mouẽturq; aliqui dentes: refici eos oportet. Nã curationes uehementer ipediunt. Si nihil medicamenta ꝑficient: ulcera erunt adurenda. Quod tamen in labris ideo non necessarium. qm̃ excidere comodius est. Et id quidem æque adustũ atq; excisũ sine ea curatiõe: q̃ corpori manu adhibetur: ipleri nõ põt. Gingiuæ uero ossa. quæ hebetia sunt: in ꝑpetuũ ustione nudant. Neq; enim postea caro increscit. Imponenda tamẽ adustis lẽticula est: donec sanitatẽ: qualis esse potest recipiant.

¶ De parotibus quæ sub auribus oriuntur. Caput sextumdecimum:

Aec in capita fere medicamẽtis egent. Sub ipsis uero auribus oriri parotides solent: mõ in secunda ualetudine ibi iflãmatione orta: mõ post longas febres: illuc ipetu morbi cõuerso. Id abscessus genus ẽ. Itaq; nullã nouã curationẽ de

siderat. Animaduersionē tantūmodo hāc habet necessariam. quia si sine morbo id itu muit: primū reprimentium: experimentum est. Si ex aduersa valetudine illud inimicum ē: maturariq; & quamprimum aperiri cōmodius est.

¶ De umbilici prominētis curatione. Caput. xvij.

a Dumbilicos vero prominētes: ne manu: ferroq; vtendū sit: ante tentandū ē: vt abstineat. aluus his ducat': iponatur super vmbilicum id: q̄d' ex his cōstat: Cicutæ & fuliginis: singulorum. p. xi. cærussæ clotæ. p. xiiii. plumbi cloti. p. xviii. ouis duobus. quibus etiam solani succus adiicit'. Hoc dilutius ipositum eē oportet: & interim conquiescere hoiem. cibo modico vti: sic vt vitentur oia inflantia.

¶ De obscenarum partium vicijs & curationibus. Caput. xviij.

p Roxima sunt ea: quæ ad partes obscenas ptinent: quarū apud græcos vocabula & tollerabilius se habēt: & accepta iam vsu sunt cū omni fere medicorū volumine atq; sermone iactentur apud nos fœdiora vērba ne cōsuetudine quidem aliqua verecundius loquentium cōmendata sunt vt difficilis hæc explanatio sit simul & pudorē & artis præcepta seruātibus. Neq; tn̄ ea res a scribēdo deterrere me debuit. Primū vt oia: quæ salutaria accepi: cōpræhēderē. dein quia in vulgus eoq; curatio ēt præcipue cognoscenda est. quæ inuitissimis quisq; alteri ostendit.

¶ De colis morbis & curationibus.

i Gitur si ex inflāmatione coles intumuit: reduciq; sūma cutis: aut rursus inducī nō pōt multa calida aqua fouendus locus ē. V bi vero glans contecta ē: oriculario quoq; clystere inter eā: cutēq; aqua calida inserenda ē. Si mollita sic & extenuata cutis ducenti puit: expeditior reliqua curatio ē. Si tumor vicit: iponenda est vel lenticula vel marrubium vel oleæ folia ex uino cocta: sic ut cuilibet eorum dum teritur mellis paulū adijciat'. Surs̄ūq; coles ad uētrem deligādus est. Quod ī oi curatione eius necessariū ē. Isq; hō cōtinere se debet: & abstinere a cibo: & potione aquæ tantū a siri uindicari. Postero die rursus ad bibendū hisdē rōnibus aquæ fomētum ē & cū ui quoq; experiundū: an cutis sequat'. Eaq; si nō parebit: leuiter sūma scalpello conciden da erit. Nā cū sanies ꝓfluxerit: extenuabit' his locus: & facilius cutis ducet'. Siue autē hoc mō uicta erit. siue unquā repugnauerit: ulcera uel in cutis ulteriore pte: uel i glāde ultraue eā in cole repient'. Quæ necesse ē: aut pura siccaue sint: aut hūida & purulēta: Si sicca sunt primū aqua calida fouēda sunt. deinde iponēdū lyciū ex uino ē. aut amurca cocta cū eodē. aut cū rosa butyrū. Si leuis his humor est uino eluēda sunt. tū butyri & rosæ mollis paulū & resinæ terebinthinæ pars quarta adijcienda ē: eoq; utēdum. Aut si pus ex his ꝓfluit: ante oia elui mulso calido debet. Tū iponi piperis. P. xi. myrræ. p. xii. croci: mysi cocti: singuloꝝ. p. xii. Quæ ex uino austero coquūt': donec mellis crassitudinem habeant. Eadem autem cōpositio tonsillis: uuæmadentioris: nariumq; ulceribus accōmodata est. Aliud ad eam. piperis. p. xi. myrræ. p. xi. croci. p. xii. mysi cocti. p. xi. æris combusti. p. xii. Quæ primum ex uino austero conteruntur: deinde ubi inaruerunt: iterum teruntur ex passi tribus cyathis & icoquuntur: donec uisci crassitudinem habeant. Aerugo quoq; cū cocto melle & ea quæ ad oris ulcera supra comprehensa sunt curāt. Aut Erasistrati cōpositio: Aut cratonis recte sup purulenta naturalia iponitur. Folia quoq; oleæ ex nouem cyathis uini coquuntur. His adijcit' alumnis scissilis. p. xiiii. lycii. p. xviii. mellis sesqciathus. Ac si plus puris ē: id medicamentū ex melle. si minus: ex uino diluit'. Illud ꝑpetuū ē. post curationē dū iflāmatio manet: q̄le supra positū ē cataplasma supra: dare & quottidie vlcera eadē rōne curare. Quod si

pus & multū & ū malo odore cœpit ꝓfluere: elui cremore lēticulæ debet: sit ut ei mel lis paulū adijciat: aut oleæ: aut lentisci folia: vel marrubiū decoquēdū est. Eoq; hūore modo cū melle vtendū: imponēdaq; eadē. aut ēt omphaciū cū melle: aut id qđ ex ęru gine & melle ad aures fit. aut cōpositio Andronis. aut anthera: sic vt ei paulum mellis adijciat. Quidā vlcera oīa: de quibus adhuc dictū ē: lycio ex vino curāt. Si uero vlcus latius atq; altius serpit: eodē mō elui debet: Impōi vero: aut ærugo: aut omphaciū cū melle: aut andronis cōpositio: aut marrubii: myrræ: aut croci aluminis scissilis: cocti: rosæ foliorq; aridorq;: gallæ: singulorq;. p. xi. minij synopici. p. xii. Quæ ꝓ se singula pri mū terūt: deide iūcta iterū melle adiecto: donec liqdi cærati crassitudinē hēant. tū in æneo vase leniter coquūtur ne supfluāt. Cū iā guttæ indurescunt: uas ab igne remoue tur. idq; medicamētū tū: ꝓut opus ē: aut ex melle aut ex vino liquat. Idē āt per se etiā ad fistulas vtile ē. Solet ēt interdū ad neruos vlcus descēdere. ꝓfluitq; pituita multa: sanies tenuis maliq; odoris: nō cocta: aut aquæ similis: ī qua caro recēs lota ē. Doloresq; is locus & pūctiōes hēt. Id genus quāuis iter purulēta ē: tñ lenibus medicamētis cu rādū ē: quale ē ēplastrū tetrapharmacū: ex rosa liquatū: sic vt turis quoq; paulū ei mi sceat. Aut id qđ ex butyro: rosa: resina: melle fit. Supra vero a me positū est. Præci pueq; id vlcus multa calida aqua fouēdū ē: velādūq; neq; frigori cōmittēdū. Interdum āt ꝓ ipsa vlcera coles sub cute exesus: sic: vt glās excidat. Sub quo casu cutis ipsa circūci dēda est. Perpetuūq; est: quotiēs glans: aut ex cole aliquid: vel excidit: vel abscinditur: hanc non esse seruandā: ne consīdat: vlceriq; agglutinetur: ac neq; reduci possit postea. & fortasse fistulam quoq; vrinæ cludat. Tubercula etiam: quæ phymata græci vocāt circa glandem oriuntur: quæ vel medicamentis vel ferro aduruntur: & cum crustæ ex ciderunt: squama æris inspergitur: ne quid ibi rursus increscat.

¶ De cancri qui in cole nascitur: curatione.

h Aec citra cācrū sunt: q cū in reliqs ptibus: tū in his quoq; vel p̄cipue vlcera ife stat. Incipit a nigritie: q̄ si cutē occupauit: ꝓtinus specillū subijciendū: eaq; ici dēda est. deide oræ vulsella prehēdēdæ. tū qcqd corruptū ē: excidendū: sic vt ex integro quoq; paulū demat idq; adurēdū. Quotiēs quid ustū ē: id quoq; sequit: ut īponēda lenticula sit. deinde vbi crustæ excidērūt: vlcera sic ut alia curētur. At si cācer ipsum colē occupauit: īspergēda aliqua sūt ex adurētib9: maxieq; id qđ ex calce: chal citide: auripigmēto cōponit. Si medicamēta vincūt: hic quoq; scalpello quicquid cor ruptū ē: sic vt aliqd etiam integri trahat: præcidi debet. Illud quoq; æque perpetuum est: excīso cancro uulnus esse adurendum. Sed siue ex medicamentis: siue ex ferro cru stæ occalluerunt: magnum periculum est: ne his decidentibus excole ꝓfusio sangui nis insequatur. Ergo longa quiete & īmobili pene corpe opus est: donec ex ipō: crustæ puræ leuiter resoluātur. At si uel uolēs aliquis uel īprudēs dū īgredit imature crustas diduxit & fluit sanguis. frigida aqua adhibēda est. Si hæc parū ualet: decurrendū ē ad medicamenta: quæ sanguinem supprimunt. Si ne hæc quidem succurrunt: aduri dili genter & timide debet neq; ullo postea motu dandus eidem periculo locus est.

¶ De phagedænæ in cole nascentis curatione.

n Onnunquam etiam id genus ibi cancri: quod phagedænæ a græcis noiat: ori ri solet. in quo minime differendum: sed protinus hisdem medicamentis oc currendum est: & si parum ualent: ferro adurendum: Quædam etiam nigri ties est: quæ non sentitur & serpit: ac si sustinuimus usq; ad uesicam tendit: neq; succur ri postea pōt. Si id i sūma glāde circa fistulā vrinæ est prius in ea tenue specillū demit-

tendū eſt: ne claudatur. deinde id ferro adurendū. Si vero alte penetrauit: quicqd occupatū eſt: præcidendū eſt. Cæterum eadem: quæ in alijs cancris: facienda ſunt.

¶ De carbunculo qui in cole naſcitur.

Ccaleſcit ēt i cole iterdū aliqd. idq; oi pene ſenſu caret. Quod ipſū quoq; excidi debet. Carbunculus ātibi natus vt primū apparet: oricularioclyſtere eluēdus ē: Deide ipe quoq; medicamētis vtēdus: maxieq; chalcitide cū melle: aut ærugie cū cocto melle. Vbi is excidit: liqdis medicamētis vtēdū eſt: q̄ ad ora hulceris cōponuntur. ¶ De teſticulorum morbis & eorum curatione.

Nn teſticulis vero ſi qua iflāmatio ſine ictu orta ē: ſanguis extalo mittēdus ē
i a cibo abſtinēdū. iponēdū ex faba farina ex mulſo cocta cū cūino contrito ex melle cocto. Aut cōtritū cūinū cum cærato ex roſa facto. Aut lini ſemē frictū cōtritū & i mulſo coctū aut tritici farina ex mulſa cocta cū cupreſſo. aut lilij radix cōtrita: aut ſi ijdē induruerūt: īponi debet lini vel fœni græci ſemē ex mulſo coctū: aut ex cyprino: cæratū: aut ſimilia ex vio cōtrita: cui paulū croci ſit adiectū. Si vetuſtior iam durities ē: maxie ꝓficit cucumeris agreſtis radix ex mulſo cocta: deide contrita. Si ex ictu tumēt: ſāguinē mitti neceſſariū ē: magiſq; ſi ēt liuēt. Imponēdū vero vtrūlibet ex his q̄ cū cumino cōponūt: ſupraq; ꝓpoſita. aut ea cōpoſitio q̄ habet nitti cocti. p. xi. reſinæ pineæ: gūmi: ſinguloꝝ. p. xii. vuæ timiniæ ſine ſeminibus. p. xiiii. mellis quātum ſatis ſit ad ea cogēda. Quod ſi ex ictu teſticulis aliqd deſit: fere pus quoq; icreſſit: neq; aliter ſuccurri pōt: quā ſi iciſo ſcroto & pus emiſſū: & ipſe teſticulus exciſus eſt.

¶ De ragadijs & Condilonate & hæmorroidis: aliiſq; ani morbis & curationibus coꝝ & primo de ragadijs.

Nus quoq; multa tedijq; plena mala recipit: nec in ſe multū abhorrētes cura-
a tiones habet. At primū i eo ſæpe & qdē pluribus locis: cutis excidit. Ragadia græci vocāt. Id ſi recēs ē: q̄eſcere hō debet i aqua calida deſidere. Colūbia quoq; oua coquēda ſunt & vbi adurerūt: purgāda deide alterū iacere i aqua bene calida debet: altero calido foueri locus: ſic: vt iuicē vtroq; aliqs vtat. Tū tetrapharmacum: aut rhypodes: roſa diluēdū ē: aut hyſopū recēs miſcendū cū cærato liquido ex roſa facto. Aut eidē cærato liquido plūbū elotum adiiciendum. Aut reſinæ terebinthinæ myrra. aut ſpūæ argenti: vetus oleū. Et quolibet ex his id perūgēdū. Si quicqd læſum ē: extra ē: neque ītus reconditū: eodē medicamēto tinctū linamentū ſup dādū ē: & quicquid āte adhibuimus cærato. cōtegēdū. In hoc āt caſu neq; acribus cibis vtēdū: neq; aſperis: nec aluū cōprimētibus. ne aridū quidē quicquā ſatis utile ē. niſi admodum paulū. Liquida: lenia: pinguia: glutinoſa meliora ſunt. Vino leni vti nihil prohibet:

¶ De condylomate.

Ondiloma āt eſt tuberculū: qd ex quadā iflāmatione naſci ſolet. Id ubi ortū
c ē: qd ad quietē. cibos: potioeſq; ptinet: eadē ſeruari debēt: quæ ꝓxime ſcripta ſunt. Hiſdē ēt ouis recte tuberculū id foueat. Sed deſidere ante hō in aqua debet: in qua verbenæ decoctæ ſunt ex reprimētibus. Tū recte īponitur & lenticula cum exigua mellis parte: & ſertula cāpana & vino cocta: & rubi folia contrito cum cærato ex roſa facto. & cū eodē cærato contritū: vel cotoneū malum: uel malicorii ex uino cocti ps iterior: & chalcitis cocta atq; contrita: deide hyſopo ac roſa excepta. Et ex ea cōpoſitione: quæ habet thuris. p. xi. aluminis ſciſſilis. p. xii. cæruſſæ. p. xiii. ſpumæ argēti. p. xv. Quibus dum teruntur: inuicē roſa & uinū inſtillat. Viculū āt ei loco liteolū: aut panniculus quadratus ē: qui ad duo capita duas anſas: ab altera vero pte totidē fa

ſcias habet: eūq; ſubiectus ē: anſis ad ventrē datis a poſteriore ꝑte in eas adductæ faſciæ coijciunt᷑: atq; vbi artatæ ſūt: dexteriori ſiniſtra: ſiniſteriori dextra ꝓcedit. circūdata tæq; circa aluū inter ſe nouiſſime nodo deligant᷑. Sed ſi uetus cōdiloma iam induruit neq; ſub his curationibus deſidit: aduri medicamento pōt: qđ᷑ ex his cōſtat. æruginis. p. xii. myrræ. p. xiiii. gūmi. p. xviii. thuris. p. xxii. ſtibis: papaueris lacrimæ: acaciæ: ſingulo℞. p. xxvi. quo medicamēto quidā ēt vlcera: de quibus ꝓxime dixi: renouant. Si hoc parū i cōdilomate ꝓficit: adhiberi poſſunt etiam vehemētius adurentia. Vbi conſumptus eſt tumor: ad medicamenta lenia tranſeundum eſt. ¶ De hæmorroidis.

Tertiū āt vitiū ē: ora venaꝝ tāquā ex capitulis qbuſdā ſurgētia: quæ ſæpe ſāguinē fundūt: hæmorroidas græci vocāt. Idq; ēt i ore vuluæ fœminarū icidere cōſueuit. Atq; in qbuſdā parū tuto ſupprimit᷑: q ſanguinis ꝓfluuio ibecilliores non fiūt. Habēt enī purgationē hāc nō morbū. Ideoq; curati quidā cū ſanguinis exitū nō haberēt iclinata in præcordia ac viſcera materia ſubitis & grauiſſimis morbis correpti ſunt. Si cui vero id nocet: is deſidere in aqua ex verbenis debet. �palmā maxīe mali coriū cū aridis roſæ foliis cōtritū. aut ex his aliqua: q̄ ſanguinē ſupprimūt. Solet āt oriri inflāmatio maxīe vbi dura aluus eū locū læſit. Tū in aqua dulci deſidendū ē: & id fouendū ouis. ꝓponendi vitelli cū roſæ foliis ex paſſo ſubactis. Idq; ſi ītus ē: digito illinendū. ſi extra ſup illitū panniculū imponendū eſt. Ea quoq; medicamēta: q̄ recētibus ſciſſuris poſita ſūt: hic idōea ſūt. Cibis vero i hoc caſu hiſdē qbus i priorib⁹ vtēdū ē. Si iſta parū iuuant: ſolēt ꝓpoſita medicamēta adurētia ea capitula abſūere. Ac ſi iā vetuſtiora ſūt: ſub auctore Dionyſio iſpargēda ſādaraca ē. deīde ꝓponēdū: qđ᷑ ex his cōſtat: Squamæ æris: auripigmēti: ſingulo℞. p. xv. ſaxi calcis. p. xviii. poſtero die acu cōpūgendū. Aduſtis capitulis fit cicatrix: que ſanguinē fundi ꝓhibet. Sed quoties is ſuppreſſus ē: ne quid periculi afferat multa exercitatiōe digerēda materia ē. Prætereaq; & uiris & fœminis qbus mēſtrua nō ꝓueniunt: interdū ex brachio ſanguis mittendus eſt.

¶ Si anus vel os uuluæ procidit qua curatione vtendum ſit.

a Tſi anus vel os vuluæ ꝓcidit. nā id quoq; iterdū fit: cōſiderari debet purū ne id ſit: qđ᷑ ꝓuolutū ē: an humore muccoſo circundatū. ſi purū eſt: in qua deſidere hō debet: aut ſalſa: aut cum uerbenis mel' malicorio incocta. ſi humidum uino auſtero ſubluendū ē: illinendūq; fece uini combuſta. Vbi utrolibet mō curatum ē: itus reponēdū ē: ꝓponēdaq; plātago cōtrita: uel folia ſalicis i aceto cocta tū liteolū & ſup lana æque deligēda: cruribus inter ſe deuinctis. ¶ De ulcere fungo ſimili i ano.

f Vngo quoq; ſimile vlcus in eadem ſede naſci ſolet. Id ſi hyems eſt: egelida: ſi aliud tempus: frigida aqua fouēdum ē. deinde ſpuma æris inſpergēda: ſupraq; cæratum ex myrteo factū. cui paulum ſquamæ fuliginis. calcis ſit adiectū. ſi in hac rōne non tollit᷑: uel medicamentis uehementioribus: uel ferro adurendum ē.

¶ De digitorum ulceribus. Caput decimūnonum.

d Igitoꝝ āt uetera ulcera cōmodiſſime curant᷑ aut lycio aut myrra cocta: cum utrilibet uinū adiectū ē. In hiſdē recedere ab ungue carūcula cū magno dolore cōſueuit. Pterygion greci appellant. Oportet alumē melinum rotundū in aqua liquare donec mellis craſſitudinē habeat. tū q̄tum eius ardi fuit: tantundē mellis infundere & radicula miſcere: dōec ſimilis croco colore fiat. eoq; illinire. Quidam ad eundē uſū decoquere ſimul malunt cū paria pōdera aluminis aridi & mellis miſcuerint. Si hac rōne ea nō exciderūt: excidēda ſunt: deīde digiti fouendi aqua ex uerbenis: ꝓponendūq; ſup medicamētū ita factū. Chalcitis: malicoꝝ: ſquama æris excipiuntur

ſico pingui leniter cocto ex melle. Aut chartæ cōbuſtæ: auripigmēti: ſulphuris ignem nō expti par modus cærato miſcet ex myrteo facto. Aut æruginis raſæ. P. xi. ſquamę P. xii. mellis cyatho cogūt. Aut pares portiōes miſcent: Saxi calcis: chalcitidis: auripigmēti. Quicqd horę ipoſitū eſt: tegendū linteolo aqua madefacto ē: tertio die digitus reſoluēdus eſt. Siquid aridi eſt: iterū excidēdū. Similiſq; adhibenda curatio eſt: Si nō vincit. purgādus ſcalpello: tenuibuſq; feramētis adurēdus ē. & ſicut reliq̄ vſta curā dus ē. At vbi ſcabri vngues ſūt circū aperiri debēt: q̄ corpus cōtigūt. tūc ſup eos ex hac cōpoſitiōe æq; ipōi ſādaracæ: ſulphuris: ſinguloꝝ. p. xii. nitri: auripigmēti: ſinguloꝝ. p. xiiii. reſinæ liqdæ. p. xviii. Tertioq; id die reſoluēdū ē. Sub quo medicamēto vicioſi vngues cadunt & in eoꝝ locum meliores renaſcuntur. Libri ſexti finis.

CORNELII CELSI DE MEDICINA LIBER SEPTIMVS INCIPIT.

¶ De chirurgica & q̄ i ea claruerit: & q̄lis eē chirurgicus dēat & qd i hoc libro diſcribat.

Ertiā eē mediciæ ptē q̄ manus curet: & vulgo notū & a me ꝓpoſitū ē. Ea nō qdē medicamēta atq; victus rōnē ōmittit. ſed manu tñ pluri mū p̄ſtat. eſtq; eius effectus iter oēs mediciæ ptes euidētiſſimus. Si qdē i morbis cū multū fortuna conferat: eadēq; ſæpe ſalutaria. ſæpe vana ſint: pōt dubitari ſecūda valetudo mediciæ: an corpis beneficio cōtigerit. In his quoq;: i q̄bus medicamētis maxie nitimur: q̄uis ꝓfectus euidētior ē: tñ ſanitatē & p hæc fruſtra q̄ri & ſine his reddi ſæpe manifeſtū ē. Sicut i oculis quoq; deprahēdi pōt: q̄ a medicis diu vexati ſine his iterdū ſaneſcūt. At i ea parte: q̄ manu curata euidēs ē: oēm ꝓfectū: vt aliqd ab alijs adiuuet: hīc tñ plurimum trahere. Hęc āt ps cū ſit vetuſtiſſima, magis tñ ab illo parēte ois medicię Hippocrate: q̄ a priorib9 exculta ē. Deīde poſteaquā diducta ab alijs hīre ꝓfeſſores ſuos cœpit: i ægypto quoq; increuit: Philoxēo maxie auctore: q̄ pluribus volūmibus hāc ptē diligētiſſime cōprahēdit. Gorgias quoq; & Soſtratus & Hierō & apolonij duo & Hāmōius alexādrinus. multiq; alij celebres viri: ſinguli q̄dā repperierūt. Acromæ quoq; nō mediocres ꝓfeſſores: maxieq; nup Tryphō pater: & Euelpiſtus & vt ex ſcriptis eius itelligi pōt horę eruditiſſimus Meges: q̄buſdā i melius mutatis: aliquātū ei diſciplinæ adiecerūt. Eſſe āt chirurgus debet adoleſcēs aut certe adoleſcētiæ ꝓprior manu ſtrēua ſtabili: nec vnq̄ i tremeſcēte: eaq; non minus ſiniſtra: quā dextra prōptus acie oculoꝝ acri claraq;: anīo itrepidus: imiſericors: ſic vt ſanari velit eū quē accipit: nō vt clamore eius motus: vel magis quā res deſiderat: ꝓperet: vel minus quā neceſſe ē: ſecet: ſed pinde faciat oīa ac ſi nullus ex vagitibus alterius affectus oriat. Pōt āt reqri: qd huic pti ꝓprie vēdicādū ſit. q̄a vulnerū quoq; vlcerūq; multoꝝ curatiōes: q̄s alibi executus ſum. chirurgi ſibi vēdicāt. Ego eūdē quidē hominē poſſe oīa iſta p̄ſtare cōcipio. Atq; ubi ſe diuiſerūt eū laudo: qui quā plurimū p̄cipit. Ipſe aūt huic pti ea reliqui: in quibus uulnus facit medicus: non accipit & in quibus vulneribus vlceribus ue plus perfici manu: quā medicamento credo. tū quicquid ad oſſa pertinet: quæ deinceps exequi aggrediar. dilatiſq; in aliud volumen oſſibus: in hoc cætera explicabo: præpoſitiſq; his: q̄ę in quali bet p̄te corpis fiūt: ad ea: quæ ꝓprias ſedes habent: tranſibo. ¶ De luxatis. Caput. i.

Vxata igit in quacunq; p̄te corporis ſunt quā primū ſic curari debent: vt qua dolor ē ea ſcalpello cutis crebro īcidatur: detergat q; eodē aduerſo ꝓfluēs ſanguis. Quod ſi paulo tardius ſubuertit: iamq; ēt rubor ē: qua rubet corpus: ſi tumor quoq; acceſſit: q̄cūq; is ē: id optimū auxiliū ē. Tū ſuper danda reprimentia ſūt: maxieq; lana ſuccida ex aceto & oleo. Quod ſi leuior is caſus ē: poſſūt ēt ſine ſcalpello impoſita eadē mederi. Et ſi nihil aliud eſt: cinis quoq; maxime ex farmentis: Si his nō

eſt: quilibet alius ex aceto vel etiam ex aqua coactus.

¶ De his quæ p ſe itumeſcũt quõmõ excidẽda & curãda ſunt. Caput ſecundum.

Erũ hoc quidẽ promptũ eſt. In his ãt negociũ maius ẽ: quæ p ſe vicio itus orto itumeſcũt: & ad ſuppurationẽ ſpectant. Ea oĩa genera abſceſſũ eſt alias p poſui: medicamẽtaq; eis idonea executus ſum. Nunc ſupereſt vt dicã in hiſdẽ quæ manu fieri debeãt. Ergo priuſquã indureſcãt: cutẽ icidere & cucurbitulã accõmodare oportet. quæ quicqd illuc malæ corruptæq; materiæ coiit: extrahat idq; iterum tertioq; recte fit donec oẽ inditiũ inflãmationis excidat. Neq; tñ fas nõ eſt nihil cucurbitula agere. Interdũ. n. ſed raro quicquid abſcedit velamento ſuo includitur. id antiq tunicam nominabãt. Meges quia tunica oĩs neruoſa ẽ: dicit nõ naſci ſub eo vicio neruum. quo caro cõſumeret: ſed ſubiecto iã vetuſtiore pure callũ circundari. Quod ad curatiõis rõnem nullo loco ptinet: qa quicqd dixi ſi tunica ẽ: idẽ ſi callus ẽ fieri debet. Neq; vlla res ꝓhibet ẽt ſi callus ẽ: tñ qa cigit: tunicã nominari. Tũ pure quoq; maturior hęc iterdũ eẽ cõſueuit. Ideoq; qđ ſub ea ẽ: extrahi p cucurbitulã ñ põt. Sed facile id itelligit vbi nihil ad mota illa mutauit. Ergo ſiue id incidit ſiue iã durities ẽ: in hac auxilij nihil eſt. Et vt alias ſcripſi vel auertenda cõcurrẽs eo materia: vel digerẽda: vel ad maturitatẽ ꝓducẽda eſt. Si priora cõtigerũt nihil ꝓter ea neceſſariũ ẽ. Si pus maturuit ĩ alis qdẽ & ĩ inguinibus raro ſecãdũ ẽ. Itẽ vbicũq; mediocris abſceſſus ẽ. Itẽ quotiens ĩ ſũma cute vel ẽt carne vitiũ ẽ: niſi feſtinare curãtis ibecillitas cogit. Satiſq; ẽ cataplaſmata efficere: vt p ſe pus aperiat: Nã fere ſine cicatrice põt eẽ is locus: qui exptus ferrũ nõ ẽ: Si ãt altius malũ ẽ: cõſiderari debet neruoſus ne is locus ſit: an non ſit. Nã ſi ſine neruis ẽ: cãdẽti ferramento aperiri debet. Cuius hæc gratia ẽ: qđ exigua plaga diutius ad pus euocãdũ patet paruaq; poſtea cicatrix fit At ſi nerui iuxta ſunt: ignis alienũ ẽ: ne vel diſtẽdant hi: vel mẽbrũ debilitẽt. Neceſſaria opa ſcalpelli ẽ. Sed cætera etiã ſub cruda aperiri poſſunt. Inter neruos vero vltia expectãda maturitas ẽ: quæ cutẽ extenuet: eiq; pus iũgat: quo ꝓpius reperiat. Itẽq; aliã rectã plagam deſiderãt ĩ carne qa fere vehemẽter curẽ extẽuat. tota ea ſup pus excidẽda ẽ. Semp ãt vbi ſcalpellus admouet id agẽdũ eſt vt & quã minimæ & quã pauciſſimæ plagæ ſint. cũ eo tñ vt neceſſitati ſuc curãus & ĩ mõ & ĩ numero. Nã maiores ſinus latius: iterdũ etiam duabus aut pluribus lineis incidendi ſunt. Dandaq; opa aut imus ſinus exitũ habeat ne quis humor intus ſubſidat qui ꝓxia & adhuc ſana rodẽdo ſinuet. Eſt etiam ĩ rerũ natura: vt cutis latius excidẽda ſit. Nã ubi poſt lõgos morbos totꝰ corporis habitus uitatus ẽ: lateq; ſe ſinus diffudit & in eo ꝑs cutis palet: ſcire licet eã iam emortuam eſſe & inutilẽ futurã. Ideoq; excidere cõmodius ẽ. maxie ſi circa articulos maiores id euẽit. cubantẽq; ægrũ fluẽs aluus exaruit: neq; p alimẽta quicquam corpori accedit. Sed excidi ita debet: ut plaga ad ſimilitudinẽ myrtei folij fiat quo facilius ſaneſcat. Idq; ꝑpetuum ẽ. Vbicũq; medicus ex quacunq; cauſa cutem excidit: pure effuſo ĩ alis uel inguinibus: linamento opus non ẽ. Spongia ex uino ĩponẽda eſt. In cæteris partibus ſi æq; ea linamenta ſupuacua ſunt: purgationis cauſa paulũ mellis ĩfundendum: dein glutinantia ſuper danda. Si illa neceſſaria ſunt: ſup ea quoq; ſimiliter dari ſpongia eodem mõ ex uino expreſſa debet. Quãdo ãt linamẽtis opus ſit: quãdo non ſit. alias dictũ ẽ. Cætera eadẽ inciſa ſuppuratione faciẽda ſunt. quæ ubi p medicamẽta rupta ẽ: facienda eſſe propoſui.

¶ De bonis maliſue ſignis exulceratorum. Caput tertiũ.

Protinus ãt quãtũ curatio efficiat quãtũq; aut ſperari aut timeri debeat: ex quibuſdã ſignis ĩtelligi põt: fereq; hiſdẽ q̃ ĩ uulneribus expoſita ſũt. Nã bõa ſigna ſũt: ſomnũ capere: facile ſpirare: ſiti non confici: cibũ nõ faſtidire: ſi febricula

fuit: ea vacare. Itēq; habere pus albū: leue: nō fœdi odoris. Mala ſunt: vigilia: ſpiritū: grauitas: ſitis: cibi faſtidiū: febris pus nigrū aut feculētū & fœdi odoris. Itē ꝓcedēte curatione eruptio ſanguinis: aut ſi antequā ſinus carne ipleat᷑ oræ carnoſæ fiūt. Illa quoq; ipſa carne habere nec firma: deficere tñ animā vel ipa curatiōe vel poſtea: peſſimū oium ē. Quin ēt morbus ipſe ſiue ſubito ſolutus ē: dein ſuppuratio exorta ē ſiue effuſo pure ꝑmanet nō iniuſte terret. Eſtq; iter cauſas timoris: ſi ſenſus ī vulnere rodētium non eſt. Sed vt hæc ipſa fortuna huc illucue diſcernit: ſic medici partiū ē: eniti ad reperiēdā ſanitatē. Ergo quotiēs vlcus reſiluerit: eluere id: ſi reprimendus humor videbitur: vino ex aqua pluuiali mixto: vel aqua in qua lenticula cocta ſit: debebit. Si purgandum erit: mulſo: rurſuſq; īponere eadē. Vbi iam repreſſus videbitur humor vlcuſq; purum erit produci carnem conueniet & foueri vulnus pari portione vini ac mellis: ſuperq; impoſni ſpongia ex vino & roſa tincta. Per quæ cum caro producatur: plus tñ: vt alias quoq; dixi uictus ratio eo confert. id eſt ſolitus iam febribus & cibi cupiditate reddita: balneū rarū: quotidiana: ſed lenis geſtatio: cibi potiōeſq; corpori reficiēdo. Apteq; oia per medicaméta quoq; ſuppuratiōe rupta ſequunt᷑: ſed quia magno malo vix ſine ferro mederi licet: in hunc locum reſeruata ſunt.

¶ De fiſtulis. Caput. iiij.

a Duerſus fiſtulas quoq; ſi altius penetrāt ut ad ultimas demitti colliriū nō poſſit: ſi tortuoſæ ſunt: ſi multiplices: maius in manu quā in medicamētis præſidiū eſt. minuſq; operæ eſt. ſi ſub cute trāſuerſæ ferunt᷑: quā ſi recte intus tēdūt. Igitur ſi ſub cute tranſuerſa fiſtula eſt: demitti ſpecillum debet: ſupraq; id ea īcidi. ſi flexus reperiuntur: hi quoq; ſimul ſpecillo & ferro perſequendi ſunt. Idemq; faciendum: ſi plures ſe quaſi ramuli oſtendūt. Vbi ad fines fiſtulæ uentū eſt: excidendum ex toto callus eſt. ſuperq; fiſtulæ dandæ. & medicamētū quo glutinetur. At ſi recta ſubter tendit ubi quo maxime ferat ſpecillo exploratū eſt. excidi is ſinus debet: dein fiſtula oris cutis inijcienda eſt: & æq; glutinantia medicamenta ſuper danda ſunt. Aut ſi corruptius ulcus. quod interdum oſſe uitiato fit. ubi id quoq; curatum eſt: pus mouentia: ſolēt autem inter coſtas fiſtulæ ſubter exire: quod ubi incidit: eo loco coſta ab utraq; pte decidenda & eximēda ē: neqd itus corruptū relinquat᷑. ſolēt ubi coſtas trāſierūt ſeptū id qd᷑ trāſuerſū a ſuperioribus uiſceribus iteſtina diſcernit: uiolare. Quod itelligi & ex loco & ex magnitudie doloris pōt: & qa nōnūq; ſpiritus eo: cū hūore quaſi bullāte ꝓrūpit: maxieq; ſi hūc ore ille cōtinuit. In eo medicamini locus nullus ē. In cæteris uero q̄ circa coſtas ſanabilia ſunt: pinguia medicamenta inimica ſunt. cæteris quæ ad vulnera accōmodant᷑: uti licet. Optime tñ ſicca linamenta: uel ſi purgādū aliqd uidet᷑ in melle tincta īponuntur. Vētri nullū os ſubeſt. ſed ubi ꝓnitioſæ admodū fiſtulæ fiūt: adeo ut Soſtratus ī ſanabiles eſſe crediderit. Id nō ex toto ita ſe habere uſus oſtēdit. Et qdem: qd᷑ maxie mirū uideri pōt: tutior fiſtula ē cōtra iecur & lienē & uentriculū quā contra inteſtina: non quo pernitioſior res ibi ſit: ſed quo alteri periculo locū facit. Cuius experimento moti qdā auctores parū modū rei cognouerūt. Nā vēter ſæpe ēt tello ꝓforat᷑ prolapſaſq; inteſtina cōdunt᷑: & oras vulneris ſuturæ cōprehēdūt. qd᷑ quēadmodum fiat mox indicabo. Itaq; ēt ubi tenuis fiſtula abdomē perrūpit: excidere eā licet: ſutura q; oras cōiungere. Si uero ea fiſtula ītus patuit: excīſa neceſſe ē latius foramen reliquat qd᷑ niſi magna ui utiq; ab īteriore ꝑte ſui nō pōt q̄ quaſi menbrana q̄dā finit abdomē: q̄ peritoneō gtæci uocāt. Ergo ubi aliquis īgredi ac moueri cœpit rūpitur illa ſutura atq; inteſtina ſoluuntur. Quo fit ut pereundum homini ſit. Sed nō omnimodo res ea deſperatione habet. Ideoq; tenuioribus fiſtulis adhibenda curatio eſt.

¶De ani fistulis.

Propriã ẽt nũ aiaduersionẽ desiderãt ea quæ i ano sunt. In has demisso specillo ad vltimũ eius caput icidi cutis debet. dein nouo foramine specillũ educi lino sequẽte: qđ in aliã eius partẽ ob id ipsũ pforatũ cõiectũ sit. Ibi linũ phẽdendũ: vinciẽdũq; cũ altero capite ẽ: vt laxe cutẽ: quæ sup fistulã ẽ: teneat. Idq; linũ esse debet crudũ & duplex triplex ve: sic tortũ vt vnitas facta sit. Interi ãt licet negocia augere ambulare: lauari cibũ capere peride atq; sanissimo. Tãtũmodo id linũ bis die saluo mõ ducẽdũ ẽ: sic vt subeat fistulã ps q̃ supior fuerit. Neq; cõmittẽdũ ẽ vt id linum putrescat. Sed tercio quoq; die nodus resoluẽdus ẽ: & ad caput alterũ recẽs linũ alligãdũ ẽ: eductoq; vetere: id i fistula cũ simili nodo relinquẽdũ. Sic. n. id paulati cutẽ q̃ supra fistulã ẽ: icidit: simulq; & id sanescit qđ a lino relictũ ẽ: & id qđ ab eo mordet: icidit. Hæc rõ curatiõis lõga: sed sine dolore ẽ. Qui festinat: astrigere cutẽ lino debet: quo celerius secet: noctuq; pẽicillo tẽuia q̃dã itus demittere: vt cutis hoc ipso extenuet quo extendit. Sed hæc dolorẽ mouẽt. Adijcit celeritati sic vt tormẽto quoq; si & linũ & id qđ ex pẽicillo ẽ: aliquo medicamẽto illinit ex ijs qbus callũ exedi posui. Poterit tñ fieri vt ad scalpelli curationẽ ẽt illo loci veniẽdũ sit: si itus fistula fert: si multiplex ẽ. Igit i hæc genera demisso specillo duab9 lineis icidẽda cutis ẽ vt media iter eas habẽula tẽuis admodũ eij ciat ne ꝓtius oræ coeãt sitq; locus aliqs linamẽtis. q̃ q̃ paucissima sup injciẽda sũt: oia q; eodẽ mõ faciẽda: q i absceſſib9 positus ẽ. Si vero ab vno ore plures sinus erũt: recta fistula scalpello erit icidẽda: ab eo cęteræ q̃ iã patebũt lino excipiẽdæ. si itus aliq̃ procedet: quo ferrũ tuto puenire nõ poterit: colliriũ demittẽdũ erit. Cibus ãt i oibus eiusmodi casibus: siue mãu siue medicamẽtis aget: dari debet humidus. potio liberalis: diuq; aqua vbi iã caro icrescit. tũ demũ & balneis raris vtẽdũ erit: & cibis corpus iplentibus.

¶De telis e corpore extrahendis. Caput. v.

Tela quoq; q̃ illata corporib9 itus hæserũt: magno negocio sæpe eijciũt. Sũtq; q̃dã difficultates ex generib9 eoꝝ q̃dã ex his sedibus i quas illa penetrarũt. Oẽ ãt telũ extrahit aut ab ea ꝑte q̃ vẽit: aut ab ea i qua tetẽdit: Illic viã qua redeat ipsũ sibi fecit. Hic a scalpello accipit. Nã cõtra mucronẽ caro icidit. Sed si nõ alte telũ isedit: & i sũma carne ẽ: aut certe magnas venas & loca neruosa nõ trãsijt: nihil melius est: quã q̃ vẽit id euellere. Si vero plus ẽ ꝑ qđ telo reuerẽdũ quã qđ ꝓrumpẽdũ est: iãq; venas neruosq; id trãsit: cõmodius ẽ apire qđ supest: eaq; extrahere. Nã & ꝓpius petitur & tuti9 euellit & i maiore mẽbro si mediũ mucro trãsijt facilius saniescit qđ peruiũ ẽ. quia utriq; medicamẽto fouet. Sed si retro telũ recipiẽdũ ẽ: ampliãda scalpello plaga ẽ: quo facilius id sequat: quoq; minor oriat iflãmatio: quæ maior fit: si ab illo ipso telo dũ redit corpus laniat. Itẽ si ex alia parte vulnus aperit: laxius eẽ debet: quã vt telo postea trãseunte amplicet. Sũma aũt vtraq; parte ita habẽda cura ẽ: ne neru9: ne vena maior: ne arteria incidat. Quoꝝ vbi aliquid detectũ est: excipiendũ hamo retuso ẽ abducendũq; scalpello. Vbi aũt satis icisũ est: telũ eximendũ est: tũ quoq; eodem mõ & eadẽ cura habita: ne sub eo quod eximet: aliquid eoꝝ lædatur: quæ tuenda esse proposui. Hæc cõmunia sunt. Propria quædã in singulis telorum generibus subijcienda sunt. quæ protinus subijciam. Nihil tã facile in corpore quã sagitta conditur: eademq; altissime insedit. Hæc autem eueniunt & quia magna vi fertur illa: & quia ipsa in angusto est. Sæpius itaq; ab altera parte quam ex qua venit recipienda est præcipueq; quia fere spiculis cingitur: quæ magis laniant si retro quam si contra trahuntur: Sed inde aperta via caro diduci debet ferramento ad similitudinem facto græcæ litteræ ψ. Deinde vbi apparuit: si mucro si harundo inhæret: propellenda est: donec ab altera par-

te appræhẽdi & extrahi poſſit. Si iã illa decidit: ſolũq; itus ferrũ ẽ mucro uel digitis ap
pręhẽdi vel fortice: atq; ita educi debet. Neq; alia rõ extrahẽdi ẽ vbi ab ea pte q̃ vẽit euel
li magis placuit. Nã ampliato vulnere aut harũdo: ſi ineſt: euellẽda ẽ: aut ſi ea nõ ẽ: fer
rũ ipſum. Quod ſi ſpicula apparuerũt: eaq; breuia & tenuia ſunt: forfice ibi cõminui de
bẽt: vacuũq; ab his telũ educi ſi ea maiora valẽtioraq; ſunt: fixis ſcriptorijs calamis cõte
gẽda: ac ne qd lacerẽt: ſic euellẽda ſunt. Et i ſagittis qdẽ hæc obſeruatio ẽ. Latũ vero te
lũ ſi cõditũ ẽ: ab altera pte educi nõ expedit: ne igẽti vulneri ipſi quoq; igẽs vulnus adij
ciamus. Euellẽdũ ẽ ergo genere quodã ferramẽti: qd̃ diocris græci helulcũ vocãt: qm̃
auctorẽ Dioclẽ hẽt. quẽ iter priſcos maxioſq; medicos fuiſſe iã poſui. Lamia vel ferrea
vel ænea ẽt ab altero capite duos vtrinq; deorſũ cõuerſos vncos hẽt: ab altero duplica-
ta alteribus: leuiterq; extrema i eã partẽ iclinata: quæ ſinuata ẽ. iſup ibi ẽt pte iclinata:
q̃ pforata ẽ. Hæc iuxta telũ trãſuerſa demittit̃. Deide vbi ad imũ mucronẽ vẽtũ ẽ: pau
lũ torquet̃: vt telũ foramie ſuo excipiat. Cũ in cauo mucro ẽ: ijllico duo digiti ſubiecti
ptis alterius: vncis ſimul & ferramẽtũ id extrahũt & telũ. Terciũ gẽus teloq; ẽ: qd̃ iter
dũ euelli debet: plũbea glãs: aut lapis: aut ſimile aliqd: qd̃ prupta cute itegrũ itus iſe-
dit. In oĩbus his latius vulnus aperiẽdũ: idq; qd̃ ieſt: ea q̃ vẽit forfice extrahẽdũ eſt. Ac
cedit vero aliqd difficultatis ſub oi ictu ſi telũ vel oſſi ihæſit: vel i articulo ſe iter duo oſ
ſa demerſit. i oſſe vſq; eo mouẽdũ ẽ donec is locus laxet̃ q mucronẽ momordit: & tum
vel mãu vel forfice telũ extrahẽdũ ẽ. q̃ rõ i dẽtibus quoq; eijciẽdis ẽ. Et vix vnq̃ ita telum
nõ ſeqt̃. Sed ſi morabit̃ excuti quoq; ictũ aliquo ferramẽto poterit. Vltimũ ẽ vbi non
euellit̃: terebra: iuxta forare. ab eo quoq; foramie ad ſpeciẽ litteræ ψ cõtra telũ os exci-
dere. ſic vt lineæ q̃ diducũt̃ ad telũ ſpectẽt. eo facto id neceſſe ẽ labet & facile auferat̃:
Inter duo uero oſſa ſi p ipſũ articulũ pruperit: circa vulnus duo mẽbra faſcijs habẽi ſue
deligãda: & p has i diuerſas ptes diducẽda ſũt ut neruos diſtẽdat. Quibus extẽtis laxi
us iter oſſa ſpaciũ ẽ: ut ſine difficultate telũ recipiat̃. Illud uidẽdũ ẽ. ſicut i alijs locis po
ſui. ne qs neruus aut uẽa aut arteria a telo lædat̃: dũ id extra itur: eadẽ. ſ. rõe q̃ ſupra po
ſita ẽ. At ſi uenenato quoq; telo qs ictus ẽ: hiſdẽ oibꝫ ſi fieri põt ẽt feſtinãtius actis adij
ciẽda curatio ẽ q̃ uel epoto ueneno uel a ſerpẽte ictis adhibet̃. Vulneris ãt ipſius extra
cto telo medicia ñ alia ẽ: q̃ q̃ eẽt ſi corpe icto nihil ihæſiſſet. De q̃ ſatis alio loco dictũ ẽ.

¶ De gãgilijs & meliceride & atheromate Capitis tuberculus. Caput. vj.

Accuenire i q̃libet pte corpis poſſũt. Reliq̃ certas ſedes hẽt. de qb9 dicã. orſus
h a capite. In hoc multa uaria q̃ tubercula oriũt̃. gãgilia: melliceridas: & heroã
ta noiant: alijſq; ẽt nũ uocabulis q̃dã alij diſcernũt: qbus ego ſteathõata quoq;
adijciã. Quæ q̃uis & i ceruice & i alis & i lateribus oriri ſolẽt p ſe tñ nõ poſui: cũ oĩa iſta
mediocres differẽtias habeãt: ac ne piculo terreãt neq; diuerſo genere curẽt̃. Oĩa ãt iſta
& ex paruulo icipiũt. & diu paulatimq; increſcũt. & tunica ſua icludũt̃. Quædã ex his
dura ac renitẽtia: q̃dã mollia cedẽtiaq; ſũt. q̃dã ſpacio nudãt̃: q̃dã tecta capillo ſuo p
manẽt: fereq; ſine dolore ſunt. Quid itus habeãt ut cõiectura præ ſagiri põt: ſic ex toto
cognoſci niſi cũ eiecta ſunt nõ põt. Maxie tñ in his quæ renitunt̃ aut lapidis quædam
ſimilia. aur cõcreti cõfertiq; pili reperiũt̃. In his uero quæ cedũt aut melli ſimile aliqd
aut tenui pulticulæ: aut q̃ſi raſæ cartilagini: aut carni hebeti & cruentæ. quibus aliqui
colores eſſe cõſuerũt. fereq; gãgilia renitunt̃. At heromati ſubeſt quaſi tenuis pultícu-
la. Meliceridi liquidior humor. Ideoq; p̃ſſũ circũfluit. Steathõati pigue qddã idq; la-
tiſſime patere cõſueuit: reſoluitq; totã cutẽ ſuppoſitã: ſic: ut ea labet cũ i cęteris ſit aſtri
ctior. Oĩa deraſa ante ſi capillis cõtegũt̃ per mediũ oportet icidere: ſed ſteathõatis tu

nica quoq; ſecãda ẽ: vt effundatur q̃cqd intus coit: qa nõ facile a cute ſubiecta carne ea ſepare. In cæteris ipſa tunica iuiolata ſeruãda ẽ. ꝓtinus ãt alba & itẽta ſe oſtendit. Tũ ſcalpelli manubriolo diducẽda a cute & carne ẽ: eijciẽdaq; cũ eo qd itus tenet. Si qñ tñ ab iferiore ꝑte tunicæ muſculus inhæſit: ne his lædat: ſuperior ꝑs illius decidenda: alia ibidẽ relinquẽda ẽ. Vbi tota exẽpta ẽ: cõmittẽdæ oræ: fibulaq; his inijcienda: & ſup medicamẽtũ glutinãs dãdũ ẽ. Vbi vel tota tunica: vel aliqd ex ea relictũ ẽ pus mouẽtia ad hibẽda ſũt. ¶ De oculoꝝ vicijs q̃ ſcalpello & manu curantur. Caput. vii.

Ed vt hæc neq; genere vicii: neq; rõne curatiõis iter ſe multũ diſtãt: ſic i oculis q̃ ſ manũ poſtulãt & ipſa diuerſa ſunt: & aliter aliterq; curã. Igit i ſuperioribus palpebris veſicæ naſci ſolent pingues graueſq;: quæ vix attollere oculos ſinunt leueſq; pituitæ curſus: ſed aſſiduos i oculis mouẽt. Fere vero i pueris naſcũt. Oportet cõpreſſo digitis duobus oculo atq; ita cute itenta ſcalpello trãſuerſam lineã icidere ſuſpẽſa leuiter mãu ne veſica ipſa vulneret. & vt locus ei patefactus ẽ ipſa ꝓrumpat. tum digitis eã apprehẽdere oportet & euellere. Facile ãt ſeqt. Dein ſup vngi collirio debet ex his aliquo: quo lippiẽtes oculi ſup iungũt. pauciſſimiſq; diebus cicatricula iducit. Moleſtius ẽ vbi iciſa veſica ẽ. Effundit. n. humorem. neq; poſtea quia tenuis admodũ eſt: poteſt colligi. Si forte id incidit: eorum aliquid imponendum eſt: quæ puri mouẽdo ſunt. ¶ De crithe tuberculo palpebrarum.

Neadẽ palpebra ſup pilloꝝ locũ tuberculũ paruulũ naſcit: qd a ſimilitudie i ordei a græcis crithe noiat. Tunica qddã qd difficulter matureſcit cõpræhẽſũ ẽ. Id vel calido pãe: vel cera ſubinde calefacta foueri oportet: ſic ne nimius is calor ſit: ſed facile ea ꝑte ſuſtineatur. Hac. n. ratione ſæpe diſcutitur. interdum concoquitur. Si pus ſe oſtendit: ſcalpello diuidi debet: & quicquid intus humoris eſt: exprimi. Eodem deinde vapore poſtea quoq; foueri & ſuper inungi: donec ad ſanitatem perueniat. ¶ De chalazia palpebrarum.

Lia quoq; q̃dã i palpebris huic nõ diſſimilia naſcũt ſed neq; vtiq; figuræ eiuſdẽ & mobilia ſimul atq; digito huc vel illuc ipellũt. Ideoq; ea chalazia vocãt hæc a icidi debẽt ſi ſub cute ſunt ab exteriore ꝑte. ſi ſub cartilagĩe ab iteriore. Dei ſcalpelli manubriolo diducẽda ab itegris ꝑtibus ſunt. Ac ſi intus plaga eſt: inungendum primo lenibus: deinde acrioribus. Si extra: ſuper dandum emplaſtrum quo id glutinetur. ¶ De ungue oculoꝝ: quod pterigion a græcis uocatur.

Nguis uero: qd pterigiõ græci uocãt: ẽ mẽbranula neruoſa oriẽs ab angulo: u quæ nõnũq; ad pupillã quoq; ꝑuenit. eiq; officit. Sæpius a nariũ iterdũ ẽt a tẽpoꝝ ꝑte naſcit. Hũc recentẽ nõ difficile ẽ diſcutere medicamẽtis: qbus cicatrices i oculis extenuant ſi inueterauit: iãq; ei craſſitudo quoq; acceſſit. excidi debet. Poſt abſtinentiã uero unius diei: uel aduerſus inſedili cõtra medicũ his homo collocandus eſt: uel ſic aduerſus ut in gremiũ eius caput reſupinus effundat. Quidã ſi i ſiniſtro oculo uiciũ ẽ: aduerſum. Si i dextro: reſupinũ collocari uolũt. Alterã ãt palpebrã a miniſtro diduci oportet: alterã a medico. Sed ab hoc: ſi ille aduerſus ẽ: iferiorẽ. ſi ſupinus: ſuperiorẽ. Tũ idẽ medicus hamulũ acutũ paulũ mucrõe itus recuruato ſubijcere extremo ungui debet: eumq; ifigere: atq; eã quoq; palpebrã tradere alteri. ipſe hamulo apprehenſo leuare unguẽ. eumq; acu traijcere linum trahente. Deinde acum ponere. lini duo capita apprehẽdere: & ꝑ ea erecto ungue ſi qua ꝑte oculo ihæret manubriolo ſcalpelli diducere: donec ad angulũ ueniat. Deinde inuicẽ modo remittere: modo attrahere. ut ſic & initiũ eius & finis anguli reperiat. Duplex. n. periculum ẽ: ne uel ex ungue

aliqd relinquaťr:qđ exulceratū vix vllā recipiat curationē:vel ex angulo quoq; carūcula abſcidaťr quæ ſi vehemētius vnguis ducitť.ſequitť.Ideoq; decipit:ac ſi abſciſſa ē: patefcit foramē:p qđ poſtea ſemp hūor deſcēdit:rhypada græci vocāt. Verus ergo anguli finis vtiq; noſcēdus ē.q vbi ſatis cōſtitit nō nimiū adducto vngue ſcalpellus adhibēdus ē:deīde excidēda ea mēbranula.ne qd ex angulo lædaťr. Eo deīde ex melle linamētum ſuper dādū ē ſupraq; linteolū & aut ſpōgia aut lana ſucida ꝓximiſq; diebus diducēdus quotidie oculus ē:ne cicatrice iter ſe palpebræ glutinentť.Si qdē id quoq; terciū piculū accedit:eodēq; modo linamētū īponēdū:ac nouiſſime iungēdū collirio:quo vlcera ad cicatricē ꝓducūťr.Sed ea curatio vera eſſe debet:aut certe ante hyemē.De q̄ re ad plura loca ꝓtinēte ſemel dixiſſe ſatis erit.Nā duo genera curationū ſunt. Alia iqbus eligere tēpus nō licet:ſed vtēdū eſt eo:qđ icidit:ſicut i vulneribu: &i fiſtulis.Alia iqbus nullus dies vrget:& expectare tutiſſimū & facile ē:ſicut euenit ī ijs q̄ & tarde icreſcūt & dolore nō cruciāt:i his ver expectādum eſt.Aut ſi quid magis preſſit: melior tñ autūnus vel æſtas:quā hyems eſt.Atq; his ipſe medius:iam fractis æſtatibus:nōdū ortis frigoribus.Quo magis āt neceſſaria pars erit quæ tractabitť hoc quoq; maiori ꝓiculo ſubiecta eſt.& ſæpe quo maior plaga faciēda:eo magis hæc temporis ratio ſeruabitur.

¶De enchanti tuberculo.

Ex curatiōe vero vnguis vt dixi vicia naſcunť:quæ ipſa alijs quoq; decauſis oriri ſolēt.Interdū.n.fit i angulo:parū vngue exciſo vel aliter:tuberculū: qđ palpebras parū diduci patitť.enchātis græce noīaťr. Excidi hamulo & circuncidi debet:hic quoq; diligenter tēperata manu:ne qđ ex ipſo abſcidat. Tū exiguum linamētū reſpergendū eſt vel cadmia vel atramēto ſutorio:inq; eū angulū diductis palpebris inſerendū:ſupraq; eo dē modo deligandum.proximiſq; diebus ſimiliter nutriendū tm̄ vt primis aqua egelida vel etiam frigida foueatur.

¶De ancyloblephato oculorum vicio.

Interdū iter ſe palpebræ coaleſcūt apeririq; nō pōt oculus.Cui malo ſolet etiā illud accedere:vt palpebræ cū albo oculi cohæreſcāt:ſcilicet cū i vtroq; fuit vlcus negligēter curatū.Saneſcēdo.n.qđ diduci potuit & debuit:glutinabit.ancyloblepharos ſub vtroq; uicio græci uocāt.Palpebræ tm̄ iter ſe cohærētes nō difficulter diducūťr:ſed iterdū fruſtra nā rurſus glutināťr. Experiri tñ oportet. qa bene res ſæpius cædit.Igiťr aduerſum ſpecillū inferendū:diducēdæq; eo palpebræ ſunt:deinde exigua penicilla iterponēda donec exulceratio eius loci finiatur. Aut ubi albo ipſius oculi palpebra inhæſit:Heraclides tarētinus auctor eſt:aduerſo ſcalpello ſubſecare magna cū moderatiōe:ut neq; ex oculo neq; ex palpebra quicq̄ abſcidaťr.ac ſi neceſſe ē ex palpebra potius.Poſt hæc inungaťr oculus medicamētis qbus aſpritudo curaťr: quotidieq; palpebra uertaťr nō ſolū ut ulceri medicamētū īducaťr:ſed ēt ne rurſus inhæreat: ipſiq; ēt p̄cipitatur:ut ſæpe eam duobus digitis attollat.Ego ſic reſtitutū eſſe neminē memini.Meges ſe quoq; multa tentaſſe:neq; unq̄ profuiſſe: quia ſemper iterum oculo palpebra inhæſerit:memoriæ prodit.

¶De ægylopa fiſtula oculorum.

Tiā nū in angulo q̄ naribus ꝓpior ē ex aliquo uicio q̄ſi parua fiſtula aperitť:p quā pituita aſſidue deſtillat.ægylopa græci uocāt idq; aſſidue male habet oculū.nōnūq̄ ēt exeſo oſſe uſq; ad nares penetrat idq; iterdū naturā carcinomatis hēt. Vbi itentæ uenæ & recuruatæ ſunt:color palet:cutis dura eſt & leui tactu irritať iflāmationēq; i eas ꝓtes:q̄ coniunctæ ſunt: euocat. Ex his eos q̄ q̄ſi carcinoma habent

curare: piculoſũ eſt. Nã mortẽ quoq; ea res maturat. Eos vero quibus ad nares tendit ſuperuacuũ. Neq;. n. ſaneſcũt. At qbus id ĩ angulo ẽ põt adhiberi curatio cũ eã nõ igno tũ ſit eſſe difficilẽ. quãtoq; angulo ꝓpius id foramẽ ẽ: tãto difficilior ẽ. qm̃ ꝓ anguſtũ ẽ in quo verſari manus poſſit. Recẽti tm̃ re mederi facilius ẽ. Sed hamulo ſũmũ eius fora minis excipiendũ deinde totũ id cauũ: ſicut ĩ fiſtulis dixi: vſq; ad os excidendum: oculo q; & cæteris iunctis partibus bene obtectis os feramẽto adurendum eſt vehementius. Quod ſi iã carie vexatũ eſt: quo craſſior his ſquama acedat: qdã aduretia imponũt: vt atramentum ſutoriũ vel chalcitidẽ vel æruginem raſam. Quod & tardius & non idem facit. Oſſe aduſto curatio ſequitur eadem: quæ in cæteris vſtis.

¶ De pilis palpebrarum oculum irritantibus.

Ili vero q in palpebris ſunt duabus decauſis oculũ irritare cõſuerũt. Nã modo p palpebræ ſuperioris ſũma cutis relaxat᷑ & ꝓcidit. quo fit vt eius pili ad ipſum oculũ cõuertãt᷑: qa nõ ſimul cartilago quoq; ſe remiſit. Modo ſub ordine natu rali piloꝝ alius ordo ſubcreſcit: q ꝓtinus itus ad oculũ tẽdit. Curatiões hæ ſunt. ſi pili nati ſunt q nõ debuerũt: tenuis acus ferrea ad ſimilitudinẽ haſtæ lata in ignẽ coiciẽda ẽ. Deinde cãdẽs ſublata palpebra ſic: vt eius pnitioſi pili ĩ cõſpectum curãtis veniãt. ſub ipſis piloꝝ radicibus ab angulo imittẽda ẽ: vt ea terciã ptẽ palpebræ trãſueat. Deinde iterũ tercioq; vſq; ad alterũ angulũ. Quo fit vt oẽs piloꝝ radices aduſtæ emoriãt᷑. Tũ ſuperimponẽdũ medicamẽtũ ẽ: q᷑ iflãmationẽ ꝓhibeat. atq; vbi cruſtæ exciderũt: ad cicatricẽ ꝓducẽdũ. facillime ãt id genus ſaneſcit: qdã aiunt acu tranſui iuxta pilos in ex teriorẽ partẽ palpebræ oportere: eamq; tranſmitti duplicem capillum muliebrem du centẽ: atq; vbi acus tranſijt in ipſius capilli ſinũ qua duplicatur pilum eſſe coiciendum & per eum in ſuperiorẽ palpebræ partẽ attrahendũ. ibiq; corpori agglutinandũ & ipo nẽdũ medicamẽtũ quo foramẽ quoq; glutinet᷑. ſic. n. fore vt is pilus ĩ exteriorẽ ptẽ po ſtea ſpectet. Id primũ fieri nõ põt niſi ĩ pilo lõgiore: cũ fere breues eo loco naſcãt᷑. Dein de ſi plures pili ſunt: neceſſe eſt lõgũ tormẽtũ cũ totiens acus tranſuet magnã iflãma tionẽ moueat. Nouiſſime cũ hũor aliqs ibi ſubſit oculo & ante ꝓ pilos & tũ ꝓ palpebrę foramina affecto: vix fieri põt vt glutẽ quo vinctus eſt pilus nõ reſoluat᷑. Eoq; fit vt his eo vnde vi abductus eſt redeat. Ea vero curatio: quæ palpebræ laxioris ab oĩbus frequẽ tatur: nihil habet dubij. Si quidem oportet contecto oculo mediam palpebræ cutem ſiue ea ſuperior: ſiue inferior eſt: appræhendere digitis ac leuare. tũ cõſiderare quãtulo detracto futurũ ſit: vt naturaliter ſe habeat. Si qdẽ hic quoq; duo picula circunſtãt. Si nimiũ fuerit exciſum, ne contegi oculos nõ poſſit. Si parũ: ne nihil actũ ſit & fruſtra ſe ctus aliqs ſit. Qua deide incidẽdũ videbit᷑ ꝓ duas lineas atramẽto notãdũ ẽ: ſic vt de ĩ teriore quæ pilos cõtinet & ꝓpiore ei linea aliqd relinquat᷑: q᷑ appræhẽdere acus po ſtea poſſit. His cõſtitutis ſcalpellus adhibẽdus ẽ. & ſi ſuperior palpebra ẽ: añ. ſi iferior poſtea ꝓprius ipſis pilis icidẽdũ. initiũq; faciẽdũ ĩ ſiniſtro oculo: ab eo angulo q tpi in dextro: ab eo q naribus ꝓpior ẽ: idq; q᷑ iter duas lineas ẽ excidẽdũ. Deide orę vulneris iter ſe ſimplici futura cõmittẽdæ: operiẽduſq; oculus ẽ: & ſi parũ palpebra deſcẽdet la xãda vtiq;. ſi nimiũ: aut aſtringẽda: aut ẽt rurſus tenuis habenula ab vlteriore ora exci dẽda. V bi ſecta eſt: aliæ ſuturæ adijciendæ: q̃ ſupra tres eſſe non debent. Præter hæc in ſuperiore palpebra ſub pilis ipſis incidenda linea ẽ: vt ab inferiore parte diducti pili ſur ſũ ſpectẽt. Idq; ſi leuis iclinatio ẽ: ẽt ſolũ ſatis tueat᷑. Inferior palpebra eo nõ eget. His fa ctis ſpõgia ex aqua frigida expreſſa ſup deligãda ẽ. Poſtero die glutinans ẽplaſtrũ inij ciẽdũ. Quarto ſutura tollẽda ẽ: & collirio q᷑ iflãmationes reprimit ſup inunguẽdũ.

¶De lasophthalmo oculorum:

n Onnūq̄ ãt nimiũ sub hac curatiõe excisa cute euenit vt oculos nõ cõtegat. Idq; iterdũ ẽt alia de cã fit lasophthalmos græci appellãt. In quo si nimũ palpebræ deest: nulla id restituere curatio põt. Si exiguũ mederi licet: paulũ infra superciliũ cutis incidenda est lunata figura cornibus eius deorsum spectantibus. Altitudo esse plagæ vsq; ad cartilaginem debet ipsa illa nihil læsa. Nã si ea incisa est: palpebra cõcidit: neq; attolli postea potest: Cute igitur tm̃ diducta fit: vt paulum in ima oculi ora descendat: hiantes scilicet super plagam: in quam linamentum coiciendum ẽ: quod & coniungi diductam cutem prohibeat: & in medio caruncula citet. q̄ vbi eum locum impleuit: postea recte oculus operitur.

¶De ectropio.

u T superioris ãt palpebræ vitiũ ẽ: qđ parũ descẽdit iõq; oculũ nõ cõtegit: sic inferioris: qđ parũ sursũ attollit: sed pẽdet & hiat neq; põt cũ superiore cõmitti.

Atq; id quoq; euenit interdũ ex simili vitio curatiõis: iterdũ ẽt senectute. ectropiõ græci vocãt. Si ex mala curatiõe est: eadẽ rõ medicinæ est: q̄ supra posita est: plagæ tm̃ cornua ad maxillas non ad oculũ conuertẽda sunt. Si ex senectute ẽ: tenui ferramẽto id totũ extrinsecus adurendũ est: deinde melle inungendum. at quarto die vapore aquæ calidæ fouendum inungendumq; medicamentis ad cicatricem perducentibus.

¶De Staphylomate oculi.

h Aec fere circa oculũ i angulis palpebrisq; icidere cõsuerũt. In ipso ãt oculo nonnũq̄ sũma attollit tunica siue ruptis itus mẽbranis aliqbus siue laxatis & simIis figura acino fit. Vnde id staphyloma græci vocãt. Curatio duplex ẽ. Altera ad ipsas radices p mediũ trãsuere acu duo lina ducẽte. Deide alterius lini duo capita ex superiore pte: alterius ex iteriore astringere iter se. quæ paulatim secãdo id excidũt. Altera in sũma pte eius ad lenticulæ magnitudinẽ excidere. deinde spodiũ aut cadmiã ifricare. Vtrolibet ãt facto albũ ouilana excipiendum & imponẽdum: posteaq; vapore aquæ calidæ fouendus oculus & lenibus medicamentis vngendus est.

¶De clauis oculorum.

c Laui ãt vocantur callosa in albo oculi tubercula: qbus nomẽ a figuræ similitudine est. Hos ad imam radicẽ pforare acu cõmodissimũ est infraq; eam excidere: deinde lenibus medicamentis inungere.

¶De natura oculorum & eorum suffusione.

f Vffusiõis iã alias feci mentionẽ: quia cũ recẽs incidit medicamẽtis quoq; sæpe discutit. Sed vbi vetustior facta est: manus curationẽ desiderat: quæ inter subtilissimas haberi põt. De qua antequã dico: paucis ipsius oculi natura indicanda est. Cuius cognitio cum ad plura loca pertineat: tum vel præcipue adhuc pertinet. His igitur summas habet duas tunicas: ex quibus superior a græcis ceratoides vocat. Ea qua parte alba est satis crassa pupillæ loco extenuatur. Huic inferior adiuncta ẽ media parte: qua pupilla ẽ: modico foramine cõcaua: circa tenuis: vlterioribus ptibus ipsa quoq; plenior. quæ choroides a græcis noiat. Hæ duæ tunicæ cũ iteriora oculi cingãt: rursus sub his coeũt: extenuatæq; & i vnũ coactæ p foramẽ qđ iter ossa ẽ: ad mẽbranã cerebri pueniunt: eoq; inhærescunt. Sub his ãt qua parte pupilla est locus vacuus est. Deinde infra rursus tenuissima tunica quam herophilus arænoiden noiauit. Ea media subsidit: eoq; cauo cõtinet quiddã qđ a vitri similitudine hyaloides græci vocãt. Id neq; liquidũ neq; aridũ ẽ: sed q̄si cõcretus humor: ex cuius colore pupillæ color vel niger

eſt: vel cæſius: cũ ſumma tunica tota alba ſit. Id ãt ſuperueniens ab iteriore ꝑte mẽbranula icludit ſub his gutta humoris eſt oui albo ſimilis: aqua vidẽdi facultas ꝓficiſcit. criſtalloides a græcis noiatur. Igit vel ex morbo vel ex ictu cõcreſcit hũor ſub duabus tunicis: qua locũ vacuũ eſſe ꝓpoſui. iſq; paulati idureſcẽs iteriori potẽtiæ ſe opponit. Vicijq; eius plures ſpecies ſunt. q̃dã ſanabiles. q̃dã quæ curationẽ nõ admittunt. Nã ſi exigua ſuffuſio ẽ: ſi imobilis: colorẽ vero hẽt mariæ: aquæ: vel ferri nitẽtis & a latere ſcn ſũ aliquẽ fulgoris relinqt. ſpes ſupereſt. Si magna ẽ: ſi nigra ꝑs oculi amiſſa naturali figura i aliã vertit: ſi ſuffuſioi color cæruleus eſt: aut auro ſimilis: ſi labat & hac atq; illac mouet: vix vnquã ſuccurrit. Ferre vero peior ẽ: quo ex grauiore morbo. maioribuſue capitis doloribus: vel ictu vehemẽtiore orta ẽ. Neq; idoea curatio: ſi ſenilis ætas ẽ: quæ ſine nouo vicio tñ aciẽ hebetẽ hẽt. At ne puerilis q̃dẽ: ſed iter hæc media ætas. Oculus quoq; curatioi neq; exiguus: neq; cõcauus ſatis oportunus ẽ. atq; ipſius ſuffuſioꝭ q̃dã maturitas ẽ. Expectãdũ igit ẽ donec iã nõ fluere: ſed durities q̃dã cõcreuiſſe videat. Añ curationẽ ãt modico cibo vti: bibere aquã triduo debet. pridie ab oibus abſtinere. Poſt hæc i aduerſo ſedili collocãdus ẽ loco lucido: lumine aduerſo: ſic vt cõtra medicus paulo altius ſedeat. A poſteriore ãt ꝑte caput eius: q curabit. miniſter cõtineat: & imobile id præſtet. Nã leui motu eripi acies ĩ ꝑpetuũ pot. Quin ẽt ipſe oculus q curabit: imobilior faciẽdus ẽ: ſup alterũ lana ipolita & deligata. Curari vero ſiniſter oculus dextra manu: dexter ſiniſtra debet. Tũ acus admouẽda ẽ: aut acuta: aut forte nõ nimiũ tẽuis. eaq; demittẽda. Sed recta ẽ ꝑ ſũmas duas tunicas medio loco iter nigrũ oculi & angulũ tẽpori ꝓpiorẽ e regioe mediæ ſuffuſioꝭ: ſic ne q̃ vena lædat. Neq; tñ timide demittẽda ẽ: qa inani loco excipit. Ad quẽ cũ vẽtũ ẽ ne mediocriter q̃dẽ peritus falli pot: qa premẽti nihil renitit. Vbi eo vẽtũ ẽ: iclinãda acus ad ipſã ſuffuſionẽ ẽ. leuiterq; ibi verti & paulati eã deducere infra regionẽ pupillæ debet. Vbi deide eã trãſit vehemẽtius ĩprimi: vt iferiori ꝑti iſidat. Si hælit: curatio expleta ẽ. Si ſubide redit: eadẽ acu magis cõcidenda: & i plures ꝑtes diſſipãda ẽ. quę ſingulæ & facilius cõdũt & mius late officiũt. Poſt hæc educẽda acus recta ẽ: iponẽdũq; eſt lana molli exceptũ oui albũ: & ſupra: qd iflãmationẽ coerceat: atq; ita deuinciendũ. Poſt hæc opus eſt quiete: abſtinentia: leniũ medicamentoꝝ inunctionibus: cibo: qui poſtero die ſatis mature datur primũ liquido ne maxillæ laborent: deinde iflãmatione finita tali: qualis in vulneribus ꝓpoſitus ẽ. Quibus. vt aqua quoq; diutius bibatur: neceſſario accedit.

¶ De pituita oculorum.

d Epituite quoq; tenuis curſu: q oculos ifeſtat: quatenus medicamẽtis agẽdum eſt: iã explicui. Nũc ad ea veniã: quę curationẽ ex mãu poſtulant. A iaduertimus ãt qbuſdã nũq̃ ſicceſcere oculos: ſed ſemꝑ humore tenui madere: quę res aſpritudinẽ cõtinuat: ex leuibus momẽtis iflãmatiões & lippitudines excitat: totã deniq; vitã hois ifeſtat. Idq; in qbuſdã nulla ope adiuuari põt. i qbuſdã ſanabile eſt. Quod primũ diſcrimẽ ẽ: noſſe oportet: vt alteri ſuccurrat: alteri manus nõ injciat. Ac primũ ſuperuacua curatio ẽ i his: q ab ifantibus id viciũ habẽt: qa neceſſario manſurũ eſt uſq; mortis diẽ: Deinde nõ neceſſario ẽt in his: qbus nõ multa: ſed acris pituita ẽ. Siq dẽ manu nihil adiuuant. medicamẽtis & victus rõne: quæ craſſiorẽ pituitã reddit: ad ſanitatẽ pueniũt. Lata ẽt capita uix medicinę patẽt. Tũ itereſt uene pituitã emittãt: q̃ iter caluariã & cutẽ ſunt: an quę inter mẽbranã cerebri & caluariã. Superiores fere ꝑ tpa oculos rigant. iferiores ꝑ eas mẽbranas: quę ab oculis ad cerebrũ tẽdũt. Poteſt ãt adhiberi remediũ his: quę ſupra os fluũt: nõ põt his: quę ſub oſſe. Ac ne his q̃dẽ ſuccurrit: qbus

pituita vtrinq; descendit: quia leuata altera parte nihilominus alterã infestat. Quid sit ãt hoc rõne cognoscitur. Raso capite ea medicamẽta: quibus in lippitudine pituita su spẽditur: a supercilijs vsq; ad verticem illini debẽt. Si ficci oculi esse cœperunt apparet per eas venas: quæ sub cute sunt: irrigari. Si nihlominus madẽt: manifestũ est sub osse descendere. Si ẽ humor: sed leuior: duplex viciũ est. Plurimi tñ ex laborãtibus reperiũ tur. quos supiores venæ exerceant ideoq; pluribus ẽt opitulari licet. Idq; non in græcia tantũmodo: sed in alijs quoq; gentibus celebre est: adeo vt nulla medicinæ pars magis per nationes quoq; exposita sit. Reperti in græcia sunt qui nouẽ lineis cutẽ capitis inciderẽt: duabus in occipitio rectis: vna super eas trãsuersa: dein duabus super aures: vna inter eas itẽ trãsuersa: tribus inter verticẽ & frontẽ rectis. Reperti sunt qui a capite recte eas lineas ad tpa diducerẽt: cognitisq; ex motu maxillarũ musculorũ initijs: leuiter sup eos cutẽ inciderẽt: inductisq; p retusos hamos oris insererent linamenta: vt neq; inter se cutis antiqui fines cõmitterent & in medio caro incresceret: q̃ uenas ex qbus hũor ad oculos transiret: astringeret. Quidã ẽt atramẽto duas linea duxeret a media aure ad mediã alteram aurẽ. deinde a naribus ad verticem. Tum vbi lineæ committebantur scalpello inciderũt & post sanguine fuso os ibidẽ adusserũt. Nihilominus autẽ & in tẽporibus & inter frontẽ atq; caluariã eminẽtibus venis idẽ candẽs ferrũ admouerũt. Frequens curatio est venas in tẽporibus aducere: quæ fere q̃dem in eiusmodi malo tumẽt: sed tñ vt inflent magisq; se ostẽdant: ceruix ante modice deligãda est tenuibusq; ferramẽtis & retusis uenæ adurẽdæ: donec in oculis pituitæ cursus conquiescat. Id .n. signũ ẽ quasi excæcatorũ itinerũ p quæ humor ferebat. Valentior tamen medicina est: vbi tenues cõditæq; venæ: ideoq; legi nõ possunt. Eodẽ mõ ceruice deligata retento q; ab ipso spiritu quo magis venæ ꝓdeãt: atramento notare eas cõtra tẽpora & iter verticẽ ac frontem. deinde ceruice resoluta q̃ notæ sunt uenas incidere & sanguinẽ mittere. Vbi satis fluxit: tenuibus ferramentis adurere. Cõtra tẽpore quidẽ: timide: ne subiecti musculi qui maxillas tenent sentiãt. inter frontẽ uero & uerticẽ: vehemẽter: ut sic squama ab osse recedat. Efficatior tñ ẽt num est afrorũ curatio: q uerticẽ usq; ad os adurũt: sic vt squamã remittat. Sed nihil melius est quã q̃ in galliã quoq; comata fit. vbi uenas in tẽporibus & in supiore capitis pte legũt. Adusta quõ curãda sint iam explicui: Nũc illud adijcio: neq; ut crustæ decidãt. neq; ut ulcus ipleat adustis uenis esse ꝓperãdũ. ne uel sanguis erumpat: uel cito pus supprimat: cũ per hoc siccescere eas partes opus sit: per illud exhauriri opus nõ sit. Si quando tñ sanguis eruperit: infricanda medicamẽta esse: q̃ sic sanguinẽ supprimant: ne adurant. Quẽadmodũ ãt uenæ deligẽdæ sint: quidq; lectis his faciendum sit cum uenero ad crurum uarices dicam.

¶ De aurium morbis: qui manu & scalpello curant. Caput. viii.

Erũ ut oculi multiplicẽ curationẽ etiã manus exigunt sic in auribus admodũ pauca sunt: q̃ in hac medicinæ parte tractentur. Solet tamen euenire uel a primo natali die ꝓtinus: vel postea facta exulceratione. deinde per cicatricem aure repleta: ut foramen in ea nullum sit: ideoq; audiendi usu careat. Quod ubi incidit: specillo tentandum est: alte ne id repletum: an in summo tantum glutinatum sit. Nã si alte est: ꝑmenti nõ cedit. Si in sũmo: specillũ ꝓtinus recipit. Illud attingi nõ oportet ne sine effectus spe distẽtio oriat neruorũ: & ex ea mortis periculum sit. Hoc facile curat. Nã qua cauũ esse debet: uel medicamẽtum aliquod ponẽdũ est exaurentibus vel candente ferro apiendũ. uel ẽt scalpello inijciendũ. Cũq; id patefactũ. & iam ulcus purũ ẽ: coiciẽda eo pinna est illita medicamẽto cicatricẽ inducẽte: circaq; idẽ medicamẽ-

tum dandū: vt cutis circa pinnā ſaneſcat. quo fit vt ea remota poſtea facultas audiendi ſit. At vbi aures: in viro puta: pforatæ ſunt & offendūt: traijcere id cauū celeriter cā dente acuſatis eſt: vt leniter eius ora exulcerēt: aut ēt adurēte medicamēto idē exulcerare: poſtea deide īponere id qđ purget: tū qđ eū locū replcat & ſic cicatricē inducat. Quod ſi magnū id foramen ē: ſicut ſolet eſſe in his: qui maiora pōdera auribꝰ geferūt: incidere qđ ſupeſt ad extremum oportet: ſupra deide oras ſcalpello exulcerare: & poſtea ſuere: hac medicamētū: quo id glutinet: īponere. tertiū ē: ſi qd ibi curti ē: ſarcire: q̄ res cū ī labris quoq; & narib9 fieri poſit: eandē ēt rōnē habeat: ſimul explicanda ē.

¶ Curta ī auribus labriſq; hac naribus quomodo ſarciri & curari poſſint. Caput viiij.

Vrta igit̄ in his tribus: ac ſi qua parua paria ſunt: curari poſſunt. Si q̄ maiora
c ſunt aut nō recipiūt curationē: aut ita p hāc ipſā deformant̄: vt minus īdecora ante fuerit. Atq; in aure qdē & naribus deformitas ſola timeri pōt. In labris vero ſi nimiū cōtracta ſunt: vſus quoq; neceſſarij iactura fit: quia minus facile & cibus aſſumit̄ & ſermo explicat̄. Neq; enim creat̄ ibi corpus: ſed ex vicino adducitur. qđ in leui mutatiōe & nihil eripe & fallere oculū pōt. i magna nō pōt. Neq; ſenile āt corpus: neq; qđ malı habitus ē: neq; in quo difficulter vlcera ſaneſcunt: huic medicinæ idoneū eſt. quia nuſq̄ celerius cancer occupat aut difficilius tollit̄. Ratio curationis eiuſmodi ē. Id qđ curatū ē in quadratū redigere: ab īterioribus eius angulis lineas trāſuerſas incidere: q̄ citeriorē partē ab ulteriore ex toto diducāt: deide ea quæ ſic reſoluimus i vnū adducere. Si nō ſatis iungunt̄: vltra lineas quas ante fecimus: alias duas lunatas & ad plagā cōuerſas īmittere: qb9 ſūma tm̄ cutis diducat̄. ſic. n. fit vt facilius qđ adducit̄ ſeq poſſit. qđ nō vi cogendū ē: ſed ita adducēdū: vt ex facili ſubſequat̄: & dimiſſū nō multū recedat. Interdū āt ab altera pte cutis haud oīno adducta: deformē quē reliqt locū reddit. Huiuſmodi loci altera pars īcidēda: altera intacta habēda ē. Ergo neq; ex imis auribus: neq; ex medio naſo imis venaꝝ partibus: neq; ex angulis labroꝝ quicq̄ attrahere tētabimus. Vtrinq; autē petemus: ſi qd ſūmis auribus: ſi qd imis: ſi quid aut medio naſo: aut medijs naribus. aut medijs labris deerit. Quæ tm̄ interdū etiā duobus locis curata eſſe cōſuerūt. Sed eadē ratio curādi eſt: ſi cartılago in eo qđ inciſū ē eminet: excidēda ē. Neq; enim aut glutinat̄. aut acu tuto traijcit̄. Neq; longe tm̄ excidi debet. ne iter duas oras liberæ cutis: vtrinq; coitus puris fieri poſſit. Tū iunctę oręiter ſe ſiuendæ ſunt vtrinq; cute appræhēſa: & q̄ priores lineæ ſunt: ea quoq; futuræ inijciendæ ſūt. Siccis locis. vt in naribus: illita ſpuma argenti ſatis p̄ficit. In vlteriores uero lunataſq; plagas linamentū dandū eſt: vt caro increſcens vulnus īpleat. ſūmaq; cura qđ ita futū eſt: tuendū eſſe: apparere ex eo pōt: qđ de cancro ſupra poſui. Ergo ēt tertio quoq; die fouendū erit uapore aquæ calidæ. rurſuſq; idē medicamentū inijciendū: fereq; ſeptimo die glutinatū eſt. Tum futuræ eximi: & vlcus ad ſanitatem p̄duci debent.

¶ De polypi curatione per ferrum. Caput. x.

Olypū: vero qui in naribus naſcit̄: pręcipue ferro curari iam alias poſui. Ergo
p etiā hunc ferramento acuto in modū ſphathæ facto reſoluere ab oſſe oportet adhibita diligentia ne infra cartılago lædatur: in qua difficilis curatio eſt. Vbi abſciſſus eſt: vnco ferramēto extrahendus ē. Tum īplicitū linamētū: vel aliquid ex penicillo reſpergendum eſt medicamento: quo ſanguis ſupprimitur: eoq; nares leniter īplendæ. Sanguine ſnppreſſo: linamēto vulnus purgandū eſt. Vbi purum ē. eo pinna eodem modo quo in aure ſupprapoſitū eſt: medicamēto illita: quo cicatrix inducit̄: intus demittenda: donec ex toto id ſaneſcat.

¶De ozena. Caput.xi.

a Dautē vitiū: qđ ozena a græcis vocať: ſi medicamētis nō cederet: quēadmodū manu curādū eſſet apud magnos chirurgos nō repperi. Credo quia res raro ad ſanitatē ſatis ꝓficit cū aliqđ in ipſa curatione tormētum habeat. Apud quoſdā tñ poſitū ē vel ſutilē fiſtulā vel cnodē ſcriptoriū calamū in narē eſſe coiciēdū donec ſurſum ad os pueniat: tū p id tenue ferramētū candēs dandū eſſe ad ipſū os. deīde aduſtū locū purgādū eſſe ærugine & melle. Vbi purus ē: lycio ad ſanitatē pducendū. Vel narē incidēda eē ab vna pte ad os: vt & cōſpici locus poſſit & facilius cādens ferramētū admoueri. Tū ſui narē debere. & aduſtū qdē vlcꝰ eadē rōne curari. Suturā vero illini vel ſpūa argēti vel alio glutināte. ¶De oris vicijsq̄ māu & ferro curāť. Caput. xii.

¶De dentibus.

i Nore quoq; q̄dā manu curanť. Vbi in primis dētes nōnū q̄ mouentur mō ꝓp radicū ibecillitatē mō ꝓpter gingiuarū areſcentiū viciū. Oportet in vtrolibet candēs ferramētū gingiuis admouere vt leuiter attīgat: nō vt inſidat. Aduſtę gingiuæ melle illinēdæ & mulſo eluēdæ ſūt. Vt pura vlcera eē cœperūt arida medicamēta ifricanda ſūt ex his q̄ reprimūt. Si vero dens dolores mouet: eximiq; eū: qa medicamēta nihil adiuuāt: placuit: circūdari debet. vt gingiua ab eo reſoluaťur. Tumis cōcutiēdus ē. Eaq; faciēda donec bene moueať. Nā dens hærēs cū ſummo periculo euellíť: ac nōnunq̄ maxilla loco moueť. Idq; ēt maiore ꝑiculo in ſupioribus dētibus fit: qa pōt tēpora oculos ue cōcutere. Tū ſi fieri pōt manu: ſi minus: forfice dens excipiēdus: Ac ſi exeſus ē: ante: id foramē vel linamēto: vel bene accōmodato plūbo replēdū ē: ne ſub forfice cōfringať. recta uero forfex ducēda eſt: ne iflexis radicibus: os earū: cui dēs inhæret ꝑte aliq̄ frangať. Neq; ideo nullū eius rei ꝑiculū ē: vtiq; in dētibus breuibus q fere lōgiores radices habēt. Sæpe enim forfex cū dentē cōprehēdere nō poſſit: aut fruſtra cōprehēdat: os gingiuæ prehēdit & frāgit. Protinus āt vbi plus ſanguinis ꝓfluit: ſcire licet aliqd ex oſſe fractū eē. Ergo ſpecillo cōquirēda ē teſta quæ receſſit & volſella ꝓtrahēda ē. Si nō ſeqť incidi gingiua debet donec labās oſſi teſta recipiať. Quod ſi factū ſtatī nō eſt: indureſcit extrinſecus maxilla: ut his hiare nō poſſit. Sed īponendū calidū ex farina & fico cataplaſma ē donec ibi pus moueať. Tum incidi gingiua debet: Pus quoq; multū ꝓfluēs oſſis fracti nota ē. Itaq; ēt tū id extrahi conuenit. Nōnunq̄ ēt eo læſo fiſtula fit quæ eradi debet. Dēs āt ſcaber qua ꝑte niger ē: radēdus ē: illinenduſq; roſæ flore cōtrito: cui gallæ q̄rta pars & altera myrræ ſit adiecta. Cōtinendūq; ore crebro vinū meracum. Atq; in eo caſu velādum caput: ambulatiōe multa: frictione capitis: cibo nō acri ueniendū ē. At ſi ex ictu uel alio caſu aliqd labāt dētes auro cū his q bene hærēt uincēdi ſunt. Cōtinendaq; ore reprimentia: ut uinū in quo malicoriū decoctū aut in quo galla cādens cōiecta ſit. Si quādo ēt in pueris alter dens naſciť quā prior excidat: is qui cadere debuit circū purgādus & euellēdus eſt. is qui natus eſt in locū prioris quotidie digito adurgēdus dōec ad iuſtā magnitudinē pueniat. Quotienſcūq; dē te exēpto radix relicta ē: ꝓtinus ea quoq; ad id facta forfice. quā rizan græci uocāt: eximēda eſt. Tonſillas āt quæ poſt iflāmationes induruerūt antidyades aūt: græcis appellanť: cū ſub leui tunica ſint oportet digito circū radere & euellere. ſi ne ſic quidem reſoluunť: hamulo excipere: & ſcalpello excidere: tū ulcus aceto eluere: & illinere uulnus medicamēto: quo ſāguis ſupprimať. ¶De uua:

u Va ſi cū inflāmatione deſcendit: doloriq; ē & ſub rubicundi coloris: præcidi ſine periculo non pōt. Solet enim multū ſanguinē effundere. Itaq; melius eſt his uti: quæ alias ꝓpoſita ſunt, Si uero inflāmatio quidem nulla eſt nihilomi

nus ãt ea vltra iuſtum modum apituita deducta eſt: & eſt tenuis: acuta. alba: præcidi debet. Itemq; ſi ima: liuida & craſſa: ſumma: tenuis eſt. Neq; quicq̃ cõmodius eſt quã volſella prehendere: ſub eaq; qd volumus excidere. Neq; enim vllum periculum ẽ ne plus minus ue p̃cidatur: cum liceat tantum infra vulſellam relinquere: quantum inutile eſſe manifeſtum eſt. idq; p̃cidere quo longior vua eſt quam eſſe naturaliter debet. Poſt curationem eadem facienda ſunt: quæ intonſillis proxime poſui.

¶ De lingua.

l Ingua vero quibuſdam cũ ſubiecta parte a primo natali die iuncta eſt: qui ob id ne loq quidẽ poſſunt: hoꝛ extrema lingua vulſella p̃hendenda eſt: ſub eaq; mẽbrana incidenda: magna cura habita: ne venæ quæ iuxta ſunt: violenter: & ꝓfuſione ſanguinis noceãt. Reliqua curatio vulneris in prioribus poſita eſt: Et pleriq; quidem vbi conſanuerunt loquuntur: Ego autem cognoui qui ſucciſa lingua cũ abũ de ſuper dentes eã p̃meret: non tñ loquendi facultatẽ cõſecutus eſt. Adeo in medicine etiã vbi ꝓpetuum eſt qd fieri debet: non tamen perpetuum eſt id qd ſequi conuenit.

¶ De abſceſſu ſub lingua.

V b lingua quoq; ĩterdũ aliq̃d abſcedit: quod fere conſiſtit ĩ tunica: doloreſq; magnos mouet. qd ſi exiguũ ẽ incidi ſemel ſatis ẽ. ſi maius: ſũma cutis vſq; ad tunicã excidẽda ẽ. deĩde vtriq; horæ hamulis excipiẽdæ: & tunica vndiq; circũ data liberãda ẽ: magna diligẽtia ꝓ oẽm curationẽ habita: ne qua maior vena ĩcidatur.

¶ De labris.

Abra ãt ſæpe finduntꝰ: eaq; res habet cũ dolore etiã hãc moleſtiã: quod ſermo prohibetꝰ. qui ſubinde eas rimas cũ dolore diducẽdo ſanguinẽ citat. Sed has: ſi in ſũmo ſunt: medicamẽtis curare cõmodius ẽ. q̃ ad vlcera oris fiũt. Si vero altius deſcenderũt: neceſſariũ ẽ tenui ferramẽto adurere. qd ſphathæ ſimile quaſi tranſcurrere: nõ ĩprimi debet. Poſtea facienda eadẽ ſũt q̃ in auribus aduſtis expoſita ſunt.

¶ De ceruicis vicijs & curatione. Caput tertiumdecimũ.

T in ceruice inter cutẽ & aſperã arteriã tumor ĩcreſcit: brochoceolen græci uocant. quo mõ caro habes: mõ humor aliquis melli aquæ ve ſimilis includitur. interdũ ẽt minutis oſſibus pili in mixti. Ex quibus quicq̃d ẽ qd tunica cõtinetꝰ põt adurẽtibus medicamẽtis curari quibus ſũma cutis cũ ſuperiecta tunica exeritur. Quo facto ſiue humor ẽ: ꝓfluit. ſiue qd dẽſius: digitis educitꝰ. tũ vlcus ſub linamẽtis ſaneſcit. Sed ſcalpelli curatio breuior ẽ. Medio tumor vna lenia incidituꝰ vſq; ad tunicã. Deide vicioſus ſinus ab ĩtegro corpe digito ſeparatꝰ: totuſq; cũ uelamẽto ſuo eximituꝰ. Tũ aceto: cui uel ſalẽ uel nitrũ aliqs adiecit: eluituꝰ. oræq; una ſutura iunguntꝰ cæteraq; eadẽq; q̃ ĩ alijs futuris ſup inijciũtꝰ. Lẽiter deide: ne fauces urgeat: deligatꝰ ſi qñ ãt tũica exmi nõ potuerit: ĩtus iſpgẽda: adurẽtia: linamẽtiſq; curãdũ ẽ cęteris pus mouẽtib9.

¶ De umbilici uicijs. Caput quartũdecimum.

V nt etiã circa umbilicũ plura uicia. de quibus ꝓpter raritatẽ ĩter auctores parũ cõſtat. Veriſimile ẽ ãt id a quoq; p̃termiſſũ qd ipſe non cognouerat: a nullo id qd nõ uiderat: fictũ. Cõmune oĩbus eſt umbilicũ in decore ꝓminere. Cauſę requirũtur. Meges tres has poſuit. Modo inteſtinum eo irrumpere. modo omẽtum. modo humorẽ. Soſtratus nihil de omento dixit. Duobus hiſdẽ adiecit: carnem ibi interdũ increſcere: eãq; modo ĩtegrã eſſe: modo carcinomati ſimilẽ. Gorgias ipſe quoq; omẽti mentionẽ omiſit. Sed eadẽ tria cauſatus ſpiritũ quoq; interdũ eo dixit irrumpere. Heron oĩbus his quattuor poſitis & omenti mẽtionem habuit & eius qd ſimul & omẽtũ & inteſtinũ habuerit. Quid autẽ hoꝛ ſit: his indicijs cognoſcitur Vbi ĩteſtinũ

ꝓlapſum ē: tumor neq; durus neq; mollis eſt oī frigore cōminuit᷑: nō ſolū ſub oī calore: ſed ēt retēto ſpiritu creſcit. Sonat īterdū: atq; vbi reſupinatus eſt aliqs delapſo intestino ipſe deſidit. Vbi vero omentū ē. cætra ſimilia ſūt: tumor mollior & ab ima parte latus: extenuatus in verticē ē. ſi qs apprehendit: elabit᷑. Vbi vtrunq; ē: inditia quoq; mixta ſunt: & inter vtrūq; mollities. At caro durior ē: ſempq; ēt reſupinato corpore tumet: ꝑmentiq; nō cedit: prioribus facile cedētibus. Si vicioſa eſt eaſdem notas habet: q̄s ī carcinomate expoſui. Humor āt ſi præmit᷑. circūfluit: At ſpiritus ꝑſſus cedit: ſed ꝓtinus redit reſupinato quoq; corpe tumorē in eadē figura tenet. Ex his id q; ex ſpiritu viciū ē: medicinā non admittit Caro quoq; carcinomati ſimilis cū piculo tractat᷑. Itaq; omittēda ē Sana excidi debet: idq; vulnus linamētis curari. Humorē qdā vel inciſo ſūmo tumore effundūt: & vulnus hiſdē linamētis curāt. In reliqs variæ ſniæ ſunt. Ac reſupinādū quidē corpus eſſe res ipſa teſtat᷑. vt in vterū. ſiue inteſtinū: ſiue omentū ē: delabat᷑. Sinus vero ūbilici tū vacuus a qbuſdā duabus regulis exceptus ē: vehementerq; earū capitibus deligatis ibi emoritur. A qbuſdā ad imū acu traiectatur duo lina ducēte. deinde vtriuſq; lini duobus capitibus diuerſæ partes aſtringunt᷑. Quod ī vna quoq; oculi fit. Nā ſic id qd᷑ ſupra vinculū eſt: morit᷑. Adiecerūt qdā vt anteq̄ vicirēt: ſūmū vna linea icideret: excideretq;: quo facilius digito demiſſo qd᷑ illuc irrupiſſet: depellerēt. tū deide vixerūt. Sed abūde ē: iubere ſpiritū cōtinere: vt tumor quātus maximus eſſe pōt: ſe oſtēdat. tū imā baſim eius atramēto notare: reſupinatoq; hoie: digitis tumorē eū premere: vt ſi quid delapſū nō eſt: manu cogat᷑. Poſt hæc umbilicum attrahere: & qua nota atramēti eſt lino vehemēter aſtringere. Deide partē ſupiorē aut medicamētis aut ferro adurere donec emoriat᷑. Atq; ut cætera uſta ulcus nutrire. Idq; nō ſolū ubi inteſtinū uel omētū uel utrunq; ē: ſed ēt ubi humor ē: optime ꝓficit. Sed ante q̄dā uiſenda ſunt: ne qd᷑ ex uinculo piculū ſit. Nā curatiōi neq; infans: neq; aut robuſtus annis: aut ſenex aptus ē: ſed a ſeptimo fere anno ad quartūdecimū. Deinde ei corpus idoneū eſt id: qd᷑ integrū eſt. At qd᷑ mali habitus eſt: quodq; papulas: ꝑpetigines: ſimiliaq; habet idoneū non ē. Leuibus quoq; tumoribus facile ſubuenit᷑. At in eorum qui nimis magni ſūt curatiōe piculū ē. Tēpus āt anni & autūnale & hibernū uitandū eſt. Ver idoneū maxie eſt. Ac prima æſtas nō aliena eſt. Præter hæc abſtinere pridie debet. Neq; id ſatis eſt. Sed aluus quoq; ei ducēda eſt: quo facilius oīa q̄ exceſſerunt: ītra aluū cōſidāt.

¶ Quō aqua hydropicis emittatur: Caput. xv.

Quā his q hydropici ſunt emitti oportere alias dixi. Nūc quēadmodū id fiat dicendū. Quidā āt qui ſub ūbilico fere quattuor interpoſitis digitis a ſiniſtra ꝑte. Quidā ipſo umbilico ꝑforato. facere cōſuerūt. Quidā cute primum adusta. deinde īteriore abdomine iciſo. quia qd᷑ ꝑ ignē diuiſū eſt: minus celeriter coit. Eramētū āt demittit᷑: magna cura habita ne qua vena incidatur. Id tale eſſe debet: ut fere tertiā digiti partē latitudo mucronis īpleat. Demittēdūq; ita eſt. ut mēbranā quoq; trāſeat: qua caro ab īteriore ꝑte finit᷑: eo tū plūbea aut ænea fiſtula coiciēda ē: uel recuruatis in exteriorē ꝑtē labris. uel in media circū ſurgēte: q̄dā mota: ne tota intus delabi poſſit. huius ea pars q̄ ītra paulo lōgior eſſe debet quā q̄ extra: ut ultra 'ulteriorem mē branā ꝓcedat: ꝑ hāc effundēdus humor ē. Atq; ubi maior ꝑs eius euocata ē: cludenda demiſſo linteolo fiſtula ē. & ī uulnere: ſi id uſtū nō ē: reliquēda. Deīde ꝑ iſequētes dies circa ſingulas heminas emittēdū: dōec nullū aq̄ ueſtigiū appareat. Quidā tñ etiā non uſta cute ꝓtinus fiſtulā recipiūt & ſup vulnus ſpongiā exp̄ſſā deligāt. Deide poſtero die rurſus fiſtulā demittūt qd᷑ recēs uulnus paulū diductū patit᷑: ut ſiqd hūoris ſupeſt emittat᷑. Idq; bis ita feciſſe cōtēti ſūt. ¶ De iteſtioꝝ uulneratoꝝ curatiōibꝫ. Caput. xvi.

Onnūquā āt vēter ictu aliquo pforatur: ſeqturq; vt iteſtina euoluant. Quod
n vbi icidit: ptinus cōſiderādū eſt: an itegra ea ſint: deide an his color ſuus maneat. Si tenuius iteſtinū pforatū ē: nihil pficī poſſe iā rettuli. Latius iteſtinū ſui pōt: non qđ certa fiducia ſit: ſed qđ dubia ſpes: certa deſperatione ſit potior. Interdū enī glutinat. Tū ſi vtrūlibet iteſtinū liuidū aut pallidū aut nigrū ē. qbus illud quoq; neceſſario accedit: vt ſenſu careat: medicina oīs inanis ē. Si vero adhuc ea ſui coloris ſunt: cū magna feſtinatione ſuccurēdū ē. Momēto enī alienātur externo & iſueto ſpiritu circūdata. Reſupinādus āt homo ē coxis erectioribꝰ. Et ſi anguſtius vulnus ē: quā vt iteſtina cōmode refūdāt: icidēdū ē donec ſatis pateat. Ac ſi iā ſicciora iteſtina ſunt: pluenda aqua ſunt: cui paulū admodū olei ſit adiectū. Tū miniſter oras vulneris leuiter diducere manibus ſuis vel ēt duobus hamis mēbranæ interiori iniectis debet. medicus priora ſemp iteſtina q̄ poſteriora plapſa ſunt: cōdere. Sic vt orbiū ſinguloq; locū ſeruet. Repoſitis oībus: leniter homo cōcutiēdus ē. Quo fit vt p ſe ſingula iteſtina ī ſuas ſedes diducātur: & inibi cōſidāt. His cōditis omētū quoq; cōſiderandū. ex quo ſi qd iā nigri & emortui ē: forfice excidi debet. Si qd integrū ē leuiter ſup iteſtina diduci. ſutura āt neq; ſūmæ cutis: neq; iterioris mēbranæ p ſe ſatis pficit: ſed vtriuſq;. Et quidē duobus linis vicīēda ē ſpiſſior quā alibi qa & rūpi facilius motu ventris pōt: & non æq; magnis iflāmatiōibus pars ea expoſita ē. Igit in duabus acubus filia coiciēda eaq; duabus manibus tenēda: & prius iteriori mēbranæ ſutura inijcienda ē: ſic vt ſiniſtra māus ī dexteriore ora: dextra ī ſiniſteriore a pricipio vulneris orſa: ab iteriori pte in exteriorē acū imittat. Quo fit vt ab iteſtinis ea ps ſemp acuū longe ſit: quæ retuſa ē. ſemel vtraq; pte traiecta pmutandæ acus iter manus ſūt: vt ea ſit idextra q̄ fuit ī ſiniſtra ea veniat ī ſiniſtrā: quam dextra cōtinuit. Iterūq; eodē mō p oras imittendæ ſunt. Atq; ita tertio & quarto: deincepſq; pmutatis iter manus acubus icludēda plaga. Poſt hæc eadē fila eædēq; ad cutē tranſferēdæ. Similiq; rōne ei quoq; pti vtraq; ſutura inijcienda ſemp ab iteriore pte acubus ueniētibus: ſemp iter manus traiectis. Dein glutinantia inijcienda Quibus aut ſpōgiā aut ſuccidā lanā ex aceto ipreſſam accedere debere manifeſtius ē: quam ut ſemp dicendū ſit. Impoſitis his leuiter deligari uenter debet.

¶ De iteriore pte abdominis rupta: & qua rōne curanda ſit. Caput. xvij.

Nterdū tñ uel ex ictu aliquo: uel retēto diutius ſpiritu: uel ſub graui faſce ite-
ī rior abdominis mēbrana ſupiore cute itegra rūpitur. Quod fœminis quoq; ex utero ſæpe euenire cōſueuit: fitq; præcipue circa ilia. ſeqtur āt cū ſuperior caro mollis ſit: ut non ſatis iteſtina cōtineat: hiſq; intēta cutis: īdecora itumeſcat. Atq; id quoq; aliter ab alijs curatur. Quidā enī p acū duobus linis ad imam baſim imiſſis: ſic utrinq; deuīciūt quēadmodū & in ūbilico & ī vua poſitū ē: ut qcquid ſuper uinculum ē: emoriat: qdā mediū tumorē excidūt ad ſimilitudinē myrtacei folij. qđ ſemp eodē mō ſeruādū eſſe iā poſui: & tū oras ſutura iungūt. Cōmodiſſimū ē autē reſupīato corpore: experiri manu qua parte his tumor maxie cedat. quia neceſſe ē ea parte rupta mēbrana ſit: quaq; integra ē: ea magis obnitat. tū qua rupta uidebit. imittēdæ ſcalpello duæ tunicæ ſunt. ut exciſo medio iterior mēbrana utriq; recentē plagā habeat. quia qđ uetus ē: ſutura nō coit loco patefacto. Si qua parte mēbrana nō nouā plagā: ſed uetere habet: tenuis excidenda habena eſt: quæ tantum ora eius exulceret. Cætera: quæ ad ſuturæ reliquam curationem pertinent: ſupra cōprehenſa ſunt.

¶ De uaricibus uentris.

p Ræter hæc euēit: ut i quorūdā uētribus uarices ſint. q̄rū quia nulla alia curatio ē. quā q̄ i cruribus eſſe cōſueuit tū eā partē explanaturus: hāc quoq; eo differo.

De testiculoꝝ natura & morbis eoꝝ. Caupt. xviij.

Enio ãt ad ea, quæ ĩ naturalibus partibus circa testiculos oriri ſolent. q̃ quo facilius explicẽ: prius ipſius loci natura paucis proponẽda ẽ. Igitur teſticuli ſimile qd dã medullis habẽt. Nã ſanguinẽ nõ emittũt & oĩ ſenſu carent. Dolent ãt in ictibus & iflãmationibus tunicæ: qbus hi cõtinẽtur. Dependẽt vero ab inguinib9 p ſingulos neruos. quos cremaſteras græci nominãt cũ quoꝝ vtroq; binæ deſcẽdũt & venæ & arteriæ. Hæ aũt tunica cõtegunt tenui: neruoſa: ſine ſãguine alba: q̃ ægytroides a græcis nominat. ſup eã valẽtior tunica ẽ quæ ĩteriori vehemẽter ima pte ihæret: dariõ græci vocãt. Multæ deide mẽbranulæ venas & arterias coſq; neruos cõprahẽdũt Atq; iter duas quoq; tunicas ſupioribus ptibus leues: paruulæq; ſunt. Hactenus propria vtriq; teſticulo & velamẽta & auxilia ſũt. Cõmunis deĩde vtriq;: oĩbuſq; ĩterioribus ſinus ẽ: q iã cõſpicit a nobis. oſcheon græci: ſcrotũ nr̃i vocãt: iſq; ab ima pte medijs tũicis leuiter ĩnexus ẽ: a ſuperiore tãtũ circũdatus ẽ. Sub hoc igit plura vicia eẽ conſueuerũt. Quæ mõ ruptis tunicis: quas ab iguinibus ĩcipere ꝓpoſui: mõ his ĩtegris fiũt. ſiq dẽ ĩterdũ vel ex morbo primũ iflãmat deide poſtea põdere abrũpit. vel ex ictu aliquo ꝓtinus rũpit tunicas: q̃ diducere ab iferioribus partib9 iteſtia debuit. tũ põdere eo deuoluit aut omẽtũ aut ẽt iteſtinũ. Atq; ibi reperta via: paulati aut ab iguinib9 iferiores quoq; partes miſſum ſubĩde neruoſas tunicas: & ob id eius rei patiẽtes diducit entero coelen & epiplocoelen greci vocãt: apud nos ĩdecoꝝ: ſed cõmune his hirneæ nomẽ eſt. Deide ſi deſcẽdit omẽtũ: nũquã ĩ ſcroto tumor tollit: ſiue media fuit: ſiue corpus huc illucue cõuerſũ: aut aliquo mõ collocatũ. Itẽq; ſi retẽtus ẽ ſpiritus: nõ magnopere increſcit. tactu uero in æqualis ẽ & mollis & lubricus. At ſi inteſtinum quoq; deſcendit: humor his ſine iflãmatione mõ minuit: mõ ĩcreſcit. Eſtq; fere ſine dolore. & cũ conqeſcit aliquis aut iacet: ĩterdũ ex toto deſidit: ĩterdũ ſic diuidit: vt in ſcroto exiguæ reliquiæ maneãt. At ſi clamore & facietate & ſi ſub aliquo põdere his homo nixus ẽ, creſcit. frigore oĩ cõtrahitur: calore diffundit. Eſtq; tũ ſcrotũ & rotundũ & tactu leue. idq; qd ſubeſt: lubricũ ẽ: ſi preſſũ ẽ: ad inguẽ reuertit. dimiſſũq; iterũ cũ quodã quaſi murmure deuoluit. Et id qdẽ i leuioribus malis euenit. Nõnũquã ãt ſtercore accepto vaſtius tumet: retro cõpelli nõ põt: affertq; tũ dolorẽ & ſcroto & ĩguinibus & abdomini. nõnũ q̃ ſtomachus quoq; affectus: primũ ruffã bilẽ p os reddit: deide viridẽ: qbuſdam ẽt nigrã. Integris uero mẽbranis ĩterdũ eã ptẽ humor diſtrigit. Atq; eius quoq; ſpecies duę ſũt Nã uel inter tũicas is ĩcreſcit: uel in mẽbranis q̃ ibi circa uenas & arterias ſũt. vbi hę grauatæ occulauerũt. Ac ne ei qdẽ humori: q̃ iter tũicas ẽ: una ſedes ẽ. Nã mõ inter ſũmã & mediã: mõ iter mediã & imã cõſiſtit. Græci cõmuni nomie qcquid ẽ hydrocoelẽ appellãt. noſtri ut ſcilicet nullis diſcriminibus ſatis cognitis: hæc quoq; ſub eodem nomine: quo priora habẽt. Signa ãt q̃dã cõmunia ſunt: q̃dã ꝓpria. Cõmũia qb9 humor deprahẽdit. Propria: qb9 locis humorẽ ſubeſſe dicimus. Si tumor ẽ nũquã ex toto ſe remittẽs: ſed ĩterdũ leuior: aut pp famẽ: aut pp febriculã maxieq; i pueris: hiſq; mollis eſt. ſi nõ nimius hũor ſubeſt. At ſi his uehementer ĩcreuit: renitit ſic vt uter repletus & arte aſtrictus. Venæ quoq; ĩ ſcroto iflant: & ſi digito pſſimus: cedit humor: circũfluenſq; id qd nõ premit: attollit & tanquã in uitro cornue p ſcrotũ apparet. iſq; quantũ ĩ ipſo ẽ: ſine dolore ẽ. Sedes ãt eius ſic deprahẽdit. ſi iter ſũmã mediã tunicã eſt: cũ digitis duobus pſſimus: paulati humor ĩter eos reuertẽs ſubit. ſcrotũ ipſius albidius eſt. Si ducit: aut nihil aut paruulũ ĩtendit. teſticulus ea pte neq; viſu neq; tactu ſentit. At ſi ſub media tũica ẽ: intẽtũ ſcrorũ magis ſe attollit: adeo vt ſupior coles ſub tumore eo deliteſcat. Præter hæc æq; ĩtegris tũicis ramex ĩnaſcit: cyrſocoelẽ greci appellãt. Venę

itumeſcũt: hæ quoq; itortæ cõglomeratæq; ad ſuperiorẽ partẽ: vel ipſũ ſcrotũ iplẽt vel mediã tunicã vel imã. Interdũ ẽt ſub ima tunica circa ipſũ teſticulũ neruũq; eius icreſcunt. Ex his ea q̃ in ipſo ſcroto ſũt: oculis patẽt. hæ vero q̃ mediæ imæ ve tũicæ iſidẽt: vt magis cõditæ: nõ æq; qdẽ cernũt̃: ſed tñ ẽt viſui ſubiectæ ſũt: præter quã qd̃ & tumoris aliqd ẽ ꝓ venarũ magnitudine & mõ & id ꝑmenti magis renitit̃: ac per ipſos venarũ toros inæquale ẽ: & qua ꝑte id ẽ: teſticulis magis iuſto depẽdet. Cũ vero ẽt ſup ipſũ teſticulũ neruũq; eius id malũ icreuit: aliquãto lõgius teſticulus ipſe deſcẽdit: minorq; altero fit: vt pote alimẽto amiſſo. Raro ſed aliquãdo caro quoq; iter tunicas icreſcit ſarcocoelen græci vocãt iterdũ ẽt ex iflãmatione tumet ipſe teſticulus ac febres quoq; afferet: & niſi celeriter ea iflammatio cõquicuit: dolor ad iguina atq; illa ꝑuenit. ꝑteſq; hæ itumeſcũt. neruus: ex quo teſticulus depẽdet: plenior fit: ſimulq; indureſcit ſuper hæc: inguen quoq; nõ nunquam varices implent. bubonocoelen appellant.

¶ De teſticuloꝝ curationibus cõmunibus & primo de inciſione & curatione inguinis vel ſcroti. Caput. xix.

Is cognitis de curatiõe dicendũ ẽ: i qua quædã cõmunia oium ſunt: q̃dã ꝓpria ſingulorꝝ. Prius de cõmunibus dicã. Loq̃r aũt nũc de his q̃ ſcalpellũ deſiderãt

h Nã quæ uel ſanari nõ poſſint: vel aliter nutriri debeãt: dicẽdũ erit ſimul ad ſpecies ſingulas venero. Incidũt aũt iterdũ inguẽ iterdũ ſcrotũ. In vtraq; curatiõe hõ ante triduũ. bibere aquã pridie abſtinere ẽt a cibo debet ipſo aũt die collocari ſupinus deĩde ſi iguen icidẽdũ ẽ. idq; iã pube cõtegit̃: ante radendũ ẽ: & tũ extẽto ſcroto: vt cutis inguinis itenta ſit: id incidẽdũ ſub imo vẽtre: q̃ cũ abdomine tunicæ inferiores comittũtur. Aperiẽdũ ãt audacter ẽ donec ſũma tunica. q̃ ipſius ſcroti ẽ incidat̃: pueniat̃ q; ad eã q̃ media ẽ plaga facta. Foramẽ deorſũ uerſus ſubeſt. In id demittẽdus ẽ ſiniſtræ manus digitus idex: vt diductis iterueniẽtibus mẽbranulis ſimul laxet. Miniſter aũt ſiniſtra manu cõpræhẽſo ſcroto ſurſũ verſus eũ debet extẽdere. & quã maxie ab inguinibus adducere: primũ cũ ipſo teſticulo: dũ medicus oẽs mẽbranulas q̃ ſup mediã tunicã ſũt: ſi digito diducere nõ põt: ſcalpello abſcidat: Deinde ſine eo vt his delapſus ipſi plagæ iungat̃: digitoq; ide ꝓmat̃: & ſuper vẽtrẽ cũ duab9 ſuis tunicis colloceť. Inde ſi q̃ vicioſa ſũt circũcidẽda ſunt. In qbus cũ multæ venæ diſcurrãt tenuiores qdẽ ꝑcidi ꝓtinus poſſũt: Maiores vero ante lõgiore lino deligãdę ſũt: ne ꝑiculoſę ſanguinẽ fũdãt. Si media tunica vexata erit: aut ſub ea malũ icreuerit: excidẽda erit ſic: vt alte ad ipſum iguẽ ꝑcidat̃. Infra tñ nõ tota demẽda ẽ. Nã qd̃ ad baſim teſticuli vehemẽter cum ima tunica cõnexũ ẽ: excidi ſine ſũmo ꝑiculo nõ põt. Itaq; ibi relinquẽdũ ẽ. Idẽ i ima quoq; tunica: ſi læſa ẽ: faciẽdũ ẽ. Sed nõ a ſũma iguinis plaga: verũ ifra paulũ ea abſcidenda: ne læſa adominis mẽbrana iflãmationes moueat. Neq; tñ nimiũ ex ea ſurſũ relinquendũ ẽ: ne poſtea ſinuet̃ & ſedẽ eidẽ malo præſtet. purgatus ita teſticulus ꝑ ipſã plagam cũ uenis & arterijs & neruo ſuo leuiter demittẽdus ẽ uidẽdũq; ne ſanguis iſcrotũ deſcẽdat: neue cõcretus aliquo loco mãeat. Quę ita fiẽt: ſi uẽis uiciẽdo medicus ꝓſpexerit. Lina qbus capita earũ cõtinebũt̃: extra plagã depẽdere debebũt. q̃ pure orto ſine ullo dolore excidẽt. Ipſi aũt plagæ inijciẽdæ duæ fibulæ ſunt: & inſuper medicamentũ quo glutinẽtur: Solet interdũ ab altera ora neceſſariũ eſſe aliqd excidi: ut cicatrix maior & latior fiat. Quod ubi icidit. linamẽta ſuper nõ fulciẽda: ſed leuiter tantũ ponenda ſũt: ſupraq; ea quæ inflãmationẽ repellãt: ideſt ex laceto uel lana ſuccida uel ſpongia. Cętera eadẽ q̃ ubi pus moueri debet: adhibẽda ſũt. At cũ infra icidi oportet: reſupinato homine ſubijcienda ſub ſcroto ſiniſtra manus eſt: deinde id uehementer apprẽhendendũ & incidẽdũ. Si paruulũ eſt qd̃ nocet: modice ut tertia ꝑs integra ad ſuſtinendum teſti

culũ ifra relinquat. Si maius ẽ: ẽt amplius: vt paulũ tantũmõ ad imũ: cui teſticulus in ſidere poſſit integrũ maneat. Sed prio rectus ſcalpellus quã leuiſſima mãu teneri debet: dõec ſcrotũ ipſum diducat. Tum inclinãdus mucro ẽ: vt trãſuerſa mẽbrana ſecet: quæ iter ſummã mediãq; tunicã ſunt. At ſi viciũ ĩ ꝓximo ẽ. mediam tunicã attingi nõ oportet. Si ſub illa quoq; cõdit. ẽt illa incidenda ẽ: ſic: vt tercia quoq;: ſi illa viciũ tegit. Vbicũq; repertũ malũ ẽ: miniſtrũ ab iferiore ꝑte exprimere moderate ſcrotũ oportet: medicũ digito: manubriolo: vel ſcalpello diducta ĩferiorẽ ꝑtẽ tunica extra collocare. deinde eã ferramẽto quod ad ſimilitudinẽ curuũ vocãt: incidere: ſic vt intrare duo digiti index & medius poſſint. His deinde cõiectis excipienda reliqua pars tunicæ: & inter digitos ſcalpellus imittendus eſt. eximendũq; aut effundendũ quicquid eſt noxiũ quã cũq; ãt tunicã quis violauit: illã quoq; debet excidere. ac mediam quidẽ. vt ſupra dixi: quã altiſſime ab inguine imã ãt paulo ifra. Cæterũ ante q̃ excidantur hæ quoq; vinciri lino ſumme debẽt. & eius lini capita extra plagã relinquẽda ſunt: ſicut in alijs quoq; vẽis quæ id requiſierint: Eo facto teſticulus intus reponẽdus eſt. oræq; ſcroti ſuturis inter ſe cõmittendæ: neq; paucis: ne parũ glutinentur & longior fiat curatio: neq; multis: ne ĩflãmationẽ augeant. Atq; hic quoq; videndũ eſt: ne quid ĩ ſcroto ſanguinis mãeat. Tũ ĩponenda glutinantia ſunt. Si qñ ãt in ſcrotum ſanguis defluxit: aliquidue concretum ex eo decidit: incidi ſubter id debet: purgatoq; eo ſpongia acri aceto madens circũdari: Deligatur ãt vulnus oẽ: quod ex his cauſis factum eſt. Si dolor nullus eſt:, quinq; primis diebus non eſt reſoluendũ: ſed bis die tm̃ aceto irrotãda lana vel ſpongia. Si dolor eſt: tercia die reſoluendum: & vbi fibulæ ſunt: hæ incidendæ: vbi linamẽtũ id mutandũ eſt roſaq; & vino madefaciendũ id quod imponit. Si iflãmatio increſcit: adijciendum prioribus cataplaſma ex lenticula & melle: vel ex malicorio: quod ĩ auſtero vino coctũ ſit vel ex his mixtis. Si ſub his iflãmatio nõ cõquierit poſt diẽ qntũ multa calida aqua vulnus fouẽdũ: dõec ſcrotũ ipſũ & extenuet & rugoſius fiat. Tũ ĩponẽdũ cataplaſma ex triticea farina: cui reſina pinea adiecta ſit. Quæ ipſa ſi robuſtus curat. ex aceto: ſi tener: ex melle coquẽda ſunt. Neq; dubiũ ẽ quodcũq; initiũ fuit. ſi magna iflãmatio eſt: quin ea: quæ pus mouẽt: ĩponẽda ſint. Quod ſi pus in ipſo ſcroto ortũ eſt: paulũ id incidi debet: vt exitus det. Linamentũq; eatenus ĩponẽdũ ẽ: vt foramẽ tegat. Inflãmatione finita. ꝑ neruos priore cataplaſmate: dein cærato utẽdũ ẽ. Hæc proprie ad eiuſmodi vulnera ꝑtinent. Cætera & in curatione & in victu ſimilia his eſſe debent: quæ in alio quoq; vulnerum genere præcepimus.

¶ De inteſtini curatione. Caput. xx.

Is ꝓpoſitis ad ſingulas ſpecies veniendũ ẽ: ac ſi cui paruulo puero iuteſtinum deſcẽdit: ante ſcalpellũ experiẽda iunctura ẽ. Faſcia eius rei cã fit: cui imo loco pila aſſuta ẽ ex pãniculus facta: quæ ad repellẽdũ iteſtinũ ipſi illi ſubijcit: deinde reliqua faſciæ pars arcte circũdat. ſub quo ſæpe & itus cõpellit iteſtinũ: & iter ſe tunicæ glutinant. Rurſus ſi ætas ꝓceſſit: multũq; inteſtini deſcẽdiſſe ex tumore magno patet: adijciũt q; dolor & vomitus q̃ ex ſtercore & ex cruditate eo delapſo fere accidũt ſcalpellũ adhiberi ſine ꝓnitie nõ poſſe manifeſtũ ẽ. Leuãdũ tãtũmodo malũ & per alias curationes extrahẽdũ ẽ. Sanguis mitti ex brachio debet. deinde: ſi vires patiunt: ĩperanda tridui abſtinentia eſt. ſi minus certe pro vi corporis quã lõgiſſime. Eodem vero tempore ſuꝑ habendnm cataplaſma ex lini ſemine: quod ante aliquis ex mulſo decoxerit. Poſt hæc & farina hordeacea cũ reſina inijciẽda: & is demittẽdus ĩ ſolũ aquæ calidæ cui oleũ quoq; adiectũ ſit: dãdũq; aliquid cibi lenis calidi. Quidã ẽt aluũ ducũt. Id deducere aliquid ĩ ſcrotũ põt: educere ex eo nõ põt. Per ea uero quæ ſupra ſcripta ſunt: le

uato malo si qñ alias dolor reuerterit. eadē erūt faciēda. Sine dolore quoq; si multa in testina ꝓlapsa sunt: secari supuacuū ē: nō quo nō excludi a scroto possint nisi tñ id īflā-matio ꝓhibuit. sed quo repulsa iguinibus īmorēt. ibiq; tumorē excitēt atq; ita fiat ma li nō finis sed mutatio. At i eo quē scalpello curari oportebit: simul atq; ad mediā tuni-cā vulnus i inguie factū puenerit: duobus hamulis ea iuxta ipsas oras apprehēdi debe bit dū eductis oibus mēbranulis medicus eā liberat. Neq;.n. cū piculo lædit: quæ exci dēda ē: cū itestinū esse nisi sub ea nō possit. V bi deducta āt erit ab iguine vsq; ad testicu lū icidi debebit: sic ne his ipse lędat. tū excidi. Fere tñ hāc curationē puerilis ætas & mo dicū malū recipit. Si vir robustus ē: maiusq; id viciū ē: extrahi testiculū nō debet: sed in sua sede ꝓmanere. Id hoc mō fit. Inguē eadē rōne vsq; ad mediā tunicā scalpello aperit. eaq; tunica eodē mō duobus hamis excipit: sic vt a ministro testiculus eatēus cōtineat ne ꝓ vulnus exeat. tū ea tunica deorsū versus scalpello icidit: sub eaq; īdex digitus sini-stræ māus ad imū testiculū demittit: eūq; ad plagā cōpellit. Deide dextræ māus duo digiti pollex atq; index venā & arteriā & neruū tunicāq; eoꝝ a superiore tūica diducūt. Quod si aliquæ mēbranulæ ꝓhibēt: scalpello resoluūt: dōec ante oculos tota iā tuni ca sit. Excisis quæ excidēda sunt repositoq; testiculo ab ora quoq; eiꝰ vulneris: qđ in in guie ē. demēda habēula paulo latior ē quo maior plaga sit & plus creare carnis possit.

¶ De omenti curatione. Caput. xxj.

T si omētū descēdit: eodē qdē mō: quo supra scriptū ē: aperiēdū iguē: diducē
a dæq; tunicæ sunt. Cōsiderādū āt ē: maior ne is modus: an exiguus sit. Nā qđ paruulū ē: sup iguē i aluū vel digito vel auerso specillo repellēdū ē. Si plus est sinere oportet depēdere quātū ex utero ꝓlapsū ē: idq; adurētibus medicamētis illinire donec emoriat & excidat. Quidā hic quoq; duo lina acu traijciūt: binisq; singuloꝝ ca pitibus diuersas ꝑtes astrigūt. Sub quo æque: sed tardius emoriat. Adijcit tñ hic quo q; celeritati: si omētū sup vinculū illinitur medicamētis quæ sic exedūt ne erodāt sepsa græci vocāt. Fuerūt ēt q omētū forfice præciderēt: qđ i paruulo nō ē necessariū. Si ma ius ē: pōt ꝓfusionē sanguinis facere. Si qdē omētū quoq; vēis qbusdā ēt maioribus illi gatū ē. Neq; vero si discusso vētre id ꝓlapsū forfice præcidit cū & emortuū sit & aliter tutius auelli nō possit īde huc exēplū trāsferēdū est. V ulnus āt curari. si relictū omētū ē: futura debet. Si id amplius fuit: & extra emortuū ē: excisis oris: sic vt supra ꝓpositū ē. Si vero hūor itus ē: icidēdū ē: i pueris qdē inguē nisi in his quoq; liquoris eius maior modus ꝓhibet: i viris vero & vbicūq; multus hūor subest scrotū. Deinde si inguē inci-sum ē: eo ꝓtractis tunicis hūor effundi debet. Si scrotū: & sub hoc ꝓtinus viciū ē. nihil aliud quā humor ē effundēdus: abscidēdæq; mēbranæ sunt: si quæ eū cōtinerūt: deinde eluendū id ex aqua: quæ vel salē adiectū vel nitrū habeat. Si sub media: ima ve tunica totæ hæ extra scrotum collocandę: excidendæq; sunt.

¶ De ramicis curatione. Caput. xxij.

A mex āt si super ipsum scrotum est: adurentibus est tenuibus & acutis ferra-
r mentis: quæ ipsis venis infigantur. cum eo ne amplius quā has urant maxieq; ubi inter se implicare glomerantur: eo ferrum id admouendū est. tū super fari na ex aqua frigida subacta inijcienda est. utendumq; eo uiculo: quod idoneum esse ani curationibus posui. Tercio die lenticula cum melle imponenda est. post eiectis crustis ulcera melle purganda rosa implenda: ad cicatricē aridis linamentis perducenda sunt. Quibus uero super mediam tunicam uenæ tument incidendam inguen est: atq; tuni-ca promouenda: ab eaq; uenæ digito uel marubiolo scalpelli separādæ. Qua parte ue o inhærebunt: & ab superiore & ab iferiore parte lino uinciendæ: tū sub ipsis uinculis

præcidēdæ: reponēduſq; teſticul9 ē. At ubi ſupra tercīā tūicā ramex ſedit: mediā excidi neceſſe ē. Deīde ſi duę: tres ve venę tumēt: & ita ꝑs aliqua obſidetur: vt maiore uicio vacet: idē faciendū qđ ſupra ſcriptū ē: ut ab īguine & a teſticulo deligatæ venæ præcidā tur. iſq; cōdaŧ. Si totū id ramex obſederit: ꝑ plagā demittēdus digitus index erit: ſubij ciēduſq; uēis: ſic ut paulati ꝑtrahat æq; adducēdo: dōec is teſticulus par alteri fiat. Tū fibulæ oris ſic īcidēdæ ut ſimul eas quoq; uenas cōpræhēdāt. Id hoc mō fit. Acus ab ex teriore ꝑte orā uulneris ꝑforat. Tū nō ꝑ ipſā uenā: ſed ꝑ mēbranā eius īmittiŧ: ꝑ eāq; i alterā orā cōpelliŧ. Venæ uulnerari nō debēt ne ſanguinē fundāt. Mēbrana ſemꝑ inter has uēas ē: ac neq; ꝑiculū affert: & filo cōprehēſas illas abūde tenet. Itaq; ēt ſatis ē duas fibulas eſſe. tū uenæ quæcūq; ꝑtractæ ſūt i ipſū iguē aduerſo ſpecillo cōprehēdi debēt. ſoluēdi fibulas tēpus īflāmatiōe finita & purgato uulnere ē: ut una ſimul & oras & ue nas cicatrix deuiciat. Vbi uero iter īmā tunicā & ipſū teſticulū neruūq; ei9 ramex ortus ē: una curatio ē q̄ totū teſticulū abſcidit. Nā neq; ad generatiōnē ꝙcquā his cōfert & oi bus īdecore: ꝙbuſdā ēt cū dolore depēdet. Sed tū quoq; iguē īcidēdō media tunica pro mēda. atq; exidēda ē. idē i īma faciēdū: neruuſq; ex quo teſticulus depēdet præcidēdus. Poſt id uenæ & arteriæ ad inguen lino deligandæ & infra uinculum abſcidendæ ſunt.

¶ De carne quæ iter tūicas teſticuloꝝ Cōcreuit & de neruo īdurato. Caput. xxiij.

Aro quoq; ſi qñ iter tunicas cōcreuit nihil dubij eſt: ꝙn eximēdaſit. ſed id ipſo
c ſcroto iciſo fieri cōmodius ē. At ſi neruus īduruit: curari res neq; māu neq; me dicamēto pōt. Vrgēt. n. febres ardētes: & aut uirides aut nigri uomitus præ ter hęc igēs ſitis & līguę aſpritudo fereq; a die tertio ſpumās bilis aluo cū roſiōe reddiŧ. Atq; neq; aſſumi facile cibus neq; cōtineri pōt. neq; multo poſt extreme ꝑtes frigeſcunt tremor oriŧ. māus ſine rōne extēdūŧ. deīde i frōte frigidus ſudor: eūq; mors ſequitur.

¶ De ramice inguinis. Caput. xxiiij.

Bi uero i ipſo īguine ramex ē: ſi tumor modicus ē: ſemel īcidi. ſi maior: duab9
u lineis debet: ut mediū excidaŧ. deīde nō extracto teſticulo. ſicut iteſtinis quo q; prolapſis iterdū fieri docui: colligēdæ uenæ uinciēdæ quæ ubi tunicis īhære būt & ſub his modis præcidēdæ ſunt. Neq; ꝙcquā noui curatio uulneris eius requirit.

¶ Ad tegendam glandem colis ſi nuda eſt. Caput. xxv.

Bhis ad ea trāſeūdū ē: quæ i cole ipſo fiūt: i quo ſi glās nuda ē: uultq; aliqs eā
e decoris cā tegere: fieri pōt: ſed expediti9 i puero q̄ i uiro. In eo: cui id naturale ē quā i eo: cui quarūdā gentiū more circūciſus ē: In eo cui glās parua iuxtaq; eā cutis: ſpacioſior uera ipſe coles ē: quā i quo contraria his ſunt. Curatio āt eoꝝ: ꝙbus id naturale ē: eiuſmodi ē. Cutis circa glandē apprehēdiŧ & extēdiŧ: dōec illā ipſā cōdat ibi q; deligaŧ. Deīde iuxta pubē i orbē tergus icidiŧ dōec coles nudeŧ: magnaq; cura caue tur ne uel urinæ iter: uel uenæ: quæ ibi ſunt: icidāŧ. Eo facto cutis ad uinculū īclinatur nudaturq; circa pubē uelut circulus. eoq; linamēta dāŧ: ut caro īcreſcat & id īpleat ſa tiſq; uelamēti ſupra latitudo plagæ præſtat. Sed dōec cicatrix ſit: uictū eſſe id debet. in medio tm̄ relicto exiguo uriæ itinere. At i eo ꝙ circūciſus ē ſub circulo glādis ſcalpello diducēda cutis ab iteriore cole ē. Nō ita dolet: qa ſūmo ſoluto: deduci deorſū uſq; ad pubē māu pōt. Neq; iō ſanguis ꝑfluit. Reſoluta āt cutis rurſus extēdiŧ ultra glādem. Tū multa frigida aqua foueŧ: emplaſtrūq; circa daŧ: qđ ualētē īflāmatiōnē reprimat. Proximiſq; diebus ut ꝑpe a fame uictus ē: ne forte eā partē ſacietas excitet. Vbi iā ſine īflāmatiōe ē deligari debet a pube uſq; circulū. Sup glādē āt aduerſo emplaſtro īpoſi to induci. Sic. n. fit: ut inferior pars glutinetur: ſuperior ita faneſcat: ne inhæreat.

¶ Quomodo glans penis contecta aperiri poſſit.

Ontra ſi glãs ita cõtecta ẽ: vt nudari nõ poſſit. Quod viciũ græci phymoſin
c appellãt: aperiẽda ẽ. Quod hoc mõ fit. Subter a ſũma ora cutis icidit recta li-
nea vſq; ad frenũ. atq; ita ſupius tergus relaxatũ cedere retro põt. Quod ſi pa-
rũ ſic ꝓfectũ ẽ. aut ꝑ ãguſtias: aut ꝑ duritiẽ tergoris: ꝓtius triãgula forma cutis ab
iferiore ꝑte excidẽda ẽ: ſic vt vertex ei9 ad frenũ baſis i tergo extremo ſit. Tũ ſup dãda li
namẽta ſũt: aliaq; medicamẽta: q̃ ad ſanitatẽ ꝓducãt. Neceſſariũ ãt ẽ: dõec cicatrix ſit:
conqeſcere. Nam ãbulatio atterẽdo: vlcus ſordidum reddit. ¶ Infibulandi ratio.
Nfibulare quoq; adoleſcẽtulos iterdũ valetudinis cã qdã cõſuerũt. Eiuſq; hæc
i rõ ẽ. Cutis q̃ ſup glãdẽ ẽ. extẽdit. notaturq; vtriq; laterib9 atramẽto q̃ ꝓforatur
deide remittit. Si ſup glãdẽ notæ reuertũt: nimis apprehẽſũ ẽ: & vltra notari
debet. Si glãs ab his libera ẽ: is locus idõeus fibulæ ẽ. Tũ q̃ notæ ſũt. cutis acu filũ ducẽ
te trãſuit. eiuſq; fili capita iter ſe deligãt. quotidieq; id mouetur dõec circa foramina ci
catriculæ fiãt. Vbi hæ cõfirmatæ ſũt. exẽpto filo fibula additur q̃ quo melior: eo leuior
ẽ: Sed hoc qdẽ ſæpius iter ſupuacua: quã iter neceſſaria ẽ: ¶ De vrinæ reddẽdæ dif
ficultate & de calculo: curationibuſq; eorum. Caput. xxvi.
Es vero iterdũ cogit emoliri mãu vrinã: cũ illa nõ reddit: aut qa ſenectute iter
r ei9 collapſũ ẽ: aut qa calcul9: vel cõcretũ aliqd ex ſanguie itus ſe oppoſuit. Ac
mediocris quoq; itlãmatio ſæpe eã reddi naturaliter ꝓhibet. Idq; nõ i viris tan
tũmõ: ſed i fœminis quoq; iterdũ neceſſarium ẽ. Ergo æneæ fiſtulæ fiũt: q̃ vt oĩ corpori
ãpliori minoriq; ſufficiãt. Ad mares tres: ad fœmias duæ medico habẽdæ ſũt. Ex virili
bus maxia decẽ & quiq; ẽ digitoꝝ. media duodeci. minima nouẽ. Ex mulierib9: maior
nouẽ. mior ſex. Incuruas vero eẽ eas paulũ: ſed magis viriles oportet: leueſq; admodũ
ac neq; nimis plẽas: neq; nimis tẽues. Hõ tũ reſupius: eo mõ: quo i curatiõe ani figurat
ſẽp ſubſellũ aut lectũ collocãd9 ẽ. Medicus ãt a dextro latere ſiniſtra qdẽ mãu colẽ ma
ſculi cõtinere: dextra vero fiſtulã demittere i iter vriæ debet. Atq; vbi ad ceruicẽ veſicæ
vẽtũ ẽ: ſimul cũ cole fiſtulã iclinatã i ipſã veſicã cõpellere: eãq; vria reddita recipere. Fœ
mia breuius vriæ ſimiliter & recti9 iter hẽt. qd mãmulæ ſimile iter imas oras ſup natu
rale poſitũ ñ mius ſæpe auxilio eget. aliq̃nto mius difficultatis exigit. Nõnũq̃ ẽt ꝓlap
ſus i ipſã fiſtulã calcul9 q ſubide ea extẽuat ñ lõge ab exitu ihæreſcit. Eũ ſi fieri põt opor
tet vellere: vel oricularĩo ſpecillo vel eo ferramẽto: quo i ſectiõe calcul9 ꝓtrahit. Si id
fieri ñ potuit: cutis extrẽa q̃ plurimũ attrahẽda & cõdita glãde lio viciẽda ẽ deide a late
re recta plaga coles icidẽd9 & calcul9 eximẽd9 ẽ. Tũ cutis remittẽda. Sic. n. fit: vt iciſũ
colẽ itegra ps cutis cõtegat & vria nãliter ꝓfluat. ¶ Quę curatio calculoſis adhibeat.
Vm veſicæ vero calculiq; facta mẽtio ſit: locus ipſe exigere uidet. vt ſubiciam
c quæ curatio calculoſis: cũ aliter ſuccurri nõ põr: adhibeat. Ad quã feſtinare:
cũ præceps ſit nullo mõ cõuenit. Ac neq; oĩ tpe: neq; i oĩ ætate: neq; in oĩ vicio
id experiẽdũ eſt. ſed ſolo vere: i eo corpore qd iã nouẽ ãnos nondum: quattuordeci ex
ceſſit. & ſi tm̃ mali ſubeſt. vt neq; medicamẽtis vinci poſſit: neq; ẽt trahi poſſe videatur
quo minus iterpoſito aliquo ſpacio interimat. Nõ quo nõ interdum ẽt temeraria me-
dicina ꝓficiat: ſed quo ſæpius vtiq; in hoc fallat: in quo plura & genera & tempora peri
culi ſunt. Quæ ſimul cũ ipſa curatione proponã. Igitur vbi vltima experiri ſtatutum ẽ
ante aliquot diebus victu corpus preparandum eſt. vt modicos: vt ſalubres cibos: vt
minime glutinoſos aſſumat: vt aquã bibat. Ambulãdi vero iter hæc exercitatiõe vtat:
quo magis caculus ad ueſicæ ceruicẽ deſcẽdat. Quod an iciderit: digitis quoq;: ſicut in
curatione. docebo: demiſſis cognoſcit. Vbi eius rei fides ẽ: pridie is puer i ieiuno cõtinẽ
dus ẽ: & tũ loco calido curatio adhibẽda: quæ hoc mõ ordinat. Hõ ꝑualẽs & peritus i

ſedili alto cõſidit: ſupinũq; eũ & aduerſũ ſup gẽua ſua coxis eius collocatis cõprehẽdit: reductiſq; eius cruribus ipſũ quoq; iubet mãibus ad ſuas poplites datis: eos quã maxie poſſit attrahere: ſimulq; ipſe ſic eos cõtinet. Quod ſi robuſtius corpus eius ẽ q curaẽ: duobus ſedibus iũctis duo valẽtes iſidũt: quo & ſedilia & iteriora cura iter ſe deligant ne diduci poſſint. Tũ is ſup duorum gẽua eodẽ mõ collocaẽ: atq; alter ꝑ put cõſedit ſini ſtrũ crus eiꝰ: alter dextrũ ſimulq; ipſe poplites ſuos attrahit. Siue ãt vnus ſiue duo cõti nẽt: ſup hũeros eius ſuis pectoribꝫ icumbũt. Ex qbus euẽit vt iter ilia ſinus ſup pubẽ ſi ne vllis rugis ſit extẽtus: & i anguſtũ cõpulſa veſica facilius calculus capi poſſit. Præter hæc ẽt nũ a lateribus duo valẽtes obijciũt: q circũſtantes leuare vel vnũ vel duos q pue rũ cõtinẽt nõ ſinũt. Medicus deide diligẽter vnguibꝫ circũciſis atq; ſiniſtra mãu duos eius digitos idicẽ & mediũ lẽiter prius vnũ deide alterũ i anũ eius demittit: dextræq; di gitos ſup imũ abdomẽ lẽiter ipõit: ne ſi vtriq; digiti circa calculũ vehemẽter cõcurrerit veſicã lædãt. Neq; vero feſtinãter i hac re vt i pleriſq; agẽdũ ẽ. ſed ita vt q̃ maxie id tuto fiat. nã læſa veſica neruoꝝ diſtẽtiões cũ ꝑiculo mortis excitat. Ac primũ circa ceruicẽ q̃ riẽ calculꝰ. Ibi reptus miore negocio expelliẽ. Et iõ dixi ne curãdũ qdẽ: niſi cũ i hoc idi cijs ſuis cognitũ ẽ. ſi vero aut ibi nõ fuit: aut receſſit retro: digiti ad vltimã veſicã daneẽ: paulatiq; dextra quoq; mãus eiꝰ vltra trãſlata ſubſeqẽ. Atq; vbi reptus ẽ calculꝰq neceſ ſe ẽ i mãus icidat eo curioſius deduciẽ. quo mior læuiorq; ẽ: ne effugiat: id ẽ ne ſæpius angitãda veſica ſit. Ergo vltra calculũ dextra ſemp mãus eius oppõiẽ ſiniſtræ digiti de orſũ eũ cõpellit dõec ad ceruicẽ puẽiẽ. In quã ſi oblõgus ẽ ſic cõpellẽdus ẽ vt ꝑnus exe at. ſi plãus ſic vt trãſuerſus ſit. ſi q̃dratus: vt duobꝫ ãgulis ſedeat. ſi altera ꝑte plẽior ſic vt prius ea q̃ tẽuior ſit: euadat. In rotũdo nihil itereſſe ex ipſa figura patet: niſi ſe læuior altera ꝑte ẽ vt ea añ cedat. Cũ iã eo vẽit. vt icidi ſup ueſicæ ceruicẽ iuxta anũ cutis: plaga lũata uſq; ad ceruicẽ ueſicæ debeat cornibꝫ ad coxas ſpectãtibꝫ paulũ: deide ea ꝑte qua ſtrictior ima plaga ẽ ẽt nũ ſub cute altera trãſuerſa plaga faciẽda ẽ q̃ ceruix aperiaẽ dõec uriæ iter pateat: ſic ut plaga paulo maior q̃ calculꝰ ſit. nã q metu fiſtulæ: quã illo loco corhyada græci uocãt: parũ pateſaciũt cũ maiore eodẽ ꝑiculo reuoluũt qa calculꝰ iter cũ ui ꝑmiẽ. facit: niſi accipit. Idq; ẽt ꝑnitioſiꝰ ẽ: ſi figura quoq; calculi uel aſpritudo ali qd eo cõtulit. Ex quo & ſãguis ꝑfuſio & diſtẽtio neruoꝝ fieri poteſt. Quæ ſi qs euaſit multo tñ patẽtiorẽ fiſtulã habiturꝰ ẽ rupta ceruice q̃ habuiſſet iciſa. Cũ uero pateſacta ẽ i cõſpectũ calculꝰ uẽit: i cuius corpe nullũ diſcrimẽ ẽ. Ipſe ſi exiguꝰ ẽ: digitis ab altera ꝑte ꝑpelli ab altera ꝑtrahi põt. Si maior: inijciẽdus a ſupiore ei ꝑte uncꝰ ẽ eius rei cã fa ctꝰ. Is ẽ ad extremũ tẽuis i ſemicirculi ſpecie retuſæ latitudinis: ab exteriori ꝑte leuis q̃ corpori iungiẽ: ab iteriori aſper: q̃ calculũ attingi. Iſq; lõgior potius eſſe debet. Nã bre uis extrahẽdi ui hẽt. Vbi iniectus ẽ i utrũq; latus iclinãdus ẽ ut appareat calculus & te neaẽ: qa ſi appræhẽſus ẽ: ille ſimul iclinaẽ. Ideoq; minimo opus ẽ. ne cũ adduci uncus cœperit: calculus itus effugiat: hic in orã uulneris icidat: eãq; cõuulneret. In qua re qd periculũ eſſet iã ſupra ꝓpoſui. Vbi ſatis teneri calculũ patet: eodẽ pene momento tri- plex motus adhibẽdus ẽ: i utrũq; latus: deide extra: ſic tñ ut lẽiter id fiat paulũq; prio calculus attrahaẽ. quo facto attollẽdus uncus extrẽus ẽ: uti itus magis maneat: facili uſq; illũ ꝑducat. Quod ſi aliq̃ a ſuperiore ꝑte calculus parũ cõmode cõpræhendetur a latere erit appræhẽdẽdus. Hæc ẽ ſimpliciſſima curatio. Sed uarietas rerũ quaſdã etiã nũ aiaduerſiones deſiderat ſunt. n: quidam non aſperi tantum modo ſed ſpinoſi quoq; calculi: qui per ſe quidem delapſi in ceruicem ſine ullo periculo eximũt. In ueſica uero nõ tuto uel hi cõquirũt uel attrahũt. qm̃ ubi illam cõuulnerarũt: ex diſtẽtione neruoꝝ mortẽ maturãt. multoq; magis ſi ſpina aliq̃ ueſicæ ihæret. eãq; cum duceret: duplica

uit. Colligit ãt eo qđ difficilius vrina reddit: i ceruice calculũ esse eo qđ cruẽta destillat: illũ esse spinosũ. maxieqꝫ id sub digitis quoqꝫ experiũdũ ẽ: neqꝫ adhibẽda mãus: nisi id cõstitit. Ac tũ quoqꝫ lẽiter itus digiti obijciẽdi ne violẽter promouẽdo cõuulnerẽt. tũ icidẽdũ. Multi hic quoqꝫ scalpello vsi sunt. Meges qm̃ is ifirmior ẽ: põtqꝫ i aliq̃ ꝑmi nẽtia icidere: icisoqꝫ sup illã corpore: q̃ cauũ subest nõ secare: sed reliquere: qđ iterũ icidi necesse sit: ferramẽtũ fecit rectũ i sũmã ptẽ labrosũ: in ima semicirculatũ acutũqꝫ. Id receptũ iter duos digitos idicẽ ac mediũ sup pollice iposito sic deprimebat vt simul cũ carne siqd ex calculo ꝑminebat icideret. Quo cũ sequebat vt semel q̃ntũ satis esset aperiret. Quocũqꝫ ãt mõ ceruix ea pte facta ẽ: lẽiter extrahi qđ asperũ ẽ: debet. nulla pp festinationem vi admota. ¶ Signa calculoꝝ vel harenosoꝝ vel mollium.

T calculus harenosus: & añ manifestus ẽ. qm̃ & vria q̃ reddit harẽosa ẽ & i ipa
a curatiõe: qm̃ iter subiectos digitos neqꝫ æqꝫ lẽiter renitit: & isup dilatat. Item mollis calculus & ex pluribus minutisqꝫ sed iter se parũ astrictis cõpositus idicat: i se atrahẽs quasdã q̃si squamulas. Hos ois lẽiter ꝑmutatis subide digitoꝝ vicibꝫ sic oportet abducere ne vesica lædãt. ne ve itus aliquæ dissipatæ reliquiæ maneãt q̃ post modũ curatiõi difficultatẽ faciãt. Quicqd ãt ex his in cõspectũ vẽit uel digitis uel vnco eximẽdũ ẽ. At si plures calculi sunt: singuli ꝑtrahi debẽt: sic tñ vt si qs exiguus superit potius reliquat. Si qdẽ i vesica difficulter iuenit. iuentusqꝫ celeriter effugit. Ita lõga inquisitiõe vesica lædit: excitatqꝫ iflãmatiões mortiferas adeo vt qdã secti cũ diu frustra qꝫ ꝑ digitos vesica esset agitata decesserint. Quibus accedit ẽt qđ exiguus calculus ad plagã urina postea ꝑmouẽte excidit. Si qñ ãt is maior nõ uidet nisi rupta ceruice atrahi posse findẽdus ẽ. Cuius repertor Ammonius ob id lithotomos cognominatus ẽ. Id hoc mõ fit. Vncus inijcit calculo: sic ut facile eũ cõcussũ quoqꝫ teneat: ne is retro reuoluat. Tũ ferramẽtũ adhibet crassitudinis modicæ prima pte tenui: sed retusa: quod ad modum calculum ex altera parte ictum findit. magna cura habita: ne aut ad ipsam vesicam per ferramentum perueniat: aut calculi fractura ne quid incidat.

¶ De calculis fœminarum.

Ae uero curatiões i fœminis quoqꝫ similes sũt: de qbus tñ parũ ꝑprie q̃dã dicẽ
h da sũt. Si qdẽ i his. ubi paruulus calculus ẽ: scalpellus supuacuus ẽ qa is urinã i ceruicẽ nõ cõpellit. q̃ & breuior q̃ i maribus & laxior ẽ. Ergo & ꝑ se sæpe excidit: & si i prio qđ ẽ angustius ihæret eodẽ tñ unco sine ulla noxa educit. At i maioribꝫ calculis necessaria eadẽ curatio ẽ. Sed uirgini subijci digiti tãq̃ masculo mulieri ꝑ naturalia eius debẽt. Tũ uirgini qdẽ sub ima sinisteriore ora. Mulieri uero iter urinæ iter & os pubis icidẽdũ ẽ sic ut utroqꝫ loco plaga trãsuersa sit. neqꝫ terreri cõuẽit si plus ex muliebri corpore sanguinis ꝑfluit. ¶ Quæ curatio calculo euulso habenda sit.

Alculo euulso si valens corpus ẽ neqꝫ magnopere uexatũ: sinere oportet sãgui
c nẽ fluere: quo minor iflãmatio oriat. atqꝫ igredi quoqꝫ eũ paulũ non alienum est. ut excidat si quid intus concreti sanguinis mãsit. Quod si ꝑ se non destitit: rursus ne uis ois itereat supprimi debet. Idqꝫ protinus i ibecillioribus ab ipsa curatiõe faciẽdũ ẽ. Si qdẽ ut distẽtiõe neruoꝝ ꝑclitat aliqs dũ uesica eius agitat sic alter metus excipit rẽotis medicaminibus ne tm̃ sanguinis ꝑfluat ut occidat. Quod ne incidat: desidere his debet in acre acetũ cui aliquãtũ salis sit adiectũ. Sub quo & sanguis fere conquiescit & astringitur uesica ideoqꝫ minus iflãmat. Quod si parũ ꝑficit: agglutinãda cucurbitula est & inguinibus & coxis & sup pubẽ. Vbi iã satis uel euocatus est sanguis uel prohibitus: resupinus collocandus est: sic ut caput humile sit: coxæ paulum excitẽtur. ac super ulcus imponendum est duplex aut triplex linteolum aceto madẽs. Dide

iterpositis duab9horis i soliũ is laquæ calidæ resupius demittẽdus ẽ: sic ut a genib9 ad umbilicũ aqua teneat: cætera vestimẽtis circũdata sint manibus tãtũmodo pedibusq; nudatis: ut & mius digerat: & ibi diutius mãeat. Ex quo sudor multus oriri solet quo spõgia subinde facile detergẽdũ est. finisq; eius fomẽti est donec infirmãdo offẽdat. Tũ multo is oleo perũgẽdus: iducẽdusq; hapsus lanæ mollis tepido oleo repletus: q pubẽ & coxas & iguina & plagã ipsam cõtectam eodẽ ante se linteolo ꝓtegat. hisq; subinde oleo tepido madefaciẽdus ẽ: vt neq; frigus ad vesicã admittat: & neruos leniter molliat. Quidã cataplasmatis calefaciẽtibus vtuntur. Ea plus pondere nocent quæ vesicã vrgẽdo vulnus irritãt: q̃ calore ꝓficiunt. Ergo ne vinculũ quidẽ vllũ necessariũ est. Proximo die si spiritus difficilius redditur: si vrina nõ excedit: si locus circa pubẽ mature intumuit. scire licet in vesica sanguinẽ cõcretum remansisse. Igitur demissis eodem modo digitis leuiter pertractanda vesica est & discutienda si qua coierunt. Quo fit vt per vulnus postea procedunt. Non alienum ẽt est oriculario clystere acetũ nitro mixtũ ꝑ plagã in vesicã cõpellere. Nã sic quoq; discutiunt si qua cruenta coierũt. Eaq; facere ẽt primo die cõuenit. Si timemus ne qd intus sit. maxieq; vbi ambulando id elicere imbecillitas ꝓhibuit cætera eadẽ facienda sunt: vt demittat in soliũ: vt eodẽ modo panniculus eadẽ lana sup injciat: Sed neq; sæpe: neq; tandiu in aqua calida puer habendus: quã adolescens est: infirmus: quã valens: leui quã grauiore iflãmatione affectus is cuius corpus digerit: quã is cuius astrictũ est. Inter hæc vero si somnus est & equalis spiritus & madens lingua & sitis modica & venter imus: sed & mediocris est cũ febre modica dolor: scire licet recte producere curationem. Atq; in his iflãmatio fere quinto vel septimo die finitur. Qua leuata soliũ superuuacũ est. Supini tantũmodo vulnus aqua calida fouendũ est vt si quid vrinæ rodet: abluat. Imponenda ãt medicamẽta sunt pus mouẽtia: & si purgandum vlcus videbitur: melle linendũ. Id si rodet: rosa tẽperabit. Huic curationi aptissimũ videtur enneapharmacũ emplastrũ. Nã & seuum habet ad pus mouendũ. & mel ad vlcus repugnãdũ. medulla ẽt maxieq; vitulina. q9 in id ne fistula relinquat præcipuæq; ꝓficit. Linamẽta vero tũ sup vlcus nõ sunt necessaria: sup medicamẽtũ ad id cõtinẽdũ recte iponũt. At vbi ulcus purgatũ ẽ: puro linamẽto ad cicatricẽ ꝓducẽdũ ẽ. Quibus tꝓibus tñ si felix curatio nõ fuit. uaria circa pericula oriũtur. Quæ præsagire ꝓtinus licet: si cõtinua uigilia ẽ: si spiritus difficultas si lingua arida ẽ: si sitis uehemẽs: si uẽter imus tumet: si uulnus hiat. si trãsilens urina id nõ rodit: similiter ante terciũ diẽ q̃dã liuida excidũt: si is aut nihil aut tarde respõdet: si uehementes dolores sunt: si post diẽ quintũ magnæ febres urgẽt: & fastidiũ cibi ꝑmanet. si cubare in uentrẽ iocundius est. Nihil tñ peius est distẽtione neruoꝝ: & ante nouũ diẽ uomitu bilis. Sed cũ iflãmationis sit metus: succurri abstinentia modicis & tẽpestiuis cibis: inter hæc fomentis. de quibus supra scripsimus: oportet.

¶De cãcro qui excisa uesica nascitur: & qua curatione uti deceat. Caput. xxvij.

Proximus cãcri metus ẽ. His cognoscit: si & ꝑ uulnus & ꝑ ipsũ colẽ fluit sanies mali odoris: cũque eo q̃dã a cõcreto sanguine non abhorẽtia: tenuesq; carũculæ lanulis similes præter hæc si oræ uulneris aridæ sũt. si dolent iguina. si febris non defuit: eaq; in noctem augetur. si inordinati horrores accedunt. Considerandũ ãt ẽ: in quã partem cancer his tẽdat. Si ad colẽ indurescit his locus & rubet & tactu dolorẽ excitat: testiculiq; itumescũt. Si i ipsã uesicã: ani dolor seqt: coxæ durescũt: nõ facile crura extẽdi possũt. At si i alterutrũ latus: oculis id expositũ ẽ: pareq; utriq; easdẽ notas sed minores habet. Primũ ãt ad rem pertinet corpus recte iacere: ut superior

pars ſemp eadē ſit in quā viciū ferē. itaq; ſi ad colē it: ſupinus his collocari debet. Si ad veſicā: in vētrē: ſi in latus: i id q̄d integrius ē. Deinde vbi vētū fuerit ad curationē: hō in aquā demittē. i qua marrubiū decoctū ſit aut cupreſſus aut myrtus idemq; hūor clyſtere ītus adijcie. Tū ſup ponē lēticula cū malicorio mixta. quæ vtraq; ex vino decocta ſint. vel rubus aut oleæ folia eode modo decocta. aliaque medicamēta: quæ ad cohibēdos purgādoſq; cācros ꝓpoſuimus. ex qbus ſi qua erūt arida p ſcriptoriū calamū īſpirabunt. Vbi ſtare cœperit cācer: mulſo vulnus elue. Vitabit que eo tpe cæratum q̄d ad recipiēdū id malū corpus emollit potius plūbū elotū cū vinci iuuge. Sup quæ idē linteolo illitū ipone. Sub qbus pueniri ad ſanitatē pōt. cū eo tñ q̄d nō ignoremus orto cācro ſæpe affici ſtomachū cui cū veſica quoddā cōfortiū ē. exque eo fieri vt neq; retineat cibus: neq; ſi qs retētus ē: cōcoquat: neq; corpus alat. ideoq; ne vulnus qdē aut purgari aut alī poſſit: quæ neceſſario mortem maturāt. ſed vt his ſuccurri nullo modo pōt: ſic a primo tñ diu tenēda rō curatiōis ē. In qua q̄dā obſeruatio ad cibū quoq; potio nēq; ꝓtinēs neceſſaria ē. nam cibus inter principia non niſi hūidus dari debet. Vbi vlcus purgatū ē: ex media materia olera & ſalſamēta ſemp aliena ſunt. Potiōe opus ē nō modica: nā ſi parū bibit: accēdit vulnus & vigilia vrget: & vis corporis minuitur. Si plus æquo aſſumitur: ſubinde veſica īpletur. eoque irritat. nō niſi aquā āt bibēdā eſſe manifeſtius eſt. quā ut ſubinde dicendū ſit. Solet vero ſub eiuſmodi victu venire vt aluus nō reddat. Hæc aqua ducēda eſt in qua vel fœnū græcū vel malua decocta ſit. Idē humor roſa mixtus ī ipſum vulnus oricularīo clyſtere agēdus eſt: vbi id rodit vrina neq; purgari patitur. Fere vero primo per vulnus exit hæc deinde eo ſaneſcente diuiditur: & pars p colē deſcendere incipit: donec ex toto plaga claudat. quod interdū tercio mēſe. interdū nō ante ſextū: nōnūq̄ exacto quoq; anno fit. Neq; deſperari debet ſolida glutinatio vulneris: niſi ubi aut uehemēter rupta ceruix eſt: aut ex cācro multæ magnæq; caruncule ſimulq; neruoſa aliqua exciderunt. Sed ut uel nulla ibi fiſtula uel exigua admodū relinquatur: ſumma cura prouidendū ē. Ergo cū iā ad cicatricē uulnus intendit: extentis iacere fœminibus & cruribus oportet: niſi tñ molles: harenoſiue calculi fuerunt. ſub his enim tardius ueſica purgat. Ideoq; diutius plagā patere neceſſariū eſt: & tū demū ibi iā nihil tale extra fertur ad cicatricē perduci. q̄d ſi anteq̄ ueſica purgata eſt. oræ ſe glutinarunt. dolorq; & īflāmatio redierūt: uulnus digitis uel aduerſo ſpecillo diducendum eſt. ut torquentibus exitus det: hiſq; effuſis tū diutius pura urina deſcendat. Tū demū quæ cicatricē inducāt īponēda ſunt. extēdiq; ut ſupra docui pedes quā maxime uincti. q̄d ſi fiſtulæ metus ex his cauſis quas ꝓpoſui ſubeſſe uidebit: quo facilius claudat ea uel certe coanguſtet: in anū quoq; danda plumbea fiſtula eſt extentiſq; cruribus fœmina taliq; inter ſe deliganda ſunt donec qualis futura eſt cicatrix ſit.

¶ Si naturalia fœminarū cōcubitū nō admittūt quo mō curari cōueāt. Caput. xxviij.

THoc quidē cōmune eſſe maribus & fœminis pōt. Proprie uero quædam ad fœminas pertinent. ut in primis: quod earum naturalia nōnūq̄ inter ſe glutinatis oris concubitū nō admittunt. Idq; interdum euenit protinus in utero matris: interdū exulceratione in his partibus facta: & per malā curationē his oris ſaneſcendo iunctis. Si ex utero eſt: membrana ori uuluæ oppoſita eſt. Si ex ulcere caro id repleuit. Oportet ār membranā duabus lineis inter ſe tranſuerſis incidere ad ſimilitudinem litteræ. X. magna cura habita: ne urinæ iter uiolet. Deinde undiq; eam membranam excidere ac ſi caro īcreuit neceſſarium eſt recta linea patefacere. Tum ab ora uel uulſella uel hamo appræhenſam tanquā habenulam excidere: & intus implicitum in longi-

tudinē lināmentū: lemniſcū græci vocant: in aceto tinctū demittere. ſupraq; ſuccidā la nā aceto madentē deligare: Tertio die ſoluere vlcus: & ſicut alia vlcera curare. Cūq; iā ad ſanitatē tendet. plūbeam fiſtulā medicamento cicatricē īducēt illinere: eāque intus dare. Supraq; idem medicamētū inijcere: donec ad cicatricem plaga perueniat.

¶ Qua curatione partus emortuus ex vtero excutiatur. Caput. xxix.

Bi concipit āt aliqua ſi iā prope maturus partus ītus emortuus eſt: neq; excidere per ſe pōt: adhibenda curatio eſt: q̄ numerari inter difficillimas pōt. Nā & ſūmam prudētiā moderationēq; deliderat & maximū periculū affert. Sed ante oīa vuluæ natura mirabilis: cū in multis alijs: tū in hac re quoq; facile cognoſcit: Oportet āt ante oīa reſupinā mulierē tranſuerſo lecto ſic collocare: vt feminibus eius ipſius ilia cōprimantur. Quo fit vt & imus venter in conſpectu medici ſit & infans ad os vuluæ cōpellatur: q̄ emortuo partu id cōprimit. ex interuallo vero paulū dehiſcere. Hac occaſione vſus medicus unctæ manus indicē digitū primū debet inſerere atq; ibi continere: donec iterū ad os aperiat. rurſuſq; alterū digitū demittere debebit: & p eaſdē occaſiones alios: donec tota eſſe intus manus poſſit. Ad cuius rei facultatē multū confert & magnitudo vuluæ & vis neruoq; eis & corporis totius habitus & mētis etiā robur: cū præſertim intus nōnunquā ēt duæ manus dari debeant. Pertinet ēt ad rē quā calidiſſimū eſſe imū ventrē: & extrema corporis: neq; dū īflāmationem cœpiſſe: ſed recenti re protinus adhiberi medicinā. nam ſi corpus iā intumuit: neq; demitti manus: neq; educi infans: niſi ægerrime pōt: ſequiturq; ſæpe cū uomitu & cū tremore mortifera neruorū diſtentio. Verū intus emortuo corpi manus iniecta ꝓtinus habitum eius ſentit. Nā aut in caput: aut in pedes conuerſū eſt aut in tranſuerſum iacet: fere tñ ſic. vt vel manus eius: vel pes in propinquo ſit. Medici vero propoſitū eſt: vt eum manu diri gat vel in caput: vel ēt in pedes. Si forte aliter cōpoſitus eſt: ac ſi nihil aliud eſt: manus vel pes appræhenſus: corpus rectius reddit. nam manus: in caput. pes: in pedes eū cō uertet. Tū ſi caput proximum eſt: demitti debet uncus vndiq; læuis acuminis breuis: qui uel oculo: uel auri: uel ori: interdū ēt fronti recte inijcitur: deinde attractus infantē educit. neque tñ quolibet his tēpore extrahi debet. nā ſi cōpreſſo uuluæ oræ id tenta tū ē: nō emittente eo infans abrumpitur: & unci acumen in ipſum os uuluæ delabitur ſequiturq; neruoq; diſtentio & ingens periculum mortis. Igitur compreſſa uulua: cōquieſcere. hiante: leniter trahere oportet & per has occaſiones paulatim eum educere. Trahere āt dextra manus uncum: ſiniſtra intus poſita infantem ipſum: ſimulq; dirige re eū debet. Solet ēt euenire: ut his infans humore diſtendatur: exque eo ꝓfluat fœdi odoris ſanies. Quod ſi tale eſt: indice digito corpus illud forandū ē: ut effuſo humore extenuetur. Tum id leniter per ipſas manus recipiendum eſt. nam uncus iniectus facile hebeti corpuſculo eleuabitur. In quo quid ꝑiculi ſit: ſupra poſitum. Sed in pedes quoq; conuerſus infans nō difficulter extrahit. q̄bus appræhenſis p ipſas manus commode educitur. Si uero tranſuerſus eſt: neq; dirigi potui: uncus alæ inijciendus paulatiq; attrahēdus ē. Sub quo fere ceruix replicat: retroq; caput ad reliquū corpus ſpectat. Remedio ē ceruix præciſa. ut ſperati utraq; ꝑs auferatur. Id unco fit: qui priori ſimilis in īteriorē tantū ꝑtē per totam aciem exacuit. Tū id agendū ē: ut ante caput: dein de reliq̄ ꝑs auferat: qa fere maiore ꝑte extracta: caput in uacuā uuluā ꝓlabit: extrahiq; ſine ſūmo ꝑiculo nō pōt. ſi tñ id incidit: ſup uētrē mulieris. duplici pāniculo intecto: ualēs hō nō īperitus a ſiniſtro latere eius debet aſſiſtere & ſupimū uētrē eius duas manus īpōere: alteraq; alterā ꝑmere. Quo fit ut illd caput ad os uuluę cōpellat. Idq; eadē

ratione q̄ supra posita ē: vnco extrahit᷑. At si pes alter iuxta repertus ē. alter retro cum corpe ē. quicqd ꝓtractū ē: paulatī abscidēdū est. & si clunes os vuluæ urgere cœpunt: iterū retro repellēdæ sūt. cōquisitiusq; pes eius adducēdus. Aliæq; ēt num difficultates faciūt: vt q solidus nō exit. cōcisus eximi debeat. Quotiēs āt infans ꝓtractus ē: tradēdus ministro ē. Is eū supinis manibus sustinere: medicus deīde sinistra manu leniter trahere vmbilicū debet: ita ne abrūpat: dextraq; eū seq vsq; ad eas: quas secūdas vocāt. qd᷑ velamētū īfantis ītus fuit. hisq; vltimis appræhensis venulas mēbrāulasq; oēs eadē rōne manu diducere a vulua: totūq; illud extrahere: & si qd ītus ꝑterea cōcreti sāguinis remanet. Tū cōpressis in vnū feminibus: illa cōclaui collocāda ē modicū calorē sine vllo ꝑflatu habēt. Sup īmū ventrē eius īponēda lana succida i aceto & rosa tincta. Reliqua curatio talis esse debet: qualis in īflāmationibus & in his vulneribus: q̄ i neruosis locis sūt: adhibeat᷑.

¶ De aniicijs & eoꝝ curatione. Caput. xxx.

Ni quoq; uicia vbi medicamētis nō vincūt᷑: manus auxiliū desiderāt. Ergo si
a q̄ scissa i eo vetustate īduruerūt᷑: iamq; callū habēt: cōmodissimū ē ducere alu
um. tū spongiā calidā admouere: vt relaxēt᷑ illa & foras ꝓdeāt. Vbi in cōspectu sūt: scalpello singula excidere & vlcera renouare. deīde īponere linamētū molle & sup linteolū illitū melle: locūq; eū molli lana īplere: & ita uincere altero die: deincepsq; cæteris lenibus medicamētis vti. q̄ ad recētia eadē uitia necessaria eē alias ꝓposui. & vtiq; ꝑ primos dies forbitiōibus eū sustinere: paulatī deīde cibis adijcere aliqd: generis tñ eius. qd᷑ eodē loco p̄ceptū ē. Si qñ aūt ex īflāmatiōe pus i his orit᷑ vbi primū id apparuit incidēdū ē. ne anus ipse suppuret. Neq; tñ ante ꝓperādū ē. nā si crudū incisum ē: īflāmationis multū accedit: & puris aliquāto āplius cōcitat᷑. His quoq; vulneriḇ: lenibus cibis hisdēq; medicamētis opus ē.

¶ De condilomatum curatione.

T tubercula: q̄ cōdilomata appellant᷑: vbi īduruerūt hæc rōne curant᷑. aluus
a ante oīa ducit᷑. tū uulsella tuberculū aꝑhēsum iuxta radices excidītur. Quod ubi factū ē eadē sequt᷑: q̄ supra post curationē adhibēda esse ꝓposui. Tantummō si q̄d īcrescit squama æris coercēdū ē. Ora ēt uenarū fundētia sanguinē sic tollunt᷑: Vbi sanguini. q effluit. sanies adijcit᷑: aluus acrius ducit᷑: quo magis ore ꝓmoueant᷑. Eoq; fit: ut oīa uela: quasi capitula cōspicua sint. Tū si capitulū exiguū ē: basimq; tēuē habet: astringēdū lino paulū supra ē: quā ubi cū ano. cōmittit᷑. Imponēda spōgia aqua calida ē donec id libeat. Deīde aut ungue: aut scalpello supra nodū id exulcerandū est. Quod nisi factū ē: magni dolores subsequunt᷑. īterdū ēt urinæ difficultas. si id maius ē: & basis latior: hamulo uno aut altero excipiendū ē: paulūq; supra basim incidendū: neq; relinquēdū quicq̄ ex eo capitulo neq; quicq̄ ex ano demēdū ē. Quod cōsequit᷑ his q neq; nimiū neq; parꝝ hamos ducit. Qua incisum ē: acus debet īmitti: infraq; eā lino id capitulū alligari: si duo triaue sūt: imū quodq; primū curādū ē. Si plura: nō oīa simul ne tēpore eodē undiq; teneræ cicatrices sint. Si sanguis ꝓfluit: excipiēdus ē spongia: deinde linamētū īponēdum. Vngēda fœmina & inguina & qcqd iuxta ulcus ē. cæratū q; sup dandū ē. Farina hordeacea calida īplenduq; his locus ē. Sic deligādus ē. Postero die is desidere in aqua calida debet: eodēq; cataplasmate foueri: Acbis die & ante curationē & post eā ceruices ac fœmina liqdo cærato pungēda sūt: tepidoq; is loco cōtinēdus. Interpositis quinque aut sex diebus oriculario specillo linamēta educēda. Si capitula simul nō excidērūt: digito ꝓmouēda. Tū lēiḇ: medicamētis hisdēq;: q̄ alibi posui: ulcera ad sānitatē pducēda. finito uitio quēadmodū agēdū eēt iā alias supi: exposui.

¶ De uaricum curatione. Caput. xxxi.

Bhis ad crura ꝓximus trāſitus ē in qbus orti varices nō difficili rōne tollunt᷑:
a Huc āt & earū venularū: q̄ in capite nocēt. & eoꝝ varicū: q in vētre ſunt: cura
tionē diſtuli: quoniā vbiq; eadē ē. Igit᷑ vena oīs: q̄ noxia ē. aut aduſta tabeſcit.
aut manu excidit᷑. Si recta ē: ſi quāuis trāſuerſa: tn̄ ſimplex: ſi modica ē: melius aduri
tur. Si curua ē & velut in orbes quoſdā īplicat᷑. pluresq; inter ſe iuoluū t᷑: vtilius exime
re ē: Adurēdi ratio hæc ē. Cutis ſuꝑ icidit᷑. tū patefacta vena tenui & retuſo ferramēto
candente modice ꝑmit᷑: vincaturq; ne plagæ ipſius oræ adurant᷑. q̄s reducere hamulis
facile ē. Id iterpoſitis fere quaternis digitis ꝑ totū varicē fit: & tū ſuꝑimponit᷑ medica-
mētū: quo aduſta ſanant᷑. At excidit᷑ hoc mō. Cute eadē rōne ſuꝑ venam īciſa hamulo
oræ excipiūt᷑: ſcalpelloq; vndiq; a corpe vena diducit᷑: caueturq; ne iter hæc ipſa lędat᷑:
eiq; retuſus hamulus ſubijcit᷑: iterpoſitoq; eodē fere ſpacio. qd᷑ ſupra poſitū ē: in eadē
vena idē fit: q̄ quo tēdat facile hamulo extēto cognoſcit᷑. Vbi iā idem: quacūq; varices
ſūt: factū ē: vno loco adducta ꝑ hamulū vena ꝑcidit᷑. deide q̄ ꝓximus hamus ē. attra-
hit᷑ & euellit᷑: ibi rurſus abſcidit᷑: Ac ſic vndiq; varicib9 crure liberato: tū plagarū oræ
cōmittū t᷑: & ſuꝑ ēplaſtrū glutinās injcit᷑. ¶ Curatio digitoꝝ cohęrētiū. Caput. xxxij.
T ſi digiti vel in vetero ꝓtinus: vel ꝑ cōmunē exulcerationem poſtea cohæſe
a rūt: ſcalpello diducūtnr. dein ſeparati vterq; nō pīgui ēplaſtro circūdat᷑. Atq;
ita ꝑ ſe vterq; ſaneſcit. Si vero fit vlcus in digito. poſteaq; male īducta cicatrix
curuū eū reddit: primū malagma tētādū ē. Dei ſi id nihil ꝓdeſt qd᷑ & i veteri cicatrice:
& vbi nerui læſi ſūt euenire cōſueuit. videre oportet nerui ne id uiciū: an cutis ſit. Si ner
ui ē: attīgi nō debet. Neq; enī ſanabile ē. Si cutis: tota cicatrix excidēda ē. q̄ feræ calloſa
efficit: ut extēdi digitū nō patiat᷑. tū rectus ſic ad nouā cicatricem perducendus eſt.
¶ De cangrenæ curatione. Caput. xxxiij.
Angrena iter ungues alaſq; aut īguina naſci. & ſi qñ medicamēta uincunt᷑ mē
c brū præcidi oportere. alio loco mihi dictū ē. Sed id quoq; cū ꝑiculo ſūmo fit.
Nā ſæpe in ipſo ope: uel ꝓfuſione ſanguinis uel aiæ defectiōe moriunt᷑. Vereq;
hic quoq; nihil itereſt an ſatis tutū p̄ſidium ſit. qd᷑ unicū eſt. Igit᷑ inter ſanā uitiatamq;
partē incidēda ſcalpello caro uſq; ad hos eſt: ſic ut neq; cōtra ipſū articulū id fiat. & po
tius ex ſana parte aliqd excidatur: quā ex ægra relinquat᷑. Vbi ad os uentū eſt: reducē-
da ab eo ſana caro & circa os ſubſecāda ē. ut ea quoq; parte aliqd os nudet᷑: dein id ſer-
rulā ꝑcidendū eſt quā ꝓxime ſanæ carni ēt inhærenti. ac tū frons oſſis: quā ſerrula exaſ
pauit leuanda eſt. ſupraq; inducenda cutis: q̄ ſub eiuſmodi curatione laxa eſſe debet ut
quam maxime undiq; os contegat. Quo cutis inducta non fuerit id linamentis erit cō
tegendum & ſuper id ſpongia ex aceto deliganda. Cætera poſtea ſic facienda. ut i uul-
neribus: in quibus pus moueri debet: præceptū eſt. Finis ſeptimi libri

CORNELII CELSI DE MEDICINA LIBER OCTAVVS.

¶ De poſitu & figura totius humani corporis. Caput primū.
Vpereſt ea pars: q̄ ad oſſa pertinet. q̄ quo facilius accipi poſſit: prius
poſitus: figuraſq; eorū īdicabo. Igit᷑ caluaria īcipit ex īteriore ꝑte cō-
caua: extrinſecus gibba: utrinq; læuis & q̄ cerebri mēbranā cōtegit.
f & q̄ cute capillū gignēte cōtegit᷑. Eaq; ſimplex ab occipitio & tpibus
duplex uſq; i uerticē a frōte ē. Oſſaq; eius ab exteriorib9 ꝑtib9 dura:
ab īterioribus: qbus iter ſe cōnectū t᷑: melliore ſunt. Interq; ea uenæ
diſcurrūt. q̄s his alimētū ſubminiſtrare credibile ē. Raro āt caluaria ſolida ſine ſuturis
eſt. Locis tn̄ æſtuoſis facilius iuenit᷑. Et id caput firmiſſimū: atq; a dolore tutiſſimū ē:

ex cæteris: quo ſuturæ pauciores ſunt: eo capitis valetudo cõmodior eſt. Neq; n. certus earũ numerus ẽ: ſicut ne locus qdẽ: Fere tñ duæ ſup aures: tpa a ſupiore capitis pte diſcernũt. Tertia ad aures p verticẽ tendens: occipitiũ a ſũmo capite diducit. Quarta ab eodẽ vertice p mediũ caput ad frontẽ ꝓcedit eaq; mõ ſub imo capillo deſinit: mõ frontẽ ipſã ſecans iter ſupcilia finit. Ex his cæteræ qdẽ ſuturæ in vnguem cõmittuntur. Hæ vero quæ ſup aures trãſuerſæ ſunt. totis oris paulatim extenuant: atq; ita inferiora oſſa ſupioribus leniter iſidunt. Craſſiſſimũ vero in capite os poſt aurẽ eſt. qa capillus vt veriſimile ẽ: ob id ipſum nõ gignit. Sub his quoq; muſculis: q tpa cõnectũt: os mediũ in exteriorẽ partẽ inclinatã poſitũ eſt. At facies ſuturã habet maximã: q a tẽpore ĩcipiẽs p medios oculos nareſq; trãſuerſa puenit ad alterũ tẽpus. Aqua breues duæ ſub iterioribus angulis deorſum ſpectãt. Et malæ quoq; in ſũma parte ſingulas trãſuerſas ſuturas habẽt. A mediiſq; naribus aut ſupioꝛ dẽtiũ gingiuis p mediũ palatum vua ꝓcedit: aliaq; trãſuerſa idẽ palatũ ſecat. Et ſuturæ qdẽ in plurimis hæ ſunt. Foramina ãt ĩtra caput maxima oculoꝛ ſunt. deĩde nariũ: tũ q in auribus habemus. Ex his q oculoꝛ ſunt: recta ſimpliciaq; ad cerebrũ tẽdũt. Nariũ duo foramina oſſe medio diſcernunt. Siqdẽ hæc primũ a ſupcilijs angulisq; oculoꝛ oſſe ĩchoant ad tertiã fere partẽ: deĩde in cartilagine verſæ quo ꝓpius ori deſcẽdũt: eo magis carũcula quoq; molliũtur. Sed ea foramina q a ſũmis ad imas nares ſimplicia ſũt. ibi rurſus ĩ bina itinera diuidunt. Aliaq; ex his ad fauces puia ſpũm & reddũt & accipiũt: alia ad cerebrũ tendũt. In ultima pte in multa & tenuia foramina diſſipant: p q ſenſus odoris nobis datur. In aure quoq; primo rectũ & ſimplex iter ꝓcedẽdo flexuoſũ fit. qd ipſum iuxta cerebrũ in multa & tenuia foramina diducit: per q facultas audiẽdi eſt: iuxtaq; ea duo paruuli q̃ſi ſinus ſũt: ſupq; eos finit os: qd trãſuerſũ a gẽis tẽdẽs ab ĩferioribus oſſibus ſuſtinetur. iugale appellari põt ab eadẽ ſimilitudine a qua id græci zygodes appellant. Maxilla vero ẽ molle os: eaq; vna ẽ: cuius eadẽ & media & ẽt ima pars mentũ ẽ. a quo vtrinq; ꝓcedit ad tẽpora ſolaq; ea mouet. Nã malæ cũ toto oſſe: qd ſupiores dẽtes exigit ĩmobiles ſunt. Verũ ipſius maxillæ partes extremæ q̃ſi bicornes ſunt. Alter ꝓceſſus ĩtra latior: vertice ipſo tenuat: lõgiuſq; ꝓcedẽs ſub oſſe iugali ſubit: & ſup id tẽpoꝛ muſculis illigat: Alter breuior & rotũdior & in eo ſinu q iuxta foramina auris ẽ cardinis modo fit: ibiq; huc & illuc ſe ĩclinans. maxillæ facultatẽ motus p̃ſtat. Duriores oſſe dẽtes ſũt quoꝛ pars maxillæ: pars ſupiori oſſi malarũ hæret. Ex his quaterni primi qa ſecãt temnici a græcis noĩantur. hi deĩde quattuor caninis dẽtibus ex oĩ parte cinguntur. Vltra quos vtrinq; fere maxillares quaterni ſunt: p̃terq; in his: in qbus tres vltimi: qui ſero gigni ſolent: non increuerunt: Ex his priores ſingulis radicibus: maxillares vtiq; binis: q dã ẽt ternis quaterniſue nitunt. Fereq; longior radix breuiorẽ dentẽ edit. rectiq; dentis recta ẽt radix. curui flexa eſt. exq; eadẽ radice in pueris nouus dens ſubit: q multo ſæpius priorẽ expellit: ĩterdũ tñ ſupra infraue eũ ſe oſtẽdit. Caput aũt ſpina excipit. Ea conſtat ex vertebris q̃ttuor & viginti. Septem in ceruice ſunt duodecim ad coſtas. reliquæ qnque ſunt ꝓximæ coſtis. Hæ teretes breueſq; ab vtroq; latere: ꝓceſſus duos exigũt: Mediæ p̃foratæ: q̃ ſpinæ medulla cerebro commiſſa deſcendit. Circa quoq; per duos ꝓceſſus tenuibus cauis peruiæ: per q̃ a mẽbrana cerebri ſimiles mẽbranulæ deducuntur. Oẽſq; vertebræ exceptis tribus ſũmis a ſuperiore parte in ipſis proceſſibus parum deſidentis ſinus habent: ab inferiore alios deorſum uerſus proceſſus exigunt. Sũma igitur protinus caput ſuſtinet: per duos ſinus receptis exiguis eius proceſſibus. Quo fit: vt caput ſurſum deorſum verſũ tuberibus exaſperetur ſecũda ſupiori pti inferiore. Quod ad circuitum pertinet: pars ſũma anguſtiore orbe finitur. Itaq; ſuperior ſũmæ

circũdata. in laterã quoq; caput moueri ſinit. Tertia eodẽ mõ ſecundã excipit. Ex quo facilius ceruici mobilitas ẽ Ac ne ſuſtinere qdẽ caput poſſet: niſi vtriq; recti valenteſq; nerui collũ cõtinerẽt: quos cerotas græci appellãt. Si qdẽ hoꝛ iter oẽs flexus alter ſemp itẽtus vltra ꝓlabi ſupiora nõ patit. Iamq; vertebra tertia tubercula quæ iferiori iſerãtur: exigit. Cæteræ ꝓceſſibus deorſũ ſpectãtibus in iferiores inſinuãt. ac p ſinus quos vtrinq; habẽt: ſupiores accipiũt: multiſq; neruis & multa cartilagine cõtinẽtur. Ac ſic vno flexu modico in prõptum dato cæteris negocijs homo & rectus inſiſtit & aliquid ad neceſſaria opa curant. Infra ceruicẽ vero ſũma coſtat cõtra humeros ſita eſt: ide vndecim iferiores vſq; ad imũ pectus pueniũt hæq; primis ptibus rotundæ & leniter quaſi capitulatæ vertebraꝛ trãſuerſis ꝓceſſibus ibi quoq; paulũ iſinuatis inhærẽt. Inde pateſcũt & in exteriorẽ partẽ recuruatæ paulatim in cartilaginẽ degenerãt. Eaq; parte rurſus i iteriora leniter flexæ cõmittunt cũ oſſe pectoris. Quod valẽs & durũ a faucibus incipit: ab vtroq; latere lunatũ: & a præcordijs iã ipſum quoq; cartilagine mollitũ terminat. Sub coſtis vero prioribus: quinque q̃s rhoas græci noiant: breues tenuioreſq;: atq; ipſæ quoq; paulatim in cartilaginẽ verſæ: extremis abdominis partibus inhæreſcũt. imaq; ex his maiore iã pte nihil niſi cartilago ẽ. Rurſus a ceruice duo lata oſſa vtriq; ad ſcapulas tendũt. noſtri ſcoptula opta: omoplatas græci noiant. Ea in ſũmis verticib9 ſinuata: ab his triangula. paulatiq; lateſcẽtia ad ſpinã tendũt: & quo latiora quaq; pte ſunt hoc hebetiora. Ac que ipſa quoq; in imo cartilaginoſa poſteriore parte velut innatãt: qm̃ niſi in ſũmo nulli oſſi ihæreſcũt. Ibi vero validis muſculis neruiſq; cõſtricta ſũt At a ſũma coſta paulo iterius quã vbi ea media ẽ: os excreſcit: ibi qdem tẽue: ꝓcedẽs vero quo ꝓpius lato ſcapularũ oſſi fit: eo plenius latiuſq; & paulatim in exteriora curuatũ. qd ꝓpius: altera verticis pte modice itumeſcẽs: ſuſtinet ingulũ: Id ãt ipſũ recuruũ ac neq; iter duriſſima oſſa numerandũ: altero capite in eo qd poſui: altero i exiguo ſinu pectoralis oſſis inſidit: paulũq; motu brachij mouet & cũ lato oſſe ſcapulaꝛ ifra caput: eius neruis & cartilagini cõnectit. Hinc humerus incipit extremis vtrinq; capitibus tumidus mollis ſine medulla cartilaginoſus. medius teres durus medullo ſus leniter gibbus & in priorẽ & in exteriorẽ ptẽ. Prior ãt pars eſt q̃ a pectore ẽ: poſterior q̃ ab ſcapulis: iterior quæ ad latus tẽdit: exterior: q̃ ab eo recedit. qd ad oẽs articulos ptinere in vlterioribus patebit. Supius ãt humeri caput rotũdius quã cętera oſſa: de qb9 adhuc dixi: verticilatis ſcapulaꝛ oſſib9 inſerit ac maiore pte ex trãſitu neruis deligat. At inferius duos ꝓceſſus habet. iter quos qd mediũ ẽ: magis ẽt extremis partibus ſinuat. Quæ res ſedẽ brachio p̃ſtat. Quod cõſtat ex oſſibus duob9. Radius: quam certicida græci appellãt: ſupior breuiorq; & primo tenuior rotũdo & leniter cauo capite exiguũ humeri tuberculũ recipit. atq; ibi neruis & cartilagine cõtinetur. Cubitus inferior lõgiorq; & primo plenior in ſũmo capite: duobus quaſi verticibus extãtib9 in ſinu humeri quẽ iter duos ꝓceſſus eius cẽ ꝓpoſui: ſe iſerit. Primo vero duobus radijs brachij oſſa iuncta paulatim dirimunt: rurſuſq; ad manũ coeũt mõ craſſitudinis mutato: Siqdẽ ibi radius plenior: cubitus admodũ tenuis ẽ. Dein radius in caput cartilaginoſũ cõſurgẽs: in verticẽ eius ſinuat: cubitus rorũdus in extremo: pte altera paulũ ꝓcedit. Ac ne ſæpius dicẽdũ ſit. illud ignorari ñ oportet. plurima oſſa i cartilaginẽ deſinere: nullũ articulũ nõ ſic finiri. Neq; n. aut moueri poſſet: niſi leui initeret: aut cũ carne neruiſq; cõiungi: niſi ea media quædã materia cõmitteret. In manu vero prima palmæ pars ex multis minutiſq; oſſibus cõſtat: quoꝝ numerus icertus ẽ. Sed oblõga oia & triangula ſtructura q̃dã iter ſe cõnectunt: cũ iuicẽ ſupior alterius angulus: alterius planities ſit. eoq; fit ex his unius oſſis paulũ i iteriora cõcauis ſpecies. Verũ ex manu duo exigui ꝓ-

ceſſus in ſinu radij conijciunt. Tū ex altera parte recta quinque oſſa ad digitos tēdētia palmā explēt: a qbus ipſi digiti oriunt: qui ex oſſibus ternis cōſtat: omniūq; eadem ratio ē: Interius os i verticē ſinuat: recipitq; exterioris exiguū tuberculū: neruiq; ea cōtinent: a qbus orti vngues īdureſcūt. Ideoq; nō oſſi: ſed carni magis radicibus ſuis inhærēt. Ac ſupiores qdē ptes ſic ordinatæ ſunt. Ima vero ſpina in coxarum oſſe deſidit: qd transuerſū longeq; valētiſſimū: vuluā: veſicā: rectū inteſtinū tuet: idq; ab exteriore pte gibbū ad ſpinā reſupinatū a lateribus ideſt i ipſis coxis ſinus rotūdos habet: a quibus orit os quod pectinē vocāt. idq; ſup iteſtina ſub pube trāſuerſū vētrē format: rectius i viris: recuruatū magis i exteriora in fœminis: ne partū ꝓhibeat. Inde fœmina oriūtur. quoꝝ capita rotūdiora ēt quā hūcroꝝ ſunt: cū illa ex cæteris rotūdiſſima ſint. Infra vero duos ꝓceſſus a priore & a poſteriore pte habēt. Dei dura & medulloſa & ab exteriore parte gibba habent: rurſus ab īferioribus quoq; capitibus ītumeſcūt: Superiora i ſinus coxæ ſicut humeri i ea oſſa: quæ ſcapulaꝝ ſunt: coiciūt. tū infra introrſus leniter ītendūt: quo æqualius ſupiora mēbra ſuſtineāt. Atq; in eo inferiora quoq; capita media ſinuant: quo facilius excipi a cruribus poſſint. Quæ cōmiſſura oſſe paruo molli carti laginoſo tegit: patellā vocant. Hæc ſuper innatās. nec vlli oſſi ihærēs: ſed carne & neruis deligata: pauloq; magis ad femoris inter oēs crurū flexus iunctura tuet. Ipſū aūt crus ē ex oſſibus duobus. & enī ꝓ oīa femur humero: crus vero brachio: ſimile ē. adeo vt habitus quoq; & decor alterius ex altero cognoſcat. Quod ab oſſibus īcipiens ēt in carne reſpōdet. Verū alterū os ab exteriore parte: ſupra poſitū ē. qd ipſū quoq; ſupra recte nomiat. Id breui9: ſupraq; tēuius ad ipos talos ītumeſcit. Alterū a priore pte poſitū cui tibiæ nomē eſt: lōgius & i ſupiore pte plenius ſolū cū femoris inferiore capite cōmittit. ſicut cū humero cubitus. Atq; ea quoq; oſſa infra ſupraq; cōiuncta media: vt in brachio dehiſcūt. Excipit ām crus infra oſſa ex trāſuerſo taloꝝ: idq; ipſū ſup os calcis ſitū eſt qd qdā parte ſinuat: qdā exceſſus habet: & ꝓcedētia ex talo recipit: & in ſinū eius īſerit. idq; ſine medulla durū magiſq; i poſteriorē ptē ꝓiectū: teretē ibi figurā repſentat. Cætera oſſa pedis ad eorū que in manu ſunt ſimilitudinem inſtructa ſunt. Plātæ palmæ digiti: digitis: vngues: vnguibus reſpondent.

¶ Oſſa uiciata & corrupta qbus ſignis cognoſcant & qua rōne curent. Caput. ii.

Mne autē os ubi iniuria acceſſit: aut viciat: aut findit: aut frangit: aut forat: aut collit: aut loco mouetur. Id qd viciatū ē. primo fere pingueſit. deinde vel nigrū: vel carioſum. Quæ ſup natis grauibus vlceribus aut fiſtulis: hiſq; vel lōga vetuſtate vel ētcancro occupatis eueniunt. Oportet āt ante oīa os nudare vlcere exciſo & ſi latius eius viciū eſt: quā vlcus fuit. carnē ſubſecare: donec integrū os vndiq; pateat. tū id qd pigue ē ſemel iterūue ſatis ē admoto ferramēto adurere: vt ex eo ſtatu ſe cedat. aut eradere donec iā aliquid cruoris oſtendat. q̄ itegrioris nota ē. nā neceſſe eſt aridum ſit id qd viciatū ē. Idē in cartilagine quoq; læſa faciendū eſt. Siqdem ea quoq; ſcalpello radenda eſt: donec integrum id ſit qd relinq̄tur. Deinde ſiue os: ſiue cartilago raſa eſt nitro bene trito reſpergendum eſt. Neq; alia facienda ſunt ubi caries: nigrities ue in ſūmo oſſe eſt. Siqdē id uel paulo diutius eodē ferramēto adurendū: uel radendū eſt. Qui radit hæc: audacter iprimere ferramētū debet: ut & agat aliquid & maturius deſinat. Finis ē: cū uel ad albūos. uel ad ſolidū uentum eſt. Albo finiri ex nigritie uitium: ſoliditate quadā ex carie manifeſtum eſt: accedere etiā cruoris aliquid ītegro ſupra dictum eſt. Si quando autem altius deſcenderit utrumlibet dubium ē. In carie quidem expedita cognito eſt. Specillū tenue in foramē demittit. qd magis minuſue ītrādo: uel in ſūmo cariē eſſe: uel altius diſtēdiſſe teſtat. Nigrities colligi qdē poteſt

ēt ex dolore & ex febre. Quæ vbi mediocria ſunt: illa alte deſcēdiſſe nō pōt. Manifeſtior tñ ad acta terebra fit. Nā finis vicij eſt vbi ſcobis nigra eſſe deſijt. Igitur ſi caries alte deſcēdit: p terebrā vrgēda crebris foraminibus ē. q̄ altitudine viciū æquent. Tū in ea foramina demittēda candētia ferramēta ſunt. donec inde ſiccū os ex toto fiat. Simul. n. poſt hæc & reſolueť ab iferiore oſſe quodcūq; viciatū ē: & his ſinus carne replebiť: & humor aut nullus poſtea fereť: aut mediocris. Sin āt nigrities ē. aut ſi caries ad alterā quoq; partē oſſis trāſit: oportet excidi. Atq; idē in carie quoq; ad alterā ptē oſſis penetrāte fieri pōt. Sed qđ totū viciatū: totū eximēdū ē. Si iferior pars ītegra ē: eatenus qđ corruptū ē: excidi debet. Itē ſiue capitis. ſiue pectoris os: ſiue coſta carioſa ē: inutilis vicio ē: & excidēdi neceſſitas ē. Neq; audiēdi ſūt q oſſe nudato diē tertiū expectāt vt tunc excidāt. Ante iflāmationē. n. tutius oīa tractanť. Itaq; quantū fieri pōt eodē momēto & cutis icidēda eſt: & os detegēdū: & oī vicio liberandū ē. Lōgeq; pnitioſiſſimū ē: quod in oſſe pectoris eſt: quia vix ēt ſi recte ceſſit curatio veram ſanitatē reddit.

¶ Quomodo os excidať. & de Mediolo & Terebra ferramētis ad id paris. Caput. iii.

Xcidiť vero os duobus modis. Si paruulū ē: qđ læſū ē: modiolo: quē choenicion græci vocāt. Si ſpacioſus: terebris. V triuſq; rōnē ꝓponā. Mediolus ferramētū concauū: teres ē imis oris ferratū: p qđ mediū clauus ipſe quoq; iteri ore orbe cinctus demittiť. Terebrarū autē duo genera ſūt. Alterū ſimile ei quo fabri vtunť. Alterū capituli lōgioris: qđ ab acuto mucrōe icipit. deīde ſubito latius fit: atq; iterū ab alio pricipio paulo minus quā æqualiter ſurſū ꝓcedit. Si viciū i anguſto eſt: qđ cōpræhēdere modiolus poſſit ille potius aptať. Et ſi caries ſubeſt. medi⁹ clauus i foramē demittiť. Si nigrities: angulo ſcalpri ſinus exiguus fit: q clauū recipiat: vt eo i ſiſtēte circū actus modiolus delabi nō poſſit. Deīde his habena q̄ſi terebra conuertiť. Eſtq; qdā pmendi modus: vt & foreť & circū agať. qa ſi leuiter iprimiť: parū ꝓficit: Si grauiter: nō moueť. Neq; alienū ē iſtillare paulū roſæ vel lactis: quo magis lubrico circūagať. Quod ipſū tñ ſi copioſius ē aciē ferramenti hebetat. at vbi iā inter modiolo preſſū eſt: medius clauus educiť: & ille p ſe agiť. Deīde cū ſanitas inferioris partis ſcobe cognita ē: modiolus remoueť: at ſi lati⁹ viciū ē. quā vt illo cōprahēdať. terebra res agēda ē. Ea foramē fit i ipſo fine vicioſi oſſis atq; itegri. deīde alterū ñ ita. lōge tertiū q; dōec totus is loc⁹: q excidēdus ē: his cauis cinctus ſit. atq; ibi quoq; q̄tenus terebra agēda ſit: ſcobis ſignificat. Tūc exciſorius ſcalper ab altero foramine ad alterū malleolo adactus: id qđ inter vtrūq; mediū ē: excidit: ac ſic ambitus ſimilis ei fit: q in anguſtiorē orbē modiolo iprimiť. V tro mō uero id circūductū ē: idē exciſorius ſcalper: in oſſe corrupto planus ſūmā quanq; teſtā læſit: donec itegrū os relinq̄tur. V ix unq̄ nigrities itegrū: caries p totū os prūpit: maxieq; ubi uitiata caluaria ē: Id quoq; ſigni ſpecillo ſignificať: q depſſus in id foramē: qđ ifra ſolidā ſedē habet: & ob id renitēs aliqđ iuenit & madēs exit. Si puiū iuenit: altius deſcēdēs iter os & mēbranā nihil oppoſitū iuenit: educiturq; ſiccus: nō quo nō ſubſit aliq̄ uitioſa ſanies. ſed qm̄ ibi ut in latiore ſede diffuſa ſit. Siue autē nigrities: quā terebra detexit. ſiue caries: quā ſpecillū oſtēdit: os trāſit modioli qdē uſus fere ſupuacuus ē: qa latius pateat neceſſe ē: qđ iā alte ꝓceſſit. Terebra uero ea: quā ſecūdo loco poſui utēdū: eaq; ne nimis icaleſcat ſubīde i aquā frigidā demittēda ē. Sed tū maiore cura agēdū ē. cū iā aut ſimplex os dimidiū pforatū ē: aut i duplici: ſupius. Illud: ſpatiū ipſū: hoc ſāguis ſignificat. Ergo tū lētius ducēda habēa: ſuſpēdēdaq; magis ſiniſtra manus ē: & ſæpius attollēda. & foraminis altitudo cōſiderāda: ut quā docunq; os prūpiť ſentiamus: neq; piclitemur: ne mucrone cerebri mēbrana lædať. Ex quo graues inflāmationes cū piculo mortis oriuntur. Factis

foraminibus eodē mō media ſæpe: ſed multo circūſpectius excidēda ſunt: ne forte angulus ſcalpri eandē mēbranā violet: donec fiat aditus: per quā mēbranæ cuſtos īmitta tur: menyngophylacas græci vocāt. Lamina ænea eſt firma: paulū reſina ab exteriore parte læuis: quæ demiſſa ē: vt exterior pars eius cerebro ꝓpior ſit. ſubinde ei ſubijcitur quod ſcalpro diſcutiendū eſt ac ſi excipit eius angulū: vltra tranſire nō patitur: eoq; & audacius & tutius ſcalprū malleolo ſubinde medicus fierit: donec exciſū vndiq; os eadē lamina leuetur tolliq; ſine vlla noxa cerebri pōt. Vbi totū os eiectū ē: circūradendę leuandæq; ſunt oræ & ſi quis ſcobis mēbranæ inſedit: colligendū. Vbi ſuperiori parte ſublata: inferior relicta eſt: nō ora tm̄: ſed os quoq; totū lauandū eſt. vt ſine noxa poſtea cutis increſcat. quæ aſpero oſſe īnaſcens protinus non ſanitatē: ſed nouos dolores mouet. Patefacto cerebro qua rōne agendū ſit dicā: cū ad fracta oſſa puenero. Si baſis aliqua ſeruata ē: ſuperīponēda ſunt medicamēta non pinguia: quæ recentibus vulneribus accōmodantur: ſupraq; īponenda lana ſuccida oleo atq; aceto madens. Vbi tē pus proceſſit: ab ipſo ore caro increſcit: eaq; factū manu ſinum cōplet. Si quod etiam os aduſtū eſt: a parte ſana recedit: ſubitq; inter integrā atq; emortuam partē caruncula: quæ qd̄ abſceſſit: expellat. eaq; fere quia teſta tenuis & anguſta eſt. ſquama eſt. ideſt lepis a græcis nominatur. Poteſt ēt euenire: vt ex ictu neq; findat̄ os: neq; pfringat̄ ſed ſūmum tm̄ collidatur: exaſpereturq;. Quod vbi incidit: radi & leuari ſatis ē. Hæc quāuis maxime fiunt in capite: tm̄ cæteris quoq; oſſibus communia ſunt. vt vbicunq; idem incidet: eodem remedio ſit vtendum. Atq; cum ea fracta: fiſſa: forata: colliſa ſint: quaſdam proprias in ſingulis generibus: quaſdam communes in pluribus curationes requrunt. De quibus protinus dicam: initio ab eadem caluaria accepto.

¶ De caluariæ curatione. Caput. iiij.

Gitur vbi ea ptuſa: ꝓtinus requirendū eſt: nū bilē is homo vomerit: num oculi eius obcæcati ſint: nū obmutuerit: nū per nares aureſue ſanguis ei effluxerit: nū cōciderit: nū ſine ſenſu q̄ſi dormiēs iacuerit. Hæc eni nō niſi oſſe fracto euenīunt. Atq; vbi inciderunt: ſcire licet neceſſariā: ſed difficilē curationē eſſe. Si vero etiā torpor acceſſit: ſi mens non cōſtat: ſi neruoq; vel reſolutio vel diſtentio ſecuta eſt. veriſimile eſt ēt cerebri mēbranā eſſe violatā eoq; in anguſto magis ſpes eſt. At ſi nihil horū ſecutū eſt pōt ēt dubitari: an os fractū ſit. Et protinus cōſiderandū ē: lapide: an ligno: an ferro: an alio telo percuſſū ſit. & hoc ipſo leni: an aſpero: mediocri an vaſtiore: vehemēter: an leniter Quia quo mitior ictus fuit: eo facilius os ei reſtitiſſe credibile ē. Sed nihil tm̄ melius ē: quā certiore id nota explorare. Ergo q̄ plaga ē: demitti ſpecillū oportet: neq; nimis tenue: neq; acutū: ne cū i quoſdā ſinus naturales iciderit: opionē fracti oſſis fruſtra faciat neq; nimis plenū: ne paruulæ rimulæ fallāt. Vbi ſpecillū ad os venit nihil lene & lubricū occurrit: integrū id videri pōt. Si qd aſperi ē vtiq; qua futuræ non ſint: fractū os eſſe teſtat̄. A futuris ſe deceptū eſſe Hyppocrates memoriæ prodidit more ſcilicet magnorū viroq; & fiduciā magnarū rerum habentium. Nā leuia īgenia: quia nihil habēt: nihil ſibi detrahūt. Magno ingenio: multaq; nihilomius habituro cō uenit ēt ſimplex veri erroris confeſſio: præcipueq; i eo miniſterio quod utilitatis cauſa poſteris traditur. ne q decipiant̄ eadē ratione: q̄ quis ante deceptus eſt. Sed hæc quidē alioquin memoria magni profeſſoris uti interponeremus effecit. Poteſt autē futura eo nomine fallere. quæq; aſpera ē: vt aliquis hanc eſſe: etiam ſi rima eſt: exiſtimet eo loco: quo ſubeſſe hāc ueriſimile ē. Ergo eo nomie decipi nō oportet. ſed os apire tutiſſimū ē. Nā neq; utiq; certa ſedes ut ſupra poſui. futurarū ē: & pōt idē: & naturaliter cōmiſſū: & ictu fiſſum eſſe: iuxtaue aliquid fiſſum habere. Quin aliqd ctiā: ubi ictus fuerit ue-

hemẽtior: quãuis ſpecillo nihil iuenit tñ aperire cõmodius eſt. At ſi ne tũ qdẽ rima manifeſta ẽ iducẽdũ ſup os atramentũ ſcriptoriũ eſt: deinde ſcalpro id detrahendum. Nigritiẽ. n. continet ſi qd fiſſum eſt. Solet ẽt euenire. vt altera parte fuerit ictus: & os altera fiderit. Itaq; ſi grauiter aliqs pcuſſus eſt: ſi mala inditia ſubſecuta ſunt. neq; ea parte qua cutis diſcuſſa ẽ: rima reperit: nõ icõmodũ ẽ pte altera cõſiderare: nũqs locus mollior ſit & tumeat: eũq; aperire. Si qdẽ ibi fiſſum os reperiet. nec tñ magno negocio cutis ſaneſcit ẽt ſi fruſtra deſecta eſt. Os fractũ niſi ſuccurſum ẽ grauibus iflãmatiõibus afficit: difficiliuſq; poſtea tractat. Raro: ſed aliqñ tñ euenit: vt os qdẽ totũ itegrũ maneat: intus vero ex ictu vena aliqua i cerebri mẽbrana rupta aliqd ſanguinis mittat: hiſq; ibi cõcretus magnos dolores moueat: oculos quibus obcecet. Sed fere contra id dolor ẽ: & eo loco cute iciſa pallidũ os reperit. Ideoq; id quoq; os excidẽdũ ẽ. quacũq; aũt de cã curatio hæc neceſſaria ẽ: ſi nõdũ ſatis cutis patefacta ẽ: latius aperiẽda eſt: donec quicquid læſum ẽ i conſpectu ſit. In quo ipſo videdũ ẽ: nequid ex ipſa mẽbranula quæ ſub cute caluariã cingit: ſup os relinquat. ſi quidẽ hæc ſcalpro terebriſue lacerata vehemẽtes febres cũ iflãmationibus excitat. Itaq; eã cõmodius é ex toto ab oſſe diduci. Plagã: ſi ex vulnere ẽ. talẽ neceſſe eſt habeamus: qualẽ acceperimus. ſi manu facienda ẽ: ea fere cõmodiſſima ẽ: quæ duabus tranſuerſis lineis litteræ. X. figurã accipit: ut deinde a ſingulis pcedẽtibus ſingulis cutis ſubſequat. Inter quæ ſi ſanguis ferꝫ: ſpongia ſubide in aceto tincta cohibẽdus ẽ. occupanduſq; obiectis linamẽtis. & caput altius excitãdũ. Neq; id viciũ vllũ metũ niſi iter muſculos: q tpa cõtinẽt: affert. ſed ibi quoq; nihil tutius ſit. In oi vero fiſſo fractoue oſſe ptinus antiquiores medici ad ferramenta veniebãt: quibus id exciderẽt. Sed multo melius eſt: ante emplaſtra experiri: quæ caluariæ cã cõponũt. Eorũq; aliquid oportet ex aceto mollitũ p ſe ſup fiſſum: fractumue os imponere: deinde ſuper id aliquanto latius quam vulnus eſt: eodem medicamento illitum linteolũ & præterea ſuccidã lanã aceto tinctã. Tũc vulnus deligare & quotidie reſolue re: ſimiliterq; curare vſq; ad diẽ quintũ. A ſexto die ẽt vapore aquæ calidæ p ſpõgiã foue re. cætera ex eadẽ facere. quod ſi carũcula increſcere cœperit: & febricula aut ſoluta erit aut leuior & cupiditas cibi reuerterit ſatiſq; ſomni accedet in eodẽ medicamẽto erit perſeuerandũ. Procedente deinde tpe emolliendũ id emplaſtrũ adiecto cærato ex roſa facto: quo facilius carnẽ pducat. nã p ſe reprimẽdũ vim habet. Hac rõne ſæpe rimæ callo quoq; implentur: eſtq; ea: oſſis velut cicatrix. & latius fracta oſſa: ſi qua inter ſe non cohærebãt: eodẽ callo glutinãtur: eſtq; aliquanto melius velamentũ cerebro: quam caro quæ exciſo oſſe increſcit. Si vero ſub prima curatione febris intẽdit: breueſq; ſomni: & hidẽ per ſomnia tumultuoſi ſunt: vlcus madet. neq; alit: & i ceruicibus glãdulæ oriuntur: magni dolores ſunt: cibiq; ſup hæc faſtidiũ increſcit. tũ demũ ad manũ ſcalprũ q; venieudũ eſt: Duo vero ſub ictu caluariæ pericula ſunt: ne vel findatur vel medium deſidat: ſi fiſſum eſt: poſſunt oræ eſſe compreſſe: vel quia altera ſup alterã exceſſit: uel ẽt quia vehementer rurſus ſe cõmiſerunt. Ex quo euenit vt humor ad mẽbranã qdẽ deſcendat: exitum vero non habeat: ac ſi eam irritet & graues iflãmationes moueat. Vbi medium deſcedit: eandem cerebri membranam os vrget interdum etiam ex fractura quibuſdam velut aculeis pungentibus. His ita ſuccurrendum eſt: vt tamẽ quam minimũ ex oſſe dematur. Ergo ſi ora alteri inſedit: ſatis eſt id quod eminet plano ſcalpro excidere. quo ſublato iam rima hiat quantum curationi ſatis eſt. At ſi oræ inter ſe coprimuntur: a latere eius interpoſito digiti ſpacio: terebra foramen faciendum eſt: ab eoq; ſcalper duabus lineis ad rimam agendus ad ſimilitudinem. C. litteræ: ſicut vertex eius a foramine baſis ad rimas it: quod ſi rima longius patet. ab altero foramine

rurſus ſimilis ſinus fieri debebit: & ita nihil latēs i eo cē cōcauū ē: abūdeq; exitus datur
itus lædētibus. Ne ſi fractū qdē os deſedit: totū excidi neceſſe ē. ſed ſiue totū ꝓfractū ē
& ab alio ex toto receſſit: ſiue circūpoſitæ caluariæ ihæret exigua ꝑte ab eo qđ natura-
liter ſe hēt ſcalpro diuidēdū ē. deide i eo qđ deſedit iuxta rimā quā fecimus foramīa ad
dēda ſunt: Si i anguſto noxa ē: duo. ſi latius patet: tria: ſeptaq; eoꝝ excidēda. & tū ſcal
per vtriq; ad rimā agēdus: ſic vt lunatū ſinū faciat: imaq; ꝑs eiꝰ itꝰ ad fracturā. cornua
ad os itegrū ſpectēt. Deide ſiq̄ labēt & ex facili remoueri poſſūt. forfice ad id facta col
ligēda ſunt: maxieq; eā q̄ acuta mēbranā ifeſtāt. ſi id ex facili fieri nō pōt: ſubijcienda la
mina ē: q̄ cuſtodē eiꝰ mēbranæ eē ꝓpoſui: & ſup eā qcqd ſpinoſū ē & itus emiet excidē
dū ē: eadē lamina qcqd deorſū iſedit attollēdū. Hoc gēus curatiōis efficit: vt q̄ ꝑte fra-
cta oſſa tñ ihærēt: ſolidēt. qua ꝑte abrupta ſunt: ſine vllo tormēto ſub medicamēti tē-
pore excidāt ſpaciūq; iter hæc ſatis illi magnū ad extrahēdā ſaniē reliquat: pluſq; i oſſe
ꝓpugnaculi cerebrū habeat: q̄ habiturū fuit eo exciſo. His factis ea mēbrana acri ace-
to reſpergēda ē: vt ſiue aliqd ſanguinis ex ea ꝓfluit: cohibeat ſiue itus cōcretus cruor
remāct: diſcutiat. Tū idē medicamētū eodē mō: q ſupra poſitus ē: mollitū ipſi mēbra
næ iponēdū ē. Cæteraq; eodē mō faciēda ſūt: quæ ad liteolū illitū & lanā ſuccidā ptinēt
collocāduſq; is loco i tepido: & curādū quotidie vulnꝰ: bis ēt æſtate qđ ſi mēbrana
ꝑ iflāmationē itumuerit: fundēda erit roſa tepida. Si vſq; eo tumebit: vt ſup oſſa quo
q; emineat: coercebit eā bene trita lēticula: vel folia vitis cōtrita & cū recenti vel butyro
vel adipe anſerio mixta ceruixq; molliri debebit liquido cærato ex irino facto. At ſi pa
rū pura mēbrana videbit par modus eiꝰ emplaſtri & mellis miſcēdus erit: idq; ſupin-
fundēdū: ciuſq; cōtinēdi cā vnū aut alterū linamētū inijciēdū & ſup liteolo cui empla-
ſtrū illitū ſit: cōtegēdū. Vbi plus pura mēbrana ē: eadē rōne adijciēdū emplaſtro cæra
tū: vt carnē ꝓducat. Quod ad abſtinētiā vero & primos vlterioreſq; cibos potioneſq;
ptinet. eadē quæ i vulneribus p̄cepi: ſeruāda ſunt. eo magis: quo piculoſius hæc ꝑs affi
ciť. Quin ēt cū iā nō ſolū ſubſtineri ſed alibis quoq; apparebūt. tñ erūt vitāda quæcū-
q; mādēda ſunt. itē fumus & qcqd excitat ſternutamētū. Spē vero certā faciūt mēbra-
na mollis ac ſui coloris: caro icreſcēs rubicūda: facilis motus maxille atq; ceruicis. Ma
la ſigna ſunt. membrana imobilis nigra vel liuida uel aliter coloris corrupti: demētia:
actis uomitus: neruoꝝ uel reſolutio uel diſtētio: caro liuida maxillarū rigor atq; cerui
cis. Cæteraq; q̄ ad ſomnū: cibi deſideriū: febrē: puris colorē attinēt: eadē quæ i cæteris
uulneribus uel ſalutaria uel mortifera ſunt. ubi bene res cedit: icipit ab ipſa mēbrana:
uel ſi os eo loco duplex ē: ide quoq; caro icreſcere. eaq; id: qđ iter oſſa uacuū ē: replet.
Nōnūq̄ ēt ſup caluariē excreſcit. Quod ſi icidit iſpergēda ſquama æris ē ut id reprimat
cohibeatq;: ea carni ſup dādo q̄ ad cicatricē ꝓducāt: Oibuſq; ea locis cōmode iducit ex
cepta frōtis ea ꝑte: q̄ paulū ſup id ēqđ iter ſupercilia ē. Ibi. n. uix fieri pōt. ut ꝓ oēm æta
tē ſit exulceratio: q̄ liteolo medicamētū habēte cōtegēda ſit. Illa utiq; capite fracto ſer
uāda ſūt ut dōec iā ualida cicatrix erit ſoluēda: uitēt freq̄ns balneū: maior uini modus.

¶De narium fractarum curatione. Caput. v.

i

Naribus uero & os & cartilago frāgi ſolet: & qdē modo aduerſa: modo a la
ter e. ſi aduerſa fracta ſunt alterūue ex his nares deſidūt. difficulter ſpiritus tra
hiť. ſi a latere os fractū ē. is locus cauus ē. ſi cartilago i alterā ptē nares declinā
tur. Quicquid in cartilaginē incidit. excitandū leniter ē: aut ſubiecto ſpecillo: aut duo
bus digitis utrinq; compreſſis. Deinde in longitudinem implicata linamenta & molli
pellicula cincta circum ſutaq;: intus adijcienda ſunt. Aut eodē mō cōpoſitum aliqd ex
atrido pēicillo. Aut grādis pīna gummi uel fabrili glutine illita & molli pellicula cir-

cũdata: q̃ desidere cartilaginẽ ñ sinat. Sed si aduersa ea fracta ẽ: æq̃liter utraq; naris implẽda ẽ. Si a latere crassius esse debet ab ea pte ī q̃ nasus iacet: ab altera tenuius ī id qđ ī scrit̃. Extrīsecus ãt circũdãda habena ẽ mollis media illita mixtis iter se similia & turis fuligie. eaq; vltra aures ducẽda & frõti duobus capitibus agglutinãda ẽ. Id. n. corpori q̃si glutẽ ihæresc it & cũ iduruit nares cõmode cõtinet. Sin qđ itus inditũ ẽ lædit: sicut maxie fit vbi iterior cartilago pfracta ẽ: excitatæ nares eadẽ tantũmõ habẽa cõtinendæ sunt. Deide post quattuordeci dies id ipsũ demẽdũ ẽ. Resoluit̃ ãt aqua calida: eaq; tũ is locus quotidie fouẽdus ẽ: Sin os fractũ ẽ id quoq; digitis ī suã sedẽ reponẽdũ ẽ. atq; vbi aduersũ id dictũ ẽ. vtraq; naris iplẽda ẽ. vbi a latere ea inq̃ os ipulsũ ẽ. iponẽdũq; cæratũ & paulo vchemẽtius deligãdũ ẽ. qa callus eo loco nõ ad sanitatẽ tantũmõ: sed ẽt ad tumorẽ icrescit. A tercio die fouẽdũ id aqua calida ẽ tãtoq; magis quãto ꝑpius esse sanitati debet. Quod si pura erũt fragmẽta nihilominus extrīsecus singula ī suas sedes digitis erũt cõpellẽda: iponẽdaq; extrīsecus eadẽ habẽa: & sup eã cæratũ: neq; vltra fascia adhibẽda ẽ. At si qđ fragmẽtũ vndiq; resolutũ cũ cæteris nõ glutinabit̃: itelligetur qdẽ ex hũore: q multus ex vulnere feret̃: vulsella vero extrahet̃. Finitisq; iflãmatiõibus ponet̃ aliquod medicamẽtũ ex ijs q̃ leniter reprimũt. Peius est vbi aut ossi: aut cartilagini fractæ: cutis quoq; vulnus accessit. Id admodũ raro fit. si incidit illa qdẽ nihilominus eadẽ rõne ī suas sedes excitãda sunt. Cuti vero sup iponẽdũ emplastrũ aliqđ ex his quæ recentibus vulneribus accõmodata sunt, sed insup nullo vinculo deligandum est.

¶ De aurium fractarum curatione Caput. vi.

In aure quoq; iterdũ rũpit̃ cartilago: qđ si icidit. anteq̃ pus oriat̃: iponẽdum glutinãs medicamẽtũ ẽ. Sæpe. n. suppurationẽ ꝓhibet & aurẽ cõfirmat. Illud & ī hac & ī naribus ignorari nõ oportet. nõ qdẽ cartilaginẽ ipsã glutinari: circa tñ carnẽ icrescere solidariq; eũ locũ. Itaq; si cũ cute cartilago rupta ẽ: cutis vtriq; suitur. Nũc ãt de ea dico: quæ cute ita frãgit̃. In ea vero si iã pus natũ ẽ: aperiẽda altera pte cutis: & ipsa cartilago cõtra lunata plaga excidẽda ẽ. Deide vtẽdũ ẽ medicamento leniter supprimẽte quale lyciũ ẽ aqua dilutũ: donec sanguis fluere desinat. Tũ imponendum linteolũ cũ emplastro: sic vt pingue oẽ vitet̃: & a pte posteriore lana mollis auri subijcienda est: quæ quod est inter hanc & caput compleat: Tum ea leniter deliganda ẽ: & a tercio die vapore: vt in naribus posui: fouenda. Atq; in his quoq; generibus abstinẽtia primi temporis necessaria est: donec inflammatio finiatur.

¶ De maxillæ fractæ curatione. deq; qbusdã ad oĩa ossa pertinẽtibus. Caput. vij.

Bhis ad maxillã vẽturus indicanda quædã puto cõiter ad oĩa ossa pertinentia a ne sæpius eadẽ dicẽda sunt. Omne igit̃ os modo rectũ vt lignũ in longitudinẽ findit̃: modo frãgit̃ trãsuersum: interdũ obliquũ atq; in ipsum nõnũq̃ retusa habet capita: nõnũq̃ acuta. Quod gẽus pessimũ est. qa neq; facile cõmittũt̃: quæ nulli retuso initunt̃: & carnẽ vulnerant: interdũ neruũ quoq; aut musculũ. Quin ẽt aliquando plura fragmẽta. a fragmẽto fiũt. Sed ī alijs qdẽ ossibꝰ ex toto sæpe fragmẽtũ a fragmẽto recedit. Maxillæ vero semp aliq̃ pte ẽt uexata ossa iter se cohærent. Igitur in primis digitis duobus utrinq; ꝑmentibus & ab ore & ab cute oĩno ossa in suã sedẽ cõpellẽda sunt. Deinde si transuersa maxilla fracta est: sub qua casu fere dens super proximũ dentẽ excedit. Vbi ea in suã sedẽ collocata est: duo ꝓximi dentes. aut si hilabãt: ulteriores inter se seta deligandi sunt. Id in alio genere fracturæ superuacuũ ẽ. Cætera eadẽ faciẽda sunt. Nã linteolũ duplex madẽs uino & oleo sup injciẽdũ cũ eadẽ similia & cadẽ turis fuligie ẽ. Deide aut fascia: aut mollis habẽa media ī lõgitudinẽ icisa: ut vtriq; mẽtũ cõplectat̃: & ide capita eiꝰ supra caput adducta ibi deligãt̃. Illud quoq; ad oĩa ossa

ptinēs dictū erit famē primū eē necessariā: deide a die tercio hūidū cibū: sublata iflāma tiōe paulo pleniorē: eūq; q carnē alat: p oē tps vinū esse alienū. Deide tercio die resolui debere: foueriq; p spōgiā vapore aquæ calidæ. eadēq; q̄ prio fuerūt sup dari. Ite die qnto fieri: & dōec iflāmatio finiat. quæ vel octauo die: vel septio fere resoluit. Ea sublata: rursus ossa esse tractāda: vt si qd fragmētū loco suo nō ē: reponat. Neq; id esse soluendū nisi duæ ptes eius tpis intra qd quæq; ossa cōserūt. trāslerint. Fere vero intra quartū decimū & vnū & vigesimū diē sanescunt maxilla: malæ: iugulū: pectus: os scapularū: costæ: spina coxarū: os tali: calx: manus: planta. Inter vigesimū & trigesimum diē crura brachiaq;. Inter septimum & vigesimū & quadragesimū humeri & fœmina. Sed in maxilla illud quoq; adijciedum ē: quod humidus cibus diu assumendus est. Atq; etiā cum tempus processit: in lagano: similibusq; alijs perseuerandum donec ex toto maxillam callus firmarit. Item vtiq; primis diebus habendum silentium.

¶ De iuguli fracti curatione. Caput. viij.

Vgulū vero si trāsuersum fractū ē: nōnūq̄ p se rursus recte coit: & nisi mouet:
i sanari sine iūctura pōt. Nōnūq̄ vero: maxieq; vbi motū ē: elabit. fereq; id qd a
pectore. sub id qd ab hūero ē: i posteriorē ptē iclinat: Cuius ea rō ē qd p se nō
mouet: sed cū hūeri motu cōsentit. Itaq; eo subsistēte sub id hūerus agitat. Raro vero admodū i priorē ptē iugulū iclinat: adeo vt magni ꝓfessores nūq̄ se vidisse memoriæ mādarint. Sed locuples tñ eius rei auctor Hippocrates ē. Verū vt dissimilis vterq; casus ē: sic q̄dā dissimilia reqrit. Vbi ad scapulas iugulū tēdit: simul dextra māu plane p pellēdus i posteriorē ptē hūerus ē & illud i priorē attrahēdū. Vbi ad pectus cōuersum ē: ipsū qdē retro dādū: hūerus āt i priorē ptē adducēdus ē. Ac si is iferior ē: nō id qd a pectore ē: deprimēdū ē: qa īmobile ē: sed hūerus ipse attollēdus. Si casu superior ē. id qd a pectore ē: iplēdū lana. & hūerus ad pectus deligādus ē. Si acuta fragmēta sunt: i cidi cōtra cutis debet: ex ossibus ea: quæ carnē vulnerāt: præcidēda sunt. tūc retusa ossa cōmittāda sunt. Si qd ab aliqua pte emiet: opponēdū ei triplex linteolū ē i vino & oleo tinctū. Si plura fragmēta sunt: excipiēda sunt ex ferula facto canaliculo: eodēq; itus i cerato: ne fascia diducat. quæ iugulo cōpositō circūdāda ē sæpius potius quā valētius. Quod ipsum quoq; i oibus ossibus fractis ꝓpetuū ē. A dextro vero iugulo. si id fractū ē: ad alā sinistrā: a sinistro: ad dexterā. Rursusq; sub ala sua fasciari debet. Post hæc si iugulū ad scapulas iclinatū ē: brachiū ad latus. si i partē priorē: ad ceruicē deligādum ē. Supinusq; hō collocādus: cæteraq; eadē faciēda: quæ supra cōprehēsa sunt. Sunt vero plura ossa fere īmobilia vel dura vel cartilaginosa: quæ vel frāgunt: vel forant vel collidunt vel finduntur. vt malæ pectus. latus: os scapularū: costæ spina costarū: os tali: calx. manus: planta. Horū oīum eadē curatio est. Si supra vulnus est: iid suis medicamentis nutriendū est. Quo sanescente rimas quoq; ossis: aut si qd ferrumē est. callus īplet. Si cutis integra ē: & os læsum esse ex dolore colligimus: nihil aliud: quā qescēdū īponēdumq; cæratum est. & leniter deligandum. donec sanitate ossis dolor finiatur.

¶ De costarum fractarum curatione: Caput. ix.

Roprie tñ quædā de costa dicēda sunt: qa iuxta uiscera ē: grauioribusq; periculis is locus expositus est. Hæc quoq; igit interdū sic findit: ut ne summū qdē
p os: sed interior pars eius. quæ rara est. lædatur interdū fit ut eam totā is casus perruperit. Si tota fracta non est: nec sanguis expuitur: nec febricula sequit nec qcquā suppurat: nisi admodū raro: nec dolor magnus est. tactu tamen is locus lenitur indolescit: abunde est eadem quæ supra scripta sunt facere. & a media fascia incipere deligare: ne i alterutrā partē hæc cutē iclinet. Ab vno vero & vigesimo die quo vtiq; os esse de-

bet glutinatū id agēdū. Cibis vberioribus ē vtēdū: vt corpus quā pleniſſimū fiat: quo melius os veſtiat. qđ illo loco tenerū: adhuc iniuriæ ſub tenui cute expoſitū ē. Per oē ām tēpus curatiōis vitādus clamor ſermo quoq; tumultus: ira: motus vehemētior corporis: ſumus: puluis: & qcqd vel tuſſim vel ſternutamētū mouet. Ne ſpiritū qdē magnopere cōtinere expedit. At ſi tota coſta ꝓfracta ē: caſus aſperior ē. Nā & graues iflā matiōes & febris & ſuppuratio & ſæpe vitæ ꝑiculū ſeqt & ſanguis ſpuiť. Ergo ſi vires patiūť ab eo brachio: qđ ſup eā coſtā ē: ſanguis mittēdus ē. Si nō patiūť: aliꝰ tñ ſine vllo acri ducēda ē: diutiuſq; iedia pugnādū. Panis vero añ ſeptimū diē nō aſſumēdus: ſed vna ſorbitiōe viuēdū īponēdūq; ei loco cæratū ex lino factū: cui cocta quoq; reſina adiecta ſit. aut Polyarchi malagma. aut panacis ex vino & roſa & oleo: ſuperq; īponenda lana ſuccida mollis & duæ faſcia ea medijs orſæ: minimeq; aſtrictæ. Multo vero magis oīa vitāda: quæ ſupra poſui: adeo vt ne ſpiritus qdē ſæpius mouēdꝰ ſit. Quod ſi tuſſis īfeſtabit: ad id potio ſumēda erit: vel ex tryxagine vel ex ruta vel ex herba ſtychade vel ex cumio & pipe. Grauioribꝰ vero doloribus vrgētibus cataplaſma īponi quoq; cōueniet vel ex lolio vel ex hordeo: cui pinguis fici tercia ꝑs ſit adiecta. Et id qdē īterdiu ſuperiacebit. Noctu uero idē aut cæratū. aut malagma. aut pāni: qa pōt cataplaſma decidere. Ergo quotidie quæq; reſoluet: dōec iā cærato aut malagmate poſſimus eſſe cōtēti & decē qdē diebus extenuabiť fame corpus. ab undecio uero ali īcipit. Ideoq; ēt laxior quā prīo faſcia circūligabiť: fereq; ea curatio ad quadrageſimū diē pueniet. quę ſi modus erit ſuppuratiōis: plus malagma quā cæratū ad digerēdū ꝑficiet. Si ſuppuratio uicerit neq; ꝑ quæ ſupraſcripta ſunt diſcuti potuerit. oīs mora uitāda erit: ne os īfraūiciet. ſed qua ꝑte maxie tumebit: demittēdū erit cadēs ferramētū. dōec ad pus pueniat: idq; effundēdū. Si nuſquā caput ſe oſtēdit: ubi maxie pus ſubit: ſic itelligimus. Creta cimolia totū locū illinimus: & ſiccari patiemur. Quo loco maxie hūor ima perſeuerauit: ibi pus proximū erit: eaq; uti debebit. Si latius aliquid abſcedit: duobus aut tribus locis erit perforandū: demittendū erit linamentū: aut aliquid ex penicillo. qđ ſummū lino ſit deuinctū ut facile educatur. Reliqua eadē: quæ in cæteris aduſtis facienda ſunt: Vbi purū erit ulcus: ali corpus debebit: ne tabes pernitioſa futura id malū ſubſequať. Nōnūq; ēt leuius ipſo oſſe affecto & inter initia neglecto: nō pus ſed humor quidam muccis ſimilis intus coit molleſcitq; contra cutis: in qua ſimili uſtiōe utendū eſt.

¶ De ſpinæ curatione.

i Nſpīa quoq; ē qđ ꝓprie notemus. Nā ſi id qđ ex uertebra excedit aliquo mōfractū ē: locus qdē cōcauꝰ fit: punctiōes āt in eo ſentiūť: qa neceſſe ē ea fragmēta ſpinoſa eſſe. Quo fit ut hō ī īteriorē ꝑtem ſubīde nitať. Hæc noſcēdæ rei cā ſunt. Medicamētis uero. hiſdē opus. ē quæ plurima paruæ huius capitis expoſita ſūt.

¶ De humerorum: brachiorꝫ: femorum: crurum. digitorum fractorum uel euulſorū communibus curationibus. Caput. x.

f Imiles rurſus ex magna ꝑte caſus curatiōeſq; ſunt hūeris & femoribus. Communia ēt quædā humeris: brachijs: femoribus: cruribus: digitis. Si qdē ea minime piculoſe media frangunť. Quo ꝓprior fractura capiti uel ſuperiori uel īferiori ē: eo prior ē. Nā & maiores dolores affert: & difficiliꝰ curať. Ea maxīe tolerabilis ē ſimplex: trāſuerſa. Peior ubi fragmenta: atq; ubi obliqua. Peſſimū ubi eadē acuta. Nōnūq; āt fracta in his oſſa in ſuis ſedibus remanēt: multo ſæpius excidūt: aliudq; ſuper aliud affert: Idq; ante oīa cōſiderari debet. & ſunt notæ certæ. Si ſuis ſedibus mota reſimā: punctiōiſq; ſenſum repſentāt tactu inæqualia ſunt. Si uero nō aduerſa: ſed obliqua iungunť qđ fit ubi loco ſuo nō ſunt: mēbrū id altero latere breuius eſt: & muſcu-

li eius tumẽt. Ergo si hoc deprẽsum ẽ ꝓtinus dimẽbrũ oportet extẽdere. Nã nerui: musculiq; itẽti ꝑ ossa cõtrahũt' neq; ĩ suũ locũ veniũt: nisi illos ꝑ vim aliqs itẽdit. Rursus si primis diebus id obmissũ ẽ: iflãmatio orit': Sub q̃ & difficile & piculose vis neruis adhibet'. Nã distẽtio neruoꝝ vel cãcer sequit': vel certũ vt diutissime alatur pus. Itaq; si ante reposita ossa nõ sunt: postea reponẽda sunt. Intẽdere ãt digitũ vel aliud quoq; mẽbrũ: si adhuc tenerũ est ẽt vnus homo põt: cũ alterã partẽ dextra: alterã siniſtra prẽdit. Valẽtius mẽbrum duobus eget: qui ĩ diuersa cõtendãt. Si firmiores nerui sunt: vt ĩ viris robustis: maximeq; eoꝝ feminibus & cruribus euenit: habẽs quoq; vel linteis fascijs vtriq; capita articuloꝝ deligãda & ꝑ plures ĩ diuersa ducẽda sunt. Vbi paulo longius quã naturaliter esse debet mẽbrũ vis fecit. tũ demũ ossa manibus in suã sedẽ cõpellẽda sunt inditiũq; ossi repositi ẽ. dolor sublatus. Et mẽbrũ alteri parti æquatũ iuoluendũ duplicibus: triplicis pãni & in vino & oleo tinctis: quos linteos esse cõmodius est. Fere vero his: sex opus est. Prima breuissima adhibenda quæ circa fracturã ter voluta sursum versum ferat'. & quasi in coclea serpat: fatisq; est eam ter hoc quoq; modo circuire. Altera dimidio longiore: eaq; qua parte os eminet ab ea si totum æquale est: undelibet sup fracturã debet ĩcipere priori aduersa: deorsumq; tendere atq; iterũ de fractura reuersa ĩ superiore ꝑte vltra priorẽ fasciã desinere. Sup has injciẽdũ latiore linteo cæratũ ẽ qd eas cõtineat. ac si qua ꝑte os eminet: triplex ea pãnus objciẽdus eodẽ vino & oleo madẽs. Hæc tercia fascia cõprehẽdenda sunt: quartaq;: sic vt semp in sequẽs priori aduersa sit: & tercia tm̃ inferiore parte tres in superiore faciãt. qa satius est sæpius circuire quam adstringi. Siquidẽ id qd adstrictũ est. alienat' & cancro oportunũ ẽ. articulũ ãt quã minime vincire opus est. Sed si iuxta hunc os fractũ ẽ: necesse est. Deligatũ vero mẽbrum ĩ diẽ terciũ cõtinẽdũ est. Eaq; iunctura talis esse debet: vt primo die nihil offenderit nõ tm̃ laxa visa sit: secundo laxior: tercio iã pene resoluta. Ergo tũ rursum id mẽbrũ deligandũ: adjciẽda prioribus quinta fascia ẽ: iterũq; quito resoluẽdũ ẽ: & sexta fascijs inuoluẽdũ. sic vt tercia & quinta infra: cæteræ supra finiant'. Quotiẽscũq; ãt soluit' mẽbrũ: calida aqua fouẽdũ ẽ. Sed si iuxta articulũ fractura ẽ: diu istillandũ vinũ ẽ: exigua parte olei adiecta: eadẽq; oĩa faciẽda donec adeo iflãmatio soluat': uel leuius quoq; quã ex cõsuetudine id mẽbrũ fiat. Quod si septimus dies nõ dedit: certe nonus exhibet. Tũ fácillime ossa tractãt'. Rursus ergo si parũ cõmissa sũt: cõmitti debẽt. Siqua fragmẽta eminẽt: in suas sedes reponenda sunt. Deinde eodẽ modo mẽbrũ deligãdũ ferulæq; sup accomodãdæ sunt: quæ fissæ circũpositæq; ossa in sua sede cõtineant: & in quã partẽ fractura ĩclinat: ab ea latior: ualẽtiorq; ferula ĩponẽda ẽ: Easq; oẽs citra articulũ esse oportet resimas: ne hũc lædãt: nec vltra astringi: quã vt ossa cõtineãt: & cũ spacio laxent'. tercio quoq; die paulũ habenis suis coartari: ac si nulla prurigo: nullus dolor est: sic manere donec duæ partes eius tẽporis qd quoq; os cõseruet cõpleant' postea leuius aqua calida fouere quia primo degeri materiã opus est: tũ euocari. Ergo cærato quoq; liquido id pleniter est ungendũ: ꝑfricandaq; summa cutis est: laxiusq; id deligandum est. Tercio quoq; die soluendum sit: ut remota calida aqua: cætera eadẽ fiant. Tantũmodo singulæ fasciæ quotiens resolutæ fuerint: subtrahantur.

¶ De fracti humeri curatione.

Aec communia sunt. Illa propria: Siquidẽ humerus fractus non sic: vt membrum aliud intenditur. Sed homo collocatur alto sedili. medicus autem humiliore aduersus. Vna fascia brachiũ amplexa ex ceruice ipsius: q læsus ẽ: id sustineat. Altera ab altera ꝑte super caput data: ibi accidit nodũ. Tercia iũcto imo humero deorsum demittit': ibi quoq; capitibus eius inter se iunctis. Deinde ab occipitio

ipſius miniſter ſub ea fraſcia: quã ſecũdo loco poſui: correpto ſi dexter hũerus ducẽdus ẽ dextro: ſi ſiniſter: ſiniſtro brachio demiſſum iter fœmina eius: q curaſ baculũ tenet: medicus ſup eã faſciã de qua tercio loco dixi planã injcit dextrã: ſi ſiniſter: ſiniſtram: ſi dexter hũerus ſumaſ ſimulq; alterã faſciã miniſter attollit alterã premit medicus. quo fit vt leniter humerus extẽdaſ. Faſcijs vero: ſi mediũ, aut imũ os fractũ ẽ: breuioribus opus ẽ. ſi ſummũ: lõgioribus. vt ab eo ſub altera quoq; ala p pectus & ſcapulas porrigaſ. Protinus vero brachiũ cũ deligaſ: ſic inclinandũ ẽ: id quod afficit vt ante faſcias quoq; ſic figurãdũ ſit. ne poſtea ſuſpẽſum aliter: aliter cum deligabaſ: humerum iclinet. Brachioq; ſuſpẽſo ipſe quoq; humerus ad latus leniter deligãdus ẽ. Per quæ fit: vt minime moueaſ. ideoq; oſſa ſic ſe habẽt: vt aliqs compoſuit. Cũ ad ferulas vẽtum ẽ: extrinſecus eſſe earũ longiſſimæ debẽt: a lacerto breuiores: ſed ſub ala breuiſſimæ. Sæpiuſq; eæ reſoluẽdæ ſunt: vbi i vicinia cubiti hũerus fractus eſt: ne ibi nerui rigeſcãt. & iuti le brachiũ efficiãt. Quotiens ſolutæ ſunt fractura manu continenda: cubitus aqua calida fouendus: & molli cærato perfricandus: ferulæq; vel omnino non imponendæ contra eminentia cubiti: vel aliquanto breuiores ſunt.

¶ De brachij fracti curatione.

T ſi brachiũ fractũ ẽ: iprimis cõſiderãdũ ẽ: alterũ os: an vtrũq; cõminutũ ſit ñ
ã quo alia i eiuſmodi caſu curatio admouẽda: ſed primũ vt valẽtius extẽdaſ: ſi vtrũq; os fractũ ẽ: qa neceſſe ẽ mius neruos cõtrahi altero oſſe itegro eoſq; itẽ dẽte. Deide vt curioſius oia i cõtinẽdus oſſibus fiãt ſi neutrũ alteri auxilio ẽ. Nã vbi alterũ itegrũ ẽ: plus opis i eo quã i faſcijs: feruliſq; ẽ. Deligari ãt brachiũ debet paulũ pollice ad pectus iclinato. Siqdẽ maxie brachij naturalis habitus, ſit: idq; iuolutũ mitella cõmodiſſime excipiẽ: q̃ latitudie ipſi brachio panguſtis capitibus collo injciẽ. atq; ita cõmode brachiũ ex ceruice ſuſpẽſũ ẽ. Idq; paulũ ſupra cubiti alterius regionem pẽdere oportet. Quod ſi ex ſũmo cubito id factũ ſit glutinare id viciẽdo alienũ eſt. Fit. n: brachium imobile. ac ſi nihil aliud quam dolori occurſum eſt: idem qui fuit eius vſus eſt.

¶ De crurum femorumq; fractorum curatione.

N crure æque ad rẽ ptinet alterũ ſaltẽ os itegrũ mãere. Cõmune vero ei femo
i riq; ẽ. Quod vbi deligatũ ẽ i canalẽ conijciẽdũ ẽ. Is canalis & iferiori pte foramina hẽt: p quæ ſiqs hũor exceſſerit: deſcẽdãt. & plãta morã: quæ ſimul & ſuſtineat eã & delabi nõ patiaſ: & a lateribꝰ caua: perq; loris datis mora qdẽ: crus femurq; vt collocatũ ẽ detineat. Eſſe ẽt is debet a plãta ſi crus fractũ ẽ: circa poplicẽ. ſi femur vſq; ad coxã. ſi iuxta ſuperius caput femoris: ſic vt ipſa quoq; ei coxa ſit. Neq; tñ ignorari oportet ſi femur fractũ eſt: fieri breuius: qa nunq̃ in antiquum ſtatum reuertiẽ ſum miſq; digitis poſtea cruris eius inſiſti. ſed multa tamen femori debilitas eſt: vbi fortunæ negligentia quoq; acceſſit.

¶ De fracti digiti curatione.

d Igitum ſatis eſt ad vnum furculum poſt iflammationem deligari.

¶ Cões curationes ad humeros brachia Crura fœmia digitoſq; confractos ptinentia.

Is proprie ad ſingula mẽbra ptinentibus: rurſus illa cõia ſunt: primis diebus
h fames. deinde tum cũ iã increſcere callũ oportet: liberalius alimentũ. longa a vino abſtinentia. fomẽtũ aquæ calidæ: dum iflãmatio eſt: liberale. cũ ea deſit: modicũ:, Tũ ẽt longior ulterioribus & liquido cærato membris: & mollis tñ unctio. Neq; protinus exercendum id mẽbrum. ſed ad antiquos uſus reducendum eſt. Grauius aliquanto eſt: cum oſſis fracturæ carnis quoq; vulnus acceſſit maximeq; ſi id mu-

ſculi femoris aut humeri ſenſerunt. Nã & iflãmatiões multo grauiores & prõptiores cãcros habẽt. Ac fremur qdẽ. ſi oſſa iter ſe ceſſerũt: fere præcidi neceſſe ẽ. Humerus ve ro quoq; i piculũ venit: ſi facilius cõſeruaẽ. Quibus piculis ẽt magis id expoſitũ: quod iuxta ipſos articulos ictũ ẽ. Curioſius igiẽ agẽdũ ẽ & muſculus qdẽ p mediã plagã trãſ uerſus præcidẽdus. Sãguis vero: ſi parũ fluxit. mittẽdus corpus inedia extenuãdũ ac reliqua qdẽ mẽbra lẽtius itendẽda. & lẽius i his oſſa i ſuã ſedẽ reponẽda ſunt. His vero neq; itendi neruos: neq; oſſa tractari ſatis expedit. Ipſi homini pmittẽdũ ẽ: vt ſic ea col locata habeat: quẽadmodũ minime lædũt. Oibus ãt his vulneribus iponẽdũ primo li namẽtũ ẽ vino madẽs: cui roſæ paulũ admodũ adiectũ ſit. cætera eadẽ deligãda faſcijs ſunt aliquãto quã vulnus latioribus: laxius ſcilicet: quã ſi ea plaga nõ eſſet. quãto facili us & alienari & occupari cãcro vulnus põt numero potius faſciarũ id agẽdũ eſt: vt laxe quoq; æque cõtineãt. Quod i femore humeroq; ſic fiet: ſi oſſa forte recte cõcurrerit. ſin aliter ſe habebũt: eatenus circũdari faſcia debebit: vt ipoſitũ medicamẽtũ cõtineat. Cæ tera eadẽ quæ ſupra ſcripſi: faciẽda ſunt: præterq; quod neq; ferulis neq; canalibus: iter quæ vulnus ſaneſcere nõ põt. Sed pluribus tantũmodo & latioribus faſcijs opus eſt in gerendũq; ſubinde in eas eſt calidũ oleũ & vinũ magiſq; in primo: fame vtendo vulnus calida aqua fouendũ: friguſq; oĩ ratione vitandũ & trãſeundũ ad medicamẽta quæ pu ri moueudo ſunt. maiorq; vulneri quã oſſi cura agenda. Ergo quotidie ſoluendũ nutri endũq; eſt. Inter quæ ſi quod paruulũ fragmẽtũ oſſis eminet: id ſi retuſum eſt in ſuam ſedẽ dandum: ſi acutũ: ante acumen eius longius eſt præcidendũ: ſi breuius limãdum & vtrinq; ſcalpro limandũ. tũ ipſum recondendũ eſt. ac ſi id manus facere non poteſt: vulſella: quali fabri vtunt: inijciẽda eſt. recte ſe habendi capiti ab ea parte. qua ſima eſt vt ea parte qua cibra eſt eminẽs os in ſuã ſedem cõpellat. Si id maius ẽ: mẽbranuliſq; ci gũ ſinere oportet ea ſub medicamentis reſolui: idq; os: vbi iã nudatum eſt abſcidere: quod maturius ſcilicet faciendum eſt. poteſtq; ea ratione & os coire & vulnus ſaneſce re. Illud ſuo tpe: hoc pro vt ſe habet. Nõnũq; ẽt in magno vulnere euenit ut fragmenta q̃dam uelut emoriantur neq; cũ cæteris coeant. Quod hic quoq; ex modo fluentis hu moris colligiẽ. Quo magis neceſſariũ eſt ſæpius vlcus reſoluere atq; nutrire. Sequiẽ uero ut id os per ſe poſt aliquot dies excidat. cũ tã miſera antea cõditio vulneris ſit. ta mẽ id interdũ maius diutiuſq; fácies. Sæpe. n. integra cutis: oſſe abrumpiẽ protinuſq; prurigo & dolor oriẽ. Quæ ſoluere: ſi accidit: maturus oportet: & fouere aqua p æſta tẽ frigida: p hyemẽ egelida deinde cæratũ myrteũ iponere. Interdũ fractura q̃buſdam uelut aculeis carnẽ uexat: quo a prurigine & punctionibus cognito: aperire id melius: eoſq; aculeos p̃cidere neceſſe habet. Reliqua uero curatio in utroq; hoc caſu eadẽ eſt: q̃ ubi ictus ꝑtinus intulit puro iam ulcere. Cibis hic quoq; utendũ eſt carnẽ producẽti bus. ſi breuius adhuc mẽbrũ eſt: & oſſa loco ſuo nõ ſunt puxillus tenuis quã leuiſſimi generis inter ea demitti debet. ſic ut capite paulũ ſupra ulcus emineat: iſq; quotidie ple nior adigẽdus eſt: donec pàr id mẽbrũ alteri fiat. Tũ paxillus remouẽdus vulnus ſanã dũ eſt: cicatrix iducta fouẽda frigida aqua ẽ in q̃ myrtus: hedera: aliæue ſimiles uerbe næ ſint: illinẽdũq; medicamẽtũ: qd ſiccet: & magis ẽt hic quieſcẽdũ donec id mẽbrum cõfirmeẽ. Si qñ uero oſſa nõ cõferbuerũt q̃ ſæpe ſoluta: ſæpe mota ſunt: i aperto deide curatio ẽ. poſſunt. n. coire. Si uetuſtas occupauit: mẽbrũ extẽdendũ eſt: ut aliquid læ daẽ. Oſſa inter ſe manu diuidenda: ut cõcurrẽdo exaſperentẽ: ut ſi qd pingue ẽ eradaẽ: totũq; id quaſi recens fiat. Magna tñ cura habita: ne nerui muſculiue lædãẽ. Tũ uino fouendũ ẽ: i quo malicoriũ decoctũ ſit iponẽdũq; id ipſum oui albo mixtũ. Tercio die

rcſoluēdū: fouēdūq; aqua: in q̄ verbenæ de quibus ſupra dixi decoctæ ſint. Quinto die idē faciēdū ferulæq; circūdādæ. Cætera & ante & poſt eadē faciēda. quę ſupraſcripſi. Solēt tñ interdū diuerſa iter ſe oſſa cōferuere. Eoq; & breuius mēbrū & idecorē fit: & ſi capita acutiora ſunt: aſſiduæ punctiōes ſentiunt. Ob quā cām frangi rurſus oſſa & dirigi debent. Id hoc mō fit. Calida aqua multa mēbrū id fouet & ex cærato liquido pfricat itenditurq; & iter hæc medicus ptractās oſſa: vt adhuc tenero callo manibus ea diducit: cōpellitq; id quod eminet in ſuā ſedē. & ſi parū valuit: ab ea pte i qua os ſe iclinat inuolutā lanā regulā obijcit. Atq; ita deligādo aſſueſcere iterum vetuſtæ ſedi cogit. Nōnūq̄ āt recte q̄dē oſſa cœperūt. ſuperincreuit vero nimius callus. idcoq; locus ītumuit. Quod vbi icidit diu leuiterq; id mēbrū perfricādū eſt ex oleo & ſale & nitro: multūq; aqua calida ſalſa fouēdū: & iponendū malagma q̄d digerat: aſtrictiuſq; alligandum: oleribuſq; & præterea vomitu vtendū. Perq; cū carne callus quoq; extenuat. Cōfertq; aliquid de ſinapi q̄d cū ficu in alterē par mēbrum ipoſitum: donec id paulū erodat eoq; euocet materiā. vbi his tumor extenuatus ē. rurſus ad ordinē vitæ reuertendum eſt.

De luxatis oſſibus. Caput. xi.

C de fractis quidē oſſibus hactenus dictū ſit. Mouent aūt ea ſedib9 ſuis duobus modis. Nā mō quæ iuncta ſunt iter ſe dehiſcūt: vt cū latū ſcapulaē os ab humero recedit: & i brachio radius a cubito. & i crure tibia a ſura: interdū a ſaltu: calcis os a talo. q̄d raro tñ fit. Modo articuli ſuis ſedibus excidunt. Ante de prioribus dicā. Quoē vbi aliqd icidit ꝓtinus his locus cauus ē. depreſſuſq; digitus ſinū iuenit. Deide grauis inflāmatio orit: atq; i talis præcipua. Siquidē febres quoq; & cācros & neruoē vel diſtētiōes vel rigores: q caput ſcapulis annectūt: mouere cōſueuit. Quorum vitandoē cā faciēda eadē ſunt. quæ i oſſibus mollibus læſis aliquid vbi icidit ꝓtinus his locis ꝓpoſita ſunt vt dolor tumorq; p ea tollant. Nā diducta oſſa nūq̄ rurſus iter ſe iungunt. & vt aliqd decoris eo loco ſit nihil vſus admittit. Maxilla vero & vertebra oēſq; articuli cū validis neruis cōpræhēdāt: excidūt aut vi expulſi: aut aliquo caſu neruis vel ruptis vel infirmatis faciliuſq; in pueris & adoleſcētulis quā in robuſtioribus. hiq; elabunt i priorē & in exterioē partē: quidā oibus modis: quidā certis. Suntq; quę dā cōmunia oium ſigna. quædā ꝓpria ſunt cuiuſq; ſi quidē ſēper ea pte tumor ē: i qua os ꝓrumpit. ea ſinus: a qua receſſit. Et hæc quidē i oibus depræhēdunt: alia vero ſi in ſingulis. Quæ ſimul atq; de quoq; dicā ꝓponēda erūt. Sed vt excidere oēs articuli nō poſſunt: ſic nō oēs reponunt. Caput. n. nōnunq̄ cōpellit: neq; i ſpina: vertebra: neq; ea maxilla quæ vtraq; parte ꝓlapſa anteq̄ reponeret inflāmationē mouit. Rurſum q̄ neruoē vicio ꝓlapſi ſunt: cōpulſi quoq; i ſuas ſedes: iteē excidūt. At q̄bus i puericia exciderūt: neq; repoſita ſunt: minuſq̄ cæteri creſcūt. Omniūq;: quæ loco ſuo nō ſunt: caro ea icreſcit: magiſq; i ꝓximo mēbro: q̄ i vlteriore. Vt puta ſi humerus loco ſuo nō ē. maior i eo ipſo fit: quā in brachio: maior in hoc quā i manus acie. Tū ꝓ ſedibus & ꝓ caſibus: qui inciderūt: aut maior aut minor vſus eius mēbri relinquit quoq; i eo plus vſus ſupereſt: eo minus id extenuat. Quicquid aūt loco ſuo motū ē: ante iflāmationem reponendū ē. Si illa occupauit: dum cōquieſcat. Tūc laceſſendū eſt: Vbi finita ē: tētandū eſt i his mēbris quæ id patiunt. Multū aūt eo cōfert & corporis & neruoē habitus Nā ſi corpus tenue: ſi humidū eſt: ſi nerui infirmi: expeditius os reponit. Sed & primo facilius excidit: & poſtea minus fideliter cōtinet. Quæ cōtraria his ſunt: melius continēt. Sed id q̄d expulſum ē: difficulter admittūt. Oportet aūt ipſam inflāmationē leuare: ſuper ſuccida lana ex aceto ipoſita. A cibo ſi valētioris articuli caſus ē triduo: iter

dum ēt quinq; diebus abstinere debere. Bibere aquā calidā dum sitim finiat. Curiosus q; hæc facere his ossibus motis: quæ validis pleniſq; musculis cōtinent̄. si vero ēt febris accessit: multo magis deide ex die quinto fouere aqua calida: remotaq; lana cæratum ponere ex cyprino factū: nitro quoq; adiecto donec ois inflāmatio finiat̄. Tunc infrictionē ei mēbro adhibere. cibis vti bonis: vti vino modice: iamq; ad vsus quoq; suos id mēbrū ꝓmouere. qa motus vti dolore pestifer: sic alias saluberrimus corpori ē. Hæc cōmunia sunt: nūc de singulis dicā. ¶ De maxillę luxatę curatōe. Caput. xij.

m Axilla i priorē partē ꝓpellit̄: sed mō altera parte: mō vtraq;. Si alterā i contraria partē: mō vtraq; ipsa mentūq; inclinat̄: dentes paribus non respondēt. sed sub his qui secāt canini sunt. At si vtraq; totū mentū in exteriorē partē ꝓmouetur. iferioresq; dētes longius quā superiores excedūt: intētiq; sup musculi apparēt. Primo quoq; tēpore homo in sedili collocandus ē sic. vt minister a posteriore parte caput eius cōtineat vel sic vt iuxta parietē is sedeat: subiecto iter parietē & caput eius scorteo puluino duro. eoq; caput per ministrū vrgeat̄ quo sit īmobilius. Tū medici digiti pollices linteolis vel fascijs ne dilabantur inuoluti in os eius conijciendi: cæteri extrinsecus admouēdi sunt. Vbi vehementer maxilla apꝑhensa ē: si vna parte ꝓcidit: cōcutiendū mentū & ad gutt̄ adducēdū ē. Tunc simul & caput apꝑhendēdū & excitato mēto maxilla i suā sedē cōpellēda & os eius cōprimendū ē sic vt oia pene momēto fiant. Si i vtraq; parte ꝓlapsa ē eodem oia faciēda. sed æq̄liter retro maxilla agenda ē. Repositō osse si cū dolore oculoꝝ & ceruicis iste casus icidit: ex brachio sāguis mittēdus ē. Cū oib9 vero quoꝝ ossa mota sunt: primo liqdior cibus cōueniat: tū his ꝑcipue: adeo ut sermo quoq; frequenti motu oris ꝑ neruos lædat. ¶ De capite luxato. Caput. xiij.

c Aput duobus ꝓcessibus in duos sinus sūmæ uertebræ demissis sup ceruicē cōtineri i prima pte ꝓposui. Hi ꝓcessus interdū in posteriorē partē excidūt: quo fit ut neruus sub occipitio extēdat̄ mētum pectori agglutinet̄: neq; bibere is: neq; loq possit: interdū sine uolūtate semē emittat. Quibus celerime mors supuenit. Ponendū aūt hoc esse credidi nō quo curatio eius rei ulla sit: sed ut res inditijs cognosceret̄: & non putarēt sibi medicum defuisse siqui sic aliquē perdidissent. ¶ De spina luxata. Caput. xiiij.

i Dem casus manet eos: quoꝝ i spina vertebræ exciderūt. Id. n. nō pōt fieri: nisi ex medulla q̄ per mediū: & duabus mēbranulis: q̄ per duos a lateribus ꝓcessus ferūt̄: & neruis: q cōtinēt ruptis. Excidūt aūt & in posteriorē partē & in priorē & supra septū trāsuersum & infra. In vtranq; partē exciderit: a posteriore parte vel tumor: uel sinus orit̄. Si super septū id icidit: manus resoluunt̄: uomitus: aut distētio neruoꝝ īsequit̄. spiritus difficulter mouet̄: dolor urget: & aures obtusę sunt. Si sub septo: fœmina resoluunt̄: urina supprimit̄: iterdū ēt sine uolūtate ꝓrūpit. Ex eius modi casibus ut tardius quā ex capitis: sic tñ intra triduū homo morit̄. Nā q̄d Hippocrates dixit uertebra i exteriorē partē ꝓlapsa: ꝓnū hoiem collocādū ee & extendēdū: tū calce aliquē sup ipsum debere cōsistere: id ītus īpellere: i his accipiēdū ē: quæ paulū excesserūt: nō i his: quæ toto loco mutatæ sunt. Nōnunq̄. n. neruoꝝ ībecillitas efficit: ut quāuis nō exciderit uertebra: paulū tñ i priorē partē ꝓmineat. Id nō iugulat. sed abiteriore parte nō cōtingit quidē posse. ab exteriore: si ꝓpulsum ē: plerūq; iteꝝ redit: nisi q̄d admodū raꝝ ē: uis neruis restituta ē. ¶ De humero luxato. Caput. xv.

h Vmerus aūt mō in alā excidit: mō i partē priorē. Si i alā delapsus ē & uictus cubitus recedit ab latere: rursum iuxta eiusdē partis aurē cū humero porrigi

nō pōt. Longiuſq; altero id brachiū ē. Si ī priorē partē ſummū quidē brachiū extēdit: minus tñ quā naturaliter difficiliuſq; ī priorē partē q̄ in poſteriorem cubitus porrigit. Igit ſi ī alā humerus excidit: & vel puerile adhuc ē corpus vel molle certe & ībecillibus neruis itentū ē: ſatis ē collocare id ī ſedili & ex duob⁹ miniſtris: alteri īperare: vt caput late ſcapulaq; oſſibus leniter reducat alteri vt brachiū extēdat: ipſum poſteriore parte reſidētē renū ſub ala eius coire ſimulq; & ille os & altera manu brachiū eius ad latus ī-pellere. At ſi vaſtius corpus: neruiue robuſtiores ſunt: neceſſaria ē ſphatula lignea: & q̄ craſſitudinē duoq; digitoq; habet: lōgitudine ab ala ad digitos puenit. In qua ſūma capitulū ē rotūdū & leniter cauū: vt recipe particulā aliquā ex capite humeri poſſit. In ea bina foramina trib⁹ locis ſunt iter ſe ſpacio diſtātibus: inq; ea lora mollia coiciunt. Eaq; ſpatha faſcia inuoluta quo minus tactu lædat ad alam a brachio dirigit, ſic vt caput eius ſummæ alæ ſubiiciat. Deīde loris ſuis ad brachiū deligat: vno loco paulū īfra humeri caput: altero paulū ſupra cubitū: tertio s̄ manū. Cui rei ꝓtinus iter valla tūc quoq; foraminū aptata ſunt. Sic brachiū deligatū ſuper ſcalæ gallinariæ gradū traijcit ita alte vt cōſiſtere hō ipſe nō poſſit. ſimulq; ī alterā ptē corpus demittit: ī alterā brachiū ī tēdit. Eoq; fit vt capite ligni caput humeri ipulſū ī ſuā ſedē mō cū ſono mō ſine hoc cōpellat. Multas alias eē ratōes ſcire facile ē vno Hippocrate lecto: ſed nō alia magis vſu cōprobata ē. At ſi ī priorē partē humerus excidit ſupinus homo collocādus ē faſciaq; aut habena media ala circūdāda ē: capitaq; eius poſt caput hominis miniſtro tradēda: brachiū alteri: præcipiēdūq; vt ille habenā: hic brachiū extēdat. Deīde medic⁹ caput q̄ dē hominis ſiniſtra debet repellere: dextra vero cubitū cū humero attollere: & os ī ſuā ſedē cōpellere. Facilīuſq; id ī hoc caſu quā ī priore reuertit. Repoſito humero lana alæ ſubijciēda ē. Si ī teriore parte os fuit: vt ei opponat. Si ī priore parte: vt tñ commodius deliget. Tū faſcia primū ſub alæ obuoluta caput eius debet cōpræhēdere: deīde ꝓfectus ad alterā alā: ab eaq; ad ſcapulas: rurſuſq; ad eiuſdē humeri caput tēdere. Sæpiuſq; ad eādē rōnē circūagi: dōec bñ id teneat. Vinct⁹ hac rōe humer⁹ cōmodius cōtinet. Si adductus ad latus ſit. ad id quoq; faſcia deligat.

¶ De cubiti luxati curatōe. Ca. xvi

IN cubito aūt tria coire: oſſa humeri: & radij: & cubiti ipſius ex his quę prima parte huius voluminis poſita ſunt: itelligi potuit. Sed cubitus qui īnexus humero ē: ab hoc excidit. radius q adiūctus ē iterdū trahit: interdū ſubſiſtit. In oēs vero q̄ttuor partes excidere cubitus pōt. ſed ſi ī priorē ꝓlapſus ē: extētū brachiū ē: neq; recuruat. Si ī poſteriorē: brachiū curuū ē: neq; extēdit: breuiuſq; altero ē. Interdū febrē vomitūq; bilis mouet. Si ī exteriorē iteriorēue brachiū porrectū ē: ſed paulū ī eā paratū a qua os receſſit recuruatū: qcqd icidit: reponēdi ratio vna ē. Neq; ī cubito tātū ē: ſed in oibus quoq; mēbris lōgis: q̄ p articulū lōga teſta iungūt. Vtrūq; mēbrū in diuerſas partes extēdere donec ſpaciū iter oſſa liber; ſit. Tū id os q̄d excidit ab ea ꝑte ī q̄ ꝓlapſū ē in cōtrariā īpellere. Extēdēdi tñ alia atq; alia gña ſūt: ꝓut nerui valēt aut oſſa huc illuc ve ſederūt: Ac mō manibus ſolis vtēdū ē: mō q̄dā alia adhibēda. ergo ſi ī priorē partē cubit⁹ ꝓlapſus ē: extēdi p duas man⁹: iterdū ēt habenis iniectis ſatis ē. Deīde rotūdū aliqd a lacerti parte ponēdū ē. & ſup id repēte cubitus ad humerum īpellēdus ē. At ī alijs caſibus cōmodiſſimū ē eadē rōne brachiū extēdere. quæ fracto cubito s̄ poſita ē: & tū oſſe reponere. Reliqua curatio eadē ē quæ ī oibus. Celerius tñ & ſæpius id reſoluēdū ē: multoq; magis aq̄ calida foueēdū: diuti⁹ ex oleo & nitro ac ſale ꝓfricādū. In cubito. n. celeri⁹ q̄ ī vllo alio articulo: ſiue extra remāſit: ſiue itus reuertit: call⁹ circūdat. iſq; ſi p qetē increuit: flex⁹ illi⁹ poſtea ꝓhibet.

¶ De māu luxata. Ca. xvii.

MAnus quoq; ī ois q̄ttuor ptes ꝓlabit: Si ī poſteriorē ptē excidit porrigi digiti nō poſſunt ſi ī priorē nō iclinant. ſi ī alrerutr; latus: manus ī contrariū. ideſt aut

ad pollicē: aut ad minimū digitū cōuertit. Reponi nō difficillime pōt. Super durę lo cū & renitentē ex altera parte intēdi manus: ex altera brachiū debet: sic vt ꝓna sit. si in posteriorē partē os excidit: supina: si i priorē si i interiorē exteriorēue: i latus. Vbi satis nerui diducti sunt. si i alterutrę latus ꝓcidit manus brachiū i cōtrariū repellēdū ē. At his: quæ i priorē posteriorēue partē ꝓlapsa sunt: super iponendū durę aliquid. idq; supra prominens os manu vrgendū est: per qđ vis adiecta facilius in suā sedem cōpellit.

¶ De palma. Caput decimumoctauum.

i N palma quoq; interdū suis sedibus ꝓmouent: mō in priorē partē: mō in posteriorē. In latus. n. moueri paribus ossibus oppositis nō possūt. signū id solū ē: qđ oium cōe ē. Tumor ab ea pte: i quā os venit: sinꝰ ab ea aq̄ recessit. Sed si ne itētione digito: tm̄ mō bñ pressū os i suā sedē reuertit.

¶ De digitis. Caput. xix.

a T i digitis totidē fere casus: eadēq; signa sunt: quæ i manibus. Sed i his extēdē dis nō æq; vi opus ē: cū & articuli breuiores & nerui minꝰ validi sint. Sup mē sam tm̄ mō itēdi debēt: q vel i priorē vel i posteriorē partē exciderūt. tū iā plana cōpelli: atq; id qđ i latus elapsū ē: digitis restitui.

¶ De femore Ca. xx.

c Vm de his dixerim de his quoq; quę i crurib9 sunt: videri possū dixisse. Si quidē et i hoc casu quædā similitudo ē femori & humero: & tibiæ & cubito: pedi & manui. Quædā tm̄ separatim quoq; de his dicēda sunt. Femur i oēs q̄ttuor partes ꝓmouet. sæpissime i iteriorē: deide i exteriorē: raro admodū i priorē: aut posteriorē. Si i iteriorē partē ꝓlapsum ē crus lōgius altero & vastius ē. Extra. n. pes vltimus spectat. si i exteriorē: breuius: rarūq; fit & itus iclinat. Calx igressu terrā nō cōtingit: sed plāta ima. meliusq; id crus supius corpus quā i priore casu fert: minusq; baculo eget. si i priorē crus extēsum ē: iplicariq; nō pōt. alteri cruri ad calcē par ē. sed ima plāta minus i priorē partē iclinat: dolorq; i hoc casu precipuus ē: & maxime vrina supprimit. Vbi cū dolore iflāmatio qeuit cōmode igrediunt. totusq; eorę pes ē. Sed & si i posteriorē extēdi nō pōt crus: breuiusq; ē: vbi cōstitit: calx quoq; terrā nō cōtigit. Magnū aūt femori periculū ē: ne vel difficulter reponat: vel repositū rursus excidat. Quidam iterę semp excidere cōtēdūt. sed Hippocrates & Diocles & philotim9 & Nile9 & Heraclides tarētinus: clari admodū auctores: ex toto se restituisse memoriæ ꝓdiderūt: Neq; tot gña machinamētorę quoq; ad extēdēdū i hoc casu femur. Hippocrates: Andreas: Nileus: Nymphodorus: Protarchus: Heraclides repperisset: si id frustra esset: Sed vt hæc falsa opinio ē: sic illud verę ē. Cū ibi valētissimi nerui: musculiq; sint: si suū robur habēt: vix admittere. si nō habēt postea nō cōtineri. Tentādū igit ē: & si tenerius mēbrū ē: satis ē habenā alterā ab iguine: alterā a genu itēdi. Si validius: melius adducēt: q easdē habenas ad valida bacula deligarit tūq; eorę fustiū imas ptes oppositę more obiecerit: supioresq; ad se vtraq; manu traxerit. Etiā nū valētius itēdit mēbrū sup scānū: cui ab vtraq; pte axes sūt: ad quos habenæ illæ deligāt. q vt i torcularib9 cōuersi rūpere quoq; si qs pseuerauerit: nō solū extēdere neruos & musculos possūt. collocādus aūt hō sup id scānū ē: aut ꝓnus aut supin9: aut i latus: sic vt semp ea ps supior sit: i quā os ꝓlapsum ē: ea ēt iferior: aq̄ recessit. Neruis extētis i priorē os vēit: rotūdū aliqd sup iguen ponēdū: subitoq; sup id genu adducēdū ē eodē mō eadēq; de cā: q̄ idē i brachio fit ꝓtinusq; si cōplicari femur pōt: ītus ē. In cæteris vero casib9: vbi ossa p vi paulū iter se recesserūt: medicus debet id qđ emiet retro cogere. mister cōtra ide coxā ꝓpellere. Posito osse nihil aliđ noui curatio reqrit quā vt diutius his i lecto detineat: ne si motū ad huc neruis laxiorib9 femur fuerit: rursus erūpat.

¶ De genu: Ca. xxi.

g Enu vno & i exteriorē & i iteriorē & i posteriorē ptē excidēr notissimū ē. i priorē nō ꝓlabi pleriq; scripserūt. Pōtq; id vero ꝓximū eē: cū ide opposita patella: ipsa quoq; caput tibię cōtineat. Meges tm̄ eū cui i priorē ptē excidisset: a se curatū eē me

moriæ ꝓdidit. In his casib9 itēdi nerui ratiōibus hisdē: qs i femore rettuli possūt. Et id qdē qd̄ i posteriorē ptē excidit eodē mō rotūdo aliquo sup poplitē iposito: adductoq; eo crure recōdit̄. Cętera vero māib9 sil̄ tū ossa i diuersas ptes cōpellūt̄. De talo. C. xxii

Alus in oēs ptes ꝓlabit̄. Vbi in interiorē partē excidit: ima ps pedis in exterio
t rē partē cōuertit̄. Vbi huic contrarius talus contrariū ēt signū extat. Si i priorē ptē erūpit a posteriore, latus neruus durus & isanus ē: minusq; is opus ē. si i po steriorē calx pene cōdit̄: plaga maior fit. Reponit̄ aūt his quoq; ꝑ man9: prius i diuer sa pede & crure diductis. Et i hoc quoq; casu diutius i lectulo ꝑseuerādū ē: ne his talus q totū corp9 sustinet parę cōfirmatis neruis ferēdo oneri cedat. rursusq; ꝓrūpat. Calcia mētis quoq; humiliorib9 primo tēpore vtēdū: ne iūctura talū ipsū lædat. ¶ De plāta

Lātæ ossa hisdē modis qbus i manu ꝓdeūt: his hisdē q̄ cōdunt̄. (Ca. xxiij.

p Fascia tātū mō calcē quoq; debet cōpræhēdere: ne cū mediā plantā imūq; eius viciri necesse ē: liber tal9 i medio relict9 materiā pleniorē recipiat: iō suppuret.

i N digitis nihil vltra fieri debet: q̄ qd̄ i his: q sūt ima- ¶ De digitis Ca. xxiiij nu positū ē. Pōt tn̄ cōditus articulus medius aut sūmus canaliculo aliquo cō- tineri. Hæc faciēda sūt i his casib9 vbi sine vulnere ossa exciderūt. Hic quoq; & igēs pi- culū ē: & eo grauius quo maius mēbrū ē. quoue validiorib9 neruis: aut musculis cōti- net̄. Ideoq; humeris: femoribusq; metus mortis ē. ac si reposita ossa sunt: spes nulla ē: Nō repositis tn̄: nō nullū piculū ē. Eoq; maior i vtroq; timor ē: quo ꝓpius vulnus ar- ticulo ē. Hippocrates nihil tuto reponi posse: præter digitos & plātas & manus dixit. atq; i his quoq; diligēter eē agēdū: ne pręcipitarēt. Quidā brachia quoq; & crura repo suerūt: Et ne cācri: distētionesq; neruoꝝ orirēt̄: sub qb9 i eiusmodi casu fieret mors ma tura: sanguinē ex brachio miserūt. Verū ne digitus quidē: i quo minimū vt malū: sic ēt piculū ē: reponi debet añ iflāmationē: aut postea cū iā vetus res ē. Si quoq; reposito os se: nerui distēdūt̄: rursus id ꝓtin9 expellēdū ē. Oē aūt mēbrū: qd̄ cū vulnere loco mo tū: neq; repositū ē: sic iacere cōuenit vt maxime cubātē iuuat: tātū ne moueat̄: neue de pēdeat. In oiq; tali morbo magnū ex lōga fame præsidiū ē. Deide ex curatione eadem quæ ꝓposita ē: vbi ossib9 fractis vulnus accessit. Si nudū os eminet: ipedimēto semp futuręq; ē. Id qd̄ excedit: abscidendū ē: Imponēdaq; sup arida linamenta sunt & medica menta nō pinguia: donec quæ sola esse in eiusmodi re sanitas pōt: veniat. Nā & debili tas sequit̄: & tenuis cicatrix inducit̄. quæ necesse ē: facile noxæ postea pateat.

IN PRIMO LIBRO CORNELII CELSI DE MEDICINA hęc cōtinēt̄.

Medicine iuētio & diuisio varięq; de ea illu strium medicoꝝ opiniōes Exordiū car. ij.
Quēadmodū sanos ager cōueniat car. v.
Quæ stomacho ibecillis seruāda sint .v.
Obseruationes quędā prout res nouę acci dunt & corpoꝝ genera & sextus & ætates & tēpora anni sunt car. v.
de his q aliqua parte corporis laborant & primū de his qbus caput ifrimū ē car. vij.
De his qui lippitudine: grauedine: destilla tione: tosilliſq; laborant car. vij.
Ad solutā aluū remedia car. vij
Remedia ad coli dolorem car. vij.
Quę agēda sint stōacho laborātib9 viij.
Quid obseruandum sit dolore neruoꝝ la borantibus car. viij.
Obseruatio in pestilentia car. viij.
IN LIBRO. II. HAEC CONtinent̄.
Quę āni tpa: quæ tempestatū gña: q̄ ptes ætatis q̄lia corpa vel tuta vel morbis opor tuna sūt: & qd̄ valetudinis genus in quoq; timeri possit car. viii.
De signis aduersæ valetudinis futuræ ix.
Quæ bona i ægrotātib9 signa sint ca. ix.
Mala signa ægrotantiū car. x.
De signis valetudinis car. x.
De indicijs mortis car. x.

De notis quas aliquis in singulis morboꝝ generibus habere possit car.xi.
Quæ notæ in quoq; morbi genere vel spē vel pericula ostēdant car.xij.
De morboꝝ curationibus car.xiiij.
De sanguinis detractiōe p venas car.xiiij.
de sāguinis detractiōe p cucurbitulas xv.
De deiectione car.xv.
De vomitu car.xvi.
De frictione car.xvi.
De gestatione car.xvi.
De abstinentia car.xvi.
De sudore car.xvi.
Qui cibi: potiōe sue: aut valentis aut mediæ aut ibecillæ materiæ sint car.xvij.
Quę natura ac ꝓprietas cuiusq; rei sit: qua vescimur car.xviij.
Quæ res boni succi sint car.xviij.
Quæ res mali succi sint car.xviij.
Quæ res lenes: q̄ ve acres sint car.xviij.
Quæ res crassiorē q̄ue tenuiorem pituitā faciunt car.xviij.
Quæ res stomacho idoneæ sunt car.xviij.
Quæ res aliēæ stomacho sunt car.xviij.
Quæ inflāt aut inflationē leuāt. car.xviij.
Quę res aut calefaciūt aut refrigerāt xviij.
Quæ res intus facile vitiant̄: vel minime corrumpuntur car.xviij.
Quæ res aluum mouent car.xviij.
Quæ res aluum astringant car.xviij.
Quæ res vrinam mouent car.xviij.
quę res sōnū mouēt: aut sēsus excitāt xviij.
Quę res corp9 aut erodāt aut reprimant. aut refrigerent aut calefaciant. aut durēt. aut emoliant car.xviij.
IN LIBRO TERTIO hæc cōtinent̄.
De morborum generibus car.xviij.
Quō morbi cognoscant̄ & an īcrescant an cōsistant an minuant̄ & qua rōne ab inicio q̄ languere īcipit curari debeāt car.xx.
De febrium generibus car.xx.
De curationū diuersis generib9 car.xx.
de febriū specieb9 & singulaꝝ curatōib9 & prio q̄n cib9 febricitātib9 dādus sit xxi.
Q̄n potōes febricitātib9 dari expediat xxii.
quomō pestilētes febres curari debeāt xxiii.
Curatio semitertianæ febris quæ hemitritæos dicitur car.xxiii.
Curatio lentarum febriū car.xxiii.
Remedia ī febribus ad capitis dolorem & prę cordioꝝ inflāmationem & ariditatē & scabriciem linguæ car.xxiiii.
Remedia cōtra frig9 q̄d̄ febrē p̄cedit xxiiii
Curatio horroris in febribus ca.xxiiii.
Curatio quottidianæ febris car.xxiiii.
Curatio tertianæ febris ca.xxiiii.
Curatio quartanæ febris ca.xxiiii.
Curatio duaꝝ quartanaꝝ car.xxv.
Curatio quottidianę febris: quæ ex quarta facta sit. car.xxv.
De tribus īsanie generibus & primo de ei9 curatōe: q̄ a grę cis phrenesis dicit̄ xxv.
Cardiaci morbi curatio ca.xxvi.
de lethargo & eius curatiōe ca.xxvii.
de aqua inter cutē hoc est hydropico morbo car.xxvii.
de tabe & ei9 specieb9 & curatōibus xxviii
de comitialis morbi curatiōibus xxix.
de regij morbi curatione ca.xxix.
de elephantiæ curatione ca.xxix.
de attonitis & eoꝝ curatione ca.xxx.
de resolutiōe neruoꝝ quæ appolesia vel paralysis dicitur car.xxx.
IN.IIII.LIBRO HAEC CONtinēt̄.
De humani corpis īterioribus sedib9 xxx.
De curatōib9 morboꝝ q̄ nascūtur: a capite & primo de eius dolore: deinde de morbo q̄ circa faciē nascit̄ tū de līguę resolutione postrēo de destillatōe ac grauedīe xxxi.
de morbo qui circa faciē nascit̄ quem grę ci cynicū spasmū vocant car.xxxi.
de resolutione linguæ car.xxxii.
de destillatione a grauedine ca.xxxii.
de ceruicis morbis curatōibusq; xxxii.
de fauciū morbis ac curatiōibus: & primū de angina. deinde de difficultate spirādi. vltimo de tussi car.xxxii.
De difficultate spirandi car.xxxiii.
De tussi car.xxxiii.
De stōachi morbis & curatiōib9 xxxiiii.
De laterum doloribus car.xxxiiii.
De vīscerꝝ morbis & primo de pulmone: deinde de iocinere tum de liene: postremo de renibus car.xxxv.
De iocineris morbo & curatione xxxv.
De lieni morbo & curatione car.xxxv
De renū morbis & curatioibus car.xxxv.
de itestiorꝝ morbis & prio d̄ cholera xxxvi

De cœliaco ventriculi morbo car.xxxvi.
de tenuioris inteſtini morbo ca.xxxvi.
de morbo iteſtini plenioris ca.xxxvi:
de torminibus.i.dyſenteria ca.xxxvii.
De leuitate inteſtinorum car.xxxvii.
de lumbricis aluũ occupantibus xxxvii.
de teneſoo inteſtior morbo car.xxxvii.
de ventris fluxu & curatiõe ca.xxxvii.
de vuluæ morbo & curatiõib9 car.xxxviii.
d nimia pfuſiõe ſemis ex naturalib9 xxxviii
de coxar morbis & curatõib9 car.xxxviii.
de genuũ doloribus & cura car.xxxviii.
de articulorum doloribus in manibus pedibuſq car.xxxviii.
IN QVINTO LIBRO CORNELII CELSI DE medicina hæc cõtinent.
de ſimplicibus facultatib9 quar cũq rer ex quibus medicamẽta fiunt: & primo de his: quæ ſanguinẽ ſupprimũt car.xxxviiii.
Quæ vulnus glutinãt car.xxix.
Quæ cõcoquunt & mouẽt pus car.xxxix.
quæ aperiunt vulnera ca.xxxix.
Quæ purgant car.xxxix.
quæ rodunt car.xl.
Quæ exedũt corpus car.xl.
Quæ adurunt car.xl
quæ cruſtas vlcerib9 inducũt car.xl.
Quæ cruſtas vlcerib9 reſoluunt xl.
quę diſcutiãt ea: quę in aliqua parte corporis coierunt car.xl.
Quæ euocant & educunt car.xl.
quæ exaſperata leuent car.xl.
quę carnẽ nutriũt & vlcus iplent car.xl:
quæ molliunt car.xl.
quæ cutẽ purgant car.xl
de mixſturis ſimplicium rer & de rõne põ der & qd malagma & emplaſtr & paſtillus inter ſe differant car.xl.
de malagmatis & malagma aduerſum calidas podagras ca.xli.
Malagma ad materiã extrahẽdam xli.
Malagma ad iecur dolẽs car.xli.
Malagma ad lienem car.xli.
Malagma ad laterum dolores car.xli.
malagma ad r̃ſoluẽda q̃ aſtricta ſũt & molliẽda q̃ dura ſũt: & dirigẽda q̃ coeũt xli.
Aliud malagma ad eadem car.xli.
Malagma moſci ad molliendum xli.
Nalagma medi ad dirigẽda q̃ coeunt xli.
Malagma pãthemi ad eadẽ car.xli.
Malagma ad ſtrumas car.xli.
Aliud malagma ad id valẽs car.xli.
Malagma ad ſtrumã & phymata car.xli.
Malagma ad ſtrumã & tubera & carcinodas car.xli.
Malagma ptarchi ad parotidas & fauum & mala vlcera car.xli.
Malagma aduerſus panũ & phymata xli.
Malagma aduerſus phymata car.xli.
Malagma ad ſupprimẽdum omne quod abſcedit car.xlii.
Malagma ad ſanguinem ſupprimendum & phymata car.xlii.
Malagma ad carcinodas & phymata lenienda car.xlii.
Malagma ad liuorẽ fáciei cõtuſæ car.xlii.
Malagmata ſtomachica ad aperiẽdũ xlii:
Niconis malagma ad reſoluendũ aperiendũq ac purgandum car.xlii.
Malagma ad oſſa & neruos car.xlii.
Malagma Euticlei ad articulos & ad omnem dolorem car.xlii.
malagma ſaſogor ad dolores articulor xlii
Chryſippi malagma ad idẽ valẽs car.xlii.
Cleſipontis malagma ad idem valens & ad parotidas & phymata & ſtrumam xlii.
Malagma ad articulos car.xlii.
Malagma ariſtonis aduerſus podagras & recẽtia phymata & oĩs dolores car.xlii.
Theoſeni malagma ad pedũ dolores xlii.
Numenii malagma ad podagrã cæteroſq articulos induratos car.xlii.
Dexii malagma ſi quando callus inarticulis increuit car.xlii.
de emplaſtris car.xlii.
Barbarum plaſtrũ nigrũ qd cruẽtis protinus vulneribus injicit car.xlii.
Coacõ ẽplaſtrũ nigrũ ad idẽ valẽs xlii.
Baſilicon emplaſtrũ nigrũ ad idẽ xlii.
Smaragdinũ emplaſtrũ ad idẽ car.xliii.
Emplaſtrũ ruffũ ad idẽ car.xliii.
Paracoleticũ emplaſtrũ ad idẽ ca.xliii.
Cephalicũ emplaſtrũ philotæ capiti conueniens car.xliii.
Emplaſtrũ viride ad idẽ valens xliii.
Tetrapharmacum emplaſtrũ ad pus mouendum car.xliii.
Enneapharmacũ emplaſtr ad pus mouẽ

dū & ad purgādū valens ca.xliii.
Atalū emplastrū ad vulnera ca.xliii.
Iudæi emplastrū fracto capiti accōmodatum car.xliii.
diadaphnidō ēplastꝝ ad extrahēdū xliii.
Aliud diadaphnidō ad extrahendū & pus mouēdum ca.xliii
Philocratis emplastrū ad extrahendū & pus mouēdum car.xliii.
Rhypodes ēplastꝝ ad extrahēdū xliii.
Emplastrū Hecatei ad extrahendū xliii.
alexādrinū ēplastꝝ viridꝫ ad extrahēdū xliii
de emplastris exedentibus ca.xliii.
Emplastrū qd exest corpus & ossa resoluit & supcrescētem carnē coercet ca.xliii.
Emplastra aduersus morsus & alia recentiora vulnera ca.xliiii.
Etheſiū ēpla.rubrū ad idē valēs xliiii.
Aliud emplastrū ad idē valēs ca.xliiii
Leuca emplastra nō grauibus vulneribus accōmodata & maxīe senilibus xliiii.
Elephātinū emplastrū ca.xliiii.
Lenia emplastra ca.xliiii.
Emplastrū lene ca.xliiii
Archati emplastrū lene car.xliiii.
ēplastra eiusdē gñis ad leniēdū apta xliiii.
de pastillis & primo de his q ad recētia vulnera glutinmāda sānādaqꝫ apti sūt xliiii.
Aliꝰ pastillus ad glutinānda vulnera xliiii.
De phragide pastillo quē Polybus cōficit ad glutinādū vulnus ca.xliiii.
Pastillꝰ ad vlcera sordida & nigritiē i auribus: naribus: obscenis partibus: inflāmatiōesqꝫ eoꝝ car.xliiii.
Pastillꝰ ādronis ad vnā iflāmatā ad naturalia sordida ēt cancro laborantia xliiii.
Pastillus ad fixa ani: vel ora venaꝝ fundentia sanguinē vel cācrum car.xlv.
Pastillꝰ ad expellēdū calculū cū vrina xlv.
De pessis car.xlv.
Ad sanguinē euocādum car.xlv.
Ad vuluā mollliendā car.xlv.
Alia pessi cōpositio ad idē valens xlv.
Ad iflāmatōes vuluę numenij pessus xlv.
Ad eijciēdū euulua ifātē mortuū ca.xlv.
Si mulier vitio locoꝝ cōcidit qua curatiōe vtendum sit car.xlv.
de medicamētis qbus aridis vtimur xlv.
Ad carnē supcrescentē exedendā xlv.
ad putrē carnē cōtinēdā ne vltra ꝑpat: eāq leniter exedēdā plures cōpositiōes xlv.
Hieræ cōpositio car.xlv.
Iudæi compositio car.xlvi.
Iollæ compositio car.xlvi.
Ad sāguinis ꝓfluuiā: vel ex mēbrana cerebri vel alijs locis. & ad cācrū & ad īducēdā cicatricē & ad coercēdā carnē crescētē xlvi
Timei cōpositō ad ignē sacrꝫ vl cācrū xlvi
Ad sternutamēta excitanda ca.xlvi.
Gargarizatiōes qbus fieri debeāt ca.xlvi.
De antidotis & qbꝰ malis opitulēt xlvi.
Compositio antidoti ca.xlvi.
alid ātidotū ābrosia noiatū: qd zopyrus ptolemæo regi cōposuit car.xlvi.
Antidotū mitridatis xlvi.
de acopis acopū neruis vtile car.xlvi.
Acopū elæodes neruis vtile car.xlvi.
Enchrista ad vlcera purgāda & īplēda xlvi
Ad sacrum ignem car.xlvii.
de catapotijs car.xlvij.
catapotiū ad somnū accersendū & leuatiōnē doloris & simil ad cōcoquēdū ca.xlvii.
catapotiū valētius ad somnū ca.xlvii.
Catapotiū ad plurimos dolores per somnum leniēdos ca.xlvii.
catapotiū aliud ad multa valēs ca.xlvii.
catapotiū ad inducēdū somnū: quod vlua dolens prohibuit ca.xlvii
Ad iecur sanandum car.xlvii.
ad finiēdos doloris lateris ca.xlvii
ad thoracis dolores finiēdos ca.xlvii.
catapotiū Athenīois ad tussim ca.xlvii.
Catapotiū Heraclidis tarentini ad tussim & somnum car.xlvii.
Catapotiū ad purganda vlcera in faucibꝰ tussientibus car.xlvii.
Colice cassij medici ca.xlvii
ad īfātē mortuū aut fas expellēdas xlvii.
Laborātibus ex partu qd dari debeat xlvii
Ad adiuuandam vocem ca.xlvii.
Aduersus difficultatē vrinæ ca.xlvii.
Arteriaces cōpositio quō fiat ca.xlvii.
de qnqꝫ gñibꝰ noxarꝫ corpis & prīo de vulneribus q maxime ꝑ tela iferūt ca.xlvii.
Quæ vulnera īsanabilia sint car.xlviij
q vulnera difficilē curationē habeāt .xxxi
Quæ vulnera tutiorem curationem habeant car.xlviii.

Obſeruatiões quædã & ætatis & corpis & vitæ & tpis in vulneribus car.xlviii.
Signa pcæuſſi cordis car.xlviii.
Signa pulmonis icti ca.xlviii.
Signa iocineris vulnerati car.xlviii.
Signa percuſſoꝝ renũ car.xlviii.
Signa vulnerati lienis car.xlviii.
Signa percuſſæ vuluæ ca.xlviii.
Signa pcuſſi cerebri vł mẽbranæ eiꝰ xlviii.
Signa percuſſi ſtomachi car.xlviii.
Signa ieiuni inteſtini & vẽtriculi vulnerati & alioꝝ inteſtinoꝝ ca.xlviii.
Signa pcuſſæ medullæ q̃ ĩ ſpina ẽ .xlix.
Signa ſepti tranſuerſi pcuſſi car.xlix.
Signa veſicæ vulneratæ ca.xlix.
de ſanguine & ſanie & pure & eoꝝ ſpeciebus q̃q; meliora deterioraue ſint xlix.
Curatio aduerſus ꝓfuſionem ſanguinis in vulneribus car.xlix.
curatões aduerſꝰ vulneꝝ iflãmationẽ xlix
de glutinatione vulneꝝ car.xlix.
Quõ vulnus ligari cõueniat car.l.
de ratione victus & notis vulneꝝ curatioibuſq; eorum car.l.
Curatiões ꝓprie articuloꝝ car.l.
Vulnus quõ purgãdum eſt ca.l.
Quõ vulnus implendũ eſt ca.l.
de vulneribus: q̃ extrinſecus ꝑ vulnera inci dũt curatioibuſq; eoꝝ car.li.
Curatio vlceris car.li.
Curatio eriſipelaꝝ car.li.
Curatio Cangrenæ car.li.
quõ cicatrix vłeri iducẽda purgãdaq; ſit li.
de vulneribus q̃ permorſus inferũt eorũq; curationibus car.lii.
curatio aduerſus rabioſi canis morſũ lii.
curatões cões aduerſꝰ oẽs morſꝰ ſpẽtiũ lii.
Speciales curatiões aduerſus ictus ſerpentiũ & primo aduerſus ictũ aſpidis lii.
Aduerſus ictũ ſcorpionis car.lii.
Aduerſus aranei & ſcorpiõis ictũ ca.lii.
Aduerſus cæraſtis & Dipſæ & Aemorroidis ictum car.lii.
Aduerſus Chelydri ictũ & cæraſtis c.lii.
Aduerſus Phalangi ictũ car.lii.
Aduerſus ictus italoꝝ anguiũ qui minus terribiles peregrinis ſunt ca.liii.
Remediũ generale aduerſus oĩa venena vł ĩ cibo vel in potiõe aſſumpta car.liii.
Specialia remedia aduerſus quędã venena & primo aduerſus cãtaridas ca.liii.
Aduerſus cicutam car.liii.
Aduerſus hyoſcyamũ car.liii.
Aduerſus ceruſam car.liii.
Aduerſus ſanguiſugam ſi epota eſt: & lac quod intus coit car.liii.
Aduerſus fungos inutiles ca.liii.
đ aduſtiſ corpiſ locis & quõ curari dẽant liii de interioribus vlceribus: quæ aliqua corꝑ poꝝ parte corrupta naſcunt liii.
de carbũculo & eius curatiõe car.liii.
de carcinomate & eiꝰ curatiõe ca.liii.
de theriomate & eius curatiõe ca.liiii.
de ſacro igne & eius curatione liii.
de chironeo vlcere & eius curatiõe c.liiii.
de vlceribus q̃ ex frigore ĩ pedibus & manibꝰ oriunt & eoꝝ curatioibus ca.liiii.
de ſtruma & eius curatiõe car.liiii.
de furũculo & eius curatiõe ca.liiii.
de phymate & eius curatiõe car.lv.
de phlygetlo & eius curatiõe car.lv.
de fiſtulis & eaꝝ gñib9 & curatioibus lv.
de melicera ca.lvi.
de acrocordone & Thymio & Myrmetio & Clauo curatioibuſq; eoꝝ lvi.
đ puſtulaꝝ gñib9 & eaꝝ curatiõib9 lvi.
de ſcabie & eius curatiõe car.lvii.
de ĩpetiginis ſpecieb9 & curatiõib9 lvii.
de papulis & eaꝝ curatione ca.lvii.
de vitilignis ſpeciebus. i. de Alpho & Mela & leuce & eaꝝ curatiõe ca.lvii.
IN. VI. LIBRO HAEC CONTinẽt.
de vitiis ſingularũ corpis partiũ lvii.
de capillis fluẽtibus car.lvii.
de Porrigine & eius curatione ca.lvii.
de ſycoſi & eius curatione car.lviii.
de areis & earũ curatioibus ca.lviii.
de Varis & lẽticulis & ephelide & eoꝝ curationibus ca.lviii.
đ oculoꝝ morbiſ curatõibuſq; eoꝝ & prio đ his morbiſq; leib9 medicamẽtis curãt lviii
de diuerſis oculorum collirijs ca.lix.
Philõis collirium car.lix.
dionyſii collirium car.lix.
Cleonis collirium car.lix.
theodoti colliriũ Achariſtũ appellatũ lix.
Cythion vel tephrion colliriũ ca.lix.
Euelpidis colliriũ trygodes noiatũ lix.
Nilei colliriũ omnium optimũ ca.lix.
de carbũculis oculoꝝ & eoꝝ curatõe lx.

de pustulis oculorꝝ & curatiõe eaꝝ ca.lx.
Phyletos colliriũ ad pustulas oculorꝝ lx.
de vlceribus oculorꝝ & eorũ curatiõe & de diabalanu collirio. car.lx.
curatõ oculorꝝ aliquo casu iminutorꝝ lx.
de pediculis palpebraꝝ car.lx.
de oculorꝝ grauioribus morbis: qui ex inflãmationibus oriũtur & validioribus medicamẽtis curantur. & de Andreæ collirio & de Diacerato car.lx.
Memigmenõ Euelpidis colliriũ car.lx.
de oculorꝝ vlceribus supercrescẽtibus: foridis: cauis: veteribus: & de curationibus singulorꝝ car.lx.
Smilion collirium car.lx:
Phynon collyriũ Euelpidis car.lx.
Sphæriõ colliriũ Euelpidis car.lx.
Liquidũ Euelpidis colliriũ car.lx.
de cauis oculorꝝ vlceribꝰ & curatõibꝰ lxi.
Hermonis collirium car.lxi.
de cicatricibus oculorꝝ quæ ex vlceribus factæ sunt: & quõ curari debeãt. & de Asclepia & Canopite & Pixino collirijs car.lxi.
de alio gñe iflãmatiõis oculorꝝ car.lxi.
Cæsarianum collirium car.lxi.
Hieracis collirium car.lxi.
de xyropthalmia gñe: aridę lippitudis lxi.
Rhinion collirium car.lxi.
Ad oculos scabros colliria car.lxi.
ad caligationẽ oculorꝝ q̃ ꝓpter lippitudinẽ oritur remedia & colliria car.lxi.
diacrocu colliriũ car.lxi.
Ad caligationẽ oculorꝝ q̃ ꝓpter senectutẽ aut aliam imbecillitatem fit car.lxi.
de suffusione oculorꝝ car.lxii.
de resolutõe oculorꝝ: q̃ palysis dr̃ ca.lxii.
de mydriasi oculorum car.lxii.
de imbecillitate oculorum car.lxii.
de auriũ morbis & curatiõibus ca.lxii.
Aduersus auriũ vermes car.lxiii.
Ad cõpressa auriũ foramina lxiii.
Ad grauem auditum car.lxiii.
Ad sonitum auriũ intra seipsas ca.lxiii.
Ad ea q̃ i aurẽ iciderũt extrahẽda ca.lxiii.
de nariũ morbis & curatiõibus ca.lxiii.
de dentiũ dolore & curatiõibus car.lxiiii.
de tonsillis & earum cura car.lxiiii.
de oris vlceribus & curationibus & quę antheræ sint car.lxiiii.
de linguæ vlceribus car.lxv.
de parotidibus gingiuarũ tuberculis deq; aliis vlceribus gingiuaꝝ car.lxv.
de vuæ morbo & curatione car.lxv.
de cancro oris car.lxv.
de parotibꝰ: q̃ sub auribus oriũt car.lxv.
de vmbilici ꝓminẽtis curatõe ca.lxvi.
de obscenaꝝ ptiũ vitiis & curatõibꝰ lxvi.
de colis morbis & curatiõibꝰ ca.lxvi.
de cãcri q in cole nascit: curatiõe ca.lxvi.
de phagedenæ i cole nascẽtis curatõe lxvi.
de carbũculo q in cole nascit ca.lxvii.
de testiculorꝝ morbis & eorꝝ curatõe lxvii.
de ragadiis & cõdilomate & hæmorroidis aliisq; ani morbis & curatiõibus eorꝝ & primo de ragadiis car.lxvii.
de condilomate car.lxvii.
de hæmorroidis car.lxvii.
Si anus vel os vuluæ ꝓcidit qua curatione vtendum sit. car.lxvii.
de vlcere fungo simili in ano lxvii.
de digitorum vlceribus car.lxvii.
IN LIBRO. VII. HAEC CONtinẽtur
d chirurgica & q i ea claruerit: & q̃lis eẽ chirurgicꝰ dẽat & qd i hoc libro dscribat lxviii
de luxatis car.lxviii.
de his quæ per se intumescũt quõ excidẽda & curãda sunt car.lxviii.
de bõis malisue signis exulceratorꝝ lxviii.
de fistulis ca.lxix.
de ani fistulis car.lxix.
de telis e corpe extrahẽdis ca.lxix.
De gangiliis & meliceride & atherõate & steathõate Capitis tuberculus car.lxx.
d oculorꝝ vitiis q̃ scalpello & mãu curãt lxx
de crithe tuberculo palpebraꝝ ca.lxx.
de chalazia palpebrarum ca.lxx.
de vngue oculorꝝ: quod pterigion a grẽcis vocatur car.lxx.
de enchanti tuberculo car.lxxi.
de ãcyloblephato oculorꝝ vitio c.lxxi.
de ægylopa fistula oculorꝝ car.lxxi.
de pilis palpebraꝝ oculũ irritãtibꝰ lxxi.
de glaucophtalmo oculorꝝ ca.lxxii.
de ectropio car.lxxii.
de Staphylomate oculi car.lxxii.
de clauis oculorꝝ car.lxxii.
de natura oculorꝝ et eorꝝ suffusiõe lxxii.
de pituita oculorũ car.lxxii.

De aurium morbis: qui manu & ſcalpello curantur. ca. lxxiij.
Curta ī aurib9 labriſq; ac naribus quō ſarciri & curari poſſint. ca. lxxiij.
De polypi curatiōe per ferrū. ca. lxxiij.
De ozena. ca. lxxiiij.
De oris vicijs q̄ māu & ferro curāt lxxiiij.
De dentibus. ca. lxxiiij.
De vua. car. lxxiiij.
De lingua. car. lxxiiij.
De abſceſſu ſub lingua. car. lxxiiij.
De labris. car. lxxiiij.
De ceruicis vicijs & curatiōe. ca. lxxiiij.
de umbilici uicijs. car. lxxiiiij.
Quō aq̄ hydropicis emittat. ca. lxxv.
de iteſtinoꝝ uulneratoꝝ curatōib9 c. lxxv
de iteriore parte abdominis rupta: & qua ratione curanda ſit. car. lxxv.
de uaricibus uentris. car. lxxv.
de teſticuloꝝ natura & morbis eoꝝ lxxvi.
de teſticuloꝝ curatōibus cōibus & primo de iciſiōe & curatōe iguinis vl̄ ſcroti lxxvj.
de inteſtini curatione car. lxxvij.
de omenti curatione car. lxxvij.
de ramicis curatione ca. lxxvij.
de carne quæ inter tunicas teſticuloꝝ con creuit & de neruo īdurato car. lxxviij.
de ramice inguinis car. lxxviij.
Ad tegēdā glādē colis ſi nuda ē c. lxxviii
Quō glās pēis cōtecta apiri poſſit lxxviij
Infibulandi ratio car. lxxviij.
de urinæ reddēdæ difficultate & de calculo: curationibuſq; eoꝝ car. lxxviij.
Quæ curatio calculoſis adhibeat lxxviij
Signa calculorum vel harenoſorum vel mollium car. lxxix.
de calculis fœminaꝝ car. lxxix.
Quę curatō calculo euulſo hñda ſit lxxix
de cancro qui exciſa ueſica naſcitur: & qua curatione uti deceat car. lxxx.
Si naturalia fœminaꝝ cōcubitū nō admit tūt quō curari cōueniat car. lxxx.
Qua curatione partus emortuus ex ute- ro excutiatur car. lxxxi.
de ani uicijs & coꝝ curatiōe ca. lxxxi.
de condilomatū curatiōe car. lxxxi.
de uaricum curatione car. lxxxii.
Curatio digitoꝝ cohærentiū ca. lxxxii.
de cāgrenæ curatione car. lxxxii.

IN LIBRO. VIII. CORNELII CELSI DE MEDICINA HEC Cōtinent.

de poſitu & figura totius humani corporis car. lxxxii.
Oſſa uiciata & corrupta quibus ſignis cognoſcāt & q̄ ratiōe curētur car. lxxxiii.
Quō os excidat: & de Modiolo: & Terebra ferramētis ad id paratis ca. lxxxiiii.
de caluarię curatione car. lxxxiiii.
de nariū fractaꝝ curatiōe car. lxxxv.
de auriū fractaꝝ curatiōe ca. lxxxvi.
de maxillæ fractæ curatiōe deq; quibuſdā ad oia oſſa pertinētibus ca. lxxxvi.
de iuguli fracti curatione ca. lxxxvi.
de coſtaꝝ fractaꝝ curatione ca. lxxxvi.
de ſpinæ curatione car. lxxxvii.
de humeroꝝ: brachioꝝ: femoꝝ: cruꝝ: digitoꝝ fractoꝝ vel euulſoꝝ cōmunibus curationibus car. lxxxvij.
de fracti humeri curatōe car. lxxxvii.
de brachii fracti curatione ca. lxxxviii.
d̄ cruꝝ femoꝝq; fractoꝝ curatōe lxxxviii
de fracti digiti curatione ca. lxxxviii.
de luxatis oſſibus car. lxxxix.
de maxillæ luxatæ curatiōe car. lxxxix.
de capite luxato car. lxxxix.
de ſpina luxata car. lxxxix.
de humero luxato car. lxxxix.
de cubiti luxati curatione ca. lxxxx.
de manu luxat car. lxxxx.
de palma car. lxxxx.
de digitis cart. lxxxx.
de femore car. lxxxx.
de genu car. lxxxxi.
de talo car. lxxxxi.
de planta car. lxxxxi.
de digitis car. lxxxxi.

Regiſtrum.

A b c d e f g h i k l m Omnes ſunt quaterni preter. m. qui eſt ternus.

Impreſſum Venetiis per Philippum pinzi. Sumptibus dñi Benedicti fontana. Anno dñi. M. cccc. xcvii. die. vi. Mai.

B
F

2

Ffr Antonio
Vazquez del Ff

T
BIBLIO
Dep.
Núm

OLEDO
TECA PUBLIC
INC.
291